

Aguna: Bible for 1 Corinthians, 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2 Corinthians, 2 John, 2 Peter, 2 Thessalonians, 2 Timothy, 3 John, Acts, Colossians, Daniel, Ephesians, Ezra, Galatians, Hebrews, James, John, Jude, Luke, Mark, Matthew, Micah, Nehemiah, Philemon, Philippians, Revelation, Romans, Titus

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

- Share — copy and redistribute the material in any medium or format.
- Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

- Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>." Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.
- No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Ezra

Chapter 1

¹Cyrus yé xo kélá-kélá, Persia fiɔ, gbòxó ná enyɔn kə Àxótá nú tó Yérémìàn yè numə nán vá mə án, Àxótá nyɔn Cyrus, Persía fiɔ yé gbɔngbɔn, kə nán í wó wó enyɔn kaka lə nu mə kídá ənú ηɔŋrɔn lè fiɔ dua kájékáj mə: ²Cyrus lə xonu bá, Persia wo fiɔ: Àxótá, jìŋkoríwó Mawu, có anyìngbánjí yé fiɔ ɖuxó wó kájékáj un, í i dɔŋ bá mán tu àxó náye dé Jérusalem lə yùdéà. ³Méén í lè mian mə ínyín yé dukómə tó? Hùn yá Mawu nán nen kídée, í ná à gbɔyi Jérusalem lə yúdà ná à tu Àxótá yé xɔ, Israël yá Mawu! Yé í nyin Mawu kə lə Jérusalem àn. ⁴Lə àfísíàfí kə Àxótá yé dukó kpètiáwó nɔnɔán, léánan tɔ́wó á vá náwó àho, ciká, àhònú vòvòvòwó, əran àfɔnèwó, kídá ənú nánán fàà wo ná Mawu yé xómə kə lə Yérúsalém an. ⁵Yúdà yé xomə tatówó kídá Benjamen tɔ́wó, vòsátówó kídá Léwù tówó, aməsíámə kə Mawu nyɔn gbɔngbɔn nèwó, wó cóiyi bə yəwóáyi í ve tu Àxótá yé xɔ lə Yérúsalém. ⁶Wó mə kə xixrá dέ wó kpédá wónjún kídá àhogawó, ciká, kídə ənúnánán vovòvòwó, əran àfɔnèwó, kidá ənú xjàfiwó, gbə kpée ənú nánán fààwo. ⁷fiɔ Cyrarus tró Àxótá yé xómənu zánzánwó, kə Nrbucadnetsar lí có Yérusalem lə yé Mawu xɔmə wó sé ná. ⁸Cyrus, Persia fiɔ, líwó do tó Mithredath, àhojíkpótá, kə có wó sé ná Scheschbatsar yúdà fiɔví. ⁹Hènhrenmèàn kè: Ciká ayáwá àgbàn, àhoga ayáwá kotokú qáká əwúí yéyé əwuiìvàsíqèké, ¹⁰Ciká kófu àgbàn àhoga kófu kawó ámənə kídá áməwó tòtòmè ámèvèàtó, ənú zánzán bú kotokú qáká. ¹¹Cikánuwó kídá àhoganuwó kéjékáj wó henhrenmə nyín kotokú ámàtón kídá alɔfán ámənə. Scheschbatsar, kə wó tró có lèlèxóá.

Chapter 2

¹Inútomə tówó kə lə gbɔ́ có gbəjí wó kə amə kə wó Nebucadnetsar, Babylone fiɔ́, lá sá yi Babylone, í kə tró vá Yèrusalém kídá Yùdéra, amə qéká-qéká lə yé dugán mə. ²Wó yi kídá Zorobabel, Yósùà, Nèhémìà, Seraja, Reélaja, Màrdóxà, Bilschan, Mispar, Bigvaï, Rehum, Baana, Israël dukó ɲúncuwó Henhren mə:. ³Pareosch yévíwo, kotokú ámèvə alɔ̄fán qéká kídá kakítakpo; ⁴Schephahia yé víwó alɔ̄fán ámètən kídá kakítakpo cíiwó cíivé; ⁵Arach yé víwó, alɔ̄fán ámadrá kídá kakítakpo cíiwó cíatón; ⁶Pachath Moab yé viwó, Yósùà kídá Joab, kotokúvə alɔ̄fán ámənyín kídá wúivə. ⁷Elam yé víwó, kotokú dáká alɔ̄fán ámèvə kídá hòoka cíiwó cíinə; ⁸Zayyhu yé víwó, alɔ̄fán ámàsíqékə kídá hòakaciátón; ⁹Zeccaï yé víwó, alɔ̄fán ámadrá kídá kakítakpo; ¹⁰Bani yé víwó, alɔ̄fán ámadén kídá hòokacíivə; ¹¹Bébaï yé víwó, alɔ̄fán ámadén kídá əwuiivətón; ¹²Azgad yé víwó, kotokú dáká alɔ̄fán ámèvə kídá əwuiivvə; ¹³Adonikam yé víwó, alɔ̄fán ámadén kídá kakítakpo cíadén; ¹⁴Bigvaï yé víwó, kotokú ámèvə kídá hòokacíiwó cíadén; ¹⁵Adin yé víwó alɔ̄fán ámənə kídá hòokacíiwó cíinen; ¹⁶Ather yé víwó, kə có Ezéchias yé homə mə, kavèciiwó cíinyin; ¹⁷Betsaï yé víwó, alɔ̄fán ámètən kídá əwuiivətón; ¹⁸Jora yé víwó, alɔ̄fán dáká kídá wúivə; ¹⁹Haschum yé víwó, alɔ̄fán ámèvə kídá əwuiivətón; ²⁰Guibbar yé víwó, kavèciiwó cíatón; ²¹Bethléhem yé víwó, alɔ̄fán dáká kídá əwuiivətón; ²²Nethopha yé víwó, hòokacíiwó cíadén; ²³Anathoth yé víwó, alɔ̄fán dáká kídá əwuiivonyín; ²⁴Azmaveth yé víwó, Hòoka cíivé; ²⁵Kirijath Arim yé víwó, Kephira yé víwó kídá Beéroth yé víwó, alɔ̄fán ámadrá kídá hòoka cíitón; ²⁶Rama kídá Guéba viwó, alɔ̄fán ámadén kídá əwuiivqékə; ²⁷Miemas tówó, alɔ̄fan dáká kídá əwuiivvə; ²⁸Béthel viwó, alɔ̄fán ámèvə kídá əwuiivətón; ²⁹Nebo viwó, hòoka cíiwo cíivé; ³⁰Magbisch viwó, alɔ̄fán dáká kídá hòoka cíiwo cíadén; ³¹Elam qéa víwó, kotokú dáká alɔ̄fán ámèvə kídá hòoka cíiwó cíinen; ³²Harim viwó, alɔ̄fán ámètən kídá əwui; ³³Lodvìwó, Hadid kídá Ono viwó alɔ̄fán ámadré kídá əwuiivadré; ³⁴Jéricho viwó, alɔ̄fán ámètən kídá hòoka cíatón; ³⁵Senaa viwó, kotokú ámètən alɔ̄fán ámadén kídá ègbàn. ³⁶Vòsátówó: Jedaeja viwó, có Yòósùà yé xómə, alɔ̄fán ámàsíqéké kídá kakítakpo cíiwó cíitón; ³⁷Immer viwó, kotokú dáká kídá hòokacíivə; ³⁸Paschhur viwó, kotokú dáká alɔ̄fán ámèvə kídá hòoka cíadré; ³⁹Harim viwó, kotokú dáká kídá wúivadré. ⁴⁰Léwùivwó: Yòósùà kídá Kadmiel viwó, Hadavia viwó, kakítakpo cíwo cíinə. ⁴¹Èhàjítówó: Azaph viwó, alɔ̄fán dáká kídá əwuiivonyín. ⁴²Àgbouujítówó viwó: Shallum viwó, Ather viwó, Thalmon viwó, Akkub viwó, Hathitha viwó, Schobai viwó, wó sééé nyín alɔ̄fán dáká kídá ègbàn cíásí dèké. ⁴³Gbàdòxomé dòwòtówó Tsicha viwó, Hasupha viwó, ⁴⁴Thabbaoth viwó, Kéros viwó, Siaha viwó, Padon viwó, ⁴⁵Lebana viwó, Hagaba viwó, Akkub viwó, ⁴⁶Hagab yé víwó, Schamlai yé víwó, Hanan yé víwó. ⁴⁷Guiddel yé víwó, Gachar yé víwó, Reajaa yé víwó, ⁴⁸Retsin yé víwó, Nekoda yé víwó, Gazzam yé víwó, ⁴⁹Uzza yé víwó, Paséach yé víwó, Bésaï yé víwó, ⁵⁰Asna yé víwó, Mehunim yé víwó, Nephusim yé víwó, ⁵¹Bakbuk yé víwó, Hakupha yé víwó, Harhur yé víwó, ⁵²Batsluth yé víwó, Mehida yé víwó, Harseha yé víwó, ⁵³Barkos yé víwó, Sisera yé víwó, Thamach yé víwó, ⁵⁴Netsiach yé víwó, Hathipha yé víwó yé víwó. ⁵⁵Salomon yé súbóvíwó wó víwó: Sothaï yé víwó, Sophéreth yé víwó, Peruda yé víwó, ⁵⁶Jaala yé víwó, Darkon yé víwó, Guiddel yé víwó, ⁵⁷Schephathia yé víwó, Hatthil yó víwó, Pokéreth Hatsebaïm yé víwó, Ami yé víwó. ⁵⁸Nethimiens wo kídá Salomon yé dócóví wó yé víwó henhenrenmə: Alɔ̄fán ámètən kídá kavà cíivé cíive. ⁵⁹Amə kə có lə thel Harscha, lə kerub Adan í yi wó kə, í kə ñ kàá téj dəsi wó dadá yé xómə kídá wó kúkan, nən wá dòòkpéji báyoo nyín Israël tówó kə. ⁶⁰Delaja yé víwó, Tobiya yé víwó, Nekoda yé víwó, alɔ̄fán ámadén kídá Hòoka cíiwó cíivé. ⁶¹Í lə vòsátówó domen án: Habaja yé víwó, Hakkots yé víwó, Barzillai yé víwó, kə qə Barzillai yé nyónrunvíwó domento dáká, kə nyín Galaadite tóá, í wó có wónjó sá yé. ⁶²Wó jí wó tógbíwó jkó lə jjímewémanwómə, vòà wój kpóe ò. Wó qəwó jíi lə èhaməkprötówmə, ⁶³Èdùkpròháməgán núnawó bá wó ñ ká dunúkókó gbòxó nén vòsátónán xo kídá Urim kídá thummim àn. ⁶⁴Èhacocoa yé men nɔntswó sééé nyín amen kotokú hòoka cíivé alɔ̄fán ámètən kídá kakítakpo, ⁶⁵Kə wój henren wó súbóví ɲúncuví kídá nyónrun wó o, kə nyín kotokú ámadrá alɔ̄fán ámètən kídá ègbàn cíadré. Èhàjító nyónrun kídá ɲúncu alɔ̄fán ámèvə lə wómə. ⁶⁶Wó wə èsó alɔ̄fán ámadrá kídá ègbànvíadén, téjís alɔ̄fánwə kídá hòoka cíatón, ⁶⁷Kétekéte alɔ̄fán ámənen kídá ègbanciatón, téjís kotokú ámadén alɔ̄fán ámadrá kídá əwui qé. ⁶⁸Pomentató sùgbətə, nén wó vá qó Mawu xómen lə Yèrusalem àn, wó wənen núnánán faanén Mawu yé xómen, nén wá téjún dqué dái fíi nən qácáá. ⁶⁹Wó nánén ənú dəwó nujgbán men, càgbə wó ɲúsén nu, siká kilóò kotokú kakítakpo cíidéká, àhoga kotokú ámètən kídá núnclawó wu alɔ̄fán dáká. ⁷⁰Vòsátówó kídá Léwùi viwó, dùk'ámətówó, èhàjítówó, èhònjikpótówó, kídá Néthítówó wó qówódqékiwó lə èdùàmə. Israëla à kékéj kékéj lə yéduwómə.

Chapter 3

¹Wretí ámètɔn an tó vādqó, í Israël víwó lə wó dugánwómə. Gàanamə dùkjá bɔ sigbə ñúncu qéká əná lə Yèrúsalém.

²Yoósùà, Jotsadak yé ví, kídá yé nɔnví vòsá tówó, kídá Zorobabel, Schealethiel yé ví, kídá yé nɔnvíwó, wó có í men Mawu yó vɔsákprəñkpéle dá Israël, nén wóá lə men vòsá núwó ləjí, sigbə wòwrɔn qé lə Mòósè yé sèwónuán, Mawu yé men.³Wó da vòsákprəñkpéle dá yá gɔmədókpá jí tútútú, tógbóbá wó lə vónvón nén èdùàmə víwó, í wó lə nán Mawu vòsánuwó, nyindín kídá fienyín vɔsáwó.⁴Wó qu àzàvàgɔmənɔn yé xo, sigbə wó wrɔen dé ənén, í wó lə nán vòsánuwó ɳkəkə siá ɳkəkə, sigbə henhren mèàn yinɔn qó lə ɳkəkə qékáqéká jí.⁵Lə ɳjunan yé ngbáá, wó nánen vòsánú gàsíágàmèn, wretí yéyéwó kídá àzanquduwó kéjkéj kə wó qó nén Mawu yé vòsanuwó, í kídá amen qèsiàdé kə wɔnen núnáfàa nen Mawu.⁶Có ɳkəkə kélékélé tsa jí nén wretí ámadré tóá, wó tónén wòsánuwó nánán Mawu jí. Gàñnamenwój qó gbèdóxɔa yé gɔməndókpá anyín ò.⁷Wó lə náànho èkpé kpatówó kídá èxɔgbátówó, kídá ənúquduwó, àhàwo kídá ami sìdónìtswó kídá Tyr tówó, nén wá téj cí Liban yé xɔtutíwótó àxují kéká sóyi Japho, tó əmón qədə kə míxɔ cí Cyrus, Perse fiwɔagbɔá.⁸Lə èxovèàtɔámen cí kéká kə wó vá Mawu yéxómen lə Yèrúsalém an, lə wretí vátóámen án, Zarobabel, Schealthiel yé ví, Yoósùà, Jotsadak yé ví, kídá Léwìvì wò, kídá amen kə gbɔcó lòlláxó lə Yèrúsalem wó sééé, wó ja èdòjíidó Léwùù èxowui kídá kə wúnen víwó bá wóá kpó Mawu yé xómen dówó jí.⁹Yoósùà, èviáwó kídá nɔnvíawó, Kadmiel kídá èviáwó, Yúdà yə víwó, Hénadad yé víwó, kídá wóvíwó kídá wó nɔnvíwó Léwùù tówó, wó kpó le jra wódqákiwó dó dàèdu bá xómen wójí.¹⁰Kə èdɔwɔtówó wó Mawu yé gbèdóxɔ yé gɔmən qókpəwó qéá, wó nán í vòsátó kə lə awumən wóákpóò gomən ləmən, kídá èkpənəwó, Léwùù tówó, Asaph yé víwó, kídá Cymbales, wo, gbòxó nén wóá téj súbó Àxótá, lə David Israël fiø yé nû qóqówó nu.¹¹Wó lə jiħà, lə dó Mawu dàèji í lə káfúi tó ənyɔntí ilawójí: Dó á nyón, qó yá dənmənyónyón nén Israël leqé tègbèè! Í èdúá kéjkéj lə dá jiżjò xá sínsia í lə dó Mawu dàèji, qó ənú kə náán wó lə qó Mawu xɔ yé gomə qókpəwó.¹²Dó vòsátówó kídá Léwùùtɔ sùgbɔtɔwó, kidá poma jí kpótó kə ciñwó, kə kpó èxɔ kélákélétɔ, lə fànvi í lə dáàxá gákəmə wó lə qó èxɔa yé gòmədokpəwó lə wó ɳkúvíməan.¹³Amə sùgbòwó lə kpó jiżjò í lə dáàxá, Kéké wó jtéj lə dá vòvò tótó amenwó jiżċawó kídá àvinxawó mə ò, qó dùkjálə dá àxawó sínsín kéká wó lə yi diġđin tóhó.

Chapter 4

¹Yuda kídá Benjamin yé kétówó sə bá amen lálé víwó lə tu gbədóxə Áxótó, Israël yé Mawu. ²Wóvá Zorobabel kídá pomēn fiowó gbó, í lə nú nén wó bá: Mián tui kídá mi; qó, sigbə nén wó bá: Mián tui kídá mi; qó sigbə mian wó ənén, mí lə yó mián Mawu, í lə wə vònsawó nén có kéké Ésar Haddon yé gamen, Àsírià fiɔ, kə qómí qidá ləlzáá. ³Vòà Zorobabel, Yòósùà, kídá Israël yé pomēn fiowó, dónjún nén wó bá: mián tui mián htawó qèdqə nén Áxótáá, Israël yé Mawu, sigbə èfio Cyrus, Persia fiɔ qóe nén mí ənén án. ⁴Gàhunan men án èdùà mə tówó lə kúranmen nén yùúqà viwó; wó lə dó vònvón náwó nén xotutua, ⁵Í wó náanho èfio yá htíməwó bá wá sá dàanhēn Mawu yá gbədóxə tutu dómā men. Wó we ənén lə Cyrus yé gamen kójkéj; Pérsià fiɔ, í sá nán Darius, Pérsià fiɔ yá gánqudu gamen. ⁶Èfio Assuérus gamen, kə i jə èganqudu gomen án, wó wrɔn fɔnbúbú dέ yùuda kídá yérusalém dumēn víwó ɲún. ⁷lə Artaxerxès, Bischlam, Mithredath, Thabeel, kídá wó hádówató kpetiáwó gamen án, wówrɔnnú ná Artaxerxès, Pénsià fiɔ. Wó tró létàà də árám gbəmə i qəgəmə də árám gbəmən. ⁸Guverner, Rehum, wóéma wrɔntó schimschaï wrɔn létà kə gbənən an nén èfio Artaxerxès kudé yérusalém ɲum. ⁹Guverner, Rehum, Schimschaï, ənúwrɔtó, kídá wó hádówató kpetiáwó, Din, Arphasathac, Tharpel, Apharas, Erec, Babilone, Suse, Déha, Elam tówó, ¹⁰Kídá dùkó kpetiáwó kə amengan amenj kúta Osnappar kíká va wo i cówó dó Samaria kídá èdù kpetiá wómen lə àkpáaláxó nén ètɔa. ¹¹Ilá í nyín fotò qədqə nén létàà kə wó có qúdqá èfio Artaxerxès à: tɔj kpádájtítówó, amen kə lə àkpá ilá xó nén ètɔa, ¹²Èfio nán nyán bá yùúqà vi kə co à gbəwo vá mián men lə yérusalém an lə tu èdù có dá èdùnu kídá kə nyrànkúá, lə qó ègiwo i lə jra gòmèn dòkpàá wódó. ¹³Èfio nán nyán bá, nén wó tró tu èdùà i kó ègrìàwo yìjìá, wó nán gbə tú ehòdá, nòmí ètahó, nòmí əmónjí hóqdá ò, kə a wəe bá èdùhò nán rérá ò. ¹⁴Vòà, kə i nyín bá èfio xomə i mí lə qunú leá i kə jí jə bá bùbù nán có lə èfio jí oá, mí lə cō nyànyàn nánánwó nén èfio. ¹⁵Wá wə ənúmkuku lə tɔó dadáwó ɲundqó yá wéma mə; i aàkpó i dédəsi lə ɲundqó yá wéma men bá èdùulá nyín èdù kə jí bunen amen ɲkútawó i, kə hen nen èta voén vá nén èfio wo kídá èdù màmán kélékélé tɔwó, i kacó qəækia nán àgláán ja:jə có kéké blèmàmen. ¹⁶Enú kə nán i wó crón èdùà vayi nén. Mí nán èfio lə nyán bá, nén wó tu èdùà i tró qó ègrìàwo á, còinan ɲún nàn gbə xɔ ètɔa yá kpáalá xó ò. ¹⁷Èfio yá ɲúnqóqó nén Rehum, Gouverneur, lə Schimschaï, wéma wrɔntó kídá wó xáró kpetiáwó, kə lə sàmárià kídá tohó kpetiáwó lə ètɔa yá kpájnaxó: ɲci mi. ¹⁸Wéma (Létà) kə mi wrɔn díqá ɲhán wó hren pépépé lə tiήnkɔ. ¹⁹Nqəgbə bá wóá wə ənúmen kukuwó; i wó kpɔè bá qécá xóxó hoenuan èdùulá có dá èfio wó ɲún, i wó cō wódkáiwó nén hùnyàhùnyà wɔwɔ kídó còcò dá amen ɲún. ²⁰Èfio séenjúnwó nɔn yérusaléem vayi kpó, kə dá èdùà ji lə ètɔa yá kpájunuxó, kə wó túnén èdùho, ètahó, kídá vàváyi hó nén wóá. ²¹Có ɲunajúán, mi qəgbə bá wá nòntə amen ɲunanwó díwɔwɔ, cágba wój ká gbə tu èdùulá gbòxó mán qəgbə ò. ²²Min jí káa dóðve nén ənyon ɲnana ò, kídá vònvón bə èvoen jí káa jə èfio wó sá dédé ɲgbə ò. ²³Zàqèká-zàqèká kə wó henren wéma nén èfio Artaxerxès lə Rehum, scimschaï, wéma wrɔn tóá, kídá wó xáró wó, wóyi yérusalém àfɔjí-àfɔjí lə yùdqà tòwó gbó, i nán i wódówó nòntə kídá àkpásensen dá ègànnjún-ègànnjún. ²⁴Zàqèkáá Mawu xɔ dóá nòntə lə Yérusaléem, i i nòntə kéké nén èxo vàatò lə Darius yá fiɔqugamen, Pérsià fiɔ.

Chapter 5

¹Ágàì, ənyɔnúdqétó, Zàkáricá, Iddo yé vi, ənyɔnúdqetó wó núnycndé nén yùudatowó kə lə yùudà kídé Yèrusaléèm, lə Israël Mawu yá ïjkó men. ²Lə ɳúnaán Zorobabel, Scealthiel yá ví, Yoósuaé cá, Jotsadak yá ví, wó có í tó Mawu xɔa menmen. Mawu yá nyɔnúdqétowó kə jí nénwókpá le kídawó.³Lə gànjanan men tútútúá, Thathnaï, Gouverner lə ètɔa yá kpáiláxóá, Schether Boznaï, kídé wó hadówotowó, wó vá wógbó í lə núnenwó bá: Meén í qəgbè nén mi bá mian tù xɔa í tó wó giriwó menmen yì ji kóo? ⁴Wó nú nénwó zèqjáká ká bá: Amen kə lə tùxɔolá wó ïjkó qee? ⁵Vjà Mawu yá ɳukúví lə nɔnjan dá yùudà tɔwó mencinciwo ɳún. Í wó gbawó qé í wó yi àdòjá wó jí gákamen wó cónanán nyányán yi nén Darius í kéká gákamen wó xɔ wéma cág'bè ɳunantja. ⁶Wéma yé còpì yi nén èfiç Darius tó Thathnaï ji, gouverneur lə ètɔa yá kpáaléxó. Schether Boznaï, kídé wó hadówotowó kə có Alpharsae, kə lə ètɔa yé kpáaláxóá. ⁷Wó cí ənyɔn lédá àdouawó: nén èfiç Darius sigbə, mí ciwo!⁸Èfiç nán nyán bá mí yi yúdà nutoa men, lə Mawu gángán yé xóá men wó lə meen kídé èkpá kpaka wó, í atiá lə nɔn ègiria wo men; àdòa lə zón kábákábá í lə jəjí lə wó lə men. ⁹Mí wɔ biòbiò nén amen cincinwó, í mí xonu nén wó lá: Meén ná mi mó qədə bá mian tù xɔa í men yá giriwó yiji? ¹⁰Mi bió wó ïjkó cá nén nàn dəsiwó, í mí ɳɔrɔn ɳúncu kə lə tanóóá wóókó. ¹¹Min kpó qònýuntí kə wó wɔ nén míán kó: Míán wó í nyín àji kídá anyíngbán yá Mawu sentowó, í mí tró lə tùxɔ kə wó men vayi éwò àxo sùgbawó vayi kè; Ísràéli fiø gánjgan tui í vɔe vayi décá. ¹²Vjà kə míán dadawó dó xomenfién nén jìnkorí yá Mawu yá ɳgbéá, á tacíwó dá alɔmen nén Nebucadnetsar, Babylone fiø, Chald tóá, kə gban àhóá í kpɔrɔ àdùnìwó lèléraxó lə Babylone. ¹³Gásíagàmèn an, Cyrus yá xo kélékéléá, Babylone fiø, àfiç Cyrus nánéngbá bá wóá tró men Mawu xɔa. ¹⁴Í cáá èfiç Cyrus qə cicá kídé àho nú zánzánwó kə nyín Mawu xɔmen tɔa do lə Babylone yé dəxoxtamen, kə Nebucadnetsar dədo lə Yèrusaléèm yá dəxoxtamen í dró sá yi Babylone yá dəxoxtamen, í lówó sá jónén amen kə wó yónén bá Scheschbatsar, kə i sé qó gouverneur à, ¹⁵í i nùnéen bá: có ənúzánzán wó, yuùvè cówó dá Yèrusaléèm yé dəxoxtamen, í wóá gba tró men (tu) Mawu yá xɔa lə tohó kə i nɔn qəcá vayia. ¹⁶Scheschbatsar ɳnan vá, í i qo Mawu xɔa yá gòmèn dòkpéá anyín lə Yèrusaléèm; có káká gànjanamen vá nán égbaá wó lə tui, í í vɔ hào o. ¹⁷Ífia, nén Èfiç kpóe nyɔnjgbíán, míán wɔ ənumen kuku lə Èfiç yá xómèn lə Babylone, nén wóá kpó bá àgbè qədə qé có èfiç Cyrus gbo nén Mawu xɔa tutu lə Yèrusaléèm àn. Cá, nén èfiç nán có yá rɔnrɔn nén mi có ənyɔn ilá ɳún.

Chapter 6

¹Í èfiç Darius nagbá bé wá ku ənúmen lə Babylone dua yé wóéma jradóxó. ²Í wó kpɔ wóéma bábrá qáká lə Achmeta, kə nyín Médìà fiɔdu yé fiɔduxóá, kə jí wó ɳrɔn ɳundójinú ilawó dó: ³Èfiç Cyrus yé xo kélékéláá, èfiç Cyrus nán àgbè hunan kudé Mawuxça ɳún lə Yèrúsaléem: wá tró mèn xɔa, néñ ànyin fí wáá lə sáàvɔ ləa, néñ yé gomen qókpáá nán senjún. Yé jí yi yi men nányín mèétru kakítakpo, yé kékomen nányín mèétru kakítakpo, ⁴Èkpá gánjgán tótòmèn ámèntɔn kídá àtýéyé tótòmèn qáká. Èfiç xómèntó wó í lá tú əfen an wó. ⁵Ké wúá, Mawu xómen cika có Yérúsaléem yá gbédóxɔamen í cí yi Babylone an, wóá jówó, í lówó yí Yérúsaléem yá gbédóxɔ men lə tohó kə wó lə dècáá, í cí wó dá Mawu yé xómen. ⁶Èfia, Thathnaï, ètɔa yé kpáhunu men schethar, Boznaï, kídá mián hadówatówó có Apharsac, mian kə lə ètɔa yé kpá hunu men, mian nɔn àzàguə nən tohó ɳnan. ⁷Mi dací Mawu yé xómen dówó nán yijí; ká yùuqa tówó yá jíkpótó kídá wó ámen cincin wó wá yí əxətutua jí dá tohó dècátó kə i nɔn vâyia. ⁸Kpó àgbè kə ɳnan kudé ənú kə mián wɔ nén Yúda tówó men cincinwó nén Mawu xɔa tutua kë: èhòwó, èfen dá èfiç yé nú nyjén wó kə có ètɔ ayé kpáhunuxó yé nú nánán, wóá sá túnén amen hunawó pépépé, cágba ètənɔnnɔn ɳkáá le ó. ⁹Jìnkorí Mawu yé vɔsánuwó kə lə vəvádéawó, lalá cùwó, àgbò kídá aréngbɔwó, əlu, èjè vin kídá amin, wóá cówó nan, dá wó biɔbió nu, vɔsátówó tsó Yérúsaléem, ɳkəkə yí ɳkəkə jí mavɔmavɔ, ¹⁰Nén wóá tój nán vɔsánú kə hón fínríñfínrín jìnkoríwó Mawu i nén wóá dogbèqá dá èfiç kídá èviáwó gbəta. ¹¹Í kpó qòdqó kə ɳwɔ dá amen siámen kə a da lə ənyɔan jí kə: wóá qə əxətídáká lə yá xɔŋún, i wóá cíe dé néñ wóá béré dáñjún, i wóá có yé xósá wɔ kónrunjí. ¹²Ké Mawu kə có yéŋkɔ tá dá tohó ɳnan ɳúán nán crón èfiç kídá dùkón qákprúkpúlqá kə á vúrú alɔ i có dá tiýnyɔnñjúán, bé yéá gban yérùsalém yé Mawu xo ilá! Ènyen, Darius, ɳ qégbè ɳuna. Amensiámen ná zon dají pépépé. ¹³Thathnaï, nutomen jí kpótó lə ètɔa yé kpáaléxó, Schethar Boznaï, kídá yé xróowó, wó zon dá èfiç Darius yé nyɔn jí pépépé. ¹⁴Í yùuqa tó yé mencincinwó men xɔa lə əjíqduqumén, kudé ənyɔnuqéto, Àggàì, kídá Zàkárià, Íddó yé ví; wó meen i vɔe, lə Israélí yé Mawu yé gbəqəqənu, i lə cyrus, Darius, kídá Artaxerxès, Pérjà fiowó. ¹⁵Àxóá vɔ lə Adar wroetí yéŋkəkə ammèntɔn an gbo, lə èfiç Darius yé gán ɖuɖu yéxo ámadén ántó men. ¹⁶Israél víwó, vɔsá tówó kídá Léwuìwo, kídá amen lélá víwó kə kpɔtowó, wó Mawu xóá cícó dá àsímen néñ yéŋúntá lə jíjò kpókpó men. ¹⁷Cágba Mawu xɔa cícó dá àsí men Mawuá, wó nán, lalátsú kavè takpo, àgbò kàtón, aréngbɔví kawó, kídá néñ vɔsá dá Israél dua ta, gbotsú wíivè, dá Israél yé tó wíivè wo nu. ¹⁸Wó qó vɔsátówó dá wó hacoconu kídá Léwuìwo dá wó mamánnu cágba Mawudójá lə Yèrúsaléem sigbə wó ɳrɔen dé móñ lə Mòósè yé wóéma men. ¹⁹Amen lélá wó víwó qu ditónjún zán lə wróétí kélékélá yé ɳkəkə wúinean jí. ²⁰Vɔsátówó kídá Léwiùwo kə wó qékiwo ɳún lə əwoe qúdú men, wó sééé wó kɔ; wó wu ditónjún réengbáa nen lèlèvío sééé, nən wó nɔnví vɔsátówó, kídá wóńtácá. ²¹Ísràèl vi kə gbo có lèlá gbájíwó qu ditónjún záán, kídá amensiámen kə gbéənú lə amənwó makomakɔ nyinyín gbó lə díukáámen i kəvá bo dá wónjún nən wóá jí Àxótjá, Isràèl yé Mawu. ²²Wó qu kpónón mahuamahan zán ɳkəkə ámadré kídá jíjò, qó Àxótjá do jíjò nòo i nán i Àsíri fiɔa è kpédé wónjún lə Ísràèl Mawu, yé Mawu xómen díjá men.

Chapter 7

¹Lə ənú inawó ŋgbéá, lə Artaxerxés yé fiō ɖuɖu gamen, Pérsìà fiō, yé í Esdras va Seraja yé ví, Azaria yé ví, Hilkija yé ví, ²Schallum yé ví, Tsadok yé ví, Achithub yé ví, ³Amaria yé ví, Azaria yé ví, Merajoth yé vi, ⁴Zerachja yé ví, Uzzi yé ví, Bukki yé ví, ⁵Abischua yé ví, Phineés yé ví, Éléazar yé ví, Aaron yé ví, vɔsátówó yé tató. ⁶Esidras ɳunan có Babylonù: Scribe i ìnyin väyi í tró dá Mòosè yé só men, kə Axótá nááán, Ísràèl Mawu. Í kə Àxótá, yé Mawu, é ləjíá, èfiō ɖa núsianú kə i biòá yé móñ nen. ⁷Ísràèl vi súgbó, vɔsátówó kídá Lèéwìùwo, èhàjítówó, èhònji kpótówó, kídá Néthiniwo, cá vá Yèrúsaléèm, èfiō Artaxerxés yé xo ámadráátá mən. ⁸Esidras va Yèrúsaléèm lə èfiō yá xɔxɔ ámadrá yé wretí ámàtá átómən; ⁹Òcò lə Babylone ɳkəkə kélékélé lə wretí kélékélé mən, iि va yèrúsaléèm ɳkəkə kélékélé lə wretí ámàtáátá mən, køyé Mawu yé lɔ yònńgbín ləjíá. ¹⁰Ðo Esidras có yé ji í sá xɔ enúkpákprá i sá có Àxótá yé sá èdɔwɔwɔmen í sá kprá èséwó kídá èsédádáwó lə Ísràèl viwó domən. ¹¹Kpó wóémá kə èfiō Artaxerxés wrɔn qidá Esidras kə, kə nyín vɔsátó kídá Scribe, kə kpránén Àxótá yé sá kídá yádoqówó kə kan Ísràèl a:

¹²Artaxerxés, èfiō wó fiō, nón Esidras, vɔsátó kídá Scribe, kə cí ɖəækia dá jinjkoríwó Mawu yé sá mən. ¹³N nán gbè bə wóá dací amen kə nyín Ísràèl dukóməvíwó dé nán wóá yi wó sáwɔtώwó kídá wó Léwùì, kə wó lə tiń nútomən, í kə wó soğbhà bə yoá gbɔyí Yèrúsaléèm kídáwoa. ¹⁴Èfiō kídá yá tóxođótó ámadrááwó dówo vá bá nàn và dó Yùùqà kídá Yèrúsaléèm kpó dé toó Mawu yé sá kə lə toó sívomən an ɳún, ¹⁵Í nán àá lə èho kídá ciká kə èfiō kə kídá yé tóxođótówó nán Ísràèl Mawu kídá àdɔmən nyɔen, í kə yá nɔnxó lə Yèrúsaléèm an. ¹⁶Èho sééé kídá ciká kə àá kpó lə Bàbyloní yé nútomən sééea, kídá ənúnánán fàà kə dùkóá kídá vɔsátówó wɔ nán wó Mawu yé xómə lə Yèrúsaléèm. ¹⁷Kə wúá, nán có èho inan sá xərə lalá cùwó, àgbòwó, aréngbóvíwó, kídá ənú kə lə vèvédé nón ənú nánánwó kídá ənu nunuwó, í àá cówó sá nán lə vɔsákpéjí lə mián Mawu xómən lə Yèrúsaléèm. ¹⁸Mián có èho kídá ciká kə kpɔtɔa sá wɔ ənú kə nyón nán mian, wo kídá nɔnvíwo wó, lə zóngzòn lə mián Mawu yé jijì nu. ¹⁹Nán có ənúzánzán kewó wó có noo nən tsó Mawu yé xómən dówó sá dá Yèrúsaléèm Mawuá yé ɳkɔ. ²⁰Né zànzán búó hínyán kudé toó Mawu xoá ɳúán nán có èho la əfiō yé hódáka mən. ²¹Enyən, èfiō Artaxerxés, n nán gbè èhòjíkpótówó sééé kə lə ètɔa yé kpáju nuxóá bá wóá có ənúkə Esidras kə nyín vɔsátó kídá èsékpárátó, kə wó có dá jinjkorí Mawu yé sáá nuan á bíó mián, mian cówó nen pépéré. ²²Kéké nán sun èho tálentò kavètakpo əlu báblá kavètakpo, veén àgba ɖékká, ami ègba ɖékká, kídá àcekpakpa jo. ²³Núsianú kə jinjkorí Mawu jílbé yéá wɔá mi wɔe tútútú nán jinjkorí Mawu yé xómən nán yé xomənfíén í káá qidí dá èfiōxóá mən dá əfiō kídá yé víwó jí ò. ²⁴Mí lə nán mian nyán bá amən ɖé í kpóćmón í á xɔ ənú jojɔ, nòmí ètahó, nòmí vàyayivàyayihó, lə vɔsátówó sí ò, léwiùwó sí ò, èhàjítówó, èzə məntówó, Néthiniwo kídá Mawu yé xómən ilá yé dówɔtówó sí ò. ²⁵Òwo, Esidra kídá Mawu kə əwɔ d'éá yé ɳjunúnyányán ɳúán, nán qo kojóđótówó kídá èséwɔtώwó kə lə wɔsá nán dùkónwó sééé lə ètɔa yé kpáhununxóá, nán amən wó sééé kə nyàn toó Mawu yé sáwó; í nán nan nán amən kən í dəsi oá nán dəsii. ²⁶Amənsiámən kə í lə wɔ dá toó Mawu yé sáá jí tútútú kídá èfiō yé sájíoá wóá còkúfio néen, wóá nyeeen, wóá kán èhò néen, nònmí wóá déegà. ²⁷Wóá káfú Àxótá, mián dadáwó Mawu, kə táló èfiō yé ji ï kó Àxótá yé xó dέà, ji lə Yèrúsaléèm ənán, ²⁸Kə nán í ɳ nyán əfiō kídá yé tóxođótówó, kídá wó gán kpənkənwó wó dəmən nyónńgbín wɔwɔa! Kə Àxótá tiń Mawu, kə lə òjinyən án, kə yé lɔ dónj ɳúnsán án, ɳ bɔ Ísràee l fio wó, gbɔxó nán wóá yi kídáñ.

Chapter 8

¹Homən yá tatówó kídá amən kə yi èhenuánwó Babylone kídéñ wó jijimə wó ké, lə èfio Artashasta yé fiø qduqamə. ²Pinexas yá víwó, Guerschom; Ithamar yá víwó Daniel; David yá víwó, Hatthusch, Schecania yá víwó; ³Pareosch yá víwó, zàchárià, í kídéñvè ñúncu aløfán déká kídá hòoka ciwó kə wó ñráñ; ⁴Pachat Moab yá víwó, Eljoénaï, Zerachja yá ví, kídá ñúncu kàtón; ⁵Schecania yá víwó, Jachaziel yá víwó, kídá ñúncou aløfán ámètón; ⁶Adin yá víwó, Ébed, Jonathan yá ví, kídá ñúncu hòoka ci wó. ⁷Élam yá víwó, Èsáyà, Athalia yáví, í kídáø ýcu kakítakpocíwó; ⁸Schéphathia, Zebadia, Micaël yé ví, í kídáø ýncu kavà; ⁹Job yá víwó, Abdia, Jehiel yá ví, í kídáø ñúncu aløfán ámèvè kídá wíinyin; ¹⁰Schelomith yá víwó, Josiphia yá víwó, kídáø, ñúncu aløfán déká kídá kakítakpo; ¹¹Bébaï yá víwó, Zàkárià, Bébaï yá ví, í kídáø ñúncu ènrùvñyin; ¹²Azgad yá víwó, Jochanan, Hakkathan yá ví, í kídáø ñúncu aløfán déká kídá ámèwó; ¹³Adonikam yá ví wó, ñgbásí tòwó kə wó ïjkó wó nyin: Eliphéleth, Jeiel kídá Schemaeja, í kídá wó ñúncu kakítakpo; ¹⁴Bigvaï yá ví wó, Uthaï kídá Zabbud, í kídá wó ñúncu kakítakpo ciwó. ¹⁵N bø wó lə èto kə lə cayi Ahava gbo, í mí cí lèhúnan né ñkə kó ámètón. N lá ñkúví dá dùkóá ñún kídá vòsátóawó ñún, í nyø í kpó léwù dákín lèànan ò. ¹⁶Zèdqáká ñ yo èfio Éliézer, Ariel Schemaeja Elnathan, Jarib, Elnathan, Nathan, Zàkárià kídá Meschullam, kídá ñjókítá Jojarib kídá Elnathan wo E¹⁷Í ñdówó səyi èfio Iddo ká lá Casiphia gbo, ñcó ényon kə wóánú nen Iddo kídə yé fófowó kə lá casiphia dé wónúmen, bá nén wóatəñú kprø døçoviwo va Mawu nyé xomen. ¹⁸Ké ínyí bá Mawu yá lo sinj lá míajíá, wókprø Scherebia amen sənu gomen, kənyí Machi kənyí Levi kənyí Israel yá via kídá èfiwó kídá yá fófóawo va wónýí amen wíányí; ¹⁹Haschabia kídá Esaïe ká co lá Merari nyé víwó men kpédéñú, wó fófowó kídá wó víwó yi amen éwi; ²⁰Lé còci xəmen dówótwó kə David kídá amenganwo cō dē Levitwo fənuán, wóyó amen kàtón kídá áwi ñkɔ. ²¹Lá Abava yá tóá gbáá, ñbió cō amen siá men gbo bá míawo kúkú déká yé nubrábrá lə Mawu yá ñkuvimen, í bíé míáñtawo miaviwo kídá mia cinñu nuwó seé də àsimen nén lə mia gbéji yiyia men. ²²Ðnu lə kpiñ bə mabió co fiøagbo bə nádá amen kprølawo kida səjawo də miayomen nén woa dámí lə futowó ləmen lə mia mɔnzɔnzɔn men, dóá mí nunen fiøa bə: mia Mawu yá si lə amen sia men kə jinən anji kida wó nyonyon, vòà yá ñsen kida yé xomenfién lə amen kə gbəneanwo ji. ²³Yé idø mi bránu, iyø mia Mawu ñkɔ. Ítø nen mi. ²⁴Ncán ètatç wièvà lá vòsatç gánnganwó men, scherebia, Haschaba, kídá wó fofo ámenwo dákawó. ²⁵Nda lə wó ñkuvimen, èhó cika kida èdəwənuwo kə èfio, yá aðaq dékawó kídá yé tatwo kidá Israëltwo séé kə mikpɔwa nan. ²⁶Ncwo dá àsimen néwo, èhoá lá kpinkpin aløfan ámadin kídá hoka ci àtɔn men, èdəwənuanwo lə èho kpinkpin alofan dáká, ²⁷Cika kɔfu éwi ké lá èho cika yé kpinkpin toho aløfan améwo men kídá gajín zá amèvè ké na àfí sigbá cika nen. ²⁸Í ñnu nen wó ba: Yəhowo tó i minyí; èdəwənuawo kɔ, í èho nan kídá nan wónyi faàn nen Yehowa, mia dadawo Mawu. ²⁹Mijə ayé i minñ miafɔwo ji, vasádə gbekíkə mia dawo lə vòsatç gánnganwó tatç kida Levitwo kida Israëlvivo xomə tatwo gbo lə Yerusalem lə mia Mawu yó xomen. ³⁰Í vòsátowó kídá Léwìù wo xɔ ciká kídá ènúzánzán wó dá èho tohó, né wóá cówø yí Yérusaléèm, lə míán Máawú yá xómən. ³¹Mí cō lə Ahava tɔa gbo nén míán yi Yérusaléèm, woereti kélákélá tɔa yé ñkəkə wúvəà. Míán Máawú yá lə lá míán jí i lə də mí lə kətó lomən kídá ènú jødámən jí wó mən lə emən zɔnzɔan mə. ³²Mí vá dō Yérusaléèm, í mí gbo ñkəkə áməntón. ³³Ñkəkə nén an məán, mí da èho, ciká, kídá ènú záñzán wó lə míán Máawù yá xómən, kə wó mí cō nén Merómooth, Urié yá ví, kə nyín vòsátóá; Éléazar, Phineas yá ví, í kídá wó Léwìù Jozabad, Yósùà yá vi, kídá Noadia, Binnuï yá ví wó. ³⁴Kə wó jro núsianú kpóá, ágbə nyín henhrəmə ià, kpənkprən i à, wó téjú ñrɔn kpənkprən nén nústanú. ³⁵Lèlèvíwó kə gbo cō gbjíwóá sààvɔ nén Israel yá Maawu kídá lalá cù wíivè dé Israel séé nu, àgbò kavəciùwocíadən, aréngbówí kakítakpo cùwó ciadə, kídá gbòcù wúvə sigbə ènú kɔkɔ vosá dèsiàdə sigbə vòsánú nén Yèhówà. ³⁶Wó cónén èfio yá gbədəwó nén yáñjúntímən wó kídá amən kə kpónén èdù yá doqówó ji ètɔa yá kpáalá xó, wó kə cónən bùbù nén dùkɔn án kídá Máawú yá xómən.

Chapter 9

¹Kè wówò jròà, amégánwó gbo tèbòj i le nú bá: Israel dukoa ñkán dəvo nə Kanantówó, xitítówó, Perizítówó, Yebusítówó, amónítówó, Mɔabitówó, Egytétówó kiðə amòritówó nu nyɔŋju-nyɔŋju wo gbo o. ²Đobə, wódə woviwo nyɔrun viwó nə wówí ñúcvíwó, i wó cák& ehun kɔkɔa kiðə anyigba llawó ñu xoðuxoduá, i amégánwó kiðə esenyátówó i wó evçin ñra jæŋkɔ. ³Kè ñsə ənyɔa, ñgnin awu vlaya kə ñdóá, i kaka tiŋ taða kiðə tiŋ gə, i kan ren i dá ta gù. ⁴Í amækə vɔnvɔn le jí kə wose Mawu ye nyɔa wó va bɔ dá egbo nyə, i ñkaren idáta gu de keke fiényí ye vɔsa nududu gamə vá dó. ⁵Kè fiényí vɔsa je gamə vá dóá, ñcó le nuxaxa mə, kidá tiŋ wu vúvúawó, ijə kro, i kə tiŋ bówómə nə Yehowa, tiŋ Mawu. ⁶Í nú bá: Mawu, eŋu lə kpenŋ sugbɔ, kəkə nyə ñkatəŋ kpɔ ñkuvímə nə wo o, dóbə mia vodadawo sugbɔ, i mia nuvɔnwó diŋdin kəkə iyi jiŋ korí. ⁷Có mia mègánwó gamə i mi wɔnə nuvɔn kəkə isəŋ va egba la mə; cagbə mia nuvondo ta i wó có mia fiówó kiðə mia ñkɔnɔntówó də asi nə anyigbán jí fiówó, nə amə gbari gbari, ehen dódó, kiðə ñkən dódó sigbə nə igbə wɔdə égbə enə. ⁸Xótɔn, Yehowa, mia Mawu və miá nu hɔeđjáká, əkpɔtɔ amə ñowó nə mi, i Mawu ji toxo nə mí le ye xó kɔkɔa mə, cagbe nə atəŋ hun ñkuví né mí, i dá àgbə ramə ná mí lə mia súbɔví nyínjí mə. ⁹Đobə súbɔvíwó í mí nyí, vɔa Mawu ñgbə mí də subɔvinyínjí mə o. Ecó Persia fiɔ ye nuxohó wo seŋ có ná mí, cagbə nə miatəŋ səŋ i tú Mawu ye xó; i fón egri gbangban wó, nə mia ve gbo də mə lə yuda kiðə Yerusalém. ¹⁰Ifia ənyɔ kəá í miá gbəvá nu nə əwo Mawu? Đobə mígbə tɔ́ sá. ¹¹Ke édə nə mí tó tɔ́ nyɔnúđétówó jí bá: edù kə mə miyi kɔa nyi ədu xòduxòdu, enumamawo woe i dukjá mətówó seŋ xɔdui; ¹²Mi ñká ná nyorun wo vi ñucuvíwó o, i mi ñká ñe nyónrun le wógbó ná miaví ñúcvíwó o, mi ñká rín wó də akónta ñéke&n ji o, ná mi wo séá jià mià sénj, miá du ədua ye nuvívíwó í àvà nyi cinɔnú nə mia víwó¹³Enú kə jo dá miájí cágba miá fɔqədə voenwó ta, ehiéntó nə mi sénj sɔ də miá nuvɔnwó nu, ifià kə inyi eneñ. ¹⁴Míágba dójié í, igbə da lə tɔ́ sérwó jí, igbə bránu kiðə dukɔn vɔen ñnawó a? Tɔ́ xomə fién ñná ñuqu kɔ dá miájí, i fión gúdúgúdú, kéká í ñékín ñná kpɔtɔ? ¹⁵Yehowa, Israel ye Mawu, ewɔnə mídodó, qobə mia&toó inyi amə kpetiá, kə kpɔtɔ ñe, sigbənə ilə əgbamə enə kpó mí, milə mia nuvɔnwó mədék lətɔó mia nuvónwo mə ñe lə tɔ́ ñkuvímə, i miŋka teŋ jətɔá də ñkɔ nəwo.

Chapter 10

¹Ké Ezra jəkro í lə fan avi lə Mawu xoà ɳkɔà, elé hun enuvɔnmən i lá do gbəqa, Israel nyɔnrunko kidə dəviwó kidé ɳuncuwó bo dəgbə i wó lə kə adjaci. ²Yexiel ví Sexanya, amekə co Elam viwo men àn, honu i nunen Ezra bá: mi wɔnu voenqí də mian Mawu, kə mi dá ɳnorun lə akəta buwo men. Gaŋkə emɔnù kpɔkpɔ lə Israël si. ³Mian nɔn ɛko dədə men kidə mian Mawu nən mian nyan nyɔruan wó kidə wó viwó, lə tij hotɔ kidé amenkáwó vɔŋvɔnjí lə mian Mawuà yá séawó nu. Nə mian wɔda eseawo ji. ⁴Co qo bə enyɔnam kanwó mian nɔn ejuwo. Ðo egan nən na huan. ⁵Ezra có i dá ezə lə vɔsatɔwó, Lewitɔwó kidə Israel-tɔwógbə bə yea wɔdá enyɔanwo ji. i i tá enu dəji. ⁶Í Ezra có lə Mawu hoa yə ɳkɔ, i yi Yohanen, Elyasib yə vi yé hɔmən: kə i qo ehɔa men an, ɳnuecio; ɳdu enu ó qobá elə branui co aboyomen tɔawó nu voen wɔwɔ men. ⁷Wonan i wo qə gbəfan nən aboyomən tɔawó seé bá wóá kpeta qə Jerusalem. ⁸Nən amən qə gbə eta kpəkpəa vava lə, ejun kəkə aməntɔn ɳgbəà, woa ho yənu nən amənsiwó sée i la trɔ nyen lə aboyomən tɔà wo men. ⁹Yudaviwó kidə Beyamin vi ɳucuwó va kpeta lə ɳkəkə aməntɔan mən. Gbana nyi ɛwrəti amasidəkè à yá ɳkéké ɛwiato. Amən sia amən bɔdá Mawu hɔà yá takpəhó, i lá kuku cagbá eci jaja kidə enyɔn kə lá deàto. ¹⁰Ezra, Mawuvɔsatsɔ ganganj, co jətə i nubə: mi wɔ enu voin ká mi ve dá akətabu nyɔrun, i mi nan bá Israël já agɔ sugbɔ. ¹¹Mi hun eru vom mən ne Mawu, mian dadawó Mawu, nən mian wɔdá wó jimen jiji ji! Mi kraom lə anyigban ji dukɔwó kidə akətabu nyɔrunwó gbo. ¹²ɛha bɔbɔa də aha irɔn i nun bə: sigbə enuian nen mian wɔ nən! ¹³Amənwo sugbɔ, i inyi eci ɳɔri, kə wɔbá wo nka teñ nɔ hixenu óo; ɳka teñ nyi egba alo eco óo, qobə amən sugbɔ wɔn enuvoin lə enyɔan mən. ¹⁴Mian dumən ganwo nan ci eta kpəxoa; amən kədə ɳyɔrun lə akəta bu mən wo wa lə va game toxé ji, kidə amən ciciwó kidá kojo qotowó. Kəkə va qo gakəmən Mawu yə homən fiēn có lə mian ji. ¹⁵Yonatan, Asohelvi, kidə Yaxzəya, Tikwavi, wo qədə i gbə etó qoqø, i Mesulam kidə Sabatái Lewi yá viwo, dɔwo ji. ¹⁶Aboyomənanwó wɔ dəji. Wo can Ezras, Mawuvɔsatsɔ ganganj an, kidə etatɔ lə ahowonu vovovo, qəsiadé kidé wo ɳkɔ; i wó kpé eta lə ɛwrətiewo yá ɳkəkə kələkəletɔ ji. ¹⁷ɛwreti kələkələ yə ɳkəkə kələkələ, wo xoru co akətabumən nyɔnru dətɔwo ɳu ve. ¹⁸Wó kpɔbá Mawuvɔsa tɔganjan yə viwo domən tɔdəka də ɳyɔrun lə akətabumən: Yesua yə viwo, Yozadak yə viwó kidá nɔviawo Maaseya, Eliazer, Yarib kidə Gedalya, ¹⁹Wo qoá bá, yowóá bɔgbədədu i la nya yəwo siwó i la cɔ agbé i sə sa avɔ də yəwo nuvoindà. ²⁰Imer viwó, Xanani kidé Zebadia; ²¹Harim viwó; Maaseya, Eliya, Semaya, Xexiel kidá Uziya; ²²Pasxur viwo; Elyoenai, Maaseya, Ismael, Netaneel, Yozabad kidé Eleasa. ²³Lewi viwo: Yozabad, Simeikalaya alo kelita, Petaxy, Yuda kidé Eliezer. ²⁴ɛha jitɔwó: Elyasib; Agbonujlawó: Salum, Telem kidə Uri. ²⁵Amən kə có Israel: Pereos viwo, Ramya, Yiziya, Malkiya, Miyamin, Eleazer Malkiya kidé Benaya. ²⁶Elam viwo; Mathanya, Zaxarya, Yexiel, Abdi, Yeremot kidə Eliya. ²⁷Bebori viwo, Yoxanan, Xananya, Zebai kidé Atlai. ²⁸Amə kə co Bebai ye viwó doməawó lə nyí Yehohana, Hananiya, Zabai kídá Atlai. ²⁹Bani víwó, Mesulam, Malux, Adaya, Yaxub, Seal kidə Yeremot. ³⁰Paxat Moab viwo, Adna, Xelal, Benaya, Maaseya, Matanya, Bezaleel, Binui kidə Manase. ³¹Xarim viwó; Eliezer, Yisiyon Malkiya, Semaya, Simeon, ³²Benyamin, Malux kidə Semarya. ³³Xasun viwó, Matenai, Matata, Zabad, Elifelet, Yeremai, Manase kidə Simei. ³⁴Bani viwo, Maadai, Amram, Uel, ³⁵Benya, Bedya, keluhu, ³⁶Vanya, Meremot, Elyasib, ³⁷Mathania, Mattnai, Joasaï, ³⁸Bani, Binnui, Schimei, ³⁹Shehemia, Nathan, Adaja, ⁴⁰Macnadbai, Schaschai, Sharai, ⁴¹Azareel, Scheleemia, Shemaria, ⁴²Salum, amarya kidé Yosef. ⁴³Neboviwo, Yeiel, Matiya, Zabad, Zebina, Yodai, Yoel kidé Bannya. ⁴⁴Amən hinan woséé qə ɳyɔrun lə akətabumən.

Nehemiah

Chapter 1

¹Néhémìà yé nyɔwó, Naxálìà yé ví. Lé èxo əwiatɔ, lé Kisleu yé wrétri mə, kej lə Suse lá ədúgààn mə, ²Hananí novinyéwó dómətò dəkà, kidé amádewó vaqo yuda. ɳlé kà enyówó sé có yuda tɔwó ké wó ɳléó, kidé Yérusalem ɳú. ³Wóó lé dɔnjú ɳ bé: amá ká wó ɳléó wà lé anyigbààn jí bónààn, tavɔèn kidá awalù ényɔàn, Yerusalem yá gripówó mú, i ezó fíò ɛhɔàn wó. ⁴Ké ɳsé ényɔàn wáà ɳ kànren i qé avidó, ɳ nó ékoé fànfàfan má ɳkéké súgbɔ. Lé énu bràbrà māàn, ɳ dógbədà lə jìŋkori Mawú yé ɳkùmè. ⁵Í bá nùbá: óò Yéhówà, jìŋkori yé Mawú, mawu gàngàn manyàn manyàn, éwò kέ hən tɔ nù bràbrà í wòná aménuvévé nè amé həhwó rɔnòné wóá wó i trɔ kpɔná tó sówó! ⁶Nɔn étò ji i tò ɳkùviwó wa nòn kéké: sé gbédà kέ tɔ subɔlà lé wó ná wó lé gá làmè, éza kidé ɳkéké, Né tò sùbɔlawó Yerusalem viwo, lé Yérusalem viwó nùvòn wó húnhún má, mìà nùvòn wó dé ɳuwó; dóbá ényèn kidé tij dàdà yé hómé tòwó mi wò nùvòn. ⁷Mì jàgò dé ɳjùwó, mi ɳwòdé tɔ sédádá wó ɳwó, éssé kidé éssè dédé wó ká édqó ná Mòósè, tɔ sùbɔtò. ⁸Dónjú ényé lə kéké cō dà àsimè nè Mòósè tɔ sùbɔljà, bénàn nu&. Né mi wò nùvjàn, màan kamí hrín lé édu

wó domé; ⁹Vò à nè trøva ègbonyá, i mi wɔdé tìn sédédéawóo jià, né mi wɔdé tìn sédédéawóo jià, Né mi va lé jinkori yé tógátóá, mà và bòmi dédú dé tóhádéká, í ma kpròmìva tóhó ká ɳ càn qè né tìn nòhó. ¹⁰Tò dùkɔ kidé tò dò còviwó yi wó nyí, amèn kè wó ɳtà ehò kidé tò gàn nyinyí kidé tò alò sèn ɳú. ¹¹Ah! Yéhowà qótó tò dò còvi yé déhó nyòηgbí, kidé tò dò còvi ké djilàsi nè tò ɳkòà! nàan ɳkò yiyi tò dò còvi égbà, nàan nè àkpɔ amènúvéné lé aménà yé ɳkumà! Efíò yé ahà ku&tò yinj nyidè gà hínàan mè.

Chapter 2

¹Lé èhó èwiatò mè lé èfiò Artahèrhès yé fiò qúdqumè, lé Nisan wrètí mèàan, evà vàmè bé ñ cò àhà i kúi&nè efíò. Nyé ñ nò brànùi mè lé yé ñkuví mè enèn kpøkpo gbádéó. ²Èfiò lé nuñ bá: ènù ké yi jò i ñkrò ejñukúvi mè qè enèn? Vòà ñlé lé èdò enèn; hòmèn fièn qékà ñ i à sò vòñjvò gàngàn qékà jin, ³l ñ qónjú nè èfiò bé: Èfiò nàan nò àgbé tègbèè! Ènù ké yi dò Nyé ñnàñ hrò ñkuvimè wó, édu kemè tiñ dàda kúkú wó yòdó wó lé kidé èdùà yè hò wó fíñ lé èzó mè? ⁴Í màwú bé dñq ñ bé: enú vóyì èlé ji? gbéqà i ñlé doqà né èjinkóri yé mawù, ⁵Nlé dó enyòàn ñ nè bé: Nè anyòñ èfiò ñkòà, yé dò còví là yi Yudà edú kámè yé dàdà kúkúwó yòdó léa í là trò mèn. ⁶Èfiò kàñ èfiò sì kànrèn dàqèà, lé kàñ sè bé: Èñ kékè néñ yi mà sé zòn èmjàn, gbé yi màtrò gbò vò? Ènyò èfiò ñkò bé mayi i ñ nè gámè. ⁷N trò nuéné èfiò bé: né èfiò kpò bë ènyòàn nàwò wóéma ñ nè èfiò kpò bë ènyòàn nà wò wóéma ñ némà cò né édenjí yé nyigbàn jí kpò tò né wà nànn ñémòn né mà yi Yuda dùamá, ⁸Wóéma qéka mà cò né Ásaf efíò yé avéji kpòtò, né àqdé émòn nè mà téñ ji àtí ké másè tàémò ké làqó yuda dùamá, i là wò edúà yè gbó kidé èhó kémé mán vè nòà. Èfiò wòé wóéma wó ñ, dó bë Mawú yé àmè nûvèvè yé àlò lé èji nyé. ⁹Èfiò dò àhúwà gànwo kidé èso kútò wó, i cò wóéma ñròn ñròn ènwó ñ, í mí yi i ñ cò wó né èdèn ji kpòtò wó. ¹⁰Ké Sanebalat, horontòà kidà amé kè kpènè dàñúa Tobi ké nyí Amontòà wó sà bò ñ va dqà, wò wò hómè fièn súgbò bë amè qékà vò enyùen wògbé nè Ísrael víwó. ¹¹N vò dòYerusalem, ñwò ñ kéké amétò bríbó. ¹²Vòà nyé ñràn i amédékèn nà nyàn edò ké gbé tíñ Mawu dòñ vòà. Lè ñkéke amétjàn tòmè yé zànmèàn, ényé kidá ñùcú dóó mi có i dó. Esòkejí ñ nà dàdqé inyí èran ké kprò mìdó. ¹³Ndó tò àgbé ké lé berià mèàn i yikò amlímàn dàn yé jòhó sè yikò èran wó ènúdqùhó, Azɔnriàn mèàn, ñlé butàmè có Yerusalem yé grikpóké múañwó ñú, kidé agbó ké èzó fiò wó ñú. ¹⁴Nvà dó dà èci ji hó kidé tånkún èfiò tòà gbò, i èmòn ñgbevà lè i èsò kéji ñlséà là gbé tóó. ¹⁵Ènàñ bë ñtò barià mè lé zúbrú mè, i vò dó dà barimè gbóá nù i sà dédà èdùamè. ¹⁶Èdùmègàn wó dàkèn ñ nyàn fi i ñ yi óó, wò ñ nyàn ènú ké ñvè wò óó. Kéké vò egà hínanmè àn, nyé ñ nù ènyòñ dàkèn nè yuda tswó óó, vòsà tòwó cà ñ sé ènyòñ dàkèn óó, amé gànho óó cà, èsé wòtò, èdùa lòjó jí kpòtò ó cà wó ñsé ènyòñ dàkèn ó. ¹⁷Nlè nùnèn wó hòntòñ bë: milà kpò nònnònmè dùàdòñu kámèn mìlè! Jérusalem kakà í èzó fiò yé gbówó! Mivà nè miàñ mè Jerusalem grikpówó nè miàñ qé ñkpèn gàngàn qà. ¹⁸N kà àsáñ nàwò sìgbé nèn mawú yé amènùvèvè nòn èji nyé dó, i nù ènyòñ ké èfiò nùñà nèn wó. Wó hò egbè i nù bë: miàñ có i mè ègrià wó! Wó dò ñsèn wo qeki wó lè càncàn nyòèn hinàñ ji. ¹⁹Horonitò Sanbalat, Tobija dòcòvì amonitò, kidé gesem Arab ñucuà, ké wó sà ènyòàn, wó kómí i lè èfún mi. Wó lè núbè: nyén milé wò léléhúnà? milé citré qé èfiò ñúia? ²⁰Í ñ dñq nè wo bë: èjinkóri yé Mawú là nàmí èji qúdqú. Míawó, yé dò còvióó, mià có i mèn ègriwó; vòà miàwó yàà, tóhò àlò jònàñ, àlò ènùdqé ké wà sèñ dónjú mí lé Yerusalem ñkóó.

Chapter 3

¹Vòsà tóé gàngàn Eliasib kidè Èvià vɔsatà wó có, i wó arígbowó hò i dò əhòn nú; wókó grikpóá ɳu có Méa gria gbó i va dò Hananeel gria gbó. ²Yéríkó yè mènwó men gei lá wó kpahó; Sakurú Imri viwó wo cawó men gri kà lá wókpaxó. ³Hasena víñjucuwó tút̄menran gbowó, wódó hòn i gbà xɔà idó granú əhòn i tr̄ dò əhòn gakpówó. ⁴Le wó kpàdékàà Meremet i nyi amen kà jra egri kà kpr̄wódóá dó, ɳuri yè ví, Hakoz yé tɔgbuiyɔví. Lá wó kpaxóà, Mesulam, Mecezabel vi, Behiya yá tɔgbuiyɔví i kpr̄wó dó, Egri kà kpr̄wo cawó dóà, Zadok, Baana yè vi i lá jradóá. ⁵Sà ɳ kpr̄ wó doà, Tekoat̄wó jra akpa ɳanaxódó, vɔà amen déwó dà alɔ xotó yá dòàmén ó. ⁶Yeyada, Peseah yèvi kidé Mesulam, Besedya yè vi, wó i nyi amen kà jra agbo xóxóá dó, wó do xɔanwo, i do granú dàñú kidé gakpo gra xɔnwó nən. ⁷Ame kà gbà jra egri kékpr̄ dòà i nyi Metotya, Gibeont̄ kídé Mizpat̄ búwó kà có anyigban kpɔt̄ yé gàn nyinyi yè gamən lá ago ɳnàn ji. ⁸Uziel, Xarhaya yá vi kà nyi awr̄dɔ wɔt̄já wɔdɔ kidè wó, i Xananya kà nyi cérú qàt̄já i jra gri kà kpr̄èà dó señvàgrikpó gbajàà gbó. ⁹Refaya Xur yè vi wɔdɔ kidéwó, Xur, Yerusalem yé kpàdékaxó yé nutomen ji kpɔt̄ i í nyi. ¹⁰Yedaya, Harumorf yèvi jra akpa kèkxó tɔgbà kpr̄èdóà, lè yé kpàdékàà, Hahuc, Hacabnia yé vi jraèdó. ¹¹Egria yá kpabuxó kidé əzókpaawó xɔ, Milkiya, Harim yá ví kidé Hasub Pahut Moab yè vi wó i jràwo dò. ¹²Lá kpàdékà à, Salum, Halohes yɔvì kà nyi Yerusalem yè nutómə manmanmén akpa aməvəàt̄já, kidé evia nyɔnrūviwó wó i jraà dó. ¹³Hanum kidé Zanaat̄wo i jra barimén yé Hɔàn wó dó. Wó dò hoanwó, granuanwó kidé gakpé gra hɔàn wó. Wó mən gri mètrù dinñdinmè sakiđekà sèvà qó ekɔnrú gbó gbó. ¹⁴Malkiya, Rexab yè vi kà nyi aməgan lè Bet Xakerem àn jrà ekɔnrí gbóà qó e qó xɔàn, granú kidé gakpó grà xɔnwó nən. ¹⁵Calum, Col Hozé yè vi, amən kà nyi aməgan lè mispa nutówóməan í jra etémən yixó gboardó. E doɔ i də xɔn nú, granu kidé gakpó gra xɔnwó nən. E mén Selax yé tankú yé grikpówó, lá tabɔ efio yá tí dódó kpàgbó káká sənyi David yá dùmèn. ¹⁶Səntià, Néhémia Abzak yé vi kà nyi aməgàn lè Bet-zur nutomè yè mamanmén à ca jra gria dó cökékó Calum yà sənxó sà ve qó David yé yɔdó gbó, i va dó edé ké wó kú i sən wɔ tankú àn gbó i dodé jidutswó xomən. ¹⁷Səntià, Leviviwó cà jra gria yè akpà qəwó xó: Banivi Rehum jradó akpađéxó, i lè yè kpàdékà à Hosabya amən kà nyi keila nutomen yè manmanmén ji kpɔt̄ jra akpà kèkxó va kpr̄ Rehum tɔdóà dó. Èwó dɔà dá yé nütómən nú. ¹⁸Lá ya ɳgbèà wó nɔnviwó wɔdɔ, Bavoù Henadab yè vi kà nyi Keilor-nutómən yè mamamən amərnvəàt̄ yi kpɔt̄ jra akpa kà xó kpr̄ Rehumt̄ dóà. ¹⁹Amən kà jra egri kà yè kpaxoà é nyi Ezer, Yòòsuà yá vi, kà nyi aməngàn lè mizpaà jradó egrià yè kpabúxó, kà kpànkò ahúawɔnuxò lè zògòji. ²⁰Baruk, Zabai yè vi, jradó akpabú xó kidé vèvàdódó cökékà zògòaji sən vayi vɔsat̄gàngàn Eliazib yé gbónu. ²¹Lá yè yoméàn, Meromot, Hakoz yè vivi jjí yuri yi vi jradóakpa bú xó cökéká Eliazib yè xógbó; sənjà Eliazib yé xóà vɔ xó. ²²Lá yè yoméàn, vɔsat̄wó kà có Yerusalem yé nutówóməan wó wɔdò. ²³Lá wó yómēan, Benyamin kidé Hasub wó wɔdò lè ɳkó, sən kpr̄wo dóà Azaria. ²⁴Lá wó ɳgbèà, Binui, Henadab yé via mən egri có Azar yé xoa gbó sən yi zogoó ji. ²⁵Uzaï yè vi Palal, mengria co zoo& ji sən yi əganxoà gbó i Pedaya, Paros yɔvi kpr̄aà dó. ²⁶Gbedoxɔmè dɔwɔtowó ké nɔ Ofel toà jià wó mən egri vaqo eci gbó lè ɳdɔ dòtoxó. ²⁷Lá wo ɳgbèà, Tekoat̄wo mənegri sə dòdà ofel tòà gbó. ²⁸Lá esɔ hɔaṇn wó tamènan, wawuxɔ mən dɔwɔtowó qəsiđə mən egri lè wó xó yé ɳkó. ²⁹Zadok, Imer yè vi ca mənegri lè akpabuxó lè yè xó yé ɳkó. Semaya, Sekania yè vi kà nyi agbonujolà kpr̄èà dó. ³⁰Đé wo ɳgbèa, Selemia yè vi, Hanun, Zalaf yè ɳcùvi amadreato kidé Mesulam, Berekia yè vi wo mənegri lè wo xòxɔwo nú. ³¹Malkiya, Sikađanu wɔt̄wó domet̄ mən egria vadodé Mawu xəməndəwɔt̄wó xɔxɔnú kidé asisinɔnwó xɔxɔnú lè zogoà ji. ³²Sikađonu wɔt̄wó kidé asisinɔnwó mənegri có zogoà ji seyi aringbowó xɔnù.

Chapter 4

¹Ké Sambala sá bá milé men egrià, éwó xomen fién sugbó. ²Ekó yudatōwo, i nú lé Sojawó kidé nɔviàwó ɲkuvimen bá: Edó këi yudatō mawogandé àwó lè wó? Miàn viqé kpó à? Wɔawó vɔsà à? Woàwɔè vèà? Woà gbo agbá ekpeà wóà? ³Tebí, Amoritō cá i jétə dégbó, i yeca nu bá: waà lè men egria kpoñ!nen etɔvuqdé doà, alɔ wó gri nan wó mû! ⁴Sè, ɣdo& egbeqdà nen Mawu bá: óó axotō mia Mawù, qoto mi qəbá wo lé donkpèn nù. Nanen wo ɣkpèn doa men nà tró já woji, i nán nà wòà ji wó nen wòà zùn amənjro lè anyigban bú ji. ⁵Ka miɔnjkuví dá wó ruvɔnwó ji óó, wó nuvɔnwó ɣka bú lè tɔ ɣkuvi men óó, qobé wó wɔnu baða kidá egri men tɔwó. ⁶Séwuà, mia men egria séé, edumen viwó wɔedoa kidé ejí. ⁷Sanbala kidé Tebi kidé arabiatōwo kidé Amoritōwo kide Asdonitōwo sá bá edoà lé yi ɣkɔa, i wo lé gba exɔà wóà, wó wó xomen fién súgbó. ⁸Wó códédú lè yewoa kpá ahúa Yerusalem duà i la hén xùnyan xunyan va eduamen. ⁹Mi dogbedà nen mia Mawu, i dzɔ̄ edu nu lá nyidɔ̄n kidé ezan bá mianɔn fafamen. ¹⁰Amè kəwo nɔn yuda wo nu bá, egan vó nen amen ká dró agbànwó, i enú gbàngbànwó sugbó; mi ɣka teñ men egriawo óó. ¹¹Mian kétowó lè nu bá: wó ɣka kpó aló i sá aló i la nyàn gbɔxó mian dó dé women óó, i mian wuwó i deɔà lè nɔn età. ¹²Vɔa Yuđatōwó kélá wo menan wó va zen afɔ̄ nen mi zéwó, i sawé emɔn ká wo ka cɔ̄ va miagbɔa wó nenmi. ¹³Yá i dɔ̄ i ɲlá feca dé anyigban xuxuawo ji, axonu qəsiadó kidá tikpró, yá atan kidá kànàkanà kó mian kétowó nyàn bá wónànmi etó krànà, ¹⁴N bú enu kélá jɔa kpó i có djeté i nu nen esétōwo kidé edumentó kpɔtiawo bá: Miŋka vɔnvɔn nen wo óó! Mi qo ɣu Mawú gànggán kà dò vɔnvɔn, nen mia wó ahua dá mian nɔnviwó nu, dénu nn emɔ̄já viñi wo, denu nen mian siwo kid¹⁵Ké mian kétowó nyòn lè wónánmi etó kràn à, Mawu dahan wo dođowó, i mi trɔyi egriawo menmen ji, amen sia amen kidé yé tɔ. ¹⁶Có gbonà àn, edɔwɔtowó mānmàn men lè wɔedó, manmamen kptiawo lá akprɔwó, akpoxɔnuwó, ataju wo kidé ewiwó kidá ahuawɔnùwó i nɔ Yudatōwó, ¹⁷Ké lè egriawó menmen jià wogbó ekɔ̄ lɔtɔwó lè wɔedó kidá alodèkà i wo lè ahuawɔnu dá alɔ evèatɔmè. ¹⁸Amen ká lè men egriawó tà ewi d'éari gbɔxo llé wɔedó. Ekpenkutó ya nɔn egbɔynen. ¹⁹N nunen Ameganxo wo kidé esidɔwɔtɔwo bá edɔ̄a kéké eta, i mi mandémɔn, mi diñdi lá mia qəkiwo gbo. ²⁰Enan bá nɛnmi sá ekpènà yé dìqìà, misuedu va miagbɔ lélèlè. Mian Mawua àwò ahua nɛnmi. ²¹Nen mi yé edɔ̄a jià nen, ɣucu nàñmanmèn lá akprɔwó dé alɔmen có nyidɔ̄ yexɔdodogamen seva gakemá wrátiviwo dóà. ²²Nnu nen amen kewó lè Yerusalem dua và men wó bá amen siamen nan dɔn ezan kidé wò mawudɔwɔtó; íwà wó edò lè enyidɔmèn. ²³Mi ɣka có gbe mian awudodo doà óó, egnen, tiñ fofowo, tiñ dɔ̄ cɔ̄ tɔwó kidé ezan ji nɔntɔwó ká kprɔ̄n doawóà: axuawɔnu kidé eci ilè miàñ lɔwɔmen.

Chapter 5

¹Ncuwó kidé wó siwó codé wó nɔvi Yudatɔwo ɣu. ²Đèwó lé nubá, miawó, mianvi ɣucuviwó kidé miavi nyɔrúniwo mi sugɔ, gaŋkéà, gbɔxó mian no agbéà woɖela nànmi brafó. ³Amenbuwó bé:micɔ mianbéwo wànyi bòwó kidé mia xówó nàn nén mian xo brafa lá fifé ɣɔri. ⁴Amen buwó lé nubá, elá nenme bé mian dó ehó nén miànva cɔ mia enukuwó tú efèn dá egàn tà. ⁵Uɔàmian gotó wɔqá sigbá wó goto enen, mianviwé lésigbá woviwó enen; vɔa kpɔ sigbá wolá nanbá mià sò mian viwó gbɔxó i dunú enen, mi sà mianvi nyɔrunvi qəwó vɔ, ɣsen ɣlé miàn si óo, mian bo wo trɔzun amenbutɔ. ⁶Ké ɣsé enyɔjààn ɣwɔ xomènfiен sugbɔ sugbɔ. ⁷Ké ɣbu etamen có àn: ɣbu efɔn. Amen ciciwo kidé kojo qotɔwó, i ɣnnunen wó bé: milé dɔn mianviwo jiá amenwo bɔ xixradəwó gədəgədə. ⁸I ɣnnunənwó bé: miawo mixɔ mian nɔnvi Yuqatɔwó kəwó xrəawo; i mianwó miva lè sà miawo ɣtà mianɔviwó, i mianwó i miansawó i miansawó nen! ɬda dɔ krəqá wó ɣkpɔ enyɔn qəkən ila ɣsə dø ɣu óó. ⁹I ɣ nú bá: enu kə milə wɔaà nnycn óo. N na nyɔn bé mian zɔn lè Mawu vɔnnɔn mən an, Nən edu bù mən tɔwó ɣka kò mi an? ¹⁰Enyə ca, nɔvinyənwó kìdə tiŋ dɔ cɔviwó mi do ehó kidé Brafo nənwó. Miancɔ wó kəwó. ¹¹Micɔ wó bodá nyigban nén wo egba, wanyibowó, amitibowó kidé wó xɔwó, ehó Brafo, wanyi, ami aməwó lə alɔfán ji kə nyi jidəji kə mibá woà tu nən mian nən wo egba. ¹²Wó dø ɣu bá: mian cɔà nənwo, i mi ɣka gbə biɔ enuɖə co wó gbɔ óo i mian wɔdə enyɔ kə enuan wó ji. ¹³I ɣ xuxu tiŋ awu ejitɔ ilé nu bá: Mawu na xuxu amən qəsiadá kə nka wɔdə enyɔjàn jia do có yé xomən, amen an yə nu nɔn aməsiwo na xuxu nən aci alɔ gbalə! ɬha bɔbɔa seó nu bá: nan vəmən enən. Mi kafu Mawu edukɔa wɔ dá esé ji. ¹⁴Có gbona kə wo doŋ anyigbanji kpɔtɔ lè Yerusalem, dumə gan Artaxsasta yə exo ewuiatɔ səyi egbaén civə mən, enyən kidé nɔnvinyənwó qəkən ɣdu anyigbanji kpɔnū qəkən óo, kəkənən exo wuieve. ¹⁵Jeŋkɔ nən enyan an, Anyigbanji kpɔtɔ qəcà tɔawó xɔnən enukui kidé wain lə edumən viwo sì kidé Saki hoka; edɔ cɔviwó cá hɔnən enu lə edumənviwò sì. Có Mawu vɔnnɔn mən nyan ɣwɔ nənnən nu qəkən óo. ¹⁶Sə wu à, ɣ dō asi egri mən mən an mən, i mi ɣ xrá ɭbo dá nyigban qəkən o&o, tiŋ dɔcɔviwó seé ca wɔ edeɔ. ¹⁷Amen Alfa dəka kufàn i nɔn Tavutó kidáŋ; Yudatɔwó kidá eséɖɔwɔtɔwo&, Tojo nən amən kə có edu vó vómən an wó. ¹⁸Enuké wo ɖanən ɛnjukéká qəsiadá i nyi, lalacu, Agbo amádən, kidé xəviwo; i ɛnu kékéwo sia ɛnu kékəwoa, wo danən wanyi ké la sún an. Gankə à, nyə ɣ biɔ anyigbanji kpɔtɔ yé nu nannan amədə ó, qobé edu mənviwó ilé wɔ edeɔ.

¹⁹Tiŋ Mawu ka ɣrɔŋ bá o, ɖonu enyən lə emɔn nyɔgbí ji, co enyom kə ɣwɔ nən edukoa!

Chapter 6

¹Nyé η do éhòàwó, gbɔxó, sanballat Tobi kidé Arabiatɔ Gessen kidé miàn fútɔ kpɔtiàwó see bə ηtrɔ mèn egri kpàà i afidé ηgbé midé oo. ²Sanballat kidé Gessen dójén qidaj bá: Vá nén miàn dôgo lé edú ká wó yonè bá Ono yà Baria mèa. Wó qdá bá yòà wó dakà kidé η. ³Ndó εηέndóà ηu diqawó bá: edɔ gàngàn qéka lé assinyé i ηkàwò, ké nán bá nyèn ηka tènjà oo, nén ηvàà edçà là nɔ eté. ⁴Wó wɔ yɔyɔ inan mɔki pèpèpè qidaj sónèn, qón̄ti qéka i ηnanwó qidaj. ⁵Sanballat gbé dɔ yé dɔ yá dɔcɔvi qidaj Sàamàntɔàntɔ, i i lé yɔyɔ wóemàn dè àlɔmèn qè. ⁶Wó ηrɔ dàmèn qè bá: Amènwó là nú lá i Gasmu bá, ewó kidé Yuđatɔwó miqóà bá, yéwóà jà ágrán, yá i dɔ i elé mèn egri kpàà, i elé ji bá yèà qufià nènwó. ⁷Εcàn εnyɔnudà tɔwó, nén wa qé egbəfan lè Yerusalem bá: Εwónyi Yuđa fiɔ. Εnyɔàn là qó εfio gbo. Vá, nén mià lè enyɔàn kpo. ⁸Ndonju qidaj Sanballat bá: enyò ká elé núan ηlémèn oo, enyò i i nyi i i elé kpà! ⁹Amèn hinànwó seé ji& là do vònjà nén mi, i lá bui bá: miàn gbojɔ, i edçà ηkà wúnú o&o. Óo Mawu, donj ηusàn! ¹⁰N yi Semaya gbo, Mehetabeel vi delaya yè vi. Etu εhɔn detaé i lè nu bá: có miàn yi Mawu xomèn dè édú, Aló amèn yè dój dómèn, mian tú εhɔnwo; qobé wó gbɔnò èwó wúgbá, εsanmèn i wó ká và wúwó. ¹¹N dóju bá: Amèn sigbá enyèn la sià! Amèn sigbá enyèn εnèn kài là dø Mawu xomèn i là nòn agbá nyèn η yikéé óó. ¹²N døá jesi bá η nyi Mawu yá amèn dødø inyi óo. Sanballat kidé Tobi i dɔà qidaj bá nán và breŋ i wó nè exó. ¹³Ká η qufi εnèn àn, εbui bá mèn vɔvɔn, i la kprɔ εyé dø i là já εnuvɔn mén; ganamèn mà qidji qékinyèn i la qu εju kpèn. ¹⁴Đonju, óo tiŋ Mawu, Tobi Sanballat, wónu wɔnàwó! donju Noadia ca, Mawunyɔnudètɔ nyrɔru, kidé Mawunyɔ nuqètɔ kpɔtiawó ká ji bá yéwòà dø vɔnɔn ηán wócà! ¹⁵Mè men egrikpàà jrødè ηkéké εwivɔ atɔàn lè Elul wrétimèn, lá ηkékè hokaciwó civéàtɔ ji. ¹⁶Ké miàn futɔwó sàà, εdukɔ ká xixradomiàwó lè vɔnjɔ; εŋkpèn gaŋgàn lèwó, i wó nyen bá tó Mawu yá amènuvává mèn i wu edøa nù. ¹⁷Εgà ηnà mèn àn; Yuda Amègan dàwó kidé Tobi ηrɔnɔ enu nén wo dèkiwó. ¹⁸Đobé Yudatɔ sugbó lè ekadèdèmèn kidéé tó εnoqudu mèn, qobé Sexanya, Arx vi yé vi cu inyi, i evia qé Berexya vi Mesulam yé vi nyɔru vi. ¹⁹Wó nu yá nyɔ nyɔgbí lè egbɔnyèn, i wó cɔnèn tiŋ ejendowó yi nén. Tobi ηrɔná woéma qidaj nè assé dø vɔnjɔn η.

Chapter 7

¹Kè wó tu ègrià jró í ñdóhòn nu à, wó dó àgbonujó tówó, èhajitówó kidá Lewiviwó. ²Í ñcó Yerusalem dua dé àsímə nə anani, tiŋ nɔnví, Hananiya kə nyi aməgán ná amóán, qóbá ənyi ñúcu kə jí wátəŋ kádó í əvón ná Mawu wú amə kpétiá wó. ³Í ñdégbè à sí ná wó bá: wó ñká hun Yerusalem ye gbóawó; Kéŋ gbóxó nyidj ná hun o, í ná àgbonu jötáawó va jötá dé àgbóá nu jróà, wá dègà àgbóámə. Amə qòwó nátró zun jöllá lə əduà mə, nə amə kpétiáwo, kúnu kún ná jo ye xó nu. ⁴Edùà kəkə, vòà amə ɻsùgbó lə mə o, í wóntró tu axó wó séé hàoqo. ⁵Í Mawu ná í ñnyá bə má bɔ búbú məwó kídá dùmə ganwó kídə wó gɔmənɔtώwó kídə dukɔn brísbó ná wá ɻrón wó ñkówó lə àxónu àxónu. Í ñkpó mə kə gbóvá qùà mə jəŋkɔa wó ɻrón dē bá: ⁶Amə kə sí àhùà gbó có babilone, aməkə babilone fiɔ Nebukadnezar lə lə àhùa gamə í wó tró gbó vá Yerusalem kídə yúdqà nyigbańjí, i kúnukún yi ye duməa wó ïnyí iláwó kə, ⁷amə kə gbó kídə Zerubabel, Yesua, Nehemiya, Azaria, Raamiya Nahamani, Mordekai, Bilsan, Misperet, Bigvai, Nehum, kídə Baana. Ñucu kə lə Israel du məawó hinhrin mə kə. ⁸Paros yé víwó le nyi amə sáki áməvə alɔfán deka kídə kakí takpo ciwó cívə. ⁹Sefatiya ye viwo le nyi amə alɔfán ámətən kídə kakí takpo ciwó cívə. ¹⁰Arak ye víwó le nyi amə alɔfán ámadən kídə hokaciwó cívə. ¹¹Pahatmoab, Yesua kídə Yoab wó víwó lə nyi amə sáhi áməvə alɔfán ámənyí kídə wínyi; ¹²Elam ye víwó lə nyi amə sáki qáká alɔfan áməvə kídə ègbaén cínə; ¹³Zatu ye víwó lə nyi anə alɔfán ámənyi kídə hòoka cí àtón; ¹⁴Zakai ye víwó lə nyi amə alɔfán ámadré kídə kakí takpo; ¹⁵Binui ye víwó lə nyi amə alɔfán amadén kídə Ròoka cínyi; ¹⁶Bebai ye viwo lə nyi amə alɔfán ámadən kídə əvivɔvə;

¹⁷Azgad ye viwo lə nyi amə Páki áməvə alɔfán ámətən kídə ewivɔvə; ¹⁸Adonikam ye viwo lə nyi amə alɔfán amadén kídə kakítakpoci adrá; ¹⁹Bigvai ye viwo le nyi amə sáki áməvə kídə kakítakpo ciadrá; ²⁰Adin yé víwó lə nyi amə alɔfan amadén kídə hòoka cíwó ciátón; ²¹Ater ye ví kə có Hiskuja wó lə nyi amə kavə cíwo cínyi; ²²Hasum ye viwo lə nyi amə alɔfán amətən kídə ewivɔvə; ²³Bezai ye viwo lə nyi amə alɔfán ámətən kídə ewivɔnə; ²⁴Harif ye viwo lə nyi amə alɔfán qəka kídə wíiwò; ²⁵Gibeon ye víwó lə nyi amə kavə cíwo ciátón; ²⁶Betlehem kídə Netofa ñúcuwó hinhrinmə lə nyi amə alɔfán qəka kídə kavə cúnýi; ²⁷Anatot yə ñúcuwó lə nyi amə alɔfán qəká kídə ewivɔnyí; ²⁸Bet-Azmavet ye ñucuwo le nyi amə hóka cívə; ²⁹Kiriat-Yearim, Kefira kídə Beerot wó ñucuwo lə nyi amə alɔfán ámadrən kídə hokacítón; ³⁰Rama kídə Gəba wo ñúcuwó lə nyi amə alɔfán ámadən kídə əwivɔqəkə.

³¹Mikmas núcuwó lə nyi amə alɔfán qəka kídə ewivɔvə; ³²Betel kídə Ayi wó ñúcuwó lə nyi amə alɔfán qáká kídə ewi vɔtən; ³³Nəbo yə ñúcuwó lə nyi amə hoka cíwo cívə; ³⁴Elam ye viwo lə nyi amə sáki qéká alɔfán áməvə kídə əgbàn cínə; ³⁵Harim ye viwo lə nyi amə alɔfán ámətən kídə əwi; ³⁶Yeriko ye viwo lə nyi amə alɔfán ámətən kídə hòoka ciátón; ³⁷Lod ye víwó, Hadid kídə Ono wo viwo lə nyi amə alɔfán ámadré kídə ewi vɔqəká; ³⁸Senaa ye víwó lə amə sáki ámətən alɔfán ámásıqəké kídə əgbàn. ³⁹Ñkɔnɔtώwó ilə nyi: Yedaya ye ví kə có Yesua yə xóməawó, wo hinhrinmə lənyi amə alɔfan ámásıqəké kídə kakítakpo ciwó cítón; ⁴⁰Imer ye viwo lə nyi amə sáki qəka kídə hokaciwo cívə; ⁴¹Pashur ye viwo lə nyi amə saki qáká alɔfan áməvə kídə hoka ciadrá; ⁴²Harim ye viwo lə nyi amə saki qəka kídə wuiaadrá. ⁴³Vòsátjáwó í lə nyi Yesua, Kadmiel wó ví kə Hodeva yə xóməawó, wónyi amə kakítakpò ciwó ciinə. ⁴⁴Asaf ye ví kə nyi àhajitjáwó le nyi amə alɔfan qéká kídə hoka cínə; ⁴⁵Agbonujsláwó ilə nyi: Salum, Ater, Talmon, Akub, Hatita, Sabai wó viwo: Wó hinhrinmə lə nyi amə alofán qəka kídə əgbàn cínyi. ⁴⁶Đèxò xó nə súbóviwó í lə nyi: Ziha, Hasufa kídə tabaot wo viwo; ⁴⁷Keros, Sia, Padon wó víwó; ⁴⁸Lebana, Hagaba, Salmai wó víwó, ⁴⁹Hanan, Gidel, Gahar wó víwó, ⁵⁰Reaya, Pezin, Nekoda wó viwo, ⁵¹Gazam, Uza, Pasea wó víwó, ⁵²Besai, Meunim, Nefisesim wó víwó, ⁵³Bakbuk, Hakufa, Harhur wó viwo, ⁵⁴Bazlit, Mehida, Harsa wó víwó, ⁵⁵Barkos, Sisera, Tema wó víwó, ⁵⁶Neziya kídə hatifa wó víwó. ⁵⁷Salomon ye subɔviwó í lə nyi: Satai, Soferet, Perida wó viwo; ⁵⁸Yaala, Parkon, Gidel wó víwó, ⁵⁹Sefatiya viwo, Hotil, Pokeeret Hazebayim kídə amon wó viwo. ⁶⁰Đèxóxómə súbóviwó kídə Salomon yə súbóviwó hinhrinmə lə nyi amə alɔfán ámətən kídə kavəci&wo& ci&tən. ⁶¹Amə kə có Tel-mela, Tel-Harsa, Kerub, Adon kídə Imer, í wó ɳtəŋ díisá wó məgán wó xətohó àló imí lələfi í wóco nə Israel dukóa o wó ïnyi: ⁶²Delaya, Tobiya, Nekoda wó viwo: Wó hinhrinmə lə nyi amə alɔfán ámadən kídə hòoka cívə. ⁶³Amə kə có vòsátjáwó doməwó i lənyi: Hbayiya, Hakoz, Barzilai kə qə Gileadtó Barzilai ye ví nyúni icó yé yé ñkò nea, wò viwo. ⁶⁴Amə ɳnawó jí wó kɔtaŋkó lə jijimá yə wemáá mə nə wásəŋ qökəpá ji vòà wón kpóe o; taqóá wócnwó dó vòsátjáwó mə. ⁶⁵Nutəma jíkpótá dá èsá ná wó bə wó ñka du enu kɔkɔ wó nú kɔkɔ qákín, nə Mawu yə mə qə ñbió gbe lə Urim kídə Turim gbe o. ⁶⁶Eha briboa séé lə nyi amə Sáki hòoka cívə alɔfán ámələn kídə kakí takpo. ⁶⁷Subɔviwó ɳləmə o, wáwó lə nyi amə sákí ámadra alɔfán ámətən kioə əgbàn ⁶⁸Cí adrá; wó ñúcu kidá nyónrun haji tówó lə nyi amə alɔfan áməvə kídə hòoka ciátón, ⁶⁹Wó sò wó lə nyi alɔfán ámənə kídə əgbàn ciátón, í wó kêtèkètè wo lə nyi sáki ámadən alɔfán ámadra kídə əwi. ⁷⁰Pomə yə tatò sùgbətə ná ənu ná wá sáŋ kpádá ədɔáñjú. Nútomə jíkpótá ná ciká darite sáki dəka, káfū hoka cíwó, əjiwu alɔfán ámətən kídə əgbàn. ⁷¹Pomə tatówó ná ciká dariko sáki əwi kídə əho sáki áməvə kídə alɔfan áməvə. ⁷²Dùməvi kpétiáwó na sika dariko sáki əwi; əho saki áməvə, kídə əjiwu kakí takpo ciwó. ⁷³Vòsátjáwo kidá Lewitjwó, àgbonujslawó, èhajitjwó, dukɔa mə tówó, Netinitjwó, aməsiamə ji toxo i Kanrin de yə dumə. Kəkə wádo wrəti ámadrən tó mɔà, Israelvi qəsiaqə lə yə dumə qé.

Chapter 8

¹Dùkóá kéké bɔ sigbə ñùcu dáká ənén lè tohó kə ñkɔ nén écihɔn an. Wó nú nén Esdras, seribe à bə, nán có Móósè yə sé wóémaan va, kə yéhówà biɔà lè iseraél a. ²I vòsátó Esdras có ésá vá lè aməháwó ñkúvímə, kə wó nyin ñúncuwó, nyónrun wó kidá aməsiámən kaá tēnjún sə. Ênyin ñkékə kélékélá le wretiámadraə mə. ³Esdra hrənnú lè wóémán gánjgán mə có nyindin vá sén ñkékəa yə mámánaə, lè tohó kə lè áciwó hɔn yé ñkɔ, lè ñúncu kidá nyórun wó. Kidé amən ka á tēj see wó ñkúvímə. Amənsiámən lè tóji ná èsá wbéman hənhrən. ⁴Esdras, Ènú gbətró ñrəntó kanren dá àti kpəñkpéle ji, k wó wɔd̄e də nònómán inan ñún. Lè àxaji néen, lè yə qusi nən, Mâtthithià léénan, schéma, Anaja, Urie, Hilkija kidá Maaséja, i lè yə miɔn jiá, pedaja, Mischaél, Malkija, Haschum Haschbaddana, zcharie kidá Meschullam. ⁵Esdra hun wóémáán lè dùkóá yé ñkúvi mə, dó élə tohó kókó nén dùkón án, i gákəmən i huia amnsiámən lè tohóá. ⁶Esdras káfú yéhówà yéñkɔ, Máawú gánjgan, i dùkón án séé xɔgbè, i kó aləwó dáejí: Nán ce ! nán ce ! i wó bubɔ i détagù lè yéhówá yé ñkúvímə, i cónmɔnyin. ⁷Yòósùà, Banian, schèrèbià, jamon, Akkub, schabbethaï, Hodija, Maaséja, kelitha, Azaria, Jozabad, Hanan, Pelaja, kidá léwùiwo, lè qəsá gəmən nén dùkón á, i amənsiámən lè yé tohó. ⁸Wó lè hrən nú citó citó lè Maàwú yé sá wóémaan mən, i wó lè də gəmən nén wóá táj nyán ənú kə wó hrənwó. ⁹Nèhémíán, nútomənjikpótó, Esdras, vòsátó kidá ənúgbətrəntó, kidá vòátówo kə kpránén ənú dùkón wó, lè núnén dùkón án séé bá: ñkékə lá nyin yènówà tɔ, mián Måanwú, miñkáá káá gbójó i lè fan àdqaci ó ! dó dùkón án kékéj le fànvin i lè nònntə kpó ésáá yé nyɔn wo ! ¹⁰Wó nú néwó bá: Miyi, mi quran dámiwó i nu àha ma múaémən wó, i mian cɔ àkpá qéó diidá amən kə íj wó əjyduq dē wó, qo yéhówà ye ñkékə i, mi í káá gbójí ó, ənúkə náán yèhówà yé jijɔ kpɔkpɔ á nyin mian ñúnsén. ¹¹Léwùiwo lè fáfi nén dùkón áó, i lè nú bá: Mi vin xúii, dó ñkékəela kɔ, mi í káá gbójó ò ! ¹²I amən siamənyi véé qunú i nunú, nán wá có àkpàdewó qidá, i nén wiá gén jə àyàtíté gánjgan mən. Di wó sə ənyɔn kə gəmən wó də nóó väyia nən. ¹³Ñkékə vátjá, dùkjan án yé pome fio wó, vòsátówó kidá Máawú yé xóman dá wstó wó, vá bɔ dá Esdras gbɔ, ənúgbətrɔ ñrəntowó nə wa əsé nyɔn wó gəmən qədə. ¹⁴I wó kpó wó ñrən lè yehówá yé sá wóéma kə Mòose ñrən, bó Israél viwó dóá nən àvèñjtètè wo gəmən ləwreti ámadrá xoa gamə. ¹⁵I də gbəfan ənyɔnkaka ilá lè wó du gánjgán wó mə kidá yérusaleém. Mi véé ji amiti yé ləwó lè étóji, amiti égbəmətɔwo yé ləwó, myrteti yé ləwó, ədəbayawo, kidé àtidɔndɔn yé ləwó, ná wó àzàwàwó, sigbə wó ñroen ənén. ¹⁶Zəqékáa amoó yi véé àtiwó ləwó, i wi sá wó àzàwàwó də wó xɔwó ji, lè wó gbaja wó ji, Máawúxóá yé xónu, dá écigbo yé gbajaji kidá Ephraïm yé xóxnu. ¹⁷Aməhá kə gbɔ co lèlèxowó, cá wó wó àzàwó, i wó nən àzàwàwo gəmə, có yòósùà yé gamən, Nun yé vi , kéké vá nán égba, Israél viwó íj wó ənúunan mɔnkii kpó ó. Í nyin àyàtíté gánjgán. ¹⁸Wó hrənənú lè Máawu yé sá wóéma mə ənjukə, có ənjukə. Kə kélékélé vá séndə kpətiá. Wó dùxoa nén ñkékə ámadrá, i wó wó bòbò kpataki lè ñkékə ámənyiágba, sigbə i lè qódoámən ənén.

Chapter 9

¹Lə wréti qəka ninan yé wukəkə əwivənəan məan, Israel-viwo bɔ i branu, wódo égrowu i əko lə tamən nənwo.

²Israél xoməandə yédoki co amənyroawo gbo, non ákpaqəka, i tiu wó nuvənwo kidé wo dadawo əjidadawo mən.

³Wó tröva karin də wó tohowo, i wó hrin yehowa, wó Mawu yé sá woéma kəkə nən ənjukəkə qəka yé mámánmen də toxo amənen yé goxoxo, woco gaxoxo hinan mənkin bu sá hu wo nuvənwo mən i dətagu nən yehowawo Mawua. ⁴Yosua, bani, kadmiel, schebania, bunni, Scherebia kidə kenani wo vei jətə də levitowo toko təngələ dəka i axa sinsin qida yehowa wó Mawia. ⁵Í levitə yosua, Kadmiel, Bani, Haschabnia, Scherebian, Hadija, schebania kidé pethachja. Wó bə: micitə nən miakafu yehoua mia Mawia co mavəmavə səyi mavəmavəmen! Amən na kafu yé ɳkə xəafi kə wa yayra kielé ɳkə xəxə qəsiádəá. ⁶Ewo yehowo, wođekintətə iwə əji kidé jiŋkovi kidé yé àhəá, anyigaban kidé énu kə lə jiawo sáé, axu kidé yémənuwo. Ênan wóəéá àgbə, i jiho nuwo, sáé dənen ta gu nən wo. ⁷Éwo yehowo Mawu i can Abram, dədo lə ur lə chaldee, i nan Abraham ɳkəe. ⁸Ekpə bə yé jimən kə, i əbranu kidé, i do əwugbə nən bə yéa cə canantəwo du, hethiatəwo du, Amvreatəwo du, phereziatəwo du, Jebasiatəwo du kidé Guirgasiatəwo du əénan yá jyimen viwó. Í éwo də tə-nyɔn ji, daa ɳdanen lə tənyɔn jio. ⁹Ekpə mia dadawo ya qduq lə Egypte, i əsə wo tiuum qədqə lə àxu juan gbo. ¹⁰Lənan i əwo nukúmi kidə dəsido nuwo dá pharaon, docoviawo kidé yé duməntəwo əsə ɳu, doa ənya dáka kə wowə kidə mia dadawoa, ifia ədə tə-gánniyiyi jiɔn sigbə əgbə woe əgbaa nən. ¹¹Êfan àxua mən də-və i wo tomen yi, və əcron amən kə lə nyanwoawo də àxua mən. ¹²Êdo sənri əmən nənwo ənjukəkə mən kidé ákpəkpə, i lə əzan men kidé ézo. ¹³Êdiva sinai təa ji, xonu nənwo i nawo azonni kə woazən, əsə nyongabi təawo kidé nənənmen nyɔngbi təawo. ¹⁴Ênan wónyan tə jyɔgbə ɳkəkə, tə qofə, tə nufiçifciən kidé tə səwo to tə dəcovi Mose ji. ¹⁵Kə fufə ləwo, əna kρənən gɔjin co əji wodu, kə ócikəmen tinwo əna áci dolə əkpə men wonu. I ənu nənwo də yəaco nən woa. ¹⁶Və mia dadawo ganganŋgan i yrə ékə. Í wón sá ègbə nən wo ó.

¹⁷Wógbə bə yéwo ka sə tə-nyɔnwo, i ɳronbə nukunu kə əwə nən woa. Wó yrɔ-kə də-ŋwo, i wó secento də-ŋwo, i wó seinto də-ŋwo i wo tatə nən wođəki bə nən yáwo atrɔyi yáwo funyanfunyan xoxo təa mən. Və əwo, ənyi Mawu kə cənen nuvən kəamən, sənen vəvə də amən ɳu i kρənən nubranu nən amən, ɳwənən xoməfiən kabaó, i ənyɔn sugbə, i ɳgbənen amə də əmənji ò, ¹⁸Kə wóta lala nən wođəki i nubə: mikpə mia Mawu kə qmì co Egypte, àzu gannŋgan inyi wózuwo. ¹⁹Və ɳdaciwo də əgbəjì kpəo i ɳnan akpəkpə kə kprɔnen wo əwukəkəmen alo ézo kə kprɔnenwo əzanmeən bu kpəo, lə tə donnu kpəkpənen ta. ²⁰Ênan wo tə gbɔngbən nyɔnŋgabi nən ánawo ənjununyan, ɳtaəwo ənuqdu kə waduo, kidé áci kə woanuo. ²¹Éxo hoka ká, ké əkpənen woji, ənu dəkin ɳhian nən wó, wó awuwo ɳdanənhin ó, i áfɔ ɳtin nənwo kpəo. ²²Ecə fiɔđuxowo kidé əduwo, i əmen nənwo, wóxə sinon kənyi hesbon yə fiɔ yə dua fidé og, Basan fiɔ yé dua. ²³Ênan wo viwo sugbə sigbə əji wrətiviwo, i ənan wodo kəmen ənu nən wó mənganwo bə yéa cə nən wo. ²⁴I wó viwo qo-duamen i xəs, əbuə əduamen vəwo kənyi kanantəwo, i ədua kidé yé fiɔwo kidé əduamentəwo də asimen nənwobə wóawəwo eigbə ijrówó. ²⁵Wótrɔzun ətətə nən-dua kidé yé nyigbanwo, wó xə áxɔawó kidé yé aka nuwo sáé, kidé sitenu, veeéntiwo, amitiwo kidé atikucincinwo, wó-dunu i dəxə ikra, i wónən àgbə lə vivi səsəmen lə tə nyɔnnýón ta. ²⁶Və, wó sento i codə əjuwo. Wóco tə-səwo danjkipi də ɳgbá, wó wu tə-məđəwo kə lə wɔ ávu bə yéwo-kprɔwɔva tə-mənwo ji, i wówə ənu dákawo də-ŋuwo. ²⁷Yé idɔ ədə tɔ-lə lə woŋu, i cowo də Asimən nən wó kətəwo, wó ziwoji. Və, kə wójə fukpəkpə mən, wó də àxa qida wó, i əsə wó xáá lə kəkə jiŋkou, i lə tə-dəm ukpəkpə mən ədə amən qida nən woa qəwó lə wó kətəwo ləmən. ²⁸Ké wó gbəndəmən həendəkáá, wó gbo tə wó nu vɔinwo ji lə tə-ŋkuvimen. I əgbá ɳaciwó də wó kətəwo ləmən. Kəáá wó gbo də àxa qidawó, i əwo, əgbə sə wó xa dodo lə kəkə jiŋkou, i əgbə kpə adənumen nən wo igbə qəwo zə sùgbə. ²⁹Êbiçwó bə woatrɔva tə-səwo gbo, i wólə wó ganganŋgan ji, i wón qođò tə səawoò kidé tə kənuwo kə nanen àgbə. amen kə wəneanwo, wó hunhun àgbə, yrɔ-kə, i gbá bə yəwó ɔəgbə nənwoò. ³⁰Êvikpəwo nən əxo sugbə, i əcə tə gbɔngbən vo tə-mən qəđəwo ji i kranwo, i wonj qoto woò. Ifia əcəwo də ədubuləmən wi ləmən. ³¹Və kə tə-dənukpəkpə sugbə tāá, ɳjerən wó, i ɳdə alə woŋu ó, doa ənyi Mawu kə sənen vəvə də amən ikpənen ədənumen namən. ³²Ifia, óó mia Mawu, Mawu ganŋgan, sənju, tri àkətanu, əwo kə lə də tə nubrabara ɳu i nyɔn ədənumen, káakpə mia fukpəkpəwo cukuvi ò, miawo, mia fiɔwo, mia tatəwo, mia vɔɔtəwo, amən dədəwo, mia dadawo kidé tə du cancan-mənwo sáé, cō Assyrie fiɔ ji vasə nan ágbə. ³³Tə-nyɔn ji lə ənu dəsiadá kə va miajia, doa, əwo ənuwo pepeəree i miawo miwɔ ənu vɔn. ³⁴Mia fiɔwo, mia tatəwo kidé mia dadawo wón wodə tə səawo jio, i wonj lē-tɔ qə tə-nukpəkpəwo kidé tə-mən kankranwoñ ò. ³⁵Kə wónyi tatə, lə tənməngən nuwo nən, lə anyigban ganŋgan nyɔn-nuwo ji, wón wɔ ənu qəkin nənwo, i woŋ tro lə wó nuvənwo wɔwəmən ó. ³⁶Ifia əgbamenwo mitrɔzun kruvi ! kruvi lə anyigban kə əcə nən mia dadawo bə wóaqdu àgbə lə wóaqdu àgbə lə jiá. ³⁷Elə ji bomen nu kuwo nən əfiɔ kə əcə mi dá àsi nən woa lə mia nuvənwo, wódu mia kidé mia ranwo ji, i milə fu kpəkpə mən ! ³⁸Yé idɔ niwɔ nubrabra, kə mi ɳrɔn, i mia tatəwo, levitəwo kidé nia vɔvɔatəwo dalɔ dəji.

Chapter 10

¹Amənké qó ɳkɔ nən enu nrɔŋrɔ an wónkowó ke! Anyigbanji kpɔtɔ Nèhèmià, Haxalya yè vi. ²Zədekiya, Seraya, Azarya, Yeremia, ³Pasxur, Amarya, Malkiya, ⁴Xatus, Sebanya, Malux, ⁵Xarim, Meremot, obadya, ⁶Daniel, Gineton, Barux, ⁷Mesulam, Abiya, Miyamin, ⁸Maazya, Bilgal kidé Semaya vɔsatɔa. ⁹Lewiviwó i nyi: Yesua, Azanyayé vi, Binui, amənká có Xenadad viwó domən, kidé kadmiel, ¹⁰Wó nɔviwó i nyi! Sebanya, Hodaya, Kelita, Pelaya, Xanan, ¹¹Mixa, Rexob, Xasabya, ¹²Zakur, Serebya, Sebanya, ¹³Hodiya, Bani kidé Beninu. ¹⁴Edua yé Tatowó: Pareos, Paxat-Moab, Elam, Zatu Bani, ¹⁵Buni, Azgad, Bebai, ¹⁶Adoniya, Bigwai, Adin, ¹⁷Ater, Xizkiya, Azur, ¹⁸Xodiya, Xasum, Bezai, ¹⁹Xarif, Anatot, Nebai, ²⁰Magpias, Mesulam, Xezir, ²¹Mesezabel, Zadok, Yadua, ²²Pelatyá, Xanan, Anaya, ²³Hosea, Xananya, Xasub, ²⁴Xaloxes, Pilxa, Sobek, ²⁵Rexum, Xasabna, Maaseya, ²⁶Ahiya, Hanan, Anan, ²⁷Maluk, Harim, kídé Baana, ²⁸Dùkóá yé mègánwó, lewiviwó, àgbonujlawó, èhàjítowó, qàxòxémè súbòvíwó kidé amə qəsiadé kə kán qèəkia dávò bə yea wɔ Mawu ye séwó jiawó, wó si wó, ví ɳúcuwo kidé wó ví nyúrunwó, amə kə nyá nə ənu í sənə nū gɔmə a wó séé. ²⁹Wó wɔ qèká kidé wó nɔnví, kə nyí bùbùməawó, í wó ká àtābu bə fipodá ná vá yewó jí, né yewó da lə Mawu yə sá kə idé tó Mawusubɔvi Mosə ji, ile Yehowa miá Mawu ye sedədəwo, yə kojó qódówo kidé ye dodówó mə àsi í wɔ dàwó jí pəpəre o. ³⁰Mi ɳkáná nyɔrun əduama tɔwó o, i kpó mi ɳká dənyɔrun lə wógbò nə miavi kpò mi ɳká də nyorun lə wógbò nə miavi ɳúcuviwó o. ³¹Nə anyígbán jí tɔwó cō ájɔ núwó àlóó bòmà nùkuwó vá pàsà gbə lə Sabbat ye ɳkəkəa jia, mi ɳká xrə ənú qákén lə wósí lə Sabbat áló ɳkəkə kɔkɔa gbə o. Ifia mi ɳka yi bomə lə əxo ámadrēa tɔ a tó mə o, i miá cō aməsiamə yə núvónwó i sén kə. ³²Mi wɔ qòdqò nə kúnukún ná lə jo Sekel màmámə əxosíáxo sén kpé də də də Mawu sinsin dáá ɳjú, ³³Kpónón kə wó qónə də wó qəkiwó jià, enúkúwó náná, Sabbat yə vɔsáá, wrəti jəjiwo, nə àzan gbə wó kidé enu kɔkɔwó, nə núvón vɔsá kə ákɔ Isrel dukɔjan ɳua, nə Mawu xómə yə dówɔwɔa. ³⁴Ifia míwɔ àkónjta ná anákə kə mawuemə, Lewiviwo kidé dukɔa wá jí vá Mawu yə xóá mə, lə àxónu-axónu, də gàmè kə wó dóqéawó jí, èxo sia xo, nə mia sén bɔ zò də Mawu Yehowa yə kpəj kpéléa jí sigbənə wó ɳrɔen qé lə séá nu ənə. ³⁵Í mí bréenú dē bá míacó míá nyígbán jí kúcincín kélákálé tó wó kidé ati qəkukuiqá ye cincin jəŋkɔtɔwó séé va Yehowa yə xó mə əxo sia xo. ³⁶Í mia kpɔ miaví ɳucuvi jəŋkɔtɔwo, kidé mia xómə ranwó vi jəŋkɔtɔwó, mia reíngbóví kidé laláví jəŋkɔtɔwó vá, sigbənə wó ɳrɔen dē èséá mə qé əná. Miakpro wó va Mawu ye xóá mə nəMawu yə mə kə lə sen Mawu lə axoaməa wógbó. ³⁷Ímacó miáwá jəŋkɔtɔ kidé enújɔjwó kidé àtiku cincin qəsiadé, àhàtì, matí, vá nə Mawu yə məwo lə Mawu ye xóá mə ləenújradóxóá, sén kpédé mia nyigbanjí núwo àkpà aməwoátwó nə Lewi-viwó qobə lewiviwo í xɔ nəwo. ³⁸I Mawu əma, ké nyi Aron yə ví ɳúcuvi ná nə Lewiviwó ɳjú ná wó lə xɔ enu ewoliá; Lewiviwó cáró ná ná ənú ewoliá lə kə wó xɔa mə nə Mawu yə nújradoxóá. ³⁹Đobá ənujradoxjáwó mə i Israelviwó kidé Lewi-viwó acó bòmà nùkúí, àhà, kidé lewi viwo acó bòmà nùkúí, àhà kidé ami yəyə wo í seń yi, leéna í kòkòxóá yə dówonuwó, mawəmə kə lə súbɔáwó, agbonujlawo kidé ehajitowó lə. Mi ɳká gbə Mawu yə xóá qé o.

Chapter 11

¹əfiwó va bɔ́ dó jerusalem. Dirməvi kpótiawóá wó wɔ́ cancan nə alɔ́ já ámə qé ji tɔ́ nən lə ámə ámonwó məán ámə qéka nan non jérusalem, édú kɔ́kɔ́a, i ámə kpótiawóá wó non édù gan buwó mə. ²Dúməviwó yrá ámə ké ron lə qéka si bé yéá non jérusalem. ³Mi kpó əfiɔ́ yé nu tomewó ké va non jérusalem. Lə yudéya yé dú ganygan wó mə, lə qó qéka lə yé ɳta simə, lə yé ɳ'ta dú ganygan mə lə israél vɔ́satɔ́wó, léwitówó, Néhémintówó, kidá salomon yé dɔ́cɔ́laví yé viwó. ⁴Wó qo yudéya kidó jikpɔ́də yé viwó lá jérusalem. Yudóyá yé viwó: Ahaja Ozia yé vi, zcharie yé vi, Amaria yé vi, schephatbia, yé vi, Mahalaleel yé vi, kidá peret yé viwó. ⁵I lə Maaseja, baruc yé vi, col hoz yé vi, hazaja yé vi, Adja yé vi, gojarib yé vi, Zcharie yé vi, schiloni yé vi. ⁶Péret yé viwó sáé kə non jerusalem wó nyi ámə suntə kawivivətakpo kidé éwui vɔ́ nyi. ⁷Mi kpó dinpoda yé viwó: sallu, Meschullam yé vi, joéé, yé vi, pedaja yé vi, kolaja yé vi, Maaséja yé vi, Ithiel yé vi, Esaïe yé vi. ⁸I lé yé ɳgbáa, Gablaï kidá sallaï, kawuivvətakpo kidá éwui vɔ́ ényi. ⁹Joél, zicri yé vi nyi fio, i yuqa senua yé vi nyi əfiɔ́ évəató lə édù ganŋgaume qəkámə. ¹⁰Vɔ́satɔ́wó: jedacja, jojarib, jakirs yé vi. ¹¹Seraja, Hilkija yé vi, Meschullam yé vi, Tsadok yé vi, Merajatu yé vi, Achithnb yé vi nyi əfiɔ́ vi lə Mawu yé xómə. ¹²I fofoáwó kidá nouviàwó kó lə wɔ́dɔ́ lə àxoaməán, wo nyi kawuivvətakpp civə, Pelabia yé vi, Amtsi yé vi, zcharie yé vi, Paschhur yé vi, Malkija yé vi. ¹³I yé fofoáwó kidá nonviwó lə etóxóá nyi kawiatón kidé àməvə Amaschsai, nyi Azareel yé vi, Achzaï yé vi, Meschillémoth yé vi, immer yé vi. ¹⁴I wó fofo kidá wó nonvi sáenjúsáonjún wó nyi katón ciyii. Zabdiel, Guedolim yé vi nyi wó fio. ¹⁵Léwitówó: schemaeja, H aschub yé vi, Azrikam yé vi, Haschabia yé vi bunni yé vi, ¹⁶Schabbethaï kidé jozabad wó nyi àmə ká kpó non Mawu yé xomé nyɔ́n gbó lə àzɔ́guáa wó, wó cà wó lə lèwitówó fio wó mə, ¹⁷Matthania, michéo yé vi, zabdi yé vi Asaph yé vi ənyi ɳkɔ́nontó i donon xá qidá nə wó káa kafu daxó, i Bakbulkia, àama əvəató lə nonviwó mə kidá abda, Schammua yé vi, Galal yé vi, jeduthun yé vi. ¹⁸Lé witówó sáé lə édù kɔ́kɔ́aməam á nyi kadrá kidá àmə nə. ¹⁹Agbonu kpótwó: wó nyi Akkub thalmon, kidá yé fofo yé nonvi Agbanu kpótwó wó lə. kana ciwó civə. ²⁰Israéltj ké kpótwó, vɔ́salatówó, lé witówó, wó káká dé édù ganŋgan wó sáé mə lə yudéya àmə si àmə lə yənta nonxó.

²¹Néthiniénwó non étójí i wó fio wó i nyi Tsicha kidé Guischpa. ²²Léwi wó fio lə yérusalem yé nyi Uzzi, Bani yé vi, Haschabia yé vi Matthania yé vi, Michée yé v, lə Asaph yé xóməán, wó i nyi àmə ké kpɔ́non Mawu yé xomé dɔ́ nyɔ́nwó gbó: ²³Əhajitjavi. Ənukədóá áfiɔ́ wó qofo nə əhəjítówó i wó lə cɔ́ nə wó tegbée. ²⁴Pethachja, Mescciézabeel yé vi zérach yé viwó yudéya vi ənyi əfiɔ́ yé kpédəy'tɔ́ nə édúməviwó wó nyɔ́n wó. ²⁵Lə dùwó mə kidá wó nutomə wó yuda yé viwó lə non kirjath arba kidé lə lə yé kɔ́tótówó, lə Dibon kidá édùwó kɔ́tókɔ́tówó, lə jekabtseel kidé édùwó kɔ́tókɔ́tówó. ²⁶Lə jéschua, lə Molada, lə bethlaleth. ²⁷Lə hatsar schual, lə becr schéb, kidá yé kɔ́tókɔ́tówó. ²⁸Lə Tsiklag, lə Mecona kidé yé kɔ́tókɔ́tówó. ²⁹Lə en Rimmon, lə Tsoreea, lə jarmuth. ³⁰Lə zanoach, lə Adullam, kidá édù ké xixiladéwó kɔ́tókɔ́tówó lə lakis kidé yé nutóməwó lə Azéka kidé yé kɔ́tókɔ́tówó. Wó non Beçr schéba kéké i səy yi Hinnom yé barimə. ³¹Jikpodé yé viwó non guéba, Micmasch, Ajja, Béthel kéké i səy yi yé Kɔ́tókɔ́tówó, ³²Lə Anatnoth, lə Nob, lə hanania. ³³Lə hatsor, Lə Rama, lə Guitthaïm, ³⁴Lə hadid, lə tseboïm, lə Neballath, ³⁵Lə Lod kidé ono, Atikpatówó barimə. ³⁶Togbó bé wó kpó ágomə lə yuqa yé maman məán léwitówó wó qéka kidá jikpodéviwó.

Chapter 12

¹Mikpó vóátowó kiə lèvitówó kəwo gbóva kidə zorobabel schealthielvi, kidə jósùà: soraja, yérəmià, Esdras,
²Amaria, Malluc, Hattusch, ³Schecania, rheum, Merémoth. ⁴Iddo, guinnethoï, Abija, ⁵Mijamin, Maadia, bilga,
⁶Schemaeja, jojarib, jedaеja, ⁷Sallu, Amok, Hilkija, jedaеja. Wóowónyi vósatz tátowó kəolə jósùа gamə. ⁸Lèviviwó
kəwó kprónó wónəviwo lə hajiji káfú Mawumə wóinyi: jósùа, binnuij kadmiel, schévibia, judan Matthania.
⁹Bakbukia kidə unni, wówónə wódó lə wónoví ɻucuwógbø. ¹⁰Jósùа ji jojakim, jojakim ji Éliaschib, Éliaschib ji
jojada, ¹¹Jojada ji jonathan, i jonathan joddua. ¹²Vósatowó lə tanə xóməwó lə jojakim əgaməwə wonyi: Seraja, Meraja,
yérəmia, Hanania, ¹³Esdras, Meschullamto, ¹⁴Amaria, jachanantɔ, Meluki, jonathanto, joseph Merajoth¹⁵ Adna,
Harimto, Helkäi, Merajoth¹⁶Zaharia, Iddotɔ, Meschullam guinnethontɔ, ¹⁷Zikri, Abijatɔ; Pilthäi, kidə Moadia
mirijaminto, ¹⁸Schammua, bilgato, jonathan. Schemaejatɔ; ¹⁹Matthnaï, jojaribtɔ, Uzzi jedaеjatɔ; ²⁰Sallaïtɔ, kallaï,
Amoktɔ, Éber; ²¹Hilkajiatɔ, haschabia, jedaеjatɔ, Nathaneel. ²²Lə Éliaschib jojada, jochanan kidə jaddua
wónjnríián, levitowó, xomə ətotowó, kidə vósatowó. ɻrónkodə perse Darius yə gomə lə yə fī dudumə. ²³Ləwi-
əviwó, xomə yə tatowó ɻrón woŋkwóde ekronikatowó wemamə lə jochanan, Eliatschib əvi əgamə. ²⁴Ləwia
ətatowó ilənji, Haschabia, schérébia, kidə jósua, kadmieləvi, wódóə unkuvimə kidə unkuvimə lə wónñviomə bə
yəowóá lə kafu yəhówa ilə subóe lə David Mawuəmə yə sədédémə. ²⁵Matthania, Bakbukia, Abdia, Meschullem,
Thalmon kide Akkub, wolə jə ədua yə hənón xəxənuwó. ²⁶Amə kəwó nən agbə lə jojakim əgamə, Jósùа əvi,
jotsadakəvi, lo Néhemià, ədukprɔla, yə gomə, kide Esdras, vósatowó kide wémán yə nunyán təwó. ²⁷kəwo kakó yə
yérusaləm yə grirkpo ɻjúà wóyə ləwitowó lə wo nənxowó sééé nə wóava ic̄ kafu-kafu, əhajiji kide əhú wo xoxo,
kasaj kuwo lə azanji. ²⁸Əhajitowivo bələ yérusáləm, yə tóhówo sééé, lə kəxowomə, lə Nethophatiens, ²⁹Əhajitowó
cō wo kəxodə yerusalem yə nutomə, Guéba kide Azmareth yə nyigbanji. ³⁰Vósatowó kide lewiwo kə wodə kiwoŋu,
wokɔ dukjá ɻu, kide əhón awo kide yə grigbóonu. ³¹Nabə judatɔ tatwó riaa əgriawó, iñwó əhajitowó əbəbɔ gangań
toxo əvə. Amə kələ tə lə zón əgriià əqusikpaxo lələfi zuzuɔ lə dələ agbóà ɻu. ³²Hosée kide judatowó megáwo
mámámə lə zón lə əhajitowó ɻgbə. ³³Azaria, Esdras, Maschullam. ³⁴Juda, Bejamin, Schemaeja kide yérémia.
³⁵Vósatowó əvi ɻuuviviwo kide əkpeénwo, Zacharia, jonathanəvi, schemaejaəvi, Matthaniaəvi, Micheé əvi, zaccur
əvi, Asaph əvi, ³⁶Kide yə nónviwo, Schemaeja, Azareel, Malilalaï, Guilalaï, Maï, Nathaneel, juda kida kide hanani
wólé David Mawuəmə ənuxoxawode. Wəman ənu nyantɔ Esdras yəilə tanoqə. ³⁷Kəwələ qo doto yə gbowo mónu,
iwoto David yə duamələ wəzinxo. ³⁸Nyə kide dukjá yə mámán toxo əvəatɔ milə hajoha əvəatɔ lə əgriaňu. Mito
ədua yə gbo ganjgan wónuséé. ³⁹Lə Ephraïm yə hóntam, lə əhón xóxó, lə əhra yə hóntamə, wovatɔ hananeel kide
Méa yə ədumə, kéké iseň yi ariinkpowo yə hóngbø. I wo jətéde gagbaməhóngbø. ⁴⁰Əhajitowó habəbəvəawo va
jətéde David xomə, ənyə kide əsétowó kəwo le kideñawó Minətédé nén nán. ⁴¹Kide vósatowó Éliakim, Maaseja,
Minjamin, Michée, Eljoenai, Zacharia, Hanania, wolə əkpeén Awođə. ⁴²I Maaséja, Schemaeja, Éléazar, Uzzi,
jochanan, Malkija, Élam kide Ézer. Əhajitowó nónəgб jizrachja kəkakpróoa. ⁴³Wówó vəsa sugbø, i wó kpó jíjø, ənu
kədžà Mawu do jijó gángánnəwó. Nyɔnrunwo kide əoviwo can ləgbø jíjø, i yérusalən yə xawo lə qilə diň diňxo.
⁴⁴Gbóna, wodo ɻucu kəwó a lə kpø əxəkəmə vəsanuwo wo nónān, ənukelékélətowó, kide ənu amə wóatsji,
wonunəwobə wóa cɔ əbodə nyigban əqo iseňna vósatowó kide ləwi wó. Lə wódžamə. ⁴⁵I wolə ɻkudə Mawu
əsubəsubə kide kəkə nyen nyen ɻjú. Əhajiwó kide əhónjətowó ləwo wodə sigbənə David kide Saloman kənyi əvia
dəsé nəwoà. ⁴⁶Ənu kədža kəkəco David kide Asaph əgamə Əstatowó lə hajiji kasu Mawu kide akpə dada hawo nə
Mawu. ⁴⁷Lə zorobabel kide Néhémia yə gamə israyel sééé nanə əhajitowó kide əhón nu jötówoənu, lə ɻkəkə sia
ɻkəkə, wócónə ənu kəkəawo iseň nanə ləwuiwo, i ləwiwo cənə kəkə awo seň nanə Aaronviwo.

Chapter 13

¹Ega hinan mən àn, wó hrən lá Moosé yá woema mən lə edumənviwó ɳkuvimən, i wó kpcá lə hrinhrən àn mən bá Amonito kidá Moaluto qəkən ɳkà qo Mawu xomən gbədə oo, ²qoà wo ɳva Israel viwo ɳkə kidá enuqdu kidá eci óo, wó da Balaam nən a pofidəwó, vəa miàn Mawu trə efipodəa su yayra. ³Ké wó sé eséa wóà, wó dá amejrówó seé ji lí Israel. ⁴Jeŋkəà, vəsata Elyasib amən ká wó cō də miàn Mawu yá xəmən, i ca kidə Tobi. ⁵Wo cō exə gaŋgàn kəmən wo cō nən vəsanuwó dá qəcaà nən, lifi, enuwoatə, ewə kidá ami, enu kə wó cō qidə Lewiviwó, ehajitəwo kidá agbonujctəwó, kidá amən kə wó cán nán vəsatəwó. ⁶Nyə ɳlə Yerusalem ká enunànwó lá jo óo, η trə yi Babylone fio Artaxsasta gbo lə exó egban citən mən. ⁷Lə exoá yé vəvəmən àn, η biç egbá lə efio gbo nən mán trəva Yerusalem, i ɳva dódési enuvən kə Eliasib wə, i ji exənən Tobi lá Mawu xómən. ⁸Evé ejunyé sugbo, i ɳcə enu qəsiadə ká nyi Tobi təa dankpə də xixənu; ⁹N biyo bá wa yra exəamən, i ɳtrə cō erudəsiadə də wó toxo lá Mawu xəamən, vəsanuwó kidá lifiwo. ¹⁰Wó nán ɳnyan bá wó ɳcə Lewitəwó tóxó nən wó, i Lewitəwó kidá ehajitəwó kə va edəwəgbəawó sì gboyi wó duwomən. ¹¹N jàdan də esétəwoji, i η nu bá: nukéyi ji i mi gbé Mawu xoaqə? I η trə bo Lewitəwo& kidá ehajitəwo, kunukun də yá dəwəxó. ¹²Yuqatə qəsiadə cō brafo amənwoátə ewə kidá ami va enu nanàn xəà mən. ¹³N cán enunanan xəà ji kpətəwó, Selemya kidá woəma ɳrətə Zadok kidá Pedaya cō Lewiviwomən, kidá matanya vi: Zakur yə vi Xanan kpədəwoju qo bá wó nanwó nunən enyə dódó. Wò i là wə enu manman hən wo fofó wó. ¹⁴Đoṇu η, óo Mawu, Cagbə ɳnatə, i ka ɳrəbá enudódó ká ɳwə lá Mawu xo ámənwo kidá enu kə nyi enu kpəkpəwo! ¹⁵Lá exó nán mən àn, ɳkpə aməwó lá Juda i wədə lá Sabbat ji, wó lá lə flawa wó, wó lá dówəingbənəwó nən kətəkətəwó, wəinkucincin wó kidá gbotiwo, kidá enubuwó, i wó lá cəwóvə Yerusalem lá Sabbat yá ɳkəkájí; η esé nən wó għəkikə wó lá sà enuànwó. ¹⁶Tyrotəwó cà, lá Yérusalem duamən, wó lá dō ehóágħbən kidá agbansása buwó và, wó lá sawo nən Yuqə viwo lá Sabbat ɳkəká ji kidá lá Yerusalem duamən. ¹⁷Ngħəgbə nən Yuqə dumən ganwo, i η nunənwo bá: enu baqabada ká mi lá wənà għomen qđ, i mi lá xóqu Sabbat ɳkəkáà? ¹⁸Mian dadawó ɳno agbá enən và yia, ɳnyi cagħbá agbá nən inataq Mawu qəmo i enu baqabada qəda ayadudu wó va mianji lá eduamən an? I miànwo ca, mi għeləl jibé yá xomənfiən nan għe va Israel ji, i lá xodu Sabbat ɳkəkáà! ¹⁹Í η dāgbá bá wóà tu Yerusalem yá għoġa wó għoġx Sabbat yá ɳkəkáà nàvà qđ, nə vivri vevi dō, għoġx wóà hún agħoawá Sabbat yá ɳkəká là vayi. ɳcə tiŋ dċov i dów dā agħoawó nu, nən wóa xé emon nən agħanwó hənhən và lá Sabbat yá ɳkəká ji. ²⁰É nán bá ènūjratəwó kidá ènusato sugħbət dżi afibu εzan qəka aló amənvetóvo nən Yerusalem dumən. ²¹N nanwó etokràn, i η nunənwo bá: enukəjø i milé dżi agħoġa mənū? Nən migħb wən-nən nuàn, assi la jé miàn ji. Cō għoġnaén àn, wó η għá vanàn lá Sabbat yá ɳkəká ji óo. ²²N qđ emon nən Lewitəwó cà bá wóà wəwó dəkiwó kċċoá nə wà va nə agħoawo nu lá Sabbat yá ɳkəkəa ji qoṇu, Oo tiŋ Mawu, cagħbə ɳnatə nə na kpo ejinyen lá tə Aménuvəvə gaŋgàn mən! ²³Exó nàmən tutuà, η kpo Yuqəwo ká qđ ɳyɔrū lá Asdod, Amon kidə Moab dumən. ²⁴Wó viwó mənmən məntə donən Asdod għe, ká wó ɳjtá donən Yudagħbá oó. Edu nànwó għe qđəd i wó dási. ²⁵Ngħəgbə nən wó, i η dānu nən wó; η nyon eda nən wó, n nan i wó tə Mawu i nubé: Miñ ka cō mian viwó nán acu wovi ɳcuviwó ó, i mianvi ɳcuviwó aló mianwó ɳta, ɳkà qđ wó vi ɳyɔruviwó óo. ²⁶Ν nyi enuvən ká Salomon wəa nən àn Israel fiə? edu għeqaq għad-dawmien fio qəkən ɳsəkidá óo, yá Mawu rə yá ɳyɔgħo, i Mawu qđoé efio nən Israel dua; səwuà, kċta bumən nħruwó kprċenəndə enuva mən. ²⁷Mian ɳyan bá mi wə enuvən gaŋgàn inan ivé qđ ɳyɔru lá akċċa bumən i dalé Mawu yá səa jià? ²⁸Nunəlagan Elyasib yé vi Yoyada viwo dómət qəka nyi Xoroniż Sanballat yə vicù, η nyen lá egħoñyé. ²⁹Đoṇ wó, oo tiŋ Mawu, qobé wó xodu enubrabra kidə eka dədá kélə Lewitəwó kidá vəsatəwó məan. ³⁰N qđ edu bumənġaw sé lá wó mən, i η trə qokpá esé ká ji Léwitəwó kidá vəsatəwó là wədá oó amən siamən lá yá dō wəxó, ³¹Kidá kényi anakénu nànnan lá għaká jéa mən, kidə bómən nukui kálékələ wó nannan. qoṇu η nyɔngbi, oó tiŋ Mawu!

Daniel

Chapter 1

¹Lá əxötən yé ɳgbá kə Jojakin Juda tə wò fiò kpr̄ ədua à, Nebucadnetsar, Babylone tówó fíja, códə Jerusalem j, i għen. ²Axotá cō Jojakin dà asi nən kide yé nuqanu qəwó lə Mawu yá xómə, Nebucadnetsar có ənūqanu à wó yi Schinear, i sà yi yé Mawu (vodu) wə xò me. ³Ifiò nón għe Aschpenaz yé mə cəncàn bə nán kpr̄ Israelviwò kə cō əfio xómə án. ⁴Đekkéjé ká ɳjàn kpōkpō i yanġu kə là kpr̄ amə wə, i là kpr̄ chaldéen għe wə. ⁵Ifiò nán nə wò ɳqħidu kə i qu nən a kidé aha. Ǝjjibè yé à kpr̄ wə nə xótən nə wóta tə jwó dō kídé. ⁶Lə wəmə án, əcán Juda viwò, dōm tħadha. Daniel, Hanania, Mishaël kudo Azaria. ⁷Cami nán ɳkówó, Daniel tħbè Beltschatsar, Hanania tħbè

schadrac, í Mischaël tòbè Méschac, ì Azaria tòbè Abed Nego.⁸ Daniel ñ jibè yé àxoqù yé qekié lè ènù màkò màkò wò dudu mao, í i qekukù nè wò kpròlà bë nkà zi yé ji o. ⁹Tó Mawu yé mənuvèvè mə àn, wó gán sà yé kùkù qèdqè.

¹⁰Wogàn lè nú nà Daniel bë: nlá vónvón nà Efìò bubu tò, qóbá əcò ònù kë hiàn nàmía wò seé in, í nà ì vòkpò bë? Kè nyi ï lè wò tiyan dá nyonygbì o nan é. ¹¹Danie nùnà amə kë cò nè ñqdúqù nè wò a bë: ¹²Nán nú nà ñé sùbòvìwò bë, nán lè nàn yé wò gbòmà kídé əci qeqè yéwo kékè nè nkékà amewò. ¹³Nà akpò trò trò kélè yewò kídé amə kélè qù əfiò yé ndùdù à wò nà vovotòtò qè lé a nàn nù nà é. ¹⁴Wò jikpòlà wòde ənù kewò nù nà a ji kékànà nkékà amewo a.

¹⁵Le nkékà amòwò à ngebáá, wò nkùvímè ñàn kpòkpò, í wò gbà kpò làn mò wú aməhèlè qú əfiò nà yé ndudu a wó.

¹⁶Sùbòvi a cò ñdudu kidiahàwo í lènán wò gbomàn. ¹⁷Mawu hún sùsù qekéjé amənà a wò: ənùnyan, ənùgòmè sèsè lè əgbè wo mə, í wo kpò ñnú, í ñanà ədròwó gòmè. ¹⁸Kè gamè án sunàn, Càmi kprò wó, í vé sà disà nà Nebucadnetsar. ¹⁹Efìò ká asə ùn kidé wò, í lè wònyón ï qóqóa, Daniel Hamania, Mischaël kudo Azaria tóvo wo seéé, í wo zim ənue kplòkpò nè amewó lè əfiò xomè. ²⁰Nà woa qè súsù, kídé ənukpràmò nyón wo a wó senj wù màjiki wòtò wò kidé amə kë kpò nè əcómè án wo à, kewòlè əfiò xomè. ²¹Nà Daniel nòn agbe lá əxò kélè kélè tò mə lè Cyrus yé hoénù à nè.

Chapter 2

¹Lè Nebucadnetsar yé xó əvə a tò kà iđu əfiò a, èkù nè ədrò wò, í vónvón jínè kékè ñtə ín dón nè arón o. ²Èfiò và yò màjìki tówò, ècómè kpótò wò, èlòdòtò wò kídé Chaldéens tówò bè wóa và qè èdrò wó gómè nè é, í wó và nè. ³Èfiò nù nè wò bá: yé kú ədrò qékà kà có adikà nè eé, í jí bá man sà yé gómè. ⁴Chaldéens tówò dójun lè wò gbémè bè əfiò nán nón agbè tegheé! í wó núnè bá nan lí ədrò a nè ye sùbòvítwò í miàn wó mián qè gómè nè. ⁵Èfiò gbélè nù nè Chaldéens tówò bè ènyón án bù dèy; nè miàn ń táwo miñim bù támè, i lò ədrò ńán, mì jè fécàmè, í mán gbán mi jè fécàmè, í mán gbán miàn xoó. ⁶Í námì lò ədrò, í degòmè àn, mán nán ènù wòmi, í còmi dà tóhó gán ńgán. ⁷Wó gbé dój ńzévə a tó bá: Èfiò nán ló ədrò nè yé subɔvi wò nè mian wò à mián qégòmè nè. ⁸Èfiò xá gbá, í lè nù bá, mì ń lè nù ènyón dòdó ń o, qó bá mímè dòn gamè í lè bù bá ədrò a nyì vixò. ⁹Nè miñ ló ədrò a ń à, ènù kékàa jò dá əji nyó án, á jò dá miàn seeé jí. Mímè kpádí nè mán nón avomè qé yé ńtsià minù ədrò kà ń kù à, nè nún dàgòmè ń. ¹⁰Chaldeéns tówódój nè èfiò bá: Amè qékèn ńlá xixéamè kà lá támè wó dèn ńán kà ńlè nù àn jí o: gbéqé. ¹¹Ètæej sen ń kéké, bárí majíki wòtòwó, kídé ècómè kpótòwò àlò Chaldeéns tówò cà ń latèj wé o. ¹²Ínyón kà ńfiò lè nù an, əsén ń, amè qékèn ń kâtè wò dèjì o, nè ń nyì bá Mawu wò (vòdù) kà ńnyi amégbétoví o. ¹³Ínyón ank kákà, í wó tò ńnunyan tówò wùwù, í wótó Daniel kídé èxlcàwò bá wò cà. ¹⁴Nónmè ńnán wò ńtí à Daniel wò àye kábà í vé kpò əfiò yé ńtù jòlè kà dò í lá wù ńnunyántò kà lè Babylone í wówó nè bá Arjoc. ¹⁵Í i lè núnè Arjoc bá, əfiò mè dòdò nukájò í əfiò yé xómèfien à sén ń qónè? Arjoc qé ənù à gómè ná séé nà Daniel. ¹⁶Daniel yí əfiò gbá, í qékùkù nè bá nánan gamè hòdéká é nà ńjádè ədrò à gómè ná. ¹⁷Gànjmè án Daniel tró yi axómè, í véká asà ń nà, Mischaël kídé Azaria kàyi yé xlò à wò, ¹⁸Bá wò á dògbéqé nà Mawu kàwó jiýkóri wò à, nè wójká wù Daniel kídé xlò wó, kídé ènunyántò kà kpótò lè Babylone. ¹⁹Ga ńnán mè án, Mawu qé ənù wlàwlà wó disá nà Daniel lè àrón mè. ²⁰Daniel nùbá wákafú Mawu có mánvó sàyì mánvó! Yé tó í nyi ənunyan kídé ńjésen. ²¹Yé í tró ná gama wò kídé nónón mè à wò, yé í qo nà amè əfiò, í gbé xóné lèsí, yé í nánón ənunyán ńnunyantowò, í qé nè ənù wlàwlà gómè nè àmè kà súsú kó nón wò à. ²²Èqé nè ənù kékè èkpátómè wò disá, ènyán ənù kà lè zúblumè kídé ńkékè mè. ²³Tiyim dádá wò Mawu, ńlá káfúwò, í lá dówò dèjì bá ènán ńnunyàn kide ńsén, ianán ń, ənù kékè mi bís à wó, í ədè ènyón kelè əfiò yé xòdómè án disá ń ún. ²⁴Lá ńnán gbá à, Daniel yí Arjoe kà əfiò dó bá nán wù ńnunyán tó kà lè Babylone wò gbó. ńyigbó, í lè núnè bá, kágba wùnuny kékè Babylone a wò o! Kprøj yí əfiò gbó nà nán qé ńnyón án gómè ná. ²⁵Arjoc kprój Daniel káká sàyì əfiò gbó: í lè núnè bá: lá àmè kà ń lè qé wó à, ńkpó àmè qékà lè Juda tówò dómè, í lá tènýn nán wòdønti. ²⁶Èfiò lè biçø Daniel kà wò gbé yó ná bá Beltschatar bá: Aà támè nyà ədrò kékè kúa, í qé gómè á? ²⁷Daniel qo ń ná əfiò bá: tò nyón án ènyón wlàwlà í ká ńnunyàn tó ècómèkpótò wò, manjíki wòtò, kídé àmè gbálé wò ń katèj qégòmè ná o. ²⁸Vøa, Mawu qékà lè jiýkóri ká dínèsà ənù wlàwlà wò, yé í lá nù ná əfiò Nebucadnetsar ənù kà kavà jó lè ècómè án, kpó ədrò kídé ənù kà èkpó lè àrón rón mè án. ²⁹Èfiò kà á Mawu disá ənú kákavà jóá. ³⁰Nà Mawu qéé disá ń án ńnyi bá ńnyán ńnù wù àmè wó sáé ń o, cágba tò mán tè ń qá ənù kékè tò jímè a nèwò. ³¹Èfiò, élé kpó èkpátatà gánjgán qéká, èkpátatà kóyijí í jíwón; í jéte qé lè tó ńjkó. ³²Èkpè tátà, yé támè a ciká í wó sà meé, yé kótànù kídé yé bó wó à nyì gajen, yé xòdó kídé yé támè wó. ³³Yé sóbówó nyigakpò, yé fóviwò à qéwò nyi gakò, akpà qéwò nyi ńcukó. ³⁴Ké elè kpóé à, èkpé qéká có əjí, í vámé afòvi wò jímè, í èkpátatà à káká. ³⁵Ènù à wó seé tükù í trózún sígbe afí, í ayá vámé wó seé yí wó ń gbé dásí yé tóhó o. Vøa èkpé káká yí à trózún ató gánjgán dá anyigbànji. ³⁶Idrò ànà, əfiò, mì àn qégòmè ná wò. ³⁷Èfiò, əwòi nyi əfiò ká kpacé nè əfiò wó seé, qóhé Mawu kékè jiýkóriwò a, ye í cán wò, í nán wò ńsen, í dówò dèjì. ³⁸I có àmè wò, əgbémè rán wó kídé jiýkorí xéwíwó, bá nán qúfió dámwójí: əwò í nyi: atá kékè có siká í sá wò à. ³⁹Nà ńgbá vámé à fíodúxó bú lámá, kékè ńkaásen ń & qótówò o; í fíodúxó atón à tó lámá, í lámá kpacé ná xixó seé. ⁴⁰Í əfiòdúxó amènà à tó lámá vámé à sá wó seé. ⁴¹Afò wó kidé afòviwò kékè cacá kídé ńcukó kékè gakpó a, mán mán lámá wó wó domà. ⁴²Akpádéká lámá seén wù əxlijá. Kékè ənù kákavà jó lámá ńcukó kékè gakpó a. ⁴³Èkpè ńcukókídé gakpó cáká a, yé gómè nyi bá wóává wó qéká, vøa vivi ńkaá nón wómè o, qóhé gakpó kidé ńcukó ńnán ná ədú o. ⁴⁴Lé əfiò ńnán wo gamè án, Mawu kékè wó jiýkóri wó a ńtá la vámé yé fíodúxó kékè ńcukó gakpó a. Á gakpó fíodúxó a wó seé, í yé fíodúxó a lámá ńcukó kékè gakpó a. ⁴⁵Èkpè kékè ńcukó kákavà jó lámá ńcukó gakpó a. ⁴⁶Èfiò Nebucadnetsar ədó bùbù Daniel ń, í bá wóacò cérù sí ná, í woa wó vɔsàwó ná. ⁴⁷Èfiò lè nù ná Daniel bá, lámá ńnuny dódó mè an, tó Mawu a kpacé nè Mawu wó seé, í qù fiò dámwójí, í dínèsà ənù wó lámá ńcukó kákavà jó lámá ńcukó gakpó a. ⁴⁸Ńnán ńgbá a əfiò qó tóhó ná Daniel í nén ənùwó sugbó, í bá yé lámá ńcukó kákavà jó lámá ńcukó gakpó a. ⁴⁹Daniel qékùkù ná əfiò bá nán có ədu yé nùwó jí kpókpó ná, Schadrac, Méschae kídé Abed-Nego. I Daniel cí əfiò xómè.

Chapter 3

¹Èfiò Nebucadnetsar wò èkpè tatà kídé cíká, yé kòkòmè nyì mètrù kàkítákporó, í yé kèkè ñjkè mè nyì mètrù amandèn. È mén dè Dura yé barimà lá Babylone yé nù tòtrómè. ²Èfiò Nebucadnetsar qòga là ədua mè, í yó àmè ñkùtà wò: Magikí wòtò wò, kòjódótà wò, dùmè mègán wó bá wóa và bò dá èkpètátà gbó. ³Kèwò bò, əfiò Nebucadnetsar có jètè dè èkpètátà gbò. ⁴Kánrentà dàxá siñsí, í nù bá àmè wò seé nàn qòtò nyògbì! ⁵Ná mìsà í èkpèn wò lè qí, í əhún gitar wò, gasù wò kídé èhá wò lè qí à àmè siámè nán và dènùgù ná èkpètátà ká èfiò mè qé à. ⁶Àmè qá kélà dà lè əsàà jí à, wòa cò é danñkpí dá èzòmè í a fión gùdúgùdù. ⁷Ñnàn ñtià nà dükà a wò sà, í əhún gasùwó, èkpén wó, èha wò lè qí à, àmè siámènàn và í và jèkló, í qènùgù ná èkpètátà ká èfiò mendé à. ⁸Lé wònán ñnan wóñgbá à Chaldeéns té dqwò lè xónù cóJuif tò wò ñti. ⁹Í wó lè nùnà bé: èfiò Nebucadnetsar nán nón agbè tégbéé! ¹⁰È désà bè àmè siámè kà lásà əhún wò gbá, kidé əwá dùdù wò, kídé gasùwó gbè à, qòlà jèkló, í dánùgù ná èkpètátà à. ¹¹Í àmè kè ñ wò dèjí a, wòa sá sé dànñkpí dá zòmè. ¹²Vşa Juif tówò ká ècò dá ədua yénù wò jíkpòtò à wòa lá Babylone àn, Schadrac, Méschac kídé Abed Nego à wón lá wó dé əseé à wò jí o. Wón lá sén tó vòdù wò o, í wò ñ lá jèkló ná èkpètátà ké èmè a o. ¹³Xòmàfién lè èfiò Nebucadnetsar, í dò àmè wò bá wóa véyò, Schadrac, Meschac kídé Abed-Nego vá.

¹⁴Nebucadnetsar lá bíò wò sà bá, addo ñ wò lè nùbá miñ lè sén tñjun Mawu wò kídé èkpètátà kàñ mè qé à a? ¹⁵Unfiaà alò cò ágbájia ná mí sà èkpén wò lèqí, í gsù lèqí, í əhàwò lèqí à nù qòlà jèkló í dènùgù ná èkpètátà kàñ wòqé à. Ñnyì ànà án, wòa cí mí dá èzòmè, í nán kpó Mawu ká lá vaxó némí àn. ¹⁶Schadrac, Méschac kídé Abed-Nego nùnà èfiò bá, míñún tñj qó ənyón qènà némwò unfià o. ¹⁷Mí kàndé mián Mawu kà mí lá sùbó a jí bá à teñ qènú lè zogègè a mè kídé tó lòmè. ¹⁸Èfiò bùbù tó, Petro nyán bá míñ lè sùbó tó Mawuwò o, í mí ñ lè dètágù ná cíká yé kpètátà ká èmè à o. ¹⁹Kà èfiò Nebucadnetsar sà ənyón ñnán wò a, yé jí xòzu, í i tró ñjkùvi mè qidà Schadrac, Méschac kídé Abed Nego gbò, í nùbá wòa bò èzò a nà ananké nán sun í nán àlèxò vravrà. ²⁰Né sojà kà wò gàn qéa wò nán láqekéjé amontón a wò, í blàwò nyón ñ gbí né wòa cò wò i vé sá danñkpí dá èzo à mè. ²¹Àmè wò blà wò, kídé wò gòdiviwò wò vùvòwù wò kídé wò nù dòdò wò seé í wò cò wò daqidà èzo à mè. ²²Sigbà èfiò nù kide xòmàfién bá wòa bò èzò a ganngán àná, èzò a yé qá fíñ àmè kè vè cí, Schadrac, Meschac kídé Abed Nego wò. ²³Í àmè amontón à wò, Schadrac, Meschac kídé Abed Nego wò lè èzò à qé. ²⁴Vònvòn jí èfiò Nebucadnetsar, í i lè bíò yé kàmàtiwò sà bá wòj cò àmè wòi vé sà dè èzoàmè? Í wò qòj né bá eneñ. ²⁵Í i lè nù nè wò bá, yé lè kpó àmè àmènà kà wòj blađé o, í wò lè zón lè èzò àmè, ilé kpó jijó, í àmè amènà à tóà qí Mawu dòlå wò. ²⁶Zèqeká, èfiò yí adokpó à nù, í lè nù bá: Schadrac, Méschac kídé Abed Nego Mawu agbè agbè sùbòtowó, mí dóva có èzòa mè. ²⁷Èfiò yé gòmà nónntowó, yé ñjkutá wò bá, í wò kpó bá èzòá í wò jidéken né wò o. Wó tàqà èkùđeka í fíñjí o, wò kaleson kídé wò gòtò wò gbá lá nyón ngbí í èzo ñ klèwò o. ²⁸Nebucadnetsar kénù, í lá nùbá wòàwrá Schadrac, Méschac kídé Abed Nego wò Mawu kà dó yé dóláwò í i và qé wò lè zòmè, qòbá wó kañdéji bá a qá wéwò, í woò gbá bá wéwó ñká sén Mawu qèkén kà có ànyìgbán jí o. ²⁹Í i nùbá: àmèsiámè, duká qèsiàdqé kála xónù bàqá qá cí Schadrac, Méschac kídé Abed Nego wò Mawu í an, wò à jén kidé kpàcá, í wòa gbán ye xoó gùdúgùdù, qòbá Mawu qèkén ñsó kídé wò Mawu o. ³⁰Ñnán ñgbá à, èfiò gbá nán wò tòhó gán ñgan lè Babylone dùkáamè.

Chapter 4

¹Ényè Nebucadnetsar ká kpàcé nə òdú wó səá kídé àmə wò kàlē anyìgbán jí à. Ntífafà nə mí! ²Ñdá dàsì ènù màngòkpó wóká Mawu ətòohònón wò lè tińj ñkùvímə à wo. ³Ènù à wò jíóñ, í gàn gán! Yé fiódùxò à lé tègbéé, í yé cékpàkpà lé có jíjímà yì jíjímà. ⁴Ènyè Nebucadnetsar jílá tejún fíó dù xò mə nyón ñgbí kídé jíjò. ⁵Ñkùdrò qèká kéjì vònvnán án, tijún sùsù wò seé cákà lè àzàn blíbó à mə. ⁶Mán nù ná ènù nyántò kàlē Babylone dùa wò mə né wòà va qègòmà jí. ⁷Í i nù ná manjíkíwòtó wò, xòmèkpòtó wò, Chaldeéns tòwò kèwò và wòjì tèjì qègòmà ná o. ⁸Ñgbésí à, Daniel kèwò yòná bá Beltschatsar kà Mawu yé gbàgbò lámà án, yé sùsù và támà ná, í i yé bá nán và. ⁹Kéá i va à, i nù ná bá, Beltschatsar, manjíkitòwò fíó, ñnyán bá Mawu yé gbongbón lé jíwo, í i dínásà ènù kàlè zúblùmə à ná wó, í èsè ná gómà. ¹⁰Kpó èdrò kà ñkú à. Ñkpò lè anyìgbán yé dònjdòmà án, atí gan ñjì gan qèká, í i kòkò. ¹¹Atià kloó í sen ñjì, í yé qèmà vé tò jíñkorí, í wò kpòmà qídà lè tòhò qèsiadà. ¹²Yé makawò nyàn kpòkpò, í i cènkù sùgbò, í àmèsiámà vá kànón; èràn wò và nòn ná gòmà, xèvíwò và vòdòq ná atón dàjí. Ènù agbèagbè qèsiadà kpòmá ègòmà lègbó. ¹³Ñ gbé kpó lè aròn mè í àmè ká qùxò qèkén ñjlà ún an, wò qícò jíñkorí. ¹⁴Wòlè dáká sìñsi i lènùbá: nù cò atià mué ná nù a cò yé lòvi wò ná nù àn hùnhún wò cèncena wó nàn rún kòdé ànyìgbán me seéé, ná èràn kàlē ati à gòmà wò nàn sí kídé nòyíwò seéé! ¹⁵Voa nù gbà atikpóa kídé yé kàwò qé, ná nùan dàkéé dà ègbèmà ná ahù nán lè jadé jí, ná àlè dù gbà sigbè ègbè rúnwò ènà. ¹⁶Yé sùsù làtrò sigbè èràn wo tò èná, í a wó èxò àmàdré lè ègbèmà. ¹⁷Ègbè ñnán cò àmè kòkò wò gbó lè jíñkorí ná wòá nyàn bá Mawu yé fí ódùxò mè àn kpàcé ná àmègbàtò yé jíqùqù wò, í i còná ná àmè kà nyón ñká a. ¹⁸Kpò èdrò kà ñjì kúa, ènyè èfíó Nebucadnetsar. Èwò, Beltschatsar nán ñjì qòñtia, qóbé àmè qèken ñjlé í katajì qègòmà o, ñkádè èjìwò, ènùkójà Mawu yé gbongbón kòkò lè èjìwò. ¹⁹Gañnán mè án, Daniel, kèwò lá yóbá Beltschatsar, dàtágù, i gbònfunì. Èfíó a trò lè nùná bá, xo jígbondi ná tòó sùsù ñká cákà o, nènàntèjì èdrò a gòmà jí! ²⁰Átì gànñgàn kèèkpó, í senjì i yé dòmà vétò jíñkorí í wò kpòmá lè àfisiaifi. ²¹Atiñnan kà yé makà wò nyàn kpòkpò, í cènkù sùgbò i jíñdesiàdà và dùnōj àn, í èràn wò và nón ná gòmà, í xèvíwò qónàatón dèjía, ²²Èwò èfíó i gànñgàn, í senjì qé èná i tòó fiódùxo a qíyì jíñkorí, í kaká dè ànyìgbàn see jí. ²³Èfíó gbà kpò àmè kòkò qí cò jíñkorí í lè nùbá: mi mù atí a i jen, voa mi gbá atikpó a qé kidé yé kàwò ná wòá blé kídé cennì kídé èká dá ègbèmà ná ahù nán lé já dàjí, nán lèqùnú kídé ègbèmà ràn wò kàkà ná èo àmandrè. ²⁴Èdròá yé gòmà ná, èfíó bùbutó; kpó ènù kà káa vòjá dà tijún xòtò èfíó jí. ²⁵Woa nyàn wò lè àmè wò dòmà, í a vé ná kídé ègbèmà ràn wó. Í wòá lé nán wò ègbè sígþá lálàwò ènà, í ahún lálé já dé èjìwò ná èxò amàndrè, ná nànsé nyàn bá Mawu í kpàcé ná àmèsiámà, í qónà àmè kà nyón ná án èfíó. ²⁶Kèwò bá wòá gbà atikpó kidé yé kàwò qéa, yé gòma nyì bá, tòó fíó dùxò lèqé, ná nán sènyàn bá Mawu í kpàcé ná ènùwo səá. ²⁷Ènù kajóá, èfíó, sà tijun dìjì qodòwó ná nán gbà ènùvón wòwóqé ná nán lèwá ènùdodó, ná nán lá kpó adónùmà ná àmè dahen wò, ná Mawu nán kpó adónùmà ná wò. ²⁸Ènù ñnán wò səá jódé èfíó Nebucadnetsar jí. Lè èxò àmèwuwívò yé ñgbè, kà i lèqisà lè Babylone yé fícsaà mə án, ²⁹Èfíó lé ká atabù, í nùbá: Babylone dílkó kà nyì ñjì kídé tijunu sen í kpàcé dànù qéa? ³⁰Ènyón án ñjvò lá nùmà ná èfíó, í aqba qí cò jíñkorí: i lénùbá, xògbənə èfíó Nebucadnetsar, wòá qèwò lè tòó fíó zikpi a jí. ³¹Wòá nyàn wò lè àmèwò dòmà, í a à vé nón ègbèmà kídé èràn wó, í à lè lèqù gbà sigbè lálà wò èná, í a àxò èxò àmàndrè lè ègbèmà, ná nán sà nyán bá Mawu í kpàcé ná ènùwò səá í yé kà í qónán mè èfíó dè yé kpasimà. ³²Zèdqèka zèdqèkà a ènyón án qí Nebucadnetsar jí, í i qò ègbèmà lélèqù ègbè sígþá lálà wò èná, í ahun lálé dàjí. Yé qàwò vatrò sigbè èhón yé fù wò èná, í yé fen wò wòdè sígþá xèví wò tò èná. ³³Sigbè nòññò mè wò và yí qða, ènyè Nebucadnetsar, jí bùtämà kpò, í kpò jí ñkóri, í dà dàsì bá jíséñ qèká lé, í mán bùbó nón, í sùbòjé, í dòé dàjí, qòbá elé tegbeé, í yé cékpàkpà lè tegbeé, í yé jíqùqù lè jíjímà cò yì jíjímà wò jí. ³⁴Nsén qèkén ñjlé agbètòsí o, èdè ná ègbè sigbè í jroé dà jípó dòlò wo jí, kídé anyìgbántòwò jí, àmè qekén ñunkà tèjì jéte lè yé ñkúví mə i bícé sà bá: nukéé ilá wónà mán? ³⁵Gañnán mə án, tijún kùvímə kó, í tijún ganyínyí zéta, í bùbù kàjé a wò cœéj. Tijún càmi kidé agbónùglan gbá tròvá í tijún fíó dùxò à gbè kàkètá. ³⁶Có ègbá jí à, ènyè Nebucadnetsar mán sùbó, í mán kàfù jíñkorí tówò fíó, kà yé nùwɔnán wó nyi adòdó, í yé món wò lè tòhò, í látè ñjì bùbó amə kélè kó qèkia glojo dejí a də anyìgbàn mè.

Chapter 5

¹Efiò Belschatsar bóà àmèwò sìgbà sakidéká ènà, iwò nù aha dèdú. ²Kè Belschatsar nù aha à jrúa, ècó ciká kòfù kídé ého kófú kè yé dàdá Nebucadnetsar qèdqò lè Jerusalem yé qəxoxjá mè, nè yé kídé yé kàmatíwò, kídé àsiàwò nán lè zán.³I wò cí kòfù nùci ciká tòa kè wò qèdqò lè Mawu yé qəxoxjá mè lè Jerusalem í tó zànzàn. ⁴Wòlè nù ahà, í lè dòjijó nè wò vòdú kè wócó, ciká, gajen, gakpo kídé atí wò sè men a wò.⁵Gajnán mè án, amè lóvi wò zà lè wó ñjkùvìmè, í lè xrónu dá əfiò yé gli kèwò sì akàlò dèà, əfiò kpó alòvía sìgbá ilè xrón nù à. ⁶Zədékà à, əfiò yé nónón mè tró, í yé sùsù càkà; yé rànmè gbójó, í yé fòtíwò lè kùkù.⁷Efiò dáká siensièn bè wòa yó ènùmè jrokpo wò, Chaldeéns tòwò kídé Mawu mè nù nyanlåwò vá nè yé, í lè nù nà Babylone yé qanqəlawó bó: amèsiamè kè latèn rén nù àn, í qègómè án, yèa cón lókpó ná, í ciká cennì dà kònè, í a nòn tòkó ànòntòn à tó lè tiñun fíçqùxò à mè.⁸Amè kè í yò wó vá, vøa àmè qèkén ñtøún lè ren nu a, í qègómè ná o.⁹Ènù ñjnàn wó gbè nàn bó vònvón jí əfiò Belschatsar, í yé nònón mè gbè trò, í yé camì wò lè bùtämè.¹⁰Tówò nùxò ò mè àn, əfiò yé sià dòvà wò gbó, í lè nùná wò bá, əfiò nán nón agbè tégbèe! Bá yé sùsu ñkà càká o, í ñkà gbójó o!¹¹Lè tòó fíçqùxò mè àn, àmè qèkà lè kè Mawu yé gbògbò lémè; í lè tòó dàdà gamè án, əqà ná ənù wò gòmè, í nyánlnù, í yé ñnùnyànyàn bàyaà sò kídé Mawutó. Efiò Nebucadnetsar kè nyi tsó dàdà, cén, í yé í kpácé ná ènù qègómè tòwò seéé.¹²Ènùkəjtí wò kpó sìgbá, Daniel ká əfiò nan ñkó bá Beltsatsar yé nùnyan wùgàn ámè wò, eló dódó wò kídé nè ènyón biwsé qá seń ñjún án yé í kpònón qònjtí à. Kè í nyi əná an, wòa yò Daniel à và ná avà qá ənù wò gòmè.¹³Í wò kpró Daniel va əfiò gbó, í əfiò lá biò Daniel sè bá: əwò í nyi Daniel àmè xrènxrà wò dòmètò qèká kè có Juda, í tiñun dàdà kè nyi əfiò& a kprócoJuda?¹⁴Ñsè bá Mawu mè nùnyan sùàn sí o, i ètè í kò nà ènùmè.¹⁵Wó kpró ñ&nú nyántó wó kídé ècómè kpótò wo vá í vøa wóteñ rún ənù kewó wova ñ, vøa wóteñ rún ənù kewó xrán qea nè wóa qá gòmè o.¹⁶Ñsè bá aá tèn qá gódmè ñ&, í wɔnàn kè lè í a seé a tèn nù ñjún, í ná ètè ñ án, mán nán wò awù wó kídé ciká xøró í mán cówò dè tohó amɔntón tò lè áfɔ qurox a mæ.¹⁷Daniel dójá ná əfiò bá: nyi ñjún hián tòó nù ñjún wó, cówò sè nán amè bùwò, vøa nyan mán rún ənù an, í qá gódmè nəwo.¹⁸OÓ, əfiò Mawu nán tòó dàdà Nebucadnetsar, əfiòdùxó ganýgan kè jí ón án.¹⁹Ñnán ñtí, dukówo, amèwó kpónésí, i dèná tágù ná. Ènwú ná amèwó sìgbá i& jróé, əwò ná ənù kè ñ jéa wó.²⁰Ké yé jímè lè sen, í lè wó ənù kpotokpó a, wó nò fíçduxo a lësí, í qíqí yé ñsen,²¹í wo nyen lè amè wó mæ, í lè vè nón əgbémè kídé əranwó, i lè dùgbè sìgbá lálawó əná, í ahu janá dèjí yé ñtá vàdè dësì Mawu qèká lè í kpàcé ná ənù wò seéé, í yé í cóná amè køjroé qù fíç à.²²Èwò, Belschatsar, ká nyi əvìa, ñkò qèkío dèjí o, vøa əzàn yé nù wò.²³Ñdó bùbù Mawu í o, əzán yé mì wò kewò cí va ná wó a kídé tòó cámí wò, asìwò wó, tòó hùn mè wo, əsén anyigbabji Mawu wò, kè nyi, atíwo əkpáwò, ciká wò, əgàwò; ñján wò seé nyi ənù kùkù, wó ñ sèná ètò nu o, wòn kpóná ñjù o, í əgbá Mawu kè tòó agbá yé lómè a qé.²⁴Yé ñtí, í cí aló ñján rún nù qíqá wò.²⁵Kpó ənù kewó xrán qíqá wò a: rún, rún, jré, jíjé, meén.²⁶Ènyón ñján wó gódmè í lè nyi bá: Mawu rún əxó nènè kè éwòlè zikpì à jìa, í nù bá tòwó vø.²⁷Jré: wò jré kpó, í ñgbá qó kpénkpén qèken o.²⁸Méén: tòó fíçduxo a lá mán dè vø, í akpàqéká lànyì Mèdes tòwotó í əvè àtò lè nyi Peres tòwotó.²⁹Zədékà, ənán gbè, í wò cón fíó kùkù ná Daniel kidé ciká ceni wò dè kò ná, í wò dògà bá yé í tòhó amɔntón a tó nunón lè lè əfiò xoà mæ.³⁰Lè əzán ñján mæán, Belschatsar, Chaldeéns tòwò fíó, kù.³¹Darius, Mède xò əfiò zikpì a, kè yé xò lè nyi kàkítákpòcivè.

Chapter 6

¹Darius kəxó əfíó zikpən án, əcán amə katən. ²Í icò amə amàntòn kə Daniel lə ñjkó nəwò, í wò joná akontá nən.
³Daniel wùgan wò séé, qóbé Mawu mə nunyan sunsi.⁴Gaýnan mə án, amə kpòtià wò códéj ílē jibé nán jágo dá əfíó. Wó wòkéká íglo, agò jéjé qəken íjlé ñ o. ⁵Amə a wò lə nùnbé, mián jì nyɔn ná to yé Mawu sensen mə.⁶Dumə mègan kidé wo kpəqəntò wò bó í và yi əffìògbò, í lə nùná bé: Darius fió nón agbə tégbéé! ⁷Dufiò wò kídé wò cami va qə sùsù bəyéwoa qə əsə sen í qəkà dó bé, lé ñjkéká əgban gbrama án tovo ná əwo ɔ əfíó o. Ná amədə dale əsə à jíá, woa cèé í sá dankpíde jañtá wòb domə.⁸Àkaaka wo qə əsəà dò nán tó ədówòwò lə ədùa sééé mə kə amədá ənkaà dàlē jí o. ⁹Əfíò Darius ɳrón wámán í dasí de ji.¹⁰Gakəmə Daniel nyán bá wò qə əsá a dò à, í i có lá yé xòmà, í yii yé xòmə lé asanjuń ji kəwò qə yé xòxonu də Jérusalem kpají; í zətən gbədékà a jəcró í nán dénùgù ná yé Mawu sigbè ì wɔnà qəcà ənà. ¹¹Amə ɳjnán wòzón kpitikpiti, í vé kpoé, í i là kloji, ilè dènùgù ná Mawu.¹²Wò sùdù yi əfíò gbó, í lá biýsə bə, nyan bə ədásə bə amədəkən ńkpəmóni là sen Mawu bù tòvo ná əwòa? Əfíò qój bá: ənyɔn dòdò i nyì bə amə qəken ńdqó làdà lé Mèdes kídé Perses sè jí o.¹³Í wò gbá trá lénù ná əfíò bé, Daniel tɔ́ mè xləxlə yudatçwò dòmətò qəká ńdò bùbù qəken ənjuń wò o. Ñwò dá tɔ́ sà àjí o, í xònádə zətón gbədéká. ¹⁴Kə əfíò sə ənyòn an, ədàyá ná i jibó yé a xòná, í lá bùtāmə cō ənyɔn anjí kékà əzàn do.¹⁵Vɔa àmə wò lá dàyà ná əfíò a, í lá nubá, o əfíò ənyan bə Perses kídé Mèdes sɔ́a nùbá amə kələ dalè tɔ́ sè jíá wò ńjká sè kéa.¹⁶Ñnyán ná agbá nùmón o, í i nùbé wòa vé lá Daniel ná wòa sədá jañtá wò dòmà. Kə i vaà a, əfíò nùná Daniel bá: Tɔ́ Mawu kə èlə sen kídé kakà dəjì, nàn xò nəwò!¹⁷Wò cō əkpá ísá tū ədo à nu, í əfíò cō ənù wò ísə gre, cágba amədəkən ńjká vähun í o. ¹⁸Əfíò trøyi yé xòmà, í cí ənù mandu, íasià qəken ńjvà mlən dəgbó o, í ń danròn kékə ənjuń kə o.¹⁹Əfíò nyɔn ńgbangbansi, í có kabà yi jañtá wò dòa gbó.²⁰Kə i təbó ədò a gbó à, i yò Daniel də ńzizimə, í əfíò lánù ná Daniel bá: Daniel, Mawu agbəagbə yé sùbòví, tɔ́ Mawu kə əsén nɔn kídé kakàdəjí à təjì qəwò lé jañtá lòmə an?²¹Í Daniel nùná əfíò bá: Əfíò, nòn agbə tègbéé.²²Tiñun Mawu dó yé dòlā í và dègànu ná jañtá wò, í wòj wɔé ənù bàdà qə kídé ń o, qòbó nyiñjun wɔ nù vɔn qəken o, í lá wòñtä gbà nyiñjun wò nù bàdà qə o.²³Ayəté əfíò a, ínù bá wòa qə Daniel dò là ədoamə. Kèwò ədò à, abí qəken ńjla gotò ná o, qóbá əkándá yé Mawu jí.²⁴Əfíò qəgbè bá wóá kprɔ́ amə kə kpa ənyɔn dá Daniel ɳjùan, wò víwo, kídé wò síwò ná wóá cò wò də jañtawo déamə kéké wàdó ədò à mə an, jañtawo vùvù wò, í gban wò nùwò səá.²⁵Ñnanjgbá a, Darius fió ɳrón nù ná dùkòwò, əgbə vovo tòwò kékə anyigbanji à wò seé, bá ńtífafa ná aməsiamə!²⁶Í qəgbè bá aməsiamə kékə tiñun dume wòa vònvò, í kpó Daniel yé Mawu a sí qòbá əný Mawu agbəagbə, í lé kéké i sè qaaà: yé fiòdúxo ńkaà gban o, í yé cé kpàkpà lé kéké sà yi nùwùwù.²⁷Yé i túnákà amə, í xòná nan amə i wɔnà nùkùnù desí wó lə jiñkóri kidé anyigbanji. Yé i xòná Daniel lə jañtá wò dòmà.²⁸Daniel rikə lè Darius kídé Cyrus, Perse wò fíóquxòa mə.

Chapter 7

¹Lé əxò jəŋkɔtò kə Belschatsar, Babyloniantò wò fíç yi zìkpí a jià. Daniel, kpò gbɔngbɔn mə nùwò, ikùdrɔ́ kə i lá danron an. Èŋrɔn ənù kə i kpɔ à wò qé. ²Daniel tɔjì, i bá yé kpò lə gbɔngbɔn mə bá àyá xòxò ámənə xo có jiŋkori, i kakà dà axù ji. ³I əran gán rangan wò dò có mə kídé nɔnnɔn mə vovovo wò. ⁴Jéŋkɔtɔ à dí jaŋtà, i wò awà qé sigbá blazí əná. Ñlè kpɔè kékè, i wò qà àwà wa dá anyiggban mə, i i còcítá də afɔvə jí sigbá amə gbətɔ, i lè wò nù sigbá aməgbətɔ əná. ⁵Iran vaàtó qí əraa i lá akpádéká qe, i ənù amɔntɔn ləsí kídé aqùwò, i wò lè nùná bá: có cítà né nan qú əran wó səáá. ⁶Ñnan ñgbá à, ñgbá kpɔ bù, kə dí əkpɔn an, i mi àwà aməná ləŋgbá sigbá xəví əná. Iran ñnan wò ətà amənà qé, i kpàcé né əran wò səáá. ⁷Ñnan ñgbá à, ñgbá kpɔ əran àməná an tò, kə senj, i jíón, aqù ganjgan lá nùmə né i nyi gakpò. Èqù əqsiadé kə i dògò a, etòvò né əran wò səáá, i mìzò amɔnwò. ⁸Ñlè kpɔ əzoa wò i cùkùví dèkà gbá và mi lə doj̄dòmə nə wò, i amɔntɔ lə əzòà mə mù. Yé ñkùnivwòdè sigbá àmə tò ənà, i wò ənù qé i lá sè xònù kídé ganganjgan. ⁹Ngbá lè kpɔ bá, kewò lə qó əfíç zìkpìà wò à, amədékà và kancren, i yé wù yé pilipili sigbá ahùci əná, yé ɏawò yé sigbá qətífū; yé zikpi wòdè sigbá əzò yé dà əná, i zìkpì a yé fòti wowò qe sigbá wò lòzò qe əná. ¹⁰Etó qékà cà tò ñkó né kídé əzò gége. Amə sùkí-sàkí wò lá sùbɔe, i sàkímillion wò lá ñkó qe nen kojòdötówó kanren dé kídé wó wáman wò, iwohun ñi qe. ¹¹Kə ñlá kpɔ sigbá əranzoa lə xonu kídé ganganjgán, ñkpá bá wó wú əran án, i jen wriwri i, tózoé. ¹²Iran kpótíawo á, wó xó gan lá wosi, i wo nón àgbə nen ñkékà qəwó. ¹³Lə tinj nù kpòkpó lə əzan men án, ñlá kpɔ gbɔnɔn có akpɔkpɔmə lə jiŋkórí àmén qéká kə dí àmén gbətɔ yé ví ənen, i zrón yíkó Mawu gbá, i i vâ kpɔè yì. ¹⁴Wó cí àcékpàkpà, kpenkpemé kídé əfíçduqü nen dá àménwo, dùkó wo, amen kélé do əgbə vovovo wó nén woá lá subɔé. Yé cekpàkpà nyin acékpàkpà kə lá subɔé. Yé cekpàkpà nyin acékpàkpà kə lá léqé tegbeé, i ñkaa vɔn gbədəwo, i yé fíçduxo ñkaa gban gbədəwo. ¹⁵Ènyə, Daniel, tinj súsú cáká, i vɔnvón jíñ kəñ kpó ənú ñnan wó. ¹⁶Ñgbó təbó wó doməntó qéká, i lá fíçé sə bá: ənú dodó kái ənù ñnan wó lá də dísá, i qəgɔmə ñ: ¹⁷Iran gán àmənən ñnan wóá, yé i nyin əfíç àmənən kə kàvà kpacé lá ànyingbán jí; ¹⁸Và kékɔtɔ wó kélé jiŋkórí a láxó əfíçduxo á lá wo sí, i lá dù fíç tegbée, səyìmanvó-manvó. ¹⁹Ñjibá man ka àdodo sá có əran àmənə a tóá kə tovo nen wó seéé à, i wɔnɔn adan, i yé duwo nyin gakpo, i yé fun wó nyin gajen, i i dùnɔn nù, kákà nen nù, i kúnən ənú əqsiadé kídé àfò; ²⁰Í əzo àménwó ké lè etádómə nen an kídé əbúwo kə gbá mi i amɔntɔn mú lémə an, i èzó kékɔtɔ ñkuvíwo qé, i wó ənu qé i nán ləsá xó ganganjgan nuxóó i tóvo nen wó seéé. ²¹Ñkpò əran zoa lə wó àhùà kídé kòkɔétò wò, i i lá dù wójí, ²²Kékà gbòxò Mawu nán vá i qègbá nen kòkɔtò wó lá jiŋkórí bá gàmə sún nen wóá xó fíçduixò a. ²³Í i lá nù bá: əran àmənə à tóá yé nyin fíçduó àmənə an tó, kə kaà vá nɔn ányingbanjí, kə tovo nen wó seéé, i lá vúvú wò, i lá gren wò, i túkúwó. ²⁴Iran zo àmɔnwó a i nyin əfíç àmɔnwó kə káká có dá fíçduixò a ñ. Èbu cá là gbá có dá woń, kə tovò nen jeŋkɔtɔa i lá qíjì əfíç àmɔntɔn. ²⁵Í lá lá nù nyon man qínyɔn có jiŋkórító ñ, i jí bá yéwo a trɔ gàmə wò kídé əsəàwò. I wò a cí kòkà tò wò dà àsí nén wó kékə nen gàdèwòmə, səyì gàdèmə, səyì gàmə yé manman men. ²⁶Gaјnán mə án kojodó yé gàmə ládó i wóá xó àcékpàkpá lésí, i fíçduó lá gban í káká sə nyi manvó manvó. ²⁷Èfíç dúdú, acékpàkpá, əganyinyi nén fíçduó kékà jiŋkórí à, nen kòkà jiŋkórí tówò. Yé fíçduidù lè tegbée. I acékpamətɔ wò lá lè sùbɔé i lá dó bùbù ñ. ²⁸Ènyɔn à wò vòxó nen. Ènyə, Daniel tinj súsú wó cáká, ñqɔrí àgbàzeí ñ lá ənyòn ñnan wo seéé dá tinj jímə.

Chapter 8

¹Kè betsazar du fiò ye xo ámətətó məa, enyə daniel, ɳgbe kpó ɳtəgan bu rɔkpa. ²Lè ɳtəgàn məa, ɳjə kpó dəəkinyə lə susan, lə Elam nuto mə, le ulai y tɔatɔ. ³Kè ɳkó ta yi jià, ɳkpó àgbó qəka lə tɔa tó, ézoe á məvə lə ta nən, ézò áməvawó diŋdin, vɔà dəka qinjdin wu améváátó, kpó kə didinwiá yo imi ciŋgbá. ⁴ɳkpó àgbòa le vlu zó qidá wejəxó, wəzinxó, Eran qəkén ɳle nónntə qə ɳkɔ ne o, i amədá ɳhà téj xɔ amy lə si o, ewɔ nə nu vɔvɔ, i donə dəkia də əji. ⁵Kè ɳlə buikpɔá, ɳkpó agbɔcú qəka có wəjəxó vá anyigba briboa ji, vɔá yo fɔwó ɳlə tó gú ó. Tgbóciúá mi zó gaŋgan deka də ɳkuvi ámávjawó gba gbramə. ⁶Ezɔn vá agbò, ka mizo amévá də le təa tóá gbá, i zɔn dá ji kidá xomə fién. ⁷ɳle kpóe, i ilə gbo àgbòà, kidə xoməfién, i tótee i frá èzò áməvəwo ne agbóá, àgbóá ɳtāj nətə dó nu ó, écɔé xúgú, vɔá amə qəkén ɳle ilá xɔ nə agbóá ó. ⁸Nýsen dó əgbɔcúá, vɔa ke ɳýsen dóe jróá, ye zogŋgan ɳjin, i ezo ámənə mi dé toxó, wó fri didá jinjkui yə zogó amənəawó. ⁹Ezo cíkuvi bulɔmə tró i mi di amənəwó domətə qəka ji, ilə kəkə yikɔ wəjəxo, kioə àcò nyigbán ji. ¹⁰É diŋdin káké i yi jinjkori yɔ huakɔn wó mə, kə wɔé bá, ahuakɔamətó qdó kidə wrətivi dóo jəjen vá, i izɔ wó ji. ¹¹Edó dəákia dáji lə áhuágan wó ɳkɔ, əxɔ tegbe yə vɔsa lə wósi, i gban wɔ kɔkɔxo ke wó tu dəá. ¹²Le dádá ta, wó có ahuakɔn kidə tegbe vosa də ási ne, éxo àdódóá denñ kpiin, vɔa yə mó wó jəji nen. ¹³I ɳsə amə kɔkɔ dəka le xonu, i amə kɔkɔ bu lɔmə lə nu nə amə kə lə xonu a b: Gakaó mə dó i tegbees vɔsá kidá dádá kilə nin gbojɔ gbó já kidə ahulcɔa ji zɔnzɔa lá sin dó ma? ¹⁴Edónjúŋ bə: nə ɳkəkə kidá ezan sáki áməvá kidə alɔ fán ámətən, koŋ gboxó i wátró tu kɔkɔ xóá. ¹⁵Kè enyə daniel ɳlə kpó ɳtəgan, i lə ji bə ma sə ɳɔmə anə dáká va zé də ɳkɔŋ sigbənə ɳýcu enə. ¹⁶I ɳsə ágbétɔvi yə doŋ domə, i ilə də áxa bə: Gabriel, də enúkə aməa kpóá gɔmə nen. ¹⁷Ezɔn vá egbɔnyə, vɔnvón jin i ɳdətagù. Énún bə: aməgbétɔvi, səgɔmə bə, ɳtəgan kudə nuuviwiá ɳjú. ¹⁸Kè ilə xonu kidən a, ɳdə ta gu i yi arɔnmə huédáká. Eta lɔŋ, inyɔŋ i ɳoó jətə dá lə fi ɳlə ɣecáá. ¹⁹Elə nún bə: kpó, má nú enú kə kává jɔ lə kqodqod yə ɳkəkə kpətiawo jiá né wo, qobə nuwuwu yə gamə kə wó qodcá ɳjú i iku dó. ²⁰Agbo ézó áməvánɔn kə əkpɔa le nyi Media kidə persia wó fiɛwó. ²¹Egbɔcú kə mi fú jékətəa lə nyi Hela fiɔ, i ézó gaŋgan kə lə ɳganu nea le nyi ejio kólókólótɔ. ²²Ezo kə ɳjin i amənə mi də toxóá, efiduxo ámənə á do có dúkɔá me, vɔá wó ɳná sinŋjú sigbəná ya ené ó. ²³Le wo jidudu ye nuwiwiá, ne ɳusin vɔ təwiá, efis tamə sintá dəka la va. ²⁴Ákpó ɳúsín sigbɔ, vɔa unyi le yəŋta ye ɳusin nu o, á dánhin ənú súgbɔ kój, i ye nuwó lá jəji nen. Ácrón kanrentówó, i lá gban amə kɔkɔawó duká á cá. ²⁵Ákpó ɳkɔyiyi súgbɔ lə yə yəjəjəa ta, i la do qèèkia qəji le jim, ácrón aməsugbɔ kə qəji de féeawo, i anyi eficwó yi fiɔ, vɔá wóágber anədá tɔ manɔmə. ²⁶I ɳtəgàn ɳdin kidá fienyi tɔa wósce nyi enyə dodó. E wo yá lebenə ɳtɔgan ilá, dóbé gafemə i kàa vá mɔa, kpɔtɔ le ɳkɔ súgbɔ. ²⁷I ənú tikɔ né ənyə daniel, ɳlé dɔ nə ɳkəkə ánəvá dáká, i ɳcónón i wɔnɔn ədɔ kə əfiɔ dónj awó ɳtəgàan kpàcàŋ súgbɔ, i amə də ɳsə gɔmə o.

Chapter 9

¹Axasveros yé vi Dario yé xé kélékélə, Mediatɔ Amən ké du εfiá lá Kaldea; ²Exo kélékálé lá yé fió qduqo noenu, enyá Daniel, ηνο agbe dá woéma kewoli gamən la veyi lá exo kakitakpé ciwó yé ηgbé nən Yerusalem yé crɔcrɔn, sigbé nən Mawu kan éxo nən Xoremia εnyənuqđətɔ. ³Ntrɔkpɔ Mawu, nə ekoə fanfan kidégbédodoqa lá enu brabramən, ηcɔ esofi kidéegró! ⁴Nde gbədqə nən Mawu, tiŋ xotɔ Mawu, iŋ huo enu voin mən nən bá: Axotɔ Mawu, ewoké η danən lá dō εnyɔnwó ji oó, ewo ké yranən amən ké wɔnən dé tɔ séwó ji kidé rɔrɔn! ⁵Mi wɔ enuvoin, wɔnu mawɔmawo, mivondo i mi jéagrain, mi gbénu lá tɔ qdøqo kidé tɔ séwó gbo. ⁶Mi dɔ etó tɔ dɔccviwó óo, εnyɔnuqđətɔwo, kewó xonu lá tɔ ηkumən nən mion fiowó, nən mian dadawó kidé edumən viwo seé. ⁷Axotɔ Mawú, tɔ εnyɔ jɔ, mianwo i bu εmɔ, gbo nan Yuda ηcuuwó, Yerusalem tɔwo, kidé Israeltɔwó, amən kələ azɔgué kidé axokowó, lá edukémənwo εnyanwo ləwó, cagbá wo hasi wɔwɔtā. ⁸Axotɔ, mianwo i nyi εmɔ butɔwó, mianfiowó, mian dadawó dobé mi wɔ enuvoin dá εnyuwó. ⁹Lá axotɔ, mian Mawú gbo, amenuvevá kidé cɔcɔká i mi biɔ qobé mi jé agra da. ¹⁰Mi η dɔ eto mian Mawu yé gbo oo, ne mian nyán esé kewó idé tó yé dɔccviwó, kewo nyí Mawu yányɔnuqđ tɔwo oó. ¹¹Israel sée dalá esé ji i trɔ nən wó ηka sé tɔ gbo oó. Kənan bá evón kidé enujɔdá amənji wó kálá Moosé woema mən, Mawu yé dɔccvi, qobé mi wɔ enu voin lá Mawu gbo. ¹²Εwɔ dá εnyɔ ká i nu dá mianjiawo kidé mian fiowó ji, εnan bá aya qduqo gaŋganwo va mianji, enu ká η jɔ kpɔ lè anyigbanji kpɔ sigbé lá Yerusalem enən. ¹³Sigbé wo ηrɔən dá Moosé yá woéma mən εnən an, εnūjɔdá amεnjiwó jɔ dá mianji; i mi η yɔ Mawu oo, mian xotɔ, minjtrɔ lá mian nuvɔin wó mən ó, miŋ dɔ etó εnyɔ dodo oo. ¹⁴Mawu lá ηkuvi dá enu jɔdá amən jiawó ji, i i nan bá wo jɔ dá mianji, qobé axotɔ, mian Mawu, εnyɔ lá yé qdøqo seé mən, wɔa mianwo i ηsé yé gbo óo. ¹⁵Ifia à, Axotɔ, mian Mawu, εwóká dé εvιowó có egypte nyigbanji to tɔ ηsen mən, i á nan ηkɔ dá kiwó, mi jé agɔ, mi wɔ enuvɔin. ¹⁶Axotɔ, to tɔ aménuvévé mən, tɔ xomen fien kidé tɔ adan wɔwɔ nan qdøqá lá Yerusalem dua ji, lá tɔ etó kɔkɔé ji; qobé cagbá mian dadawo kidé mianwó enuvɔin wɔwɔa. ¹⁷Ifia à, óo mian Mawu sá tɔ dɔccvi yé kuku qədə kidé yé εgbàdodoqa, kidé, co axotɔ yé rɔrɔmən, nan nən tɔ ηkuvimən nan krən də tɔ toxo kɔkoea ká gban àn ji! ¹⁸Tiŋ Mawu, qdø, nə nan sé! ká εŋkuwiwo nən nakpɔ εnukəlé jɔdá mianji, kpɔ εdu kəmən wó lə yɔwo lá! Cagbá tɔ xɔnamən i dɔ milá yɔwó, η nyi cagbá mian nuwó wɔwɔ i dɔ oó. ¹⁹Axotɔ, sé! Axotɔ, cɔké! Axotɔ, nə etoj! huàn i ka ci ηgbé ó, tó tɔ rɔrɔn mən, óo Mawu. Dobé mi yɔ tɔ ηkɔ dá tɔ εdu kidé tɔ edumən viwo ji. ²⁰Νkpɔtɔ i gbolá xonu, ηlé dó εgbádø, ηlə nun εnūvoi mən kidé Israel tɔwó wonuvoin mən, i lá cɔ kukuqđə nən Mawu! Tiŋ xotɔ, nən Mawu yé tó kɔkɔó à, ²¹Ηgbé lá xonu lə tiŋ εgbé qdøqđə mən, gakémən ηúcú, Gabriel, ké ηkpɔ vayi lá εnūtɔga mən àn, tebɔŋ cεŋ, lə εwátrɔ vɔssa gamən. ²²Εkpraj εnyɔ, i xonu kidé η. É nuŋ bá: Daniel η va bá ma va xun tɔ ηjunú nyànyà. ²³Ké eto εgbàdodoqa jia, εnyɔ dó, i ηva nə ma va nui nən εwó, qobé rɔrɔnto i εnyi. Do etó εnyɔan i na sé εnūtágàn gɔmən. ²⁴Kossida kakitakpó ciwó i nyi asàn ké wó dó nən εdúa kidé εdúnənviwó, ayadúdú kidé εnūvɔn wɔwɔ yé sən xó, nən wóa yé εmɔ nən εnūvɔn wɔwɔ nən jojé nyànyér mavɔ mavɔ, wɔa qdøpá ηtɔga kidé nyagblɔqíwo kidé Mawunyó nuqđətɔwó, ná waé si ami nən amən kɔkɔá. ²⁵Nyén bá, ná ságɔmà bá! Có gakémén εnyɔan nu bá Yerusalem, wɔatrɔ cɔró i la si ami nən, kprɔlawó, elá kossida aməndré kidé kossida kakitakpo kidé amənvə, woatrɔ grado bɔbɔ tóxówó cicarú dowó, wɔa lə vəvəsésé gamən. ²⁶Lá Kossi kakitakpóciwá ηgbéa, wóá dé amənsiam i nən qeka ji, kpɔ aməndqə kən ηka qɔri yé tòxó oo. Efio qeka yé dumən viwó lə và gban εdùà kidé tóxó kɔkɔdá, avà lé mandoju dáji mən; cakacakawo la nəndqə kéká sýyi axuà yé vɔvɔmən. ²⁷Anò εká dàdámən kidé amən súgbɔ nən kossida qéka, kéká wà man asàn mən àn a nɔtá vɔssa kidé enu nànnàn; enu dahèn tòà awɔ εnumányɔ mányɔwó, kéká enu baða avatrɔ dà εváén wɔtɔà ηtají.

Chapter 10

¹Cyrus, Perse wo fiō, lə yé fiōduqū àxo aməntɔanto məan, wodəfiōn Daniel bə Beltschatsar kàdù ègan. Ênyɔan nyí ényi dodo kídá vònvnón nyɔn. Élēto də ényɔawo nyū ilə ɳkuvi də qədəfiōn nyū. ²Nyən Daniel gahinan məan ənua qù àdɔnuŋ kɔsiqa áməntɔn. ³Nyən duṇu viví qəkin ò, éran kidé veeèn ɳtɔnuŋ ò, í nyən si ami qəkin ò kəkə kɔsida aməntoanwo vayi. ⁴Nnon Hiddekel yé tə ganŋgan to lə wréti kələkələ tɔa yə ɳkəkə əwìvɔnɔean ji. ⁵Lə kpɔ hahamən, í ɳkpɔ ɳucu qáká dó àklara yé wu, ibra àun kidé àrin branu kə wówɔ kidé cika co Uphaz. ⁶Yé goto lə sigbə èkpə xɔafi nən, yá ɳkuvimen lə dazò, yá ɳkuviwo wɔdék sigbə àzobibi nen, yá lə kidá afɔwo wɔdék sigbə gajin nen, í yá gbəmən wɔdék sigbə amən sugbə yá nuxo xoxomen nen. ⁷Nnyən Daniel qáká dədə ikpɔ qədəfiōn, ɳucu kə lə ɳunyəanwo qáká kpɔe ò, vɔa vònvnón gánŋgan dáká lèwo í wósi bə. ⁸Nyən qəkin ínən ikpɔ qədəfiōn ganŋgan nan, tiŋ wúsínwó lə vɔtəŋ i tiŋ kuviimen tro ci í kaka, ègan dəkin gbá lə asinyen ò. ⁹Nsə yá gbə qidi í kə nsə yá gbə qidiqa ɳbu də qəkinyen, í ɳconkongu. ¹⁰Í àsi qáká krəŋ, í nunnun tiŋ kro kidé alɔwo. ¹¹Í ilənum bə: Daniel, amən kə yá nyon woron gbɔa, qoto ənyon kə ɳka nu nən əwoawó í nɔntə də fí ələdeə; doa wodɔŋ qidi àgbəwo ifia. Kə nsə yá nuxo xoxomean, ɳjətə də ilə kuku. ¹²Í inum bə: Daniel, kavɔ ò, yá gɔmen inyi bə co gbəkiké əji co jimen bə yéa sə ənyoan gɔmen, í əbra nu lə ts Mawu yá ɳkuvi mean, wosa ts-nyonwo, í wo ínan ɳva. ¹³Perse fiɔduxo tatɔ wɔ anɔa ɳkəkə əwivɔ qáká, vɔá Micael, amənganwo tatɔ va xɔŋ, i& ɳci perse fiōwo gbɔ lənan. ¹⁴ɳva ifia bə manu ké kajɔ dé tɔ dúa ji nən wo, daa qədəfiōn kudá ga ninan women. ¹⁵Kə ilə nu ənyonawoŋán ɳbusbə ɳkuviimen lə kpɔ anyigbanmen ənumaxomaxotɔ. ¹⁶Í ɳkpɔ nɔnɔnmən kə qidi àgbətɔvi yá nɔnɔnmən krə tiŋ nu. Njñun tiŋnu, xonu í nunen amen kə jètə də tiŋká dé bə: tiŋ xoto, qədəfiōn ji vònvnón i ègan vɔtəŋ. ¹⁷Nen tiŋ xoto docɔvi atənu axonu kidé wo tiŋ xoto mon? Ifia ɳusein vɔtəŋ i gbɔngbɔŋ ɳgbə lə sun ò. ¹⁸Lənan í amən kə qo agbətə nɔnɔnmən gbə krəŋ i dòò ɳusein. ¹⁹Í inum bə: vònvnón ɳka qo ò, amen kə yá nyɔn wo ron gbɔá, fàfá nanɔn kidé wo! Æju nasein wo! Í kə ilə xonum ɳjan ɳkpɔ gan, ínu bá: tiŋ xoto na xonu, doa édon ɳusein. ²⁰Í inum bə: ənya nukəyi ji í ɳvá gbɔwoa? Matrɔ ifia ivei wɔ ahɔa kídá Perse yá tatɔa; Nen ɳjəməan, Javan yá tatɔa ava. ²¹Vɔá ɳji manan nanyan nuŋɔnɔrɔn kə lə nyontoho yá woéma men. Amən qəkin ɳka tənju dàèjinyen də woju ò, nən ɳnyi Micaël mia tatɔ ò.

Chapter 11

¹Lə Darius yə xo kélákélátɔ məán, ényə Mède, ý nongbó i kpédéun i do unsein. ²I fia, maan nu ényən dodo nə wo. Kpɔ, əfio àmonton à gbə non peesc. I àmənəantɔà à kpɔ ho səy wu wó səé; nen i tró va zon àmə sáənŋjúáéənŋjún l̄ gavan yé fio quhóá un. ³Vəa, éfio ganŋgan dákə à va va i la dufiɔ kidé acəpapa ganŋgan i la wɔ ənu kə jróá. ⁴I nən i kpɔ ýkó yiyia yá fio quhóá la gban i manman lá va. Lə xixáá gó nəanwó ji i kàa gbə nyi àvıawó jjimə viwótó ó. I ñká gbɔ sáənŋju sigbə qedáçá ənən ó. ənukədɔà à kaka, i fiɔdùhóá nyi àmə buwó tó ñka gbə nyi wó tó ó. ⁵Gawuiwə yá fio lá va sáənŋy. Vəa, lə yá fiɔwó məan dákə lá va sáənŋjú wui, yá fio quhóá lá sáənŋjú. ⁶Lə éxo də wó ñgbáá, éfiovi nyɔuronvi à jibóá wɔ qəka kidé tarigbə yé fio nə yewá grado énuwó. Vəa yé bóó la va gbójá, i ñka tən̄ nountá ó. yé y'ta àlɔ yé, bóó la gbójá, woa lá yé kidé àmə kpóé yia wo kidé dadá kidé amə ké nan ñgbé nə yé dadá wóá lə gá ñ'nan mə. ⁷Əvi gbégbá có yé kukanmə lá va có də yé tohó, à va kidé áhúa nuwó i lá qd̄ tarigbə yé fio yé trotromə wó, à non lá ñ'nan sigbə i jroádó i à kpɔ ágan. ⁸à có wó mawuwó i sén̄ yi Egypte kidé əga ká wó lolo yé nonnon mə tatawó kidé wó nu non àməsi nyɔngbi wó: ého, cica i non àzɔguə nə tarigbə yé fio éxo qd̄ewó. ⁹à có də gáwuiv̄ yə fio un i lá tró va yó dumə. ¹⁰Əviwó có də énuqdáqé gɔmə nə áməwó i wó bó áha sugbówó, wó domətá dákə lá kpɔ ýkó yiyi sigbə tóhuin dō gbango Enə, i lá tróva i la lə do càcacàcawó də tarigbə yá vutoàwó mə. ¹¹Ĝwuiv̄ yá fio wɔ xoməfein i do i tó áhúa ji kidé tarigbə yé fio. écɔ ámə súgbó i tarigbə yé húa dúa lá ci wó lɔmə. ¹²àmə sugbó ñ nan wó kpɔ jjij̄ i əfio yé ji cà sɔ vivi, wóá wú amə súgbó vəa wó ñ'káa tən̄ qd̄ji ó. ¹³ənukədɔà tarigbə yé fio à bɔ àmə sugbó wu kélákélátɔa, i lə gaxoxo qd̄ewó ñ'gbə, əxo déwó ñ'gbə, wóá tró zún áhúa du ganygan kidé ənu non ámə si súgbówó. ¹⁴Lə gáunaməan, àmə súgbó lá có də gáwuiv̄ yé fio un i l tó dúməviwó məan àjiograsú wó lá có i biɔ ron nə ənyɔn nuqéa nan kpɔ yé va va, i wóá guájin. ¹⁵Tarigbə yé fio à va va i lá có kidé únsin, i lá xɔ ədù ganŋgan sáənŋjúsáənŋjún wó gáwiv̄ yé há cúcówó kidé əfio yé ɻukvita məwó kaa tən̄ noūtó ó, ágan lá vɔ tə wó nə woa tən̄ kpə akɔ. ¹⁶àmə kə lá có də únán á wɔ ənu kə i lə jia, i ámə də ñ'cáa tən̄ non yé ýkɔ ó, noūtə lə ədù nyankpɔkpɔ nyɔngbi dákə mə, i lá wu ámə kə lá qd̄ yé lɔməán. ¹⁷Á va wɔ qd̄qó bá nyóá có yé fio qd̄ xóá yá únsinwó sáá i yewóá nui i fafa nan va yá kidé gawiiv̄ yé fio domə, à có ɔvia nyɔnrouri sáy nan ácù kidé sússú bó áyan qd̄dúa nan və ó, i ñ'káa təy' kpɔ jiqdú ó. ¹⁸à có yé ɻukvitiwó sáy' kpɔ átowó kpaji, i à xó súgbó, vəa əfio dákə lá va do vɔxó nə ɻkpán k i ji bá yéa hen va jia, i à nan i à tró də ji. ¹⁹Søy yi jia, à tró yi yé mawuwó gbó à sə vɔvɔ i lá guájin, i wó ñkáá gbɔ kpɔ ó. ²⁰àmə kə lá va ɻoria à nan ənu jslawó woa có fio qd̄xóá yé tohó nyɔngbiwó, vəa lə ñkéká qd̄ewó ñgbáá à gban, i ñ'káá gbɔ nyi tó xoməfin ji álo to áhua wɔwɔ ji ó. ²¹àmə kə yə nu vɔləmə nənán dákə lá va xɔ yé tohó, kə wó ñ'káá có əfio yé búbú dəkin nən ó, à va lə fafamə. i lá cs ənumə vivi nyñwó i lá səy xɔ fio qd̄xóá. ²²Há cúcówó kə lá tró sigbó átò ənə woa nuci lə yé ñ'kɔ, i wóá tró va gbálá, nə nən kə à nyi nə əfi kə lə biɔ dákə wɔwɔa. ²³Nə mi cá kidé jrɔà, azán əkpiin a, ató zónzón, xi acó amə hɔekawó isən̄ dūji. ²⁴Axi ɻti fafamə, lə bfí ənúwó nyónónlēa, Awó ənukə xən dadawo kidé xe babawó ñúntəj wóáwo, aman ənunjáməsiwo kidé ənukə xi xóá xə fútɔsiwo, awó dódó lə gaxóxó qd̄ómə isən̄ códə ñúntsəwón̄. ²⁵Ázán xə ɻusá kidé yé dámwəwó isən̄ códə gáwuivo fiji lə ahuakɔ gan gáñ gánji. I gaəwuiv̄ fia acó kidé ahuakɔ gan kəwó sənjuwó isənjuwo có dənju, vɔà ɻkadnj jədəó ənukədɔà wónunyón baba dəka conju. ²⁶Amə kəwó aqunu kidéawó awui, əci akprá huakowó isən̄xi i am súgbó aku. ²⁷Əfio amənəvaowo leji lawo jiwoməbə yéow ɔ ənubada, wolənu vixo ɻquwuwo lə tavəudəka ɻu. ɻkajəjinə nə gamə kəwodóá ɻusó. ²⁸Atrióxi xe dumə kidé ənu ənáməsi súgbó. Acó nubabla kókɔá isən̄ códənju i atróxi xo dumə. ²⁹Acódə gawuiəvənju l gamə kəwóqd̄ágbo, vɔà ənuwɔn kagbənə sigbə dəcáó. ³⁰Kittim átowó acódənju; əjjikui i átroxí ɻgbə. I awó xóməfiində nubabla kókɔá nəitrxia ɻkane ɻqfəkín mawó mawó ó, acɔyəŋkuvida aməkwo gbə nubabla kókɔá qd̄əjì. ³¹Ahuakowó anɔ xəsədədəmə, i adiigbɔ kókɔ xóá, əduṣənju, wóá nótə vósá kəwo wórn̄ əjíəjíà, iwóá nótə ənu nyónjuwó wówó. ³²Acó numəvivi isən̄ brə aməkəwɔr lə nubabla dakaməo, vóá əduamə tówó dəsi wo Awu iwó à cáncán. ³³Nunyàntowó kəwolə doməoà adisanuna amə súgbówó, ilə gaxoxoqdəwóməàn amə dəo akulə əwui, lə zuzuñmə, lə kruví nyéé nyémə, kidé ahuanuwómə. ³⁴Gakəmək wóá gejinaj, wóá xóñəo, amə sugbó acó ayənón sən̄ kprɔwodo. ³⁵Amədə agəjin lə nunyalawó domə kəwoqdđoá ású gbóxó nə wóá kəwoju, i wóá fusəə. ³⁶Əfio awó ənukəjréa, adódəkiá dəji lə Mawu səəji, idə nunyón mađi nyónwó də Mawuwoji Mawuñu; axiñkó kəkə vasədə gakəmək yə xomə fin nú avó, nukdá ənukə jətəáó avamə. ³⁷ñka có ɻukvividə xə babawo Mawajió, ñkáçó ɻukvividə ənukəjí nyónrúñwo rɔnulə gbóajió, nɔmi Mawu á dəkin jió, ənukədɔà ədodəkiá dəji lə ənuwó səəji. ³⁸Adə bubu ɻutasəñsəñ Mawuwónjú lə yətɔ tógá, adə bubu Mawukə xə dadawó ɻdəsiwó kidé, əho kidé sika, kidé əkpə xóá fiwó ənu xɔ asivo. ³⁹Acó aməjtó Mawu isən̄ códə Mawu səñjuñ adə bubu aməkwo kóndəjiáñu, acówó sən̄ wɔgán də amə sugbɔjí, i aman anyigbán isən̄ qd̄tóhónɔwo. ⁴⁰Gawuiəvə fio acódənju nə gamə. kasuná ətarigbə əmawu acodənju kidé ahuawɔnu, kidé akró j subɔwo iser có dənju lə anyigbanji. ⁴¹Axi ədu kəwó nyán kprɔkpɔmə, iamə sugbó agəjin, vóá wóadə Édon, Moab, kidé ammon viwó lə xə lɔmə. ⁴²Avrú yələ də əduwoji, i Egypt ədu ɻkagbəmandə ləməó. ⁴³Awó qd̄kiá əgán də Egypte ənuñ aməsiwo, sika kidé əhó kidé Egypte yə nuxɔ afiwójì,

wóva xji vidə libyentəwo, Ethiopiató wóŋu.⁴⁴ የወጪዎች kidə ətarigbə yə nyónwó ado vónvónnə. I acóyi kidə xomə fiɛen ivé gbań duká sugbəwó. ⁴⁵ Atuyə fiɔ dúxó də axuji, lə ətó kōkəyə tamə i amə qəkin ɳkava kpədəŋjú ó.

Chapter 12

¹Gànjunamə Micaël, èfio gánjgáán ává có, tó dukónməvívó wó xɔnámətó; í à nyin àjì qəlaməxo yé hoenu, ké rɔkpa í vámən kpó kə dùkónwó jo kéká vá nán əgbə ò. Gànjunaməán, tó dukóməvíó kə wá kpó wó jíkó lə wóéman məán wóá kpó xɔ namən. ²Amən sùgbə kə kúdékó wá fɔn, qòó nén àgbə mavə, i kprétáwó ná ɻunkpən gánjgán, nén ɻunkpən mavə. ³Amən kə wá jə núnýán wó wá dazò sigbə jíñkorí yé nyónyón blibo, i amən kə á kprá àdòdó wɔwɔ wóá sùgbətə wá dazò sigbə wreetíwó ənén, có mavə yi mavəmən. ⁴Əwo Daniel, có ənyɔn ilawó də wàwrá mən, i qòókpá wóémaan ji káká vá nan vɔxó xɔntən amən sùgbə lá vá hren, i ɻunúnyányán lá jaší. ⁵Í ənyən, Daniel, ɻ lə kpó, i kpóqá, ɻúncu áməvə nòntəd̄, amən qéká lə ètɔa tó, i amən qéá lə ètɔatō yé kpá ɻunuxó. ⁶Amən qéká lə wómən lə nú nén amən kə dó awu féléfélé, i nòntə dá ètɔa yé ci jí; gbéé amlima nú iláó kàa vɔ? ⁷Í ɻ sə amən kə dó awu féléfélé, kə nòntə dá ètɔa yé ci jí; é dó yé lə qusí kídá əmiɔn qídá əjíñkorí, i ta amən kə lagbə mavomavə bá à nyín gábu wó gabú mən, kídá gábumən yé mámán mən, i ənú inanwó séé lá vɔ nán dùkón kɔkɔ yé ɻúnsén lá vɔ kékéñkéké, ɻunta són tówó wóá wɔ nú baða i ɻunta són tóá wó qákén nán sə gɔmə ò, vɔà ɻunúnyántówó wá sə gɔmən. ¹¹Có gákəmən vɔsá dé vɔsá jí á nòntəá, i ləfi ənúdáànhəntó á yi yá nú dáka wó jí ləá, ɻkékə kotokú qéká aləfán və kídá kavə cíuwó. ¹²Elanyóén ná amə kə á nòntəá, i lá vá káká ɻkékə kotoku qéka aləfán áməntən kídé əgbàn! ¹³Í əwoà, zòn káká yí tó vɔ xó, àa vá nòntə nán tó fəntú lə ɻkékəwó vo xó.

Micah

Chapter 1

¹Yéhowa nyón lə di nə Mika, Moréschettə, lə Jothan, Achaz, Ezéchias, Juda gamə, wolə nu nyónqé dé Samaria kidé Jerusalem ji. ²Mi, dukəwo sééé! Anyígban, kidé ənukáo ləjáò sééé na qoto! Axótə Yéhowa nyi ənutoho kpóto kə có dé mianju, Axótə kələ yə kéká nyin nyin fió duxómə! ³Enu kedúa mikpɔ, Yéhowa lə dólə yə nəxo, ilə di izón gbənón lə anyigban ətoho yijiwó. ⁴Etówó lə gbán lə ɻkónə, gbajaxówo lə yido, sigbənə ənu dami lə əzo ɻkɔ ənə, sigbənə əci lə lə sra lə gbajajia. ⁵Enu baða nawo séé ləjo Yakob kidə Israyel xə nuvñwən wogbə! Nukeinyi Yakob əvdədada? Samaria iáñi? Nukeinyi yuda ətoxó yijiwo? Yérusalem ianyia? ⁶Mana Samaria du azún əkpə bowo, lələfi wóá lə do véénwo lə; Macó əkpəáwo isañ dankpiide axumə, mana yi ɻquékin kanç tutu wo ɻúó. ⁷Woá gban xəti kpakpawo sééé, iwóá tózo yə fentu xoðu xoduwo, malɔ yə voduwo: wo xówó kidé matələ hówo, iwoagbə trɔzón matələ hóenənuwo. ⁸Enu kədói ɻka lə fañvi, ɻka lə fánkóé, ɻkazón amán afó gbalé, i xalə daxa sigbə avugbə, kide náotómə əgbón gbən. ⁹Yə vəvə səsə kékəiyi kékə yuda, kékə ivaqó ti dukóà yə hónnu, kékəva Yérusalem. ¹⁰Mika nui lə Gath, Mika fánvi lə Acco! ma briþə lə futukomələ Beth Leaphra. ¹¹Schapir ədukəwo na zónlé nán aman lə ɻkpən mə! Tsaañan ədukóà ɻdolə vəvə səsəmə kələ Beth Haëtsel kewo yán milə wo xəmə. ¹²Maroth ədukja lə vɔnvón nə wo qədə kpəkpɔ, ənu kədóà bádá co Yéhowa gbə wo kékə ivajə Yérusalem yə xóxónu. ¹³Lekishtəwo, midéka əsóáwo də ahua unawoñju! Ənukəd̄à əwoiyi nyónrúnvi kələ kələtə nə ziñn yə nuvñn ganjan, ənukəd̄à wokpɔ Israel nuvñnwo lə məó. ¹⁴Akrancóla Maréschet-Gath; ənukəd̄à Aczib xɔwó Anyi anyi vixó əjéjçxo nə Israel yə fiçwo. ¹⁵Majó ənukpra amətə qéka vanə Maréscha dukóà; Mawu əkpun mə acələ Israel kékəiyi adulam. ¹⁶Xrətədaji, lə əviwo rɔnrɔntəwota! ənukəd̄à wókaxí lələxo diñdin ləgbəwo, tɔta nabəbə sigbə ákrasútɔ!

Chapter 2

¹Baba nən amən kewó dónən susu baqà dè etamən, Amən kewó bunən enu baqà yé susu lé wó bawó ji! ²Nən agujè à wó wɔnən dō bá ɻusən lá wó si. Nən ebó jrówóá wó xənən yé cà, wó tànən fú amən i nan xə ká sinɔnúwó.³Yé i dō i Yéhowá nu bá: ɻ dōá bá mà hən enu dàhən và axólà mən, i wɔdá eqe ɻkà lə nən wó óo. Miŋ kà lá zə akj tɔ oó, qobá gaxóxó baqà baqà i nyi. ⁴Gbonà àn, amənwo à dóló dè miàn ɻy, i wà fàn ekóó nən mi sùgbó. Wóà nú bá: Wó dàhən nu sée! Wó xə tiŋ dukɔ yé dómən nyin Sigbé wó xənən lə assignən enən! Wó mán mian bó wó. ⁵Cà gbá inants ɻka kpɔ aməndá Ká là qənu sigbé enuđényó nammən lá Mawu xomen oó.⁶Mi ɻkà vi oó, wó ɻkà gbo jè oó lə enú inàn kɔ oo, ɻkpən dó amənwo ɻka vɔ oó. ⁷Wó nunnən nən, Yacubu yé gboğbo wó xomənfién àn wó wɔnən enən àn? Aló tiŋ nyɔwó ɻwá nən enyɔè nən amən kə wɔnən dé esé jià? ⁸Ecaaà, tiŋ dūmən viwo nyi ekétəwó Mililé xə eganuwu dodo lá amən ke zə kide kaka dejí wó si, sigbé wó gbo gboñən có àhuà gbèji enən.⁹Tiŋ dumén nyɔruwó mi lə nyàn wó lə axó ká mən nyɔru kpɔnən Nyɔnàn lə səwú dəwú qəvi nanwóà milé xə tiŋ kpənkəpən lə assinye séyi mavɔ mavɔ men.¹⁰Tiŋ dumén nyɔruwó mi lə nyàn wó lə axó ká mən nyɔru kpɔnən Nyɔnàn lə səwú dəwú qəvi nanwóà milé xə tiŋ kpənkəpən lə assinye séyi mavɔ mavɔ men.¹¹Tiŋ dumén nyɔruwó mi lə nyàn wó lə axó ká mən nyɔru kpɔnən Nyɔnàn lə səwú dəwú qəvi nanwóà milé xə tiŋ kpənkəpən lə assinye séyi mavɔ mavɔ men.¹²Kakadəji lə bə mán bɔ amənwo nənwo, Yakobu, nyé ɻkagbé mán bɔ amən ké kpɔtə nən Israel duà oó. Man bɔwó dá édú, lá dákə wɔwɔmán, sigbá eranwó lə eràn kpɔmən enən sigbe erankpó enənan woá sugbó gədqégádá.¹³Egri gbántə ajə ɻkɔ nən wó woalɔ hoo i là dō tó agbóá mən wó tatá lə ɻkó nən wó, i Mawu là já ɻkó nənwo.

Chapter 3

¹Nba: Yakob yo tató yə tatówó, kidé Israel yə xójikpówó, ndə kúkú misə ɻnyi miawó idó lá nyá mukə nyóáàn ? ²Vòà mi lèkə enunyɔnen, i lə wɔ vɔcn, mi kónə ayú nə anewó ina tin ran lə xún ná wo. ³Miɖu tiŋ dukón ye ran kpóá, cá, midə ayú lə wó ɻú, migbán wó xúwó nyà nyànya, sigbəmé énu kə wó qá lə eze mə ənə, sigbənə əran lə amadaza mə ənə . ⁴Gànàmədó wáyó yehowa bə ná xɔ ná yéo, Gàŋkə kàá tɔ o. Avin kpó wólə gànámə lə wó nuwona wota⁵Enyɔn kə yeowa nu də ənyɔnúɖetɔ kə lə cí yə dukón sə ləŋ búumɔ, ne wo xɔ núɖé qua, wo ɖənə gbəfán ɻtifáfá. Vòà nə aməda ɻnáwó ənú òà, wá hun àhúà də amayú á kə: ⁶Lùubru kàvá dó dá mi, i mi ɻna gbə kpó ɻtérzán dəkən o; Ézan lá dó dá mi, mi ɻná gbə təŋ kánú. ⁷Nyidon lá jəmə də ənyɔnúɖetɔwó, i ɻkəkə lá dó zinbru dá wó. Enu lá kpm ɻtəgán-kpɔwó, i ənukatówó lá jə gbaŋgbá. Wácó ənú wó nu wó ji dobə dòn̄ti dəkin ɻcó mawu gbó ná wó o. ⁸Vòà ənyə yáà, lə yehowa ye gbəgbəataà, ɻusən, ənú-dodó wɔwɔ kidə ɻutəto sun àsinyə, nə má nú yakobo ye tósəsə nənɔn, nə ma gban israel ye núvžán dó. ⁹Yakobe yə xomə tatówó kidé Israel yə ɻkɔnɔtώó, ndə ,kuku, mi ɖotón, Miawó kə miŋrɔn nə ənyɔ jɔjɔ o, i mi nú ənyɔ kə jɔawó see. ¹⁰Miawó kə kpra əhún kɔkɔdə có zion i kpra enu majɔmajɔwɔwó có yerusalem. ¹¹Ye ɻkɔnɔtώó ɖonə kojó le zàbu xɔxɔ ta, i yə nyɔnúɖetówó nú nə nyɔ qe le ého ta. Vòà wó bənə də yehowa yu ina le nú bə/ Yehowa ɻlə miá mə o a, əvɔen dəkin ɻná jɔ dá miaji o. ¹²Lə mia gbənɔnɔn ta, wá vá də bò to Zion duo mə, yerusalem átrɔ zu grikpò, i dákòɔa á trɔ zun àvəmə.

Chapter 4

¹I ivá qo nyɔŋgbí lé εŋu káké kpɔtià mèn, Mawuxó tó là Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn² Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ³Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ⁴Lá εŋyɔ dódó mèn àn amèsiamèn lá karen dá yé gbótítigmèn aló yá wəinti gɔmèn, i aməndekèn η ka dó vɔvɔn nènwó oo; Mawu ahúà wɔtɔ gaŋgàn yé nūi. ⁵Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ⁶Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ⁷Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ⁸Lá εŋyɔ dódó mèn àn amèsiamèn lá karen dá yé gbótítigmèn aló yá wəinti gɔmèn, i aməndekèn η ka dó vɔvɔn nènwó oo; Mawu ahúà wɔtɔ gaŋgàn yé nūi. ⁹Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ¹⁰Tiŋ dumén nyɔruwó mi lá nyàn wó lé axó ká mèn nyɔru kpɔnèn Nyɔnàn lá sówú dèwú qəvi nanwóà milé xɔ tiŋ kpənkpən lá assinye séyi mavɔ mavɔ men. ¹¹Mi, dukɔwo sééé! Anyígban, kidé ənukéo ləjáó sééé na qoto! Axótɔ Yehowa nyi ənutoho kpótɔ kə có dé miaŋu, Axótɔ kələ yə kɔkɔ nyin nyin fì duxómè! ¹²Enu kedáa mikpɔ, Yéhowa lə dólə yə nɔxɔ, ilə di izón gbɔnón lè anyigban ətoho yijiwó. Ètowó lə gbán lə ɳkɔnè, gbajaxówò lə yido, sigbənè ənu dami lə əzo ɳkɔ ənə, sigbənè əci lə ləsra lə gbajajia.¹³Óo ziɔvi nyɔrúnvi, có nà nà fànyàn εŋu, qobé mánàn tɔ zó là trɔzún egànyɔnru, i man nan tɔ fɔtiwó la trɔzú egàjin, i agban. eduwó gbidigbidi, acɔ nyɔnamèn nɔqeka ká amənwo kpɔawó i la sá dá ezé nɛ Mawu, i a cɔ wó nu nɔ amənsiwó nèn anyigban bribóà yé xótɔ.

Chapter 5

¹Ewo bethélehem Epata cukuvi lə ədu sugbəwo mə lə yudəya to əjiwo amə kə la qu Israel jian a do kə gomə xoxoa woa kpəə lə gaxoxo xoxowomə le Yehowa yə ŋkəkəamə .²Cagbə ŋ nan təa a cəwo nan kəkə i va sen də gakəmə amə kə la jivia la jivi i yə nonvi kə kpətəwo woa trə va Israelviwo gbə.³Woa do i kpə ədua kidə yehowa yə insein kidə yehowa yə bubu yə ŋkə yə Mawu i woa də nonxo kakadəji tə ənukədəa woa cəe də ji kəkə i yə əŋ yi ayigban yə vɔ xo.⁴Yə i la cə fafa va gakəmə assyrien la va wi duməan i woa va mian fiçhoa mian nan Mawu yə ykə nontə amandrə kidə du mə fiçvi amənyi.⁵Kibə əwia woa wu Assyrie duməviwo kidə nimurod yə duməviwo lə yə hou monnu woa də mi lə assyricrtəwo ləmə nə wo va mian dumə i də mian nyigbanwo ji .⁶Jacob yə vi kə la kpətə woa woa sugbə lə aməwo mə sigbə ahu kə co yehowa gbə mə əciyə tant dəqədə də gbəji ənə ŋ lə kaa də amə jio y lə də qə ŋ də agbətəviwo ji o.⁷Jacob yə duvi kpətəwo woa non əduwo mə sugbə lə amə sugbəwo mə sigbə janṭa ənə lə sran əgbəmətə wo mə sigbə gaṇṭa vi ənə lə areingbəwo mə gakəmə a va yi kə a lə zun nu i lə zin nu i amə də ŋkaa təŋ xɔ nu lə gbə o.⁸Tə lɔ nan səənju də tə kətə wo ji i tə kətəwo səə an ku.⁹Lə ŋkəkə ŋ nan yehowa à un bə maan cron tə sɔ viwo i gban tə hua hunwo.¹⁰Maan cron ədu ganŋgan wo lə tə dumə maan kaka tə ŋsein wo səə .¹¹Maan cron tə bot̄non wo səə i bot̄non dəkin ŋka gbə non a siwo .¹²¹⁵Maan kaka tə voduwo kidə tə vodu ririwo lə gbə wo i ŋka gbə dəta gu nə tə lɔ yə nu wɔ wɔ wo.¹³Maan cron astarté yə yə voduwo lə gbə wo i maan cron tə du ganŋganwo.¹⁴Maan biɔ ron kidə xoməfiɛn kidə adan nə ədu kə ŋ doto o.

Chapter 6

¹Ndækukú, mi qó átó enyó kə Yehowa lə núá. Có qđo kojó kidá etówó, àkprájíwó ná sə tóq̊o ḥkó. ²Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. ³Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, ⁴i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá ⁵karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. ⁶Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. ⁷Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. ⁸Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi. ⁹Yehowa yó dùkóán; Amə kə nyá ḥjunú qéá á vón tóq̊okó. Miđótó aməxotíá kidá amə kə dəe qidzáá. ¹⁰Lé enyó dódó mən àn amèsiamən lá karen dá yé gbótítigomən aló yé wəinti gomən, i aməndekən ɳ ka dó vəvən nènwó oo; Mawu ahúà wətə gaŋgàn yé núi.

¹¹Nááténj kó nè èga danú manyómányó kiqé jíjénú masun masun wó lè àegrò mè d'éñ à? ¹²Đobé hótónónj ñawó lè tréfun amewó súgbó, een wó lèxoví, i aqé bí lè numé néwó súgbó. ¹³Í enyé ca màa xowo, i áá lá dò àágbójá lè tòò nútónwó ta. ¹⁴Ewoyá, àádú nú, vòà ñà sunwo o, ákudó dè dònjòdò mè nè wo Àájrá nútónwó, vòà ñna kpóta nèwó o, iné ècó enuqdé yià, màácé dè əwí nu ¹⁵Àádo enú dé bòmá, vòà ñnà kpó qékín lémé o àáqa ami vòà ñnà kpó izán o; i àáqa àha vòà ñna kpó ínu o. ¹⁶Đobé milé wò dè Omri ye qoqowó ji i n& lò wò ahab yé xómé yé nútónwó sáø, i na lè zò dè wó dañqéqéwó ji. Ye í ta qó màáná i àátró zun ənú jí vònvón, amewó álè qákui nè əduamé tówá vá yi kó, i àádú ñkpín gángán lè dùamé.

Chapter 7

¹Babaa ñ doa əwode ñ sigbə atikucunan yə gamən yiyi. Atikucinci ðəki kidə ənuñduñu ðəkin sigbəle maduo. ²Amən nyɔgbı dəkin ñgbəle o i nyɔntohotəa dəkin ñgbə lə aməngbətə wo mə no wo vei fran nən wodə kiwo də afidəka i donen ənu nən wo ðə kiwo. ³Wo lə eç lə ənu manyɔñmanyɔñ wɔwɔ gbo əfiñvi jinu ənyɔndotə lə əfintutu ta amənganwo nunen ənu fiə jroawo nən i wolə wɔwɔ ðəka men yikə nən. ⁴Amən kə nyɔñwu lə woməan lə sigbə ati kəñju anja le nən i nutoho wɔtɔa le sigbə añukaan nən nən amən də də awo ñkəkəa vadja tə tohinhin tɔbɔwo lənan i woa caka. ⁵Kaa kadə əx̄rɔ ðəjio kaa doji də amən də kəj̄i rɔn nən ənu ka o kpɔ tə də gbo lə nyɔnnu kə lə ak̄o men nən woa. ⁶Doa ɣucuvi awɔ vɔn də yə dada nyɔnuvi aco də yə nanan ɣu əvisi aco də asinɔn ɣu amen sia men yə futə nyi a xoamen tɔ. ⁷Nyəan trɔ tiñ kuvimen ñiða yehowa maxɔ Mawu tñ xɔnanmento ji sə i axɔñ. ⁸Koa kpɔ jiñ də tiñnu jɔqə amən jiwo ɣu o nən ñgəjin maaco nən ñkarin də zubrumən yehowa anyi tiñ kandəgban. ⁹Maan doji idro yehowa yə xomənfion də va kə inyi bə ñwɔ nuvən də ñuan kədə iva dədə gakəmən yə ñta va xɔñu ñjan akprɔñ to yo kinkrin i maan kpɔ yə vɔnudrɔxø. ¹⁰Tñ futɔ nunen bə fi yehowa tɔ Mawua lə nan akpɔe i əwu akpin i tiñ kuvivo akpɔ jiñ də ɣu woaxo afɔe i nynmin sigbə əmənji baba nən. ¹¹Gbəkikə woamen tɔ gri newoa woa sun tɔ rixowø kpots. ¹²Gboonan amənuwo waco assyrie kidə Egypte duwo nən co Egypte səyi ətəa men co axu səyi axu men co ətə səyi əto yi. ¹³Əduamen tɔwo wanana ədua agban lə woonu manyən manyəwo ta. ¹⁴Kprɔ tɔ du tɔ rankpo kə yənta ðəki də avəmən lə carmel woadugbə lə basan kidə galaod sigbə caaxoxo nən. ¹⁵Maa nan akpɔ nukunuwo sigbə gbonan kə ənun lə Egypte ənen. ¹⁶Əduwo woakpɔe i əñju akpinwo kidə wo ɣusenwo woacc alə ənu i əto akuwo. ¹⁷Woadudə futukɔ sigbə ədanwo kidə anyigbanmen nu tatawo nən vɔnvnɔn aqawo lə azɔgə woakuku lə yehowo mi Mawu yə ñkuvimen i woa vɔin. ¹⁸Mawu ke i ñiðo kə cənən ye tɔwo nuvən kə wo ɣwɔñen homəfiñ sə ynən o doa adɔnukpɔkpɔ də amən ɣu vivi nən wo. ¹⁹Ekagbə də vəvə də mia ɣu zɔn ma səjì dadawo ji ida mia nuvɔñavø kədə axu nən. ²⁰Awɔ nutoho nən yakob ivə Abraham ɣu sigbə əka atabu nən mia dadawo coaxoxo nən.

Matthew

Chapter 1

¹Yesu Kristo ke nyi efio David yé Tɔgbiyɔvi, í David cá nyi Ábráhamì yé jijiməví yé hènhrén mə ke. ²Ábráhamì nyi Isác yé dàdá, í Yacúbu ji Yúdá kide yé nònviwó. ³Yúdá ji Fárësi kide Zárá, í wo nána nyi Thámár. Fárësi ji Esrom. Esrom ji Áram. ⁴Áram ji Áminádábù. Áminádábù ji Náasson. Náasson ji Salomon. ⁵Salómon kide Rahábú ji Bóaz. Bóaz ji Obèdi. Obèdi yé náná nyi Rúth. Obèdi ji Jesse. ⁶Jessé ji efio David, í efio David jí Salómon yé Uri nyónrun án yé xódómə. ⁷Salómon jí Roboam. Roboam ji Abiá, Abiá jí Asá, ⁸Asá cá ji Józafát; Józafát ji Joram. Joram nyi Ozias yé tɔgbı. ⁹Ozias ji Joatham. Joatham ji Acáz, Acáz jí Ezeckias. ¹⁰Ezeckias jí Manassé, Manassé ji Ámon jí Ámon jí ¹¹Jósias jí Jekonias kide nónviawo lé Babylonə yé lələ ñgàmə. ¹²Lé Babylonə yé lələ ñgbeà, Jekonias jí Salathiel, Salathiel nyi Zorobabel yé tɔgbı, ¹³Zorobabel ji Abiud, í Abiud ji Eliaki; í Eliakim jí Azor, ¹⁴Azor cá jí Sadok, Sadok cá jí Akim i Akim jí Eliúd. ¹⁵Eliúd ji Eleaza. Eleaza jí Máthan, Máthan ji Yakúbu. ¹⁶Yakúbu cá jí Maria yé cù Josèfú ke nyi Yesu yé dàdáà. Yesu i nyi aməke wo yó nə be Kristoá. ¹⁷Jijiməviwó séé có lé. Abraham séyi David jiwo henhren nyi aməwunə, có David ji í séyi Babylonə yi lələ nyi jijimə aməwunə í có Babylonə yé lələ i séyi Kristo yé jiji nyi aməwunə. ¹⁸Sigbe wo ji Yesu Kristo á ke Josèfú dó ñgbé ná Yesu Kristo yé náná Mariá, vɔa gbɔñxò nə woa va bɔ i nòn dàduuaà, e vámə be gbɔngbɔn kɔkɔ yé ñúsé dō efú nə Maria. ¹⁹Acúa, Josèfú nyi amə dodó, vɔa, nyi be yéa dónjkpèn dé aməwomə o. Séyi jiá, əcèn-en be yé ñka gbe dá Maria o. ²⁰Gakemə í lé bútaməkpɔ də enù hinanwó ñun an, ahótɔ yé mədədɔ deká xónuxó nən lá ədrɔ mə, i nú nən be:<< Josèfú David yé vi, ká vɔnvnɔn be yé ñka gbe xɔ Maria sigbe asiwo nənə o dé gbɔngbɔn kɔkɔ i do əfú ke i hen dea. ²¹À ji vi deká, í mián yɔë be Yesu, dō á vá de yé dua lé ənuñceñenwó mə.>>²²Enú hilá wó séé jó cágbe nə ənyó ke áxóñtə nú tó mawunyɔñ nudètə jià ná vá mə, e nū be: 23 ²³< nyɔrun magnan ñúcù lá fɔ́sfú i là jí əvi deká i woa yɔë be Əmanuèll (yé gòmə inyi be: "Mawu ls kide mi")>>²⁴Josèfú yón lé yé rɔndɔndɔn mə, í wò ənuke Mawu yé mədədɔ nú nən be nà wo á i xɔë sigbe ásià ənə. ²⁵Vɔa ñ dóngbɔ gboñxó i jí əvi ñùcúvi deká o í nán əñkɔë be Yesu.

Chapter 2

¹Ke wo ji Yesu le Bèthleemù le Yúdéà lé efiò Hérodi yé gaməán ənu nyántswó vá Yerusalémú, i lé nù be: ²< aməke wo jí à lə, Yudatowó fiò? Mi kpó yé wretivi, í mi vá be mian súboè. >> ³Ke efiò Herodi se enyó hinan án ə wò xóməfièn, Yerusalém̄t̄wó cá wò xóməfién.⁴Herodi bó vòsat̄wo kide enuñrɔnt̄wó, i ká wó sè be:< wó dólà jí Kristo lə? >> ⁵Wó nù be: < Bèthlèemú le Yudéa, dé kpó enuke mawunyɔn nudet̄wó ɔnrón dèa: ⁶Íwó, Bèthlèemú, le Yudea dumə, ŋ nyi cükùvi le Yuda yé məkprɔt̄wó mə o, do tó ɔjíwó i aməkprɔt̄d̄ déka ke la vá nyi Israèl dua lá và. >>⁷Seyijià, efiò Herodi yò enunyant̄wó lá bəbəmə bə yea ká wó sá be gakəámə tútú i wretivià zə lə. ⁸E dó wo yí Bèthlèemú, i nù nə wo be:< ji, i miàji dévi cükùvia nyɔngbi. Nə mì kpò áà, mián nùn cágbe nə ɔncá má yí i vá súboè. >>⁹Ke zo dó ətò efiòà jrɔá, wo gbə tò azɔnriŋ-ánji, i wretivi ke wo kpò le nyindɔn dóxoà, nón ɔnkò nə wó, kəkə í vè nɔntə lá léfi devi cükùvia lə dèa. ¹⁰Ke wó kpò wretivià, ejì, jɔwó sugbò. ¹¹Wo dò axoamə, i kpò devi cükùvia kide yé náná Maria. Wo jəkró í súboè. Wo hún nù lé wó nù xɔafiwò jí, í nèn ənuwo sigbe sika, cèrù kide Myrhe. ¹²Mawu krán wo le edrò déka mə be wo ɔnkaá gbə trɔ yi Herodi gbɔ o, ke inyi ənəan, wo tó emɔn bù ji, i trɔ yí wo dumə. ¹³Ke wo yí jrɔá, mawu mədódó deka zé nə Josèfú yé edrò mə i nù be:< cò devia kjde yé náná, i násí yí Egypti. Nə ləəna, kəkə í se vá nə gakemə máa xónuxó nəa, do Herodi lá jí devia be yéa wui. >>¹⁴ Ízán hinan mə zédékàà, Josèfú có i cò devia kide yé náná i yí Egypti. ¹⁵Í nòn ləəmá kəkə i se vá do Herodi yé ku gbə. Ínú hilá jò cágbe nə enyɔ kə axótɔa nu tó yé nyɔnudet̄a jiá na vá mə:< Egypti í nyɔ evinye cò. >>¹⁶Seyijià ke Herodi kpò bə enunyan tɔwó kónu nə yea, xóməfièn ləé sugbò. Í də be woa wú núcùvin ke xɔ exo aməvəawó aló ke ɔnxò hədoawo, í lá Bèthelhèmu kide yé duwó mə, də gakəmə ke í do tutua le enunyant̄wó nyɔ núnuwó mə¹⁷Enúke enyɔnudet̄a Yeremi nù dəa jò: ¹⁸< se ɔgbə déka le Rama, ávinwó kide akofan gañganwo, í Rahel lə fánnyi nə eviawo, i i gbe bə wo ɔnká bre yé o, dō wo ɔnbe le o. >>¹⁹Ke Herodi kúa, kpò axótò yé mədódó deka zé nə Josèfú lé edrò mə, i nù nèn ba: ²⁰< í na cò devia kide yé náná, i ná yí Israèl, dō aməkə le jí devia, wo kú.>>²¹Josèfú có i cò devia kide yé náná, i yí Israel dumə. ²²Vɔà, ke í sə be Archelaus lá díufiò lé Yudea lè yé dádá yé toho à, eduamə yiyi jí vɔnvɔn nèn. Ke Mawu kren lé edrɔ deka mə jrɔá, e yí Galilə lágə ²³i íyí i vè nòn ədu deka ke wo yò be Nazarethi. Hila wɔè be enuke mawunyɔnudet̄wó nuan vá mə, be woa yɔè be Nazarethitɔe

Chapter 3

¹Lé ñkèkè hinawó mè an, Yohanes Mawucidétanamètó vá, í lé nú Mawu nyón Yudea yé be: ²< lé mian jiwó mè, dó Mawufiò dúxoa tèbò.>> ³Dó, kpó amèkè ñún mawu nyonudètò Esaya xónú cóà be:< le dá àxá lé egbaámè yé gbe:"Mi grádó axotó yé móñ, míñá nè mián móñwò ná jí.">>⁴Kpó, Yohanes dó awú kè wo cò esò yé fù i rinmè.Yé nududú nyi ebó kide enyici egbaémètò. ⁵I Yerusalémú Yudeatò kide edu kèlè Yordantò ñuñ woa, vá yi gbó. ⁶È dè mawucita nèwo lé Yordan, tòámè ke wo le hun wo nuvøen wo mèan.⁷Váa, ke í kpó Pharisitò súgbowó kide Sadusitò gbónón gbó nè àdè mawucita nèwoá, è nù nèwo be:<< Miawó, ədán yé jijimèvíwó, mèn i krán mí be mián si lé xɔmèfièn ke gbónón gbó? ⁸Mi cén əku ke já nè jimètòtròa. ⁹I mián ñtawó miñká bú be:"Yo tògbì nyi Abrahamú, mawujixcsa tòwó dàdá o.Mísé nyɔngbi be Mawu la teñ wóe be eviwo nádo tó əkpè hitawó mè nè Ábrahamú!"¹⁰Efia ñtacá, wo cò əcò de átiwo kají xoxó vò. Áti desiade kè ñcen nè əkú nyɔngbi an, woa cóé, í señ dan kpiñ de ezó mè. ¹¹Un dé Mawucita nèmi be mián tró jimè.Váa, amadeka gbó nòn le tiin ñgbè wò ace de wúm. I ñenje cá í lá do yé fòkpá kpáléo. Á dè mawucita nèmi kide gbongbón kókó kide ezó. ¹²È lá yé nuxùnú gájà dè alòmè dè. Á kpro yé nuxùxó séé, í la kpádi yé nukù de áváamè vóa, átòzó ebè kide ezo macimaci. >>¹³Gána mèdoá, Yesu có Galilé, i vá Yohanes gbó le Yordan tɔcacá tó be ne ade mawucita ne eyé. ¹⁴Váa, Johanes le tú mòñ dáø le nú nèn be:<< Èwó, í dolá dò Mawucita un, nukáejó i è va egbo nyen? ¹⁵Yesu do enyóan ñú, i nú bë:<< Rón, i na wòè un efia, dó əjè be mián wò ənùdódó desiade.>> KeKe wodé í nyi ənean, Yohanes ròn nen. ¹⁶Ke wodé Mawucita nèn jròá, Yesu dó le ecia mè áka áká, í kpó, jinkoriwo hún nèn. È kpó Mawu yé gbongbón di gbónón sigbe álùñkùkù ənè, I vá jè dójí.

¹⁷Kpó, əgbè deká dò có jinkoriwo mè, í nu bë:< nyen rónrón an ke yé i nyi tiinjijò.>>

Chapter 4

¹Seyijiá, gbòngbòn an kprò Yesu yi zogbèji nà Ábùsanj nà téé kpó. ²Ke í brá enú ñkèkè hoká kide ezán hoká jròá, fúfè léé. ³Tètèkpòta zón tábè, í nù nen bè:<< Nè é nyi Mawuvia, dè gbè nè əkpé húláró nátrò zún kpónó>> ⁴Vjà Yesu nù nèn bè:<< Wó ɳrɔn dè bè, Amè ñkáa nòn ágbè nè ənyón desiade kè dò nòn có Mawu yé numéan ɳu.

⁵Seyijia, fútóa kprøe yi ədù kòkòa mè, í cøè dà tóhó ke jijí wúa, ⁶Ì nù nèn bè:<< Nè é nyi Mawuvia, zó kpé và anyigbán mè, dò wó ɳrɔn dè bè:>>⁷Á dègbè nè yéñendótòwó bè woa kpó əjio" ì woa lèo dè wo lèmè bè ñká kráfí dè əkpá dè ɳu o.">>⁸Vjà Yesu dòju nèn bè:<< Wo ɳrɔen dè bè:>> "ñ dólà tò axótò tò Mawu kpó o.">> ⁸Seyijia, Ábùsanj gbè kpø Yesu yí étó yijià jí, ì í dísá xixéamè yé fiòduxowóséé kide wo nù xòafiwió nèn. ⁹È nù nèn bè:<< Màa có ənunawoséé nèo, nè é jèkró í dëtágù un.>>¹⁰Yesu nù nèn bè:< lé égbønyà, Sátàna! Dó wo ɳrɔen dè bè:>>¹¹Á dëtagù nè áxotò tò Mawu, í lá súbó yédéki">> ¹¹Seyijia, fútòa tacù í i mawujedótòwó vá gbo i vá kpádá ɳu. ¹²Ke Yesu sè bè wo lé Yohanes á, á tró yi Galilè. ¹³Ecó lè Nazareti, ì vèe nòn kapenaun kè lè Galilè yé xua gboá lè Zabulon kide Nephthali nyigbánwó ji. ¹⁴Enú hilájó nè ənyón kè Mawu nyɔn nudètò Esaï nù dèa ná vá mè. ¹⁵< Nephthali wo nyigbánwó, lè axútómø kide Yordan yá ɳgbè Mawuji máxòsətòwó Galile. ¹⁶Edú kè nòn zubrùwó, mèán kpó əzó ganýgan déká, ì amèkè nòn anyigbán kà jí əkú dú fiá dáá, wó kpó əzó si nèwo.>>¹⁷Có gánamø áan, Yesu tò Mawunyón núnú, ì nù bè:>¹⁸Kè Yesu lá zòn lè Galile xútò Yikòá, əkpó ɳúcùvi amèvè wó ñkòwó ì nyi Simon kè woyònè bø Piè kide yá nònvi Andrè. wó lé dá ədø dà axúmø, dò əhoé lótò í wó nyì. ¹⁹Yesu nù nèwò bè:<< Mí vá, mi kprò un dò, ì màà wò mi amègbètòwó látò.>>²⁰Akáákáá, wó tací wó dàwó dè, ì kpøè dò. ²¹Kè Yesu lá mɔnan jí yikòá, á kpó ɳúcùvi amèvè búwo, wó ñkó wó i nyi Yakúbú, Zébédé yé vi kide Yohanes yá nònvi. Wó lè ákró mè dè kide wo dàdá Zébédé, í wó lè grádo wó dówó. Yesu yò wó ²²í akaàkàa, wó có gbo ákroà kide wo dàdá dè, ì kpøè dò. ²³Yesu tò Galile dú briboá mè, á lè kpràanú amèwó lè wo góðoxówó, xonù có Mawu fiòdúdú yé nyón nyɔngbian nu, ì yòdá dákpukpuidá lè ədúa mè. ²⁴Yé ñkó dí lè Siri nyigbán briboá ji, i amèwó kpó amèkè lè lédj vóvówa vá nèn, áyàdútòwó, amè kè mè gbóngbón vòèwó lèawó, cùkùnɔnwó, kide gègèjèntòwó, ì Yesu yò ədò nè wo. ²⁵Amè súgbòwó có Galile yé dútawó, Yerusalem, Yudea kide Yordan yé ɳgbé, vá kpøè dò.

Chapter 5

¹Kə Yesu kpó amə ánwoá, á yi étóji. Kə ì kànrén án, yé dækpröviwó vá gbó. ²Í kpá ənù wó, í nú bə: ³<< Wo yrá aməkəwó nyán bə yewó nyin áyàmɔnón lá gbɔngbón məán wó, dó wotó inyí jinkóri fióduxoá.>> ⁴Wo yrá aməkə lá fánjvín án wo, dó woa vá do ɲúsèn wó. ⁵Woyrá aməkə bùbò wódekiwoá, dó woa dú ányigbán yé cincn. ⁶Woyrá aməkə Mawu yé rɔnrɔn wówá jrónon aí wo, sigbə fifə. Kide əcigdmə tèn nə améan ənə, yé gòmə i nyi bə Mawu lá ná ì woa dó xó. ⁷Woyrá aməkə kpónə adónumə nə aməánwó, dó woa kpó adónumə nəwó. ⁸Woyrá aməkə ejimə kɔ nɔn án wó, dó woa kpó Mawu. ⁹Woyrá aməkə jinə ntifafáa wó, dó woa yòwó be Mawuviwó. ¹⁰Woyrá aməkəwó yómə wó ti cágbe ényá dodóatɔá dó jinkoriwo fiòduxoá nyi wótó. ¹¹Yayrátɔwó ì mí nyi nə aməwo zú mì ì tì miàn yómə nòmi nə wo nù ényá vɔèn vovówó dá mián ɲú majəmájə cágbe tñjə. ¹²Mì kpó jijɔ ì mián ji há viviwó dó mián lə gańgan lá jinkoriwo fiòduxó mə. Dó nənəke, í aməwo ti Mawunyɔn-nudètɔwó kə nèn vá yí jenjkə nə miawó yómə án nə. ¹³Mi nyi ejə nə ányigbánji, nə ejə bù yé viviá, nə átèn wɔnmón i gbə trɔ kpɔè má? ɳi gbə nyó nə ənuðe wɔwò o. Woa cɔè dańjkpíñ, í aməwo lá zón jí. ¹⁴Mi nyi xixéamə yá kánjndé. Edú kə wo cá də étójiá ɳi wra nə o.

¹⁵Nənəkə, wo ɳi tò nə kanjndé, í cò nə ənú còn nəjí o, vɔá, wo cò nèn dá ənújí nə átèn kò nə aməkə lá áxòa məán wó. ¹⁶Seyijia í miàn kanjndé ná kò lá aməwo ɳkó nə woa kpɔ miàn dɔwɔwò nyɔngbiwó, í nə woa káfū miàn dàdà kə lə jinkori á. ¹⁷Mí ɳkáà buí bə un vá tútù əséa nòmi ənyónudèwó o, ɳén ɳvá bə má tútùwó o, vɔá bə nə woá vá mə. ¹⁸Lá ənyondódómə, un lá nuí nə mì, kəkə i sá vá dó gákəmə ke jinkori kide ányigbán lá nèán, wo ɳkaá tútù ənù cükùvi déká lá esáamə o, kəkə i sá vá dó ənù dəsiadé yé mə vává. ¹⁹Yéidá, nə amədə dá lá əsá cükùvidéká ji, i kprà aməbwó cá wó bə woa wó nəán, à nyi cükùvi wú lé jinkori fiòduxó a mə. ²⁰Un lé nùi nə mi, nə miàn nù dodó wɔwó ɳwú ənukpramətə ganjganwó kide Farisitɔwó nùdodó wɔwɔjá (Kojododóà), mí ɳká teñ wó dó ədá i dó jinkori fiòduxoámə o. ²¹Mi sá bə wo nù nə xóxótó wo bə:< wi amə o>> i:< kpukpuidá kə wú amə buá, woa dó kójó nèn.>> ²²Vɔá, ənəj̄ unlé nui nə mi: ba amədekpukpuidá kə wɔ xóməfièn dá ɳòviá ɳuán, woa dó kojó nèn, í aməkə lá nú nə ɳòviá bə:< á !>> jənə kojó dodó. I amədekpu kpuidá kə lá nú bə:<< Ǝran án>> jə nə zómavó mavɔ mavɔmə yiyi. ²³Seyijià, nə á nán ənú lá mawù yá xómə, í á doŋjú bə yé dó ənyó kidə yá ɳòviá ɳòviá, ²⁴taci tɔ núnànà də ənujgbán yá ɳkó, yí, í vè wò déká kidə ɳbɔxó. Lé hinán yá ɳgbáa, vɔá i vá má tɔ nú. ²⁵Nə amədə sánmawó í wokidéa əvə mi zón yí kó kojódó xóa, təkpó nə ná wó déká kidáə nə ɳyin ənə o á, wokidə aməkə dō ənyɔn án, lá cō əwo nə kojodótó, í kojodótó á cō əwo nə sójá, í yá lá cō əwo dá gakpámə. ²⁶Lá ənyónndodóməán, ɳkáàtéñ dō lə gakpámə nə ɳtú fèn kə édúa sáé o. ²⁷Misé í wó nù bə:< wɔ mätálə o >> ²⁸Vɔá, un lé nù nəmi be amədekpukpuidá kə kpó ɳɔnrún dá, í i jroá, wɔ mätálé kidáə lá yé jímə. ²⁹Í nə tɔ dusima ɳkuví à ná bə náwó ənuvɔén án, dáé, i ná cɔè dánjikpi dá diŋdiŋ tóhó lá ɳgbɔwo dó á nyón nə əwo wú bə tɔ gótónù déká ná crón, bə woá cò woŋtā bribo dánjikpi dá əzó macimaci mə. ³⁰I nə tɔ dúsilé lá kpró əwo dá ənuvɔén məán, í ná cɔè dánjikpi, dó ényá nə əwo wú bə tɔ gótónù déká nácrón bə wo a cō wóŋtā bribo dánjikpi dá əzomacimaci mə. ³¹Wo gbə nù bə:< amədə gbə ásiáà, ná cò ɳɔnrún gbəgbə yá wema nèn.>> ³²Vɔá, un lé nù nə mi bə: Amədekpukpuidá ke gbə ásiá, nə ɳni cagbə mätálé wɔwɔ tɔ o á, dá món nèn bə nátrá zún mätáléwɔtó, í amədekpu kpuidá ke dá ɳɔnrún ke wo gbe á cá wɔ mätálá. ³³Seyijia, mí gbá sá í wo nù nə xoxótɔwó bə: Káá tá nú vixótɔ o, vɔá ná wó dá əzə ká é dá nə axótá ji. ³⁴Seyijia, mí ɳka tá jinkori o, dó Mawu yé fiɔzikpin i nyi. ³⁵Mi ɳka tá ányigbán cá o, dó Mawu yá fó dákó i nyi, mi ɳka tá Yerusalem cá o, dó əfiówoséé wo fiá dú i. ³⁶Mi ɳka tá miàntawó cá o, dó ɳká teñ ná i tɔ dá déká kpété ná yée áló ná ɳrɔn o. ³⁷Nə mi lá xónú án, mián nuxó ná yin "eèn" dədə nòmí "oo" dədə. Ənyòn bù rɔkpá nùnù án, có aməvɔén gbə. ³⁸Mi sá, í wo nù bə: ɳkuvi dá ɳkuvi tóhó, í adú dá adú tóhó. ³⁹Vɔá ɳá ún lá nú nəmi bə, miŋká dónyón kide amə wɔádán o, lə hina tóhó, nə amədə xó dúsimə tó nəmi án, mitró ató aməvatá cá nèn. ⁴⁰Nə amədə ji bə yéa sanmawò, í xó tɔ jiwú lá ásiwóá, ná mɔén nə áxó tɔ vón cá jró. ⁴¹Nə amədə zin əjia bə názón mɔtru kawubratón án, zón mətru kawubratón tóhó aməvə kidáé. ⁴²Nə amədə bió ənú áwoá, ná nèn, nə amədə jibe nádó ənúdá neyeá, káà gbə o. ⁴³Misé bə wo gbə nù bə:< rón əxrɔwó, í ná dəkə tɔ kató >> ⁴⁴Vɔá nyá un lé nù nəmi bə:< rón mian kétɔwó, i mi xódá nə aməkə ti mián yóméánwó. Mi yrá aməkə lá dónù miánwo. Mí wó ənū nyɔngbi nə aməkə ɳrɔn mián wó. ⁴⁵Lé hinan məán, mián tró zún əviwó nə mián dádá ká lá jinkouwó à. Dó ə ná nə i ɳindón hún nə nə amə wɔádanwó, kide amə nyɔngbiwo, í í ná nə i áci já nə nə aməjɔjwó kide amə majɔ majɔ wó. ⁴⁶Dó nə mi rón aməkə rón miá wó dákéawóá, əfèntú ke í mian teñ xó cō hina mə? Nenəkə í ənujɔtɔwó cawó wɔnəán nə. Mì dola wó nyɔngbi wu wó. ⁴⁷Í nə mí ci nə mián nòviwó dədáá, ənuke i mi wó nyɔngbi wú aməkpɔtiawó ma? jimaxɔsətɔwó cawó wó nə wú enə. ⁴⁸Seyijia, ni dola nyi amənyɔngbiwó, sigbə mian dádá lə jinkoriá ənə.

Chapter 6

¹Kpó dékiwojí nyóngbí, ná ɳkáá wó ənúké tóo subɔ subó bió bə nán wó lé aməwomə nə yoakpó o. Nə é wó ənú hináwó lé aməwó án, álē dékèn ɳlè nə éwo có mián dádá ká lé jin̄koriwoá gbó o. ²Yeidó, nə é nán ənúdəá, ɳkáá nán aməwoséé násə sigbə ayémə nuwətɔwó wó nèn lé égodoxowó kide əmónwóji bə aməwó nán kó yéwo dá ejí. Lé ənyóndodo mə, xoxó vó. ³Miánwó yá, nə mi nán ənú án, mián lí mián ɳká nyán ənukə mián lí dunú wáa o, ⁴cagbe nə mián nán ənú lé bəbəmə. Nə miwó enəán, mián dádá ká lé kpó mí lé bəbəməán lá tú fén nə mi. ⁵Í nə mí lá xodéà, miŋkáá wá sigbə ayémə nuwətɔwó ənə o, dó wo rón nə bə woa lá xodé (lá əgodoxowó bəbəwo mə) kide əməntowó cágba aməwó nán kpó wó. Lé ənyóndodó məán, un lí nui nə mi bə wo xó wó ləwó vó. ⁶Vóá miánwó, nə mí lí xodéà, mi dó mián xómə, mi tú mian hón, í mián xodé nə miándadá ká lé bəbəxóá, nə mi wəe ənəán, mián dadá kə kpó nə énù lə bəbə xodéá, lá tú fén nə mi. ⁷Í Nə nù lə xodéá, miŋká nü ənyɔngbalewó dədə sigbə jimaxsətɔwó wó nə ənəán o, dó wonjtawó bú nə bə woa dó ató yéwo nə yéwo xonúxó súgbó. ⁸Cágba hinantɔá, minká diwó o, dó mián dadá nyán mian hián hian wó gboxó nə mián biɔ̄. ⁹Kə inyi ənəán, mi xodé bə: << Mián dadá kə lé jin̄koriwoá, tóo ɳkò ná xò kòkò. ¹⁰Tóo fiòduxó ná vá. Woa, wó tóo jiji lá anyigbánji sigbə wo wó nènlé jin̄koriá ənə. ¹¹Ná mí mián əgbá yá núdúdú. ¹²Có mián núvɔ̄en wó kə mi sigbə mián cáwó mi sə kə nə aməkə jagó dá mián jiawó ənə. ¹³Káá kpró mí yí tətəkpɔ̄ mə o, gaíjkə ná dé mi lé ənúvɔ̄enwɔ̄tó yé ló mə. >> [Dó tɔ̄wó inyi əfiòdudú, ɳúsən kidə kpánkpən mə kəkə i səȳi mavɔ̄ mavɔ̄ mə l̄] ¹⁴Dó né mí có aməwó núvɔ̄ewó kəwóà, mián dadá ká lé jin̄koriá lá séká miánwó cá. ¹⁵Vóá nə mi ɳcó wó nuvɔ̄enwó kəwóda mián dadá ɳnánsáké miánwó cá o. ¹⁶Seyijia, nə mi lí brá ənùn án, mí ɳká hrón ɳkuvi mə sigbə ayémənuwətɔwó wó nə ənəán o, wó dɔ̄ri nə wó ɳkuvi mə cagbə nə aməwó nán kpó bə wó lé brá ənún. Lé ənyóndodo məán, un lí nui nə mi, wó xó wó ləwó vó. ¹⁷Vóá miánwó yá, nə mí lí brá ənùn án, mi si anu d

¹⁸cagbə nə mi nka dùsá nə aməwo bə mí lé brà ənùn o, vóá nə mián dadá ká lé(bəbə məán) wawrāxoá dekin. Í mián dadá ká lé kpó mí lá wáwrāxoá lá tufén ná mi. ¹⁹Mi ɳká bó késinɔnuwó nə mián dékiwó dá anyigbán hilá jí ké əkónviwó kidə əhunjəjə lá doá hènwó, i fráfitɔwó lá ten fiwóà o. ²⁰Lé hinan, yé tohoá, mí bɔ̄ mián késinɔnu wó dá jin̄kori, léfi əkónvi nómí əhunjəjə nkàá teñ dáahènwó lélé o, i fráfitɔwó ɳka teñ fiwó lélé. ²¹Dó lefi tóo késinɔnu lélé lénán í tóo ji cá là nən dè nə. ²²ɳkuvi nyi kaíjdé nə gòtó. Kə inyi ənán, nə ɳkuvi nyón án, gòtósée dà kide kòkò. ²³Vóá nə ɳkuvi i nyón án, gòtósée də kide zùùbrúwó nə kòkò ká lá ásiwoá, nyi zùubrú nyánwóá, zénənə í zùúbrú hinan gaíján duá? ²⁴Amədəkin ɳká teñ súbó áxòtə aməvə o, dó à láfún déká, í lā rón aməvəató, nòmi à ləbə nə déká í ɳkáá có ádá lá mə nə aməvəató o. Miŋ káá teñ súbó Mawu kide késinɔnu lá gadáká mə ó. ²⁵Yéidó i un lí nùn nə mi bə, miŋkáá ci ji nə mián gbo o, nòmi nə ənukə mián dúà o, nòmi nə ənukə mián nuán o, nòmi nə ənukə mián doá o. Dó ágbəà ɳcó áfi wú ənudúdú á, í aməbriboá ɳxó áfi wú ənudódó kide ávóntátá wó á? ²⁶Mikpó jin̄kori xəviwó! wó ɳdá nə əbó o, i wó ɳ kpánədí ənùkù də áváji o, vóá mián dádá lé jin̄kori nyin nə wó (nán nəwó ənududú). Mí ɳxó áfi wù wó à. ²⁷Mèn, i lé mián mə, i lé yé kóefán mə láteñ tútú yé kúzán gbé yi ɳkó máà? ²⁸Í nukéə ídá í mí lé fánkóé nə ənudòdòwó máá? Mi kpó fráwáwó lá bómə, sigbə wó mi nə doá, wó ɳwóñə ədà o, wó ɳrón nə arón cá kpáté o. ²⁹Vóá, un lí nú nə mi bə efí Salomon ɳtácá lá yé kpánkpən məán ɳdo ənú i nyán kpòkpó sigbə fráwá hinán deká ənə o. ³⁰Ná Mawu teñ dō áwú nə boməgbəwó kə lè dè əgbá, i écə woá cò̄ də əzomə án, nükéə í lá nán í ɳnán dō awú nə mi aməxɔ̄sə cükùvitɔwó o mán? ³¹Miŋká lá fankjé i lí nú bə: < i mián dú>> nòmì < mián nún>> nòmì < i jí ná ənù hinànwó, mián dó o?>> ³²Aməmaxsəwó i ji ná ənù hinànwó mián dádá lé jinkori nyán mián hiànnhián wó. ³³Mi jí yé fiòduxó kide yé nudódówawó kálékélə, i wóá có énu kpɔ̄tiawó kpáe nə mi. ³⁴Minj áyí nə écó ká gbɔ̄nɔ̄n án o, dó écó ká gbɔ̄nɔ̄n án ɳtá la kpó dékiá gbo nkéká dekpukpuidé kidə yé nyónwó,

Chapter 7

¹Mi ɳka dó kòjó nə mi o. ²Dó woa dó kòjó nə mi sigbə mi dó kòjó nə aməbuwóá, i ənunjrénu ké mi só jré ənú nə aməwoá, yá ké í woa có í sá jréá nə miànwó cá. ³Í nukéá í dō í élá kpo áti cùkuvi deka ké dó nónviwò yé ɳkuvimə án, vóá ɳlè kpo atikpó ké lá woɳtá yé nkuvimə án o? ⁴Nə áteŋ nù nə nónviwò bə."Kafrá, nán nə má dē áti cùkuvi ké lá tɔ̄ ɳkuvimə án", vóá atikpó deka lá wo ɳtá ɳkuvimə mán? ⁵Ayémə nuwɔtó! Dé atikpó lá tɔ̄ ɳkuvimə, lá hinán yé ɳgbéá, áá kpo ɳjunú nyóngbi í dá éxakui lá nónviwò yé ɳkuvimə. ⁶Mí ɳ ká có ənù kòkò nə avùwó o, í mi ɳká có mián jónùwó dańkpin dá əhanwó ɳkò o, dó woa teŋ wɔ̄n wo ji, i lá trò dā miànnji i grén mì wruiwrui. ⁷Mi bi ənú, i woa ná mì ,iji ənù, i miànn kpoè, mì xó əhən, i woa huìn nə mí. ⁸Dó amədəkpukpuide ká bió ənùán, wó nán nèn, i amədəkpukpuide ká xó əhən án, woa huìn nèn. ⁹Amədə lá miànn mə í nə évia biçè kpónó, í à có əkpá nèán?

¹⁰Nòmi nə í bió əhoéa, í à có ədán nè án?¹¹Seyiji, miánwó ká nyin aməbádá woá, mì nyán ənùnyóngbiwó nánán miànn viwó a, mián dàdá lá jiŋkori ɳnánán ənunyóngbiwó aməkə bió nè á o mǎa? ¹²Kə inyi ənəán, ənù dəkpukpuide ke mi jí bə aməwoá ná wó nə yóá, miánwó cá mi dó lá wɔ̄e nəwó, dō ənùkə Mosə yé sáa kide mawunyóngnuđetwó lá kprá aməwoá nə.¹³Mi dó mə tó àgbó cùkùvia mə, dō àgbóá kéká i əmɔnán ji zónzón fá dō əlé kprá amə yí concrón mə, í aməsugbɔ́ wó tó nə lénán. ¹⁴Dó àgbó cùkùvi kide əmɔn cùkùvi í kprá nə amə yìì àgbəmavó mə, i amə hòedeká í kpó nèn.¹⁵Mikpó miadekiwoji lé vixómawunyóngnuđetwó kə tró nə zún arèngbɔviwó í vá nə miágbóá, vóá ká nyi ərán wóádanwoa ɳú. ¹⁶Mián dési wó tó wo nuwówówó mə aŋjunjà ɳká cèn wain o, i ¹⁷Nənəkə í ati nyóngbi dəsiadə cèn nə əkú nyóngbi án nə, vóá àti vɔ̄en cèn nə əkú vɔ̄en. ¹⁸Áti nyóngbi ɳká teŋ cèn əkú vɔ̄en o, ati vɔ̄en cá ɳká teŋ cèn əkú nyóngbi o. ¹⁹Ati dəkpukpuide ká ɳcèn nə əkú nyóngbián, wo có nèn í có nèn dáňkpi dá əzó mə. ²⁰Nənəkə í miànn desi wo tó wo nuwówówó məán nə.²¹ɳji amədəsiadə ká nú nə bə:"Axótó, axótó, wo í lá dō jinkori fiɔduxo mə o, vóá aməkəwó wó nə tíń dàdá ká lá jiŋkoriwoa yé jiji. 22

²²Aməsugbɔ́ lá nún gbónán bə:"Axótó, axótó" ɳji tó ɳkojí í mí nùnyóngndé lá, í nyán gbɔngbɔ́n vɔ̄ewó, í wó ámrinmanwó lá tó ɳkó jí é mán?²³"Gánáməán dóňu nəwó bə: ɳèn ɳdəsi mì kpo gbədá o ! Mi gboyi lé egbɔnyə, miànnwo ka wó nə ənunvɔ̄en àn wo!"²⁴Seyijiá, amədəkpukpuide ká sá tiín nyóngwó í có wó dā ədɔwówóməán, á wɔ̄dè sigbə amə nyán ɳjunú ká mán yé xó dá əkpéjíá ənə. ²⁵Eci ja, etɔ̄ dɔ̄, i áyàwó xó də əxó hinánji, vóá, ɳ mún o, dō wo məén dá əkpe ji.²⁶Vóá amədəkpukpuide kə sá tiín nyóngwó, í ɳcó wó də ədɔwówó məán, ɳin amə mánnyán ɳjunù ká mén yé xó dá əkó jiá ənə. ²⁷Eci já átɔ̄ dɔ̄, áyá xó, í í mun i crón sáéé.²⁸E vá mə bə gakəməkə yesu nun ənyóng hinanwó jrɔá, aməwó ci yáoa cágba yé nùkpramə tó.²⁹Dó əlé kprá ənú aməwo sigbə amə kə wó acèkpakpa dèa ənə, ɳ ɳi sigbə ənúkprramətó ganjganwó ənə o.

Chapter 8

¹Ké Yesu di có étoa jiá, aməsugbɔwó kprɔè dó. ²Kpó, ékpónon déká vá, í jekró dá ɳkɔ nèn í lè nù bə:<< Axótó, nə əji áa, áateŋ nán í màan kò. ³Yesu vru alɔ, í nù bə:< lè ji, xó dó yòyò >> Akàakàa, yé dúa vó nèn. ⁴Yesu nù nèn bə:<< Dú dèkiwo ji bə ɳkáa nú nə amədə kin o. Yi, í nán disá dékiwo nə vósatj í nán énukə Mosə yá séa bií bə woa náan, í sá disà nə aməwo bə yé kpó dó yò .>>⁵Ké yesu dó kapernaum duməán, Romatɔwó huakprɔtɔ déka gbó təbɔè. ⁶È dè kukú nèn bə:<< Axótó, tún dɔcɔvi mrèn dá axoá ɳkɔ dè, i lè lè kprɔbɔ kprɔbɔ dò, é lè dú áyá sugbó >> ⁷Yesu nún nèn bə:<< Màan yi tɔɔ xomə, i vèe yó dó nèn.>>⁸Vá Romatɔwó huakpɔ tɔa dó ɳjú nèn bə:<< Axotó, ɳen ɳjá bə nán dó tīin xomə o, vóá nùn ənyón deká dədá í tīin dɔcɔvi lá kpó dò yòyò. ⁹Dó ɳencá, un lá aməgánxowó cèkpakpá gɔmə i sójawó lè asinyo í un lé kprɔ wo un nùn nə hilá bə:"yi" í i yi nón.I nə tīin dɔcɔvi bə:"wɔ hila í á wóe." ¹⁰Ké i dó étoe jrɔá, á kpáca yesu, í i nùn nə aməkə lè kpɔè doawó bə:<< Un lé nùin nə mi lè ənyóndodómə bə, ɳenj kpó amədá kidə xósə hilá móñki lè Israél dumə o.¹¹Un lé nui nə mi, aməsúgbó lá có ɳindɔndoxó kide ɳindɔnjəxó í woa kanren dá tavútó kide Abrahamú, Isac kide Yakúkú lè jinkoriwó. ¹²Vá woa có fiɔduxiwó dañkpi də zùubrú mə, léfi aviñ fanfán kide adúkui duduwó lá nón án.>>¹³Yesu nún nə ahuakprotɔ be:<< Yi, nán va mə nə wo sigbə á xɔsáa ənə. I dɔcɔvia kpó dýyýá akàaká.¹⁴Gákəmə Yesu vá dó Petro yé xomá án, á kpó Petro yó si nón mrèn dè, cágba átikəcító. ¹⁵Yesu tá lɔè, í átikəciá dó lè mə. Seyijià, á có, í tɔè subɔ subɔ.¹⁶Ké fienjigbó wɔáá wo kprɔ àməsugbɔ kə mə gbóngbón vɔènwó lée wó vá nə Yesu, í tó ənyón əkudəka núnú məán, á yán gbóngbónwó, í yɔdá amədəsiadə, kə, ɳi dɔnón án wó. ¹⁷Tó hilá ji i ənukə Mawunyɔnuñdètɔ Esaya núán va mə:<< yéñta xó miàn dɔləlwó, i gbə có miàn wo >> gbojɔgbɔjɔ wó dró dekia>>¹⁸Ké Yesu kpó aməkə xixrədoé dèa woá, é nún nə yá deprɔviwo bə yoa yi Galileá xú yá gá aməvəatjá ji. ¹⁹Í ənukpamətɔ gánjgán deka va gbó í nùn nèn bə:< nàan kprɔwo dó yi áfidəsiadə ká áa yiá.>>²⁰Yesu dó ənyón án ɳu nèn bə:< wó dɔnxowó dè í átón lá jinkorixəviwó si, vóá aməgbatóvi ɳ wó ləfi ánñón án dè o>>²¹Adəkpriɔvi bú nù nèn bə:< də əmón un nə mávədi tīin dadá gbɔxó>>²²Vá Yesu nún nèn bə:< un do, í nántaci aməkukuwó dè nə woa di wo mekukuwó.>>²³Ké Yesu dó ákró məán, yé dəkpɔvi wo kprɔè dó ákró məán, yé dəkpɔviwo kprɔè do. ²⁴Kpó, áyá ganjgán deká tò xòxó lá auáji kəkə akroa kàà nù ci, vóá Yesu lé dón ánron. ²⁵Adəkpriɔviwo yi gbó i ɳjèn i lè dá áxá bə:< nə mi, axotó, mi kàa kú.>>²⁶Yesu nán nəwó bə:< i mi lé vónvón mán, xɔsə cùkuvitɔ wo>> i í có í də əsá nə áyá kide áxú, í viyvjixui gánjgán vá. ²⁷Aməwó ci yááá í nún bə:< rókpá, iny aməlá, kəkə áyawó kide axú lè do étoé màan.>>²⁸Gákəmə Yesu dó ágó əvəato ji lè Gadarèni nyiningbanjiá, amə aməvə ká ji gbóngbónwén lè dufiá déawó vá do əgoé.Wó dó có yɔdóeo mə í wɔ adán kəkə əmɔn zɔnto dekin ɳká tenj tó le'nan vá yi o.²⁹Kpó, wo tó áxá dədá bə:< nukáa lá mian kidewó və do mə?>> È vá bə yéa ca ká mi gbɔxó gakəmə wo dó dèa nan sún iá?>>³⁰È lénandehankpó deká təbɔ lənande. ³¹Gbóngbón vɔèn án wó lá yó Yesu, í lè nù bə:< a ji bə yéa ɳán mí án, dó mi yi əhankpó hinán mə kpété.>>³²Yesu nún nəwó bə:< yi!>> Gbóngbón án wó dó i dó əhanwó mə, í əhankpó buboá sùdú kpukpú, i di có étoají i jə axú mə í crón.³³Aməkə lè kpɔ əhan án wó á wo sií yi əduagán án mə í vè nùn ənyón án wó séé, kə wua, enuke jō dá aməkə ji gbóngbón vɔè wó lè dūfió déa wáá. ³⁴Kpó, ədugánmətɔwó séé do í vá do əgo Yesu.Ké wo kpɔè áá, wo dá kükú nèn bə nán có lá yéo.

Chapter 9

¹Yesu dó ákrò deká mə, í yi ákpáanuxó ì yi yentáa dumə. ²Kpó wo có ɳuncú deká ká átá kide abó kú ná dèa vá nèn, é mrèn dá əbaji dè. Ké i kpó wó xəsáa, Yesu nún ná ɳuncú ká átá kide abó kú ná dèa bə:<< Ǝvinyá, dó ɳúnsèn dekiwo, wó cí tóo nuvçènwó ké wo:>>³Enukpratɔ gánñjan dekáwó nún lá wodékiwó mə bə:<< Aməhilá lá nún busunyón>> ⁴Yesu yán wó taməsúsúwó í nún bə:<< Nukáá í dó í sùsùnvèn wó lá mián jiwó mə dè máan? ⁵Nukáá í gbá fá wú bə woa nún bə wó cí tóo nuvçènwó kəwo nòmi woa nún bə:> cí, í nán zónrin"" máan? ⁶Cágbə né mián yán bə aməgbətóvi dó ácèkpakpá lá anyigbán jí bə yéa cí ənúvçènwó ká áá, Ǝ nún ná pribó pribótáa bə:<< Có, cí tóo bá, í nán yí tóo xómə>>⁷Seyijia ɳúcùa cí, í yi yá xómə. ⁸Ké aməwo kpəè áá, vónvón jí wó, í wokáfú Mawu ká cí ɳúsèn hilá móñki né aməgbətəviwoá. ⁹ké Yesu tó lənan vá yikjá, é kpó ɳúcù deká káwo yó ná bə Madewó á, í ikanrèn dè dá ətahaxçtowó dçwàxó dè. Ǝ nún nén bə:<< Kpró un dé>> Ǝ cí, i kprøè dó. ¹⁰Ké Yesu kanrèn dá axóamə bə yéa dú nù án, kpó ətahoxçtò sugbəwó kide amə agbə majə majetçwó vá dú fiènji nùdùdù lá yəkidá yé dəprɔviwó gbó. ¹¹Ké Farisitçwó kpó ənəán wó nún ná yə dəprɔviwó bə Nuhéá jó, i mián xótç lá dú nù kide ətahoxçtowó kide amə agbəmajə majé tçwó màan?¹²Ké Yesu sá ənyón hinán, é nú bə:< rámə sènñjún ná anwó ɳhián dýystó o, dónnɔnwor dədá i. ¹³Mi yi í vəjí ənyón kə nún bə:ádɔnukpɔkpó í unlé ji, n nyin vósawó o gɔmə, dó ɳenjvá bə ma yó aməjɔjwó ná əjimətrɔtrá o, vía ənùvçèwɔtçwó i >>¹⁴I Yohanes yé dəprɔviwó va gbó í nun nén bə:< i dó í mián kide Farisitçwó nú brá ná ənún əjí əjí vía tóo dəprɔviwó jí wó nén màan?>> ¹⁵Yesu nún ná wó bə:<< Aməyýywó ná ɳónrún kənuwawó lá teŋ hrón ɳkuvímə ná ɳúcùa lá wogbó tegbèe á vía əñukə kewó lá vá i woa cí ɳúcùa jiú, ganamədóá woa brá ənú. ¹⁶Aməde ɳcó ná avón yé yéa dá awù xóxó ji o, dó yəyéá lá zin dá awuaji í á gbé grén kpəé. ¹⁷Nənəké wó ɳcó ná Wain(àhá) yéyáá kó dá áfánñgō xóxówó mə o, ná wó ənəán, áfánñgō xóxóá wó lá gbán í Wain lá kónñgbí i áfañgoawó lá crón. Gánñkə wó cí ná àhá yéyáá kó dá afánñgo yéyewó mə, i woaməvəawó lá nón nyɔngbi. ¹⁸Gákəmə ká Yesu lá xonuxó ənəwó ənəán, Yúdatçwó məgán deká vá gbó, i jəkró də ɳkɔ nén í nún bə:<< Ǝvinyà ɳónrùnvi kú efiá ganñkə váá, i i vía cí aló dəji, ná à fòn.>> ¹⁹Yesu có i kprøè dó, yé kidə yé dəprɔviwó. ²⁰ɳónrún deká ká lá lá əhùnkòkò yá dò kəkə éxó aməwuiwəakəá to Yesu yé ɳgbé í kré yé wú. ²¹Dó á lé nún ná dekiá bə:< un kré yé wú dódá á, tǐindzá lá vó.>> ²²Yesu tró, i kpəè. Ǝ nún nén bə:<< Ǝvinyà ɳónrùnvi, xá ɳúnsèn dodó. Tóo xósə yo də wo.>> Akáakáá ɳónrun án yé dó vó. ²³Ké Yesu yi Yúdatçwó məgán yé xoməán, é kpó gábádà kutçwó kide aməsugbəwó í wo lá dá áxà sugbə. ²⁴E nun bə:< gboyí, dó ɳónrùnvia ɳ kú o, vía á lé dón arón.>> Vá wo kónù nén. ²⁵Ké wó yàn aməwo dòaa, Yesu dó əxça mə í lá ábò nén í ɳónrùn via có nónté. ²⁶Wó káká ənyón án lá ənutoa mə sáá. ²⁷Gákəmə Yesu có lənán án ɳúcù ɳkuvitɔnón aməva tɔè kpɔkpř dó. Wo lá dá áxà í lá nún bə:< ádɔnumə ná mi, David yé vi!>> ²⁸Ké Yesu dó axoá məán, ɳkuvitɔnón án wó gbó tábə. Yesu ká wó sá bə:< xəsá bə máateŋ yódó ná mián?>> wó dó ənyón án ɳú nén bə:<< éé, axotá.>> ²⁹Seyijiá Yesu tå lá wó ɳkuviwó, í nún bə:< vá mə ná mi dé mián xəsá ji.>> ³⁰Í wó ɳkuviwó hún í Yesu dá əsé ná wó bə:< ɳkáá sá ənyón án o>> ³¹Vá ɳúcú aməvəawó yi, í vè káká ənyó nyɔngbi án lá ənutóá sáé mə. ³²Gákəmə ɳúcú aməvə hinánwó yikjá, wo kpró ɳúcú adəkukunón deka ká mə gbɔngbón vɔè deká láá vá ná Yesu nə. ³³Ké wo yán gbɔngbón vɔèn án, adəkukúnón án tó nuxó. Ǝkpácá aməwó, í wo nún bə:< ɳkpó ənún hilá móñki lá Israél kpɔ gbədá o">> ³⁴Vá Farisitçwó lá nún bə:< vɔènwor fió í inyi, nán yań gbɔngbón vɔèn wó.>> ³⁵Yesu lá tó ədu ganñgánwo kide ədu cukúviwó mə. Ǝ gbələ kprá ənú aməwó lá əgodoxowó, í lá xónú cí əfiáduxoá ɳjú, í yòdá kide gbɔjɔgbájó dákpuküidá(vówówó) ³⁶Ké í kpó aməánwóá, á sá vəvə kidəwó dó wo cáká i gbɔjó. Wo wó dè sigbə ərankpó deká ká ɳwó kprɔtç dēá o ənə. ³⁷Ǝ nún ná yé dəprɔviwó bə:<< Ǝnúkúa sugbə vía ədɔwɔtó hɔèdeká dēdá i lè. ³⁸Ké inyi ənəán, mi dá kúkú ná axotó kə yé nū wo káká kpádi á, ná a dó ədɔwɔtçwó ná woa vè kpadi ənùkúa.>>

Chapter 10

¹Yesu bó yé dəprɔvi aməwuiiveawó, í nán wó àcèkpakpá dá gbóngbón makómakó wójì, né woa nyàn wó í yó dó dəsiadé kide gbojgbɔjó wówówó.²Apostolo aməwuiiveawó ɳkɔwó kə:Kəlákəlá, SImon (Ké wo gbo yó né bə Petro (Piyè)) kide André nɔviá, Yakúbú, Zebede yé ví kide Yohanes yé nónvi. ³Filipú kide Batremi, Thomas kide Matéwo ətahóxɔtó Yakúbú Alfé kide Thadéé yé vi, ⁴Simon, Zelotítá kide Yúda Iscarioti ká có yesu jó à.⁵Yesu dá woaməwuiiva. hinánwó Ǝ dá éssé nérwó bə:< ɳ ká yí jimaxsətɔwó nónnxó dəkin o mí ɳ káà dó Samariatɔwó dú də mə o. ⁶Vúa mi yí Israél yá rəngbóvi bùbùwó gbó. ⁷I ná mí yikáa, mí nù mawunyón bə:"Jiŋkoriwó fiɔduxoá təbə.">⁸Mí yódó dənónnwó, mi yón aməkùkùwó, mi ká gúdúnñnwó ɳú, í mí yán gbóngbónvénwó. Wo nán mí gbáalé, miánwó cá mi nán gbáalé. ⁹Mi ɳ káà cí siká nòmi(Bronze) dá míán bóosúnwó mə o. Miŋ káá cí əgrò, nòmi áwú aməavəatō o, nòmi afɔkpawó o, nòmi àti o. ¹⁰Dó ədəwɔtó já né yá fəntù. ¹¹Né mí dó ədúgán nòmi ədúcúkuvi dá məán, mi jí aməkə já í lá xó míán, i mi nón amə hinán gbó kéká né mián còcò gbə. ¹²Né mi dó axó dá məán, mí ci aməwó. ¹³Né axoamətɔwó xó miáan nan wó mian ɳtifáfá. Vúa ná axoamətɔwó ɳxó muán miŋkáá nán wó mián ɳtifáfá o. ¹⁴Né aməkə gbá mi xɔxáa nòmi gbá ətó dódó mi án, né mí cí ló ədugán nòmi ədúcúkuvi hinán mə án, mián hùnhùn əkó ló mián fɔwó ɳu. ¹⁵Lá ənyónndòdó məán, un lá nui né mi bə, Sodom kide Gomorrhə yá díuwó kójó dódóá ɳ káá sènnyú dó ədúgán hináno. ¹⁶Kpó, un lá dó mi sigbə arəngbóviwó énə yi əhrawó dońdómə, mi nón ácəji sigbə ədán mánwɔadánnwó énə, sigbə aluŋkukúwó énə. ¹⁷Mi kpó miándezekiwójí lá aməwo ɳún, dó woa còmi ná kójódoxowó i woa xó mi lá wó gódóxowó mə. ¹⁸Woa dən mi yí əsətɔwó(ədukpr̄tɔwó) kide əfiowó ɳkó cágbə tñjə, né á ɳin dasedidí nérwó kidə amə maxsətɔwó. ¹⁹Ná wó kpró mi yí kójódó xóa, mi ɳ káá cíyi né ənyón nòmi sigbə mián xónúxóà ɳú o, dó lá gánàmá án, woa cí ənyón ká mián nún án né mi. ²⁰Dó ɳji miánwo í k káá xónú o. Vúa, mián dadá yá gbóngbón lá xó númer tò mián ji. ²¹Aməwó lá cí woŋtawó nónviwó nán bə woa wú wó, í dádá cá lá wó ənə nə əví. Vwiwó lá cí dá wó dadawó ji, í lá nán í woa wú wó. ²²Aməwosá lá dá ké mí cagbə tñjə. Vúa amədə kpukpuidá ká lá do ji kéká yi ənuwó vóvó məán lá kpó xòxó. ²³Ná wó ti mián yomə lá ədugánŋgan hilá məán, mi si yi ədugánŋ gan bú mə. Dó lá ənyón dódó əán, un lá nun nə mi bə:< ɳ káá tó Israél dígánŋganwo mə séé jrò gbóxó í aməgbətō yé viá lá vá o. ²⁴Adəkprɔvi ɳ gánŋgán né wú axótó o, nənəke í ədóccvi ɳ gánŋgán né wú yé xótó o. ²⁵Əhián bə woa kpó adəkprɔvi sigbə yá xótó ənə í woa cí ədóccvi sigbə yá xótó ənə. Né wo yá axójikpɔtó bə gbóngbónvénwén án, nukáé í lá tū əmón bə woŋ ká yá xoam tɔwó ə máán?²⁶Cágbə hinán tóa, mi ɳkáá vɔnvón nəwó o, dó ənudə ɳlé wòwráxó ká wo ɳ káá gbé man hún ənu lájí o. ²⁷Ənükə un lè nùn nə mí lá zùùbrúməán, mì nuin lá ɳkéké mə, í ənükə wo númer brèwù dá ətómə ná mián, mí nuin né aməwo sáá(gbáŋgbá.)²⁸Mí ɳkáá vɔnvón nə aməkə wú nə ɳtirán vúa ɳkáá teŋ wú kpóriá o. Mí vɔnvón ná aməkə lá teŋ crón ɳtirán kide kpóriá, í cí ɳtirán dá əzo mánvó məán. ²⁹Ákpàkpà(gbájixá) aməvə yá hó ɳ di ənúdáeo, vúa xəvì hinánwó dəkin ɳ nángá jén dá anyigbán mə né mián dádá ɳ nyán o. ³⁰Nənə ká í wo nyán mián tādawó hènhrèn mə dè né. ³¹Mí ɳkáá vɔnvón o. Mi xó hó wú xəvì hinánwó³²Seyijia, amə dəsiadé ká lá nún ná aməwo bə yá nnin tñjə án ɳèncá máan nuin lá tiŋj dada kə lè jiŋkoriwa yá ɳkùyimə. ³³Vúa nə amədə gbə un lè aməwò ɳkáá ɳèncá màan gbə lè tiŋ dadà kə lè jiŋkoriwa a yá ɳkò . ³⁴Mi ɳkáà bui bə un và bə mán cí ɳtifáfá vá anyigbán jin o ɳen ɳ va bə mán cí ɳtifáfá và o vúa éwui i un và bə mán nán. ³⁵Dó un và bə mán mán əvi ɳnuevi kiqə yá dadà əvi ɳjnrùnvi kidə yá əvisi kidə ácúnñmə . ³⁶Amə yá kétɔwo là nyin yòŋtá yá scò mətɔwó³⁷ Amə kə rɔn yá dadà nò mi yá nánà wù un àn ɳ já un o i aməkə rɔn əvià ɳjuncù nò mi əviá ɳjòn rùn wi un àn ɳ já un o. ³⁸Aməkə ɳcò nə yá ticògà i kpró nə un doàà ɳ já un o. ³⁹Aməkə kpó yá gbə à lè bù i vò a nə amə qə bù yá gbə cágbə tñjēan à gbə tr̄ kpó. ⁴⁰Aməkə scò mian scò ɳèncá i aməkə scò un án scò aməkə dò un àn . ⁴¹Aməkə scò Mawu nyón nu qètò bə à nyin Mawu nyɔnnu qè tɔà lè scò Mawu wu nyɔnnuqetò yá fəntù. aməkə scò jɔjò bə à nyin amə jɔjò à lè sc amə jɔ jɔ yá fəntù. ⁴²Amə ɖəsiadə kə nàn əci fàfà kò fù qákà pèè amə cùkùvi hinánwó qèkàà cágbə kà i nyin tiin dəprɔvià lè ənyónndòdó mə àn un lè nui né mi bə woaqo yá tòhò nèn kòkòkò (ɳ káà bù yá fəntù o)

Chapter 11

Chapter 12

¹Lé ganamə án, Yesu lé tó kpὸnὸntí bómè vá yikὸ lá gbὸngbὸn yé ḥkὲkὰ gbá. Fifa lə lá yé daproviwó, í wó lá fən kpὸnὸnwὸtiwó dù. ²Voa, ká Farisitōwó kpὸ énəán, wó nún ná Yesu bə:< ! Tὸdaproviwó lá wó ənukə əsáá ḥdémón ná lá gbὸngbὸn gbá á o. >>³Voa Yesu nún nəwó bə:< ḥ hrὲn ənukə David wò gakəmə fifa láeá kpὸ, yé kide àmə kə kə lá gbđ děá wó á? ⁴Sigbə í dō Mawu yé xómə, í dù kpὸnón kōkōá, ənukə có dá əsáaji ná bə nán dù i gbə có dá əsáaji ná àməkə lə gbđ děawó, voa əsáa démon ná vósátōwó dědá? ⁵I mi ḥ hrὲn lá əsəámə bə lá gbὸngbὸn gbá, vósátōwó η wə ná dá gbὸngbὸngbə yá səwojí voa woŋ bù ná əfən wóá? ⁶Voa ḥ lá nún ná mi bə àməgánŋgán wú dákoxó dáka lá lá dē. ⁷Mi yán ənukəgđmə nyin bə: ḥ jí ná adənu kpὸkpὸ wù vósawō? Mi ḥ dólá cō fōnbubú ná àmə manyan adawó o. ⁸Dó àməgbətōvia nyin gbὸngbὸngbə yé xotō. >>⁹Seyijia, Yesu có lá lénán í yí wó gódoxowó. ¹⁰Nūcú dáka kē lē lé àbō dōá lénánadé. Farisitōwó lá ká Yesu sá bə:<<Emón lè bə wóá dàdó lá gbὸngbὸn gbá? >> cagbə né wóá teŋ dō kójō kidé. ¹¹Yesu dō ḥjn nəwó bə:< í lá miánmə, í ná arēngbəvi ákúdáka kē lésia jědó mə lá gbὸngbὸn gbá, ḥ nán vē dəe ji lénan əmaa? ¹²Zá nənə í àməgbətōvi hxjāfi wú arēgbəvi əmaa! Ká iny ənəán, əmón lè bə wóá wə ənūnyōnŋgbi lá gbὸngbὸn gbá. >>¹³Lé hinán yá ḥgbá, Yesu nún ná ḥjucáa bə:< tōb bō! >> E vrúi, í adōá vó lá ḥjn, í gbə trōzùn sigbə álb̄ aməvəatō óná! ¹⁴Voa Farisitōwó dō, i brá ásō dálnū. Wó lá ji sigbə wóá teŋ wə í wúi a. ¹⁵Ká Yesu nyán bə wóá wú yá áá, a có lē lénán. Àmə súgbówó kpr̄e dō, i w̄ dō nəwó sáé. ¹⁶E dəe əsə nəwó bə wó ḥká nán ná amə búwó nán dəsi yé o. ¹⁷Cagbə ná ényón kə mawunyōnudētō Esaya nuán nán vá mə. << Kpὸ tiin dákovi kē ḥj cán án, tiin rōnrōntá, àmə kə mə tiin kp̄pri kp̄o ná jijō lēa. Máan có tiin gbὸngbὸn kō dá ji, i dá gb̄fán tiin kōjódodó ná àməmaxōsəwó. ¹⁸N káa jágrá nōmi dákaxá o, i àmədəkin cá ḥj nán sá yá gbə lá əmənwó ji o. ¹⁹N kaá ḥjn égbə xùxù də o, ḥ káa ci əzó cükūvi ká lē biá o, kēkə ná gakəmə yá kójódodó lá dujiá. ²⁰Í àməmaxōsəwó lá kändé yá ḥkō ji. >>²¹Seyijia, wó có ḥjucá əkuvitōn nón kide nūxómaxó tō dáka kē mə gbὸngbὸn dáka lēa vá ná Yesu. E yōdō nēn kēkə ḥjucá xónuxó i gbə tō ḥjnū kp̄kp̄. ²²I w̄ yàaa ná aməánwosəé i wó nún bə:< teŋ ji bə ḥjucá hilá lányin David yé viá? >>²³Voa kə Farisitōwó sá í wó xónú có ámrinmánú hinán ḥj án, wó nún bə:<< ḥjucá hilá nyàn ná gbὸngbὸnvōnwtō Belzébul, gbὸngbὸn vōewō fiivi ji. >>²⁴Voa, kə yesu nyán wó tamə sūsūwóá, a nún nəwó bə:<< éfiđduxó dəsiadá kē maán lē dəkia mēan là crón, i adú nōmi áxó dəsiadá kē có dá dákiajá ḥkáa teŋ nēn o. ²⁵Né Sátánà nyàn Sátánà án, a có dá dəkia ji. Né yé fiđduxó lá teŋ w̄ món i rikə máan? ²⁶Í ná ḥj lá nyàn gbὸngbὸnvōnwtō to Belzébul já, tó mēn ji í àməkə lá kpr̄o mì doá lá nyàn gbὸngbὸnvōnwtō wó máa? cagbə hilatōá, wóá nyi mián kōjōdōtōwó. ²⁷Gánŋkə, ná ḥj lá nyàn gbὸngbὸnvōnwtō to Mawu yé gbὸngbὸn já, Mawufiđduxó lē mià mə. ²⁸Í ná àmədə lá teŋ dō ḥjucá sənŋjú deka yé xómə, i fí yá nūnyōngbiwó ná ḥj brá ḥjucá sənŋjúán o? Né iny ənəán, á fi yá nūnyōngbiwó lá yé xómə. ²⁹Àməkə ḥj lá əjinyēn án, a có dá əjinyēn, i àməkə ḥj lá bō ənú kidə ḥj áan, lē káká ənú. ³⁰Ké iny ənəán, ḥj lá nui ná mì, wóá có énuvōn kide busunyōn dəsiadá kē àməwó, voa wó ḥkáa có busunyōn nūnūn có gbὸngbὸn kōkō ḥjū kə o. ³¹Í ná àmədəsiadá kē xónú kē có dá gbὸngbὸn kōkō ḥjūn án, wó ḥj kaá cōe kə kē lē xixá xilá nōmi kē gbὸnōn án mə o. ³²Né ati dá nyón án, yé kúcēncēn cá lá nyón, ná áti dá ḥnyón án, yé kúcēncēn cá ḥkáa nyón o, dō wó dənēsi ati tó yé kúcēncēn ji i. ³³Miánwo, ədan, yé jijiməviwó, àmə vōewō kē mì nyin án, nēnē mián teŋ nū ḥnyό nyōngbiwó máa? Dó ənūkə dō àmə yé jímē án, yai yé nū nún nōn. ³⁴Àmə nyōngbi có ná ənú nyōngbi dō có yá nún kpádixó, i àmə vōen có ná ənuvōn dō có yá nún kpádixó. ³⁵I ḥj lá nún ná mi bə lá kōjōdōgbəá, àməwó lá nan ákōntá ná ḥnyón gbale dəsiadá kē wó nún án wó. ³⁶Dó tó míán nyōnōjá, wóá xō mi nōmi wóá būufōn mi. ³⁷Seyijia, ənūkpramētō ganngan dekawó kidə Farisitōwó dō ḥjn ná Yesu í nún bə:< mi ji bə mián kp̄o dəsi dáka có ágbōwó. >>³⁸Voa Yesu doŋjún í nún nəwóbə:< dáka kide matálēwōtō lējí dəsi dəka. Voa wó ḥjka nán wó desí dəkin tōvó ná mawunyōnudētō Yona yé dəsi o. ³⁹Dó sigbə Yona nōn əhoə ganngan yé xódómə ḥkὲkὰ amōntōn kidə əzān amōntōn án, nēnē kē àməgbətōvi cá lá nōn yōdómə ḥkὲkὰ amōntōn, əzān amōntōn án ná. ⁴⁰Niniwá məwó lá có lá kōjōdōgbə kidə jijimə hinan í lá bīufōn èn. Dó wó tr̄ jímē lá Yona yé mawunyōn núnú yé gamə, i kp̄o àməgánŋgan wú Yona deka lēlā dē. ⁴¹Afđdəkpáxó fió ḥjnūnán án lá có lá kōjōdōgbə kidə ḥjucá jijimə hinan wó lá bīufōn èn. E có anyigban yé tōogawó bə yea vá sá Salomon yé ḥjūnú nyanyán, i kp̄o àməgánŋgan wú Salomon dəka lá lá dē. ⁴²Né gbὸngbὸn makō makō dēka dō lá ḥjucá dá mēan, a tó ná tōhō xúxuwó i ji ná gbὸngbὸn, voa ḥj kp̄o nēn o. ⁴³Seyijia, a nún bə:< "Màa tr̄ yí tiin xó ká mə ḥj dō cóá." Ké i tr̄ yíá, a kp̄o bə wó grādō áxó hinan dē i ənū dəsiadá lá dodonū dē. ⁴⁴Seyijiá, a gbđ tr̄ yí i kpr̄o gbὸngbὸn amádré buwó kē vōen wú yentáa, i wōsəə tr̄ vá nōn lēnan. Seyijia, ḥjucá lá yé nōnōn mā ḥgbási lāa gbə vá sənŋjún wú kēlē kēlē tōá. Néná i ḥnyό ná jijimə vōen hilaá nā. >>⁴⁵Gakəmə Yesu lá xónūn ná àməwóá, kp̄o, yé nánán kidə nōnviaawó lá xixánún dē, i lá ji bə ji bə wóá xónūn nēn. ⁴⁶Àmədəka nūn nēn bə:< tō nánán kidə tō nōnviwó lá xixánún dē i lá ji bə wóá xónūn ná əwo. >>⁴⁷Voa Yesu doŋjún í nún ná aməkə lē nuin nēán bə:<< Mēen inyin tiin nánán! I mēen iny ənūn nōnvi ḥjucáwó? >>⁴⁸Í i vrú álb̄ didá yé daproviwó í nún bə:<< Kp̄o, tiin nánán kidə tiin nōnvi ḥjucáwó ká. ⁴⁹Dó àmədəsiadá kē wó tiín dadá kē lá jinkoriwáa yé jijiá, àmə hinan í nyin tiin nōnvi ḥjucá, kidə tiin nánán. >>

Chapter 13

¹Lè nkèkè hinán jiá, Yesu có lé axó kē mè í lá kprá ənú àmèwò lèá, í kànrèn dá axútó. ²Àmèstúgbòwó xixrádoá dè í vè kànrèn dá akró dèka mè. Àmèánwósáe nòntá dá àgə ji.³Í Yesu nùn ényón sùgbò nèwó lè élodo domè. Í nún bə:<< Kpó, ənúdótj dèka dò i vè dó ənú. ⁴Gákəmə i lè dó ənúán, ənukúwó gəjèn dá əməntó. Xàviwó và í dú wó. ⁵Enukú bùwó jə əkpójí kē əkó hçèdéká dádá láa. Akàakàa, wó mí, dó anyigbán-án ŋ yidó o. ⁶Vóa kē ŋindòn doá, átiawó fiòn do əkə ŋlè wó si o, i wó xú. ⁷Ebùwó gəjèn dá aŋjùnjàwó mè. Aŋjùnjàwó cìn i zin wó. ⁸Enukú bùwó jə anyigbán nyóngbi jì i cén əkùwó, dówó zá kavətakpó wú, dówó kákítakpó, í dówó əgbán. ⁹Àməkà si ətò lèà nán sátónún.

¹⁰Adèkprɔviwó và Yesu gbó i nùn nèn bə:< i dò i é lè xónún nè àmèwó lè elódodómè maan?>> ¹¹Yesu dójùn í nún bə:< yà, wó dè ənùkə gòmè ŋko lè Jinkoriwó fiòduxó ŋjuán o nè nù, vóa wo ŋ dè yà gòmè nè amèbúwó o. ¹²Dó àmè kē si ənùn lèá, wóa gbə nèn kpá, cagbə nè ənúán nán súgbò nèn. Vóa nè àmèkə ŋ wòdèáa, wóa gbə xò cùkúvi kē lè sià. ¹³Enukedj i lè xónú nè wó lè elódodómèán nè, dó nè wó lè kpó ŋjúnù án, wó ŋlè kpó ŋjúnù ŋtāntà o, i nè wó lè sátónúán, wó ŋ sétónú ŋtāntà o, i wón lè sá ənúndékin gòmè cá o. ¹⁴Í Esaya yé mawunyɔnudè hilá và nè mè nèwó: Mí lè sétónú. Vóa mi ŋ lè sá yágòmèo, mián kpó ŋjúnu vóá míj káá dásìi o. ¹⁵Dó agbə ŋ gbə lè duko hinán jimè o, wó tòwó senjún súgbò kòkè wó ŋ só ná ətónù o, i wó mìon wó ŋkuviwó cagbə nè wónkáa sá ətónú o, nòmi wó jiwò ná wónkáa sá ətónú o, nòmi wó tòwó nè wónkáa kpó ŋjúnù o, nòmi wó tòwó nè wónkáa sá ətónú o, nòmi wó jiwò ná wónkáa sá ənù gòmè, kidè vònvòn bə wónkáa trò và nè màn yòdò nèwó o. ¹⁶Wó yrá mián ŋkuviwó dó wó lè kpó ŋjúnu, wó yrá mián tòwó dó wó lè kpó ŋjúnù, wó yrá mián tòwó dó wó lè sènu. ¹⁷Lè ényɔndodó mè, ŋ lè nùin ná mí, ənyɔnùdètò súgbòwó kidè àmèjójí sugbòwó jì bə yoà kpó ənùkə mi lè kpòdawò, gánjkə wó ŋkpòwó o, i wó ji bə yoà sá ənùkə nù lá sáawó, gánjkə wónjéwó o. ¹⁸Mi dò ətò elódodó có ənùkùdótj ŋjùn. ¹⁹Né àmèdè sá ényón có fiòdúxoa ŋjún i ŋ séyé gòmèán, fùntòá vá ná i vá fi ná ənùkə wó dó dá yà jimèán. Hinán wodè sigbə ənukú kē jə àmèntoawó éná. ²⁰Enukuwó kē jə əkpójiauwó ŋjin àmèkə sá ənyónán i xòé ákáaka kídè jíjò gánngán án, ²¹Íkə ŋ lési o, i nón ná agbə ná gaxòxó hòédáká dádá. Né xàxà nòmi yómètìtì và cagbə ənyónán tòá, a bù ná əmèn ákàaka. ²²Enukú kē jə ahúnjáwó mèán nyin àmèkə sá ənyón án vóa xixáámá yé tamèbúkpɔwó kidè əho mèkpòwó vrú ná cón ənyónán ji, i ŋ gbə cén ná əkú o. ²³Enukuwó kē jə anyigbán nyóngbi jiá nyin àmèkə sá ənyón án i sá gòmè án, yé i nyin àmèkə cén ná əkú lè ənyónododó mèán, àmèdówó zə kavətakpó, əbuwó zə kakitakpó, əbùwó cá zə gban í lè ná bə nèn>>²⁴Yesu gbə dó əló bú ná wó, i nuin bə:<< Jinkoriwó fiòduxóá wòdè sigbə àmèkə dó ənukú nyóngbiwó dá yé bòmèán éná. ²⁵Gákəmə àmèwó lè dánròn án, yé kətò jì i vè dó ənùkú dànhán dànhén dá yé kpónònwó kú bòàmè i có yí. ²⁶Kə ənukúawó min i cén əkùwóá, əgbé vòènwó cá dó. ²⁷Ebòtjá yé dòcòviwó vá i nún nèn bə: "Axótj, ŋdó ənukú nyóngbiwó dá tóó bómè án? Nukéá jí i wó lè kpó əgbé vòènwó máan?" ²⁸Í nún ná wó bə: "Kétò yé dòwòwò ná" ²⁹Í adòcòviawó gbə nùn bə: "Í ji bə mián yi i vè hún wó a?" ³⁰Axótj dó ŋjún bə: "oo, cágbə ná miŋ ká hùn kpónònwó wòtiá ná mì lè húnwó o. ³¹Mi taciwó dè ná ənùkú xáxá ganà. Lé ənukú xáxá gamèán, mèán nún ná ənukúxàtòwó bə: "Mi hún əgbé vòèn án wó kélèkálè, mi brá wó i mí bòwó ná mián tózó. Lé hinán yé ŋgbéa, mi bò kpónòwtia dá tiín vá mè." ³²Í Yesu gbə dó əlóbú ná wó i nún bə:< fiòdúxoá wòdè sigbə fréfikú dèka kē ŋjúcù dèka có i dó dá yé bómèán éná. ³³Enukú hinán nyin cùkuvi wú lè ənukúwó mè. Vóa kē i cin án, a trò zún ati kē gánngán wú lè əboámèán kékè xàvìwo vá wò ná wó tónwó dá yé lòvìwo jí.>>³⁴Yesu gbə dó əló bú nèwó bə:<< Jinkoriwó fiòduxóá wòdè sigbə du levain ke ŋjörùn dèka có ib sà brù kiq kponònwó ágbàn amòntɔn àn cágbə kpónòn nàn cò. ³⁵Yesu lè kprà ənù àmèwo lè nùn ənyón hinàn wò sèá lè əlodo dòmè I nè i nyin tò əlodòdò mè án ŋ nùn ná i nyin ənyón qə nèwò. ³⁶Í nyin ənà cágbə ná ənyón kē Mawu nyɔ nuqetó nùn ɖea nàn và mè kē i nún bə Maàn sconù tò əlò dodomè mèán nùn ənùkə lè wà wrà cò qè cò kékè ciscèá yé gò mè jòjè à mè àn. ³⁷Ké Yesu nyán àmèánwó jròa, a yi axóa mè. Yé deprɔviwó vá gbò i nún nèn bə:< əgbé wriwri ká mí dá əboámèán yé lódódó gòmè ná mí.>> ³⁸Í dónjùn bə:< ká dò ənùkú nyóngbián, àmègbétò yé ví. ³⁹Ebóa nyin xixáa mè. Enukú nyóngbiánwó inyin əfiòduxó mè viwó. Egbé wriwriá innyin àmè vòén yé viwó. ⁴⁰Fùntò kē dó əgbé wriwria i nyin ábusanji. Enukú xàxà inyi xixáa yé vòvò. Enukúxàtòwó inyi Mawu yé mèdòdòwó. ⁴¹Sigbə wò bò əgbé vòènwó i tó zó wóá, néná kē i à nyin lè xixáa yé vòvò mè án ná. ⁴²Àmègbétòvì lá dá yé mèdòdòwó vá, i wóá dá énúvòén nù dásiadé lè yé fiòduxó mè, kidè àmèkè wó ná ənúvɔen án wó, ⁴³i là cò wó dánjkpin dá əkpó zobibì mè, ləfi áviñ fànfánwó kidè ádukuidúdú láa. ⁴⁴Ganamèán, àn àmè jòjòwó lè kə sigbə ŋindón éná lè wó dàdá yé fiòduxó mè. Àmè ká wò ətò sénù dèá nán sá.>>⁴⁵Jinkoriwó fiòdúxoá wòdè sigbə ənúsàtò dèka ká lèjí jónù xàfiwó a. ⁴⁶Ké i kpó jónù xàfi gánngán dékáká á yi i vè sá ənuká lésiawó sá, i xrà. ⁴⁷Jinkoriwó fiòdúxoá wòdè sigbə ədò deka kē wó dà dá áxumè i i lò áhoá vòvòwó, dùdùwó kidè mādúmaduwó. Ké adòa dóá áhoèlátòwó cìè vá ágə ji. ⁴⁸Seyijá wó kànrèn i bò áhoá sugbò dà kisiwó mè, vóa wó cò áhoá mañyòn a.n wó danjkpin. ⁴⁹Náná ká i à nyin lè xixáa yé vòvò mè án ná. Mawuəñendòtowó lá vá ləfi Mawu á dó kójó ná àmèwó láa, i woamá àmèvòénwó kidè àmè jòjòwó mè. ⁵⁰Wóá cò wó danjkpin dá əkpó zóbibimè ləfi áviñ fànfánwó kidè ádúkui dùdùwó lè nòn án.

⁵¹Mi sé énùn hinànwó séə a?>> Edòcòviwó doŋún nèn bə: ⁵²<<ɛ̄, mi sá >>Í Yesu nún nèwó bə:<< Kə inyin énáán, ənúkprámètógánn̄gán dəsiadá ké tró zu jiŋkoriwó fiódúxó nukprátóá lá dí axótò dəka ké si axó ləá, í í cō né ənùn yèyè wó ənún xòxówó dō có yé késinònú kpràdixóá.>> ⁵³ké Yesu nún ényón hinànwó səə jròa, ə có lè lénán.

⁵⁴Seyijia, Yesu yi ənútóamè í lé kprá ənún àmèwó lè wó gódoxówó ə kpácà àmèká lè dō étó ə à wó í wó nún bə:< í ɲúcù hilá yé ɲúnunyáyan kidə yé amrimanniwó có'. ⁵⁵Njúcù hilá ɳ nyin kapiṇṭá yé via? Maria ɳ nyin yé nyin yé nánán án? Yakúbú, Yosèfú Simon, Yúda wó ɳ nyin nòvia ɳúcúwó a? ⁵⁶Í didàawó kidə nòvia ɳònrunwó səə ɳ lá miàmè án? Ləfi àmè hilá lè có yé nùwó có màán? ⁵⁷Wó lá kpò bə ə jàágò dá yó éná, v́a Yesu nún nèwó bə?<<N nyin lè àmè ɳta yé dúmè nòmi lè yénŋta yé xómè ì wó ɳ bù né mawunyɔnùdètó lè o>> ⁵⁸Njó wó amrimmà nún sugbò lè tóhó hinàn o, cagbə wó jì maxósə tò.

Chapter 14

¹Lé gáxoxó hinàn móán, Herodi Tetrark-tóá sá í wó xónún có Yesu ḥún. ²Ἐ nún né yé dápròviwó bə: « Yohanès Mawucidétanamàtòa i, a ḥòn có àmèkukuwó mè. Yéidò í ḥúnsèn hinànwó lè wòdò lè mè. »³Jéŋkò ná hinàn an, Hrodi lá Yohans, i bréε, i còè dê gákpámè cágba nɔvíá Flípú, yé sí Hé&rodias tó. ⁴Đó Yohanès nún nèn vayí bə: «Lé əsáamè án, wó ḥqdémón né əwo bə nán qáé o. ⁵Hérodi jí yéawúi, vúa a lá vónvón né àmèwó, qó wó lá còè sigba mawunyɔnùqéto qéka éná. ⁶Vúa kə Hérodi yé jíjí yá ḥjkèkè vá qoà, Hérodias yé ví qúwé léàmèyýywó ḥkuvímè í yónkò Hérodi. ⁷Sigba qonjunti énèán a dê əzé qáka kidə átàbú kákáa, bə yáa nèn énún qəkpukpuiqéka á biò á. ⁸Ké í wò ézáwó có yé nánán gbo jròá, a nún bə: «Có Yohanès Mawuccidétanamàtòa yé tá dê átègbàndéka jí vá ḥ. ⁹Efió cáká súgbò qè yé bió biò ḥún, vúa cágba yé tàbùkáká kiđe cágba àmèkə lè fiènjin nún qúxó kide tóa, ədqágbé bə woa wò dê yé jíjíá jí nén. ¹⁰Ἐ dá bə woa vée có Yohanès átá lá gákpámè. ¹¹I wó có yé tá átègbán mè vá nè ḥónrúniá í còè yi né yé nánán. ¹²Í yé dápròviwó vá có ḥtirán kúkùa í vée qù. Lé hinàn yé ḥgbéa, wó yí vèa nún né Yesu. ¹³Ké Yesu sá énèán, a có lénán, i dó ákró mè bə yéá yí tó hó diñdiń qáka. Ké àmèwó sá énèán, àmèwó có ádúgánnigánwó mè í zón afò kpřò dō. ¹⁴Í Yesu nón wó ḥkò i kpó àmèèsúgbówó. Ekpò ádónún néwó í yó wó ádówó néwó. ¹⁵Ké fiènjin qoá, adəpròviwó yi gbò i nún nèn bə: «Tóhó hilà nyin zógbəjí iəzán lá dō. Yán àmèánwó ná wó a teñ yí ədúwómè í vée xrá énúqúqú. ¹⁶Vúa Yesu nún néwó bə: «η hiàn bə woa yi o. Míán ḥtawó, mí nán wó énúqé né woa qú. » ¹⁷Wo nún nèn bə: «Vúa kpónón amántón kidə áhoé àmèvə qáqá í lə míánsí lálà. » ¹⁸Yesu nún bə: «Mi: có wó á ḥ. » ¹⁹Yesu nún né ámèánwó bə wóá kànren dá əgbájí. E có kpónón amántón kidə áhoé àmèvəawó. Ké i trò ḥkuvímè yi jiŋ koriwó jròá a yrá kpónón án wó i kàn wó. Lé hinàn yé ḥgbéa, a có wó né yé dápròviwó í wó mán wó né àmèwó. ²⁰Wo səə wó qúnú i qđxó. Lé hinàn yé ḥgbéa, wó có kpónón kpòtiawó yí, kisi qđqó aməwuivə. ²¹Àmèkə qúnú ánwó henhrèn mè lè teñ ḥín àmè kawuiblatón tóhó amántón ná woŋ hrèn qéviwó kiđe ḥónrruínwó o. ²²Ákàakáà, a nán í adəpròviwó dó ákró mè nà woa jéŋkò nèn ló ákpàhinàn xó, ná yenta nán nyàñ àmèwó. ²³Ké í nyàñ àmèwo jròá yèđekin rá etoa yi bə yea vè xódá. Ké əzàn qoa, yéđekin nòn lénán qè. ²⁴Vúa lé atòá qonjdómè án, ákróa lé hùn hùn qo áyá ló xó có ḥkò nén. ²⁵Lé ḥgbángbásia, Yesu ló zón ló eci jí gbóná wógbò. ²⁶Ké adəpròviwó kpřè í ló zón ló axù jía, ádiká cò wó í wó nún bə: «ηὸnrin», í qá vónvón xá sínsín. ²⁷Vúa Yesu xónún néwó lénán ákáaká í nún bə: «Miánwó kpé! E ḥèn í! Miňká vónvón o. » ²⁸Petro qonjún néwó bə: «Axótò, né ínyi əwó iá, qá əgbé ḥ né mán zòn ló eci jí vā ágbowó. » ²⁹Yesu nún bə: «Váa! » Ákáaká, Petro dó ló ákroa mè í zòn ló eci jí yikj Yesu gbo làgə. ³⁰Vúa kə Petro kpó áyáa, vónvón jíi kə í tò əcigđmè yìyìa, a qđàaxá: «Axótó, xò ḥ. » ³¹Ákáaká, Yesu vrú yá ló i lá Petro í nún nèn bə: «ηùcú xòsə cùkùvitò, nukéé jí i ə dē áqlká? » ³²I kə Yesu kide Petro dó ákroamè án, áyá nònta xóxó. ³³Leyijìà, adəpròvi kə ló ákroamè án wó sùbø Yesu í nún bə: «Lé ényón dódómè án, a ḥi Mawue vi! » ³⁴Ké wó có ətđajròa, wó nònta ló Gènésarèti. ³⁵Ké lénantòwó kpó Yesu qási áa, wó dónjèn qidá édú kə xìxràdqwó, qéáwó, í wó kpřò àmèqəkpukpuiqé kə ló ládò vá gbo. ³⁶Wó qè kúkú nèn bə nàan qè móñ né yóá krá yé wú yé tógá qáqá í ádó vó né ámèké kréawó séə.

Chapter 15

¹Ì Farisitò qówó kidə àènùkpràmètò gánηgánwó vá Yesu yerusalémtá gbó. Wó nún bə: ²«Nukéójó í tòò dəprɔviwó lá dá lá xóxótòwó kònún jì? Wó ηkró ná ásì gboxó ì qú ná énú o.» ³Yesu qó ηún náwó í nún náwó bə: «dá lá Mawue sə jí cágbe mían kónuwó tò maéa? ⁴Đó Mawu nún bə: "Bú tòò dadá kidə tòò nanán" í "àmèqákpukpuiqé ká dónùn yé dádá nòmi yé nanán lá kú kókókó". ⁵Vá mí nún ná àmèwó bə: Àmè qákpukpuiqé ká nún ná yé dàdá nòmi yé nanán bə: "Kpékprèqéjún ká mán mènètej nanwó, jì dó yé ηgbá ná Mawu". ⁶Ngbə hián bə àmè hinán nán bú yé dàdá o. Ká inyi énəán, nù tútú Mawu nyón cágbe mían kònú tò. ⁷Ayámènúwòtòwó! Esaya nún ányón dódó gákámà í nún nyón qè có mián ηún án. ⁸"Ámèwó lá súbò jì lá wó qáwó jì ganjeké wó jíwó η tábò jì qè o. ⁹Gbàalá í wó lá súbò jì, dó wó lá kprá àmèwó sówó". ¹⁰Í yò àmèánwó vá qékià gbò í nún náwó bə: «Mi qó étò, í mían sá gódmè.» ¹¹Enú kə qóná lè àmè yé númèán qékin η xó ná qú í o. Vá ányón qésiadé ká dó ná có yé nùmèán í xó ná qú í. ¹²Ì adékpròviwó vá Yesu gbò í nún nén bə: «Enyàn bə Farisitòwó wò xómèfién ká wó sá tòò nyónwó à? ¹³Leyijia, Yesu nún náwó bə: «Woa hún áti qésiadé ká tiin-dadáj doa o» ¹⁴Mi ηká cò adé lémá náwó o. Nkuvitònnón i wó nyin í gbé lá kprò ηkuvitònnónwó. Né ηkuvitònnón lá kprò ηkuvitònnón án, adó má i wó aməvəawó woa gá jèn dá.» ¹⁵Petro qonjún í nún bə: «Đó álodódóá gómè ná mí.» ¹⁶Yesu nún náwó bə: «Mìanwó cá miŋ lá sá gómè án? ¹⁷Minkpò bə ènúdésiade ká dó ná ènúmèán tó ná ádòn mà gbòxó í nán vā yi kòn rún jiá èmàa? ¹⁸Vá ènukə dó ná có ènúmèánwó có ájímè. Enú hinànwó í xó nádú àmè. ¹⁹Đó ájímè i súsú vəèn wó dó ná có, àmè wúwú, matálé, dónđòn majə majə, fráafi, vixówó kide ézúwó. ²⁰Enú hinànwó í xó ná qú àmè. Vá qúnú ásí makró η xó ná qú àmè o.» ²¹Yesu có lá lánan í yi Tir kidə Sidon dúwómè. ²²Kánán ηònrún qéka ká có adéqù hinànwó mà án vá Yesu gbó kide áxá qédké bə: «kpó ádònū mà jì, áxótò David yé vi. Gbóngbónvəèn qéka lá àyá ná évinyò ηònrúnvi.» ²³Vá Yesu η dó ηún nén o. Yé dəpròviwó vá qé kúkú nén bə: «ηèn, dó á lá dá áxá kpró mì dó.» ²⁵Vá Yesu dó ηún bə: «Wó dó jì vā ná Israél yé rəèngbòvi búbúwó qédké i.» ²⁴Vá é vā í jékró dá Yesu yé ηkó, í nún bə: «Áxótò, kpádá ènúnpjèn.» ²⁶Í dó ηún i nún bə: «η ηón bə wóá có qéviwó kpónón dánñkpi ná ávúwó o» ²⁷Í nún bə: «èè, áxótò, vóá ávúwó qú ná ènúdúdú wríwrí ká gé ná jèn dá wó xótòwó tâvú gá má án» ²⁸Yesu dó ηún nén bə: «ηònrún, tòò xòsá gánηgán. Nán vā mà ná èwó sigbə é jía èná.» Í adó vó ná èvia ηònrúnvia lé gáxóxò hinànwó. ²⁹Yesu có lá lánan í yí Galilé xú tó í rá étò qéka í vè kanrèn déji. ³⁰Ámè súgbò gánηgán qéka vá gbò, kidé (báfánwó), ηkuvitònnónwó, àmè máxónuwó, sákúnònwó kidə àmèkə lèdó vóvóvówó. Wó có wó dá Yesu yé fónùn í yódó wó. ³¹Gánaməéán, é wúnwú ná àmèánwó ká wó kpò bə àmè máxónuwó lé xónùn, adék vó nésákunònnwó, báfánwó lè zón í ηkuvitònnónwó lè kpó ηùnú. Wó kàfù Israél yé Mawu. ³²Yesu yò yé qépròviwó í nún náwó bə: «jì kpò ádònúmè ná àmè hinànwó dó wó kpòtò í gbé lá ná kidə jì í ènúdè η lá wó si ná woa qú o. Nén ηjí bə mán nyán wó lá fifé mà ná woavè gəjeén lá émōnjí o.» ³³Adékpròviwó qonjún nén bə: «Léfi mían teŋ kpò kpónón súgbò lá lè zigbə hilá jí í nán àmèsgbó hilawó náwoaqú? ³⁴Yesu nún náwó bə: «kpónón nénà i lá mìansi?» Wo nún bə: «Amadrə kidə éhoé hçéqéka» ³⁵Í Yesu qégbé ná àmèánwó bə woa kanrèn qá ányigban mà. ³⁶Í có kpónón amadrəawó kidə éhoéawó. Ké í qé ákpa jròa, è kán kpónón ánwó. Ámèn ná yé dəpròviwó. Adékpròviwó có wó ná àmè súgbòawó. ³⁷Wosáe qúnú í qóxó. Wó ló kpónón wríwrí kə kpòtò a wó í qó kisi amadrə. ³⁸Ámè kawuiblatòn tóhó àmènà qúnù, ná wó η hrèn ηónrunwó kidə qéviwó. ³⁹Í Yesu nyán àmè ánwó í qó ákro qéka mà, í yi Magadan yé quwó mà.

Chapter 16

¹Farisitòwó kidə Zadukitòwó vá dò Yesu kpó í lá kéesá bə nàn diisà qási có jinkori dákə ná yé wó. ²Vá á dó ñún némó bə: «Né fièñì qòa. Mí nùn né bə: «xixéàmà kàa nyón dó jinkori bià.»³ «Nindìn yáa, mì nún ná bə: «Eci lá já əgbá, dó jinkori bià í dóo zúubrú. Mí nyán núxó xòxò có jinkori yé nònòmà ñùn, vóa mìnteñ xó ná nún có gaxóxó yé désiwó ñún o. ⁴Jijimè vɔèn kide matelé wótò lè jí dési qákin tóvò ná Yonas tó o.» Í Yesu có lè wó gbó í yi.⁵ Gákèmè adəpròviwó dó agá ameevəatò jia, wó ñrónbə í wo ñcó kpónònwó o. ⁶Yesu nùn némó bə: «Mì lábá ná Farisitòwo kidə Zadukitòwo (kpónònhúnù)» ⁷Adəkpròviwó xónún lá wódakiwómà í nún bə: «Ké míj cò kpónòn dəkin nàn a&n o i dò.» ⁸Ké Yesu sá éná án, é nún bə: «Mi, àmè xòsə cüküvi tòwó, nukájò i mi lè nún lé mìandékiwó mè bə ká minçò kpónònwó hèn án í e màan!⁹Mí ñkpò énún dési kpò i dónyún kpónòn amàntɔn né àmè kawuiblatón tóhó amàntɔn i e màan? I kisi nèná mè i mì lè kpótiawó dá? ¹⁰Ké wúà, kpónòn amadrə ná àmè kawuiblatón tóhó àmènà i kisi nèná mè i mi lè kpótiawo dá?¹¹Nukáé dò mi ñ lè sá gòmè bə ñèn ñ lè xónún némì có kpónòn ñún e màan? Mikpò mìandékiwoji có Farisitòwó kidə Zadukitòwó kpónònhuin nùn ñún (levarin). ¹²Léwó, wó sá gòmè bə ñ lè xónún ná yéwó ñun có kpónòn húnún ká wó sá dá ná kpónòn mè ñún o, gánñkə bə wóá kpó yòdékiwó jí có Farisitòwó kide Zadukitòwó ná kprámà ñún.¹³Ké Yesu vá dó Kaisaria Filipi-dua mə an, e káa yá dépròviwó sá bə: «Mèe í wó nún bə aməgbətɔvia ñi?» ¹⁴Wo nún bə: «Amədq nún ná bə Yohanes Mawu cidətanamətó, aməbúwó bə Elia, aməbúwó nún ná bə á nyin Yeremian nómì Mawu nyɔnúdetə qáka.» ¹⁵E nún ná wwó bə: «Vóa miànwó, mèe i mí ná bə ñ ñi?» ¹⁶Simɔn Petro ñoñùn : «E ñi Kristo, Mawu làgbə yá vi.» ¹⁷Yesu dó ñún bə: «Yàyrátó í á ñi, Simon Yona yá vi, dó ñnyin ñtirán kiqə əhún i qá ənúlā diisà ná éwó o, vóa tiin-dadá ké léjinkoriwó a í dúsà náéwó. ¹⁸Ñ nún ná wó bə è nyin ákpá, í ákpá hinàn jí i máan mən tiin hamè án qá. Ekú ñ tacá ñkáa kpó ñúsən dəjí o.¹⁹Máan có jinkoriwó fiçfuxó yé càviwó ná éwo. Ñnú dásiaqé ká áabrà lè anyigbaan hilá jí á, à nón bàbrá lè jinkoriwó, i ənú dásiaqé ká a à tò lè anyigban hilá jí á wóá tii í lè jinkoriwó» ²⁰Yesu dá éssé ná adəpròviwó bə wó ñkáa nún ná àmèdékən bə yá nyin Kristo o.²¹Lé gánámèán, Yesu tò nún ná dépròviwó bə yá dó lá yi Yerusalémí, i là vò qú àyá súgbò lè àmèganwó, vɔsátowó kiqə ənúkprámàtò gánñgánwó lò mè, bə wó dó lá wú yé í yéá fén có àmèkúkwó mè ñkèkè amàntɔn án gbé. ²²Seyijià, Petro yòè qá ákpádékà í, nún bə: «Áxótò, énuùn hilá nán gboyi lè ágbòwó, énún hilá ñkáa jò dá éjiwo gbádá o.» ²³Vóá Yesu trò i nún ná Petro bə: «Satana, vá yi tiin ñgbə! e nyin ákpá krinú qáka ñ, dó ñ cò əqé lè mā ná Mawu yá núwó o, vóa ná àmèwó núwó.» ²⁴Yesu nùn ná yá dépròviwó bə: «Ná àmèdékən bə yáea kprò ñ do a, é dó lá gbe ənún lè qákia gbé, i cò yé ticogá i kprò ñ do. ²⁵Dó àmèdékásiaqé ká jí bə yáea xò yéæ gbéa, là bú í, i àmèdékásiaqé ká bú yá gbé cágba tñjèn án, là trò kpjé. ²⁶Dó a lá káa í àmè lá kpò neé xixəa sáé nyi yátó vóa ná á bú yá gbé. Nukáé àmè lá teñ nán i sá qòri yá gbé?²⁷Dó àmègbétɔvi lá và kiqə yá dícɔviwó lè yá dadá ñtikòkò mè. I á vò lú fén ná àmèsiamè dá yá dówòwò ñú. ²⁸Ñ lè nuùn ná mì lè ényòn dó dómè, àmèdqwó lè mìan mè lélá, í wó ñkáa kú o, gbóxó í lá kpó àmègbétɔvi í á vò lè yá fiçfudé mè.»

Chapter 17

¹lè ñkèkè amandèn ñgbæa, Yésu yó Petro, Yakúbú kide Yohanès yé vi, í có wó yí átó yiyi qéka jí. ²Yé nò nò mè tró lè wó ñkuvimè. yé ñkuvimà dí sigbæ ñindon éná í yá wíwó yé pémpém sigbæ kòkò éná. ³Àkáakàa wó kpó Mosè kiqe Elia í wó lè xónún kidè Yesu. ⁴Petro dó ñjún ná Yesu bæ : "Açcótó, á nyón ná mí bæ mián nón lélá. Ná é jí a, màan wó əxó amóntòn qé lélá, tówo qéka, qéka ná Mose i dèka ná Elia ". ⁵ké ì lè xónuán , ákpókpó kòkò qéka cón wó ji. Ëgbæ qéka dí có ákpókpóa mè bæ : " kpó, tiùn-vi rónrón kéè nún nyón ñjó , ñj án ká. Mi dó áto á. ⁶Ké adépròviwó sè énàán, wó ɔjéèn dè wò ñkuvimèwó jí ì vónvón gánngán dáká jí wó. ⁷Lánán akàakáa Yesu vá kræ wó ì nun bæ: " Mí có, mì ñkàa vónvón o. " ⁸Wó kpó éji vóá wó ñkpó àmèdqá tóvó ná Yesu o. ⁹Ké wó lè dí có atóá jiá, Yesu dó éssé ná wó bæ: " Mi ñkàa nún énún ké mi kpóa ná àmèdqá gbóxó ná àmègbetòvia, nàn fón có àmèkùkùwó nèo" ¹⁰Adépròviwó këesø bæ : " Nukéè jò í énukpramètögánnä gánwó nùn bæ è lè vénvèdè bæ Elia nán vá jéñkó màán? " ¹¹Yesu dó ñjún ná wó bæ: " lè ényón dódó mè án, Elia lá vá i lá gràdó ènúqèsiadè. ¹²vá ñ lè nún ná mì: Elia vá vó, gánngkè wó ñkpòè qèssi o. vóá wó wò ènùkè wó jí à wó sèé nèn. Náná ké í àmègbetòvi là và qú áyá lè wó lòmè án ná. " ¹³Adépròviwó sá gòmè bæ è lè xónún ná wó có yohanès Mawucidètanamètca ñjù. ¹⁴Ké wó trò yí àmè súgbòwó mèán, ñjucù qéka và Yesu gbò ì jekró dá ákómè nèn. Í nún bæ: " ¹⁵Axótó, kpò adjónùn mè ávínjò, dò á ló gágòjèn dó ì ló qú áyá sugbò. ¹⁶Đ gónçójen dè èzómè kidè écimè gádóomè. ñkpòè vá ná tóç dpròviwó gánngkè wó ñteñ yòdqó nen o ¹⁷Yesu dó ñjún bæ: " jijímè mánxòsètò; kékè ná gakéè ná ì màan nòn miàn gbò nòn? kékè ná gakéè mè ì màan lèbá ná mì dò? Mi kpò dèvia vá lólà" ¹⁸Yesu nyán gbóngbón ì i dó ló qéviamè. Êdþá vó ná qévia ákáaká. ¹⁹adépròviwó vá Yesu gbó lè bëbè mè ì nún bæ: " Nukéè dó í míj teñ nyèn màan? " ²⁰Yesu nùn nè wò bæ " cágba mian ɔcɔsø cùkúvi tó Đó ñ lè nuin ná mi lè ènyòn dodómè ná ɔcósø cùkúvi qéka sigbæ frèfikù ènè lè mián sià mi an teñ nù nè ètò hila bæ" hùn jii lè lè i nàn yi loonù " À hùn , i ènùqé ñkàa grò wò wò nè nù o. " ²¹Vòa tò èdqé ɔcòcò kidè ènùbà brà mè i gbòngbón hinàn mònki dò nè lè ²²Gàkèmè wò nòn Galiljà Yesu nùn ná yèdèpròviwo bæ: wòa cò àmègbetòvi jo nè àmè wò . ²³I wòa wui i lè ñkèkè amontòn an gbè a à fòn (yòn) cò àmèkùkùwó mè: Adéprò viwò fankoa. ²⁴Xè wò dø kapernaum àn ñjucù kà jò nè èkò nè Mawuehà a wo và Pølu gbò i nùn bæ miàn ɔcòtò ñ tù èhò à a? ²⁵Í nùn bæ ee kè Pølu dø a ɔcoamè àn Yesu tò nùocò i nùn nèn bæ nè a bùi nòn Simon , meèn wò si i anyigban jí fiçwò ɔcò nè èhowò dè? cò wò dumèviwò si nò mi cò àmè jrò wò si? ²⁶Kè Pølu dø ñjún bæ àmèjròwò à Yesu nùn nèn bæ nè inyi ènɔàn èdumèviwò yá ñ tù nè èhoà. ²⁷Vòa nè ètahò ètahò jòtòwò ñkàa wò ènùvèn àn yi aɔcùmè da èpè i nàn lè èhoà kè và kèlèkèlè a nè èkè yè nù mò àn aà kpò èhoà qéka. Đéø, ì nán còená ètahò jótòwò dá ènyén kidè èwovè nû"

Chapter 18

¹Lè gànàmèán adəpròviwò và Yesu gbò i nùn bə << Mεen i gàngàn wi lè jinkoriwò fiòquscò mè?>> ²Yesu yò qèvi cù kùvi qèka và qèkia gbò i cò è dè wò déñdomè. ³I nùn bə << lè nyòn dodòmè ñ lè nùn nè miñj qòri (trò) i zùn sigbè qèvi cùkùivìwò ànèàn miñj kàa qo jinkoviwò fiòquscòmè tò aròkpà qè ji o. ⁴Kè inujin ànè àn àmè qèisia qè kè bùbò qékia sigbè qèvi cùkùvi kilàa nyin àmè gànngàn wi lè jinkoriwò fiòquscó a mə. ⁵I àmè qèisiaqè kè scò qèvi hilawò qèka lètin-ηkò mè àn scò ñ. ⁶Gànñkè àmè qè ànunvèen mè àn à nyòn nèn wi bə woa brà èkpò gànngàn qèka dà yè kò i cò è danñkpin dà ascù mə. ⁷Bàbàa nà scicàamè cágba gascoscò senñùwò tò qò è lè vavèdè bə ànùn hinàn wò nàñ jò vòa bàbàa nà àmè kè ji i ànun hinàn wò lè tò i jò à. ⁸Nà tòò lò nò mi tòò fò lè nàñ bə nàñ gøjén àn coè i còe danñkpin dè dinñdin tòhò. È nyòn nèwo wi bə nàñ qò jinkoriwò fiòquscòmè kiqè alòkpò nòmi àfòkepò, bə woà cò wo danñkpin dè èzo màvò mè kiqè alò àmèvè àfò amèvè. ⁹Nà tòò ñkuvi là nà bə nàñ gè jèn àn coè i còe danñkpin dè dinñdin tòhò. Ènyòn nè wo wi bə nàñ qo jinkoriwò fiòquscò mè kiqè ñkuvi qè ka bə woa cò wo danñkpin dè èzomè kiqè ñkuvi àmèvè. ¹⁰Mi kpò mianqèkiwòjì bə minj kà gòbè màan ròñ qèvi hi nàñwò qèka o Dò ñ lè nuin nè mi lè jinkoriwò fiò duscòmè àn wò Mawu əñjen dòtòwò lè kpò tiin dadà kè lè jinkoriwoa yè ñkuvimè gaqèkpukpuidè mè do. ¹¹Dò àmè gòbètòvì và bə yòa òc ənùkə bù a. ¹²Nukàò mi bù? nà àmèqè wò arèngbòvi kavətakpò qè i qèka bi à ñ tà nəci kavə ciwò ciásidèkè à wò dè dè ètòji i vè ji nè kè bù à? ¹³I nè i kpòè àa ñ lè nuin nè nù lè ènyòn dodòmè è kpò nè jijò sùgbò lè ñùn wù kavəcù wo ciásidèkè kè ñ bù à wó o. ¹⁴Nà nè kà inyin miàñ dadà kè lè jinkoriwo a yè jiji bə qèvi hinàn wò qèka nán cròñ o. ¹⁵Nà tòò nènvi wò ànùn vçèn dè əñjùnwo áa yí gbò nè nàñ nùn ənukə i wò dè èñjùnwoa nèn nè i sà gòmè nè wo áa, a qúji. ¹⁶Vòa nè ñ sà gòmè nè wo áa prò àmè qèka nò mi àmè àmèvè dè qèkiwò ñùn cágba nè tò ènùtòhò àmèvè nòmi amòntowò nùn mèàn woa nùn ènyɔndodo a. ¹⁷I nè i gbà etò qòdqò wò a cò ènyòn àn yi əhàamè nè i gbà etò qòdqò əhaamè àn woa còe sigbè àmèmaxòsà nò mi ətahoscòtò ànè. ¹⁸Lè ènyòn dòdò mè ñ lè nùn nè mi ənùdèsiqè kə miàñ bà lè anyigban jia woa brèe lè jinkoriwo cà i ənù qèisiaqè kə miàñ tù lè anyigban jia woa tui lè jinkoriwò cà. ¹⁹Ñ gbà lè nùn nè mi nà àmè àmèvè wò qè ka lè anyigbàn hilà ji i biò ənuqè a tiin dàdà kè lè jinkoriwo la còè nà wò. ²⁰Do lè tiin ñkò mè àn ñ lè wò dòñdòmè>>²¹Pølu vá i nùn nà yesu bə Aøcòtò zè nènè i maàn sà kè tiin nònvi nè i wò ànùn vèen qè èñjùnyè? kèkè zøadrøa? >>²²Yesu nùn nèn bə <<ñèn ñ nùn nè nù bə zadra o ganñkè kèkè zè kàkitàkpòcùwòciadø. ²³Jinkoriwò fiòquscò wò qè sigbè əfiò qéka kà ji bə yéa wò àkòñta kiqè yé dòcòvìwò ànè. ²⁴Vò a kè i tòò àkòñtæa jia wò kprò ədøcòvì qèka kè dù sikåho fen kauriblatøn toho àmèwò dè qè a và nèn. ²⁵Kè ənùkə à səñ tù à ñ lè siàa yè scòtò qè gbà bə woa sèe kiqè àsià kiqè èviàwò kiqè ənùdèsiá qè kə lè sià nè woa səñ tù èfèn àn. ²⁶Èdøcòvìà gè jèn i jèkrò qè àkòmè nè nen i táacù i cò èfèn àn səè sà kèø. ²⁷Èdøcòvì hùàn yè scitòa kpò adønu mè nèn i tå a cù i cò èfèn àn səè sà kèø. ²⁸Kè èdøcòvìa dò a è kpò ècørò à hà ti dòcòvì qèka kè qù korarohò kavətakp yè fèn døø qèa È lèè i mòn əkò nè i nùn bə tù fèn kà a qù qè ñ qè à ñ. ²⁹Gànñkè yè scrò hàtià jèkrò i qè kùkù nèn bə. xò jigbòqì ñ hòeđøka màan tù fèn àn nèwo. ³⁰Vò ədøcòvì kèlèløè lètòa gbè è vè còe qè gákpmè kèkè i sènàñ gákèmè i tù fèn àn nèn àn. ³¹Kè èscrøa hàtiàwò kpò ənùkə jòàn scomèfièn lè wò yi i vè nùn ənukə jøa nè wò scòtò. ³²Èdøcòvì hinàn yè scòtò yøè i nùn nèn bə Èwo ədøcòvì, vçèn ñ cò èfèn hinàn səè sà kè wo qø è qè kùkù ñ. ³³N qøla kpò adønùmè nè ècøròwo hàti sigbè ñ kpò àqènù mè nè wo càa? ³⁴Kè aøcotøa wò scomè fièn àn è cø è nè ètasèñjùntòwò kèkè nè gákèmè i tu fen àn səè a. ³⁵Nà Nà kè i tiin dada lè jinkevria wò nè mi nè àmèdèsiá qè sà kè nòn via lè yè jimè àn nè.

Chapter 19

¹Ké Yesu xónúxó hinànwo jṛjáa, əcó lá Galilé i yí yúdóa qú mè lè ətó yɔrdan yé ŋgbə. ²Àmè súgbòwó kprjè dó i yòdó wó.³Faristòwó tèbòè, i ɖoá kpó i nún bə: "Esáa qémón né ɳúcú bə nàngbə ásià cágbə ənúdqə tò á?" ⁴Yesu ɖó ɳún i nún bə: "Mì ɳhrèn kpó bə àmè ká wò cò gòmèjéjé wò wó àcú kiɖə ásià?"⁵ i gbə nún bə: "cágbə hinàn tòá, ɳúcú là cò gba yé dadá kiɖə yé nánán qè i là kùdá ásià ɳù, i wó àmèvəawó wówa tró zùn ɳtirán qéka á? "Wó ɳ gbə nyin àmèvè o, vúa ɳtirán qéka. Cagbə hinàntò á, ənùkə Mawu cò dé ədúa, àmèdqə ɳkáa mèen o."⁷Wó nún bə: "Nukéə jò i Mosə dá gbə ná mí bə mián wò ɳónrún gbàgbá yè wáma nèn wò ɳórùn gbàgbá yè wáma nèn i yèn màan?" ⁸E nún ná wó bə: "cágbə mián jí sənñjù tóáa, Mosə qémón ná mì bə mián gbə mián sí wó gáñjkə lè gò mèjéjéa, ínyìn éná o." ⁹Ny lè nún ná mì: "Àmèdqəkpukpui qé ká gbə ásià, ná ɳnyin cágbə matélétó, o, i í gbə qé ɳónrún bú á, wò matélò. Í ɳúcú kə qé ɳónrún kə wó gbəa a, wó matélá."¹⁰Adéprjèviwó nún ná Yesu bə: "Né ɳúcú yé nònòmà wòdqè éná lá ásiá ɳún án, ɳ nyón lə woa qé ɳónrún o." ¹¹Vúa Yesu ɖó ɳún ná wó bə: "ɳ nyín àmè qésiadqé i lá tən sá ənùkpràà mè hilá gòmè o, vúa àmè ká wó qémón ná bə woa sá gòmè án qədqə i. ¹²Đó amè tátáa qówóo lè kə wó jí éná án. Í əbwó lè kə àmèwó táká wó, i əbwó cá le ká wóntawó lá wódqəkiwo cágbə jinkoriwó fiódquxó a tò. Ámè ká lè teñ xó ənúkprààmè hiláa, nán xđe."¹³Wó cò qávi qákawó và nèn bə ná qalà dá wójí i xódqé náwó, vúa adéprjèviwo kán jinkorimè ná wó. ¹⁴Vúa Yesu nún bə: "Mí qémón ná qéviwó i mìn káa gbə nówó bə wó ɳkáa vá ȡgbonyé o, ɖó jinkoriwó fiódquxó qé sigbə àmè qíwóá èná." ¹⁵I dá alò qé wójí, i có lá lénàn. ¹⁶Kpò ɳúcú qéka vá Yesu gbə gbə i nún bə: "Axótò, ənú nyɔngbi káe i ɳ qò lə wó ié kpò agbə mavə máan?" ¹⁷Yesu nún nén bə: "Nukéə jò i é lè kà ɳ sá bə nukéə nyón? Àmèdqəka qədqə i nyón, ná é jí bə yéa qó agbə mavə mèán, wò dá ȡsáawó jí."¹⁸Núcúa nún nén bə: "Esá káe wó?" Yesu nún bə: "ká wú àmè o, ká wó matélə o; ká fífi o, ká xovi o,¹⁹bú tóć dadá kiɖə tóć nánán, i nán rón éxrjewo sigbə wojta éná."²⁰Đókèjèviá nún nén bə: "ɳ wò dá ȡsà hinanwó sáe jí, nukéə gbə hian ɳ?"²¹Yesu nún nén bə: "Né é jí bə yéa nyin àmèdodóá, sá ənuké lə asiwóá, i nán cò áhđá ná áyá mònnónwó, ná késimónú nán nón asiwó lə jinkori. Lé hinàn yá ŋgbəáá, váná nán kprjè ɳ dō." ²²Vúa ká qəkajéa sá ényón ká Yesu nún án, ə trò yi kide akoefán qó ənú nyɔngbi súgbə lésí.²³Yesu nún ná yé déprjèviwó bə: "Lé ényɔndodó mè án, ɳ lə nún ná mì, sənñjùn ná hotònón bə nándó jinkoriwó fiódquxó mè." ²⁴ɳ gbə lə nuín ná mì bə, əfà ná kposòwú bə nán tó tònnìdomè, bə hotònón nándó Mawu əfioqúxó mè."²⁵Ké adákprjèviwó sá ényón án, ə kpáca wó i wó nún bə: "Mèen, i là tən kprjè xò mèán?"²⁶Yesu kpówó i nún bə: "lè àmègbətòviwo gbə yán, wó ɳká tən wó ənù hilá o, ganjkə Mawu yá lè teñ wó ənú qésiadqé." ²⁷Petro ɖó ɳún i nún bə: "kpó mí gbə ənú qésiadqé qé bə mián kprjè wo qó, "nukéə i mián vá xđ?"²⁸Yesu nún ná wó bə: "lè ényɔndodó mè án, ɳ lə nún ná mì, miánwó ká kprjè ɳ dō a wóá, lè əxó kə gbònnón án mèán, gákèmè àmègbətòvi là kanrèn dá yá ɳtikòkò zinkpin án ji qéá, miánwó cá, mián kanrèn dá zinkpin àmèwuiwəawo jí, i lá qó kójó ná Israël yá hènnu wuiwəa wó."²⁹Àmè qésiadqé ká có gbə yé xówó, nòvia ɳùcúwó, nònvia ɳónrúnwó yá dadá, yá nánán, éviawó, nòmi anyigbanwó cágbə tiñè án, woa tú fén nènzá kawətakpó i à gbə qú agbə mavə yé ciinòn.³⁰Vúa àmèsgubò ká nyi kèlèkèlètòwó əfiáawo lá vá nyin ŋgbəcitòwó, i ŋgbəcitòwó lá vá nyin kèlèkèlè tòwo.

Chapter 20

¹Jinŋkoriwé fióduxó wódè sigbə anjigban tò dέka kə dó nyindin fúún bə yéa ve kprò ədówɔtɔwó yi yé wainbomà án éná . ²Kə yákiqə ədówɔtɔa wó sá wódɔkiwó gòmà dó kresarohó dέka tútú lá ɿkéké dέka yé dówɔwò yiá, e dó wó yí wainboámà³ E gbə dó sigbə gátón mè éná, i kpɔ ədówɔtɔ briwo ká ədqá dé yé ló wósia o ló a fí mè. ⁴E nún ná wó bə: "Miànwó cá, mì yi wainboámà, ənú désiadé ká nyón án, maà còé né mì." Lé hìnàn yé ɳgbəa, wó yí ədqá wó gbá.⁵ E gbə dó ló gaqèn kidə gasiqdékè mè í gbə wò ənú hinàn nònki. "Zódqékaká sigbə gawúdqéka énèan, e dó i kpɔ àmèbúwó ká ɳláwò ədódqáa o, e nún ná wó bə: "Nukáe jó í mì lélá dé ədódqá mawò ɳkéké bribòa máan?" ⁶Wó dó ɳjuń bə àmèdqá ɳxó yewó o. E nún ná wó bə: "Miàn wó cá mì yí éboámà"⁸ Fiɛŋji gbáa, əbòtɔa nún ná yé bojikpɔtó be: "ɳjò ədówɔtɔwó né nán tú fén ná wó có àmè ciŋgbétɔaji sáyi àmè kélèkélètó ji". ⁹ké Ké ədówɔtɔwó wó xó ló gàwúdqéka mèánwó vāa, àmè désiadé xó krosarohó dέka. ¹⁰ké ədówɔtɔ kélèkélètɔawó vāa, wó bú bə ɳoa xó wú, vóa wó cawó xó krosarohó déká.¹¹Kə wó tú fén ná wó jrjáa, wó fánkoá dá əbotɔa ɳjú. ¹²Wó nún bə : ədówɔtɔ ciŋgbétó hilawó wó dó gaxóxó dέka dquéi, vóa ətú fén dέka rókpá ná mi, miánwó ká qú á yá có ɳidin ló ɳidon gbəa."¹³Vóa əbòtɔa dó ɳún ná àmè dέka ló wó mè bə: "Ehrò, ɳen ɳtafúwo o" ɳen kidə mián wóvə, mí ɳsá miánqekiwó gò mè dá krosarohó déká ji a?" ¹⁴Mì xó ənúkə nyin miántó, ná mián có yi. ɳ cañ bə mán tú fén dέka rókpá ná mián kidə ədówɔtɔ ciŋgbétɔawó.¹⁵ ɳen ɳ kpɔ əmón i là có tú nún nyɔngbi wó wó ənukɔ ɳ jiàa? Nòmi mi lə bia ɳun ɳ cágba kə ɳ nyi àmè xódó mè nyɔngbitɔa a?¹⁶Àmè ciŋgbə là nyi àmè kélèkélè, i àmè kélèkélè là nyi àmè ciŋgbə. " Wó ɳjó àmè sugbə ganjká àmè hòédéká i wó cán"¹⁷Kə Yesu yikó yerusalémi án, e kpɔ aqəkprɔvi àmèvrùvəawó hèn. Lé əmón án jiá, e nún bə: ¹⁸"Mi kpɔ, mi yikó Yerusalémi, i woa có àmègbətɔvi dá álòmè ná vòsatówó kiqə ənúkpraàmèto gánŋgánwó. Wóa búnfɔn èn i wui. ¹⁹I còé dá jimaxsátɔwó lómè ná woa kònún nén i xoé i krèn dá áticóga ji. Vóa, ló ɳkéké amòntón á án gbəa, á fón."²⁰Seyijia, zébédé yé sì kidə Yesu gbó. E jákró dá ²¹Yesu yé kómè i bijé ɳnuqdéká. Yesu dó ɳún nén bə: "Nukáe ɬé ji?" E nún bə: "Dá món ná ɭvinyé àmèvəawó nán kánrèn dέka dá tó ló miòn mè lè tó fíóduxó mè."²²Vóa Yesu dó ɳjúnnèn bə> "ɳ nyán ənúkə ɬé bió a o. Mián teŋ nún ənú vèvá kə mán nún án?" ²³E nún ná wó bə: "Mián nún tún ná vèvá ɳanwó. Vóa ná woa kanrèn dá tún ló dúnù kidə tiin ló miòn mè án, ɳ nyi ɭéjén i là neén o, vóa ə nyi àmèká tiin-dádá gradoá dè nón án wó i." ²⁴Ká adə kpròvi amɔnwó kpɔtiawó sá ənyón hiláa wó wó xoməfién dá nónvi àmèvəawó.²⁵Vóa Yesu yó wó vā dέka gbó, i nún bə: "E nyán jimaxsátɔwó fíowó dúu ná wo ji i wó mè vèvədè wó fíowó dúu ná wo ji. ²⁶Vóa ɳ dó lá nyi ɭé ná mán mè o, ganjká àmèká ji bə woa kikə əyé ð ejia, dó lá mián dócɔvi. ²⁷I àmè désiadé ká ji yéa nyi kélèkélètó ló mián mè án, dó lá nyi mián dócɔvi,²⁸nén i àmègbətɔvi ɳ vā bə woa subó yé o, ganjká bə yéa subó i cí yé gbé nán cágba àmè súgbò tó."²⁹Gakémè i dó ló Yérixo dúa mè án, àmè súgbó kpròè dó. ³⁰ɳkuvitɔnón àmèvə kánrèn dá əmón án tó dè. Kə wó sá bə Yesu vā yikáa, wó dá axá bə:" Axótó, David yévi, kpɔ aqđonù mè ná mí"³¹Àmè sugbɔawó kán ɳkuviwò nérwó bə woa vinj, vóa wó gbé dá axá siŋsiŋ bə:" Axótó, David yé vi, kpɔ adđonù mè ná mí.³²Yesu nónnté i ɳjó wó i ká wó sá bə:"Nukáe miјí bə mán wó ná mí?" ³³Wó nún nén bə:" Axótó, mián ɳkuviwó nán hún"³⁴Yesu kpɔ adđonù mè ná wó, i kré wó ɳkuviwó. Ákákáa, wó ɳkuviwó hún i wó kpròè dó.

Chapter 21

¹Ké Yesu kide yé d'épróviwó tábó Yérusalém í qó Betphagé dúmè tábó ámitójia. ²Yesu dó qépròvi àmèvə í nún né wó bə: «Mí yí ədú ká lá ḥkòá mè, míán kpó i wó brá këtèkètè nòn qéka kiqə évia qè. Mí tükawó i kprówó vá ḥ. ³Né àmèdà ká nyòn də mi sááa, mi nún nèn bə: "axótó hiánwó, i àmè hinàn là tacimí qè i mián yí kiqəwó ákàaká".»⁴Séyijia, e và mà bə énukə Mawu nyónuqətó nún qéá, lá teñ jó. Ê nún bə: ⁵«Nún né Siòn nyónrùnvia bə: "tōo fiú va əgbówo lè àmè d'aki búbò mè i lé këtèkètè nón kidə évia jí."»⁶Adépróviwó yi i wó sigbə Yesu nún né wó a éná. ⁷Wó cō këtèkètè nón án kiqə évia vá, wó qó wó wú gànnganwó i Yesu kánren dá wó ji. ⁸Àmè súgbó qó wó wúwó (wó vónwó) qé əmón ji i àmè bútó wó cō átitóviwó i qó wó cawó də əmón. ⁹Àmèká lá Yesu yé ḥkó kidə ká lá yé ḥgbəawó lédáaxá bə: «Xò mì, David yé vi! Wóyrá àmèká gbónón lá áxótó yé ḥkó mè án! xòx i nyi kékə cō Mawu gbò!»¹⁰Ké Yesu qó Yerusalémdu mèán, équásáá húnhún i nún bə: «Mèn i nyi àmè hilá?»¹¹Àmèwó qó nyún bə: «Àmèwó qó nyún bə: «Àmè hilá nyi Yesu, Mawunyónuqətò Nazarétitó cō Galilé.»¹²Lé hinán yé ḥgbəa, e qó qéxoxámè. Ê nyán àmè kə lá xré nú kidə àmè ká lá sá nú án wó sáé lè qéxoxómè án, i mún əhó qđritówó tavuwó.

¹³Ê nún né wó bə: «Wó ɳrón qé bə: "Wó yó tiin xómè bə ədáxoxò," vúa mí cōe wó fráfixó»¹⁴Ñkuvitónónwó kidə àmè cárukuwó vá gbó lá ədáxoxòamè, i í dá ná wó.¹⁵Vúa ká vósatò gánngánwó kidə ánu kprámätówó kpó ənú jiijún ká i wó, i ká wó sá i qéviwó lè dáaxó lè qéxoxamè bə: «Xó ná mi róoo, David yé nyúcùvi» Xomèfién lá wó (wó wó xoməfién) súgbó.¹⁶Wó nún nèn bə: «é sá ənyón ká àmè hinànwó lá nú án?» Yesu nún néwó bə: « èe, vúa mi ɳ hrèn gbéqé kpó bə: "cō qéviwó kidə évi nánwó núnmè i e nán i káfú káfú bribó dō cō əmán?»¹⁷Sé hinán yé ḥgbəa, Yesu cō lá wógbó i dō lá əduamè bə yéa vè dòn Betania.¹⁸Ké i tróvá əduamè nyindin án, fifé láə. ¹⁹Ké i kpó gbóti qéka lá əməntóa, e yi gbó vúa amánka qéqé i i kpó. Ê nún né gbóti bə: «ŋ káa gbə cən əkú gbáqé o.» I ákákáa, gbóti kù.²⁰Ké yé dēpróviwó kpór énáán, e kpáca wó i wó nún bə: «Néné gbóti wó mòn i kù ákáká ka mán?»²¹Yesu nún né wó bə: « Sá ənyónndodómá, ḥ lá nuin ná mi, ná xósé lè mián si, i mí ɳ kádi à, ɳ nyi ənukó wó wó ná gbótiá qéqé i mián wó o, gánngka mián nún né ató hilá bə: "Có lénán, ná nán yi áxú mè,"²²Ênún qéssaqé ká mi biò lè ədáxoxómè án kiqə kánkándqéjíá, mián xòx.»²³Gakémè Yesu qó qéxoxóá, vósatò gánngánwó kidə dú mè-mè cincinwó vá gbó gakémè i lá kpár ənú àmèwóia i wó nún bə: «Tó ácè kpákpa kəè mè i e lá wó ənú hinànwó sáé lè, i mèn nánwo ácè kpákpa hinàn?»²⁴Yesu qó nyún né wó bə: «Máan biò ənyón qéka mi só. Né mí qó nyún ḥ án, máan nún ácè kpákpa kə jí ḥ lá wó ənú hinànwó lá a né mí²⁵Léfi Yohanès yé mawuci (lálé cō) jinkori nòmi àmèwó gbó? » Wó xó nún lá wóqəkiwó mè i nún bə: «Né mí nún bə: "cō jinkoria", á nún né mí bə: «Nukáe i dó i mi ɳ xó sá o?»²⁶Vúa ná mí nún bə: "cō àmèwó gbó a", mi lá vónvón ná àmè súgbówó qó àmè súgbóawó sáé cō Yohanè sigbə Mawunyónuqətò qéka éná.»²⁷Wó qó nyún né Yesu i nún bə: «Minj nyán o» Yécá nún ácèkpákpa ká ḥ sáé lè wó ənúánwóia né mí o.»²⁸Vúa nukáe i mi bú? "Nyúcù qéka wó əvi àmèvə qé: «E yi kélèkélétóa gbó» i nún bə: «Evi nyúcùvi, yi i vè wódó lè ahaqátimè əgbá.»²⁹Evi nyúcùvia qó nyún nèn bə: "ŋèn ɳ káa wó o", vúa lé yé ḥgbəa e qđri étamè súsú i yí»³⁰Í nyúcùya yi nyúcùvi àmèvəatò gbó, i nún ənyón qéka rókpá nən. Evi nyúcùvi hilá qó nyún i nún bə: «Máan yi, axótó» vúa ɳ yi o.³¹Sé qévi àmèvəawó mè, ké i wó yé dadá yé jiji?» Wo nún bə: " kélèkélétóa i" Yesu nún néwó bə: «şé ənyónndodómá, ḥ lá nuin ná mi, etahó jótówó kidə sakánngbówó lá qó Mawu fíqúxómè jengko né mi.

³²Dó Yohanès vá miàngbó lá əmòn jòjò jí, vúa miŋ xó jí sá o, ganngké étahó jótówó kidə sakánngbówó xó jí sá. Í miánwó, ké mi kpó ənú hinàn gbónón án, miŋ trò jímè i xó jí sá kpóté o.³³Mi sá əlódodó bú: " Nyúcú anyigbántó qéka lè. Ê dō áháqáti qéka, i i mèn əkpá hihrádoá, i qí ahafíòn nū, i wó bomèxó i cōe háyà ná áháqáti boqátówó. Lé yé ḥgbəa, e yi ádu bú mè. ³⁴Gakémè enükúwó xáxá gámè tábóáa, e qđ yé dōcōvi wó yi áháqáti boqátówó gbó bō woa xó yé kucèncènwó vá né yé.³⁵Vúa, áháqáti bojikpétówó lá yé dōcōviwó, i xó qéka, wù aməvəatò i dákpká aməntón án tò.

³⁶Ê gbə dō ədōcōvi bùwó kə súgbó wó kélèkélétóawó, vúa áháqáti bojikpétówó gbə wó éná né wó cá wó.³⁷Lé hinàn yé ḥgbəa, e gbó yəntaaví qidáwó i nún bə: "Woa bú évinyé".³⁸Vúa ká áháqáti bojikpétówó kpó qévi nyúcùvia, wó nún né wóqəkiwó bə: " kpó, əcínón qutó a kə: Mi và, míán wui i cō əcínónnuán"³⁹Wó kpře i cōe danqkpi qé áhádátiboa yé ḥgbó, i wù.⁴⁰Ífia, ná əbotóva vée, nukáe i á wó ná áháqáti bojikpétóthiñanwó?»⁴¹Wó nún nèn bə: "Ã crón àmèvəen hinànwó arókpá sénqñutó i lá hinàn yé ḥgbəa, á háyà áháqáttia ná áháqáti boqátówó bùwó, àmè ká lá cō yé kucèncènwó nèn lá ənú&kúxàxá gámè án."⁴²Yesu nún né wó bə: «Mi ɳ hrèn lá ənúñjónjorónwó mè gbéqé kpó bə: "Ekpá kə əxómätówó cō qanjkpián và trò zún zögójikpá ə maa. Hilá cō axótó gbó i nyòn lá mián ḥkuviwó mə?"

⁴³Yéidɔ i ḥ lá nún né mi bə woa xó Mawu fiaqúxó lá míánsi i cōe ná ədú ká lá cən yé kúwó.⁴⁴Àmèdákpukpuíqé ká gégèn də əkpá hinàn ji á lá ɳen wùwù. Vúa, amè ká jí i gajéen déea, là gbán hanyaàhanya»⁴⁵Ké vósatò gañnganwó kidə Farisitówó sá yé lódódóawó à, wó sá gómè bə é lá xónú cō yéwo nyún.⁴⁶Ké wó jí bə yoa láə a wó vónvón né àmè súgbóawó qó wó lè kpře sigbə Mawunyónuqətò deka éná.

Chapter 22

¹Yesu gbè ɔcónù nè wò lè əlododo mè . ²Iñkoriwòfici quscò sigbè əfiò qèka kè lè wò ŋjònrùn qè qè yè kpàkpà qì nè èvia ŋjucùvia ènè . ³E dó yè dàcòviwò yi bæ woa yò àmè yòyòwò nè ŋjònrùn qèdja vòa wò ŋji bæ woa và o. ⁴Efiò gbè qè ədòcòvì bùwò i nùn bæ : Mi nùn nè àmè yòyò wò bæ:<< Mi kpò ŋjì qà tún fièñi nùqùdqù wò wù tiin lálàwò cà kiqè tiin lálavi damiwò i ənùqèsiadø sôgbè vò mi và ŋjònrùn qèqèzàn qùçò. ⁵Vò àmè kè i yòa wò ŋjì dàvè yè nyòn àn əkùqèka o wò yi wò dò vò vò vo wo wòccò. Amèqè ka yi bò mè i amè amè vè atò yi àfimè. ⁶À mè kpòtiawo lè yè dàcòviwò i dò ŋkpèn wò i wò wiwò. ⁷Efiò wò ɔcomèfien ə dò yè sò jà wò bæ woa ve wù àmèwù tɔawò i tò zò wò dù. ⁸Lè hinàn yè ŋgbèa ə nùn nè yè dàcòviwò bæ ŋjònrùn qè qè ŋjkèkè yè nù qùdqù a sò gbè vòa àmèkè ŋjì yòyòwò ŋjì jè. ⁹Yèido nù yi əqùa yè mòn doò gòwò nù nè mian yò àmè qè siaqè kè mi kpòa và ŋjònrùn qè qè ŋjkèkè zàn qùçò. ¹⁰Eddòcòviwò yi əmònwò ji i yò àmè qèsiadø kide wo kpòa và àmè vòenwò kiqè àmè nyòngbiwò i ŋjòncùn qècoa qè. ¹¹Vòa kè əfiò qè əscòàmè bæ yè a kpò àmè yòyò a wò à o kpò ŋjucù qèka kè ŋjì do àzàn qùdqù wù wò o. ¹²E fiò kee sè bæ " Eecrò nè è wè mòn i và lèlè azànqùwiwò mà dò əmàn ? " ŋjucùa vinj ɔcui. ¹³I əfiò nùn nè ədòcòviwò bæ mi brà ŋjucùa yè fò wò kide yè lò wò i còè danqkpi dà zùbrù mà lèfì aqùkui qùdqù kide avinj fànfànwò lè à . ¹⁴Dò wò yò àmè sùgbòwò vòa amè hoè qè kà i wò càn. ¹⁵Efia Farisitòwò yi i ve wò dòdò sigbè woà wò i cò Yesu ŋta yè nyònù nùwò i sè lè à ŋjùn . ¹⁶Wò dò wò dòpròviwò kide herodiyé hàbò bæ mè nòtò qè ka wò qèe nùn bæ Enùkpràmètò nù nyàn bæ ə nùn nè ènyòn dò i ə kpòrè nè Mawu yè mòn lè ènyòndòdò mà ŋjòcò nè èqè lè àmè wò nyòn nùnùwò mè o qè ŋjì kpò nè àmè yè ŋkuvimè o. ¹⁷Kè inyi ènè àn nùn tòò sùsù nè nù Ə lè èsè mè bæ woa tù ətahowò nè kaizaro nòmi ŋjì lè èsè mè o? ¹⁸Vò a Yesu nyàn sùsù vòen kè wò woà i nùn bæ << Ayèmè nùn wò tò wo ! ¹⁹Nukè jò i mi lè tè kpò? Mi disà ətahò qèkà un>> wò cò krosarahò qèkà nèn ²⁰Yesu nù nè wò bæ mèen fòtò (image) kidè ənù ŋjòhròn inyi hila lè ji? Wo nùn nèn bæ << ²¹Kaizaro tò i >> Yesu nùn nè wo bæ< cò ənùkè nji kaizaro tòa nè kaizaro i miàn cò ənukè nji Mawutòja nè Mawu.>> ²²Kè wo sè ənààn ə kpàca wò i wò cò gbèè qè. ²³Gbònàn zadukitò kè nùn nè bæ nyò nyòn cò àmè kùkùwò mè ŋjì lè à à qèkawò và Yesu gbè wò kèe sè bæ. ²⁴Enùkpràmètò nè Mɔsè nùn bæ: Nè ŋjucù qè kù əvi majià nònvia qè lè qè à sià i jiviwò nèn. ²⁵Nònvi ŋjucù maqdrè qèkawo nè và yì kèlè kèlètòa qè ŋjònrùn kù əvi mè ji Ə tacì à sià qè nè nònvia. ²⁶Leyija nònvi ŋjucù àmèvèatò cà gbè wò ènè amòntòn án tò cà kèkè i sèyì nònvi ŋjucù amadrè tòjì. ²⁷Lè wò kù ŋgbè a ŋjònrùn àn cà và kù. ²⁸Efia nùn nè mi lè nyònyòn cò àmèkùkùwò mè gamè àn, mè kètò i là nji ŋjònrùn àn lè nòn ŋjucù amadrèwò mè qè wò sèa a wò qèè? >> ²⁹Vòa Yesu qè ŋjùn nè wò i nùn bæ:<< Mi lè bù əmòn dò miŋ sè Mawu nyòn nò mi Mawnà ŋjùsèn gòmè o. ³⁰Dò lè nyònyòn cò àmèkù kùwo mè àn, wò ŋkaà gbè qè ŋjònyùn nòmi àcù o i wò ŋkàa gbè dò àmè yì ŋjònrùn qè zàn ɖucò o ganjikè wò wò qè sigbè Mawunøjèdòtòwò lè jinjori ènè. ³¹Vò ànukè kàn nyònyòn cò amèkùkùwò mè àn miŋ krèn ənukè Mawu nùn nè miàn ? ³²Eñèn inyi Abraham yè Mawu Isak yè Mawu kide yakùkù yè Mawu Mawu ŋjì əmèkùkùwò Mawu o vòa àmè lággbewò Mawu i.>> ³³Kè àmè sùgbòawò sè ènyòn kilàa yè nùkprà mèan wò kpàcà wò. ³⁴Kè Farisitòwò sè bæ Yesu nàn i zaduki tòwò viñ ɔcui à wò bò. ³⁵Amèqèka lè wò mè kè ŋjì əsəhpràmètò kà nyòn qèkèe sè bæ yèà tèè kpò. ³⁶Enùkpràmètò èsè kè inyi ganjigán wi lè èsè àmè? ³⁷Yesu qè ŋjùn nèn bæ: Ròn àccòtò tòò Mawu kide tòò ji bibò tòò kpòri bùbò kide tòò tamèsùsù bùbò. ³⁸Eñè gànny gànny kide kèlè kèlètòa nè. ³⁹I əsa àmèvèatò qù : Ròn èccròwo sigbè wònta ènè. ⁴⁰Eñè àmè vè hilawò ji i wò wò əsəawò sèa kide Mawu nyənuqètòwò dè. ⁴¹Sigbè Farisitòwò gbè bò qèè Yesu kà nyòn wò sè. ⁴²E nùn bæ :< nù bù cò kristo ŋjùn ? Mèe vi i inyi? >> wo qè ŋjùn nèn bæ:< yè vi? >> ⁴⁴Yesu nùn nè wo bæ :< nè i wò nòn i gbɔngbɔn àn nàn i David yòè bæ Ascòtò gakèmè i nùn bæ. ⁴³Accòtò nùn nè tiin ɔcòtò bæ: Kànre dè tiin lè qù nù nè kèkè nè gakèmè mèan wò i tòò fùtòwò nàn trò zùn tòò fò tutù nù? ⁴⁵Nà David yò kristo bæ accòtò. nè nè inyi David yè vi mòn? >> ⁴⁶Amè qè ŋteñ nùn ènyòn qè nèno. I cò gbònàn jià , àmèqè ŋjì gbè, de ji i ka nyɔnen sè kpò o.

Chapter 23

¹I Yesu xó nùn ná àmèsgubòwó kiqdə yé deproviwo. ²Í nún bɔ: «Enùkpràmètò Gánngánwó kiqdə Farisitòwó kànren dò Mosá yé Zinkpin ji. ³Enú qá siaqdə ká woa nùn ná mi bə miàn wò, mí wòè í mián còwó dá edòwòwò mè o. Miŋ kà srá wó núnwòwòwó o. Ðó wó nún ná ənyónwó vúa wój cò ná wó dá edòwòwò mè o. ⁴En, wo brá ná agbán kpènkpèn ké sènñjùn hènhèn án wó, i wó cò ná wó dá qé àmòbùwó kògbràmawé. Vúa wónjawó ɳkàa tej hánwó o. ⁵Wó wò ná ənù qésiaqdə ba àmèwó nàn kpó yéwó. Wó wò ná tilawó icò ná wó dá wóqékiwó ɳjùn, i wó kákónà wó wu tògawó. ⁶Wó rón ná bùbùtò hówó lá azán díxowó mè, i ná wá yí agódoxowó, wó rón ná Zinkpin nyónnqbiwójì nònò. ⁷Wó ji ná bə àmòwó nàn ci yéwó kiqdə bribri i nàn àsi yéwó, i woa yó yéwó bə "Enùkpràmètò bríbrítò" ⁸Vúa, miŋ qó la nán i àmèwó nàn yó mi bə "Enùkpràmètò o," dó ənùkpràmètò qéka qéqdə i lá miànsi, i miànwoséa mi nyi nónviwo. ⁹Mi ɳkà yó àmèqdə lá anyigban ji bɔ mián dadá o, qó dadá əkúqdéká i é miànsi, i i lá jinjkoriwó. ¹⁰Mi ɳ kàa nán ná woa yó mi bə "kpròtò" o, qó àmèqdéká dédái nyi mián "kpròtò", yé inyi Kristóa ¹¹Vúa àmèké gánngàn wù lè mián mè án là nyi mián dòcɔví. ¹²Àmè qékpukpuqidé kó kó qékia dá éjià, woa búbòe, i àmèqdásiaqdə ké búbò dékiaà, woa doá dá éji. ¹³Vúa bàbàá ná mi, ənùkpràmètò gánngánwó kiqdə Farisitòwó ayémè nùwòtòwó! Mi tù jinjkoriwó fiòdixó mòn dá àmèwó, qó mián tawó miŋ kàa qó mə o, i mi ɳ lè qá mòn ná àmèké lá hròn bɔ yoa dó mèánwó ná woa wòè o. ¹⁴«Pòàbàá ná mi ənùkpràmètògann gànawó ki qé Farisitòwó! Ðó mi lè zàn kpósùnwó» ¹⁵Bàbàá ná mi, ənùkpràmètògann gànawó kiqdə Farisitòwó! Ðó mi yí ná axú ji i yi ná anyigbàn jí bə yoa trò ji mè ná àmèqdə. I ná i trò jímè jrò, mi wó ná i àmèán zùn ná zómávòmènòtò zé və wù sigbə mián tàwò áná. ¹⁶Bàbàá ná mi, àmèpròtò ɳkuritònónwó miánwó kó nún ná bɔ: «Àmèqdásiaqdə ké cò Mawu yá xó tà nù án, ɳwó énuqdə o, vúa ná àmèqdə ca sika kálé Mawu yá xoamà lè nù án, a qóla wò dái kokò. ¹⁷N'kúvi tónón ɳù nù màyangtòwó! Nukáe i gánngán wù, sika nò mi Mawu yé xó kó sika ɳù án? ¹⁸I, «àmè qékpukpuqidé ká tà Mawu yá niyógbàn án, n wò ɳnuqdə o. Vúa, ná àmè tà a nù jòjò ká ló Mawu yá nujògbàn mè an, qóla wò dáiji » ¹⁹Miánwó ɳkuvitònónwó, nukóo gánngán wú, ənùjòjó nòmi ənù jògban ké ká ná ənùjòjòa? ²⁰Yáidò àmè ká tà ənùjògban án, tà ənùjògban kido ənùkə lè mò án wósóo cà. ²¹I àmè ká tà Mawu yá xóà, tà Mawu yé xóà kiqdə àmè ká lè dòn mè án, ²²N'ənùkə àmè kótà jinjkoria, tà Mawu fiòzinkpin kidə Mawu ɳtá ké lè jiá. ²³Bàbàá ná mi, ənùkpràmètògánngánwó kiqdə Farisitòwó ayémènù wòtòwó, qó mi nán ná amònwóatò ná(mənθə, anəθ), kidə(cumin) gánngkə mi ɳcò ná əqdá lò mè ná ésséa o (jòjò, adònúkpòkpo kíqdə xɔsə). Vúa, ənú hinànwó i mi qó lá wó, vúa mi ɳ qó la lábònè kpòtiawó o. ²⁴Mián wó àmèkpròtò ɳkuvitònónwó, mi wíná ɳemìñèmi vúa mi miná kpósò. ²⁵Bàbàá ná mi, ənùkpràmètògánngánwó kiqdə Farisitòwó ayémè nùwòtòwó! Ðó mi krò ná xòfú kiqdə àgbán ɳgbá gánngkə wó mè xódu qé. ²⁶Farisitò ɳkuvitònón, tútú tòw kòfú kiqdə tòw gbán mè kòlèkòlè cágba ná xóolómè án nàn qí. ²⁷Bàbàá ná mi, ənúpkramètò gànngaganwó kiqdə Farisitòwó ayémènùwòtòwó! Ðó mi wòdè sigbə yòdo yéwó ká nyán kpkpòwó ló xixénú áná gánngkə lé wó mè án, ənùkukú xuwó kidə ənú makjwó i lá mè. ²⁸Nénaké, i mi wò ná qé sigbə àmèjòjòwó ná àmèwó lá xixénù ganjkə ayémè nùwòwó kidə ənuvɔèn i qò mì qé. ²⁹Bàbàá ná mi ənúpkramètò gànngaganwó kiqdə Farisitòwó ayémènùwòtòwó! Ðó mi mèn ná Mawunyònúqetòwó yòdówó grànədó àmè jòjòwó yòdówó. ³⁰Mi nún ná bɔ: «Né mi mènèn nòn agbə lè mián dadawó gámèán, mi ɳ nàn mènmèn kó mawunyònúqetòwó hùn dá anyigbán mè kiqdəwó o. » ³¹Seyijià, mi lè cò ənyón qé miandəkiwó ɳjùn bə yéwó nyì àmè ká wú Mawunyònuqetòwó viwó. ³²Mi qò mián dadawó jijénú. ³³Edàn ké mi nyiawó, ədànvi jijiwó, nònò mián tej sì ná zomàvò yá kòjòqdóqó mòn? ³⁴Cágbo hinàntò, kpò ɳ dò Mawunyònúqetòwó, nyúnù nyàntòwó kidé ənùkpràmètò gànngánwó qidó mi. Mián wù i krán qówó dá áticogà ji. I mián xó əbùwó ló mián gódoxowó, í nyán wó cò əqdú qéka mè səyi ədu àmèvəatò mè. ³⁵Enukə lá dó cò mè ná mián, inyi bə əhún mawònuvèn kpó ká kó dá anyigbán mè ló kó dá mián ji, co kákè Abel àmè jòjò yé hùn ji səyi Baraki yé vì Zakaria ká mi wù ló kòkòxó kidé Mawunuqgbán dónjòdó mè án. ³⁶Ló ənyónndódó mè, ɳ ló nún ná mi bə ənú hinànwó sáe ló vá jijimà vi hinàn ji. ³⁷Yerusaləmi, Yerusaləmi, əunké wù Mawu nyónuqetòwó i dà ná ékpé àmòkó wo dò qidàwoà wo! Zé nònè i ijró ɳi bə mán bò ná ə via wó dá yé wá gòmè án, vúa mi ɳ rón ənù ki hàn o. ³⁸Mi kpò, mián xò gbàn. ³⁹Ðó ɳ gbdéqdə o, kòkò ná gakènè miànn nún bə : «wó yrá àmèké và ló axotò yé ɳkò mèán. »

Chapter 24

¹Yesu dó lá dójéxóxòmè ì yí. yé depröviwó gbó tábòe bō yoa xónùn nèn có qá xó xòa yé mèmè njún. ²Vóa è dójó njún nèwó bø: << Miñkpò ənùn hinànwó sáe á?. Lé ényo dódómè, ñ lè nuin né mí, ákpé dákìñ i káa nòn ákpébújì ká ñ kàa mìn o. >>³Ká í kanrèn qé amítójí qèa, adepröviwó vá gbólé bæbemè i këe sá bø:<< Nún né mí gakémè ənùn hinànwò là jøa. Desi káé wó í lá nyín tòò tòtròvá kiqé ənù jøjòwó ká là dùsá xixéa yé vòvòa?>>. ⁴Yesu dójó njún né wó bø: << Mikpó miandékiwójí, í àmèdé qkàa brø mì o. ⁵Đó àmèsùgbòwó lá và lá tiin-ñkò mè i là lè nùn bø: " ñ nyi kristo," í àmè sùgbò là bù. ⁶Mián sá i wòa xònùn cò ahúawó njún kiqé ahúa nyònwó njún, miñkà cáká o, do ənú hinànwó qó là jø, ganjéké ñ nyin vòvò kò qó o. ⁷Đó ədúbòdáéqdú là có dá ədqùbòdáéqdú bù jí, í əfiòdquxó là có dá əfiòdquxó bù jí. ⁸Fifé lè amèwó là me, kiqé anyigbán hún húnwó lè tóhó vówówó. Vóa ənú hilàwó sáe là nyi əvi jíjí yé vèváséséwó gòmè jéjéwó. ⁹I wóa có mì né xàxá gánngánwó í wóa wú mí. ¹⁰Đó bò dáedùwó sáe là qé ká mì cágba tiñjén. ¹¹Àmè sùgbò là taci wò xósé qè. Wóa sá wođékiwó i àmèdòwó là qéké àmèbúwó. ¹²Mawunyɔnùdétò vixótjwó là và i là brø àmè sùgbò. ¹³Eñúñcèn wòwò là sùgbò kéké i àmè sùgbò wò ròn ròn là fá. ¹⁴Vóa àmèké là dójí kéké i sáyi xixéa vòxóa là kpó xòxó. ¹⁵I wóa nún əfiòdquxó yé nyón nyɔngbi hilà lá xixéasáe mè, né qasə qìdì ná ádùbòdá əquwó sáe. Lé hinàn yé njgbáo, vòvóa là và. ¹⁶Yé qdò ná mì kpó ənyón jìñjùn ká njún Mawunyɔnudétò Daniel xó nún cóa- lè kéké xó à (ná àmèké hrèn án nàn sá gòmè). ¹⁷Àmèké lè yúdqáa woá nàn si rà etówó, ¹⁸àmèké lè əxiò jìa, qká qì và yé xómè bø yéa và cò ənùdé o, ¹⁹àmè ká lè bò mèán; qkà trò và cò yé vúvó wú o. ²⁰Bàbabà né nyón rún əfùnònwò kiqé ká lè nón ánón əví té ñkèkè hinànwó jí!. ²¹Mí xóqdé né mián sìsì qkà nyi báriwá gamè nòmì gbòngbòngbó o. ²²Đó xàxáà gánngán ká là và lè gánamèán là sènñjú wú əsiaqdé këe và kpò có xixéa yé gòmèjéjé kéké sá và qó əgbáo. Yé Mónki qkàa gbo và gbødá o. ²³Né wó qdø lè qkáké hinànwó jíáa, àmègbètòvi qé qkàa kpò xòxó o; vóa cágba àmè cáncánwó tòà, wóa qé qkákéawó kpòtò. ²⁴Eñiá, né àmèdé nún né mì bø: << Mikpò, Kristo lá là qèa, nò mì Kristo lè lónàn qèa, miñkàa xó jí sá o. ²⁵Đó Kristo vixótjwó kiqé Mawunyɔnùdétòwó là và i wò qési kiqé amrimánún gánngánwó bø ná á fàa, wòa frù Mawu yá mè cáncánuwó əntacá. ²⁶Mì kpò, ñ nuin né mì jønkò. >> ²⁷Né wó nún né mì bø: << Mi kpò, Kristo lè zogbají qèa, mì qkà yí o, nòmì è lè əxò dòdò qè mè qèa, mì qkà xòjì sá o. ²⁸Đó sigbø kéké kò né có nyidòn dòxó yi ná nyidònqoxòxó, nóná i àmègbètòvi yè vavá là nyi án né. ²⁹Léfi əràn kùkùwò léa, lónàn i ákángawó nònòn àn né. ³⁰Lé xàxàgánngán hinànwó njgbáo, nyindòn là dó zúbrú, wráti là bù yé kéké, wràtiviwó là gòjèn cò jinjkori, i jinjkoriwò njunsènwò là hùnhùn. ³¹Lé gánamèán, àmègbètòvi yè qési là zè lè jinjkori, i anyigbànyi xòmèwò sáe là fánkoà. Wóa kpó àmègbètòvi i à gbò nòn kiqé njunsèn lá ákpòkpò mè kiqé kpènkpènmè gánngán dàkè. ³²Lé əkpèn gánngàn qéka díqí mè án, à dó yè ədotòwó bø wóa vè bó yé mè cáncánwó lè xixéa yè zózó amèná án wó ji, có jinjkori yè kpađéka i sè yi amèvøatò. ³³Mi xò ənùkpràmè bù cò fúnjki gbò. Né yé lòvivó cén i mì amákáwoá mián nyàn bø əci njønri tábó. ³⁴Nònáké né mì kpò ənù hinànwó sáe à, mi qóla nyán bø ə tèbø xòxóánù qè. ³⁵Đó ényónndòdómè, ñ lè nùn né mi bø, jíjímè hilà qkà và yì gbòxó i ənù hinànwó sáe là jø o. ³⁶Jinjkóri kiqé anyigbàn là và yi, wòa tiin nyònwó qkà và yì gbødá o. ³⁷Vóa, có qkèkéa kiqé gamèán njú àn, àmèdé ñ nyén o, Mawunyàdótjwó lè jinjkoriwó co kpètè ñ nyén o, əviia cà ñ nyén o, vóa dadáa qékin i. ³⁸Sigbø nowa yé qkèkèwo ənáán, né nè i àmègbètòvi yè vavá là nyin án né. ³⁹Đó sigbø lè qkèkè hinànwó ji gbòxó éci gánngàn àn nàn jàá, àmèwó lè qùnù, i lè nù ənú, i lè có wó vi njønruniwò nàn ácú, iwó vi njøcuvivo lè qé njønrun kéké nè qkèkè kë nawo qó àqákà mè àn. ⁴⁰Wón nyán ényónqdé kéké né gakémè ká éci gánngán án já i kprò wo yì à o. Né nè i àmègbètòvi yè vaváca là nyi án né. ⁴¹Nùneú amèvø là lè bómè qé, wóa cò àmèdáka, i tací amèvøatò qè. ⁴²Mì nòn acéji, qó mì ñ nyàn qkèkè kë jì mián xòtò là vàa o. ⁴³Ganjéké mián nyán bø ná axóamè yè xótò mè nèn nyán gaxòxò ká mè frafitòa là vàá, à mè nèn lè acéjí qè, i ñ kà tací bø wóa gbán yé xó o. ⁴⁴Cágba hinàn tò i mì qóla sògbø qè, qó àmègbètòvi là và lè gaxòxò mađonjúdájún qéka mè. ⁴⁵Đòxòvì nyán njúnú kiqé énu qodówòtò ká yé xótò có qé yé xó ji bø nàn lè nàn yéwó ənu qúdqú lè gaxóxó nyɔngbi mè? ⁴⁶Yáyrátó i là nyi ədòcòvi hinàn né axótòa kpòtò i lè wò ənù hinàn gakémè à vàá. ⁴⁷Lé ényónndòdómè, ñ lè nuin némì bø axótòa là còe dá ənukè lésiawó sáe ji. ⁴⁸Vóa né ədòcòvi vòèn qé nùn lá qékiamé bø: << tiin xótò ñ gbónón əfiá o >> ⁴⁹I tò ədòcòvi kpòtiawò xóxó, i lè qúnú i lè núnú kiqé ahanumúnònwó. ⁵⁰Đòcòvi hinàn yé xótò là và lè qkèkè ká ədòcòvia ñ nòntækpó qèa o, Kiqé gáxóxó qéka ká ñ nyán án o. ⁵¹Yá xótò là dón etò nèn, i là trò yè nònòmè sigbø àyémènuwtòwó tò éná, léfi avin fànfan kiqé adúkui qúdúwó lè nòn àn.

Chapter 25

¹Jinjkriwò fiòqùòà qì nyònrùnvi amɔnwò kà cò wò kànñqèwò i yi bɔ̄ yuà vè doàgò wò cù a. ²Lè wòmèàn amantɔn nyi xrònònwò i amantòn wò. ³Kè kanyqèwòà, wòñ cò ami hèn o. ⁴Ganykè yùnúnyantò wò còamigòwó hèn. ⁵Kè nyùcùa ñ và kàbàá, a tikò né wo i wo dànrɔn. ⁶Lè əzandomèan; àxà dàkà dí bə:<< Mi kpó, nyùcùa gbòn vò, mi vè dogòbè!>>⁷Nyònrùn via wò sàè ñjòn i tò wò kànñdewò. ⁸Hrònñnàn wò nùn nà ñjùnùnyant ò wòa wò bə:< nàñ min mi mi, qò min kònyqèwò lè ci.>> ⁹Vòa ñjùnùnyàn tòwò dò ñjùn bə:< inhi bə amian ñ sùgbé i là sun mi kide mianwó còá, mi yi amisatòtò wò gbò nà mian vè jè nà mianqèkuwo¹⁰Gakémé wò yi ami jaqbà, nyùcùa và i àmèkɔ sɔgbè qèà wò qò ñjónrùn déxoa kidéé; i wò tu əhɔn àn. ¹¹Lè gadémèan, ñjònrìni kpòtiawò cà và dò i nùn bə:< hùn hɔn nà mi>>¹²Vòa a qò ñjùn bə:< ényòndodo mè ñjèn ñ dési mi o. ¹³Minòn acèji; mi ñ nyàn ñkòkɔa nòmi gax òxòá O. ¹⁴Do à wòqè sigbè gakémè nyùcù dàka ka hàà yi ədù bi mè àn ènà. ¹⁵E yò yèñtà yèñtà dàcɔviwò ic ò yè kè si nɔnùwo nà wò. ¹⁶E cò əho amant ñn àmè dèka, aməvɔ nɔ àma amɔn àn tò. Àmè dàsiadè xò dè ye ñjuseñ nù i nyùcùa yi yè mò mòn zòñzòñ àn ji. ¹⁷Akàakà, àmèkà x ò əho amantòn àn zàn yè hò i amantòn bi gbè ji dèji. ¹⁸Amévé ji déji né àmèké xò amévea cà. ¹⁹Ganykè ədɔcévi ké xò əhò əhudèkào, hù edò i di yá xotó yè hòa dà mè. ²⁰Lè gaxòxcò diñdin mè àn, ədɔcévi hinànwò xòtò trò gbò i và wó àkòñta nà wo. ²¹Idòcɔví kò əhò amantòn àn và i cò əhò amantin bú và i nún bə:< a cò əhò amantòn ñ kpó əho amantɔn gbè ji dèji.>>²²Yé xòtò ñjùn nèn bə : a nyɔn, ədɔ ɔvi nyɔñbi kido ənùdodòwɔtò e wò ənùdadò lé ənù wo cùkùvi mè màan cò ənù sùgbò nà wó dóo tò xòtò yè jijò mè. ²³Idòcɔví kà xò əho amèvà và i nùn bə < à cò əhò amèvà ñ kpò ñ kpò əhò amèvə. ²⁴Yé Xotò nún nèn bə:<<E nyòn ədòcɔví ñyɔgbri kide ənù cùkùvi mè māan cò ənù sùgbò nàwo. Dòo tè xòtò jijò mè>>²⁵E xà ənù lè lèfi ñ dò ənu dàa o, i è lò nè ənù lè lèfi ñ fù doà o. ²⁶Ñ vònvòñ i kà inyì ənàñ ñjì i vè cò tò hò wrà dà əgùmè kpò ənù kë nyi tòwoà kà>>²⁷Vòa yé xoétò dò ñjùn nèn bə << Idòcɔví vòen kidè húffientò, a nyàn bə ñjì xó nè nù lè lèfi ñjèn ñ dò ənù dào o. ²⁸Á méné ten cò tiin hò dà əhobò xó; in la tim tòtòrvà mè àn māan mènè xò tiin hò kidè alà.>>²⁹Mi xò əhòa lè si i mian còs né ədò kàsi əhò amónwò lèa. ³⁰Dò wòa nàñ àmè kà si i lè wùa vòa ámè kà si ñ lèào woa xò kà lè sia ɳtàcà. ³¹Mi cò ədòcɔví man fènydètò dànykpi dà xixènnu yè zùlrùwò mè lèfi aviny fanfanwò kidè àdukuì dùduuwò là nòn àn .>>³²Eduñlòdò ədùwò sàè là và bò dà ñkò nèn i à man àmèwo mè sigbè arèngbó kprctò mān né arèngbòwo kidè gbɔgbɔé wò a ènà. ³³À cò gbɔwò dà yè dùsi mè i cò gbògbò yé lé miɔn mè. ³⁴Séyijià éfìjì là nun nà àmè ké lé yé dùsi mèàñwo bé :< mianwo kè tiin dadà yràwo mi dú əcinò nà əfiè duxò kè wo gra dò dè nà mi cò xixèa yè gòmèjè mèàñ. ³⁵Do fifè lè ñ i mi nàñ ñ ənù dùdù, əci gòmè tèn ñ zèn mi amè jro i mi xò ñ. ³⁶Ñ lò à mān-àmān, i mi dò auri ñ lòdò i mi dà dà ñ lègàkpàmè i mi và əgbóñè.>>³⁷Lènàñ àmè jòjòwò là dò ñjùn bə:< gbkèmè i mi kpò əwo i fifè lè wó i mi nàñ wo ənù dûdù mān nòmi i əci gòmè tèn èwo i mi nàñ wo əci mān nòmi mān. ³⁸I gakèè mè i mi kpò èwo i è nyi àmèjrò i mi xò èwo mān nòmi lè àmàñ-àmàñ i mi dòawri nà èwo mān. ³⁹I gákpmè i mi và əgbówo mān. ⁴⁰I efio là dà ñjùn bə:<< lè ənycdòdò mè yi lè nuin nà mi bə ənù désiaqè kò mi wò nà dàvi cukuyi hinànwò dàkàà nà tiin nòviwò à ənyen i mi wòe nà>>⁴¹Í á nún nà yé miɔn mè tòwò bə:<< Mi gbó lè əgbɔnyè, amè ənùwò, mi yí əzó máci kə wó grádò dè nà Sátánà kidè yé ñjedótòwóa mè, ⁴²Dò fifè lè ñjì vòa miñ nàñ ñ ənu dûdù o, əcigòmè tèn ñ, vòa miñ nàñ éci ñ ó, ⁴³Ñ ñjí ámèjrò vòa miñ xò ñ o, ñ lá ámán ámán de, gánñkè miñ dò awí ñ o, ñ lè dò i lè gákpmè dè, vòa miñ kpò əjìnèn o.>>⁴⁴Wócawò là dò ñjùn i là nùn bə:<< Axótò, gákéè mè i mi kpò i fifè lè əwó, nòñi i əci gòmè tèn èwo, nòmi i a nyi ámèjrò, nòmi i é lè ámán ámán, nòmì á lè ədò, nòmì á lè gákpmè i miñ kpò əjìwó a máan? ⁴⁵Á dò ñjùn nà wò bə:<< Lè ənyçndódó mè, ñ lè nuin nà mì, ənukè miñ wò nà dàvi cùkùvi hinànwò dàkáa, miñ wòe ñ o.>>⁴⁶Àmè hilàwó lá yí átò dòndón māvò mè i àmè jòjòwò là yí agbè māvò mè.

Chapter 26

¹È vâ mō bō gákómə yesu nún ənyuón hinánuwó jrjá. á nûm né yé dâprövowó bə: ²«Mi nyán bə didilaməñù-ézan kpótú ñkékà àmàvə, i wóa cò àmègbətòvi nàn i wóa krèn dá àticogá jí.» ³Yéyiyía, vósatögánygánwo kidə ədquməməcincinwó bō dâ kayifə, vósatögánygán yé xómá. ⁴Wó brâ ésə lá bəbəmâ bə wóa lá yesu í wui. ⁵Đó wó lá nûm bə : «ñkâ jí azánqúdqú gámé o, cágbə ná aməwó ñka có lá qúkâa mə.» ⁶Yesu nón Bethani lá Simon əkpónón yé xómá. ⁷Ké i lá tâvútô dèa, nyɔnrúndəká vá gbó kidə céruxòafigó gánngán dékâ; i í sâ kâ dâ yé tá. Jí. ⁸Vâa, kâ yé dâprövivô kpó áñèan, xçmèfien lá wó i nûn bə: «Enúngúgú kâé kâ. ⁹Wóa mènèn tej sâ cérû hilâ xâhó súgbò i câ yâ hóá máan né áyàmèn wó.» ¹⁰Vâa kâ Yésu nyán é nûn né wó bə: «Nukâa jô í mí lá wò ənyòn kidə nyɔnrún hilâ mân? È wò énù nyɔngbi ñ. ¹¹Áyàmènòn wó là nèn kidə mì gásigámə, ganjkâ ñen ñkâa nòn míangbò kékâ i sâyi o.

¹²Gákémâ i cò cérúá kô dâ ejinjèn á.; é wòènâ tuin qidî. ¹³Lâ ənyónndódómâ, ñ lá nuin né mí, áfisiafi lá xixéamâ kâ wóa nûn ənyòn nyɔngbihilâ lâa, wóa xónún có nyɔnrún hilâ ñjún i sâ qójú in.» ¹⁴Amədékâ lá àmâ áməwuwaawó mè, kâ wó yâ né bə Yudá Iscariôtia, yí vòsátögánngánwó gbò. ¹⁵Í nûn bə: «Nukâa mián nân jâ ná mân sèè né mí?» ¹⁶Có gánamədóo, á lá jí ámənúkpókpó dékâ ná à sèè né wó. ¹⁷Lâ kpónòn mahóán yé ñkâkâ kékâlâtâa jiá, adâprövivô gbó tâbò Yesu i lá nûn bə: «Lâfi i ji bə nûn dâ didilaməñù-ézan yó nûdqûdú əwo lá?» ¹⁸È dô ñjún bə: «Mí yi ədúgán mè lé ñjucú dékâ gbò i míá nûn nèn bə: «énukpràamâtó nûn bə «tiin gâxoxó tâbò. Ñ jí bə mân xò didilaməñù-ézan nûdqûdú có ágbâwó kidâ tuin deproviwo.» ¹⁹Adâprövivô wò nûkâ Yesu nûn né wó bə wóa wòa i wò dô didila mèñjú-ézan yé nûdqûdú. ²⁰Lâ fiêngbòâ, á yi tâvútô kidâ yâ ədeprövi aməwuivæawó. ²¹Gákémâ wó lá qú nuin, é nûn bə: «Lâ ənyónndódómâ, ñ lá nuin né mí bə, àmèdékâ mián mè lá sâ ñ.» ²²Wó viñ xüü, ié àmèdësiaqdâ tòè kákâ sâ bə: «Enyén i án, áxotó?» ²³È dô ñjún bə: «amækâ cò yâ lâ dâ ágbânmâ kidâ jâ án, yái lá sâ ñ. ²⁴Ámègbətòvi là yí sigbə wó ərjèn có ñjú án énâ. Gánjkâ bâbâa né àmèkâ jí wó tó i sâ àmègbətòvia! Á nyón né àmèhinán wú bə wón kâ jií o.» ²⁵Yuda kâ lá jí bə yâa sèêa, këêsô bə: «Enyén i án axotó? È dô ñjún nèn bə: «Wó əntâ i nûn» ²⁶Ke i lá qûnú án, Yesu cò kpónón, i yréé, i kén èn. È còe ná adeprövivô i nûn bə: «Mi xò i mián qú. Hilâ inyí tiin ətirán» ²⁷Ècò kòfú dékâ i dâ ákpø. È còe nêwó i nûn bə: «Mí nû in, miánwósâ; ²⁸Đó hilâ nyin tiin hûn, ənúbabrá yâyâa, kâ kô dë né àməsugbò, ná ənúvçéenwó còcökâ. ²⁹Vâa jâ lá nuin né mi, nyèn ñkâa gbâ nû-in gbâdékâ kékâ né gakémâ máan gbâ nû-in kidâ mí lá tûn dadâ yé fiçqúxóamâ. ³⁰Kâ wó ji há jrjâ, wó yâ ámitoá ji. ³¹Yesu nûn nûn né wó bə: «Miánwósâ, mi kâ có gbâ jâ dë fiêngi hilâ, dô wó ərjèn dë bə: «Mâán xó árèngbòwó kpörtâ, i árèngbòvivô lá kâ hrèn.» ³²Vâa né jâ nyón có àmèkukuwómâ jrjâ, mân jøjkâ né mi lá Galilea. ³³Vâa Petró nûm nèn bə: «Né àmèkpòtiawósâ có gbâ wó dëâ, ñèn jâ kâa có gbâ wo dë gbaqâ o.» ³⁴Yesu nûn nèn bə: «Lâ ənyododómâ, jâ lá nuin náwo bə; əzán hilâ mè əntâa, gbâxó kókró lá qâtâ, àágbâ jâ zâtón.» ³⁵Í Petró nûn nèn bə: Nâ jâ qâlâ kú kidâwo ətâcâa, ñèn jâ kâa gbâ wo gbâdékâ o.» ³⁶Í adâprövikpòtiawó cá nûn énâ. ³⁷Yesu yi tóhó dékâ kâ wó yònâ bə Gecámânián i nûn né yâ ədeprövivô bə: «Mí kánrèn dë lâ lá né mân yi ñkâ i vè xóqâ.» ³⁸È kprjò Petro kidâ Zébâdâ yâ vi aməvæawó i hèn i tò vâvâ sâsâ kidâ énû xâxâ. ³⁹È nûn né wó bə: «tiin kpòri lá sâ vâvâ súgbò kékâ sigbâ mân kú énâ. Mí nòn lélâ né mián nòn ñjún kidâ jâ.» ⁴⁰È gbâyí ñkâ hœdékâ, có ñkuvimâ cón gú i xóqâ bə: «tiin dâdâ, né àtej vá mè án, gbâ vâvâ sâsâ hilâ jí lá ejinjèn gánjkâ ənyi nûkâ jâ lá jia o, vâa sigbâ éjia énâ.» ⁴¹È trôvâ yâ ədeprövivô gbâ i kpò bâ wó lá dòn arón. È nûn né Petró bə: «Nukâa? Mij kâa tej nòn ñjún kidâ jâ gâxoxó dékâa? ⁴²Mi nòn ñjún i mián xóqâ cágâbâ míj kâa jâ tâtékpó mè o. Gbângbón yâ sôgbâ dë vâa ətirán yâ gbâjâ.» ⁴³È gbâ gbâyí zâdékâ kâ i xóqâ bə: «Dâdâ, né ñkâa tej vá mè bâ vâvâ sâsâ hilâ nân dâ jii lá tiin ñkâ né ñèn jâ kâ nuí án án, tò jijí nân và mè.» ⁴⁴Ègbâ và, i kpò wó i wó lá dòn arón; dô arón brâ wó əkuviwó dë. ⁴⁵Yesu gbâ có gbâ wó dë i vè xóqâ zâtón án tò i gbâ nûn ənyòn dékâ ròkpwó kâ. Léyijiâ, Yesu trôyi yâ ədeprövivô gbâ i nûn náwo bə: «Mi gbâ lá dòn arón i gbâ lá gbâ dë mè án? Kpøé, gámâ sún i wóâ sâ àmègbətòvi né ənúvçéenwâtôwó. ⁴⁶Mi có né mián yí. Kpò àmèkâ kâa sâ jâ án tâbâ mí vâ.» ⁴⁷Gákémâ i gbâ lá xónún án, Yûda, àmèwuivæawi domatô dékâ vá dô. Àmâ súgbò dékâwó có vòsátögánnganwó gbâ kidâ édumâ mècincinwó vá kidâ. Wó hèn əwuiwó kidâ ákpôwó. ⁴⁸Àmâ kâ kâa sâ Yesua, wâ dësí dékâ i nûn bə: «Àmâ kâ mân kprjò fân án, yâ i mián lá.» ⁴⁹Ákâàkâ, é vâ Yesu gbâ i nûn bə: «Axotó, jâ cí éwó!» I i qûdë ənûn nèn. ⁵⁰Yesu nûn nèn bə: «Exrj, wâ ənûkâ gbâ é vâá» I wó kpòè, i wó lá Yesu. ⁵¹Kpò, àmâ kâ lá Yesu gbâ dëawâ dékâ vrû álô i rò əwui dô, i xó vòsátögánngan án yâ dâcôvi ikpâ atô dékâ nèn. ⁵²Yesu nûn nèn bə: «Cò tâo wui dâ yâ tóhó, dô àmèdësiaqdâ kâ la & zâr' wuiâ, lá kú wui yâ kú. ⁵³N bú b mân tej yâ tiin dâdâ né à dâ yâ hâawâtôjendotwó wú àmèwuivæ vâ jâ mân? ⁵⁴Vâa né i jâ énâ, nènâ ənújònjròn ánwo lá wâ mân i vâ mè, cágâbâ né ənûn hilâ nân và mân?» ⁵⁵Lâ gánamâán, Yesu nûn né àmèsugbâawó bə: «Mí vâ kidâ əkpowó kidâ əwuiwó bâ yâwoa vá lá jâ sigbâ frâfitô énâán? Ñ kanréne né dâ ədóxoxó têgbèe i nân lá kprjòanú àmèwó i mí jâ o.» ⁵⁶Vâa ənûn hilâwósâ jâ cágâbâ né ənûkâ mawunyòndetwó əjròn dëawâ nân và mè. Lâ gánamâán, adeprövivô sâa síggbâ dë. ⁵⁷Ámèkâ lá Yesuá wó kprjòe yi vòsátögánngan karifâ gbâ, láfi ənûkprâamâtôwó kidâ àmècincin wó bâdâ dékâ. ⁵⁸Petro kprjòe dô kékâ i yâ vòsátögánngan yâ xómâ. È dô áxóamâ, i kanréne dé sôjâwó mè bâ yâakpâ a&nú kâ lá jâ. ⁵⁹Vòsátögánnganwó kidâ àdâjûdötôwó lá ji vixó dékâ dë Yesu ñjún, cágâbâ né yoa wui. ⁶⁰Wój kpò ənuqâkin o, tógbâ bâ vixó nûtohókpôtâ súgbâwó vóâ. Lâ gâbú mân,

vixó nútóhókpótó àmèvə va. ⁶¹Í nún bə: «Núcú hilá nún bə: "Máàn gbán Mawu yé qéxòxó í lá gbə tró mèèn lé ñkèkè ámóntɔn mè".» ⁶²Vósàtɔ gánñganwó án có í nún nèn bə: «ŋ qó ənyɔn án ŋú án? Ənukéə í àmè hilawó lē nún dē éñúnwo màán?"» ⁶³Vɔà Yesu vinŋ xuiii. Vósàtɔ gánñganwó án nún nèn bə: «ŋ qə gbə né əwo lē Mawu làgbə yé ñkó mè bə nán nún né mí bə yé ŋi Kristo, Mawu yé vi» ⁶⁴Yesu dó ŋún nèn bə: «Wóŋta á nuin. Vɔà ŋ lē nuin né wo, có əfiajiá, á kpó àmègbətó yé vi í á kanrèn dē ŋúnsèn yá qùsimè í là có jinjkori gbó nón». ⁶⁵Vósátɔgánñgán án grèn yé wú í nún bə: «E nún búsùnyón! Núkéájɔ í mián gbá ji ánuñthó kpókpó màan? Mi kpó, mí sà yé búsùnyón. ⁶⁶Núkéə í mí bù?» Wó dóngún bə: «E já né əkú» ⁶⁷Wó tú əta&n dá ŋkuvíimè nèn ⁶⁸í xóé kiqə wo lóxóməwó. Í lē nún bə: «Nu&n ənyóndè né mi, Kristo. Meèn i xó əwo?» ⁶⁹Petro kanrèn qè qé xixánú, ədɔcɔvi nyɔnrún qéká kpòè í nún nèn bə: «E kanrèn kiqə Yesu Galilátɔa» ⁷⁰Vɔà ə gbá lē àmèwoséá ŋkó, í nún bə: «ŋènŋ ŋjàn énuká ŋú á lē xónù cóa o.» ⁷¹Gakəmè í dō yikɔá ədɔcɔvi nyɔnrū&n bú kpòè í nún né àmèkə lénán qèáo bee: «ŋúcú hilá cá nòn kiqə Yesu Nazarëtitɔa.» ⁷²I ì gbá gbé í taa énú bə: «ŋènŋ qési ŋúcù hinán o.» ⁷³Lé màdiñdiŋ mèán, àmèkə lá lénán qèáwó kpò Petro í nún nèn bə: «Lé ka&nkáñdáji mèán, əwo cá á nyi wódómətó ɖéká, qó tɔ́ò núxóxó qè wo diisá.» ⁷⁴Akáakáà, Yesu tɔ́ò énúndòdó nyónwó núnún í í tá ənú bLé màdiñdiŋ mèán, àmèkə lá lénán qèáwó kpò Petro í nún nèn bə: «ŋènŋ désii ŋúcù hinán o.» ⁷⁵Petro qòngún énón ká Yesu nún nèn vá yiá wó bə: «Gbòxó kókró nán qátóá, á gbó ŋ zátón» Lé lénán, ə qó í fán ávinŋ kiqə vevé sásá.

Chapter 27

¹Ké óñunká njindin án, v̄osat̄ò. Gánjganwó kiq̄e adúmà m̄acincinwó brá ésá q̄é Yesu nyón cágba né woa wúi. ²Wó brèè, í kpr̄ò è i v̄e còe né aðukprótò Pilató. ³Ké Yúda ká sá Yesua kp̄o b̄o wó búufón Yesuáà, è tr̄ò jímè í tr̄ò áhóa né v̄osat̄ògánjgán kid̄e àmàcincin wó. ⁴Í nún b̄e: «ñ wó ənúv̄ón ká ñ sa áhùn ma wó ənúv̄ón án.» V̄a wó nún b̄e: «Hinàn ñ lé v̄avéqđ né miawó o. Tòò nyón i.» ⁵Leyijiá, è cō áhoá dànñjki dá Mawu eháamé, i dó i v̄e dá ká óvá.

⁶V̄osat̄ò gánjgánjgánwó xó áhoawó i nún b̄e: «ñ nyón b̄e wóoa cō áho hilá dá énújgbán m̄e o, q̄ó áhún hó i.» ⁷Wó b̄o í xónún cō áhoá ñjún. Wó c̄e xr̄á ázémétó yá nyigbán b̄e wóoa lá q̄i àmàjrowó q̄e jí. ⁸Cágba hinànt̄a, wó yó əbóa b̄e: «áhún yé b̄o» k̄ekè náégbá. ⁹Nènè í Mawunyónuqđtò Ye&r̄émi yé nyónuqđea vaé m̄e b̄e: «Wó cō krósaróhó əgbán k̄e wó tu d̄é Israél duátáà. ¹⁰I wó cō áhoá í s̄e xr̄á ázémétó yá nyigbán sigb̄e axótáa nuín q̄ea éná.» ¹¹Efiá, wó kpr̄ò Yesu yí aðukprótáa yá ñkò, í aðukprótáa keé s̄e b̄e: «Ewó i nyi yúdat̄owó fiò á?» Yesu q̄ónj b̄e: «Ewó i nuin.» ¹²V̄a gákàmè v̄osat̄ògánjgánwó kiq̄e ádumàmàciciwó cō ényó q̄é ñjún án, ñ dónjún náwó o. ¹³Í Pilató nún nén b̄e: «ñ lé s̄e ényó k̄e wo l̄e cō q̄é əñuw̄oa i á mán?» ¹⁴V̄a ñ q̄ó ənyó q̄ekin ñjún o, i i kpáca əðukpr̄ò tóa súgbó. ¹⁵Kp̄o ájièjia, əðukprótáa tánaci gákpámènóntó q̄eká ka ádúa ca&n a&n q̄e lá ázánqúgbá. ¹⁶Lé gánámédóa gákpámènóntó q̄eká àmàsiamè q̄osiá nón lénán q̄e, wó yónèn b̄e Barabas. ¹⁷Cágba hinànt̄, gákàmè wó b̄o q̄ea, Pilató ká wó só b̄e: «Méen i mí jí b̄emán gb̄e q̄e námi? Barabas nòmi Yesu k̄e wó yó b̄e Krisitoa?» ¹⁸Enyán b̄e wó s̄a Yesu cágba éñubrátó.

¹⁹Gákàmè í kánren q̄e yé kójodódó yá zinkpíngi q̄ea, ásiá nún nyó q̄eká q̄idèe b̄e: «Káa wó énúqđekin kiq̄e ñjúcù mányán ényóqđe hinàan o, q̄o ñj q̄u áyá súgbó əgbá lá ədr̄óo m̄e cágba yéto. ²⁰V̄osat̄ògánjgánwó fiò kiq̄e áqđumàmàciciwó kánqđji né àmàsúgbóawó b̄e wóoa biò Barabas i wóoa wù Yesu. ²¹Eðukprótáa ká wó s̄e b̄e: «Lé wó aməvəawó m̄e, m̄een í mí jí b̄e mán gb̄e q̄e námi?» Wó nún b̄e: «Barabas» ²²Pilató káwó s̄e b̄e: «Nukáe í mán wó ná Yesu k̄e Yesu k̄e wó yé ná b̄e Krisitoa» Wósáé q̄ó ñjún b̄e: «Krèen q̄e áticögá jí» ²³Í nún b̄e: «Nukáejó, ənúv̄oen ká í i wó?» V̄a wó gb̄o d̄é áxá b̄e: «Krèen q̄e áticögá jí.» ²⁴Leyijiá, Pilató nyán b̄e yó ñká teñ gb̄e wó ənúqđekin o, gánjkə ziikiti q̄eká tó q̄idi, è cō eci, í kr̄o yá l̄owó lá àmàsugbóawó ñkó í nún b̄e: «ñèn nyán áðelá ñjucù mán nyán əqđe hilá yé hún m̄e o.» ²⁵Míán táwó mí kp̄òe» ²⁵Eðúa sáé nún b̄e: «Yé hún nán vá mián kiq̄e mián kiq̄e miánviwó jí» ²⁶Í i tací Báràbás q̄e né wó v̄a ə naén í wo xó Yesu i c̄e nán b̄e woa kr̄eën q̄e áticögá jí ²⁷Í aðukprótáa yá s̄ojawó kpr̄ò Yesu yí tóhó k̄e wó grádó q̄ea í yó s̄ojawósáe b̄o. ²⁸Wó r̄o yé wúwó i q̄o áwú vráyá q̄aka nén. ²⁹Wó wó áñunjákukú q̄oká, í c̄e cón nén í c̄o áti q̄aka q̄e l̄o q̄unú m̄e. Wó jekró q̄e ñkó nén, í kó nú nén b̄e: «Mi cíwo, yúdát̄owó fió!» ³⁰Wó tu tán q̄ójí, í c̄o óxiyè xó ətā nén. ³¹Ké wo kónú nén jr̄á, wo r̄o əjiwúà nén, í tr̄ò q̄o yénta yé wúwó nén, í wo kpr̄ò yí b̄e woa v̄ee kr̄eën. ³²Ké wó dóá wó kp̄o lir̄á ñjúcù q̄eká k̄e wó yóna b̄e Simon án, í wó zin d̄ejí b̄e nán kpr̄o d̄ó cágba né à hèn yé tícögáà. ³³Wó vá q̄o tóhó q̄eka k̄e wó yóna b̄e Golgotáá, k̄e gómè nyi b̄e: «Etáxúgó tóhó.» ³⁴Wó c̄o əgbá v̄evé q̄eka kódá áhá m̄e q̄e í c̄e nén be nán nún, k̄e i q̄e kp̄ó, è gb̄e b̄e yó ñka&a nuín o. ³⁵Ké wó kr̄eë jr̄á, wó mán yé wúiwó lé wođekiwó m̄e. ³⁶Í wó kanren i lá kp̄òe. ³⁷Wó c̄o fun búbú nyón d̄é yé tágbe í nyón q̄eji b̄e: «Yesu yúdat̄owó fió k̄e.» ³⁸Wó krán fráfitó aməvə kiq̄e, q̄eka q̄e yé l̄o q̄unumà, aməvəat̄ q̄e l̄o miòn m̄e. ³⁹Aməkə väyikáawó l̄ zúi í lá húnhún wó tawó. ⁴⁰Í lá nún b̄e: «Ewo, k̄e nún né b̄e yéa teñ gb̄an Mawu yé há i gb̄e tr̄o m̄een lá ñkèkè amóntón m̄eán, q̄e q̄ekivo wonjtá! Né ə nyi Mawu yévia, q̄i lá áticögá jí!» ⁴¹Nènèkə í v̄o sáttogánjgánwó cá wó kónú nén kiq̄e ə nukprámétowó kiq̄e ámàcincinwó i lá nún b̄e: ⁴²«E q̄e ámàwó gánjkə ñkaá teñ q̄e q̄ekia yénta o. E nyi Israéltowó fió, nán q̄i lá áticögáji né mián xó jí s̄o. ⁴³E xó Mawu jí s̄o, Mawu nán q̄e áfjí nái rón én q̄o nún b̄e: «ñ nyi Mawu ví». ⁴⁴Í fráfitó h̄e wó hrán kiq̄e áwó cawó gb̄e zúi éná. ⁴⁵Efiá, c̄o gádén í séyí gásidékeméán, əqđuásáé d̄ó zú ú brú. ⁴⁶Leyikó gá siđeké m̄eán án, Yesu q̄e áxá sínjsíñ b̄e: «Eloýí, láma sábákitáni?», yé gómé í nyi b̄e: «Mawu, túin Mawu, nukáejó íe tací ñ q̄e?» ⁴⁷k̄e ámáqđeká q̄eká k̄e nón lénán q̄eáwó énəán, wó nún b̄e: «E lá yó Eloýí» ⁴⁸Ákáá káá, ámáqđeká lá wó m̄e súdú, í cōé d̄é átínú i cōé nén b̄e nán nún. ⁴⁹Ámákpótiawó nún b̄e: «tacíi dé, miám kp̄o b̄e Eloýí lá vá xónén máán» ⁵⁰Yesu gb̄e tr̄o d̄é áxá sínjsíñ, í cō yé gb̄ongón nán. ⁵¹Kp̄o, lá gáxoxó hinán m̄e ákáákáá, Mawu yé xómá cō vón án mán d̄é ámáv̄á, cō ayí i s̄e vá ágómá. Agnígbán húnhún i əkpəwó fán. ⁵²Ámákukúdowó hún, í ámáké nyi Mawut̄awó i kú väyifawó gb̄e fón vá xixá m̄e. ⁵³Wó dó c̄o àmàkukú dówomé l̄ Yesu yé wónwən m̄e, wó q̄o adú kòkóá m̄e, i zá né àmàsúgbówó. ⁵⁴Sójämègán kiq̄e sójä kpotiawó ká lá jó Yesu kiq̄eəwoa kp̄o sigb̄e agnigbán húnhún án, í kp̄o énuká jíawoà, ká wó kp̄o énəán, vónvón jiwó, í wó nún b̄e: Àmà hiláa, Mawu yé vi jíjí ñta-ñta í. ⁵⁵Nyónrún k̄e kpr̄ó Yesu d̄ó c̄o k̄ekè Galiləawó b̄e yéwo a vá l̄ebá nén án wó cawó l̄e q̄e i lá kp̄o ñjúnú l̄e din din tóhó. ⁵⁶Maria Magdalat̄jacá lá wómè, Maria Yakúbú kiq̄e Yosèfú wó nánán kiq̄e Zébédé yéviwó nánán.

⁵⁷Fiènigbóá, Arimathé yé ñjucù hotjónón q̄eká vá q̄o, wó yó né ñjucúa b̄e Yosèfú k̄e cá nyi Yesu yé dəpr̄ovi q̄ekáà. ⁵⁸E tébò Pilató, i biò Yesu yé ñtirán kúkúà. I Pilató q̄émón b̄e woa c̄e nén. ⁵⁹Yosèfú c̄o ñtitán kúkúà, i br̄e q̄e áv̄on q̄idi q̄eka m̄e ⁶⁰i c̄e q̄e yénta yé yòdó yéyá k̄e i kù q̄e ákpr̄ m̄eán m̄e. I c̄o ákpr̄ gánjgán q̄eka i s̄e tú yòdó á i yí.

⁶¹Maria Magdalat̄oa kiq̄e Maria àmàv̄eawó wó kanren d̄é yòdóá yá ñkó q̄e. ⁶²Ñkèkè k̄e jéñkó né gágrádó yé ñkèkáà, v̄osat̄ gánjgánwó kiq̄e Faristowó b̄o q̄e Pilaó gb̄ó. ⁶³Wó nún b̄e: «Búbútá, mí lá q̄ónjún b̄e gákàmè àmàbrat̄ hinàn lágb̄e q̄eáá, è nún b̄e: "Lé ñKèKè amóntón yé ñgbəá, máán ñjón c̄o àmàkukúwó m̄e." ⁶⁴Cágba hinànt̄oa, nán né wóá

jó yɔdóa kèkè nè ñkèkò amóntón. Né ñ wò énàán, yá dəprɔviwó lá teñ vá còè í lá nún ná éduá bə: "E ñón có àmèkúkúwó mè"; amèbəbrə cingbétò hilá lá nyrán wú kàlèkèlètòá."⁶⁵ Pilatò nún néwo bə: «Mí xó jòla qə&ka. Mí vè jò yɔdóa ñú sigbə mián teñ án éná.»⁶⁶ Wó yi í vèe jò yo dóá ñú, wo vèe tré èkpé qə yò doá ñú sínjsín, í wó có jìlá qé gbò.

Chapter 28

¹Kossiqa yé ñkèkè kàlèkàlèróa yé ñgbángbánsi lé gbóngbóngbááà, Maria Magdalatóà, Maria Magdalatáa kiqé Maria àmèvèáto wó vá bá yéwoa vè kpó& yòdóa. ²Kpó, agnigbán húnhún, dó Mawunjèndótó qéka qí có jinkóri í vá bri ñkpáa, i kánren dójí. ³Yé nónònmè lè dazó i yá wúwó yé qé pám pám. ⁴Vñivón jí jóláwó í wó tró zún sigbá àmèkúwó énó. ⁵Mawunjèndótáa xónùn nyónrúán wó í nún né wó bá: Ádikà ñká có mí o, qó ñ nyán bá mí lè jí Yesu ká wó krán dé áticogájiá í. ⁶N gbá lá lélá o. Vòa a ñón có àmèkúkúwó mè, sigbá í nuin qéa énó. Mìvá kpó tóhó ká axóti mréen dóa. ⁷Mí yí kábá í vée nún né yá qépróviwó bá: «E ñón có àmèkúkúwó mè, í mí kpó, a jánkó ná mí yílká Galilé. Léesená í míán kpòlé ló né.» Kpó, ñ nuín ná mì vá yí⁸ Ákáàkáá nyórún-ánwó có lá yòdóa gbo. Vónvón jiwo vía wó ló jijó mè. Wó súudù bá yéwoa vè nuin né yá qépróviwó. ⁹Yesu dóo gówo í nún bá: «Fáàfá né mí. Yé fóó í súbòe. ¹⁰Yesu nún náwó bá: «Mí ñká vovvón o. Mí vée nún né tiin nónviwó bá wóá yí Galilé, lénán í woá kpó ñ ló né.» ¹¹Gákémè ká ñónrúnwó yílkjáá, jólá qékawó dó équámè í nún énuká jójawó séé né vósátgánjganwó. ¹²Ké vósátgánjganwó dó ogó édumémècincinwó í xónún có énuká jöa ñún án, wó có éhó súgbó ná sòjáwó. ¹³Í nún náwó bá : «Mí nún bá Yesu yá qépróviwó vá ézán mè í vá fí yá ñtián kúkúá gákémè mí dòn árón án. ¹⁴Né ényá án vía dó kómándán gbóá, míán còé wrá cágba ná mi ñká já ényá mè o.» ¹⁵Sòjáawó xó éhó í wó sigbá wó nún náwóá énó. Vía ényá án qí ló Yúdattówó mè í gbá lá qí kékè í sá vá nán égbá. ¹⁶Vía adépróvi àmèewuidékáawó yí Galilé, ló étó ká Yesu diisá ná wóá jí. ¹⁷Ké wó kpóééaa, wó súbòe vía àmèdqwó dé ádiká. ¹⁸Yesu gbo tábòwó í nún bá: «Wó nán ñ ácè qéssiaqé ló jinkóri kiqdá ágnigba&n jí. ¹⁹Mí yí, ná míán wó aduwósáé adépróviwó, mi dé mawucítá ná wó ló Mawu dadà, Mawu évi kiqdá Mawu gbóngbón kókó yá ñkó mè. ²⁰Mí kpráwó bá wóá wó qá énuká ñ kprá míánwó jí. Míkpó, ñ ló míángbó tègbèe kékè ná xixéa yá vóvó mè.»

Mark

Chapter 1

¹Mawu yé nyó kaka yé gó mè có Mawu yé ví yésu christo jí. ²Có ənú ké Mawu yé nyonútó Ésaïe, ló núbà tiij mè dòdò qéka yikò í ka ve lè jra əmón jí do nə wo. ³Mawu yé mè dódò yé gbé mè í mi lè sè lè zogbají : i lè nu nə mi bá Mian jra əmón ké ji Axoto ka tó. ⁴Lè zogbàa ji Jean lè kaka Mawu nyó dan í lè nu nə wó bá amësiamé nán dó nə wo a nyrrón wó dè wò nuvonen wó ta. ⁵Judée kidà Jérusalem wo dukó wó séé dó va Jean gbo i vá hun wó nuvonen gòn mè ná íi kpó wó sá yi Jourdain yé tò a mè í ve e nyrrón wó. ⁶Gbóxó Jean nan yi a du ñ naan wó mè an ədo áwú qé ka ká wó cò kpóso yé yúú í sá tón kidà ayúu yé kpabani le arinka : Lè yé dò wò wò wò mè an, tomtoni kidà ènyin cí i nyin ənu dudu nə. ⁷Lè yé nyó kaka wó mè èlə nú nə wó bá a , amé qéka gbo nón ká sənñ wu un ká nyé ke cò qékinyé ísá sawà dè un o kékè i sá yé nu dódó wó jí o. ⁸Nyé ñ nyó mi lè ci mè, vóa èyá ká nyrrón mi lè gbo gbo kó kó mè. ⁹Lè gaxoxo ñ nan mè an, yésu gbo có Nazareth ló Galilée duamé , í Jean nyronen le Jourdan tò a mè. ¹⁰Yé dodo lè ci a mè an a kpó jij kui hú i gbóngbón qí có jí i vá jéji sigbá aluñ kuku nə. ¹¹Egbé qidí qéka cò jinkui í lè nu bá èwò i nyin èvinyé rɔnrɔn tò à i ñ cò qéki nyé blibo nyé wo. ¹²Lè a nyó an yé vɔxó a, gbóngbón an cò e í i bu lè wo mè i ve e kpó qékia lè zogbají. ¹³Le zogbá jí á a wó ñ ká ká hoka lè rangan wó dómè. satana vá lè tèè kpó vóa ñ tè kpó jí o. Mawu yé nyen dòtò wó í cò ná ənu qduu vá nə. ¹⁴Yésu va í Galilée í ve lè kakà Mawu a nyó ká wò lè Jean jró a. ¹⁵Yésu lè nù bá: Mawu yé Fiò qùxò yé ga xo. Mi hun mi an nuvonen wó gò mè ná mian sè nyó nyonén ká vá. ¹⁶Ké i lè tó Galilée yé xu á tó á, əkpó Simon kidà. André i wó lè da ədq. ¹⁷Yésu qo wó gbo í lè nu nə bá mi kpóq dó mi ñká gbo nyin əhuu lè tò wo, vóa amägbetó lè tò wò i mi an nyin. ¹⁸Kékè yésu nan xonu ve áá wo gbo ədó a wó dé i kpóre do. ¹⁹Lè wó mòn zonzon mè án lè ahua tó á a kpó yakubu, ká lè nyin zébédée ví, kidà Jean kélè nyin wó nonvia, lè jra ədq wó dò lè tò jí hun mè. ²⁰Í yó qé vi á wó i gbé wó dá da zébédée kidà amé ká lè wó dò kidà wó á dè tò jí hun an mè wo kpó e dó. ²¹Wó séé kpó yésu do í ve dò caper naÜm. kékèkàlè yésu qó qé xo xó a mè lè sabat gbo í lè kpá a mè wó. ²²Amé wó kádà jí lè yé nyó núnú wó mè sigbá améka xá ənú kprá mè yé wó ma nə. ²³Améqéka lè ənú kpráma xó aa mè, í gbóngbón vó nén lè daya nə; i có í dáká : bá. ²⁴Yésu Nazareth tó ənyó ká í lè mì án kidà wo vè do mè? ñ nyán á mè ká ñku mè ə nyin: Mawu yé mè kó kó Í ə nyin Í va í ka vakpró mi tó əmón búbú jí. ²⁵Yésu ká dè i lè nú nə bá: bá nu , do lè amé ñ na mè. ²⁶Gbóngbón vónen án do lè wó wó, í lè dáká sínsín. ²⁷Í nu án kpáca amé wó lè biò wò xrò wò sè bá : << Nù ké í lè nyin ə nú la? Nón nón mè yé yé bù í gbo vá Í lè kpó gbo gbo vónen tò wò kidà ace kpakpa, kidà bubu cá !>> ²⁸Yésu yé vá Galilée dù a mè kaká dè Galilée kidà Edu ká xrixa dè a wó. ²⁹Ké wó do lè qéxo xó a mè an yésu kidà. Simon André, Jacques kidà Jean wó yi Simon yé xómè. ³⁰Ké wó ve qó Simon xó mè án asia inçn lè dç daji dé í wó nu nə Yésu . í í yí gbo lè ədó báá jí. ³¹Í lè alç nén í còe có í ədó

a vó nén í í tó e nú dudu mamán nér wó.³² Wàtrò ñ nan, lè nyindón yé jéjé mè an wó lè cò dò nón wo kidè améké wò gbóngbón vónen lè dáya nè wo va nén.³³ Mián nú qéqé bè èdu a séé vá lè yé xo xò nu.³⁴ Dónòn sugbó kpó hàyàhàyà, nè nén kè i nyán gbóngbón vónen lè amè wó jí ii gbè. gbè gbè nè gbón gbón vónen wó bè wò ñka xo nu dè ènu kè yé wó a un, cagbè wó jè si wó qè ki ó.³⁵ È cò nyó nyó i yé qéken yi toxo qéka í vé xoqé.³⁶ Simon kidè nón via wó kè kpře dó á wó lè jí dan kè kè i ve kpře.³⁷ Í lè nu nè bè << Amè wó lè jí wo>>³⁸ 37 Í bè << Mian có lè èdua mè kidè èdu kè xrixá dè galilée wo, gbówó ma tè ñ ve kaka Mawu nyó nè wó cá wó>> cagbè ñnan tó i ñ va lè la qé.>>³⁹ È nú Mawu yé tó e du kè xrixá dè Galilée lè Mawu yé qéxo xó a o mè í Í gbè nyán gbóngbón vónen wó lè amè wó jí.⁴⁰ Gùdù nón qè ká vá yi gbò í lè qè kúkú nén, í lè krojí nén, lè nú nén bè: << ⁴¹Nè e jí áá a tèn tró ñ vá amè cò cò wo mè>> kidè ronron. Yésu cò alò I sé dè taa jí nén, í lè nu nén bè: << ñ lè jí bè na va amè cò co wo domè>>⁴² È kpo dò a co lè jí akáká itró zu amè còcò.⁴³ Yesu dásè nén sénñ sénñ i nyen le qékia gbó, i lè nu nè.⁴⁴ Bè << Đ yi kó i nu nè amè qè o, vça na ve cò qè kio disa vcsátó í nán nán ènu jojó kè Moïse nuqé nè ta cò cò nyinyin nè ta gbèfan qè qè lè wó gbò>>⁴⁵ Kè i dè sè gùdù nòn la bè ñka nu nè amè qè a ñ sà o i có í lè nú nè amèsiámè lè dua mè dan bè yesu dá dò nè yé nçnnçn mè ñ nan bè yésu ñgbè qó vovo I á lè qisá dan lè èduo mè o. lè ñnan yé ñgbè á dcí toxó qéken qè í a mè wo lè có tóxó vovo wó í vá lè kpřà.

Chapter 2

¹Nkeke dowo vayi, Yesu gbe trɔva, Kapernaum la, aməwo se be egbɔva axo. ²Aməbó keke toho ŋgbele xɔxɔanu o, í Yesu de gbefan enyɔa nəwo. ³Amə amənə cɔ sekunɔn dɛka va nə Yesu. ⁴Ke amə sugbɔ dɛ enəa, wɔ ŋtej kpɔ emɔ í cɔe va gbɔ o, ca gbenatɔ wo ve tɔn exɔ kenə Yesu lea, ye tamə, i didi aməa kide eba kékí í mren dedɛa va xɔamə brɛwu. ⁵Ke Yesu kpɔ aməawó xɔsé a, enu nə sekunɔn a be: "Evinye, wocɔ tɔ nuvɔnwo kewo!" ⁶Wemakpratɔ dɛka wo le na í leka wo dekiwo se le susu mə be " ⁷nu ke ijo í amə ila le xonu enəma? Busunyɔn inyi ɣna í inu. Meke í la ten cɔ enuvɔnwa ke amə? ɣnyi Mawu dɛken i a?" ⁸Ke Yesu nya be wole kedi le wodekiwo mə a, ebiɔwo se be: " Nu ke ijo í mi le kedi le mia dekiwo mə?" ⁹Enyɔawo kéké yé nunu í vadì wu kó? í wocɔ tɔ nuvɔnwo kewó, alo í co, ɣrɔn tɔ ba, í nazɔn azɔnrin ¹⁰Ca gbe nə mianya be ɣusin le agbetɔvi a si le xixeamə be atenju cɔ enuvɔnwo ke jroa, enu nə sekunɔ a be. ¹¹ ɣle nu nə wo be co, ɣrɔn tɔ ba no na yi axomə!" ¹²Sekunɔ a co jete zedeeka, í ɣrɔn yeba, í zon dedo le wo se wo ɣkuvimə enu kpaca aməsiamə, í wokafu Mawu í nu be, "Gbede! Miŋkpɔ enu ila mɔnki kpɔ a". ¹³Yesu gbeyi ahuta, aməawo see bɔva gbɔ, í ikpra enu wo. ¹⁴Ke wo co le na ízɔn dɛdɔ a, ekpɔ levi, Alfeo ye vi, i ile yɔ afiho, Yesu nu nə be kprɔndo"; ico kprɔedo ¹⁵Le kina ye ɣgbea, wo kpe Yesu kide ye nukpraviwo yi enu ɣugbe le Levi ye xoma. Afihojɔtɔwo kidé amə bulɔmawo du nua kide wo. ¹⁶Ke Farisitɔwo sekpratɔwo kpɔ enəa, wo ka ye nukpraviwo se be: " nə ya wɔmɔn i le du nu kide amə madfota ɣnawo ma?" ¹⁷Ke Yesu se enyɔa, edɔŋú nə wo be " Amə ke nyɔdɛa wo ɣhian amcutɔ o. Vɔa dɔnɔwo i hiaɛ. nye ɣva be ma yɔ amə nyɔŋgbin wo o, enuvɔn wotɔwo yɔ gbe í ɣva." ¹⁸Yohanes ye nukprsviwo kide Farisitɔwo branə nū. Aməwo va ka Yesu se be" nuke í jɔ í amə ɣna wo bra nə nu í tɔwɔwo ɣbranɛ o?" ¹⁹Yesu nu nə wo be: Amə kele de nyɔrun ye xɔ wo atenju branu ne í lewogbɔ dɛa? Nə ile wo gbo dɛ ya, wo ɣka teŋ branu o. ²⁰Gamə le gbɔnɔn, í wa cɔ nyɔ run dɛtɔa jií le wo mə. Gana mədoa, wo abra nu. ²¹Amədɛ ɣcɔnə avɔn xoxo kide yeye ca, í tɔn nəo, nə iwɔ enəa, agrin, wu dɛca tɔa. ²²Amədɛ ɣkunə aha yeye de jɔlɔ xoxo mə o egoa la wó, í aha ca, jɔlɔ a ca wo agban jɔlɔ yeye mə í aha yeye nɔnɔn. ²³Le gbɔngbɔn gbe a, Yesu to molu bomə va yikɔ, ye nukpraviwo tɔ molu a coco. ²⁴Farisitɔwo le ka sebe: Nu ke í jɔ í wolewɔ enuke ese ɣdemə be wawɔ le gbɔngbɔn gbea o? ²⁵Yesu do ɣu nə wo be: " Mi ɣ hrɛn enu ke David wɔ ke ido tetekpɔ mə, í fufe le ye kide eviawo a kpɔa?" ²⁶Eyi Mawu ye xɔamə le abiatar, le Mawu yemə gaŋgan ye gama, í ve du vɔsa kpɔnɔn, ke wonɔfemo be amə gbale nadu o a, í cɔ dɛwo nə aməke kprɔedo awo, mi ɣhen kpɔa? ²⁷Eyi ji inu nə wo be: " cagbe aməgbeto í wodo gbɔngbɔngbe, ɣnyi cagbe gbɔngbɔngbe ta í wowɔ aməgbeto o, ²⁸Cagbe nə aməgbetɔvia na kpɔ ɣusen de gbɔngbɔn gbea ji"

Chapter 3

¹Yesu gbe yi dexó xɔ deka í amədeka ke alɔ kusə nəa le lena də. ²Amədékawo le kpɔ dɔŋu kpɔ be ateŋun adadɔ nə le Sabbath ye ɣkeke jia, ne woa cɔ enyɔ de ɣun.³Yesu nu nə ɣucu esə kukunɔa be:"Co, í na nɔntə de donjdomə le la."⁴Seyijia, Yesu nu nə aməawo be:"Wo na əgbe be woa wo enu nyɔŋgbí enuvɔen le sabbat ye ɣkeke jia, be woaxo amə de agbə, alo woa tacidə nə a ku a?" vɔa, wo viŋ xu̯.⁵É trɔ kpɔwo kidé xoməfiən í se vèvè de wojí sənuwo nu, í nu nə aməa be:"vru to lwo" i ivrui, í Yesu dadɔ ne ye lwo. ⁶Akaaka, Pharisiṭɔwo do, í wɔ bɔbo kide Heroditɔwo, í wo brásə deňun be woa wui.⁷Seyijia, Yesu kide ye dekprɔviwo yi axutó, í amə sugbɔwo co Galile, Yude. ⁸kide Yerusalem, yude kide Idume duganwo mə, kide ye Yordan ye ɣgbe, kide Tir, Sidon nutotrowo mə ke amə sugbɔwo se enuke yi le wɔ woa, va gbo.⁹Yesu nu nə ye dekprɔviwo be woaji akro cukuvi deka ne ye cagbe nə amə sugboawo ɣka tú emɔ nə ye o. ¹⁰Do éle dadɔ nə amə sugbɔwo, kékédɔn nɔnwo lé ji be woa tebɔe, í cɔ alɔ tɔe.¹¹Ké gbɔngbɔn makɔ-makɔwo kpɔe a, wo jenə wkro de akɔmə nə, í na le de axa be:"E nyi Mawuvi "¹²E de ese newo be wo ɣka na nə aməwo na nya o.¹³E ra etó ji, e yɔ aməke í le jiawo, í wo va gbo. ¹⁴E yɔ Apostolo aməwuive be woaten nɔ yegbɔ nə a dɔ wo yi mawunyɔ nugbə¹⁵Kide acɛkpakpa be wo a ɣa gbɔngbɔn makɔ-makɔwo. ¹⁶E yɔ ye dekprɔvi aməwuiveawo: Simon, ke i na ɣkɔ be Petro.¹⁷Yakob zebede ye vi, Yohanes Yakob ye nɔvi ke í na ɣkɔ be Boanerges, ke gɔmə nyibe(ecidégbé yé viwo); ¹⁸kide Andre, Philipu, Barthremi, Mathieu, Thomas, Yakob, Alfe ye vi, Thaddee, Simon Zelotitɔa ¹⁹kide Yuda Iscarioti ke ká vá sá Yesu a.²⁰Seyijia, wo yi axomə, í aməwo gbè bɔ sugbɔ kèkè i woŋka teňun dunu kpɔtē ca o. ²¹Ke ye xomə se enɔa, e va be yoa kprɔ dɔ inu be:"Etamə le dahlen nə"²²Wema nyatɔwo ke co Yerusalem á wo nu be:"Gbɔmgbɔn makɔ-makɔ Beelzebul lé mə. I yeji í tóna í nya nə gbɔngbɔn vɔen wo."²³Yesu yɔwo va dekia gbo, i dɔ elɔ nəwó: Satana la teňun nyá Satana an?²⁴Nə efiduxodé có de dekia ji, efiduxó hina ɣka teňun rikə o.²⁵Nə axó də có de dekia ji, axó hina ɣka teňun rikə o.²⁶Ne inyi be Satana co de dekia ji a, e máan, í ɣka teňun gbe nə o, í ye tɔ ye vɔ xo nə.²⁷Uɔa amədə ɣka teŋ dɔ aməseňu də ye xómə, i fi ye nunyɔŋgbí wo nə un bra aməseňua vayixoxo o.²⁸Un le nu nə mi le enyɔdodo mə be:"woaco aməwo gɔ jéjewó se kéwo, kəkə í séyi enyɔ madi enyɔwo cá ke wo nua wo.²⁹Ganjke woŋka cɔ enyɔ madi enyɔ ke wó nu de Mawu ye gbɔngbɔn ɣu an í se kewó gbéde ó, vɔa amə hina jagɔ mavɔ"³⁰Yesu nu enə, dɔ wo nu nə be:"gbɔngbɔn makɔ makɔ dek le mə."³¹Ye náná kide nɔvia nucuwo va, wo nontə de xixenu, í do amə be wo a yɔe va,³²Amə sugbɔwo kanren de gbo, i wo nu nə be:"Tɔɔ náná kide tɔɔ nɔvi nucuwo le xixenu, i le ji wó."³³Yesu biɔwo se be:"Mewo i nyi tiŋ nánáwo kide tiŋ nɔvi nucuwo?"³⁴Ke í trɔ kpɔ amə ke bɔ dee də a wo a, e nu be:"Mi kpɔ! tiŋ náná kide tiŋ nɔvi nucuwo.³⁵Amə dekpuküide ke wɔ Mawu ye jijia, amə hina njí tiŋ nɔvinucu tiŋ nɔvinɔrun kide tiŋ náná."

Chapter 4

¹Zéqdèka kéra ègbé tò ènú kpràkprà amè wó lé hútó amè gèqdègèqdè qèkowó kprjèdo; i qó akrómè i jé ahú ji i kárèn dé akróamè. Amèa wó lò dò ahúà tó. ²Ekprà ènú súgbòwó tó èló dódómèn; enyòn ké i kprawóà ké. ³Mísè: ènudótò yi ènudógbé. ⁴Kè ilé dó ènúèn, ènukia èdowó gè i jén qé èmónjí, í héviwo và i qúwó. ⁵Ènúkià àdèwó gè i jén qé èkpékúio mèn, tóhó ke èkó ñ súgbò léo. wó mí kábá qóbé wó y zi dá èumè o. ⁶Vjà ké nyidɔn, wófiòn qobé wófiòn qóbé wó ké nyièto óó. ⁷Énukú èqdèwó gà jé anjunja mè gbé wó mè. anjunja gbéawó qó tuwó, wó mi vɔa wó ñ nà èkú cèn cèn qékèn óó. ⁸Énukú èqdèwó gà jà anyigbàn nyòngbí ji, wó mí i wó cèn èku sugbò lé wó cicì mè, edéwó sugbò dàjì tóhó hóka, edèwó tóhó kové tàkpó o edéwó tchó kakitakpó. ⁹Ilé nú bé: "amèké si ètò sénú leà, na sé! ¹⁰ké í và kpjtò Yesù qekà àn, amè ké kprjèdóà wó kidé amè amè wuivàwó kà enyòn sé có èló qódóà wó ñ. ¹¹É dónju nè wó bér, "mia wó yà, wó qé mawú ye gàn nyenyé dísà némí. Vɔà amè ké lé hihá nuwo yàa, enyjàn wó nyi èló dódó, bér. ¹²Kidé súsú bér nè wó lé kpò enuàn, wà kpò ènó, wà sé ènù, vjà wó kà sa ènu qekèn gomèn ó, nèn ñ nyi ènèn àn, wà và dò dèsi ènu, aló wà và sénu gomèn, i là và trò èji mèn, i Mawú là và cò wó nùvàwó kérwó." ¹³Yesù kà wo sé bér: "Mi ñ sé èló dódóà gomèn ó á? nè miàn wó mòn itén i sé èló dódó kpòtia wó mè? ¹⁴Énú kú dó tòa lé Mawú yé enyjàn dódó ji. ¹⁵Ényjàn èdewó i nyi ènúvú ke gò i jé dé èmontó, nè wó seà, Sàtana vá qá nè enyòn ke wó séà lé wó tówó mè akà àkà. ¹⁶Ényjàn èdè wó inyi ènukú ké gè i jén dé èkpékúi nyigbàn ji, wó i nyi enyòn ké nè wó séa, wó hònèn ji sè àkààkà kidé ijij. ¹⁷Eké riri qekèn qlé wo yù ó, enyòn hinàn wó i wó sé dénèn edò wòwò men zàan. Ngébi sià nè wó jé ayà qdqú mè aló hahamè àn wó ngébi cò nèn enyjà wòèdò óó. ¹⁸Ényjàn dówó i nyi ènúku kér wó dò dé anujujavo mèan. wo sénèn enyjàn. ¹⁹Vjà hihémèn yé háhawó, késinçnú wó amèn brébréwó, kidé ènùjro amèn búwó vá zén nè enyjà àn i na túi qó, i enyjàn nàn gbè èkú cèn cèn. ²⁰Sá wúnuàn, enyjàn edówó i nyi ènukú kér midé anyigbàn nyòngbia ji, wó sè nèn, hœ nèn i cèn nèn èkú; qəwò ègbàn, qéwó kakitakpé, i edéwo kavétakpé. ²¹Yesù lé nunèn wó bér: " wó tònèn kandé i nà se bér dé abàti gomèn aló i nà cón ènú ji de èhòmèn àn? Bén miàn tòè i sè dà kandé yé tí támèn. ²²Đóbá ènú bérbér qekèn ñ nòn nèn nyàn nyàn o, kpò ènú wràwrà qákèn qnòn nèn àmè dómèn ó. ²³Nèn ètò sè nu le amèn qési àà, nàn séé. ²⁴"Mi hèn ayé lè enyòn kér mi lé séà ñ, qóbé énú jrénú kér milé sèn jré ènúàn yé tútú wàzàn i là sè jré mí, i wà trò kàn kpéé nèn mi, ²⁵qóbé amèn kési ènú léá, agbé hò kpò, i amèn kési ènú qlé à, wà trò hò hòè qekà kélé alómèn nèn àn." Yesù nú nèn wo ènèn. ²⁶Í núbé: "jifò fiò qúhóà wòqdè sigbè bér amèn kéké dò yé ènukú dà anyigbàn mèn ènèn. ²⁷Èzàn mèn àdàn àròn inàn nyòn bér éyékéké mèn, ènukú dódóà nàn mí i nàn cí kér nyàn nèn nè i wó mònán. ²⁸Anyigbán ñtà cèn nèn èkú lé qekia simèn: ètònenji có ènukúà yé tiji, ènú kér mèn ènukúà yé tiji, ènú kér mèn ènukúà yé tiji, ènú kér mèn ènukúá là bédéà nà kpòdè dò àtiàjí. ²⁹Nèn ènukúà bia à, é cò nèn ènú kér aséj hèà énú hahamèn sún." ³⁰Í i núbé: "enú kényi miàn tèn asà jré sò kió jifò fiò qúhóà aló èlo dódó kér yé mien zàn i là sè qé yé gòmèn? ³¹Èwò qé sigbé ewàkú ènèn, kér nèn wó dòà, enyì ènukú dódó kér hoéwú lè ènukú dódówó mèn lè anyigbàn ji. ³²Vjà nèn wó dòà í imièn, cínèn i nàn ganngàn wú lé atí dódówó mèn í nàn zèn alò kéké wó i jifò héviwó nàn và wó tònèwó dà yé fàfà gòmèn." ³³Ényòn gèqdè gèqdè sigbé llà ènèn án, è hónú nèn wó nèn wóà teéj sà yé gòmèn, ³⁴vjà ñ gbémàn lé dò èló nèn wó óó. Nen ivà kpjtò yé qekèn kidé yé dèkprjivò à, èdènèn èlóà wó gòmèn nèn wó. ³⁵Gbónà kéké èwà tròà, ènú nèn wó bér: "mívà nèn miàn yé agó hinán ji" ³⁶Hòntòn àn wóco gbè amèn gèqdègèqdè kér bqdèwó qé i yi kidé Yesù, qóbé yá kànren dà tòji húnàn mèn qé vò. Amènwó lè ètòji hún búwó men qé lènàn. ³⁷Azòxatè sénj dàkà tò hohó i tòjí xun kidé axú cí vò. ³⁸Vjà Yesù ñtà dèn aròn dà èkqdónú ji qé lè tòjí xun yé ngébi. Wó nyòn lè jí mí? Jí xosé qlé mià si hòdóà?" ⁴¹È kpacà wó súgbò i wó lé nunèn wó qekiwó bér: " mèn i nyi amè lè mòn? Ayà kidé Axú cà lè qó ètòéá."

Chapter 5

¹Wò vágó áxua yè kpánjunu xó nútó lè gádàràtòwò nyigbán jí. ²Zèqèká kè yesu dó lè tòji húan mèn ñcú dèkà kè mè gbongbon makomakò. lè co lè yòdówó mè vá gbò. ³Núcu nan nyè nónxò í nyi yòdomen Amen dèken ñtè kpènen ji nén ócò ègá wòrò cá ó. ⁴Wó brá áfjwò nin kidà gá wòròwòkidà ègáwó kpò. í í dènen gá wòròwò í gban nén ègàwò Amè dèken ñqdò ñsen i là lè o. ⁵Nékéwókidà èzánwó, é è nónon yòdówòjì etowó jí. Èdànèn àxà í dónèn àbí dé yé dèki ntí kidà èkpè dádá wó. ⁶Kè íkpó yesu lè azogè á è súdú í vá jà krò dè ñkò nen. ⁷Í dàscá sínssín:<< nútí lè nyin kidé wó dónj dò mè yesu Mawu gannjan yé ví >> lè Mawu ñkò mè ñqdà kùkù nénwó ká dé fúnyanfúnyan ñ o>. ⁸Đóó é kè lè nunen bè: << Dó lè ñcú lá mè gbongbon makòmakò .>>¹⁰Í yesu bím sè bè : << tòò ñkò dé>> í í dónj bè : << ñkò í nyí legio qóá mí sùgbò. ⁹Wo qè kùkù nén bè ñká nyan yéwó yi anyigban bú jí ó. ¹¹Lè ègà ñúnan mè à èhan dèkàwò lè dúnú lè etoá jí. ¹²Wó qè kúkú nén yesu bè: << nyan mí qè èhanwò mè nén mian qówò mè>> ¹³Yesu qè mon nén wó ; í gbongbon makò makòawó có lè ñcù à mè í vè qó mè wò sùdù cò etoá jí í vè qó ànúmè sìgbè èhan sàkì amèvè èna jètòmè. ¹⁴Í han kpròtòwò veí nútí ènù kà jòà lè èdùgáán kidà kòtòkòtò dúuwò mè í amèwò sùgbò vá bè yé wá kpò ènù kà lè jò a. ¹⁵Wó vá yesu gbo i kà wó kpò ñcù kà mè gbongbon makòmakòawó kà wò yo bè legio nón kanrin qè í dó áwú í yè ñkúví mè lè vñvnvn jiwo. ¹⁶Amè kà kpò ènù kà jò dé ñcú kà mè gbogbon makòmakòwò nón kidà ènù kà jò dé èhanwò jí à nútí nén amè kà vawó. ¹⁷Í wó bím yesu bè nan co lè yéwó nyigban jí. ¹⁸Núcu kè mè gbongbon makòmakòawò nón qè kùkù bè yé áyí kidéé, ká í kpò yesu lè qò tòjí húan mè. ¹⁹Vò yesu ñqdè mòn nén o. vò a ènù nin bè. << gbo yì áxo í nan nútí nén wò kidà àdònú mè ké í kpò nèwò>> ²⁰Í iyí vétí qè kúkú lè ènù gannjanwòkà yesu wò nin ñjì lè Dekapoli í adíka co amèwo. ²¹Kè yesu có áxúá sáyi yé kpáá ñnú mè à amèwò vá bò scriscrá dé àxúá ñ í nontà qé. ²²Hamè mègan qè ka, kà wò yønen bà yairo, va i kè i kpò yesu àà. i va jà krò dà akòmè nén. ²³Í lè nútí nén bè : < vñ nyonrún vi lè èkù mòn jí ! ñ qè kúkú nén wó vá í nan dé álò jí bë nan kpò yòyò kidà àgba ! >> ²⁴Lè ènyon nan nútí yesu yí kà i nútí ènù an kidéé i amè sùgbò miòn xrixà déé i kpròèdò. ²⁵Vò nyonrún qèkà kè èhún jánen lè ñ cò èxò amènwúvè lè lè wò mè. ²⁷Í dù áyá lè èdò dàtò sùgbòwò lè men Êzan. ènù kà lè siawó sééé yè nónon mè ñlè trò ó vò lè yran déjì. ²⁶É vá sè yesu ñkò . i kè i lè zon lè amèn sùgbòwò mè an, Ê tò ñgbé i lè áwú nén. ²⁸Đó èhandéjì bè: ñkrè yò áwùá èdòà lè vò . ²⁹Kè i kréà èhun dódóá nontà. í í sè lè yè ranmen bè yéé dçá vò. ³⁰Zèqèkàzèqèkà, yesu sèlè ranmè ñsin qèkà có lè yè men í í trò dè amè náhòáwi gbo lè biowó bè: << men en tiñ wú>> ³¹Yéé depròvíwó nútí nén bè << ñ kò ámen sùgbòláwò kà lè miòn wò í èlè bím bè men í krè yè wù máan >> ³²Vò yesu kpò nútí xrixado bè yèà kpò ámè ké wò. ènù ñnan. ³³Lè nyányán mèn nin lè ènù kà jçán èn nyènrun án và yesu gbo lè vñvnvn mèn . Ê vá jà èkro dè ñkò nén yesu í nútí ènyon dódóá sééé nin. ³⁴Ínù nin bè : << èvinyè nyocrunvi tóx xòsè qèwò. yí lè fafà mèn tòò dò á vñç>> ³⁵Kè i lè xónú nin an amenwó có Mawuxò ñkò nontò yè xò mèn ibè :>> ³⁶Vò kè yesu sà ènyon kà wò lè nuán , ènù hamè mègan ñkò nontò á ! bè: káá vññ kadéji qèdè .>> ³⁷N nan èmèn amèndè bè nan kpò yé dóó nén ñnyi petro yakobo kidà. ³⁸Yohanes yakabo yè nonvi o. Wo v hamè mègan yè xò mèn yesu kpò amen kà lè dè àxà lè fanjvi lè gba sinjisin en wó. ³⁹Kè i dò àxòà mèan ènúnèn wó bè :<< nútí kà i jò mí lè wó hunyanhunyan i lè fanvi man? Đèviá ñ kú ó è lè dánrñi i>> ⁴⁰Wó koé vñà è nyan wò sééé do. Í kprò qèviá yè dádá kidà yè nanan kidà amèn kè kpròèdò vówó i wó qó lèfì qèvia lèà. ⁴¹Í lè qè via yè lò í núnin bè : Talitha koum>> kè gomen nyin bè << nyonrunvi, ñlè nútí nén wò cò. >> ⁴²Zèqèkàzèqèkà, qèviá cò í zon èesco wuivè vi i) amenwièvè. ⁴³Í icó àdikà nén wó sééé. Êdè sè nén wò bè wò ñkànù ènyon la nén amen dèken o í núnèn wò bè wòá nén ñqdúqú qè kà nin nén àdú.

Chapter 6

¹Í dó nен нá íyí yé dúmá í yá dá kpröviwó kpröá dó. ²Ké Sábàt vá, élá kprámä nü lë édá hótóhó. Ámesúkpwó lë qótóá í kpátsáó. Wó lë édá nü bá: «lë fí hó á nü kpákpráme láo co ?» Ènjú nü ká wótsó nü ?, «Nú káinyí nukúnú ká lë wó kídqá yá ló wó ?» ³«Nnyi áti kpátó, Máríyá ví, ki qá já ke nóní, Xósá, Yùde kidá Simó ?, yádídawó nü lë lá kidé mío ?» Yéésu dó hómá fión. ⁴Í Yéésu nü nón bá: «Mawù yón nüdétá qáken tsónä, yá dúme kídqá yátjwóme kídqá yá hóme iwo bú námó ⁵ñintá wótná édá gángán qáíkéó sá hú nám dálá dá dóm nón qékáo jí i yódá wó. ⁶Wó jí maxóséá kpécé. Ílë yí káhá bú meflë kpránú áme. ⁷Ílë amä wíáváawó idjwó amävæ amävæ í náwó nüsen qá gbóngbón makkomákó wó jí, ihótóqónáé bá wóká hóhenú qá kín lë wó mædzázón mæ ò, atí qákín qadqá i wóá c, kpón nón nüelë mæ o, agbé tè nüelë mæ ó; kídqá éhó nü kánc wó kpábránú mæ ò, vñá wóá c emó zónzón fíkpá. ¹⁰Ílënu mewó bá: «gásiagamä ká miá qó áhodémä mína néna kækä vñ gákämä ká míco nè na. ¹¹Ínë édú qá nü hó mì, nón mí wólæqótó móo àfö fútú kowó ná nyi kúnú qáqdá nəwó. ¹²Íwódó lë kaka Mawu nyón bá dükón à nágboyi lë wó nüvón wógbó. ¹³Wónyan gbóngbón súgbó i wósiá míma dón nón súgbó iyá dçó wó. ¹⁴Èfíó Héródese sé énú kädá wódésí Yéésu nü kó nyóngbi. Amä qđò lë nü bá: «Yóhánà Mawù ácile na mæto ínyó có Amækuku wòmä énú kë duá qú sen nukúnú dáró lë wódá lë mæ.» ¹⁵Amádéo lë nu bá: «Ílì i nyí», Amä qđò gbàlë nü bá: «ányónuqádá i sígbo qá cátówó», ¹⁶Ké Íródésä se ényón kilá, é bá: «Yóhánà këjø có tá ná i nyón.» ¹⁷Ínuké dñá Íródese lë Yóhánà vayi i bré dë gáhómä næ Íródiasa (kélä nyi Fílipë yé nónvia si) énuká dúa á qá. ¹⁸Ínukédáu Yóhanese núnæ Íródese bá: «nøjé se bá amä naxó nónvia sió». ¹⁹Vñá Íródiasa dákéle lë ji bá yá wíi vñá nü ká tå ò, ²⁰Ínukédáu Íródese lë sinä Yóhánà, ényá bá amä jøjø kídqá amä kókóé i nyì, i yøjø tå lë kpójí Ná qótóá à dínä vñá qdó nötóá kidá jíjò. ²¹Í móñukpókpó sú Íródésä sí lë yá jíngø kækä jí idó nüqúxó næ vñ hñø kó nñ tówókíqá Gálili nü kótowó. ²²Íródiasa éví nünrúvi yánt&qdó xóan mæ va qú wá i jøjø næ Írødésa kidá yá mæ Kpákpádó lë énúqúxó Íffílë nü nü, éví à nünrúviá bá: «Bíó énúwó sééé kélá jí i má cøe nœo». ²³Ítä nü nü bá: «ánú wó sééé ká a bñá à má cøé nəwó, nü nyi tífiaqúxó mämän tóxó amävæ». ²⁴Ídá inúná yá nana bá: «Nüká i mà bñó ?» Ínú nü bá: «Yóhánà Mawú ácilenamató». ²⁵Í èkaka èwókába i yí èfíó gbó i lë bñéé bá: «nøjeléjí Yóhána Mawú ácilenamatotá lë agbántéré jí ifíatró qólà». ²⁶Èfíó cí nøjizi mæ lë yønütatátá kídqá yá mækpákpádó à gë gbé yá nü kí i nüa ó. ²⁷Í èfíó dñá yá sñjá qáká bóna c Yóhánà nü tå vñ nü. Jólë yí ivé cí tá né lë gágbamé. ²⁸Í cø yáta dë agbàngbëjé jí nøy na nünrúviá, i nünrúviá señø na yá náná. ²⁹Kéyédá kprövió seà wòvà c yénjetira sà nü dñ dñdóma. ³⁰Í amä dñdó bñ i xóhrá Yéésu i nü è nüká i wó kída disàwó. ³¹Ílë nünawó bá: «wó na qá wódékíwó qá tóhó qáká iwen gbóndémä lë gahohó qá kawómä». ³²Ínukédáu amä súgbówó tró lë yí fwóñø lë qúnù ò énukédáu gáma la sú wó. ³³Íwódó tójí hñn me i lë yí zóhójí tóhó. ³⁴Íkó cí à amä súgbó dásiwó fwósudú tó édúàwómä i wó qó jénkó næ ó. ³⁵Í ká Y&ssu qí lë tójíhñn amä á èkpó amä súgbó i gbóadñu nñó á nüká dñá wó lee sigbá tñren kewówó kprötó nü lë ó. ³⁶Lë gáxóxó qákamæá yá dñ kpröviwó valë nu nen bá: «zóhójí nyí lë» lë i ézán lë dñ. ³⁷Nyàn wó næ wayi kóhóo mæ næ va hrá énú qá o i qú. ³⁸Ílë nünawó & bá: «Mínà ó énú nəwó a dñ.» I wólënu nü bá: «Míatjø nü avéhré kpónón dñ narió kpönnjín i señø ò wóá du» ³⁹Ílë nü nœo bá: «kpón nón néné i lë wósi ? Míyí næ miakpo. Kéwóre & biosé jróa, wó lënú bá: «kpón nón amàntón kidá akpávi amävæ». ⁴⁰Ínú næ dükón a bá wó a karin dñé dñ lë égbá mümújí. Amä kawiátón karim i amä kátón càn karin ñ dñ édú. ⁴¹Ké i hó kpón nón amàntón à wó kída akpávi amävæ wóá èkpo jínekorí, éyraá wo i sñen mæ i sñen náyá dákpröviwó bóna mén næ amä hawó wó amán akpávi næ wó sééé amävæ. ⁴²Wó qúnú kæké wó qñhó. ⁴³Íwó càn kpón nón ká kpóto à wó i qá kisi wié vñ kída akpáviawó. ⁴⁴Wónyi agbétó sakiamàntón kewó qúnúawó. ⁴⁵Íkaka énúna yé dákpröviwó bñwó næ qó tójí huán mæ i løyí étjá yé kpádká lë Béatáziá ká yó lë kpó amäwó lëna. ⁴⁶Kéwó yí jróa, wó vñ hñødá lë étjí. ⁴⁷Íká ézandóá, tójíhñuán lë étjá, édóñø dñmø, ixá qá kén cí anyigba mæ. ⁴⁸Iwó nü lë lë kú dñjí hñna ó énuká dñá áxa hóhóa sin nü. Lë ézán gánemæa, élæzón tójí i jíla tójñu. ⁴⁹Kéwó kpöé i lë zón étjí gbónón à wóbúsé bá aŋjoríi wólë dñhá. ⁵⁰Ínuká dñá wó kpöé gbónón i dñká cí élë nünawó èkakabe: «Mídójí ! Ènyí ! Mí nü kásio !» ⁵¹Íqó tójíhñuán mæ kída, i áyahóhóa nöté. I kpácauwó séé. ⁵²Ínuká dñá wó jíwósean nü i wónø sé kpón nón amàntón a góme ó, énúke dñá wojíwó sén nü. ⁵³Íkéwó cí jróa wó cí tójíhñuán qá iwo yí Génésaré tñ nyiägbaän jiä. ⁵⁴Íkéwó dñlë tójíhñuán mæ wódæsíi. ⁵⁵Wó súdú yí nü tówó séé mæ, wóco dñnawo va la bélíwó jí, lë tó hóseé kewó sé bá éyikjá. ⁵⁶Lë kóhómæ, lë dugán mæ, lë dñwó mæ, wóco nón dñn wó dñ afí mæ i wólë dñ kükú né bá náqæ mñn næ wóá c alá i señø tó yá wú amä súgbó ká cñ aló tóá wókpó dñyoygo.

Chapter 7

¹Pharistòwò lè bò dà yesu gbò kidè ènukpratà ganyganwò kè cò yàrusalem vá.²Wó kpó bè yà dàkpròvi qèwò lè dù wón dudú alò makòmakò. kè go mè nyi bà wòy kròa lòwò ò. ³Ènukèdjà pharistòwò kidè yudatèwò séé ñ qú nè nu alò Makròmanró ò kà lè sò kidè cuicuwò kòwo wòwò. ⁴Nè pharistòwò trò cò amè sugbòwó bòbòtòhó vá wón dúnè ènu kè wo ñkà. laci ó àecó cènù vovovowó le kè wó lènçon y'kuvi dàñ vèvèdà kè wò krònon kòfuwò, èzèwò àgbàn cuicâtèwò. kidè zikpiinwó lè əscò qùncùàn mè.⁵Pharistòwò kidè ènukprátà gannganwó bió yesu sà bè <⁷Vò əlè nu nè wó bò: << ayàmè nu wòtòwó, Esaïe nu nyonu nde əlè nà ənyon qidi áláró :>> lè wó dà bubu ànyen tò wò nu yuowó gbó qèdøyi, vòa wó jiwò jiwò qìndi có àgbò nyen. ⁶Senseñ kè wò lè cò nyenán nyi senseñ gbálè gòmè sèsè y'lè ún ò i wò ɲrònon c amègbètò yà sèwò.⁸Mi gbà Mawu yà gbèdèdèwò i lè dà amègbètò yé qoéqowo ji>> ⁹Í nu nè wó bá:<< mí cò nà Mawu yà gbèdèdèwò í səñ danánkpui nà miàn təñ lè amèwótçde! ¹⁰Ènukèdja moise nu bá : nán bu tò dada kidè tè nánan>> í amè qè kà honu baqabaqà dà yà dada alo yà nanan únaku kpoé.¹¹Vò miánwò mi nunè bá: << nà nyi bá; amèdà nu nà yà dada alo yà nanan bá kpèkpèclèin qèsiádà kè əcò cò àgbò nyenán (ənyi ènu nanan nà Maxu). ¹²Nènèkà, mi ñ'ká gbà dèmón nén bá nàn upèdà yà dada alo yà nan ún ò. ¹³Mi tutunè Mawu yà gbèdèdèwò to mián qodò kà wó qù kpátò nà mián. i mi wònonu sugbò kà qinon ñ nánwó.¹⁴Ègbè lè yà amè sugbò à wò i lè nu nà wo bá:<< mi qotó nyen i mián sè. ¹⁵Nèdèkin ñka təñ có amègbò lè əeiscànu i scòqui ò ènukè do lè amè mèán əconèqui.>> ¹⁶Ènu yrɔyrɔ nyongbuiwò yrɔ bá < amèdà wò tò qè i lá səñ sətonuán nán sè>>¹⁷Gakèmà yesu có lè amè sugbòàwò gbò i yikò ascomè dàkpròviwò bá: lododo ñ nán gòmè qè. ¹⁸Yesu nu bá: << mián cawò mí gbèlèdè ñnu manyan manyan iá ? mi ñ'kpò bá ènu qèkuikui qè kà qè nà amè mèan yka tèñ scoqui ò a. ¹⁹Ènukèdja ènàn ñ kà tèñ qè yà jímè ò vòa səñ wú bá yà əcodomè i lè do lè nu ənyon là, yesu lè nu bá èdùdùwò séé kò. ²⁰Èla nu nà wò bá: << ènukè donon lè amè mèán i sconè qui. ²¹Ènukèdja amègbètà yà jímè i súsú badábadá yà nánwò cò nòn, dòndòn majé- majé əfififi, amè wúwú. ²²Matélé wòwó, y' biá adà yráyrrán ahizi, ènu jòjò, amè nyòn nunu, akò wòwò kidè ètágbow dahendahan. ²³Ènu badabada y' nánwò séé có nà əeódómè vá í əcónèdú ²⁴Lèjnán, àyi Tyr kidè sidon yà scámè . èdò àscò qèka mè i lè ji bá amèdà nàn nyán bá yà lè yà nán ó vòa yákà téñ bá ò. ²⁵Zèdèkinán, yrɔrun qèkà kà gbɔngbɔn makòmakòwò lè èviá yrɔrumvi mèan sàbè yesu kà vá lèñ nàn, i vá jekró dà yà fèwò gbó. ²⁶Yrɔrunán nyi grequtà phémicieune grotò èlè qèkùkù nà bá nán yán gbɔngbɔn makòmakò lè èviá yrɔrunvi mè. ²⁷Èla nu nà bá :<< qèmón gboacò bá qèviwò nán qúnu, ènukèdjà y' lè tòhò bá wòa cò qèviwò kpɔnon i səñ nàn àvúwó ò.>> ²⁸Vò a èlè qèjè nén bá: eee àscòtò àvùwò cà kà lè tavù gòmèwó qúuè qèviwò yèdùqù kà gajiuánwò>> ²⁹Ènu nà yrɔrunán bá. << ènukèjè ènuíán, yi lè safà mè , gbɔngbɔn makòmakò dò lè èviá mè>> ³⁰Ètrò yi yà əcómè i kpò qèviá mlindé dà à batiji. i gbɔngbɔn makò makò á dò lè mè. ³¹Ècò lè Tyr yà əcàmè, i tò sidon, i tútá galilé yà əcúátò lágè i kà i qè décapole yà əcámè. ³²Wó cò tòkùnon qèkà vá nén kà núscoacò vàdè dè, i wó lè yè bá nàn cò alòwò dèji. ³³Ècèe yi qìndi tóhò lè amè sugbàciwò gbà lè tòhò bëbè. icò alòwò dà ètòmè nén, i talò yá qè kidè ètàn. ³⁴Ètrò kpè jinkori, i bòn fúùn ì nu bá: << Ephphatha kà gòmè nyi bá<< hún qèkiwó!>> ³⁵Zèdèkinán , yà tòwó hún , ènukè buá yà qè kà qè i á tèy əcónu nyongbui. ³⁶Ènu nà wó bá wò ñkà nui nà amèdèkin ó. vèa əlègbènèwò dèji bá woá vien scii, dèjiá wó gbà lè kèkè kpè. ³⁷Èla wò ènu qèsiàdà kè lè nyán kpèkpà. èlè nán i wó lè sà tòkùnon lè scónu i ènu mán əcótò wó lè əcònú.

Chapter 8

¹Lə ñkəkə nàn jíá, amə sùgbə wo ñkpə ənúkə wa qú o yésu yə dèkpr̄viwo í nú nə wo bə. <<²Aməwo nū lə dú àdɔn nù ñù dó có ñkəkə àmɔntɔ kə wo lə əgbɔnyə dé ənù qə mádu kə>> ³Nə ñù gbəwoqè ənù màdu màdu á ámədàwo lá təñ ve kú pényi lə mojí í amədəwó gbə có dñj dñj tóxó. Yə dèkpr̄viwo lə biesə bə : <<⁴Fii mían təñ kpò kpɔnnɔn súgbə lə lè zógbéla ji í nàn amə nàn wò>> ⁵I lə bíwo sà bə: << kpɔnnɔn nənè í lə míasí?>> wo dó ñú nə bə >> ⁶I nù nə aməwó bə wà káñren də anyi gban mə I cɔ kpɔnnɔn dódómə àmadrè awo kə i kafí Mawu jró í ñəwó mə də əvə də aməwo ñkɔ í yə dekpr̄viwo cɔwo də wo ñkɔ. ⁷Àhúevi húedoka cá lə wo sí í nù nə yə dèkpr̄viwo bə wa men nə wo kə i dakpə nə Mawu jró. ⁸Wo dunù i dɔxo í wo lɔ kə kpɔtɔawo də kisí gàngàn ámadrè mə. ⁹Amə sigbə sakí ámènè ənè í lènan. ¹⁰I yésu nyà wo. Kə í wo jró yə kidé yə dékpr̄viwo wo dó tɔji hún mə í tútā dalmanuta nútómá. ¹¹Farisitɔwo va kába í tɔ asəñ káká kidé. wo lə bie bə nan dísá dési ñeká kə jinkória nə yəwo səñ dō kpə ji. ¹²Yésu gbɔn fún í nu bə < kə ijò í jjímə elá wo lə jí dési>> lə nyɔdódó mə ùn lə nui nə mi bə mí ñka na dési dəken jjimə elá o. ¹³Í có gbə wo qə i dō tojihún mə i yí agə húhú vəatɔ ji. ¹⁴Adekpr̄viwo ñrənbə wo yɔɔ kpɔnnɔn hen o kplɔnnɔ dódómə dəka í kpɔtɔ də tɔjihún an mə. ¹⁵Elə nan wo tókran ilè nùbə << Mi jə àyé nə Farisitɔwo kide hérode wo tiké húan kpɔnnɔn>>. ¹⁶Àdékpr̄viawo lə nù wo dekiwo << kə mì ñwɔ kpɔnnɔn də o í dó. ¹⁷Yésu nyá í nù nə wo bə << nù kə í jɔ í mí lə dɔn nyɔn le míandəkiwo mə bə yəwo ywɔ kpɔnnɔn dÈ o? mí ñnyá hɔdóà mì ñsa gɔmèàn nu kəí jɔ í mí jí wo va tri də nə? ¹⁸Núkúvi ñle míasí nə mían lcpɔ ñúnúàñ ; Etó ñle míasí nə mían sə tónu àn ? ¹⁹Gá kə ún ñà kpɔnnɔn dodomə ámɔtɔn lə àmə sakí àmàtɔn wo mə dée. Wúwú kísí nənè í mí cɔ hen ?>> wo dónjú nə bə << wuí və>> ²⁰<< Í kə ún ñà kpɔnnɔn dodomə àmadrè də amə sakí àmènè mə dée kisí nənè í mí ló>> wo do ñú bə << ámadrè>> ²¹Í nu bə << mi ñla sə ñken gɔmə hɔdq a?>> ²²Kə wo va do betsaida, lèna tɔwo kpɔ ñkuví tɔn nɔn dəká va nə yesù bə na tɔpɔe. ²³Yesu lə alə nə ñutɔnnɔn àn í kpɔrɔ dó lə ədúamə. kə i tú tan də yə ñkuviwo mə í cɔ alə cɔn wo I lə bieç sə bə << Elə kpɔ ñdà à?>> ²⁴Í fɔn tá í nù bə << un lə kpɔ àməwo wɔdə sigbə átiwoənə ilə zɔn>> ²⁵Egbə cɔ cɔn ñkuviawó í wo hún sée í ilə kpɔ ñúnú nyɔngbiŋ. ²⁶Yésu nyen lə dəkia gbɔn í nù nən bə << kà do dúamə oo>> ²⁷Yésu kidé yə dekpr̄viwo doyi cézaré filipə tɔ ədúwo mə kə wo yí kɔà Elə bie yə dekpr̄vi wo sə bə << Nu kə i wo bə ñunyi?>> ²⁸Wo doñjú nə bə << Jan-Báptist>> ámə dəwo lə nù bə: << Eli>> í ámə búwo bə << ñnyɔn nudətɔ dəka>> ²⁹Í bie wo sə bə << nu kai miawo ni bə ún nyi? >> Pétro doñjú nə bə << ñwo inyi >> . ³⁰Yesú dàsə nə wo bə wo ñka nú yə nyɔné nə àmədə o. ³¹Í tɔ ənú kpɔrlcpra wo bə ágbətɔviá la dúya súgbə i amə ciciwo wə ma ñrɔntɔwo ñkɔnɔganwo lá gbé wá wú í afɔn ñkəkə amətɔnágbə. ³²Í təg'bə dejí i Petro yɔë də akpaðeka i tɔ nyɔn gbégbàñè ³³Yesu trɔ kpɔ yə dèkpr̄viwo í nu bə << trɔ la tiñ yɔ mə satana >> ñju lə ñlcuvi də Mawu enuwo ñuo àməgbətɔwɔtɔ i lə vəvədə nəwo>> . ³⁴Í bɔ yə dekprociaawo kide duviawo í nù nə wo bə . << Nə àmə də jibə yéa kpɔr yé dóá àməan nan gbə nù lə dəkíá gbə nə ácɔ yə ticóngánə ákpr̄ún dó. ³⁵Do àməsiámə kə jí bə yə kpɔ ágbəa á buí i amə lc ə la bú yə gbə cág'bə tinyin kidé ñenyɔn nyuiàñ toá ákpɔ agbə. ³⁶Alè kə i ləmə nə aməgbətɔ bə xixémə nuwo na nɔn si nə ava bú yə gbə . ³⁷Nu kəí agbə la təñ nan i sə dɔrí yo gbə? ³⁸Aməsiámə lə nuvɔe vidə matélé xixəlamə kə nyə kide tiñ nyɔnwo la wɔ ñkpən nəàwoá wo nú á wɔ ñcpən nə aməgbətɔvia kidé Mawunjdsto kɔkɔ lə yə dada ñtikɔkɔ kidé yə kpənkən mə>>

Chapter 9

¹Í Yesu nu ne wo be "le ənyɔn dodo mə an: amə dəwo le mian mə le la a, ke wo ɳka ku gbɔxo í kpɔ Mawu fiɔduxo a o." ²I le ɳkəkə adan a ɳgbə a, Yesu kprɔ Petro, Yakobo kide Yohanes ató yiji deka ji. Í idɔri nɔnɔnmə le wo ɳkuvimə. ³Yé Nudodowo trɔ nyan kpɔkpɔ kpé, í lé dazo iyé pliplí ke enunyántɔ de ɳka teñun nyán í adi enə o. ⁴I elia kide Mosé va i tɔ asəenjuna kaka kide Yesu. ⁵Petro do ənyɔna nun í nu ne Yesu bə "Axotɔ, ənyɔn nè mi be mia nɔn le la, seyi daa, rɔn ne mi be mian məxɔ amətɔn, deka ne wo ɳta, deka ne Mose í deka ne Elia." ⁶(Do Petro ɳyan ənyɔn ke anuan o, do vɔnɔn jí wo). ⁷Akpɔkpɔ va cɔn wo jí. I əgbe deka di có akpɔkpɔa mə í le nube: "Amə la í nyí əvínyin ke ye nyɔn gbɔ ərɔn ne, mi do ətóe". ⁸Akaka a ke wo trɔ kpɔa wo ngbə kpɔ amə dəkin o, Yesu í wo kpɔ. ⁹Ke wo dì gbɔnɔn có ətɔa jí a, Yesu desé ne wo be wo ɳka nu ənu ke wo kpɔa ne amə de gbɔxo ne aməgbetɔvia nañɔn ca amə-kukuwo mə o. ¹⁰Enyɔn a cí wodekiwo mə í wo le biɔ dekiwo wo sə bə nu ke ənyi fɔnfɔn co amə kukuwo mə ma! ¹¹Wo le biɔ se bə: "Nju ke í jo í enuñrɔntɔwɔ nu inyi be Elia í la trɔva je ɳkɔ ma?" ¹²Edɔ ɳu ne wo bə "Elia ye ido la trɔva je ɳkɔn í va gra enuwo see do. Vɔa enu ke jo í wo ɳren de bə aməgbetɔvia la du aya le ənu sugbɔ mə yi aməwo la bú be ənyi amə maje-maje maa?". ¹³Vɔa un le nu ne mi be Elia va vɔ í wo wɔ ənu desiade ke jɔ wó kide sigbe ənu ɳcunjren na wo nude de ɳjunəne." ¹⁴Ke í trɔ va adfekpɔvi kpɔtiawo gbɔa, wo kpɔ amə sugbɔwo xixradewo dɛ, í wema kpratɔwo le ka asenjuna kide wo. ¹⁵Akáká ke wo kpɔ amə sugbɔwo sudu, í ve ci í do vivine. ¹⁶I biɔ ye dekprɔviwo se bə: "Nu keé séñun í mi le ká kide wo?". ¹⁷Amədeka le aməwo mə í doñun be "Axotɔ un cɔ evinyin va ne wó, gbɔngbɔn deka le mə ighbé bə ɳkaa xonu o. ¹⁸I cɔ devia dankpi de anyigban mə, í ídu adukui, kɔadə í jəti. Ün nu ne tɔ dekprɔviwo be woa nyan gbɔngbɔn an, vɔa wo ɳteñun we o. ¹⁹I í do ɳun ne wo bə" jijimə jimaxɔssétɔ, exó nənə ma wɔ le miágbɔ gbɔxo? əxó nənə yi ma kpɔ miají nə. Mi cɔe va un²⁰Wo cɔ devia va yi ne. Ke gbɔngbɔn a kpo Yesu a í gri i cɔ devia genjin de anyigban mə, yi adə le kɔ cɔ ye númə. ²¹Yesu biɔ yé dádá bə "Exo nənə í i wɔ de le kə?" "Có yé devimə" yé dāda doñun ne. ²²Kə wo jia ecɔ na de əzó kide əci mə be gbɔngbɔn an naku. Nə atenjuna wɔ nudea, na wɔe ise kpedemia ɳun, kpɔ adɔn nu mə ne mi." ²³Yesu dó ɳun bá"Ne atenjuna? ənu desiadə jéne ji ne aməke xɔse a." ²⁴Akáká a devia yé dádá dá xá í nubə "Ün xɔsá, kpéde ɳun nyin." ²⁵Ké Yesu kpɔ bə aməwo sudu gbɔnɔn wo gbɔ a, í kédə gbɔngbɔn vɔen an í nu bə"Éwo ətɔ kuku gbɔngbɔn, nuxó maxó-maxó gbɔngbɔn, dò le la ne ɳkagbə trɔ va o." ²⁶I gbɔngbɔn a dé aha i ɳunjuniŋ i do le ye tan mə. Akakaá devia ci anyigban mə í di enu kuka kéká aməwo le nu be: "Eku." ²⁷Vɔa Yesu lé kide lɔ, ifɔn citè ye ɳucuvia fɔn jeté. ²⁸Ké Yesu do axoaməa ye dekprɔviwo lé biɔ sə le wawra mə bə "Nuke í jo yi miawo mi ɳteñun nyan gbɔngbɔn vɔen na o?." ²⁹I do ɳun ne wo bə"gbɔngbɔn na mɔnki a ədá xóxó dédé í wa se ɳyin." ³⁰Wó cí lena í tó Galilea. Wó unjibə aməwo na nya le fi yó le a o, ³¹do élé kpranu ye dekprɔviwo. I nu ne wo bə: "Wá sá aməgbetɔvia ne aməwo i aməwo la wui, ne ikua, anyɔn có aməkukuwo mə ɳkeke amətɔn an gbə." ³²Vɔa wo ɳle se ye nyɔn ná gɔmə o. Wó gbe le vɔn vɔn ne wabiçse. ³³Ye wo va Capernum. Ke wó le axóamə dea, əbiɔ ye dekprɔviwo bə: "Nu ke ɳun mi le xonu co ke migbɔnɔn an?" ³⁴Vɔa wo dobə wo le biɔ wo dekiwo se gbɔnɔn bə ne ənyi amə cicī man. ³⁵Yi ikanrin í yɔ ye dekprɔvi wuiveawo bo, í nu ne wo bə: "Ne aməde le jí bə yé anyi kélé-kélé tɔa ədo lá ci ɳgbe ne aməsiamə í súbɔ aməsiamə." ³⁶I icɔ devi deka dé wo doñdonjimə. I lé devia yé lɔ gbragbra mə í nu ne wó bə: ³⁷"Aməsiamə kə la xo devila sigbə bə mi le kpɔe əne lə ti ɳkɔ mə an, xɔ nyə ca, i ne amədə xɔ un an, ənyi nyə dekin í xɔ o, vɔa əxɔ aməkə dɔñun vaa ca." ³⁸Yohanes nu be: "Axotɔ mikpɔ amədeka nyan gbɔngbɔn vɔe le tɔ ɳkɔ mə, ye mi gbé ne dobe ɳle kprɔ mi do o." ³⁹Vɔa Yesu bə: "Mi əka tumɔ nə o, do amə de ɳka teñun wɔ edɔ cə le tijkɔ mə í la gbe nu nyɔn vɔen co unjunjinyin o." ⁴⁰Aməsiamə ke ɳnyi mia ketc o a nyi miato. ⁴¹Aməsiamə ke lá ná mixi dobə mi nyi Kristo tɔa, un le nui ne mi lə ənyɔn dodo mə bə, axó ye fin tutu. ⁴²Aməsiamə ke la kpɔ devi ke xɔjinyinse wo də enuvɔen mə an wa bra əkpe gangan deka de kónɛ icɔe dankpin de axu mə. ⁴³Ne tó ló lé kpɔ wó də ənu vɔen mə an, na cɔé dankpin, ⁴⁴Enyɔn wú bə na jiñkori kide alɔ coco bə na wɔ alɔ de í yi əzo mavɔ kide əzo maci maci mə. ⁴⁵Ne inyi tó fɔ í a, coé dankpin, do anyɔn ne wo wu bə na yi agbə mavɔ mə kide afɔ cɔcɔ, bə na wɔ afɔ de yi woa cɔ wo dankpin de əzo mavɔ mə. ⁴⁶[Deca ye nu ɳrɔn tɔwo ɳrɔbə toxo 44-46] ⁴⁷Ne tó ɳkuvi ye ila tútú wo də enu vɔen mə an, dē dankpin, do ənyɔn wu be na yi Mawu ye fiɔduxo mə kide əkuvi deka bə na wɔ əkuvi aməvəvəawo də í yí zo mavɔ mə, ⁴⁸le fi əzɔ ɳcinə le gbəde a o. ⁴⁹Dó əzoa la fiɔn aməsiamə. ⁵⁰Ejé nyɔn, vɔa ne ibu ye vivi səsə, nu kee wa gbá coe wɔ. Mina ne vivi səsə na nɔn miámá í mian nɔn ɳtifafa mə kide mian dekiwo.

Chapter 10

¹Yesu có lə tóhó ḥna, í yi yuda du wo mə kide yordan tɔ a ye ḡbe, í aməwo gbe va ḡbɔ. E gbèlè kpra enu wo, sigbe i wɔ nə gasiagaməa ene. ²Pharisitwo va ḡbɔ be yoa dóe kpo, í wo le kese be:"Enyɔn be ḥncu na gbe asia maa?" ³Yesu doju be:"Esé ke í Mose de nəmi?" ⁴Wo nu be:"Mose rɔn nə nucu deka be na ḥrɔnnynɔnrun gbəgbə wema nə, í le hina ye ḡbea,na nyin." ⁵Yesu nu nə wo be:"Cagbe mia jí sejwo tɔ í ḥrɔn esé hiná ne mí." ⁶Uɔa lə gɔməjejeaməa, Mawu wɔwɔ nucu kide nyɔnrun. ⁷Enukedo í nucu la có le ye dádá kide ye náná ḡbɔ í ye kide nyɔnrun yoa wɔ dekka nə, ⁸I wo aməveawo, woatɾɔ zun deka." ⁹Seyijia, aməde ḥkamá enuke Mawu cɔ de edua o. ¹⁰Gàkemə wotɾɔ va yi ahoməa, Yesu ye nukpraviwo gbé kanyɔense de enyɔa ḥu. ¹¹E nu newo be:"Amədə desiade ke gbe asia í də nyɔrun bua, wɔ matélé de nyɔrun an ḥu. ¹²I ne nyɔrun gbe acua, í gbe de nucu bua, ye ca wɔ matélé." ¹³Seyijia, aməwo cɔ wo vi cukuviwo va ne nə áco alɔ de wojí, ye dekprɔviwo le baha wo. ¹⁴Uɔa ke Yesu do desi enun hina an, e wɔ homəfién sugbɔ, í í nu nəwo be:"Mi na mɔn nə deviwo nava egbɔ nye, miŋka tu mɔn nəwo o, dɔ mawufiɔduhóa nyi aməke wɔdékia sigbe deviwo enə an tɔ. ¹⁵Un le nu nəmi le enyɔndodo nunu mə be: Amədesiade ke ḥnɔ mawufiɔduho sigbe devi enə an, ḥka do mə o." ¹⁶Seyijia, e lé deviwo de ye lɔmə, í da alɔ de wojí, í yrawo. ¹⁷Ke Yesu je mojí yikɔa, amədékia sudu kpɔe do, í ve jekrojí de ye ḥkɔ, í kəsə be:"Enukpramətɔ nyɔngbi, nuke í mawo í la teñun kpɔ egómə le agbe mawo mə?" ¹⁸I Yesu nu be:"Nuke idɔ í e le yɔm be amənɔngbi? Amədékia ənyi amə nyɔngbi o. Mawu dekin pɛe í nyɔn. ¹⁹Enyan esəawo: Ka wu amə o, kawɔ matélé o, ka fɔfɔ o, ka nu enuke ḥkpɔa o, ka tafu amə o, bu tɔ dádá kide tɔ náná." ²⁰Aməan nu nə Yesu be: Enukpра amətɔ, əwɔ de esə hinawo seeji co kéké tiŋ dəvi mə. ²¹Yesu trɔ kpɔe, í rɔen. E nu ne be:"E Kpɔtɔ enu deka nəo. E dola sa enu désiadé ke le asioa, í la cɔe nə ayamənəwo, í adɔku la nɔ asio le jiñkori, le hina ye ḡbea, va nə na kprɔñun do." ²²Ke ḥncua sə nyɔn na jróa, e butamə sugbɔ, í yi le gbɔjɔ-gbɔjɔmə, dɔ enu-nyɔngbiwo sugbɔ lési. ²³Yesu trɔkpɔ, í nu nə ye dekprɔviwo be:"Á sej nə hotɔñəwo be woa do mawufiɔ duhoa mə!" ²⁴Enyo hinawo wɔ yaa nə ye deprɔviwo. Uɔa, Yesu gbe trɔ nu nəwo be:"Deviwo, ə senjʌn sugbɔ be woa do mawufiɔ duhoa me!" ²⁵E fá nə kétékete be nato tɔni ye do mə wu be hotɔñə nado mawufiɔ duho mə." ²⁶E jiñun nəwo dɔdɔwo, í wo ka wɔdékia se be:"Mə ke í la teñ kpɔ xóxá?" ²⁷Yesu trɔ kpɔwo, í nu be:"A sej nə aməgbetɔviwo, vɔa ə senjʌn nə Mawu ya o. Do Mawu ya la teñun wɔ enu desiade." ²⁸Petro tɔ nuxó xóxó nə be:"Kpɔ, miáwo mi taci enuwosée de, í mi kpɔ wo do." ²⁹Yesu nu be:"Le enyɔdodo mə, un le nu ne mi be, aməde ḥka cóbé ye ho, nɔvia ḥncuwo, alo nɔvianɔrunwo, ye dádá alo ye náná alo eviawo alo anyigbanwo cagbe eyin kide enyɔn dodoatɔtɔ. ³⁰I ḥka hɔ alé ze kavətakpɔ le xixeamə: Axowo, nɔvianɔcuwo, nɔvianɔrunwo, nánáwo, eviwo, anyigbanwo kide woməcícíwo kide xixé ke gbɔnɔ an mə, agbe mawo. ³¹Vɔa amə jeñkɔtowo, la ci ḡbe, í amə ci ḡbewo la jeñkɔ. ³²Wojé mojí, iyiko yerusalem, í Yesu yikɔ le ḥkɔ nəwo. Enujinu nə adekprɔviwo, í aməke kpɔ wodo a wo le vɔñvɔn. Seyijia, Yesu gbe yɔ adekprɔvi aməwuiiveawo va dekia ḡbɔ, í tɔ enuke do la jɔ dejí madindiməa nunu nə wo. ³³Mi dɔ etó, mi yikɔ yerusalem, í kaa cɔ aməgbetɔvi de asi nə vɔsatɔwo kide wemakpratɔwo. Woa có ekufiɔ nə, í la cɔe nə jimaxɔsetɔwo. ³⁴Woa konu nə, í tuútan kɔdé, woa hoé, í la wui. Uɔa le ḥkeke amətɔn ḡbéra, efɔn co aməkukuwo mə. ³⁵Yakob kide Yohanes, Zebede ye viwo va Yesu ḡbɔ, í nu nə be:"Axtɔ, mijí be na wɔ enuke mi biɔa wosee nə mi." ³⁶E nu newo be:"Nuke mi jí be mawo nə mi?" ³⁷Wo nu be:"Də gbə ne mi ne mian kanren de egbowó le tɔ ḥtitikɔkɔ mə, amədéká de tó dusi me, eveato de tó miɔn mə." ³⁸Uɔa Yesu nu nəwo be:"Mi ḥdesi enuke mi le biɔa o. Mia teñun nu enu le kɔfu veve ke mə manú enu lea, alo mawucideta ke wo ka de un?" ³⁹Wo nu nə be:"Mia teñun" Yesu nu nəwo be:"Enu vévé ke ḥkanua, miawo ca mia nui. I wo ade mawucita kék woka de un an nəmi. ⁴⁰Uɔa nə aməde la nə tiŋ nudusi alo tiŋ miɔn me yaa, un nyi eyin í la nə o, gañke e nyi aməke wo gradoé de nɔawo tɔ í. ⁴¹Ke adekprɔvi aməwó kpɔtiawo se Yakob kide Yohanes wo nyɔn kaseawo a, wo wɔ homəfién de wo. ⁴²Yesu yɔ wo va dekia ḡbɔ í nu be:"Mi nya be aməke bu nə be yo nyi jimaxɔsetɔwo kpɔtɔwoa, du nə wójí í aməganwo kék le wo məa wo kpanece de wójí." ⁴³Uɔa ḥdola nyi nə le mia mə o. Aməde kpukpuide ke ji be yea trɔ zun aməganxoa, do la nyi miá subɔví. ⁴⁴I aməde kpukpuide ke ji be yea nyi kələkələ le mia məa do la nyi aməhəhrə ne amədesiade. ⁴⁵Do aməgbetɔvi ḥva be woa subɔ ye o, vɔa be yea subɔ mi, í nə áco ye gbe í se na, cagbé nə axɔ nə aməsugbɔwo. ⁴⁶Wo va do Yeriko. I ke ye kide ye dekprɔviwo, kide amə sugbɔwo co le Yerikoa, Time ye vi Batime ke nyi enubiɔtɔ, ke ḥkuvi gban nɔa, kanren de emɔ tó dε. ⁴⁷Ke í se be Yesu, Nazarethy tɔa, í va yi kɔa, e tɔ axa dédé, í le nu be:"Yesu, David ye vi, kpɔ adɔnu mə un!" ⁴⁸Aməsugbɔ kan ḥkuvimə nə. ḅkuvi gbangban tɔa, í le biɔ co ḡbɔ be na viñ. Uɔa, e gbe le de axa kpée:"David ye vi, kpɔ adɔnu mə un." ⁴⁹Yesu nɔntə, i degbə be woa yɔe va. Wo yɔ nucu ḅkuvi gbangbantɔa í nu be:"Do ḥsen dekiwó! E lé yɔ wo." ⁵⁰É cɔ ye jiñwú ke í do dəa danjkpiñ, í zokpé va Yesu ḡbɔ. ⁵¹I Yesu nu nə be:"Nuke í əlé ji be mawo nəwo?" ḅkuvi gbangbantɔa nu nə be:"Axotɔ, un ji be magbə kpɔ nu." ⁵²I Yesu nu nə be:"Co yi, tɔ xɔse yó edɔ nəwo." Akaakaa, egbə trɔ tɔ enu kpɔkpɔ, í i kpɔ Yesu do le emɔa ji.

Chapter 11

¹Mikpò: ké Yésu kidé kidqá yè dekpröviwo tèbò yerusalem àn, wó tó Betfage kídà Betanian lè amítòà glo ñà, èdò ye adèkprövi amèvè ²i nù nà wó bë: "mí yi ədú kë kànkò nà mià mæ. Nè mí vè qóà mi domà miàkpò kete-ketevi qèkà lè əkamè kete-kete amè qáken kpò ó. Mitú kë i miàcòè và ị. ³Nè amè qá kàmi së bë: "ènú ká í jo í mí lè tuí maa àn miàn qóyú nà bë, "ahótjà lè hièn í wà gbédè nà lélà." ⁴Wó yí i vè kpò kete-ketevi lé èkà mè lé xixànu lè ati qèkà ịjú lè əmçon gàngàn yi. Í wó túkeé. ⁵Amè qèkáwo lè bíwo së bë: "ənú ké yi mí jo i và lè tù kà kete-ketevia?" ⁶Wó qó yú nàwo sìgbènà nù i nà əna. Ì amàà wó gbè wó qè í wó yi. ⁷Kè àdàkprövi amèvàawo kpò kete-ketevia và nè Yesu á, wó cò wó wú wó dàlè ji ne Yesu nà tèn kànrèn dàjì. ⁸Amè súgbò qó wúwó amè qowó qó édè bayà wo ká có lé əbó mèan əmçji ⁹amè kë lè zòn lé Yesu yé ịjkò kidè amè kë le zòn kpòwé dò wó à lè dà axà bë: "Hosanna! wà yrà amè kë và lè axótjà ịjkòmè. ¹⁰Wóà yra mián dàdá David yé fícdúxó kë gboñonàn lè ịjkòrì. ¹¹Sà yi jià, Yesu yi yerusalem dùàmè i qó mawú xòà mè, í ì lè ịjkúu dà ènu qésiadá ịjú. Lè ịjúqomè kpaxó à, yè kidè amè wúivèà wó yi Béthani. ¹²Yé ịjkégbemè à, fifè lé wó. ¹³Ekpò gboti qèkà qidqà, kë qòn de tèbòè kpòbó yàà tèn kpò atikú cèncén qè léji mán. Vòà ị kpò ènú qèkèn léjí sè wu atià yè amàkà wó ó, qobé egà hinanmèn àn ị nyi gboti yè cèncén gamèn óó. ¹⁴È xonú dà gbotià ịjú bë: "amèn qèkèn ị nan gbè qú tò kú cèncén gbèqágba óó." Xà adàkprövíawó cá sœé. ¹⁵Kè wó và qó yerusalem àn, wó tò ènú sà tò kidá ènú xrètswó nyanya lè mawuhòamè. È kàkà èhó cètòwó kidè alúnkúku? sà tòwó agbànwó. ¹⁶N ròn bë amè qèkèn nàn cò ènú sàsà và mawúhòamèn óó. ¹⁷Ènàn wó enú kpràkprà bë: "wó ị ịjròèn qè: tiŋ hómèn anyi èqdà xó xò nèn èdúà wó séé à? mián wó yà mi và sàŋ trò zún ajégrasuwó xomèn. ¹⁸Vɔsatigàngànwó kidé ènú ịjrótó gángánwó sè ènyòn án, i wó tò èmòn kë wóà sè wuid jiji qobá, yé nu lè ji vɔnvɔn nèwó ká wó kpòbé yé nù kpràkpràwó myòn amèn wó ịjkò. ¹⁹Èwà trò, i wó có lè édúá mè. ²⁰ịndi kà wó tròvà yikò á, wó kpò bë gbótiá yè àmàkàwó yrò kéké sè yi yè kewò mæ. ²¹Petro qo ịju i bë: "Rabbi, kpò! gboti kà è dónuàñ yrò." ²²Yesu núnèn wó bë: "mi xɔ Mawu jí sà. ²³Ènyòn dódó mè àn ịnlé núnè mí bë, amè kà lè núnè ètò hinàn bë có i nà vè géjèn dà axú mèn, vɔ ị xó ènyòn kpò lè yè ji mèn ó, vɔ í nù enyòàn kidè kàkàdájì bë avámèn àn, yé í Mawu là wɔ nèn. ²⁴Yè i dà ịjlè nù nèn mi bë, ènú ká dò milè dóbèqà, alo ènu kà mi lè biówó à, mián kadá ji bá èvà mèn nènmi, i mián kpò wó mèn vavà. ²⁵Nèn mi có bë yóà dò ègbèqà à, mi qó lè lè cò mián gɔjélàwó agjéjéwó səŋ kewó, nòn mià qàqà kà lè ejinkori mèn àn cà nà cò mian gɔjéjéwó kë mì. ²⁶Vòà nèn mi ị cò ké óàà, mià dàdà ká lè ejinkorimèn àn cà ị ka tèn cò mià agjéjé wó kë mi óó." ²⁷Wó trò gbovà Yerusalem. Ègà ke mèn Yesu lè qì èsà lè Mawu ye xòà mèn án, vɔsatò gàngàn wo séé, ènú ịjròntò gàngàn wó, kidá amè cíciwó zòn và gbo. ²⁸Wó lè kà enyòn èsé bë: "ịjúsèn kàí èkpò i lè wɔ eénú nán wó? Alò amèn kèi nàn wó ịjusèn bë nàn wɔ enú hínan wó?" ²⁹Yesu qonjú bë: "mà kàmi ènyòn qèkà sà. Mi qón ịjú nàn enyèn cà, mèn qó mián nyòn ịjú nàn mi. ³⁰Yohanes yé mawuci léléà qee ejinkori í i cò? mi qó ịju ị." ³¹Lè enyòàn mèn jrojró kpò mèn lè wóqèkiwó mèn àn wó lè nu bë: "nèn mi nu bë "ècò ejinkoria," à à nù bë ènú kà i dò miñ xó ji sà óó?" ³²Kpò nèn mi nùbè" Ècò amèn wó gbo à" qobè, yé nù lè ji vɔnvɔn nèwó, qobé amèn siàmèn kpò bë Yohanes nyi ènyòn nuqò ịjtà ịjtà. ³³I wó qonjú nèn Yesu bë: "mi ị nyàn óó. Yesu bë nu nèn wó bë: "ènyè cà nyèn ịka nu ịjusèn ká ị lè wɔ ènú nàn wó óó."

Chapter 12

¹Í, Yesu jégomə ilé kpranu wo to elo dodo mə í bé:"amə déká dó atí déká ke yé kú cencen dá nə aha, í túkpá xrixrá dé atí á wó, í kudo gangan déká ke wó a sé le fiōn atikú cencen a wó. E tuxo ke amə ke a le kpə əboa jiá le nənme, a í igbe cí əboa isé dé asimə nə amə kele wədəa wó, í ico yi mənji. ²Le gaxoxo nyɔŋgbí mə, édó yé subóvi déká yi əboa mə be na ve xɔ atikú céncén wo va nə ye. ³Uəa wó leé, í xoe inyen tró alə gbale.⁴Igbe tró də sübóvi bú seyinawó, í wo dabi un déta, í zan nənnən mə manyon dénj. ⁵Igbe də aməbu séyi na wó í wo wui. Wo zan nə nənnən mə ɣna wó dé amə sugbə un, wo xonən amə doó í wuna amə do ó ca. ⁶Í i gbe dí amə bú díida, evi rənrən to deka. Amə na í inyi amə ciŋgbətə ke í də díida wó. I be:"woa dodo bubu evinyen un." ⁷Uəa jedɔwɔtó wó le nū le wodekiwo mə be:"Amə ke kaá va du cinən a ke. Mica, mia wui nə cinən nuawó na cencen mi." ⁸Wó lé, i wúi í sé danjkpi dé ebaa ɣgbé. ⁹Í fia, nū ké ebó tóá awó? Á vá nya wó í ji aməbúwó í sé dɔriwó¹⁰Miňhren wema ila a? Ekpə ke əxətutə wo gbea í tró zun zogojí kpé. ¹¹Enú lá có miá xotə gbí inya kpɔkpɔ nən mí. ¹²Wó jibé yewó alé Yesu vúa wó le vənən nə amə wó dō wo nya ənu enyɔn na dé elo dódó nə wó. Wo co le gbə iyí. ¹³Í wó də Pharisitə deo kidé Hérodétowo bé wó á vá dō fəca nən cō wó nyɔ núnú ó ún. ¹⁴Ké wó vá, wó le nū nən bē:"Axótó, mi nya be ɣcō nə amə dé yé susu í sé wó nə dí ó í nənən kē ɣndənə vovotótə amə wó mə o. E dina sá Mawu émən ɣntanta. Eje sé be mia létu takəe. Nən Cesar a? Miá lé tui nənnmi mi wó ɣnkáa le tui o?" ¹⁵Uəa Yesu nya wó yémə nū wɔwó í lé núnə wó be:"Nú kē í jō í mi lə donkpó? Mi cō kpɔtia vá nə má kpó." ¹⁶Wó cō dəká vá nə Yesu. Í ilé nu nə wó be:"Men tə í lé nyi desi kide enui ɣnɔnɔrɔn an?" Wó le dɔn̄ nən be:"Cesar tɔi" ¹⁷Yesu be:"Mi cō enú kē nyi Cesar tó a nə Cesar, í mia cō ke nyi Mawu tóá nə Mawu." Í ikpáca wó séé. ¹⁸Í seducéens ke wobé amə ɣkunən í gbe trɔ fɔnɔnɔn an, wó va gbó. Í wo le biɔse be: ¹⁹"Axotə, Moose ɣrɔn nu nə mí," nə amə dé yé nənnvi kugbə asia dē í ɣjí vioá, nənnvi a teŋ cɔkpoe í jivi le fofoa ɣkɔmə. ²⁰Nənnvi amadre déka o le; amə kélékélé a dē nyɔnrun i ku gbée dē ma jivi. ²¹Amə véatò cō nyɔnru an í gbé ku gbée dē ke wónjivi o. I í nyi enú déken an nən amə amətən an tó. ²²I ɣgbé nyi enu deken an nən amə amadréató. Le yévɔxoa nyɔnru an ɣntává kú. ²³Nə wó trɔvajɔa mə kée tə ila va nyí nyɔnrun an?, do Nəvi amadreawo se de nyɔrun dekáa agbe. ²⁴Yesu be:"Nnyi cágbe enu na ína í mí wó enu dahuən, cagbe miňnya enu wó ɣnɔnɔrɔn o, nənnən ke miňnya Mawu yé ɣssn ənə?" ²⁵Nən wó va fón le aməkuku wó mə wó nagbe dē amə dəwo, nənnən ke wo nagbe cō amāde na be woa de o. Uəa wanən sigbe Mawu ye mə dótó wó nən. ²⁶Uəa kude aməkuku ke fɔn wó a, miň hren Moose yé wema, co ənuŋɔnɔrɔn ke kude əgbe ke codə, nə Mawu xonu nə í nunen mən." Enyə í nyi Abraham ye Mawu, Isaki yé Mawu kide Yakubu ye Mawu a?" ²⁷Nnyi aməkuku wó Mawu o, vɔa amə lagbe wo tɔ. Mi le bre mia dekiwó sugbə. ²⁸Enu kpratɔ ganjgan domə tó deka vale dotó wó nyɔn, í ikpɔ be Yesu dō enyɔn an ɣnun nyɔnɔngbi. I le biese:"Esé ke í le vévé wú le əseá wó mə?" ²⁹Yesu dɔn̄n be:"Kele vévé wú a í nyi se Israël, axoto mia Mawu, mia xotə nyi deká tótó" ³⁰Idola rɔn mia xotə Mawu kide tɔ jí bribó tɔ gbɔngbɔn, tɔ súsú wó séé kide tɔ ɣnsen." ³¹Kpó esé veatò ke:"A rɔn nənnvi ó sigbé wotá nən esé ganjgan de ɣgbə le í wu esé la wó." ³²Enu ɣrɔntə ganjgan bē:"Enyó, mia xotə le adódo núnú mə a enu be Mawu deka ílə, i Mawu dən̄gbe le zen le un wo. ³³Rɔnɔrɔn kide ejí bribí, kide ɣnsen, kide ye nu gɔməsésé, kide a rɔn nənnvi sigbe wóta nə gbe le veve wú acó enu wi i se le savə kide vɔsá wó" ³⁴Ke Yesu kpó be ena ɣtidó nyɔŋgbí a, Yesu le nunen be:"ɣndidi le Mawu ye fiɔduxó o." Le ɣna wó ɣgbə á amə deken ɣgbə bió enyɔ Yesu se wó. ³⁵Yesu dɔn̄ gakeməké ilé kpra enu amə wó le Mawu ye xómə, ibe:"Nən enú ɣrɔntəganjan wó le nùbe Kristo nyi David ye vi mòn?" ³⁶David ɣta le gbɔngbɔn kɔkɔ mə be:"Yesu mia dádá le nunen tñj dádá be nava kanren dē ye lɔdusi kpaxó kéké í se vá gakemə ke ma cótó futó ó í sé trɔzu afókpátútúnú." ³⁷David ɣta le yɔe be "Dada", nən xɔnamató até vanyi David evi mən? Amə ke bɔdə á wó le dɔtoé kide ayetite. ³⁸Le Yesu enu kpákprá wó mə elé nubé:"Mia kpɔ mia dekio ji le enu ɣrɔntəganjan ɣna wój ke wó le jibe yé wó anən awú diñdi le nənxó nyɔŋgbí wó le abrɔmə ³⁹í yé wó agbé xó ziŋkpi kélékélé le godoxó wó mə kide azandúxo. ⁴⁰Í wó gban kposuwo xówó i gbe wɔnə gbe dododa didiwó cágbe nən aməwo ná le kpówó. Wó dō cójó kide nənnən mə wó. ⁴¹De ganamə an Yesu kanren tébə enujɔjɔ daka déká gbó le Mawu yé xómə, neñ enu jójówó i ile kpɔ ého ke aməsiamə léjɔdé ého daka á mə. Hótónən sugbə ó le cō ého sugbə dē adakaá mə. ⁴²Kpasú ayadutó déká va cō ého cükúvi amənve isée dé adakaá mə, ke le nyi ého kélé axomə nən séé a nə, ehó á kpunkpun mə á le sigbé fran déká á nən. ⁴³Í Yesu yó yé dekpvio i le nunə wó be:"ɣle nui nən mi le adodó núnú mə. Mikpó kposu ayadutə nan, ejɔho sugbə wó aməsiamə ke jō ého a wó. ⁴⁴Do aməsiamə jō ho sugbə. Uəa kposú, na ke nyi ayamənən, cō ého kélé si séé í a sé dúnú sé va njɔ.

Chapter 13

¹Yesu do có mawuxčamə i yikɔ í yé dækprɔvi dáká vá lə nū nən bə:<<Enúkprámətó kpó! ekpé láwó kide exɔ ilawó ḥngákpokpóá?>> ²Yesu le nū nən bá:<<ələ kpó exɔ gángán ilawóà, əkpə dəken ɣkáá kpɔtɔ kə wá gbéma kaka o.>>³Gakəmə kə í kanren dá amitóá jí í kpanŋkɔ mawuxča déá, Petro, Yakobo, Yohanes kide André le bíé se bə:⁴<< Gakə mədó í enulawó lává jɔ koo? nukei la də díisa be gaməa sun koo? nui nə mí.>>⁵Yesu doŋú nə wo bə: Mi həaye nə amədá ɣkáá kpɔtɔ búumón o. ⁶Amə sugbɔwó la' cō tinj kó i vá lə nu be:"Enyə inyí Kristoá" ilá kpɔtɔ aməwó sən búumón.⁷Nə miləsə ahúá alóó ahúá ye nyowóá, adiká ɣkacomi o, élə bá enú ɣnawó ná jí, vɔá xixəamə ye nuwuwú a ḥnvá hādo o. ⁸Dúkónwó lá wɔ ahua kide wó dəkiwó. Anyigbán lá húnhún lə tohó vovovowó í fufá lá do. Enú ɣnawó wədé sigbənə efúduamə ye gɔməjəjə ené.⁹Gaŋké mian kpó mian dəkiwó jí. Nyɔŋgbín, wá xomi lə mawuxčwó mə í cō mi daasí nə kojódótówó. Wa kpɔtɔ mi vá ekóməfis wó kidə dukprɔtώwó ɣkɔ i nə mian di dasə nəwó.¹⁰Eləbá miandə gbəfán nə dukónwósee.¹¹Nə wó seri mi í kpɔtɔ mi yi kojódóxaá mi o, mianú enyɔ kə wácó nə mi lə ganamə a dədə, dóbá ḥnyí mian ɣtáwo ikáá xonu o, gbɔngbɔn kɔkɔ a i.¹²Nəví lá dá nòviá asi bə wázu, ató lá də eviá asi, deviwó lá səetó keke ilasa wó jilawó bá wawu.¹³Agbɔtɔ yə kúkan see lá lə funmi cagbə tinyə, vɔá aməkə lá doji kækə isən̄ vá dó nuwuwuá, wáxə də agbə.¹⁴Nə mi kpó axó gbanú jiŋua le toxó ke ɣdolá menɔn oa, (Enu hrəntjá ná sə enulá gɔmə) aməkəl

¹⁵Aməkə lə exətaa, ɣká divá anyigban mə bə yəkáá ve cō enudə lə xəmə o. ¹⁶Aməkə lə bomə deá ɣkagbə trɔvá agbrexəmə bə yəkavá cō awu o.¹⁷Babáá nə efunɔn kide evinɔnwó le ganamə dō. ¹⁸Mi dogbədá bə enunawó ɣkajɔ lə vwɔgamə o. ¹⁹Dóbá fukpəkpə ke mɔnki ḥnvá kpó o i ɣkáá gbə va gbəde oa, ye igbənɔn ganamə do.²⁰Nə mawu ḥmene dən azan yi ɣkɔaa, amə dəkin ɣná kpó agbə ci o. Vɔá cagbə amə cancanwó taá mawu dazan.²¹Nə amədə nū nə mí bə: Mikpó Yesu le lá áló ele lena, mi ɣká kadéjí o. ²²Dobé vixo Kristo kidə vixó mawunyɔnú détawó la vá ivá wɔ desi kidə nukunuwó cagbə nə watéj fru aməcancanwó. ²³Mi nən ɣzɔn ! Ye idó i ɣnu enyɔawó nə mi dē jəŋkɔ. ²⁴Lə funkpá kpé ɣnawó ḥgbəa, ává mə bə nyidɔn lá dó zuubru i wrɔtí ɣkáá gbe di o. ²⁵Wretiviwó lá gəjen cō jiŋkui vá, í enjúsən kələ jiŋkuiáwó la gri see. ²⁶Le vɔxóá miánkpó agbətώvá lə akpókpώwó mə í agbɔnɔn kidə ɣusən kide ɣutı kɔkɔ ganŋgan. ²⁷I ado mawuŋjedótówó dídá í wá yə məcáncánwó bɔ cō xíxəa ye zogo amənə áwó jí, cō anyigbá yə sənxó seŋ yi jingorí ye senxó.²⁸Mi kpránu cá fɔnkutí yə ləvizonzən gbó. Nə izə alɔví í dón amakawó á miányá be akú dō.²⁹Nəná kəi nə mikpó enuŋnawó le jɔá miányá be gaməa sun, edó vɔ.³⁰Nlə nū nə mi lə nyɔdodo mə bá jiŋimə ilánu ɣka váyi gbɔxø i enulá wó lá jɔ o. ³¹Jiŋkui kide anyigba nu lavayi vɔá tiŋ nyɔnwó nu ɣkava yi gbədə o.³²Vɔá, ɣkəkəa kidə gaxó xóá, amədə ɣnye o, Mawu nyədótó ke le jiŋkui áwó ḥhyen o, Eviá ɣtacá ɣnyen o. Etjá deken í nyen.³³Mihanya nə mianɔn ɣzɔn, dobə mi ɣnyá gakemə enuŋnawó lá jɔa o.³⁴Enu ɣtá wədé sigbənə amə kə káá zɔnmon, igbə ye xó dé nə ye díckɔviwó. Ena ɣusəwó, idó edó nəwó, aməsiamə kide yətɔ. Edə esə nə agbonujɔtɔá be ná nɔnŋuzɔn.³⁵Minɔn ɣzɔn, dobe miŋnya ga ke mə í axótá láva o, atéj nyi fiényi, aló ezan domə, aló fɔnfɔnmə aló aguzəan.³⁶Nə mi ɣləju dē o, í iva dó kpataa, ahu.a co mi le arɔn mə.³⁷Emyɔ kə ɣle nū nə mian ye kə í ɣle nu nə aməsiamə be:< ɣuzɔn!>>

Chapter 14

¹Ífia ekpɔtɔ ɳkeke aməve nə didileamənuzan kide kpɔnɔn mahuá mahuá ye ɳkeke a na do. Mawunyɔnutɔ gaŋganwo kide wema kpratɔwo le ji mɔ kə ji woato í teŋ le Yesu le bəbəmə iwuia. ²Wo le nube, edɔ ɳgbe i ava azan duxo o, mə enəa, eduamə a bru. ³Ke Yesu le dunu le Simon kpɔnɔn a ye xoməa, nyɔrun deka cɔ amigo ke woco ekpe dodo deka seŋwɔa, seŋmea de alɔmə va, ami dodo hɔnté déka ilegoa mə. Nyɔrun a gban amigao í dɔ ami a deta nə Yesu. ⁴Amədékawo le wɔ xoməfién í le nu le wodekiwo mə be : "Nuke ído í danhen ami xɔho ɳna enə ko? ⁵Ami ɳna axɔho wu kpɔnwive, nə í sé í cɔ ehoa nə ayamɔnɔn wo enyɔwu." Wo wɔ xoməfién de nyɔrun a í kan ɳkuvimə ne. ⁶Ke Yesu nu be: " Migbe dɛ. Nu ke iɔj í mile deaya nə nyɔrun a enə? Enu je amə ɳta inyi i íwɔŋ. ⁷Ayamənɔnwo le miagbɔ dɛ tegbé, mia tenju wɔ nyɔe nə wo ga siagamə, ámá enye ya, nye ɳka nɔn miagbɔ dɛ daa o. ⁸Éwɔ yetɔ sinu, ejeŋkɔ iva si aminj. ⁹Le enyɔndodo mea, ɳle nu nəmi be, Afisiafi ke wo anu enyɔn nyɔŋgbin ila le xixea mea, woa doŋu nyɔnru la. ¹⁰Yuda Iskarioti, amə aməwiveawo domətɔdeka, ti aməganwo yi be ye ave sa Yesu nə wo. ¹¹Ke amə awo se enəa, evivi nəwo, i wo de eze nə be, yewo ana ehoé, ke ise enəa, itɔ emɔnū jijí be yeasé. ¹²Le azan jiá, ke woka wu arengbɔa, Yesu ye nukpraviwo ke se be: lə fi i ejibe ye aqù nu lé? nə mia gra le na dode. ¹³Yesu qe ye dekprɔvi aməvə i nu nə wo be: miyi eduamə, mi a do go ɳrucu qeka, i a hɛn eci dɛ. ¹⁴Mi kprɔedo, nə mianu ne axa ke mə adrodoa tɔ be: "enukpratɔ be mia ka wo se be: le fi i aməjroxɔ ke mə nəye kide tinj nukpraviwo miaqu azan lé a lé? ¹⁵Ádisa xɔ qeka nə mi, mian gramə do də nə enuqudua. ¹⁶Enukpraviwo yi eduamə, i kpɔe sigbena Yesu nui nə wo a ənə tututu. ¹⁷Ke ezan tɔ dodox, Ye kiđe amə wiveawo va léna. ¹⁸Ke wo le ɖu nua, Yesu nu nə wo be: Adodo i ɳle nu nə mi be miawo ke le dunu kidenjawo domə tɔ qeka i ka saŋ.

¹⁹Ekpacawo, wotɔ Yesu kakase qeka qeka be: "enyeia?". ²⁰Yesu nu nə wo be: "mi aməwivea wo domətɔ qekai.

²¹Aməa le de alɔ agban mə kideŋ. Aməgbetɔ viaaku koko, sigbe nə wo ɳrɔen də enə, ganke babaa nə amə kə a se a wonmənə ji o anyɔnɛwu. ²²Ke wo le qunua Yikɔ a, Yesu cɔ kpɔnɔn, i de akpe de ta, i ken nə Ye nukraviwo i le nu be: "mixɔedu, tinj ɳtiran nə." ²³Eco áhacɔfu, ke ide akpe de ta jrɔa, i cɔe nəwo i wonu. ²⁴Enu nə wo be: "tinj ka dodo ye hu, ke ɖuɖu kɔdɛ, de aməwota ye hu, ke ɖuɖukɔdɛ, de aməwota ye ke, ²⁵ɳle nu nə mi be, nye ɳka gbe nu aha də keke ise yí gbe kike ma gbe va nu le mawu ye fiɔdouxo ame o. ²⁶Kə iji akpehawo jrɔa, etrɔyi amitóaji. ²⁷Yesu nu nəwo be: nə gaməsu mísi sée, ɖobe wɔ ɳrɔe qebe: ma wu ran kprɔtɔa arengbɔvi awo la kaka. ²⁸Ganke nə wo fɔnn de agbea na je ɳkɔ nəmi i mia yi Galilea. ²⁹Petro nu nə be, nə aməwo gbe wo séé, nya ɳka gbeo o. ³⁰Yesu nu nə be, Ma nu adodo nə o ezan la mə: kəŋgbɔxo kokro aqatɔ zevea, àgbəŋ zetɔn. ³¹Ganke Petro "gbe tegbe de jí be nə ihian be ma ku kiđewò cà maaku, nye ɳka gbe nu le gbɔwo gbedeo." Amekpetiawo ca wo nu ena. ³²Wova do afideka ke wole yo be Gecemani, Yesu nu nə ye nukpraviwo be: mijetekpɔ de le la də nə ma yi ivé xɔdə. ³³Ekprɔ Petro, Yakobo kiđe Yohana de qekia ɳu. Vɔnɔn ji i icakale qekia mə. ³⁴Enu nəwo be: ɳle bu ta mə kpɔ keke isenjyi ekumə. Mi je te kpɔn de le la də. ³⁵Ezɔn yi ɳkɔ, i je kro, ideta gu, ixode be, nə anyɔa, vevesese ila na to eta nəŋ vary. ³⁶Enu be, dàda, a tenju wɔ enu desiađe, eku ila na to ta ɳ. Ganke, ɳka ci tinye jio, tɔ rɔnrɔnu nava mə. ³⁷Keke atrɔ vá enukpravi amətɔn awo le danrɔn, i inu nə Petro be: Simon, ele danrɔn ia? ɳteŋu nɔŋu nə gaxoxo qeka ca? ³⁸Mi nɔ ɳu nə miaxodə be yewo ɳka do tetekpɔ məo. gbɔngbɔna bɔ gbe də, ɳútiran ya gbɔjo. ³⁹Yesu gbe və xɔdə i gbe nu enyɔn ɳnawo ke. ⁴⁰Keke atrɔvaa, wogbe danrɔn see, ɖobe arɔn bra ɳkuvi nəwo, i woŋbe nyān nə wo anu mɔn o. ⁴¹Etrɔ va zetɔn atɔ, i be: "arɔndɔndɔn a ji i mikpɔtɔ ile dəa? Eso gbe, ega xo. Woasa agbetɔvia nə evɔn wɔtɔwo. ⁴²Mi co miayi, Aməke ka di saŋ nə wo a gogo le la!" ⁴³Nnu enyɔa və gbɔxɔ i Yuda amə ke nyi ye nukpraviwo domətɔ qeka va də o. Amə hua le ɳgbe nə, wohen ekpo kiđe ewi wo də. ⁴⁴Aməkə ka disé a, nu nə amə hua də be: "Aməke na gbugbɔn nu nəa, ye i mia le, mia kpɔe seŋu yi, nə əŋkuvi na nɔ ji. ⁴⁵Ke Yuđa va qoa, egbo tebɔ Yesu i be: "enukpramətɔ!" igbugbɔn enu ne. ⁴⁶Aməawo lɔ sun ji, i wo le. ⁴⁷Le qeka, aməke, aməke le lena qəawo domətɔ qeka də ewi le àkumə, i kpato nə sɔja qeka. ⁴⁸Yesu le ka aməawo se be: Cagbe tiŋye i mi cɔ ekpo kiđe ewi ɳnawo va i ka va leŋ sigbe Frafitɔ enəa? ⁴⁹Tegbe ɳle miamə də, ɳkpranu le mawuxɔ mə, ganke, mi ɳlén kpɔ o. ⁵⁰Evamə də wo ɳrɔe də. Ye nukpraviwo sé sigbe də. ⁵¹Đeketjé qeka ta gaga ye ye rɔn i kprɔ Yesu do. ⁵²Aməawo jeji ilé, etacin avɔna də nəwo i si yi amama. ⁵³Wo kprɔ Yesu yi egan qeka gbɔ, eduməganwo kiđe enukpratɔ gaŋganwo kanren də. ⁵⁴Petro kpɔe dō keke iva egan ye xomə. Ecɔn kɔnyi də i le xuzo le aməwomə. ⁵⁵Aməganwo ji enyɔn alo emɔ keyi woato i bu fɔ Yesu a, ganke wo ɳkpɔ deken o. ⁵⁶Aməwo le xovi vovovowo de si. ⁵⁷Amədékawo xovi de si be: ⁵⁸"mi se i le nu be: magban mawuxɔ ke wo məkiđe atɔ ila, ila trɔ men gbɔxɔ i awɔ nyicɔ. ⁵⁹Woca wo nyɔawo ɳsɔ de wo de kiwo ji o. ⁶⁰Aməgan co je te le ameawo mə i le ka Yesu se be: "enyɔn ke aməawo le nu awođee, wa ɳka xo denja? ⁶¹Yesu vin də; un xo nu o. Aməgan gbe kə se be: "ewo inyi Kristo yraratɔa ye via?" ⁶²Yesu də enyɔa ɳu nə be: è, enye i. Miakpɔ agbetɔvia i akɔrən də de ɳusentɔ a ye qusi mə. Miakpɔ i agbɔnɔn co àkɔpɔkɔ wo mə." ⁶³Zedeka, aməgan wɔ xoməfién i grin ye wu, i le ka se be: "wagbe ka amədə sea? ⁶⁴Mise busunyɔn ke inu a. Nuke inyi mia susu? Aməawo see be eje nə eku. ⁶⁵Amə doo tɔ etan tutu de ɳu, i cɔ enu cɔn ɳkuvimə ne, i tɔ ekɔen i le ke se be: "Məke ixo wo, nui nə mi. ⁶⁶Ganamədoa, Petro le axoa ye kɔto le afideka də. Aməgan ye dɔcɔvi nyɔrunvi qeka va lena. ⁶⁷Ke ikpɔ Petro i ile

xuzoa, ele ọkuvi de ọnu nyɔŋgbín i nu be: "wo ca enɔn Yesu nazareti tɔa gbɔ." ⁶⁸Petro mɔn be: "nye ọkpɔta nə enyɔn ke ələnuùna o, i nye ọse gomə ca o." Ési le na i ɖori toho.⁶⁹ Edɔcɔvia gbe kpɔe i tɔ nunu nə aməwo be: "wo domətɔ ɖeka inyi amə la." ⁷⁰Petro gbe mɔn nəna ke keke a le zan, aməke va enu kpo gbe de awo dekawo tɔ nunu be: "nyawo i, wo ca ele womə ɖobe Galileatɔ i woca enyi."⁷¹ Petro tɔ enudodo aməwo le nu be: "nye ọndesi ọncu ọnna fri o." ⁷²Keke ànu enea, kokro de atɔ zeveatɔ. Petro ɖo ọnu enyɔ ke Yesu nu nə va yi be: "keke kokro aku atɔ zevea ágbẹ nu le gbɔnye zetón zedeka etrɔva ɖekia mə, i wo avin.

Chapter 15

¹Nyidi xoxoa, əvəsatəwo wo bə kide əduamə fiawo, wema kpratəwo kojodotəwo yi de susu. Yi wo gbra Yesu, yi wo kprəe se ɣcone Pilato. ²Pilato bie be:"Ewo ye nyi əfio ne yudatowo?" Yesu doj be:"əwo yi nui". ³Evo əatəwo co nyɔ sugbɔ de Yesu njun. ⁴Pilato gbe trɔ bie ke:"ɣka do nyɔ una? kpɔ nyɔ sugbɔ ke wo cɔ de ɣuwo a" ⁵Vɔa Yesu ɣgble do ɣu o yi í kpaca Pilato. ⁶Le azan dudu gaməa Pilato gblene gakpamənətɔ deka də ke Yudatəwo bie a ne wo. ⁷Ncu ke wo yɔna be Baraba a le gakpamə, amə ke je alaga yi wuamə a. ⁸Amə ke wo bɔ wo le bio Pilato be na wɔ sigbe yi í nə yewo də deca va yi. ⁹Pilato bio wo be:"Mi ji be ma gbe Yudatəwo fio də?" ¹⁰Dobe, ye ɣta nyaj be cagbe ɣbia tɔ yi ye ketəwo sej sa. ¹¹Vɔa ye ketəwo də aməawo be, woa nu be na gbe Baraba yi gbede. ¹²Pilato le dɔnjə wo yi le nu ne be:<< Nu ke yi mi ji be ma wɔ nə Yudatəwo ye fio?>> ¹³Wo gbe daha sisiun:<< Kən de atinj?>> ¹⁴Pilate le bio be:<< Nu vɔn ke yi i wɔ ?>> vq zo gbe kpɔtɔ yi le daha sənn sənnj be << Kən de atinj! >> ¹⁵Pilate ji be yea wɔ de aməha ye rɔnrɔn ji, yi í iɔ Baraba ye nu Baraba ke ye wɔ wo sej kee, yi gbede ne aməha wo. Eɔc Yesu kide Akpabranu yi nu be woa kan de atinj. ¹⁶Sojawo kprɔ Yesu yi wo ɣkɔnɔtɔ ye bɔbɔ xɔ mə, le lefi sojawo see bɔ le. ¹⁷wo co awu gangan vlaya biabia sej do nə, yi wo co akranti rɔnefio kuku sej cɔn de ta nə. ¹⁸Wo ci yi nube:<< fio nanɔ agbe xyi da ! >> ¹⁹Woxo eta nə kide ati, yi í je kro, wo tu etan dej, yi le koe, yi gbe le voɔ sigbe amə ke le cɔ bubu ne efio ene. ²⁰Ke wo koe jrɔa, wode efiowua lej yi cɔ ye ɣta wuxoxo trɔ sej do nə. Yi wo kprəe be woa ve kren de atinj. ²¹Ke wó yikɔ, wo dogo Simon, ke nyi Kerenetəa, be na cɔ Yesu ye coga kide. Simon nan nyi Aleksandro kide Rufo dada. ²²Sojawo kprɔ Yesu yi amətaxugo, wo yɔne be na le Hela-gbemə be Golgota. ²³Wo cɔ aha ke wo caka kide atike vevewo be na nu, vɔa egbe be ye ka nua. ²⁴wo kran Yesu de atinj, yi wo man ye nu dodowɔ yi wo da exo kprɔ, ne wo kpo ke soja desiade a xɔa ²⁵Gaxoxo etɔn a tɔ əne yi wo kran Yesu. ²⁶Le ye tagbe wo xrɔn enyɔ ke wo wo cɔ deej. ²⁷Wo kran frafitɔ aməve kide, deka le emio, deka le dusi. ²⁸Yi ɣɔnrɔnwo na me. ²⁹Amə ke le vayiawo, le zui, le deta de akpadeka, i le nube:<< Ahan ! Ewo ke le nube, yea mu edexoxo í trɔ tui le ɣkeke amatɔn me, ³⁰də dekio yi nadí le atinj >> ³¹Nenea ke , yi wema kpratəwo kide haməmə gan wo ca le koe yi le nu be:<< Exo amə buwo de agbe, yi ɣkatej de dekiwoa. ³²Krisito, ewo Israel ye fioa, ifia de dekiwo le aticogaŋ ne mia kprɔ, gbɔxɔ mia ji wo se >> Yi amə ke wo, wo kran kide ca wo le zui. ³³Le gaxoxo amədən a mməa, zubru do le duamə ke seyi gaxoxo amasidéká mə. ³⁴Yi le gaxoxo amaside kamea, Yesu daha de egbe sej me:< Mawu, tiŋ Mawu, nu ke yi dɔ ejrɔben də>> ke gomə nyi de hebri gbe mə be "ELOI, ELOI LAMA SABAXTANI ?" ³⁵Yi amə kewo le nəna doməto de wo ke se ye nuxo a, nube:<< Misee de ele yɔ ELIYA.>> ³⁶Amə sudu yi cɔ eci veve ne be na nu. Aməa nu be:<< kprɔ be Elia a va də le atianj man>>. ³⁷Le ɣna ye egbea, Yesu daha yi ku. ³⁸Avɔn ke cɔ ede xoxɔ amə ma de və co ji va gomə. ³⁹Soja xo gan ke cite de ɣkɔ nea ke Yesu kua, e nu be:< nyɔ dodo mə a, amə la nye Mawuvi ɣntantɔ>>. ⁴⁰Le azɔgea, nyɔru dəwo le kpɔwo enua, le wo méa, Maria Magdalatɔ kide Maria ke nyi Yakobo devi kide Yose nana kide Salomə. ⁴¹Ame nawo le zɔn kide Yesu yi le kpdeñ, gakemə wo le Galelia. Nyɔru, dəwo, yi Yerusalem cawo nɔ le na kidee. ⁴²Ke ezan doa, yi ɣkeke nyi kpakpadì ne Sabate ye ɣkenjek. ⁴³Yosef Arimateyatɔ va le na. Enyi amə de ke le nɔte kprɔ Agbemavɔ. Édójí íxi Pilatə gbó, báyáa vée xoxó Yeésú yənjə tirán. ⁴⁴Ékpacá Pilatə bá ékúkábá, éxó sója məgán ilə bíjé bá éləládexóxoa. ⁴⁵Kéihjó kákádəjicó sója məgán gbó, écó ɣətirán nə Joséfu. ⁴⁶Í yoséfú hré gagaxə, édí Yeesú có aticogájí, écón gaga yə né ícōedə yódó kewó kúlə ékpətómə amə. Í tútú kpə isen cón yódóá. ⁴⁷María Mágdalátó, kídé Mariá yó sé nana, wólə kpó ləfí wóləcédáá.

Chapter 16

¹Ke SABAT, Maria magdala kide maria, Yakobo kide Salomè wo nána, yi ive xre cerú honté í ka ve si nə Yesu ye kukua, ²Kosida ye ɣekeke jeŋkötøa nyidin fún, ke nyidon húan, zo yi yødoa to.³Wo le ka wodekiwo se le moji"Men i ka mrinkpe le yødo anu nə mi?" ⁴Ekpea gaŋgan, ke ke wado le ná, wokpø be amadeka de ekpea jí.⁵Wo do doamø, i kpø dekeje deka le gagawu vraya deka mə í kanren de í kpaca wo. ⁶Dekejøa nu newo be:"Adika ɣka co mi o, Yesu Nazaret tø, ke wo kran de atinju ye í mile ji. ɟføn cite, ɣle lela o, mikpo fi wo coe mredoa, ⁷Mi yi, nə mia nunø ye nukpraviwo kide Petro be, eje ɣko nə mi yikø Galilea, mia kpøe lena sigbe nə inui dø nə mia enø."⁸Nyɔrunawo sudu do le yødo amø. Ejirju newo í wole hunhun kpakpa Kpa, vønvøn jiwo keke wo ɣten toe nə amadøo.⁹Nyidin tøe le kosida ye ɣekeke je ɣkötøajia, ede dekia disa nə maria magdalat, amø ke mə í nya gbøngbøn vøin amadøre le.

¹⁰Efanvi yi í ve to nyøa nə ye tøwo, ¹¹Wose be eføn, ile agbe, í Maria ɣta kpøe, vøa, wo ɣkadejio.¹²Le inan ye ɣgbea, Yesu gbe de dekia nə amø amøve le bomømøjø. ¹³Wø yi í ve toe nə enukpravi kpøtiawo voa wo ɣka dejø o.¹⁴Le ɣna ye ɣgbea, Yesu de dekia disa nə amø wideka wo, gake me do wole dunu a, í to eny ø deo de wø jimaxøse ki wo jititri ɣnu, do be wo ɣ ka de amø ke kpøe le gbaŋgbø i va nu ke iføn jrøa ji o.¹⁵Enu nə wo be: Miyi xixe bribo i ve nu enyøn nyɔngbin nə amøwo see. ¹⁶Amøke kadejø i wo decita nøa, akpø agbe, nə amendø ɣxø jí seo a, wa bu føe.¹⁷Desi ilawo avamø to amøke kadejiawojo: To tin ɣnuse møa, wo anya gbøngbøn vøinwo, wo ado adøeyeyewo. ¹⁸Wo ale edan kide woto, wo, i nø wo nu enu wú amø døea, ɣna wø enuðe nə wo o, wo adasi de dønønwo ji, í wa kpø døyøyo.¹⁹Ke ahotøa xonu nə wo jrøa, wakøe yi jinkori í senj kanren de Mawu ye dusimø. ²⁰Enukpravi yi í ve nu Mawu nyø a to afi siafi, ahotøa wødø kidewo, í do kpe enyoa ji kide desi ke va mə awo.

Luke

Chapter 1

¹Àmø sùgbøwø cøé dø wóðøkìwø jí bø wøá nù lè qøðønù lè ènyøn kø jø vø yø i vø mə lè miánmø, ²Sígbø ènyøn kø wø nù nø mí amø kø wø cø góðømø jéjé, wø nyø ènøn tóhø kpøtø wø í wø trø zùn døcøvø nø ènyøn nyønø bian. ³Ènù nàn íqø Ȣcà, Ȣkpø bø ènyøn bø má biø tütútø cø jøjømø nø mán Ȣrønén nø wø, jøjømø nùwø kø nyøn wúá nø è wø Théophile. ⁴Njí bø ná nyán ènøn kpákprá kø àxøwø kido kakádjø.⁵Gákémø erodesse nyø Ȣføi lè yúdøa, vøsátø qøká le í tø bø zakária, yécá lè vøsálatwø hácóco abiá tø wø tø mø, Assiá nyø Aaron yø jijimø ví qøká kø yø Ȣkø nyø Elisabeth. ⁶Wóámø vøáwø séé nyø ámø nyøn ybiwø lè Mawu yø ýkùvímø, wóbùnø áxotøá yø séwø kídqø yø qødøwø nyø nyønýgbø. ⁷Gánýké wø ñ wø évi dø o ; ènúkèjøa Elisabeter nyø kònøn, i wóámø vøáwø séé cø lè Ȣecómø lè vøa wø séé yá nán mø. ⁸Gbèqèká zakária lè wø vøsádqø lè mawu yø ýkùvímø ; éjø wo hácòcø ji bø wá wø í lá wø, ⁹Lè vøsasa yø qødø wønù, bø wøá cán vøsatø kø lá wøsø ; álø vø jøji bø yøi lá qø axotøá yø vøxa hòmø bø ná téy tøzø rinfø.

¹⁰Hacocóá séé lè Ȣcode lè Ȣciocénú lè gáxøoco kø mø í lè cø rínfín yø nù nánán nénán.¹¹Mawu yø mø dødø zø néen, i jeté lè rínfín vøsá yø qúcímø. ¹²Lè Mawu yø mø dødøjø yø ýkùvímøán èeáká í vønvøn. ¹³Vøá Mawu yø mø dødøjø lè núnén bø Ȣkø vønvøn o, zakária ènúkèdøá wø qøtø tø qøcøcø nø wø Assiwø Elisabeth á jivø Ȣcúui í á nán Ȣkø bø yohána¹⁴A nyø jíjønú nø wø, í ámø sùgbøwø wøá kpø jíjø lè yø jíjøá ñ. ¹⁵Ènúkèdøá a nyø ámø gán lè Áocotø yø Ȣkùvímø, Ȣká nù áhá alø èmø mû ámø semñsenj qø o. Adjø kúdø gboøngbøn køkøá cø kékø yø nànán yø xødømø .KéKé¹⁶í Israél ví sirgbøwø wøá va trø dø Mawu yøn. ¹⁷Àvø zøn lè Mawu yø ýkùvímø kídø gboønybøn kídø Elie yø yán, nø á trø dàdawø jí vø wø víwø gbø íkprø ámø mán qøtowø í wøá zøn lø jøjø yø nø yány ánmø, nø átéy kplá ámøwø nø jrøjrádø qø nø áxotøá. ¹⁸Zakária nù neñ Mawu yø mø dødø bø nø maán« wømoñ í yán ?ènúkèdøá yø cínlø èxomø í ássingén ca cín lè èxømø» ¹⁹Mawu yø mø dødø lè nø nén bø « yø nyø Gabriel, ámøkø nøntø lè Mawu yø ýkùvímø .Wø døy qídqø bøma xónø nø wø í nù nø wø ényøn nyønqbiañ nyøygbø án ²⁰ènyønán í nyø bø a trø zùn ènúmaxotø, Ȣká tey ybø xónø o kékø kékø køjø Ȣnúá lá jø lø, ènúkèdøá Ȣkádø tøy nyønøwø jí o kø lá vø mø lè wø gømø wø. »²¹Ámøwø nøntekpø zakária qø í kpacawø bø ènøndiødi lè Mawu yø xømø. ²²Gákémø í døá, yø tøy gøbø lè xónø nøwø, i wø séé gomø bø èkøpø yøtégán lè Mawu yø xømø. .élè wø døsiwø nø wø gøsøgømø í nøn nùmáxømøxø.

²³Gákémø yø døwøwøyø gømø vøá, ètrø yø yø xømø. ²⁴Lè mædiydimøá èssiá Elisabeter føfø. yøéti àmåtøn blibøá èle si yøráa èlé nù bø : ²⁵« Kpø ènú kø Áxotøá wøyø, ètrø kpøyø kídqø àmønùvøvø kø sùn assinyø bø yø vø ènú kø uø nø ákøpénø lè àmøwø ýkùvímø. »²⁶Lè yøléti àmåndénmø lèyø fuføfømø, Mawu dø yø mø dødø Gabriel dø galilea yø dø ámø kø yø Ȣkø nyø Nazareter, ²⁷Lè tøgbø jø vø má nyán Ȣcú kø ká vø yøsøfu yø si, kø co David yø jíjímø. nyønrunvø má nyán Ȣcú yø Ȣkø nyø Marie. ²⁸Èvø gbø í lè nù nø bø « yø cí wø, Mawu cø amønùvøvø nø wø í Aocotøá lè kidø wø» ²⁹lè ènyøn nán wø nùmøán ècá ká í lè biø ènú kø cíci í nán yø gømø nycán. ³⁰Mawu yødøtø lè nù nø bø « ká vønuøn ó, Marie

,ènúkedjà èkpò àmènuvàvè lè Mawu gbò .³¹kpò èkâ Fúfú í lá jí ví ñcuví í nán nán ñkòè bò yésu .³²A nyi amègán í wòá yò bò jiñkoriví áccotò Mawu ácò David yè tògbien yè fiò zikpién nè³³Á dù fiò séi qóá lè jacob yè əcómè í vòvò ñká nòn fiò dù ɔcómè o.»³⁴Marie lè nù nè Mawu ñdótò bò «Nè èná lá téj nyi dò má ènúkedjà nyén desí hí cù o? »³⁵Mawu hí dótò qòjí í nù nè bò «Gbòngbòn kòkâ a va jí wò i Mawu yè hísen kidè yè kpò ri lá vá àyiwo. Ènú nán í dò dòví kè wòá jiá a nyi kókò tò, í wóá yò bò Mawu yè ví.³⁶í kpò, tò jiñmè Elisabeth cá Fò èvì ñcuví yè Fú qè lè yè kpòkpòmè .èlér yè yléti Fú FòFò ámándínámè, yè kè wó nè bò kònòn, ³⁷Ènúkedjà hí dakin hí sený um nè Mawu o.»³⁸Marie nù bò « hí nyi súbò vi nè áccotâ. Bò ènú qøsiaqè nán yí jí si gbé tò mè dòdò nùni ènà. »í Mawuñdótò có lè gbò.³⁹lè gánánmè, Marie có kpátá kpátá í yí èdú gánñgán qèkâ mè kè lè ètò jí kè wòá kpò lè yudéa yè dúámè.⁴⁰E yí zakária yè ɔcómè í cí Elisabeth.⁴¹kè Elisabeth sé marie yè mècicià, qèviá húmhúm lè yè ɔcódómè .Elisabeth qò kiqè gbòngbòn kòkò.⁴²Edaá ɔcá sin sin í nù bò : «àcè nè wó lè yònrúnwò mè i agbè cè nè èkúcincin kè lè tò ɔcódómèán.⁴³nè í wòmòn í vá mè bò áscotâ yè náná vá ègbòn nye ?⁴⁴Kè tò mè cieíá qó ètómòý án, qèviá húnañ kidé víví sésé lè tý xòdòmè.⁴⁵Vòvò nè yònauní kè xàèá, ènú kè jòá ènyòn kè wònu ne có àxotâ gbòá á vá mè !⁴⁶í maric nù há : «tý sé káfú Áxotâ,⁴⁷í tiy ybòngbòn lá se víví lè Mawu mè, tiy xò nàmè tò.⁴⁸Enú kà dòá ècò híkúví búbò kpò súbòui yònrúnán .een co.ifiá jiñmèawó sé wóá lè yòún bò nyòngbítò.⁴⁹ènú kè dòá amè kè nyí ègán tòwó séá èwò ènú gánñygàn wó; kòkò í nyí yè híkò.⁵⁰yè donú kpòkpò kèkâ sé yi jiñmè yè jiñmè nè ámè kèwó vónvòn neán.⁵¹àzán abo yè gán í séj káká ámè kè wó wò wewe yè súsú qeá wó.⁵²ètrò èfiñuwíwò lè wó zinkpin ji,í kò ameà kè wó nònnònmè lè nyòñ gbí dé èjí.⁵³Eyrá ámè kèFÚFé lénòn kidè ènú nyògbíwó, gànjká ènyán Hótòñònwó álò gbálé.⁵⁴èkpédé Israël yè súbòuijún, bò nè yéá ná wó ányán yè dónú kpòkpò⁵⁵(sigbè i lè nù nè míá dàdá) Ábráhám kidè yè jiñmè viwo sé hí yí dáká.»⁵⁶Marie nòn kidè Elisabeth sigbè yléti ámètò, lè yí nán yè hí gbò á ètrò yí dákia gbò.⁵⁷ifiá ga kè mè Elisabeth lá jíé ia vá dó, í ji èvi hícuví.⁵⁸yè ɔcáiñt wó kidè yè ɔcómè mè wó sé bò Áxotâ wò ádòmú qúdqú yè dèsi qidá gbò í wó séé lè sè vivi kidè.⁵⁹ñkèkâ ámè nyiángbè wó vá nè evó coccó nè qèviwó .wó bò yè wáá yò «zakária» yè dàdá híkò.⁶⁰gánké yè náná nù bò « o, wòá yòë bò yohana.»⁶¹wó nù nè bò. «amè qèkèn ílé tò jiñmè í tò hí nán o.»⁶²wòlè wó dési nè yè dàdá nè wòá kpò sibhé wòá yòë mòn.⁶³Ebiò tåvú cükúvi í ñròn ènúlá wódójí « yè híkò í nyí yohanes» èkpácá amègiámè.⁶⁴zéqèka yè nù húm í yè dé tò húmhúm í lè .káfú Mawu.⁶⁵í àmè kè wó séé xómè lè axají nè wóá, vònvòn qòwó.Kídè ètójí tóhówó sée lè yúdéá, wò lè xónú có nònnònmè yí nán hún⁶⁶Àmè kè wósé sé ènyòn yí nán wóá còé dé wó jíwó mè i lè nù bò ; «nú ké í qèví lá ká vá nyí ? » Enúkedjà Mawu yé lè le kidé.⁶⁷Zakária yé dàdá qò kídé ybòngbòn kòkò, í lè nù nyòñ qè bá⁶⁸« ACen nè Áxotò Israél yé Mawu, Enúkedjà ájí yé dú kpò í wúnú nè xòxò dágbe hún.⁶⁹Ényòn qéqué kpòkpò yé yán lè David yé dàccví yé bòmè tòwó mè.⁷⁰Enú kè í nù tò ènyçñ nùqè tòwó jí tó wó nùmè lè qèqèca⁷¹Ényí xòxò kè ná mí vòvò lè míá kétòwó kídè àmè kewó lè míá nyòñ qè de wó hòdómè wó.⁷²Edé yé dònúkpòkpò qidá míá dàdawó gbò í qoý qèkâ wòwò lè ènu blablá mè,⁷³lè èzé dédé kí tánú nè míá dàdá Abraham élé còé nè mí,⁷⁴kè xò mí lè míá kétòwó lòmè, bò nè vònvòn ná có lè míámè bò míá téy sén,⁷⁵lè kòkòmè kídè ènyòn tóhó mè lè yá ykúvímè lè míá gbé ykèkâ wó séé mè.⁷⁶í èwó èvinyen, á trò zùn ènyòn nùqètò nè àmè kè lè jiá, Enúkedjà á zòn Áxotò yé,ykúvímè lè jràdó yé vavá àxotó yé⁷⁷í lá ná èdúmè víwó nù nyañ xòxòtò í laà tó ènú bádá -bádawó còcò kè ji.⁷⁸Míán Mawuá còé Kémú tó yé dònúkpòkpò kèkèámè.Lá yé dònúkpòkpòámè á, ává lè sigbè nyidòn yé kòkòmè ènà í lá kòdé míáji lè ji.⁷⁹Avákò àmè kà wólé zúblúmè kídá fèfègbé zuúblùmè lè èkùmè, nè àtéy kprò mí yí ráumè fafá yé mòrji.»⁸⁰kùdá qèviá yún,èlá cin í lè wògándè tó gbòngbòn mè.ènòNnòn zógbéjí kèkè í vá sén dé ykèkè kékí í vá qísá qèkiá nè Israél yé dú mè tòwó.

Chapter 2

¹lè ñjánèmèán, césar auguste yó sé qèka dó bà wóá hrèn àmèwó sée lè ɔcúocéámè. ²réëureèn mà kéké kélé ua mà lè ga kè mà Qúriniús nyi gán qè lè syrià ³í ámèsiámè lè yi yè ñta dùmè í uè lè ɳrò ñkó. ⁴yòsÉFu ca có lè Nazareth lè galillèà dùmè nà à yi yudéà, lè .David yè dùmè kà wó yè bà Betleém ,àenúkèdjà ènyi David yè jjimè vi qèká, ⁵èlè yí kídè Marie yònúnvi kè í ká uá qè í fòfú qèá. ⁶gákèmè wò vá lè ñ nán qè, gákèmè í a jíui uá qđ. ⁷èjí ɔcúui, kélèkélè tò kè í cò ènú breë í cásé dé èránwó nû qúnú mè, ènúkèdjà tòhó ñ lè nèwó lè àmèjrówó nûcó o. ⁸lè èccánánmèá arengbò kprjtòwó qèkawó cí àzánmè dçn lè èbbò wòmè nà cò bo nà wó rán kpò áwó. ⁹zèqèka, àscotò yè mà dòdò dèká zé nà wó lè kpenkpénmè í tò kòkò ɔcicrädèwó í uònuòn qò wó. ¹⁰Mawu yè mà dò dò nû bà « mí ñká uònuòn o, ènúkèdjà .ñká nû ènyòn yòngbí nà mì , kè lá nyí jjò gànñgàn nà èduá sée. ¹¹ègba lè David yè dùmè wó jí ɔcònámètò kè nyi kristo àscotò ¹²mi-kpò dési kà lá zé nà mián : mián kpò qèui yéyé kè wó jíá í wò cò auòn tródé í mlèn dé èránwó nû qûdqú gbánmè. » ¹³zèqèka í sèjy kpò Mawu yè mà dòdòá, Mawu yè ɔcúawòtò wó uá gèqè gèqè í uá lè káfú Mawu í lè nû bà ¹⁴« kpenkpénmè nà Mawu lè èjì qáa .kídè ányigbán jí, ránmè fafá nà àmè kè wó nyòn gbò í rònnánwó. » ¹⁵gákèmè Mawu yè mà dòdò wó có lè wògbò í yí kó jíjkóriá, arengbò kprjtòwó lè nû lè woqèkúwó mà bà : mí có mián yí kòkò Bethleém nà mián kpò ènúkà gòá, ènúké àçcotò ná mí kpòá. » ¹⁶wó lè wò kábà-kábà bà yewòá yí lèlè ñ nán, kè wó kpò Marie kidè yéyéviá mlen dè dò èránwó nûdúgbàn mè. ¹⁷kè wo kpò ènú ñ nan Jròá, wó àmèwó yán ènúkà wó nû nà wó kúdè yéyéviáñjum. ¹⁸Ámèsiámè kélè qótowòa woci yaá lè nû kè arengbò kprjtò wó lè nû nà wòá. ¹⁹kè kán marie yá, èlè bútámè có ènú nán wó sée ún kà í séá, í lè bú wó ñ kòp lè yè jimè. ²⁰kè àrengbò kprjtòwó trò yí kòa wó lè káfú Mawu yè kpenkpénmè í lè kóedijí nà ènú kè wó sé í kpò tútutú sigbé wó nûi nà wòá. ²¹kè ñ kékè nyiángbè suán kè wó qò lá có vó nó yéyéviá, wó ná ñkòè bà yésu; eñkó ká Mawuçjédotò nè kè ñgbòcò wòá uá jíá. ²²gákèmè gámè sún bè wóá kò yè qò dásí nà wóá sigbé Mòse yè sé nuí qè èmè, yòsou kídè Marià wòcè yí Hàmè yè ɔcómè lè yerusalemè nà wóá dísè nà Áçcotò. ²³sigbé wò ɳròn in qe lè àçcotòá yè sé mè : « ñjúvi kélékélè tòá a nyi ènú kòkò nà Áçcotò. » ²⁴wò uá bà yè wóácò vòsánú í uá sigbé áçcotòá yè sé nûqè ènà : « tûmitúmí ámèuà álò Álúñkùkù ámèuà. » ²⁵ca, lè yerusalemè àmèqèka lè kà wò yò nà bà siméon .àmè ñ nan nyi ènúdòdò wòtò í kò Elé nònté kpò Israël yè kòfafá í Mawu yè gbòngbòn kòkòá lè ji ²⁶Gbòngbòn kòkòá dísè nà bà ñká kú kà ñgbò ɔcò Áçcotò yesú krísto a uá o. ²⁷simeon uá hamè yè ɔcómè, kè gbòngbòn kòkòá tútú .í sigbé yè dàdawò cò qèui yésu bà nà wóá wò cónjún ènú kà wó wòññò hòhò lè èséa nû. ²⁸èçcè dé yè bò wó mà, í káfú Mawu í nû bà : ²⁹« ifiá àçcotò, gbétò dç cò vi qè nèa yi lè rànrmè fá fámè sigbè ènyòn nán ènà. » ³⁰Enúkèdjà tñj ñkúvívó kpò qèqè, ³¹kè èjirádò qè lè èdúá séé ñkúvímè ; ³²kannjdè kè kò nà Ámèmáçç sétòwó í nyi kpenkpénmè nà Israël yè dúa. » ³³èwò yaa nà yè dàdá kídè yè nànàn nà ènyòn kè wòlè nû dé qèuià ñjúnán. ³⁴simeon yrà wó í nû nà marie nànàn bà : « qèui lá nyi gágègín nû kídè có có nà àmè súgbòwó lé Israël í sigbè dèsi kà lá nyi ènú tòvò ³⁵èwuí lá uá qò tò sé mè bà nèn àmè súgbòwó súbúwó ná qè qe dé gbáñgbàa. » ³⁶yònrún qèká kè nûnñò Mawu nyòn kè yè ñkò nyi annè kè nyi fanue le yè yònrúnvi, kè nyi Aser yè jjimè. ècín lè èçcòmè .ènòn agbè èçcò àmándrà kídè acuà lè yè ñcù manyán manyán mè. ³⁷ènyi kpósù èçcò káuè cínè .ñdíñdíñjòñ lè Mawu yè ɔcò mà gbò o í nálé sùbòè èzánmè kídè ñkèkè mè lè Mawu yè ñkúvímè ènúmádùmádù kídè èqéçcòcò. ³⁸lè gà ñ nán mèán, èuá nà wó gbò í nálè dákpe nè Mawu dé yè nû nànàn fáa tá í nálé ɔcónú có qèvia í nà àmèsiámè kè nòntè kpò yerusalemè yè tòtòrò yré. ³⁹kè wó wò nû kà wó ɳròqè seé lè àçcotòá yè sémè, wó trò yi Nazareth lè galiléa. ⁴⁰qèuià lè cí wò ègán qè, í lè cí lè ñjúný ányán kúdè nû nànàn fáa Mawutò lè ji. ⁴¹yè dàdawò yi nòn yerusalemè èçcò qèsiádè nà dídlámèñuzán.

⁴²..... ⁴³kè ñkèkè àwó uáá i wó trò yí kò wogbòá, qèui yesu cí yerusalemè, vòá dàdawó ñ yán o. ⁴⁴wo bú nà bá èlè èyrò áwómè, wó wò ñ kékè qèka lè mònyi kè ñ gbòcò í jí lè èyròáwó kidè wó dàdawómè ⁴⁵kè wójy kpòá, wó trò í yi yerusalemè bà yewòá ué ji. ⁴⁶wó wò ñkèkè àmètòñ kèñ gboçcò í uá kpòé lè Mawu yè qècò ɔcómè, í kánren qè de ènú kprjtòwó dójdòmè í lè qòtowò í lè biò yòn wó sé ⁴⁷Ámèsiámè kà lè qòtòéa ci yáa dé yè nû yànyàn kídè yè qòñtòwó. ⁴⁸kè wó lè kpòá wó cí yáa í yè nànàn lè nû nà bà : « èuinyen nû kà í jò í èwòñè kídè mí, dòtò,tò dàdá kídè ñcà mí jíwó kídè vèvèséssè » ⁴⁹èlè nû nà wó bà : « Nú kà í jò í mí lè jí ún míúñ yán bà mà nòn tiú dàdá yè ɔcòmèán ? » ⁵⁰vòá wòñjlè sé ènyòn kè í lè nû nà wòá gòmè o. ⁵¹í có kídè wò nà wòá yí Nazareth, èbùbò qèká nà wó í yè nànàn lè ènyòn nán wó dé yè jímè. ⁵²vòá yesu gbèlè cí lè nû nyánnýán mà kídè cící lè rànrmè, í lè kpò nû nànàn fáa lè Mawu kídè àmè wò gbò.

Chapter 3

¹Lè èccó wuaítònàmè kà káisàrò tiberi lè dòmè fiò, íponce pilato nyi tátò lè yudéa, í Hérode nyi àmè kà kpàcè lè galiléa, Filipo yè nònvi àmè kà kpàcè lè Iturca kidà Tráocomíti yè nyígbàn wó ji, í Lisania nyi àmè kà kpàcè lè Abilènè, ²i Ànnè kídè kàyáfa, wó nyi Mawuèhá ñkònòntò i Mawu yè gbè ua nè zakária yè vi lè zògbédji³Elé wò èmònjí yiyí yriyradé jordan yè tòjí í lè nù jímè tròtrò kídè núvònwó còcòkè.⁴Sigbé wo nui dè lè Mawu yé nyòn nuqètò Esayà yè wèmàmè : «Amè kà lè dàhá lè zògbédji» : mí jráa àscotò yè mòn dò í ták yè mòn wò Jò.⁵Barì dàsiadà lá dà, àtò kídè àtò cùkúviwó wòa bùbò àmòn cùkúviwó wòa trò zun èmòn jijòwó, ⁶i ámè wó séé lá kpò Mawu yè qèdè.⁷Iyohana lè nunè àmè kà lè dòwò bè nán zún yèwó dé cimè : « miawó, jánpátà yè jijímè víwó ! mèn krànnmi bè mián si lè ɔcomèfièn kà gbònònà ?⁸mí cín èkù kà jè nè jímè tròtrò í miýká nulè miánqèkí wómè bè : « mián dàdá í nyí abraham »ènùkédjà íjlé nù nè mí bè Mawu sún nè qèkiá bè yéàwò qèuiwó nín Abraham séjtò èkpé èlalwòjí.⁹Cóccóa ècò sògbe qè bè yéa có atiwòkè ènukédjà ati qèsiádà kà ñ cinnón èkù nyòngbian wó cònè í cònà dé èzòmè.»¹⁰Séjí yi jíja Améawó lè biò yohana sé bè : «nú kà í mi qo là wò ?» ¹¹èlé qójí nèwó bè : « amè kà wò àwú amè vè dè ná nán amè kà ñ wò èdè qe o, í àmè kà wò ènu kà adú qèa ná wò nèn ca»¹²amè kà ɔcònòn ènujòjòwó wó cáró uá bò wòa zin yéwó dé cimè í nù nen bè : «Áscotò nù kà í mí wò ?¹³èlé qójí nè wó bè : «mi kà ɔcò hó wú kà wó bè mián ɔcò o.»¹⁴Sjá qèwó ca lè biè sé bè : «í mián wó qé, nù kà í mián wò ?» í lè nù nè wó bè : «míjka wò adán, nònmi cò àgòjèjè nà o gankè wó lè tú nà mián ná nyòn nà mí»¹⁵gàkèmè àmèwó nònntè qè í lè kékí lè kristo yè uà vàn, àmèsiámè lè biò lè yè jímè bè yohana yè nyi kristòa.¹⁶yohana lè qójí nèwó bè : « nyán máa zin mi dè cimè vòa àmè qèkà gbònòn, èwò àgañ qè wúún í nyin ï jè bè Má tú yè Fòkpà kawó o. a uá nyròn mi kidà gbòngbòñ kókò kídè zò.¹⁷knyongbíí lè ènú Jájrádò gàmè nà àtéjí trò èkù nyòngbíwó qè auàmè vòa kà nyí àgbewó a uà tòzo wó lè èzò màcimàcímè.¹⁸Kidà ca àdòdò núnú súgbòsúgbò nà àmè wó, yohana lè nù Mawu yè nyòn nyòngbí nà àmè wó.¹⁹Gàkè mè Erode kà kpàcè wogbò trò í kpòè bè èdè Erodias, nònviá yè si, kidà ènù vòen wóséé kà Erode wò.²⁰Ègbé cò èlá sáj kpé yè nù wò : ètú yohana dé gakpámè.²¹Íflá èuàmè bè gákémè wó nyròn amè wò, wó nyròn yesu kristo ca.gàkè mè í lè ɔcòdà, i jíjkori húm,²²gbòngbòñ kòkò qiuá sigbè rànmè yè nònñòñ mè déjí sigbè alùjkukú í ahá didi có Jíjkori uá : «ènyi èuinyín kà ñ ròñ tò nyòn gbò, ñ sénòñ uíví lè gbòwó.»²³kà yesu tò yè qò jíá èlé qò ènó gbàñ .èlé sigbè wó lè bú yosefu yè uí Héli yè vi.²⁴matthat yè vi, léui yè uí, Melki yè uí yannaï yè uí yosefu yè vi.²⁵Mattathia yè uí Amos yè uí Nahoum yè uí Heslí yè uí Naggai yè uí.²⁶Maata yè vi Mattathias yè vi sémein yè vi yosek yè vi, yoda yè vi²⁷Yohanan yè uí, Rhésa yè uí zorobabel yè uí, salathiel yè uí Neri yè uí²⁸Melkí yè uí Addí yè uí kosam yè uí Elmadam yè uí, Er yè vi²⁹Yésu yè uí Eliezer yè uí, Yorim yè uí, Mattath yè uí, Levi yè vi.³⁰Siméon yè vi, yuda yè uí, Joseph yè uí, Yonam yè uí, Eliakim yè uí³¹Méléa yè uí, Menna yè uí, Mattata yè uí, Natham yè vi, David yè uí,³²Jessé yè vi, Yobed yè uí, Boaz yè uí, Sala yè vi, Naasson yè uí,³³Aminadab yè uí, Admin yè uí Arni yè uí, Hezron yè uí, Pérez yè uí, Juda yè uí,³⁴Yakobo yè uí Isaka yè uí, Abraham yè uí, Térah yè uí Nahor yè uí³⁵Serug yè uí, Reu yè uí, Péleg yè uí, Eber yè uí, Shelah yè uí,³⁶Kaïnan yè uí, Arphasead yè uí, Sem yè uí, Nówá yè uí, Lamek yè uí³⁷Mathasaem yè uí, Enoch yè uí, Yareta yè uí, Mahalélée yè uí, kaïna yè uí³⁸Enos yè uí, Seth yé uí, Adam yè uí, Mawu yè uí.

Chapter 4

¹í yésu qđ kìdà gbòngbòn kòkò, trò có Jordan yè tòàmè í gbòngbòn lè kplòè lè զօղբէյի ²Fi Fútò tékpò lè ýkèkè hò kaa. ñlè qú ýkèkèm àmè nà wó jí o, í gákemè ýkèkè nà wó ua yía, Fufé lè. ³Fútò lé nú nè bà «nè ènyi Mawu yè uía, qègbé nè èkpé làwó í wóá trò zúún ýdúdú.» ⁴Yésu lè qđón nè bà: «wó յրժնեն bà àmè ý nònnòn àgbə nén àdúdú qéqé o.» ⁵Séj í jíáFutó kprò yesu yí yijiyiji tóhó í lè disà anyi gbañ fíj qúhawó séé nè lè adábá hóhó qèka mè. ⁶Fútò lè nú nè bà: «mán cò àcè kpàkpa náwó séé kìdà kpènkpèn mè nè wó; ènukèdà wó cò wo séé ún í ýcò nín nán àmè kà ý jíá. ⁷Séj yí jíá nà èdàtà gú ún í sënań, wó séé wa nyí tò wò. ⁸Vòá yésu qđón í nú bà: «wó յրժն qè bà asèn Áycotò tò Mawu í cò èdò nè yè qèkín.» ⁹í futò gbè kprò yesu yí yérusalém í còé qé tòhoyijiyijí lè Mawu yè sënsen yè hótámè í lè nú nè bà: « nè ènyi Mawu yè uí, géjín có lélá yí anyigbañmè ¹⁰Enukèdà wó յրժն qè bà : « a vá ná gbè yè mèdòdòwó dé èjywó, bà wòá kpò júwó nè bàdqá qé ýká jò dé èjywó o. ¹¹í wòá còwó dé wó lòwómè nè tò Fòwó ýká kré èkpé o. » ¹²yésu lè qđón nè bà wó յրժն qè bà: «ýqđolá té Áycotò tò Mawu kpòa.» ¹³kè Fútò té yésu kpò jròa, ècò lè gbò í yí kékè gbé qèka. ¹⁴í yésu trò vá galiléa íqđ kìdàgbòngbòn kòkò yè ýhúnsín í ènyòn ýnán kàká qéjún lè èocanámè séé. ¹⁵I tò nú kpà kprá sensen yè hómè í ámè wó séé káfui. ¹⁶Ýua Nazareth yè qú gán kà mè wó nyilè í sigbà gasiágamà èdónjò ñdæxòxò yá homè lè gbondémà yè ýkèkè jí. ècò í lè յcrèn nú kìdà èghé jíjí yíjí. ¹⁷Wó cò ènyòndetó èsàyá yè wémà mè. èhúm wémà fí wó յրժն dè bà ¹⁸«Áycotòá gbòngbòn lè jí nyèn, ènukèdà èsiamí ý bà máa nú ènyòn nyòngbí nà wámònònwó èdòj bà máa nú àka tútú yè nyòn nà àmè kà wó brá qè wó, í nú ýkùvì húnhún yè nyòn nà àmè kà ýkùnònwó, bà máa ná vóvó àmè kà wàlè յcàcámè ¹⁹í máa nú aacotò cò cò kà nè amèwo ²⁰hótòñ í tú wémà, í còé nè Dòcòví í kánren. Amèwó ýkúvivó séé léji lè èdxòxòàmè ²¹ítójí í lè nú wó bà : «ègbàà ènyòn lè wú yédò lè mían tó dòdòmò.» ²²wó séé nyé ènú tóhó kpòtò nè ènyòn kà í núá í kpàcawó nà còcökè yè nyòn kà lè dò yè nùmè àwó. Wó nú bà : «ý nyí yosefu yè uí nán?» ²³i lè nú nè wó bà: «yánwòi mí qè èlò dódó èlá gò mè ý. » : «qđkítà, ná háyáháyá wójítá qèkiwó.» ènukè mi sè séé bà èwò lè capernaúm, wò ènèké lè wójítá dù gánmè. ²⁴ilè nú nè wó bà : « lè ènyòn àdòdò mèá ýlè nú nà mí, wój dò nà wézòn nyòngbí nà ènyòn nù qè tò qékín lè yèjítá dúmò o. ²⁵Vòá lè ènyòn dòdò mèá ýlè nú nà mí bà, kpóbú súgbò lè Israël lè Elie yè gámè jíjí kóri tú yè àgbó kéké nè յcotòn í yréti amàndin fufé gánjgám qékà dò lè èdùá seé mè. ²⁶Vòá, Elie ýyí ámè qékín gbò o, tóvò nè kpósú qékà kélé sareptà lè sìdòn. ²⁷í guidúnòn súgbò lè Israël lè Mawu nyòn nùqètò Elisée yè gámè, vòá յcijá èdòjá ýuò nè wó qékín tóvò nè Naaman syriátja. » ²⁸gáké mè wó lè sé ènyòn nán wó séá, àmèsiamè kélé sensen hó qđ kìdà յcomèfièn. ²⁹wó cò, í yindò lè èdúá mè kéké í séyi àdo ké èci kúqè lè ètò ké gòmè wó cò èdúá dò, bà wòá yín kéké í sàj yí gòmè. ³⁰Vòá yésu tó wómè í yí tóhò bú. ³¹Ké í qò capernaúm, galiléa yè dú gań, í tójí ènú kpàkprá wó dé gbòn démè yè ýkékéá jí. ³²Yè nú kpàkprá àmè kpàcawó Enukèdà à èlè յcónú kìdà acè kpàkprá. ³³Kpò àmèqéká lè sënsen yè յcòámè kà qđ kídà gbòngbòn mákòmákò .ilè déahá kídà ègbé sènñsèn : ³⁴«aá !núkeí mían té wò kídà wò, yésu Nazareth ?èuvá bà yéá vá cròn mían? ýnyán àmè ké ènyi-Mawu yè nükókj» ³⁵Yésu kań ýkúvimè nè gbòngbòn ilè ?nú bà : «vìn յcní, í nán dò lè àmè námè» gákémè gbòngbòn cò àmè յcúgú dé wó dòj dòmèań, í dò lè mè kéké wò ènú bàdá qékín kídà o. ³⁶Ýkpàcá àmèsiamè, í wòj nònté nùcòcò nè wò qékíwó ilè nú bà : «ènyòn kéinyí ènyòn náwó ? èlè kédé wá kídà Ácekpàkprá kídà ýsén dé gbòngbòn vòeń, í wòlè dò » ³⁷Nènè ké yésu yè nyòn lè káká lè tóhó qésiáqé lè èocá námè. ³⁸«séjijá, yésu có lè sënsen յcò ámè í uá simon yè յcòmè .kpò átikécí gànñgań qéká lè simon àsíánòn qè, í wòlè qékúkú ním bà nán wò ýkéká nèn. ³⁹èkpán dà jí í kédé átikécíá bà ná dó í átikécíá cò.í յédkéká, ècò ilè wò èdò nèwò. ⁴⁰Lè nyidòñ yè jéjémèań, àmèwó có qònnòn qésiáqé ýkúvimè vá nè yésu .ècò nè àló dé wojí í dànè qđ nè àmèsiamè ⁴¹ènú kpékpé dónòn lè àmè súgbòwó mè.í ná lè déahá : « ènyi Mawuui ! »í, yésu kédé ènú kpékpéá í gbè qđ mɔñ nè wó bà wóá յcònú o, Enukèdà wó nyin bà èyí kristó. ⁴²ýkékéá, èdò í yí soghéjí. Amèwó lè jí wó vá tóhó ké iléá wójí bà wòá յcècè nèýká díjdí lè wó gbò o. ⁴³Vòá èlè nú nè wó bà : «ýqđolá nù Mawú yè nyòn nyòn gbí nè èdú gán kpòtiawó cá; Enukèdà cagbé ènánjíti wó dòj qídá lélá.» ⁴⁴í, gbé tòjí ènyòn núnú lè sensen յcóawómè lè yúdáá dúawó mè.

Chapter 5

¹ifiá àvá, gakemà àmè kewó ɔciocradé yésu bà yéwó sée Mawu nyon, i wolè tankù gánngán tó kélé Crénésareth.
²èkpò Tɔjihùn àmèue ke wò bradè dà tankúatò àtòjí yitòwó ke qiu ilà yanwó ñowó. ³Yésu dò tó jihúnán qeká mə kényi simon tò ilà núnè bà nanán yéwó gbòyí ɔcèè qékà lè ãgòató yikò òeiamà lágué, í kanrem, ilà Tɔjihùmań mèán, ilà kpranú àmèwó. ⁴kéi ɔcónú jrjá, ènu nà simon bà : «có miań yí fí ɔciá súgbòléá i ná daqçá.» ⁵simon lè dón nà bà : «àɔcotò mi wòdó àzánmè séé í mí lè ñdewó .vòá lè tò nnjòn jiá, máan dáqjwó.» ⁶wó wè í lè èhoà suggbòsugbò, kéké wó ñowó lè zin. ⁷Wó dési nà wó ɔcrwó ké lè tójihùn bú mə bà woá uá kpédé yéwoùn, àmè náwó uá i wodj tojihùn àmè ueawó kéké wó lè dō cimè. ⁸Vòá simon pièrre, kéi kpò ènè òjé yésu yè fòwójí í nú bà : «gboí lè ègbònyo Aɔcotò, Enukédòá ñnyí ènúwɔen wòtò.» ⁹Èkpàce kidà àmè ké lejnawó cagbé èdq ke wó daatò. ¹⁰àmè kè lèjnán wó nyi yakobo, Yohanas zobédée yè uiwó, wósée nyi àdqđatò kidà simon .i yésu nú nà simon bà : «kaá vònvòn o Enukédòá máan wòwó àmèwó dàtò.» ¹¹ké wocò tójihùnwó uá ànyigbań jiá wó taciwó í prè dò. ¹²Ilà èdú gànngàn nán wodéká mə fi gúdùnòn qéká lè .kéi kpò Yésuá, èguejèn í cò ñkùvímè còñ ànyigbánmà llè nú qescosco lá nà : «Àɔcotò, nà ñjá, àtéj wàj àmè kòkò.» ¹³i yésu vrú àlò, í sàjòtò e i nú bà : «ñjí, trò ȝùn kòkò.»akàkà èdòá có lè ji. ¹⁴Yésu lè nú nà bà ñká nú nà àmè dewó o.i nú nà bà : «ve disà dékiwó nà mawú ñcwotò, í nà nán' nú nà tò kòkòá sibhé Mɔsé ñrjòn qè ènè, ànyí ènú tóhó kpòtò nà wó.» ¹⁵Wolé ɔcò nú coñ ñjíjí, àmè súgbòwó lè bò bà yéwoá qdotó nà yéwo ñòwó nán vò nà yéwo. ¹⁶Vòá yaá lè dé dé ażogué lè zogbéjí bà yaá ɔcòdè. ¹⁷Là ñkéké lè wó déká mèj, èlè kpranú .fariotòwó kídà èsénú kpratòwó kànrén qè, wó có galiléá yè dú áwó mə kídà yuqéá kidà yérusalém, i Mawu yè ñjsén lè dò jí qè kidà nà àmèwó dò nà vò nà wó. ¹⁸í àmèwó gbjònnòn í cò rànmè tútútò déká ñabají, ilà ji bà yè wòá còé dò ɔcò ámè í séun dé ñkùvímè nà. ¹⁹í sigbé wó nyán nà woá wòmòn í cò dò ɔcòámèán cágbe àmè súgbòn tòá, wo raá gásçjá jí í cè kidà yè baá í qú tó gásçò tòntòñjämà lè àmèwó mə lè yésu yè ñjkò. ²⁰kéi lè kpò wó ɔcòséá, ènú bà «àmè wó cò tò núvòénwó kewó.» fariotò wó kidà ènújòròn tòwó tòjí ɔclúoçlú wòwò : «àmè kéi nyi àmè lè llè nú busùyònwó.» ²¹«mè kéi latéj cò ènúvòénwó ké nà ñnyí Mawu dékin o?» ²²Vòá yésu nyán wó súsúwó, i lè biò sé bà : «nukeí jò i milà wò biòbiò macinkú –macinkú nàwó lè mián jiwó mè? ²³nukéi búbówú, bà wòá nú bà : «wó cò tò núvòénwó kewó» álò wòá nú bà : «có í nán zòn?» ²⁴eun, kén gbjò ɔcò miań yań bà èuiá wò àcèkpàkpà qè lè ànyigbań jí bà núvò ènwó ké, ñlè nú nàwó, cò tò baá í nà yí gbjò wó.» ²⁵Ñàqéká àmèá có cité lè wo. ñkùvímè, í cò yè baá í yí yè ɔcòmè llè kafú Mawu. ²⁶Èkpàcá wó séé í wó lè kafú Mawu, í dò kidà vònvòn, wó lè nú bà : «ègbá mi kpò ènú gódq gódq wó.» ²⁷Lénañgbé, èdò í kpò ènújòamèsítò déká ké wó yè nà bà Léui í kanrin ènújòjò yè ɔcòámè .ènú nà bà : «kprjòjdò.» ²⁸Léuitòá cócité, llè kprjòedò. ²⁹Leuitòá qù àzań gánngán déká nà yesu lè yè ɔcòmè, i ènújòlamèsítò .sugbòwó kidà àmèbùwó ké wó nònnján lè gámè nyòngbi mè lè tòvùnj ilà qúnú kidà wó. ³⁰Fariotòwó kidà ènújòrjòntò wó lè gbjò ɔcliɔcli llè nú nà yè docuwò bà : «nú keí jò i milà qúnú llè núnú kidà ènújòlamèsítòwó kidà ènúvòénwòtòwó?» ³¹Yesu dòj ilà nù nà wó bà : «ñnyi àmè kélè nyòngbiàwó í ɔciáñ èdò yòtò o, vòá dònnònwó.

³²Nyàjúá bà màvá yò àmè jòjòwó o, vòá nùvòèn wòtòwó bà nà wòátrò jímè.» ³³wòlè nú bà : «yohanes yè doçovi wó nònnján ènú màqumàqú í nàlè ɔcòdè, fariotòwó cá, iuá á tòwò wó lè qúnú llè núnú.» ³⁴yésu lè nú wó bà : «mián téj ná ènú màqumàqú àcú kídà àsí wó ɔclòwó gákemè àcú kidà àsí lè wògbò qéá?» ³⁵Ñkéké wò gbjònnòn ké àcú lè ua có cí ènú màqumàqú.» ³⁶Ègbelè dò èlò déká nà wó : «àmèdé ñjinnè àwú yèyè í séń grànàdò àwú ɔcòcò o.nà í weá, agrin àwu yèyèá í àuòn kañkañ yèyèá ñká téj zòn kidà àwù ɔcòcò o.» ³⁷í àmè dékin cò nà àhá yèyè sé kò nà dé èrán yú gròmà o, débúa ahá yèyè àwó èrán yú gròá, i ahá lá kongbí í éràn lá dahin. ³⁸Yèjtiá wòá cò àhá yèyè dé èrán yú grò yèyè áwó mè. ³⁹í àmè dékin nà í nù áhá ɔcòcòá jrjò, ñgbé jinè yèyè á o, ènúkèdòá ènú nòn bà : «ɔcòcòá nyònwù»

Chapter 6

¹Gbədəká lè gbɔndəmè yà ñkékéá jí, Yesu lè tó àbowòmè í yà dɔcɔviwò lezin bomè yà tí kucincinwó í lè qúí, nà wó gbídí lè àlòmè jrò. ²Vjá fariotɔ qéwó lè nù bò : «nú kéí jò í mí lè wò ènú ké wó démòn bè wòá wo lè gbɔndəmè yà ñkékéá ji man ?», ³Yésu lè qàjì nà wó bò : « míj ɔcren ènùkè David wò kà fusé lèá yà kidà àmè ke kprjè dòawò á ? ⁴wò qò Mawu yà ɔcòmè, ècɔ èñqùdú nànàwò, ilè qúí ilè nán àmè ke kprjè doawó, ènùqùdú nawó ke àmè qékin ñdólá qú o, tóvó nà vòsátòwó, qefin ?» ⁵ilè nùmè wó bò : «àmè gbétè yà uíá nyí àccòtò nà gbɔndəmè yà ñkékéá.» ⁶ñkéké bù nà gbɔndəmè yà ñkékéá, Yésu do sen yà ɔcoámè ilè kpránú àmèwó .ilè yán àmè qéka ké yà nùqùsí kúsé. ⁷wéma ñrɔntòwó kidà fariotɔwó lè lè ñkuvi dé yésu yà wòá kpò bò á dàdà lè gbɔndəmè yà ñkékéá jíá, kénjbòccó nà yèwóá téj kpò súsú bè yèwòá sej̄ kpányòndèn bè èwó ⁸vòá kéí dési wo súsúa, ènú nà àmè ké yà lè kúséa : «có í nà nònté dé àmè wó dòjì dòmè.» í àmèàn có i nònté dé léjná. ⁹Yésu lè nù nà wó bò : «jlè bià misé bò wòátej dé mòn bò wòá wò ènú nyòngbi lè gbɔndəmè yà ñkékéá jiá ilòlò wòá wò ènú bàdqá, wòá ɔcɔamè dágbe àlò wòá bù àmè ?» ¹⁰kéí trò ilè kpò wòá, ènú nà àmèjá bò : «vbù tò lò »èwòé i yè lè kpò dà dàdà. ¹¹wò wò ɔcòmè fún gánjgán ilè lè súsú lè wò qékiwòmè bè yèwòá kpò ènú ké yèwòá téj wò kidà Yesu. ¹²Èvávámè bò ñkéké náwó mè ké yésu yi ètò ji bò yéá ɔcòde, í nɔnì ñzán nán sàòmè ilè ɔcòdà nà Mawu ¹³Kéñkéá, èyɔ yà dɔcɔviwó ilè wó mòán, í cán àmè àmèwuiwè, ké i nán kò wó bò àmèdòdòwò. ¹⁴àmèdòdòwò ñkò yà nyi simon, àmè kéí nán ñkò nòn bò petro, André, nòuiá, Yakobo, Yohanes Barthélemyan ¹⁵mathio, Thomas yakobo Alphée yà ui, Simon, àmè ké wó yà nà bò zéloté, ¹⁶yúqá, Yakobo yà ui, kidà yúqá Iscarioite ké sa Yésuá. ¹⁷í yésu qí lè ètòáji kidà wó í nònté lè tóhó ké sòá ,yà dɔcɔví súgbòwó lè léléj nań qè, kidà yúqá yà qúmè tò súgbòwó, kidà yerusalemè kidà àccutò lè tgr kidé sídòn. ¹⁸wò uá bò yewòá uá qotòé í á dà dà nà yewò nà yewò dòléléwó .àmè ké gbòngbòn vòenwó bláfèwó cá kpò dòyòyò ¹⁹àmèwó séé lè jí lè bò yewòá tálòè, ènukéntiá ègán qéka lè dò lè mè í lè dàdà nà wó séé. ²⁰kéí kò ñkuvi í kpò yà Dɔcɔviwóá, Yésu lè nù nà wó bò : «Mawu á déjí nà mi miawó kenyi wòámènnònawó Enukédjá Mawu yà friò qúcò nyí miántò. ²¹mawu ádéjí nà mi miawó ké fufé ldé ifiawó, mián ɔbòccó. Mawu á dójí nà mi miawó ké lè fánuú ifiá, mián uá kónú. ²²Mawuui ádéjí nà mi nà gákemè àmèwó lè léké mián, nà wó còmi dánjkpinj, nà zúmi ilè tútú mián kò sigbé mi lè hòn, cágbe àmè gbétòviá tá ²³Mi kpò jjij lè ñkàkè ná jí í zókpè kidà jjij, kpò mián fèn tú á gánjgaá lè jikori.gbésiejí nònnònmè ñná í wò tágbiwó zánnòn nà nyòn nù qètòwó. ²⁴vòá bàbà nà mi miawó Hotòñònwó ! ènukédjá mi hò mián jiji yà jéjémè vò. ²⁵bàbà nà miánwó ké ɔbòccó ifiawó ! ènukédjá fufé á uá lè mi lè dijdimè bàbà nà miánwó ké lè kònú ifiawó ! ènukédjá mián uá nòn uàvù sàsàmè í miañ Fánvi lè dijdimè. ²⁶bàbà nà mi nà ányi bò àmèsiámè lè nù ènyòn nyòngbú có miánún ! ènukédjá nànè ke séiyá nònnònmè ñná ké wó tò gbiwó zán dè ènyòn nùdè vihétòwóún. ²⁷vòá jlè nùi nà miánwó ke lè ɔbòñjánwó, mi uòn mián kétòwó, mi wò nù nyòngbi nà àmèké lèkè miánwó, ²⁸mi nù bò wòá déjí nà mi nà àmè ke lè dénú nà miañwó, mi ɔcòdè nà àmèké lè zán mi bàdá –bàdá wó. ²⁹nà àmè qè ɔcòtómè qéka nà wòá, nà trò ɔveá tò nà.nà àmè cò tò wòá ñká tú mèmè bò nà qè tò wú gòmè tò o. ³⁰nán nù àmèsiámè ké bià nù wòá .nà àmè qè cò ñqdè kenyi tòwòá, ñká biè bò nán tròé vá nà wó o. ³¹ènuké milè ji bò àmèwó nán wò nà mián, miwòè tútú nà wó cá. ³²nà mi rònnòn qéqué àmè kewó rònnòn nyòn gbò,èlè kéí mí lè kpò lèmè ?ènukédjá ènùuèn wòtòwó cá rònnòn àmè kewó rònnòn wó cá wó nyòn gbòá . ³³nà mi lè wò ènú nyòngbí nà àmè kewó cá wò nà mi, àlè kéí milè kpò lèmè ?ènukédjá ènùuèn wòtòwó cá wònè. ³⁴nà wó wónú qédq nà àmè kewó milè kpò mònòn bò wòá uá tuí nà mi, àlè kéí mi lè kpò ? ènùuèn wòtòwó cá dònà ènú nà ènùuèn wòtòwó í nònnònté kpò bò wòá trò ɔcò ènukà àsà kidà wó tò nà wòá tròé vá nà wó. ³⁵vòá mi ròn mián kétòwó, mi wò nù nyòngbí nà wó. mi dòà nà wó nà mi ká cíjì bò mián hòjèkè kà wòá trò uá nà mi o miañ fèntú á súgbò .mián nyí àmè kà lè jikoriqàá yà uíwó, ènukédjá yèjítá nyòn nà àmè mán dàkpewó kidà àmè vòenwó. ³⁶mi nyí àdònúkpòkpò tòwó, sigbé miañ dàdà Mawu nyí àdònúkpòtò ènà. ³⁷miñká qò kójò o i wòjáká qò kójò nà miañwó cá o.míjká búfòn o, í wòjáká búfòn mianwó cá o. micɔèkè àmè búwó, í wòá còè kà miánwó cá. ³⁸mi nán àmè búwó, í wòá nán mián cá. ñnyí jjonú nyòngbí (wòá zún, wòá ɔcònòcónj, náqjòkñngbi) í wòá uá qòè dè miañ wú uòn gánjgánmè. ñnukédjá kidà jjjènú kà mí séj lè sùbòjéá í wòá séj sùbò nà miañwó cá.» ³⁹ilè nù èlàdòdò déká nà wó : «ñkúvi tòñòn á téj kpò ñkúvi tòñònán nà wó wòé, wójáká gajín wòámèvà àwoseé dé èdòmèán ? ⁴⁰dòcòví jlè èjí nà yà ɔcòtò o, vòá dòcòví kà ɔcɔkpàkprá nyòngbí ànòñ sigbé yà ɔcòtò ènà. ⁴¹nùkèjjò i èlè kpò àtikpóui kàlè ñkúvijí nà ècccròwòá,í ñtèlèj kpò àtikpò gánjgán kàlè tò ñkùvijíá o ? ⁴²nà àtèjì nùnè èccròwó bò : «èccrò, nòntè nàmañ qè àtikpòvi kàlè tò ñkùvímè » nà wòjítá ñká tòjì kpò àtikpò gánjgaá kàlè tò wò mèań o àyèmè nùwòtò ! qè àtikpo gánjgán kàlè tò ñkùvi mè gbòccó, tó ñnàmèań àtèjìkpò sigbè àtèj qè àtikpòvi kàlè èccròwó yà ñkùvi jíá. ⁴³ati nyòngbí qèjìlè kà cínnòñ èkú bàdà ó, nènè kè àti yañyrań ñcinnòñ èkú nyòngbí o. ⁴⁴wò dénàsì àti qésiádè tò yà kú cíncin nyòngbí jí. Wòj kánòn gbòti la htí tiji o, àlò wó cònòn gbòti kpòla àjnjá uàmè o. ⁴⁵àmè nyòngbí, nyi ènú nyòngbí kà wòcán í bòdè kà waá dà yà jímè qè, qènòn ènú nyòngbí dò í yànyyrán kà wòcán bòdè kà waá dè dà yà jímè qènòn ènú yànyyrán dò .ènukédjá nà súgbò lè ñjíamè í dònà lè ènúmè. ⁴⁶nú kèi jò í mí lè yòjì bò : «àccotò í mí wònèn ènukà ñnùnòná o ? ⁴⁷àmèsiámè kà vá nà ègbòn nyéán sénòn téin gbò, í cònè dà èdòwò-wòmè,

mán dísá àmè kà íqíá nà mí.48-èdqí àmè kà tú àscó, í kúdó yí gòmà í cò gòmà kpéwó dà èkpéwó jí. gákàmà cícarú uá gbán dà àçòunán, ìtéj mòniń o, ènukéj tiá wò túí nyòngbí.⁴⁹vòá àmè kà là sé tún nyòn í lè còe dà èdò wòwòmàám èdi àmè kà tú yè ɔcòmà dà ànyigbán, kéj wò gòmà qòkpé nà o. gákàmà cicárú uá gbán déúnán í ɔédéká èmú ,í àscò nán mè dáwcèn gánñgán.»

Chapter 7

¹kè yesu nú nyòn kèlè nùnè àmè kèlè qòtòáwó jròá, aysi capernaúm.²kpò, àmè kèlè kpàcè nà àmè kàvàtakpò wó àmècécré qeká qè, keí rònnocí yè nyòn gbò súgbò, kè lèdqí í lè èkúmoñ jí. ³kè àmè kè kpàcè nà àmè kàvàkpò se wó ɔcònú có yesuñ nàán, èdqí yúdá yè mè cíncinwó qídqá, nà wòá nú nà ná uá dàdqí nà yè dòcòvi. ⁴kè wó qó yesu gbòá, àmè láwó lè qe kúkú nà ilè nù bè : « òjé bè nán wènín » ⁵ènukédòá áròn miañ qú yè nyòn gbò í yàí mè hámè yè hò nà mi. » ⁶séjí, yesu yiko kidè wó .kei tébò àccòmèán, àmè kè kpàcè nà àmè kàvàtakpòá qò èccròáwó bà wòá nù nin bè : « Áccòtá, ñká wò túkádá ná o, ènukédòá nyáj jà bè ná uá tií hòmè o. ⁷gágbé ènú nán tò nyáj jà nà kòjó qòdqò bè má uá ègbòwó. Vòá nù ènyòn qèká í tií dòcòvi èdqí àuònè. ⁸ènukédòá ñcá àmè í nyí ilè àmè gòmè, kidè sòjáwó lè tií gòmè .ñnúnè qeká bè : « yí » í iyinòñ; àmè bù : « vá » í iuànòñ í tií dòcòvi ! « wò lá » í llèwè » ⁹kè yesu sé ènyòn lá wòá, àkpàcè có ènyòn náun, í trò dà àmè kèlè kpròedò wò gbòá, nù bè : « ñlè nui nà mi, lè Israël cá nyáj kpò àmè kidè ɔcosé èlè o. » ¹⁰í gakémè àmèkè kè wò dà yí wó trò uá àccòmèán, wó kpò dòcòviá lè ranmè sénmè. ¹¹lè gahoho qèwòmè ñgbéá, Yesu yi èdúgañ qèkámè kè wo lè yó bè naíñ, yè dekpròuiwó kidè àmè súgbò wó yi kò kidéé ¹²kèí tèbò àdúá yè gbó mònnúañ, kpò, wò dró àmèkúkú uá yikò, èui èkúdèká nà yè nànan (kè nyi kpósú), í èdúámè tòwó súgbò lèdqí kidéé. ¹³kè ilè kpòá, àccotá kpò àdònnúmè nín ilè nùn bè : « kàgbè fañ àui o. » ¹⁴sejíá ètèbò àdqáká kè mè wò cò àmè kúkú dèá i talòè àmè kè drò àdqáká wó nònté, nù bè : « qèkèjé ví ñlè nùnè wó có. » ¹⁵amè kúkúá kánrèn í tò ènú ɔcòcò. í yesu còe nà yè nànañ. ¹⁶i vònvòñ qò àmèsiámè, í wòlè káfú mawu ilè nù bè : « wò kò ènyòn nùqetò qeká dà jí lè miañ mè í mawu jí yè ú kpò. » ¹⁷ènyòn ná dà yesuñañ èkáká lè yudéá kidè èccámè séé.

¹⁸yohanes yè dekpròuiwó nù nyòn lá wó séé nà. ¹⁹í, Yohanes yò yè dékpròui àmèuà í qò wò yí nà àscótjá : « èwó nyi àmèkè lè uáá nònmí miañ nònté kpò àmè búa ? » ²⁰kè wò qò yesu gbòá, àmèjñá wó nù bè : « yohanes àmè zídè címè tò dòmi qídqá ègbò wó bè miañ biò sé bè èwò í nyí àmè kè gbònnónán àlo miañ nòn té kpò àmè búa ? » ²¹lè gànànmòañ, yesu dàdòj nà àmè súgbòwó kè lè uàuè sàsè gánjgán mè kidè gbòngbòñ uòènwó, ilè nán ñkúvi tònnòñwó lè kpòjñu. ²²èdqòj ilè nùnè wó bè : « nà mí yiá, mí núnà yohanes ènuké mí kpòá í séá. ñkúvi tònnòñwó le kpòjñu, èsékùnnòwó lè zòñ kpònònwó kò, tòkùnnònwó lè sé tónnú, àmè kúkúwó lè fòn, í wó nù ènyòn nyòngbí nà wámònnòn wó. ²³ájèjí nà àmè kè ñká uá gbòjíñ èjínyà jí ɔcòcòsè cágbbè tií dòwòwò wó tò. » ²⁴ke yohanes yè mè dòdò wó yiá, yesu tòjí ilè ɔcònú có yohanes ñjun nà àmè wó : « nù kéí mí kpò lè sògbéjí ? ètòmè tí kè àyá lè Húhúa ? » ²⁵seiá nù kàí mí uè kpò ? àmè kè qò àcò wú ? vòá àmè kè wó do àwú nyòngbí í nòn ágbè lè àcò nùnwó mè lè èfíjí qúcòá mè. ²⁶seiá nù kéí mí uè kpò ? ènyòn nùqetò qeká ? ééé ? ñlè nù, í sàjwú ènyòn nùqetò. ²⁷kpò àmè káj wò ñròníñ dà « kpòá mán dò lè tòjkò tiij mè dòtò kèlè uá jràá tò mònjí dò. ²⁸ñlè nù nà mi, lè àmè kà nyònuònwó jí wó mèán, àmè qèjí dò yohanes .gànjkè àmè cíkúvi lè mawu yè fíò qúc-mèán ègànjgàn wùù. » ²⁹gákémè àdúá séé lè qò tóéá kékè ètákóç jòtòwó cá, wò nù bè mawu nyí àdòdò, kè wó zin dà yohanes yè zinzin dà címèün. ³⁰vòá fariotòwó kidè yùdá yé sétò gànngàn wó lè cò mawu yè qòqoá dànníkpíñ lè wòátòmèán yohanes ñzìñwó dà cima o. ³¹nú kéí wòá téj cò lè gànàmè í séjí sò kidè àmè nánwó jijimè ? nù kéí wó sò kidè ? ³²Wò sò kídá qèuwió kélè brèui lè bòbò tòhó, kà kánnánren í nanlè nyò wó qèkiwó í nanlè nù bè : « mi kú gúsé nà mí í míj qúwà o. mi ji èkú há í miíj fánví o. » ³³ènukédòá yohanes àmè zin dà címètò uá, ñlè ,dú nù o, ñlè nù vin o í mi nù bè : « gbòngbòñ bádá lè mè. ³⁴àmè gbètòwí uá ilè qú nù, lè nùnú mí nù bá « kpò ènúqdútò kidè áhàá nùmúñòtò ètáhò jòtò kidè ènúvòèn wòtò wó ɔclò í ènyí » ³⁵vòá èuviawó séé dàsí ènúyányán. ³⁶kpò fariotò qeká lè yøe bè nán uá qú nù kidè yè .kè yesu qò fariotò yè ɔcómè jròá í nòn táuvú tóá, ³⁷nyònròñ qeká có dú gànmmè uá í nyí ènúvoèn wòtò, í kéí sé bè yesu lè fariotòá ɔcòmèán ècò àmí ɔcòncò ñgòdòjá kà nyí jíjèmè yèmè. ³⁸Kè ilè nòn ñgbé nènaí, tèbò yá qòwó gbòá, í kò àdqacíwó dà yè fò jí ilé tútú kidè yá qàwó, ilè kò àmí hòñhòñ dà jí. ³⁹Gákémè fariotò kè yesu kpò èhjìlè, ènú lè yè qèkímè bè : « nà àmè lè nyí ènyòn nùqè tòá ànyán àmè kè nyí nyònròñ kè lè táláá, í nyí ènúvèn wòtò » ⁴⁰Yesu hòjñ ilè bè : « Simón, ñdó ènú qeká ilá núnà wó. » èdojí bè : « àccotá, ɔcónú. » ⁴¹Yesu nù bè : « èhò donánmètò qeká wò èhò dòtò àmèuà qè, qeká qo lá tú kávàtakpò í àmè èuètò qò lá tú hóká ciwó. ⁴²Kèwòjí ká téj tú ninán, ècòé iséjí kè wóá mè vè áwó. ifiá lè wóá mèvè àwó mè minkái lè rònjí wú ? » ⁴³Simón lè qèjí nán í nù bè « ñlè bui bè àmè kè qú fén gánjgán i wò sàjí kékè í » Yesu lè nù nà bè « èdqòkojó nyòngbí. » ⁴⁴I yesu trò dà yònròñagbò í nù nà simon bè : « èlè kpò yònròñ nán, ñjúá ègbòwó, ñkú ci dà àfì jií o, vòá yaá fáá tún fòwó kidè yá qàciwó, í tútú kidè yá qàwó. ⁴⁵Wòá ñgbòngbòñ ènúgbòj o, vòá yá kékè gákémè í qòlá, ñgbò jíñ tún fòwó gbugbòngbúgbòñ o. ⁴⁶ñkúá àmí dà tún taji o, vòá yá kò àmí hòntéhonté dà tún fòwó jí. ⁴⁷ènú nán ñtí ñlè nù nà wò bè, yè nùvèn súgbòwó nà wò bè, yè nùvèn súgbòsúgbòwó wó còé ká, ènukédòá èdisá rònròñ súgbò. vòá àmè kè wóséj kè hèdqéká rònnòñ hèdqéká. » ⁴⁸Ilè nùnè bè : « wo cò tó nùvèn wó lè kewó » ⁴⁹àmè ké lè táuvú tó qè kidè wòá nù lè wó qèkiwó mè bè : « àmè kéí nyí àmè lá kéké í uá lè nù bè yè lè cò ènúvèn ká ? » ⁵⁰vòá yesu nù nà yònròñ bè : « tò hòsé qèwó, yí lè fàfàmè. »

Chapter 8

¹èvuá dō gáhoho qđ mè kē yesu lè zonnōn yí èdqú gánwomè kidè àdúwómè, ilé kpránú ilé nū ènyòn nyòngbí kúdà Mawu yè jíjkorì fiò qú hòájti. àmè àmèwúvàwó lèdqé kidè. ²kidè yònròn kí dà gbongbón vòén yè qđ nè wòá: marie, àmè kē woyò nè bá madàlémè, àmè kē mè gbongbón vòén àmaídrà dqlèá, ³jaánà cusá sì, kidè àmè kpò nè àròdà yè wó jí, súz ánè kidé yònròn súgbò búwó kē cò nè wó nù nòn àmèsi iséj uá nènè ènú hiañhiawó. ⁴Gàkèmè àmè súgbòwó bɔ dá gbòá, àmè cò ədúgánmè vóvovó uá gbò, èlè nù àlódódó déká wó : ⁵Ènú dotò dō bá yá dónú .gàkèmè ilé donúá, ènúkúá dqwó yàjin dà èmèntó, wó zònjí i jikori ɔcàuiwó cò wó séqdú. ⁶Èdqéwó jè èkpéwó mè í kei mǐ 3éqéká, èccu ènukédòá ànyigbán hñfá o. ⁷Èbwó géjin dà ànjawómè í anjawó lè cí in kidè flè uúgbawó. ⁸vòá ènúdodo búwó je ànyigbán nyòngbi jí í cin èkú káuètá kpò jidè káwàtakpó jí.» kē yesu nù èlè jrjá, èdàhá : «bè àmèkè ètò lesi bá nán sétonuá, nán sétonuá !»⁹i, yè dekpròuiwó lè bié sé bá èlodòdò hnán gùmè qđ. ¹⁰Ènú nè wo bá : «miaínwó í wó nán bá miaín desi Mawu yé fiò qúhò yè nù ɔcláɔclawó vòá nè àmè búwó, lododo i ànyi, cágba nè wó lè kpò nuán, wóñká kpò hñdé o í nè wó lè setonuán woýké sejhdé o. ¹¹mi sé ènú kē lódodòá nyí :ènúdodoá nyi mawu yè nyòn. ¹²kè gejin dà èmèntó, wó nyi àmè kē wó sénòn í kétòá uánòn í qđnà lè wojí wómè, kidè súsú bá woýká hò ènyòn sé nè wòá kpò ɔcònámètò o. ¹³sei jiá, kē gejin dà èkpéwó jiá, nyi àmè ká ɔcònà ènyònán kidá vivi gákemè wó séá, vòá wój qđ nè èkèwó ; wó hònè sé nè gádèmè, vòá lè tetekpò yá gámmè wòá, wó gbénòn. ¹⁴kè gejin dà ènjawómè, wó nyi àmè kē w osé nè ènyònán ilé wó mòn ɔcɔñɔnyi yikòá, ènyòn kidè súsuwó uá wú nè gánwó, èhonuwó kidé ɔciɔcémè nûnwó í wó kúcincin wó cinnòn o. ¹⁵vòá ká gejin dà ànyigbán nyòngbi jiwóá wó nyi àmè kē wó sénòn ènyòn dà èji kidé súsú nyòngbi, lenòn wó sinjsinj í cinnòn èkú í nalà wòe yikò.» ¹⁶Kpò, àmè qđéj tònè kánqè bá yèá cò ènú í séj cin àlò í séj dalà àbatí gòmè o.vòá wó cónè dà ènújí bá àmè kē lá ɔdomèawó nán kpò kánqè. ¹⁷Ènukédòá hñdè ɔclá ká woýká téjnyin, í hñdèkin hñdèkin hñlé ɔcláɔclá tòhò ká wój ká téj qđ ènúlej o í lá uá hñkéké gánjgán gbé o. ¹⁸Mi qđtò nyòngbi, ènukédòá wòá ná àmè kesi ilé séjwú, vòá àmè kej wñdè súgbòá, ènú kei búbá yé wò cá wòá gbá ɔcòe lèsi.» ¹⁹Seijiá, yé nánán kidé nñnuiauwó vágbò, vòá woýká tej yigbo o cágba àmè súgbòá hñti. ²⁰Wó nù nè bá : «tò nánań kidé tò nñnuiwó ilá ɔciɔcénudé, wolé ji bá wòá kpò wó.» ²¹Yesu lè qđnà nè wó bá : «tiij nánán kidé tiij nñnuiwó wònyi àmè ká lè qđtò Mawu yé nyòn í wó cónè dà àdowòwò mè.» ²²Kpò, hñkéké qđká, Yesu dō tòji húnmè kidé yá dékpròuiwó ènú nè wó bá : «mi ná miaín yi taíkúá hñgbé lèjñu.» í wó tò ciá ɔcúocú ²³gákemè wó lè ɔcú ciá yikòá, Yesu dànrrón. Ayá sinjsinj tò ɔcɔcɔc lè tånkúá jí tòjihùnán lè nù cù í wó lè àfòku ganjgán mè. ²⁴Yè dekpròuiwó uá gbò ilé nyòniñ ilé nù bá «Àçcotò, Àçcotò ! milè cròon !» ènyon i kàdà àyá kidè èci yè dán kē búbò í wó vú. ²⁵Ilé nù nè wo bá : «fi miaín ɔcɔse lè ?» kē vònvòn qđwòá kidè kej kpacà wòá wòlè nù lè wo qđki wó mè bá : «àmè kéi nyí àmè lá ilé nù nyòn nè àyá kidè ci í wolà búi ?» ²⁶Wó uá dō ədu kē nyi ocraseniens í kpáncá Galilean. ²⁷gákemè wó qđ lè tòjihúnań mèań, àmè qđká kē gbongbón uɔenwó lè mè uá dogowo. keke ɔcòcòcá hñgbé do nè àwu o í nñnnòn àçcò qđkin mè o vòá àmè qđco únñnnòn. ²⁸kei kpò yesuá, èle dàhá, í gejin dà yè hñkò .kidè ègbe sinjsinj ènu bá «nu kái má wò kidè èwó yesu, Mawuuji jíjkorotò ? hñlé qđkuku nè wó, hñká cákań o.» ²⁹Ènukédòá yesu nu nyòn nè gbongbón mákó mákó bá nán do lè àmè nánmè ènukédòá èji-èjiá wò conè lègbò .toggò bá wó bëqè kidè àwɔrò kidé kaá búwó í wó gbélè cçè, èlè cò àwɔròwó í gbongbón vòén tutú séj yí zogbejí. ³⁰í yesu lè bié sé bá : «nà wó yò nè wó móń ?» í qđnà bá : «légióñ» ènukédòá gbongbón vòén súgbòwó dō mè qđ. ³¹í wolé qđ kúkú nè béjéká qđ gbe nè wó wóá ji èdo yidoýidoá mè o. ³²Kpò, lèjñmá ká áhán sugbòwó lè kē lè qunu lè ètò támè gbongbónwó qđkuku nin bá nań ná èmòn yewó nè yewòá dō áhánwómè. í qđ mòn nèwó, ³³í gbongbónań, wó do lè àmèàmè, í wó dō áhán wòmè, i èrán kpòá có kàbà í qđiabú tó ètòají í uá tankuàmè í kú tó kú. ³⁴kè áhán kpòjí tò wó kpò ènukè jòá, wó si í uá kàkà ènyòn lè èdu gànémè kidè áhánwómè séé. ³⁵í àmè wó lè do ilé kpò ènukè jòá .kè wó uá dō yesu gbòá í wó kpò àmè kē gbongbón uɔenwó lè mè qđqè caá í kánren dè yé fòwó gbòqèá lè wó ilé ɔconú jøjwó vònvòn qđwó. ³⁶Kè àmè kē kpò ènukè jòá wo lè nui nè àmè buwó sigbe àmè kē gbongbón uɔenwó lè mè kpò qđ dàdá ³⁷hñánmè lè cerasénia yé nukaímè núnà yesu bá ná gboi lè yé wó gbò, ènukéjòá vònvòn gánjgán qđká qđwó. í qđ tò jihún mè i trò. ³⁸Àmè kē gbongbón uɔenwó dolemèań lèqè kúkú bá ná ròn nè yá yi kidè vòá yesu lè yeñ ilé nè bá : ³⁹«trò i tò ɔcòmè í ná nù ènu gánjgán ká Mawu wò nè wóá.» àmèán yi èdu gánjgán wómè ilé nù ènukè yesu wò nèań. ⁴⁰Kpò ká yesu qđoá, àmè su gbòá, àmè sugbòàwó ɔcɔcè ènukéjòá wolà nònté kpòè. ⁴¹Kpò àmè kē tò bá jaírus uá ; ènyi hámè mèmè gán qđká. ècòn dè yesu yé fò gbòyè, ⁴²Ènukéjòá èuiá yònrònvi èku qđká kē dō èhò àmèwuiuá lè kú. gákemè yesu yikòá, àmè sugbòàwó códéj. ⁴³í vòá yònròn qđká lè àmèwò mè kē èhún lè kò lérj cokéké èhò àmèwuiuá, i zán èho kàlè siáwo séé lè èdqé datjwó gbò vòá àmè qđj téj dàdò nè o. ⁴⁴Ètèbò yesu lè hñgbé lágé í táló yé wú yé tóglá í zéqéká, èhún cité. ⁴⁵Yesu nu bá : «meni kléún ?» kē àmèsiàmè lè mòn nuán, Petro nu bá : «àçcotò, àmèwò lè ɔcáocawó ilé dò dú nè wó.» ⁴⁶vòá yesu qđnà bá : «àmè qđká kléún, hñsé nyòngbi bá hñsin qđká dolà tij ránmè» ⁴⁷kè yònròná lè kpò bá yéjáká tej gbé sioclá o, èvá ilé Huhu i gejin dè yé hñkò. èlè húnmè lè ámèwò see èjkuuimè ènukè jòá yé kléá i sigbe í kpò èdà dàdaá lè zéqéká zéqéká. ⁴⁸í yesu lè nu nè bá : «èvinyin yònrònvi tò ɔcòcè qđwó. yí lè ránmè fàfàmè.» ⁴⁹gákemè í gbè lè ɔconúán, àmè qđká có àmè kē kpacè nè sinsin gbò í nu ènyòn

là : «tò vi yònrònuiá ku, ká gbe dayá nè àçcotoá. O»⁵⁰vòá yesu ká sé ènyòn lá, lè nu nè bë: «ká uònuòn o, èçœçce qèqè iá kpò èççòcò.»⁵¹Í gákémè í qo àçcómèán, ñgbe qèmòn nè àmè qé bë ná qo mè kidè séjwu petro, Yohanes jakobo kidè qèviá yà dàdá kidè nànán.⁵²Kpò wó seé lè fánui ilè se vèvè dè qèviá tá vòá ènú bë: «íká gbe fánui o ñkú o èlé dánrón.»⁵³vòá wolè zú í wo yán bë àku.⁵⁴vòá yesu lè qèviá lo ycè kidè ègbè sinjsinj : «èvi nyè nyòn»⁵⁵yè gbòngbòn gbò íco zéqekín'yesu biɔ́ bá wóá nè èýqéká nè àqú⁵⁶èkpácá àmè kè jiá wó vòá yesu lè nu nè wó bë woñká nu nè àmè qèkin ènuká jɔá o.

Chapter 9

¹èyó àmè àmèwúvà í nán wó acè kidè èjí qúdqú dà gbòngbòn uoe nánwó séejí nè wòá dàdòwó ²í qowó bè wòá nún Mawu yé fiò qúhó í dàdò nè dònnónwó. ³Elè nù nè wó bò: «míjká còjéqé nè miañ mòn zònjòn, àtì nká nòn mè o, èho gló nká nòn mè o, kpònnón nká nòn mè o, èhò nká nòn mè o, kúkú àmèwà nká non, mè o, ⁴Àccó qàsiàqé kèj kúvímè í anyí í mián qo, mí nòn kékè mián uá col è Toho hnán. ⁵í nè àmè kè wójí ká ɔcɔmián nè mí col è èdú hnán mèán mí Húhúj fútukò kè lè àfò nè miánwó sigbé desi nè ènú tohó kpòtò qídàá wó gbò.» ⁶í wó yi èdúwó mè, í nù ènyòn nyòngbi ilè dàdò nà àmèwò lè àfisiáfi. ⁷Kpò Hérode àmè kè kpácè, sé ènyòn qàsiàqé kè lè jò, i cáká ènúkejá àmè qèwó nù bè yohanes àmè zide címè tòá í trò fòn lè àmè kúkú wòumè, ⁸Amè búwó Elie ívá í àmè búwó séejíá, ènyòn nûqètò blémàmètò qàká í trò fòn vá ágbé. ⁹Hérode lè nù bò: «hnco ètá nè Yohanes, vòá àmè kéj nyí àmè lá ilè sé ènyòn lá wó cògbò?» í Hérode lèjí àmènnú kà àtéj to í kpò yesuá. ¹⁰Amè kéj qjáwó kè wó trò uá, wolè nù ènyòn qesiáqé kéi wòá. kékè còwó kidè yèjtaá, wo yí àkpá qàká lè èdú qàká mè kè wó yò nè bè Bethsaïdá. ¹¹vòá àmè súgbòàwó sé ènyòn lá í wó kprjèdó; í ɔcòwó ilè ɔcónú dà Mawu yé fiò qúhóáj ilè dàdò nè àmè kewo híen èdò dàdà. ¹²azán dódó tábò í wuuiwàwó uá gbò ilè nù nè bò : «yán àmè kékjgbòcò nè wòá yí èdúwómè kidè èdú cükúvi wómè nà wòá kpò fí wòá nòná kidè ? èjídúdú, ènúkédjá mile tóhó ká nyí zogbé ji.» ¹³vòá èlè nù nà wó bá: «miánwó mí nán ènú wòá qú.» wó nù bò: «miíj gbé wòdè wú kpònnón àmàntòn kidè èccóé àmèwà, séwú bè mián yí í ué ɔclé ènúqdúqú nà àmè súgbò lá.» ¹⁴wó lè sigbé àmè káuwatàkpor. ànú nè yà dékpròuiwó bò: «mí còwó kánren dà Hácocó hókáciwó mè.» ¹⁵í wó nán àmè wó kánren. ¹⁶ècò kpònnón àmèantònawó kidè èccóé àmèwàá i kék kúuiwó qídá jí kori, i biò Mawu yà cè qđji í mánwó mè i còe nè yà dekpròuiwó nè wòá min nè àmèwò. ¹⁷wo seé wó qúnú i qòhó í wó lè èdúdú kánkán kè kpòtò àwó í wó qò kisi àmèwuiu. ¹⁸Èuá uá nè bè nè yà qèkin lè ɔcòqé, dòkpráuiwó nònñón kidè í bià nè wó sé í nán lè nù bò: «nú kék àmè súgbòwó núnòn dà èjnyin?» ¹⁹Wó qój nè bò: «yohanes àmè zindà címè tòá í vòá àmè búwó nunòn bá Elie, í àmè búwó nyòn nù dets ɔcòcòáwó wó domàtò qéká í fòn cité.» ²⁰í nu nè wó bò: «vòá miánwó qé àmè kéj mi núnòn bá èjnyin?» petró qojuá bò: «kristo kè co Mawu gbò vá.» ²¹vòá èlè klánwó àdodomàtò bá wojká nù ènyòn qé nè àmèqé o. ²²ilè nù bè àmè gbètòuiá lá uá qú àyá súgbò lè nù wó mè i àmè cincinwó lè còe dánkpin, vòsàtò gánjgánwó kidè nûròntòwó, í wòá wú, í nkékè àmèntònangbèá àgbé trò uá nòn àgbé. ²³Elè nù nà wó seé bò: «nà àmèqé àuá kprjhdòá, qéqé lógbé qákia, i cò yé tí cögán nkékè qesiáqé i kprjhdó. ²⁴àmè kè ji bá yá qé yá gbééá àbuí, vòá àmè kè lá bá yá gbé cágbe týnyinán àuá kpò qéqé. ²⁵nú kei lá nyòn nè àmè bá ènú kélé ɔcicécimè wó seé nán nyi yà tò i yèjtaá lá gú àló àqú àyá ²⁶àmèsiámè kó kú nkpoen dè èun nyè kidè tün nyòn, ún Àmè gbetòuiá á kújkpén deij nè í uá trò vá lè yéjtaá kpàkpàmè kidè yé dàdà kidè Mawu yà jèdótò kòkòjáwó kpàkpàmè. ²⁷isá nké nù ènyòn dodo nè mi, àmè qéwo lè miàmè ilè lá, kè wojká kú gbòcò i lá kpò Mawu yé fiò qúcò o.» ²⁸Èuá uámè sigbé nkékè ènyi lè yesu yà nyòn núnú njgbéá, ècò petró, Yohanes kidè yakòbò í wó yí ètò támè íuè ɔcoqé. ²⁹Gákémè wole ɔcoqéá, yà nkúvímè trò i yà wú trò zún èyé pilipili. ³⁰Kpò, èuá uámè bá àmè àmèwà lè ɔcònú kidé, woé nyi Mose kidè àlie, ³¹kè wò dò lè nònnònmè kòkòdéjítò. wòlè honú có yé yiyi kei lè wòdrò lè yérusalemèan. ³²Lè gànèmè, Petro kidè àmè kélé kidéawò àròn lè cònwó. vòá kémè wó uá yòn sééá wó kpò yé kòkòdoji kidè àmè àmèwà ké lè qé kideawó. ³³Èuá uamè bá kè wole díndí lè yesu gbòá, petro lè núnè bá: «àccotò, ènyòn nè mi bá mián nòn lélá. i mián tú èccò àmètòn mián tú qéká nè wó, qéká nè Mose, qéká nè àlie.» Ínlé sé ènuké ilé núná gòmè o. ³⁴Igákémè ilé nù ènyòn nán wòá àhú qéká uá còn wójí i uònuòn qòwó ènukéjti àhú HiHrádéwó. ³⁵Ègbé qéká dò cò àhúamè ilé nù bá « àmè lá nyí èvinye kék cán .mí qjtó.» ³⁶Ká ègbéá víán, Yesu lè yéjákin .wó vúdè ilé nkékè jná wómá, wojnúnà àmèdà lè ènáke wó kpàwó uí o. ³⁷Èuá uamè bá nkékè kprjè dòá gákémè wóle qí có àtóá jíá àmè súgbòwó uá dògoé. ³⁸Kpò àmè qéká lè dàhá lè àmèwó mè ilé nù bá: «àccotò, nké lè dékukú nè wó bá nà kpò èvinyánún ènukédjá èuá ékú qéká i í nyiij ³⁹Kpò, gbòngbòn lè i zédkéká, ètò ji àhá dédé, èlá lè tütú bá yá rànwmà kánwó nán dòn í Fútukò nále dó lè yá nümá gbòngbònán yé dódó lemèán lè uaqi ilé gbin védé ká ilé co lè jíá. ⁴⁰nké kuku nè tò dékpròui wó bá wòá yín lè mè, vòá woj téjün o.» ⁴¹Yesu qojuá nù bá: «jíjímè mánkádjejí tò wó kidè jíjímè cákacákawó, kéké i vá séjí qó gákéi mè mán nòn kidé mi i mián tej ɔcòjí mán ? co èuiwó uá lá.» ⁴²Gákémè nkúvímè gbònnónán, gbòngbònán còe húgú dà àyigbán ilé HúHúin bàdábàdá. vòá yesu kankú vimè nà gbòngbònán. mákòmá kòjá, i dàdò nà nkúvímè i còe nà yá dàdà. ⁴³Èkpàcà wó sé nà Mawu yé ganjgán i yòn wó sé nké nà ènú ká i wòá wó seé ènú nè yà dékpròuiwó bá: ⁴⁴«ènyòn lá wó nà qdtó mè nè mi nyòngbi ènukédjá wòá uá cò àmè gbètòuiá nán» ⁴⁵vòá wójí lè sé ènyòn nánwó gòmè ènú ká i nyiañ o, ènú còn wó nkúvímè jí bá nà wojká téj sé gòmè o.wó uòn nè wòá wò mòn i biò ènyònín sé dà èlo dàdò èláwóuñ. ⁴⁶léjñá, àqicá qéqé qéká uá qó wó mè lè ènyòn ká nyi àmè kè nyi àmè gán. ⁴⁷vòá yesu gán wó súsuwó lè wó jimè, ècò qáui cükúvi qéká qé qéká gbò. ⁴⁸ilé nù nà wó bá: «nà àmè qé ɔcò qáui cükúvi sígbe qáui lè ènè lè tün kòjíá, ècòjí cákí nà àmè qé ɔcòjí àmè ká dò qídáá cákí. ènukéjájá àmè ká nyi cükúvi lè mián mèán, àmèjñá nyí àmè gán lè mián mè.» ⁴⁹Yohanes qájuá nù bá: «àccotò, mi kpò àmè qéká ká lè yán gbòngbòn lè tòj kòjí i mi tú mòn nà ènukédjá nké kpòmi dò o» ⁵⁰vòá yesu lè nù bá: «míjká gbé tú mòn nà o, àmè kéké có dà mianjùnán ènyi miañ tò» ⁵¹ké nkékè kéké

qó lá yi jikoriá wó lé tébòá, ècòè dà yé qákijí bà yí yí yérusalemè⁵² àdqò ànyòùn nuqètòwó dá yé ñkò í wó yí í vè qo samariátòwó dù qéká mè bá wòá jrádó tóhó qè nè⁵³ vòá àdú ñna mè tòwó ñjlè ɔcòè o, ènukédòá àyikò yerusalemè⁵⁴ ikè yakobo kidè yohanes wó kpò ènú nánwó, wó nù nè : «àccotòá, èlè jí bá miañ nù nè àzó nán qidivá í vá biwòá ?»⁵⁵ vòá àtrò dà wó gbò ilé kankuuimè nè wó⁵⁶ í wó có léléjnán nè àdú bù mè yíyí⁵⁷ kè wole èmònjia, àmè qéká lè nù nè bò: «nán kpòwó dò yí àfisiàfi»⁵⁸ Yesu lè qònjún nè bò: «kɔ LɔkɔLɔwó qo gbòndèrnè í jiñ kori ɔcéuiwó wò àtòn qè vòá àmè gbètòui ñwò fiá cò àtá dò qè o»⁵⁹ í seiñí ènú nè àmè bù bò : «pròjòdó» vòá ènú: «àccotòá qèmònjy gbòccó bá má vè qí tún dàdá»⁶⁰ vòá èlè nù nè bò: «taci àmè kúkúwó nán qí wójtá àmè kúkúwó, vòá àwóyá, yí í ná nù Mawu yé fiò qúccó lè àfisiàfi »⁶¹ àmè bù cà gbé nù bò : «má kprò wòdó àccotò, vòá qèmònjy bá má vè klañ tiín ɔcómè tòwó gbòccó »⁶² vòá yesu lè nù bò: àmè ká cò àló dà àriíñ jí í gbélé trò kpò ñgbéá ñjé nè Mawu yé fiò qúccóá o»

Chapter 10

¹Lè ḥnawó ḥgbəá axótá cán amə kàkítàkpò cíiwó bùwó, i lè dòwó áməvə àməvə lè yé ḥjkó èdu tòhò fi yé ḥjtá ji bá yéá yiàwó. ²èlə nù ná wó bá " ènukú xúdqé xáxáá súgbó vəa èdòwòtowó ị sùgbò xodə idèkukú ná ènukú yé xótó ná a dó èdju òtowó yí yé nukumè. ³Mí yí kpó ị lè dó mi sigb̄ arén aréngbɔvíwo ènè dá kɔlɔkɔlwó mè. ⁴Mi ḥjká ègré cùkúvi, aló əgro kè woá hin yi èmɔn ji, àlo afɔ kpá, i mi ḥjka ci amə qé lè mɔn jí ò. ⁵Lè axó d'éwó mə ké mián qá mi ni gboxó bá" fáfá nɔn kidá axó èlá mə. ⁶Ná ránmə fáfá yé mə dá lè ị nán mián fáfá lá gbé tró vá ná mi. ⁷Mínɔn àxó ḥjnán mə mí qú i nu ènú ká woá ná mián, ènukedzá èdò wòtò ijá ná fintú hòhò mujhá yi àxó èlá mə i gbé yi axó òlā mə o⁸Nè mi yi èdú qé mə, i wó xó mián mì qùnú kə wáná mián ⁹i mián dàdò ná dònnɔén kə lé ị nán wó. mo nú ná wó bá "Mawu yé fiò qùxó á tèbò mí. ¹⁰Vɔá lè èdu qésiáqé ká mə mián yi í wojka&xò mì oa, mi yi yé mɔnwó jí í nú bá: ¹¹" Mi húhú mián dúmè fútukò kə lè mián fòwó dá mián ún vəa mì qnyè bá Mawu yé fiò qùxóá tebɔ! ¹²ḥlè nú ná mi bá kójo qđqđ ḥjkèkèagbéá, wɔá sej ká sodowà wú èdú ḥjnán ¹³Babbà ná wó, corazin! babbà ná wó Bethɔaïda ná èdò sinj̄sinj̄ wo vɔ́ lè gbowoá ké wo wɔ́ lè tyr kidá sion á nyi bá wòá tró xóxoxó í dó kotokú wú í kánréñ i cò àfi iséñ gbán dá gòtò. ¹⁴Vɔá woá còé séj kə tyr kidá sidon séñú kòjò ḥjkè kà ná mì. ¹⁵èwò capernáum èbù bá woá cówò í séj yi jikoriá? o, wóá qidí wó séj yi èkúwó dúmè. ¹⁶Àmə kà dòtò mián qdotó ḥjún, i àmə kə cɔmi dánñkpúań cɔjćá dañkpià; i amə kə cój dánkpúań có amə dónj qidá dánkpíián. ¹⁷Amə kákitákpo ciwóawó tró vá kidá ji jí lè nú bá: " Axótó, gboongbòn vɔéñwó cá bùbò ná mi lá tòj ḥjká". ¹⁸Yesu lè nú ná wó bá: " ḥjkpó fútá géjin có jinkòri vá sigbe àci kəzø èná . ¹⁹Kpó, ḥjná mi ácè kpàkpà èdan wó ji, lè Áhuán wó ji kidá Fùtázá yé ḥúsín wó ji í ḥqdékin ḥjká wò mi o.

²⁰Garjká mi ḥjká lè kpó ji jí qéqué bá gboongbòn wó bùbò ná mi o, vəa mi kpó ji jí wó ḥrɔn mián ḥjká lè ji jikori. ²¹Zeqéká, èlá vivi ná Yesu lè gboongbòn kɔkɔámè í nú bá" ḥlè káfuíwó dada axótá ècè ènúcawó wráá dá àmə yanjñuwó kídá àmə kə se ná ènúgòmèwó, i èqewó disá ná àmə ká wó xò kpákprá hòqeká, sigbe qevi cùkúviwó èná. eee, dàdá ènukéjáá èlá nyi ènú ngjɔngbi lè tò ḥjkúvímè" ²²"Tíj dàdá cò ènúwó sáé ún í àmə deñ desi àmə ké nyi èviá o ná gbá qékin; i àmə deñ desi àmə ká nyi dàdá ná nyi èviá o, i àmə qesiáqé ká èviá ji bá yéá qée duxá nòn. ²³étrò kpàj̄kò ye dàkpròviwó, ilè wó lè babbamè bá: "á nyòn ná àmə ká wó lè kpò ènuká milè kpɔá. ²⁴ḥlè nú ná mi bá ènyònuqétá súgbòwó kidá fiòwó ji bá yéwòá kpò ènú ká mi lè kpɔá í wó ḥkpjé o, i ji bá yewoá sà ènuká mi bá sáá i woj tén sàá o." ²⁵Yùdqà tò qékà nòn yá fòwó ji í dòá kpò ilè nú bá: " àxotò, nú ká i máwò í kpò agbə māvò?" ²⁶Yesu lè nú ná bá: " nú kei wò ḥrɔn dá èsá yé wèmán mə? nú kei milè hrèn? ²⁷Kè ilè dòñjú né bá: " èqòlá rɔn tò xòtò Mawu kidá tò ji sáá, kidá tɔj̄sá, kiédé tɔj̄sén kidá tɔj̄súsú, i à vá rɔn tò xró sigbè wojntá èná." ²⁸Yesu nú nén bá: " èdonjún nyɔnj gbin, wò èná i aénòngbà." ²⁹Vɔá ká ènú kpràtò lè ji bá yé á dòn ènyòñán, ènú ná yesu bá: " i bá kai nyi tñi xró?" ³⁰Keí lè qoñjúnán, yesu nú bá: " àmə qéká gboñjòn có yerúsalémè í vā yi kò yérrixo à vá qo ènú vɔéñ wó tò wó mə ká wò xò yé nú njɔ́ ḥgbúwó lèsi, wò hóé i gbéqé bòqđbòqđ. ³¹Lè vrávò mæéán Mawu yé ḥjkòñjòntó qéká tò èmòñán và yi kò, kai kpɔá, ètò akpá qéká ná. ³²Nènè ká lèwítò qéká cá vá qò lèjñán i tó akpá qéká ná. ³³Vɔá samaiatò qéká ká lè zòn èmòñán, vá qò lèenà i kpɔé. Keí kpɔ&éá, èqú adonu ná. ³⁴Í tèbòe i bráá ábiawó ná, ilè kùámi kidá gbòtié há, i kiké dà yéjá rán ji, i còé yi àmòjró zinxó llé bənin. ³⁵ḥjkèkà ká kpòe doá, ècò èhò frán àmə vè, ná àmèdró zinhòá i nú bá: mi kpɔji í ènú ká mián zánkpáá ná ḥtrò gboñjònán nán tui ná mi. ³⁶Lè wámətòn wò mə àmèkeí èbuí bá ènyi àmə yé mə vè qo ènú voen wòtowó mə." ³⁷ènú kprátò ná bá: " àmə ká quáqđnnú náán nyi." Yesu nú ná bá idà dɔnù " yi i woé cá nán wò ná. ³⁸Ifiá, sigbé i yikò èmɔnjiá, èqó èdú qéká mə, i wò yòñ ná yòñrɔn qéká bá Marthe i xòe de yé xomè. ³⁹èwò nònnvi nyórùn qé ká qé tò bá Marie ká kanren dé yesu gbò ilè qotoé yé nyòñán. ⁴⁰Voà marta yá ènú ká biajñún qé yá yá i nyi bá nán dánú ná àsáj xò&ká àmæé wó. èvá yesu gbò i ná bá: " Axotò, è nánj bá wò ḥqdékin ná wó bá tñi nònnvi nyórùn gbò nyin qekin dè bá mán mán ḥqdúqđ ná àmə woá? ná ná báé ná vá kpòdè ènjúnyin." ⁴¹Vɔá axolbá qoñ i ná ná bá: " Marta, èlá tékpò ilè dayá ná qékiwó lè ná súgbò wónj. ⁴²Vɔá ènú qéká ilè vèvè. María cán ènú ká nyòñwú, i wojka tej xòe lè si o"

Chapter 11

¹èlá va mè ká yesu lè hòdqè lè tohó dèká. Yé dekekpròvi qéká nù bë: "axótò, kprámi sigbà woá xòdqè sigbè yohanee kpráa yé dékpro viwó ènà." ²Yesu lè núná wó bë: "ná mi lè xòdqáa, mi nù bá: " dàdà tòójékójú nán kò. bá tò fiò qúxò nán vá.³Nami tègbè tègbè yá nûdqúdqú. "Có mián nù vçénwó kà mi, sigbè mián wó cá wo mi còè kànòn àmèsiàmè ká qù dè mián nà. ñká kprò mi yi tètè kpò mè o"⁴Yesu lè nù nè wó bë: " àmè kei lè mián mè ilá wò àxrò qè, i à yi gbò lè èzán gàwúvè i àxròjá la& nù nè bë: " àxrònye, dòò ènúqùdqù kànkàn àmòntònj, ⁶ènúkájtiá ifiá-ifiá àxrònye qéká cò èmònnji vá, i ñkékin lè àsinye mán séj nà o: " ⁷I àmæé kà lè àxòmàán dój nà ilá tej nù bë" ñká dányáj o. èhònán lè tútú vçé, i èvinyewó kidè ñjá mi mrén vò. Nyeñká tej gbè có icò èjéqúdqú vè wó o". ⁸Íjlè nù nè mi, cá bë nàjì gbó tèj có icò èjì qúdqú nè mián ènúkèdòá mi nyi yè xròá, gánkà cágba yè vèvèdèdè kò ká vá nyi èkpèj tòá èdò lá vá có vâ cò èdqúdqú qesiáde kà hián nàén."⁹Íjlè nù nè mi cá bë: " mi bïo i wóá nán mi; mi ji i mián kpò; mi xòé i wáá hùi nè mi. ¹⁰ènúkèdòá, àmèsiàmè kà biò ènúán xònà, i àmè kà jinèán kpònà; i àmè kà xònà á húnà. ¹¹Dàdà kòi lè mián mè, i èviá lá bie èhòé, i á cò àdan nè lè éhoé yè tòhò? ¹²Aloé á bie ázin i á cò àhùan nè? ¹³Nè i nyi bë mián wó kà nyi àmè bàdà mi yán sigbè mián cò ènú nànán nyòngbi nè mián viwó, gbà séy mián dàdà kà lè jikovi á là biéea¹⁴Lèngbè sevá, yesu yán gbòngbòn vòén máxònnú máxònnú. Gàkèmà gbòngbònàm dòá, nûmán xótá xònú èkpácá ámèwó. ¹⁵Vòá àmè qèwó nù nè bë: " to béelzébul, gbòngbòn vòén yè fiò vi ji ilà yán gbòngbònwó." ¹⁶Àmè qooélè dòá kpò bë ní wò desi qéká kà có jikori vá. ¹⁷Vòá yesu yán wò súsúwó ilà nù nè wó bá: "fiòqúxó qesiáde kà màmán lè mèj có dè qèkìà ñjú ècrònnò, i àscó kà màmà&n lè lè yèjítamáméan èémùnnò. ¹⁸Nè fûtsá mân i cò dè qèkìahún, yè fiò qúxòdà àtèn nòn té mòn? ènúkèdòá mi nûnnón bë ñyánnò gbòngbòn vòewó tò béelzébul ji. ¹⁹nà ñjlè ñjlè yán gbòndbòn vòénwó tò béelzébul jiá mækéji mián dòcòtòwó yánnòn wó? Cágbe ñjatòjá wòá nyi mián kòjó qòtò wó. ²⁰Vòá nè ñjlè yán gbòngbòn vòénwó to Mawu yè lè jiá, ñján Mawu yè fiòqúxáá vâ nà mi. ²¹Nè àmè sinjésinj jráadò qè ilà nònydè lè yèjítá xòjì, yé nû nyòngbiwó nòndè pèpèré. ²²Vòá nà amè qè ca gbà sénnjú wúiá anyán yé qòdqowó, i amè sinjwá ahò yá nû kál iwòqéawó. ²³Amè kà ñjlè kidéj ècò dè èjnyen i amè kaij bònè ènú kidéján èkàkà nè. ²⁴Nè gbòngbòn vçén do lè amé qa mèán, èvá yinè tohò kà xúá nè fi agbòn lè. Nè ñjpò oa, mán gbà trò yi tiú xòmè fíun doléá. ²⁵Ké i gbà trò i yi, èkpò axó ñjnà mè ká wó kprò è qè i ènúwó lè qòdqónu qè. ²⁶Zéqéká, i vê có gbòngbòn àmèdré kà yrán wú yéjítá i wó séé va nòn mè. Zéqéká yá nònnòn mè kpòtòkpòtia yràn wú kélá kélá tò à. ²⁷èvá vâ mè sigbá ilé nù ànyòn nán wó, bò yçnrun qéká dá axá lè àmè wó mè i nù bë: " woá yrá nè xòdò mè ènò ànón ká ènóán." ²⁸Vòá ènú bë: " ñyánn wú bë woá yrá àmè kó wó lè qotò Mawu yè nyònn i Mawu lè lè bë nè wó. ²⁹Ké àmè wó lè bò á, ètò nunú bë: " jiji mè èlá yi jiji mè yránde yránde wòlè ji desi, tò gbà nè wòjáká nè desi tòvò nè yóna yè desia o. ³⁰ènúkèdò á sigbá yoná nyi desi nè Ninivi tòwó, nònà kà àmè gbètò Yèviá anji desi nè jijimè èla. ³¹Àfjdá yònrun fiò lá vâ có lè Kójó qòdqò ñkèkèá ji kidé jijimè ñján wó ilá cò azojèjè nè wó, ènúkèdòá ècò anyigbán yè vò xòwó nè á qòtò Salomon yè ñjúnyánnýán, kpo, àmè qéká lè lá i gánjgán wú Salomón. ³²Ninivè tòwó wóá có lè kojó qòdqò ñkèkèá ji kidé jijimè ámè lâwó ilá bûfón wo, ènúkèdòá wo trò jímè lè yonan yè Mawú nyònn nûnúmè i kpò, àmè qéká lèlá i gánjgán wú yonan. ³³Àmè qèkinj tònn kàndé isé daénèlè wráwrá tòhò alò kisi gòmè o, vòá dò ètòji bë nè àmè kà lâ qò xòmè wó woá kpò kôkô. ³⁴Tçjukúvi nyi kôkô nè tò ránmè. Nè tçjukúvi nyònn, tò ranmè séé lè kôkômè. Vòá nè tçjukúvi lèdòá, tò ranmè séé lè zuúbrùmè. ³⁵Kpò nyòngbè, bë kôkô kë lej wòá ñká trò zòn zuúbrù. ³⁶Nè i nyi bë tò ranmè séé lè kôkô mè kë qèkinj lè zuúbrùmè á nyi bë tò ranmè séé áññòndè sigbè kûndé kë kò nyòngbi lè wò ñjtá "³⁷Kéi xònn jró á, pharistò nù nè bë vâ qúnú kidéj lè tñj xòmè. I Yesu yi i nòn távu ñjù kidéá. ³⁸Í kpacá pharistò bá ñkró así gbòxò ilà qúnú o. ³⁹Vòá axótò bë&: " mián wó pharistò wó mi krònnòn kófú kidé agbánjú, vçá mián wó ñtá mèán qđ kidé tinyen jiji lè taémæé sinjésinj mè. ⁴⁰Mián wó ká miñ nyánynú o! ùn nyi bë àmè kà wó Hihenú i gbè wò yè mè cåá? ⁴¹Minán ayá qúvi ènú kà nyi yè mè tòa, i ènú qesiádè á kò nè mi. ⁴²Vòá bâbâanè mi farisitówó, ènúkèjá mi nán nòn á kpaá àmèwoa tò nà ati, nè èmònn kidé ègbò wó seé kà nònnòn frâwaa& yè bòmèán wó, vçá miíjçò nà èdqé lè mè nè Mawu yè nû tòhò wòwò nyòngbi kidé yè rònrònnán mè, kë wojáká gbà ènú ká kpòtò wó cá wòuò o. ⁴³Miánwó faristò wó bâbâ nè mi, ènúkèdòá mi rònnòn bë yèwá nòn tohò kâlèkâlètòjá lè sensen xòwó kidé àmè cici kà kò àmè dají la bôbôhòwó. ⁴⁴Bâbâa nà mi, ènúkèdòá mi wòqè sigbè yòdowó ñnà kà däsi däkin ñ bâj o. Í wó zònñòn lè jí kà wó nyánòn o"⁴⁵Í Yúda yè seé matéj qéká lâ ñjñin bë: " axótò ènúkâ èlè nûán lèsu miánwó cá." ⁴⁶Yesu nù bë: " Í bâbâ nà mi èsé wòtò yò xòtòwó! ènúkèdòá milèdrò agbán va&qiva&di àmèwó nè woá hún, vçá mi cò nà alòví kpátá tònn aybán nan wó ca. ⁴⁷Bâbâanè mi, ènúkèjá mi tûnòn ènú kà woá séj qoñ nyònn nû qè tòwó yòdowó, vçá mián tògbiwó i wú wó! ⁴⁸Seijià, mi nyi ènú tòhò kpò tòwó i milè rònn mián tògbiwó dçwo wó, ènúkèdòá wó wú ènyòn nû qè tòwó súgbò kë milè tú yòdò yè qoñji qè nè woá. ⁴⁹Cagbò ñján tòa Mawu yè ñjúnyánn yú bë: mán vâ dø nyònn nû qè tòwó kidé àmèdòdòwó, i woá ti wòdò i wú àmè qèwó lè wó mè." ⁵⁰Cójñánún, jijimè ñjá nán kà kò nyònn nû dè tòwó hún có kôkô yiyá á gòmè jàjéá woá nòá nòn nû. ⁵¹Có Abel yè hun ji séj vá yi Zacharia, kà wo wú lè Mawu yè vçsá ho kidé kò yè kôkô yè gbàgbámè. eeé, ñj lè nû nà mi bë jijimè èlá anòn nû. ⁵²Bâbâ nè yuða yè sé nû kpratòwó, ènúkèdòá miqè ñjúnyánn yè cavia, miíjká tejún

qòmè miánjntawó o i mi tú nòn nè àmè kà woá qomèán⁵³Kè yesu dò léná, ènú ñròntjwó kidé Faristò wó cité dœún ilè daqika kidé dê ènú súgbóún,⁵⁴i wó lè qofécá nè to yòjtá yè nyò wó mè.

Chapter 12

¹Lèganán mèán, àmè síngbò sigbé kawuiwɔaton wó bò kə we bə wó lə zòn wódə kiwoji, ètɔji í lè nù nè yè dəkprɔviwó bə ləjyəsíádəún: "mi gbənú là faristówó nù hùàn hùàn yú kà nyi ayèmè nùán.² Woýcò ènú còn èñqá kà woýká tèh̄ hui ji o í èjyđəki ýjlè wawrá tòhó kà woýká teý qəsi o. ³ Ènú ɳnà ídɔá ènú siánú kà mián nù lè zúblumè woá sé lə kɔkmà ènú kà mián qɔkpá nòn lə xɔmèán woá nú lè èxɔctámè. ⁴ Ýjlè nù nè mi èxrɔnyin wó, mí ká vònvòn nè àmè kà wó lá wú mián gotó o, í lè ýjnánýgbé woýká téy gbà wçñqđə o. ⁵ Vɔa èlè krán mi ámèkà mián vònvòn nònnán. Mí vònvòn nè àmè kà lá tèh̄ wú mí í gbá woýgán qe ilà cɔ mi də zomávò mè. Èen, ýjlè nù nèmí, mi vònvòn nè. ⁶ Ægbègómè tǐn-tǐn amètón woýsésá nè èhó cùkúví amèvèá? gájñkè Mawu ún ɳrɔn bá qəkin lè wómè o. ⁷ Và kà nyimián tá qáwó cá wó renwó. Míjñká vònvòn o, mí xòhó wú ý nán wó. ⁸ Ýjlè nù nè mi, àmèsiámè kà húnmè lè àmè wó ýkúvimèán, amə gbetɔvi cá lá húnmè lè Mawu yè mè dɔtɔwó ýkúvimè, ⁹ vɔa àmè kà mònnú lè àmè woýkúvimèán woá mònnú də yè cá hún lè Mawu yə mè dɔtɔwó ýkúvimè. ¹⁰ àmè qá kà lá vá xonú də àmè gbatɔvíá únán, woá còè ká, vɔa amə kà lá nù búsú nyòn cò də gbɔgbòn kɔkj húnán, woýká cɔè kə o. ¹¹ Nə woá cò mi seyi èhawó, àmè kprɔtɔwó kidá èdumè mèganwó ýkúvimè cá míjká vònvòn lè sigbé mián honú lè mián tá hònhrɔn mè o aló ènyɔn kə mián nùán o, ¹² gbɔngbòn kɔkj h̄tā á kprámi lə gaxòxò ý nán mè ènyɔn ká mián nùán. ¹³ Í àmè qəká lè àmèawó mèán nù bə: "axótó, nù nè nònnvi nyén bə nán mán mián cínjón nùán kídèj." ¹⁴ Yesu lè nù nè bə: "àmè, àmèkai qoý kòjò qötò aló woá hò nyòn nàmènè mí?" ¹⁵ Ilà nù nà wó bə: "mí lá mián qəkiwó lè jijí jrójrówó mè; ènúkədɔá àmè qá yè gbà ý cò nà ènú nònnámè si súgbø ún o." ¹⁶ Í Yesu lè nù élo dòdó qəká nè wó: "èhotjònón yè bomè nùwó nyòn, ¹⁷ i lè nù lè qəkíá mè bə: "núkái mán wò, ènúkədɔá nyen ý wò tòhó də fí mán cò bomè nùwo dé o?" ¹⁸ Í nù bə: "kpɔ ènúkè mán wɔá. Mán kaáká tìj vawó i gbà trò tuí gánjgán i lèh̄ nán mán cò tìj bomè nùwó kidà ènú nyɔngbiwó dà lè lèh̄ nán," ¹⁹ mán nu nà tìj sè bə: èsá, ènú nyɔngbiwó lè asiwó nè èhó súgbø gbɔndèmè, qúnú, núci i nán kpɔ jíjɔ. ²⁰ Vɔa Mawu lè nù nè ba: "àmè mán nyán ý nú, fienyigbø lá záqđká woá xò tɔ gbɔngbòn lè asiwó, í ènú kà èdrádodè woá, àmè kài tò woá nyí?" ²¹ Nènè anyi nà àmè kà lè lè èhó nùwó bó nè yéjytá í ká ý nyi èhotjònón nè Mawu o. ²² Yesu nù nè yè dɔcɔvwó bə: "ènú ý nán dɔ bə ýjlè nù nè mi bə, mi ýká cíjí nè mián gbeá o- nà ènúkè mián qúnjón alo mián gòtó- ènúkè mián doá o. ²³ ènúkè dɔá agbeá lá vəvədə wú ənú-çùqđù, í ɳtiràn wú awú. ²⁴ Mikpɔ xávíwó, wo ý do nè ənú aló wó ý drá nè ènú cincinwó do o. Wo ý wò tohó kà woá cò ènúwó kɔdo aló avá qe o, vɔa Mawu nyi nè wó. Mi xòhò wú xàvivwó! ²⁵ Men i lè mián mè í cɔ ènú hòqđakaá í lá séjñ kpə yè gbə? ²⁶ Nè i nyi bə miýkaá tèj wò ènú hòqđakaá ý nán, nù kài jò mi lá cíjí nè kà kprɔtɔwó? ²⁷ Mí kpɔ sigbè ati nán wó minjón. Wójwɔ nà èdɔ o i woý gbəi nà èká ca o. Gájñkè, ýjlè nù nè mi bə: Solomon, lè yé kpinkpinmè wó sémèán ý doá wú sigbè wo domè tɔqđ o. ²⁸ Nè Mawu dò acán nè ègbà kà lè bomè, kà lè ègbaá í ècɔjá waá còe dè èzomè, nè a doacán nè mián wó mòn kó, àmè xòsé cùkúví tɔwó! ²⁹ Míjñkaá ji ènúkè míkaá qúá o, ənú kə mikaá nùán o, mikaá bútamè o, ³⁰ ènúkədɔá xixèmè dûwó sè jí nà ènú nyúin í lá wó í mián dàdá nyán bə mi. ³¹ Vɔa mi ji yé fíj qúxó, í woá cò ènú ý nán wó kpà nè mi. ³² Miñkaá vòn vòn o, àmè mán súybøwó, ènúkədɔá á ayá lè tè mián dàdá bə yéá cò fíj qúxóá nè mi. ³³ Mi saa mián nù kà lè mián siawó i còe nà àmè mián wòjyđqđewó. Mi wò Kotokú kà ýká vúawó nè mián qəkí wó, kidà ènú nyɔgbíwó dà jikori kè ý káá vò o ké frafitò ý kaá teý tébø o, í kà ýká teý jé hún o. ³⁴ ènúkədɔá fi mián nù nyɔngbiwó léá lè ý nán í mián ji ca nònnjón nà. ³⁵ Mi blaá mián wú dijndiwó dè mián rún wó ji í mián kándé-wó nán nòn sisidè gaásigaámà; ³⁶ í mián nòn sigbè ámè kà wó lə nònté kpɔ wò xotò yè tòtrò vaá nà yònrún qədə zán bə nè gakèmè avá í xó hònnán, bə woá hui nè zèdèká. ³⁷ Acé nà Dɔcɔvi, kò axotoá lè yè tòtrò vá mè a kpòwó woá nòn acájidè, ý lá nui nè mi, woá vi blaá wó wú dijndiwó dè wó rúnwó jí, í á wòwó woá nòn èdúqđú qəkáuń í a mí nà wó. ³⁸ Nè axotɔá va lè èzán yè véá tó ý nònjiá alo èzán ý nònjiá amòntɔnántó jiá í kpòwó wó sɔgbé qéá, acé nà èdɔcɔvi ý nán wó. ³⁹ Gbɔsəún yi jiá, nè axotɔá qə à nyán gakèmè fráfitò avá, ýká gbé yè xomè qè nèa qo mè o. ⁴⁰ Mi sògbá qè ènúkədɔá mi ý nyán gakèmè àmè gbétɔviá lè vā o. ⁴¹ Pætro nù bə: "axótó, mián wo qəqə i èlè do èlo èlá nònán nònmi àmè wo seé?" ⁴² Axotɔá ní bə: "àmè i yán ènú kà yè xotò còe sèjñ kpàcè də èxrɔ áwó ji kə bə lə cò èdudú nèwó lè gahoó nyɔvgbi mə. ⁴³ Acé nà dɔcɔvi ý nán kà yé xotò yé tòtrò vá mè á kpòè i álè wè nè. ⁴⁴ Lè nyòn dòdòmèán ýjlè nù bə, acè qù fià dà yé nùwó sèjñ ji. ⁴⁵ Vɔa nè dɔcɔvio lè mi lè yé jímè bə: "axotɔá yé vavá lè ciýgbé", i tɔjí dɔcɔvi úncúviwó kidá yònrúviwó xòxó, i qúnú í núnú, i trɔ zúín ahánúmú nòn, ⁴⁶ Dɔcɔvi ý nán yé xotò avá gbədəká kà ýká nòn yányán mè nè o, i gahoho ká mè ýká yán ca o, i lá jí tohó nè lè àmè mán wò nù dòdò wómè. ⁴⁷ Dɔcɔvi ý nán kà nyán yé xotò yé jíjí, i ý zraá è ý qákín ð aló wɔ qá axotò yé jíjí qékin ji oá, woá hówá súgbø. ⁴⁸ Vɔa àmè ká ý dásí o, i wò ènú ká wó hián nè ètò dòndjónán, woýká hó yá súgbø o. Woá bià súgbø àmè ká nán súgbøá, í woá bià súgbø àmè kéwó cò nòn sèwá. ⁴⁹ ý vá bémán cò èzo də anyigbán jí, i zənènà kájí lè jí bá nán lè zo xòxó. ⁵⁰ Vɔa ý wò nyɔnyròn qəká qè ká wó qòlå nyrrónún, ú zənènà ká ýjlè jí kábakába bə nán vámè! ⁵¹ Mi bùbè ý vā anyigbán ji bə mán cò ránmè fáfá vā iá? o, ýjlè nù nè mi, vɔa sèjñúá maman í ñ cò vā. ⁵² ènúkədɔá cá ifiá, amə ámáttón lè àxó qékámèán wóá mán amə ámɔntjóná cò də amə àvèún alò àmè àmèvè á cò də àmè àmɔntjón ún. ⁵³ Woá mán, dàdá lá cò də èvi ýcúviwo ún í èvi í èvi ýcúviwo lá cò də dàdá ún nánnán á cò də èvi yɔnrúnvi ún í èvi

yɔnrúnú lá có dá èvisi ún í àcúnjòn ún.⁵⁴ Yesu lè nú nè àmè haá ca bè " nè milɔ kpò akpòkpò lè có lè nyidòn gémè lá gé, zéqèkaá, mi nú bè: " èci lá vá jiaá" í vá nàmè ènà. ⁵⁵ Í nè afɔdé yá yá xoá mi nú nòn bè, zózó lá vá nèn í vá nè ènà. ⁵⁶ Ayémè nú wòtòwó mí yán vòvòtótó anyigbán kidé jikovi mè i nè í wòmòn miýtòj lè qé ifiá yá nyònwó ú o?⁵⁷ Nú kéis jò miýtòj lè dàsi ènú ká nyí jòjò nè miántá o? ⁵⁸ Nè èyíkò kidé tò kétò lè kojó qotò yé lòmà o í kojo qotò á cò wo nè àmè ké kpònòn àmè ká wò lè túawó ji í yá ca lá cò wò tú dá àmè túúxó. ⁵⁹ Ílè nú nè wó, ýká dò lèýnan gbàdá wó kékè í vá séýqdò gakémè á tú èhoá sée vè

Chapter 13

¹Lè gajnán mè àn, àmèwó lè xónú nè có galiléa tòwóún kè pilatò cáká əhún kidá wó kònúwó. ²Yesu lè qòjún nè wó bá: " mi bú galiléa tó hí nánwó nyí ènú vònén wòtó wú qúayá lè nònón mè hí nán mèán? ³O, ñlé nà nì. Voa nà miñtròá, mián crón sáé lè nònón mè hí nán mòn kimè. ⁴"Aló àmè àmèwuinyi lè siloá, kè əhò yijiyiji mùdé wó jì í wúwó, mi buí bá wo nyi ənùvñén wòtowó wú jérusalem vi buwoá? ⁵O hí lè nù nè mi bá. Voa nà miñtròá, mián crón séé! ⁶"Yesu lè dòló əlá: " àmè qáká dò ati kùcencen dà yé hati bomè í vá lè jí əkùcencen lè jí, voa hí kpò əqè o. ⁷Àmèán nù nè bomèjí kpótáá bá: " kpò, èwò èxó àmòntòn kè vá lè jí əkùcencen lè ati kùcencen elá jí í nyi hún lè kpó ńqdé o. Coá, nú kái jí wóá gbè qé í alé há anyúgbán gbalà⁸aboji kpótáá lè qòjún nè bá: " gbéqé lè èxò lá mè nè mán kúdo trò dà í cò kónrùnji kó do nà. ⁹Nà i cénkù xò kè gbónón hí nán mèán ənyòn; voa ná hí cen əkúá, nán và cóá! ¹⁰"Yesu lè kpránú lè sensen yé xò á wó qáká mè lè gbón yé ńkáká á ji. ¹¹Kpò nyówún déká lèjánán í gbòngbón vònénwó lè mè kè wòè bá əkúsá, i gbè qó kpó í ńkáká tèjí có cité o ¹²"Kè yesu kpóá, èyòe i nú nà bá: " nyɔnrún, wò taciwó lè tò gbòjøgbøjømè. ¹³Əcò alo dà jí, i zədéká èvrú í lè kafú Mawu. ¹⁴Voa àmè kè lè kpò sensen yé hòmèán wò homè fién lè sèsà ámèqákí mè tò ènúkèjá yesu dàádò lè gbònlèmè yé ńkáká ji. Tó hí nán mèán àmè kè lè kpò sənsən hí nán nù nà àmèwó bá: é ńkáká àmèándin hián bá woá saéj wò dò. Mi vá nè woá daádò nè mi lè hí kéké nán wó ji gánká hí nyi lè gbòdèmè yé ńkáká ji o. ¹⁵"Axòtòá qòjún nè bá: " ayəmà nù wòtò! àmè ká í lè mián mè í tú nè ká yé sò alo yé lálá nòn í kpò nà í vá núnón èci lè gbòndèmè yé ńkáká ji? ¹⁶"Ninnin kà Abraham yé yònrúnvi kà fútòá brádè èxó àmèwuinyi sònñjún woýdò lá túkèè lè gbòndèmè yé ńkáká jiá?" ¹⁷"Kè i lè xonú hí nán, àmè kè lè có dèunwó sáé əhkpwó, voa àmè wó sáé lè kpò ijò có ènú kpòkpò ká í lè wóá wóún. ¹⁸Í lèjánán, yesu nù bá: " nù kái Mawu yé fiò qúxóá qí, í nù kái woá tèjí sò kidá? ¹⁹Əqí wáti yé kú kè àmè qáká cò dánkpú dà amán nù bomè i trò vá zúún ati gáuñgán í jiýkori xəviwó qóatòn dà yé lè zúnwó mè. ²⁰"Ègbé nù bá: " nù kái mán tèjí cò Mawu fiò qúxóá sò kidá? ²¹Èxó kidá ènú húnhún kè nyón rún qáká cò í cakèè kidá èwò agbán ámòntòn káká i có" ²²"Yesu lè yi í lè kpárá nù lè èdú gánjgán wo mè kidá èdúwó mè lè yerusalem yé mòn ji. ²³Àmè qáká lè nù nè bá: " axòtò, àmè qəwó qáká i kaá kpò xòxòá?" Sèjjí èlè nù nè wó bá: ²⁴"Mi tókpò í mián qomè kidá èhòn cukuviaá ènúkèdòá àmè súgbòwó lá jí voa woýká tèn qomè o." ²⁵"Nà axòtòá vá có í vá tú èhònán có hí nán jiá mián nòn xixènú, mián vá xó hòn í mián nù bá: " axòtò, axotò, dúci mi nò mián qomè." Í á qòjún nè mi bá: " nyenj dàsimi o, fi mi có?" ²⁶Í mián nù bá: " mi qúnú í núnú lè tò gámè í èkprá nù lè mián mònwo ji." ²⁷Á qòjún nè mi bá: " hílè nù nè mi, nyéj nyán fi mi có o. Mi gbói lè ègbón nyø, èdòwòtò bádáwó. ²⁸"Ává vámè bá avi fánfán wó; kidá aqùkuí qúdqú wó kè mián vá kpò Abraham, Isaká; yakobo kidá ènyòn nù qé tòwó lè Mawu yé fiò qúxoámè voa mian wó, woá cò mi dánkpú dà xixènú. ²⁹Ává có nyidøn do kpáxó, kidá nyidø jómè kpáxó, có əjigbá kidá afòdè i woá nòn tåvúún lè Mawu yé fiò qúxoámè. ³⁰Í mi nya&n ilá, ńgbá tòwó lá vá trò zúún ńkó tòwó í ńkó tòwó lá vá zúún ńgbá tòwó." ³¹Léjánán gbóá fariötowó vá í lánú nè bá: có lò lá i nán yi ènúkèdòá Héródè lè jí nà á wú wó." ³²"Yesu nù bá: " mi nù nè tòvú lá: kpò, ńló daádò ègbá əcò kidá nyicámè í ńkpò tiúq dó ji nù." ³³"Lè qódóawó sós mèán, əlá vòvà qáj bá mán yi ji ègbá əcò kidá ńkáká ké gbónón hí nán wó ènúkèdòá woýdè mòn bá wóá wú Mawu nyòn nù qé tò lè yerusalem yé hámè yéj gbè o. ³⁴"Yérúsalemè, yérúsalemè! əwo kè wunè Mawu yé amadòdò tòwó í xú nè əkpá àmè dòdòwó. Zénènè i nyej ji bá èviawó sigbá kókró bá nà èviawó dà yé waawó gòmè voa híjji ènè o." ³⁵"Kpò, wó gbé tò xòmè qé. ńló núi nà mi bá, miñká gbé kpòj o kéké mián va& nù bá: " woá yrá ámè kè lá vá lè axòtòá yé ńkò mèán".

Chapter 14

¹Lə gbɔndəmè yè ñkékéa jiá ká í yí kò farstò yè fiò dəká yè xomè lè bà yèá vè qú núán, faristòwó lè bà ñkùví dájñ tútutú. ²Kpò lè yè í kòá mè déká lá í nán í lè rérá nè tenten dò lélè. ³Yesu lè biò nyòn àmè ká nyí èsè kprá àmè tòwó yiíkjì lè yúdátòwó kídá faristòwó mè bò: "mián sáá dàmòn bò woá daádj lè gbɔndè yé ñkékéa jiá nònmí o?"⁴Vçà àmè qèjì kénú o. Í Yesu taloë, í daádj nè i dací qè í yi. ⁵Í lè nú nè wo bò: "méké í lè mián mè í èvi lè si aló lálá í gøjín dè dótòmè lè gbɔndəmè yè ñkékéa jiá ñkák qè zéqéken o mán?" ⁶Wój sura bò woá nán qòjtí nè ènú nán wó.⁷Kè Yesu kpòë desí bò àmè kà wò yòawò lè cán bùbù dà àmèáun yá tóhówóá ədóló déká èlá nè wó í nú nè wó bò: ⁸"nè wó yò mí nè nyónrún qádá, míjká kànren dá búbú dédé àmè yé tóhóá o, ènúkèjòà atèjá vá vā mè bò wó yò àmè kè nyí ñkuvitá wú miáwó cá. ⁹Nè àmè ká yò mián wó sáéá vá qoá, á nú nè wó bò: "cò tò tòhó nè àmè lá," hótònnán kídá èjíkpánán á vè nòn ñgbá.¹⁰Vçà nè wò yòwóá, yi í nán vè kànren dá ñgbá tóhó lèjñán àmè ká yò woá nè í vā qoá, á tèjì nú nè wó bò: "exrònye yíjkò." ánan bé búbú èúnwó lè àmè ké kànren de tavúún wó sáé ñkúvímè kidá woá. ¹¹Ènúkèdá nè àmè qé kó dékia dá jiá woá qídjí, í àmè siámè kè qídjí dékia woá cøé dá èji."¹²Yesu lè nú nè àmè keè yò ámè wó ca bò: "nè èwò qđò nè azán qúqúá, ñkák yò tò xro nònmí tò nònvi wó, tò dàdáwó nònmí hótònnón kò mi lè tóhó déká qéé o kidá súsú bò wó ca woá vā yò wó dá nú, llá wè nè wo ca sigbá èwéá o.¹³Vçà nè èlè grádo èqúqú súgbòá, yò wámònnón wó, ranmètùtùtòwó, àmè ká lè tángréawó kidá ñkuví tónon wó.¹⁴Í avá jøjínè wó, ènukèdá woíjká tèjì wè nè wo sigbá èwéá o. Ènúkèdá woá wè nè wó lè àmè jòjòá wó fònfòn nè wó lè àmè jòjòá wó fònfòn mè."¹⁵Kè àmè déká kà lè àmè kè kànren kidá Yesu sá ènyòn nán woá, èlè nú nè bò: "anyòn nè àmè kè lá vā qú nú lèé Mawu yá fiò qúxoámè!"¹⁶Vçà Yesu lè nú nè bò: "àmè déká avá jráadó azán gánñgán déká í lá vā yò àmè súgbòwó.¹⁷Nè èqúqúá sògbàá, avá dà yé døcòviwó nè wóá nú nè àmè yòyòawó, "mí vā ènúkèdá ènúsiánú sògbá qè ífíá.¹⁸Àmèsiámè lè bíò gbè tó kúkú dquéamè. àmè kélékélá tòjá nú nè bò: "ýxré àbò dékáá í qó lá vè kpøé dquéamén í mán yí í vè kpøé." ¹⁹Àmè bù nú nè bò: "ýxré lálá àmèwó í ñkák vè téwokpò bò woá tòjá dábó nyóngbi mán séj káj nà í jrówo."²⁰Í àmè bù nú bò: "ýqdè yònròn, yè tådqò nyø ñkaá tójá vā o."²¹Døcòviá vā nú ènyòn lá wó nè yè xótò. Í wò homàfen i nú nè døcòviá bò: "yí mònwó jí kidá èdú ganmè yé tóhówó í nán kpròwó wóámònnón wó, ñkuví tònnònwó kidá àmè kè lè tángréawó."²²Døcòvi nú bò: "àxótò, ènú kè bíò sògbévò í tóhó gbè kpòtò qè."²³Axotçá nú nè døcòviá bò: "yí èmón gánñgán wó jí kidá tóhó ká wó hádewó í zójí nè wóá vā kèñgbò hó tiú hòmè nán qè.

²⁴Ènúkèdá ñlè nú nè mí bò, àmè dékèn lè àmè kè wó yòawó mè kè ñkaá vā qđò tiú qúqú kpò o.²⁵Àmè súgbòwó yíkjì kídá, í trò i lè nú nè wó bò:²⁶"nè àmè qé vá ègbòn nyø í ñlèkè yò ñtaá qàdá, nànnáán, yònròn; èvi, nònvi ñcú nònvi nyontuín een ñkaá tójá nyi tiú dèkpròvì o."²⁷Àmèiámè kàñkaá tójá cò yè ñtoá tícogà í kpròj doá ñkaá tójá nyi tiú dèkpròvì o.²⁸Ènúkèdá àmè kè í lè mián mè, íjí bø yèá tú xò gróbót kòkò, nè ñ kanren gbòxó í waá kònnjtá nè ènú kè ahúnán wó o nè asèjíkpàá nè a nyán?²⁹Lá ákpá bù mèaaán, nè í lè qø gømè kpàá í tójá wè jròá, àmèkè lè kpòeá wó sáé woá vā tòjí í lè zúí.³⁰Í lè nú bò: "àmè lá tòjí èxò tütú í ñtòjá wè jrò o.³¹Alo èfíç kè í, gakémè í yí kò ahúá wò gbé kidé èfíç bù, í jí kaá vā kanren gbòxó í vā bíò ènú kpákprá nè atèjì cò àmè kawuiwòátòn tóhó àmèwó í wò ahúá kidá èfíç bù ká gbònnón kidá àmè kawuiwòátòn tóhó èwuí?³²Aló, gákémè exròá lè qíjñdi tóhóá á dò àmè nòn tóhó tò nè á vè biò nònñnmè kè lá híán rànñmè fáfá vā.³³Sèijiá, mián qomè tò qéken ñkaá tójá nyi tiú døcòvì nèjí gbè nú lè ènú kè lè siá wó sáé o.³⁴Ðjø nyòn, vçá nèi bù yè viví nè àwò mòn í tójá gbé viví?³⁵ñgbé qó afí xççø nè anyigbán ò alo kçrujíkó o. Wó cóé dánkpiin dá xíxánu.

Amè ká ètò lè siá bá nán sáé tónuán nán sáé."

Chapter 15

¹Ífiá əhó jótòwó séá kídə ənú vòéñ wòtòwó wo là vá Yesu gbò bá yè woá qòtòá. ²Faristòwó kidá ənú ŋrɔntòwó wò là gbòn huihru lè woýtá mè í là nù bò: "àmè lá lè xò amə vòenvó, í lè qúnú kídawó caá." ³Yesu lè nù elò dodo elá í là nù bò: ⁴"amə ké í lè mián mə na wò ərán kavətakpó qè í déká bú lè mè, i ńkaá dáci kavè ciwó ciásíqékèe lè zógbéjí, í lá vá jí kà bú kéké í vá kpøe. ⁵I nè i vá kpøéá, á cè qè yé bòtá í kpò jijò. ⁶Nè í vá qó àxomèán, əbønà əxròáwó kidá ámè kà tebçá wó í nán nù nè wó bò: "mí kpò jijò kidéjç ənukəjçá ń kpò tìú rengbø nòn kà búá," ⁷Sæijíá, ńjlè nù nè mí bò jijò á nòn jíjkori nà ənú vœenwötó ká trò jímè sáú kavè cí wó cí asidékè kà wóún hián jímè tròtrò o. ⁸Aló, yònròn kà í wò cèjjí àmèwó í nà ńbú déká ńkaá si kandá í kpò axoámè, í lè jí vavéqá kéké í vá sáj nán gákəmə í kpøá o? ⁹I nè í kpøá əbønòn əxråwó kidá amə ká yé hó tə bòá wó, í nán nù nè wó bò: "mi kpò jijò kidéjç, ənukədçá ńkpò əhó déká kéké sáj búá." ¹⁰Sæijí, ńjlé nù nè mí bò, jijò lè Mawu enyedotówó mà nè núrçén wòtò déká trò jímè. ¹¹Í lè ń nán Yesu nù bò: "àmè déká wò əví àmèvè qè, ¹²í əváí cukuviá lè wó mèán núnè yè dàdá bò: "dàdá cò cínòn nù kà lá nyí tìú nyən ífiá." ¹³I lè ń nán əmán yè nù kà í wò qèá nè wó. ¹⁴Lè ńkékéá qè wóńgbéá, àmè kà nyi əváí cukuviá bò nù kà trò zún nyə tòá wó sáé í yí ədú díjé déká mè, í lè ń nán ətòjí lè dähéñ yè hó, í lè xré ənú kà ńhin ca ilè dähéñ əhóá lè agbø nònnòn bádábádámè. ¹⁵Kè í zín vè sááá fúfá gánýgán déká dò lè afisiáfí lè ədú nán mè, í ənúwó vøté í lè qó hiánmè. ¹⁶Əyi í vè tò ádo wòwò kídá ədú nán mè tò déká kéké díjéyi yè bomè nè avé lè nán ədúdú əhánwó. ¹⁷Əji caá bò yè á qú əhánwó ədqúdqú caá gánké àmè qəkin ńmin o. ¹⁸Vøá ká əváí lá yi əkéjá mèán ənú bò: "zé nínnín tìñ dàdá yè kpovitç wó ədqúdqú súgbø lè wósi i lè ládè í lè kú nè fúfá! ¹⁹Mán có lèlá í mán yi tìñ dàdá gbø, í mán nù nè bò: "dàdá, ń wò núvøen qè jiýkoriún kidá wó caáúñ. ²⁰Nya gbø nyøn bè woá yòjún bè əvíwó o; wòjún nè mán nyi axóá ji kpøtò wó mè déká." ²¹Có ń nán mèán əváí lá có í vā yi yè dàdá gbø. Kè í lè dijdi tóhóá, yè dàdà kpøé í qú ádònnú nè i súdú i kpráa ló dà cò nè. ²²Əviá nù nè bò: "dàdá, ń wò núvøen dà jiýkoriún kidá tòj kúvímè. nyəjéngbø mán nyí əvíwó o." ²³Yè dàdá nù nè yè dçcoviwó bò: "mi cò awú nyøngbi vá kagbá í mián dòé nè í mián dò alogaví nè í mián do afjikpawó nè. ²⁴Í mián cò lálá nòn dami í wuí í mián quí sigbá azán nè. ²⁵Ənukədçá əvi nyə kú, ifia í lè agbø. Əbú ífiá mí trò kpøé" í wó tòjí azán qúdqú. ²⁶Lè gánámèán, fófóá lè bomè qè. Kè í trò gbønòn í tèbø axomèán, əsá əhún xòxò kidá əwá qúdqú. ²⁷I yø dçcoviwó déká i lè bié sé ənú kà i lè sáawó nyián. ²⁸Dçcoviá lè nù nè bò: "tò nònnvi trò và axomè í tò dàdà wú lálá nòn dámí déká ənukəjçá əgbøvá lè nyøngbí mè í ń dəkin wè o." ²⁹Əvi kéké kéké tóá wò xomèfin í ń kpøé ji bá yè á qó axoámè o, vøá yè dàdà dò vá í lè biéá. ³⁰Vøá əvi ńkjtòd qoýjún nè yè dàdá bò: "kpø, əlá wò əhó súgbø kà ń lè kpädééuwó, í nyíj ja gò qè dà əjiwó kpø o, í gánká, ńcò əgbøví ń kpø bø má qú azán kidá əxrø nye wó o, ³¹vøá kà əvíwó àmè kà zán tò núwó nyánmaán kidá matelátowó, əwú lálánòn damí nín." ³²Yè dàdá nù nin bò: "əvi, əlé kídéjç gásigámè í ənú kà nyi tì nye sáá nyí tòwó. ³³Vøá ənyøn nè mí bø mián qú azán i mián kpø jijò, ənukədçá tò nònnvi kà əlè kpøá í kú ifia əlè agbø; əbú ífiá mí trò kpøé."

Chapter 16

¹Yesu nù nè yò dɔccɔviwó bò, " hotòn qéká wò àmè kò kpònnòn ènúwó ji qè. Wò vá nù nén bò yè mè núkpòtò ji nán lè zán yè nù wó. ²Cagbè: " nù kà í ãlá sá còéún wò? Wò akòntá có tò quoún, ènukedòá ñká tèj gbè nyi ènú jí kpòtò o. ³ènú jí kpòtòá lè nù qékiámè bò, " nù kà í mán wò ènukedòá tiúj xòtò lè xòtiúj dò kò nyí ènúwó ji kpòtòá? ègánjlé asi nyè nè mán kúdó o í ôkpén lè léun nè má biò nú. ⁴Í myán ènú kò mán vá wòá, bò nè wó vá nyánán nè tiúj doá kò nyi ènúwo ji kpòtòá, àmòwó nán vá lè xòún nyòngbí lè wó xómè. ⁵ènú jí kpòtòá lè yó yé xotò fin qútòáwó, í bió ké lèká lá tòá sè bò: " nèná í èká tú nè tiúj xotò? ⁶ènú bò: " àmi gó kávətákpo. í nù nin bá: cò tò nu ñrònti, í nán kánrèn kúbá í nán ñròn kakitákpo. ⁷ènú kpò jí tòá nù nè àmè bù bò: " èhó nèná í èká tú" í nù bò, kpònnòn wò agbán kávətákpo" í núnè bò: cò tò wémán í nán ñròn kávə". ⁸Axotòá kafú ènú jí kpòtòá majɔmajòtòá ènukedòá èwɔnú lè bibimè. ènukedòá xíxéamè viwó bi lè wo nù wòwò mè sènj wú kandé mè nòntòwó kò woñká tèj nyi o. ⁹ñlé nù nè mi bò, mi wè nè miánjítá cà wó xròkidá ènú nònnámè si majɔmajòwó bò nè gakèmè a vá hédoá bò nè woá vá xò mi lè nònxò mavò mavɔámè. ¹⁰Àmè kò nyi adódó wòtò lè nù cukuwiwò mèán nyi yè wòtò lè gánjgán wó ca mè, í àmè kò ún nyi ènú dódó wòtò lè ènú cukuwiwò mèán ún nyi lè gánjgánwó ca mè o. ¹¹Nè ún nyi ènú dódó wòtò lè ènú nòn àmèsiwó mèán, mè kò í ilá kádà ñjiwó lè ènú nòn àmèsi nyón ngbi tòwò mè? ¹²Nón kà nè un nyi ènú dòdó wòtò lè àmè buwí ún o, min kà í lá cò kè nyi tòwoá nèwó? ¹³Àmè ñeñká tèj sùbò axótò àmèvè zéqèkin o, alo á lèkè qèká ilá ròn qèká, alo á cò qèkiá ,nán àmè qèká ilá lèké àmè qèká. Miñká tèj subò Mawu kidé ènú nòn àmè siwó. ¹⁴Lèjánán faristòwó kò rònnòn èhò yè nyón gbòá, wo sè ànyòjòn nán wo sè í lè zúí. ¹⁵Í lè nù nè wó bò: " mián wo mi wònnòn àmè jòjò lè àmè wo ýkuvimè, vòá Mawu dési mián jíwó. ènú kà àmè gbèlòwó kò dè èjí yè nyi ènú kà Mawu yá cri. ¹⁶Èsá kidé nyón nù qè tòwò wo nyi nù senjì qè kéká vá sindè vohaneo cidatátò yá và vá. Cokéké gànèmè, ànyòjònyi ngbi Mawu yè fio qúho tò wo nùí, í àmè siámè lè zán ègán bò yá qomè. ¹⁷Vòá èfá nè jíjkori kidé anyigbán bò woá di sérj wú nè woá rò nè èságaci qèká. ¹⁸Àmèsiámè ká lá gbé asiá í lá qè èbúá èwò matèlè í àmè ké qè yònrún kà wó gbéáwò matolé. ¹⁹Èhòtònnòn qèká lè ká do nè ènú jin kidé áká wú í kpònnòn jiò tègbèe dè yè nù nòn àmèsi súgbóá ú. ²⁰Ènú biò tò qèká kà wó yò nè bò lazaró àmlin dè yè xɔxɔnú, kè abi lèjún, ²¹í lè jí nè alá. Cán ñqúdqú kélè gòjen lè hótònnòn yè tawú í sérj kpé ñ nán avuwó vá lè qùdù yè biwó mè. ²²Èvà vá mè bò ènú bistòá kú í Mawue ñedotowó cò dè Abraham yè kòtanú. Hotònnòn cá kú í wo qú. ²³Lè àmè kúkú wó nòn hoá, ècaká. èkó yè ñkúviwó yi jí í kpò lè diñdi tohó í kpò Lazaro lè Abraham yè kòtanú. ²⁴Í lè dahá í lè nù bá: " dàdá Abraham, kpò adónnù mè ñ nán dò Lazaro kò ñ gbo xó nè á cò yè lovi dè cimè í sérj já dè túj qè jí, ènukedòá ñlé vèvè sèsèmè lè èsó lá mè" ²⁵Vòá Abraham nù bò: " èvi nyè qòjún lè tò gbo yè ñkéká womèán ènú nyòngbí wó nòn asiwó í Lazaro ènú bádàwó. Vòá ifiá, wo nèn ègán lè lá í wá èlè èkú mòn ji. ²⁶Lè nán wó gbòá wo cò ayádò gánjgán qèká qè ñ nán qè, kidé súsú bò nè àmè qè jí bò yéá có lèlái yí mán gboá ñká tèj yi o, í àmè dèjí ñkaá tèj có lè ñ nán í vá lè lá o! ²⁷Hótònn nù bò: " ñlé qè kúkú nè wó dàdá Abraham, bò nán dòè qíqá tiúj dàda yè xomè. ²⁸Ènukedòá ñ wò nònvi amántòn qè kéká gbò xó nè a vè krán wó qè, kidé vònwòn bò wó cawò ñkaá vá tòhó kò nyi vèvè sèsèá mè o. ²⁹Vòá Abraham nù bò: " wo wò rònsá kidé nyón nù dè tòwò dè; woá qotó." ³⁰Èhòtònnòn qòjí bò: " èo, dàdá Abraham, vòá nè àmè qè lè àmè kúkú wó mè í yi wó gbòá, woá trò jimè. ³¹Vòá Abraham núnè bò: " nè wòj qotó Mònsé kidé nyón nù qè tòwoá wo ñkaá gbè wó qèkíwó nè àmè qè fòn cité lè àmè kúkú wo mè ca o."

Chapter 17

¹ènú kè lá tèń cò mi wò ènú vòén, vçá bábá nà àmè kè ji á tó í vá! ²Á nyòn nín wú woá cò zomὸn yè kpé qèká dàlē cò nin í woá còe dè ahúmè, bè nè á wò afjó qèdà bàqá nà qèvi lá wó qèká. ³Mi kpò miánjítawó ji nyìngvbí. Nè nònnívó wò nùvòénán, nán gbé nèn nen í tròá, nán sèjké. ⁴Nèn í wò nùvòén dè èùnwò zéádré lá ñkèkéámèán í záádré trò vá í nù bò: " ñtrò èqòla& sèjké!" ⁵Àmè dòdòwó nù nè yesu bò: "kpé mián xòséá nà mi." ⁶Axòtɔa nù bò: " nè mi wò xòsé qè sigbè? Logo yè kú ènán, mián nù nè? gbɔti lá " hún tò kéwó, í nán vè já ahúmè" Í á cò bùbù nè mi. ⁷Vçá àmè kè í lè mia&n mè, í wò dçcɔví de kálá dá bo aló lá kpò èránwó jí í lá nù nèn bò, nèn í gbj cò bomà vaá, " nán vā kába&, í nán kánrèn í qúnú? ⁸Sèún tovò bé nán nù nè bò, " qúnú qèká jí man qú, brá qékíwó í nán lá wò ñqèsiáqè ñ kéké nè mán qúnú jrò i nù nù jrò. Lè nán ñ gbéá, avá qúnú í vā núnú?" ⁹Í ñká ci dçcɔvíá o énúkèjóá èwò ènuká í núnèán, mènèán á yé? ¹⁰Mián cawó, nè mi wò ènuká wó núnè mián wo seà, mi nù bò: " mi nyí dçcɔviwó kè ñ nyòn nè wò o. Mi wò ènuká mi dola woá qèqájí" ¹¹èvá vámè bò, kè i yi kò yèrusalemèá, ètó lèfi samariá kídè galéliá wó dògò qéá. ¹²Sigbè í lè qó èdú qèká mèán, àmè àmè wó kè nyi gúdú nòn wò vā dògóá. Wó nòn azògá nèn ¹³í wólá dáhá: " yesu, axotɔ, kpò adjònnúmè nè mi!" ¹⁴Zéqèká kè í kpò woá, ènú nè wó lè " mi vè disá mián qékiwó nè vçásátwó. " Í, gakémè mè wó yi kòá, èvá vā mè èdù vò nòwó. ¹⁵Ké àmè qèk lè wó mè kpò bò èdù vò nè yèá, àgbá trò tò fí wó tó yíá wó, í lè kafú Mawu kidè ègbè vivi wò. ¹⁶Í gékró dè yesu yè fògbò, í lè dákpé nè. ènyi Samariá tò. ¹⁷Ké á qoýún nèán, yesu lè nù nè bé: " àmè àmèwoá wó ñ kpò kókóá? àmè amansiqèkè kè kpòtɔawó qé? ¹⁸Àmè qèken ñgbé lè womè í lè vā dàkpé nè Mawuá, tóvo nè àmèjro laá?" ¹⁹Í lè núnèn bò: " co í nán yi tò xosáá dá dò nè wó." ²⁰Ké faristowó biç nyònín sá có Mawu yè fíó qúxó yè vā vāúnán yesu qòjún nè wo bò: " Mawu yeà fíó qúwó ñká vā ká lá zá í nyí ènú kpòkpò o. ²¹Woýká nù cá bò: " kpò lèlái!" alo " kpò lè ñ nán! " ènukèdɔá kpò, Mawu yè fíó qúxó èlè mián mè." ²²ènú nè yè qèkɔviwó: " ñkèkéwó gbònòn í mi án ji bò yèwoá kpò agbè tòvì yè ñkèkéá, vçá miýká kpòé. ²³Có ún ñ nón mèán woá nù nè mi bò: " mikpò lè ñ nán! mikpò lèlái! " vçá miýká yi xixónú o, ²⁴ènukèdɔá, sigbè jiýkori kè nè zó lè jiýkori yè kpáqèká nènè ké àmè gbètòviá lá nyi lè ñkèkèá jí nán jí. ²⁵Vçá kélékálé; èqolá qúayá gbòxó, í jíjímè ví lá wó lá còe dákppii. ²⁶Sigbè í vámè lè nowá yè ñkèkéá jí, nènè a nyí lè àmè gbètòviá yè ñkèkéá jí. ²⁷Wo lè qú, í lè nù nù, í lè qé yònrún í lè cò wo viwó nán acú, káké í vā qó ñkèké ké Nowá qó to jí hùnmè (í èci qèkáva& í wú wó sèə) ²⁸Sigbè ñ nán ká èvá lè lot yé ñkèkéá gbé, wò lè qú nù, lè nù nù, í lè xrá nù í lè sá nù í lè do nù, í lè tú xò. ²⁹Vçá ñkèké ká lot dò lá sodomèán, èzóá já kidé jiýkori yé gbòngbòn í wú wò seé. ³⁰Nènè ké í a nòn lá ñkèké kè àmè gbètòviá lá vā qè qèkiá dò. ³¹Lè ñkèké nán, nè àmè qè lè èxɔ yè támèán ñká qí bò yè á vā lè yè gbán yè wó dò lè èxòmè o. Í àmè ké lá nòn bomèán ñká qo axòmè cá o. ³²Mi qòún lot yé siá. ³³Àmè kélé ji bò yè á qé yè gbéá a búí, vçá àmè kè lá búíáa qé. ³⁴ñlá nù nè mi, lè èzán nán mèán àmè àmèvè á nòn abáti qèká jí. Woá cò àmè qèká í gbé àmè qèká qé. ³⁵Á vā vámè kè nyɔnrún àmèvè woá lè tú wò dàdú, í woá cò àmè qèká í gbé àmè qèká qé. ³⁶(Àmè àmèvè à nòn bómè. Woá cò àmè qèká í gbé amè dàká qé.) ³⁷Wó lè biesá bò. " ló fí axotɔ lèá, aklassou wó cá lá dè lè ñ nán"

Chapter 18

¹Í lè nù èlò dódó có sigbá woá kpòtò í lè hóqdè nè woýká gbòjò o. ²ènú bá: "lè èdqú gán qèká mèán kojódótò qèká lè kékjún vònvòn nè Mawu o í ý bú nè àmèdqè o." ³í fiá lá èdú ý nán mèán kpósún qèká lè, ívà nè gbò, í nù nœé bò: "kpàdè èún nyè nè tiý nyòn nán jò lá àmè kà nyè kídè vè mi dqó nyònán gbò." ⁴ènúkèdá cò hóhóá ýlá ji bá yè á kpàdè èún nyè o. Vòá lè gabúmèán, ènú lá qèkíamè bò: "tógbò bá nyè ún vònvòn nè Mawu o à í nyè ý bú nè ámè qé o á, ⁵gànjká, kà ahosi lá lè dáyaýán, mà vá kpàdèún nè yè nyòn nán jò; nè únjká gbá vá tìkóún kidá yè vá vá manèntèmanènta. ⁶í, axotá nù bò: "mí qdotó í míán sá ànukà kojo mádqó nyòngbítá lá lè nù. ⁷í fià qé, Mawu ýká táké cò ènyòn jòjò nè yè mè cáncánwò kà lè dähá yècè èzán kídè èýkékáá? a ciýgbè wò ún án?" ⁸ýlénúi nè mi ázán lè jòjò mè lé mändíjídí mè nènè ká, nè àmè gbètòví lè vá vädé a kpò xcsè lè anyigbán jíá?" ⁹Séijíá èlè nù èlò dódó èlá cá nè àmè kà káké wódékiwó jí bá wó jò í nálé nù ènyòn kékj jè dè àmè bùwóún: ¹⁰"àmè àmèvè yílkò sensen yé xómè nà waí xodé (qeká nyi faristò í àmè àmèvè átòá nyi tákéé xòtò.)" ¹¹Faristá í lè xódé dè yèjítá tá: "Mawu, ýlá dáképè nà wó kà nyè ún wò qé sigbá àmè qèwó kà nyi nùvöen wòtòwó ènè o, àmèkà ýjòjá wó o matélè tòwó, áló ètahó xòtò èláwó nè? ¹²ý bránè nu& zévè lè gboengengbè qèká mè í nán nán ènú àmèwoátó lè ènú wósá kéká asínyá." ¹³Vòá ètahó xòtò, nòn azògá í ý búi cá bá yéá kò ýuwíwó yí jíjkori o, vòá ècò aló hó akötánú í nù bá: "Mawu, kpòá adçnú mè ý, nùvöen wòtò." ¹⁴Nlé nù nè mi bá, àmè ý nán á qó yè xomè jòjò sèj tóvó nè àmè qètòjá, ènúkèjòjá nè àmè qéjítá kò qèkiá dè jíá woá vá dídíí, vòá nè àmè qé bùbò qèkiá woá vá kó dà jí." ¹⁵Àmèwó lè cò wó víwó vá nè bá nán tálèe, vòá dòcòvìwó kéká kpò woá lá tú mòn nè wó. ¹⁶Vòá Yesu lè yò wó í lè nù nè wó bá: "mí gbè qèví cùkúvìwó qé nè woá vá ègbò nyè, míjká gbá nè wó; ènúkèdá Mawu yè fiò qúxó nyi àmè nán wó mònkitò." ¹⁷Lé ènyòn dodomèán ýlá nù nà mi bá, àmè qé kà ýká xò Mawu yè fiò qúwó sigbè qèvi lá ènáán, ýká qó mè kpò gbádá o." ¹⁸Àmè kpòtò qèká lè bíe sá í nù bá: "axotó nyòngbi, nù kéká mán wò í agbá mavò-mavò nán nyi tì ny?" ¹⁹Yesu lè nù nè bá: "nú kéká i jo í èlè yò ý bá nyòngbi? àmè qèkén ý nyòn o nè gbè Mawu qèken." ²⁰Óyán èséáwo: ýká wò matélè o, ýká wúá àmè o, ýká fifi o, ýká nyi ènú tohó nònntò vihotò o, bú tò dàdà kidá tò nánán." ²¹Àmè kpòtòjá nù bá: "ýwò ènú nánwo vayi cökáké tiý qèkeje vímè." ²²Kè Yesu sá ènyòn nán, èlè nù nè bá: "èkpòtò ýqèká nè wó. Èdqó lá sá ènú kéká lè asiwoá wó sáé í nán men nè ayá qúviwó, í á wò ènú nòn ámè si qé lè jíjkori (í nán vá, kpròjídó)." ²³Vòá gakémè hotònnón lè sá ènyòn lá wóá, èci kpò lè qèkiá mè, ènúkèdoá èkpò èhó súgbó. ²⁴Í Yesu kéká lè kpòá, kéká lè cí kpóá ènú bá: "èsinj nè hótònnónwó bá woá qó Mawu yè fiò qúhóá mè!" ²⁵ènúkèdá á bùbò nè ketekete bá nán tò tònní yè domè sèjwú nè hótònnón nán qó Mawu yè fiò qúxoá mè." ²⁶Àmè kéká lè qètoèawó nù bá: "nú i nyi èná, min kéká lè táké kpò qéqé?" ²⁷Yesu qdò ún bá: "ènú kéká nyi mavò-mavò nè àmèwoá wó nyi wòwò nè Mawu." ²⁸Patró nù nè bá: "ènyòn, mí daci mián nùwó sá qé í kprò wó dò." ²⁹Í Yesu lè nù nè wó bá: "lè ènyòn dòdò mèán, ýlá nù nè wó bá àmè qèkín ýlé kéká cögèbá yè xó qé, aló ásia, aló nònviáwó, aló yè dàdáwó, aló éèviáwó cagbè Mawu yè fiò qúxótò, ³⁰kéká xò sèjwú lè xixé lè mè, lè xixé kéká gbò nón àmè agbá mavò-mavò à o." ³¹Lé ý nán yè ýgbéá èbó àmè àmèwuivè wó qé qèkiá gbò, í lè nù nè wó bá: "mí kpò, mí yi kéká yérusalémè, í ènúkè ènyòn nù qé tòwó wó ýrònnán sá dè àmè gbètò viá ún woá vá mè." ³²ènúkèdá woá còe nè vodú wòtòwó, í woá zuí, í woá wò ènú kéká nyi ýken nù dè ún í woá tútán dè ún, ³³í nè wó xòá jrjá vè wui í nyicòamèán, á vár fón cítè." ³⁴Wòj lè sá ènú lè wó qèken gòmè o í ètò dodo lá wá qé wò, í woá lè sá ènú kéká wó i nùán wó gòmè o. ³⁵Èdvá vámè kéká Yésu tèbò yérisko ýkuví tònnón qèká kánrèn dè èmòn tò qé, í lè bíi nù, ³⁶í lè sá kéká àmèwó vá yí kéká, èlè bíi ènú kéká lè jòjá sá. ³⁷Wo lè nù nè bá Yésu Nazareth tòá í lè tò lè lá. ³⁸Í ýkuví tònnónnán dàhá, í nù bá: "Yésu, David yè vi, kpò adònnúmèj?" ³⁹àmè kéká lè zòj lè yè ýkuví woá lè tò mòn nè ýkuví tònnónnán, í lè nù nen bá nán víi. Vòá ègbá dàhá sensen wú: "David yè vi kpò adònnúmèj." ⁴⁰Yésu nònntá í bá woá kprò àmèán vá. Í kéká ýkuví tònnónnán tèbòeá, Yésu lè bíi sá bá: ⁴¹"nú kéká i èjí bá mán wò nè wò?" ènú bá: "axotó, ýlá jímá kpò ýnú." ⁴²Yésu nù nè bá: "kpò ýnú, tòjá xósá dàdá nè wò." ⁴³Lé zéqèká, èkpò ýká i kprò Yésu do í lè kafú Mawu. Kè wó kpò èlá, àmè wò sá kákéfú Mawu dè èjí.

Chapter 19

¹Yésu yi yəriko. ²Í kpò, àmè qèká lè nán kà wó yòe bè zaxəó ènyí étahó xòtòwó fiò, í kpò hó. ³Èlè jí nè á kpò àmè kà nyí Yésuá, vçá kà ýká tèjí kpòá cagbá àmè súgbò wó tòá, ènukədòá ènyí àmè kpòkpòé? ⁴Cagbé ý nán tòá èsúdú yí àmèwó ýkó, í rá gbòtítí bè yá kpòé, ènukədòá Yésu qo lá tó lè ý nán. ⁵Kè Yésu qdó tóhóá, àkpòé qídqá lè jí i lè nù nè bè: "zaxəó qí kàbá, ènukədòá èhián bè mán nòn tò xomè ègbán." ⁶Èsúdú kàbàkàbà í qí, í xòe kidá jjijò. ⁷Kè wò lè kpò ènán, àmè siá mè lè fánkoá, í lè nù bè: èyi i vè jí ènúvəén wòtò kpò. ⁸Zaxəó nòntá dè axotɔá ýkó, í lè nù nè bè: "kpò, axotò, mán cò tìjú nù nòn àmèsi yè mánmán mè nà àyáduvíwó, í nà ýhbá àmè qdá lè àhýdqá mèán, mán túí nà dè tohó àmè nè." ⁹Yésu nù nè bè: "qéqá qdó axó èlá mè gbán, ènukədòá àmè lá cá nyí Abraham yè vi. ¹⁰Ènukədòá àmè gbètò yè víá vá bè yèá vá jí i qdá àmè kè búá wo." ¹¹Ké wolé sé ènyòn nán wó, ègbè lè yikó i lè xónú í lè nù èlò dódó ènukəjòá été bò yérúsalemè, í kà wó búí bè Mawu yè fíó qúxoá lá vámè zédqáká. ¹²Ènú hotón bè: "àmè ýkuvi tá yíkò èdú diýdi mè nè axò nè yàjytá fíó qúxoá í trò vá sèjyyi yi. ¹³Theta àmè àmèwó lè yé dásóviwó mè, í có ciká hó àmèwó ná wó, í nù nè wó bè: mì wó né wóá jí dèjí kéká má tró vá. ¹⁴Vçá yè mèwó lèkèá í wó dò àmè nònnú tóhó yé há còcò lè yàjybè í lè nù bè: "miýlá jí bá àmè lá nán qdú fíó qdá mián jí o." ¹⁵Èlè jç kà í trò vá yàjybè, kè í xò fíó quxoá jròá, èlè bío dçcovi kà í cò àhó nònán wó só, kàjybò xó nè anyán sigbá wó domè tò qdësiáqdà we í i jí dà jíá. ¹⁶Kálakálá tòá vá ýkò nén í nù bè: "axotò, tò hóá jí àmèwó dè jí kpò." ¹⁷Àmè ýkuvi tá nù bè: "ènyòn, dçcovi nyòngbí sigbè ènú hè qdáká mè àwò nù dòdóá, axò acekpákpá dè èdú gánjgán àmèwó jí." ¹⁸Àmèvèátò vá, í nù bè: axotò tò hó jí àmàntò dè jí." ¹⁹Àmè ýkúví tá nù bè: "cò èdú gán àmàntò nán kpò wó jí." ²⁰Í àmè bú vá í nù bè: "axotò, kpò ýcò tò hó sèj wádè nyòngbí dè áwúmè, ²¹ènukədòá ý vònvòn nè wó, ènukədòá ènyí àmè yrändá. Èxónòn ènú kè ý cò qdë cá o, í èxá nà ènú lè fí ý do nù dò cá o." ²²Àmè kè nyí àmè ýkuvi tá nù bè: "ýqdó kojó nè wó tò tò nyònwó jí, dçcovi yrändá yrändá. Ènyán bè ý nyí àmè yrändá yrändá, í xò nè ènú kè nyò ýcò qdë o, í nán hánú lè fí nyø i dò ènú do o. ²³Nú kà í jò í ý cò tìjú hó dè èhó jràdó tohó ún bè kéká má tró vá má xòe kidá alá?" ²⁴Í àmè kè nyí ýkuvi tá nù nè àmè kè wó nòntá dè lè ý nán bè: "mi xò èhoá lè si, í còe nè àmè kè àmèwó lè síá." ²⁵Wólé nù nè bè: "axotò, àmèwó lè sí vò." ²⁶Nlé nù nè mí bè, woá nán àmè kè si í lèá, vçá woá xòe lè àmè kè ý wò qdëá sí i sèj cò nè àmè kè si í lèá. ²⁷Í fíá mí kpò tìjú kàtòwó vá, àmè kè wój lè jí bè mán kpácè dè yè wó jíá o í mí wú wó lè tìjú ýkuvímè. ²⁸Kè í nù ènyòn nán wó jròá, ègbé cò yi kò yérúsalemè. ²⁹Theta vámè bè gakémè í tábò Bethphagá kídá Béthaníán, lè ètò kè wó yò nè bè Olivè, yè kpájíá èdò yè dçcovi àmèvè, ³⁰í lè nù bè: "mí yí èdú vá tòamè. Nè mí qomèán, mián kpò ketekètè kà àmè qdáj kánréen jí kpò o. Mí túí í còe vá ún. ³¹Nè àmè qdà bíó mí sè bè, "núkéjò í mélè túá?" Mí nù nè bè, axotò híen." ³²Àmèkè wó qdá wó yí, í kpò èjvía sigbè Yésu nuí nè wóá. ³³Kè wolé tú keteketé ènútòwó lè nù nè wó bè: "nú kè í jø í mélè tú keteketé?" ³⁴Wó qdójún bè: "axotò húín." ³⁵Wó còe vá nè Yésu, wó cò wó wúwó dè èsòvía jí, í cò Yésu kànren dè jí. ³⁶Ké wó yi kóá wo&có wo wúwó qdá èmón jí. ³⁷Gakémè í lè tèbò Oliviers yè tóá Barimèán, dçcovi súgbò súgbowó? tò jí í lè kpò jíjò í lè káfú Mawu kidà ègbè súisí cagbè èdò gánjgán ké í wò í wó kpòá wó, ³⁸í wó nù bè: "woá yrá èfíá kè gbò nòn lè axotò ýkò jíá! qifafà lè jíjkorí, í kókodò jí lè tohó yi jí yí jiwó!" ³⁹Faristò dèwó kè lè àmè wó mèán lè nù nè bè: "axotò, gbè ènyòn nè tò dçcoviwó." ⁴⁰Yésu lè qdàj nè wó bè: "nlé nù nè mi, nè wó výán, èkpawó lè vá dàhá!" ⁴¹Kè Yésu tábò èdú gánmán èfán víín dè qdakíá ún, ⁴²í nù bè: "nè nyí bá ènyán ýkéká kè ènúwó nyí ranmèfafatá! vçá wó xrá lè tò ýkuvímè. ⁴³Ènukədòá, ýkékawó lá vá vá èjí wó kè tò kàtèwó woá tu ènú túmòn xíxrá dè wó, woá trò dè wó, í lá lè qdó qdú nè wó lè tòhó qdësiáqdà. ⁴⁴Woá cròn wó, kidà èvivó. Woýká gbó ýqdàkin qdë lè ún wó kè lá nyí èkpé dè èkpá jí o, ènukədòá ýdësí gamè ká Mawu xò nè amètòá á tèkpò bè yèá hò nè wò o. ⁴⁵Yésu qdë sensen yè xòmè, í tòjí í lè yán àmè kè lè sanúán wó, ⁴⁶í lè nù nè wó bè: "wó ýròndë bá: "túj xómè lá nyí qdàxòx yè xómè," vçá míánwó, mí cò sèj wò fráfitòwó dò." ⁴⁷Nénè Yésu kpránè ènú tègbéè lè sensen yè xómè í vçsalá tó gánjgán wó, ènú ýròntò wó, kidá qdumè yé mè gànwo lè jí bè yè woá wui, ⁴⁸vçá wó ý yán sigbè woá wò mòn o, ènukədòá àmè wó sá lè qdotoá i lè kpò kpenkpenmè nen kidá jíjò.

Chapter 20

¹éva vamè gbédkákà kà Yésu lè kprá nù àmè wó lè dəxoxɔ mə i lə nu ənyɔn nŋɔnŋgbir an vɔsatɔ gánŋgán wó, ənú ŋrɔntɔ wo kidé amè cici wó. ²Wolə xonu ne: "nú nè mi, lè ace kpákpá ká ji élè wò ənú mán wo lèa? nɔmi ámè kà i nàn wó acekpákpá nàn?"³I lé doŋjún nə wó bə: "nyencá mán biç mi ənyòn qáká mi núnjùn. ⁴Yohana yé ci qéta déé có jíykozi, ŋɔrní aməgbətɔ gbɔ i?"⁵Wólá nù qónjún bə: "écɔ jíykozíá" nükéé ijɔ í mí ŋkàn dékí o?" ⁶Í nè mì dónjún bə: əcò ámè gbətɔ wó gbɔá," ámè wó séé lá húkpámí, ənúkədɔá wó xɔé sá bə Yohana nyi Mawu yà nyòn nù qe tò."⁷Ká wó bútámà jrɔá, wó nù bə yèwó ŋnyan fí cóá o. ⁸Yésu nù nè wó bə: "nyenca nye ŋnyan ȳká vá nù nè mi ace kpákpá kà ji ȳlá wò ənú nán wó lèa o."⁹Ənú ənyɔn lawo nə dúməvía wó bə: "Amè qékà do ahatí (vignə), í háyá búa nə yé détɔwó i có yi mè.¹⁰Lè ənú ənú kú cíncínàn kéká gámèán, ədɔ édɔcɔvi qékà sénj yí nè ȳbóaji bə woá ne atia yé cù cincin, əboa djikpótawo hoéà, i yín alɔ yi álɔ gbálé.¹¹Ígbé dó édɔcɔvi búsəni yí wó gbá hó yé cá, cá, í doŋkpen, i yín yé cá alɔ gbálé.¹²Əgbé dɔ amɔ amətɔnatɔ, wo qábi ŋjún, i yin.¹³Aháti bòatɔ nù bə: "nú kà í mán wɔ? mán qđ əví nyɔ rɔnrɔntɔá. Tá múnýón wóá dá búbú yá ún." ¹⁴Vɔá, kà əbɔ ji kpɔtɔáwó kpɔá, wo léé lè xó nù lə wó qđ cí wómə, lè bə: "mikpɔ aməká cé va nyi cíncníqutɔá mián wui, əcínɔndqúdúa ȳnyí miatò."¹⁵Wó qéédé lè aháti boámè? i wuí. Í fià nù kà í ahatí botáa lá wò nè wó? ¹⁶A va, i lá vá wú ȳbo dàtɔ nán? wó səé í lá vá cò ahati boá nè amè bù wó. Kà wó ȳnyòn nán, wó nù bá, áa Mawu ȳká nyí ȳnè ò!"¹⁷Vɔá Yésu kpɔwó i nù bə: "ənú ŋrɔnŋrɔn lá gòmè qéé?" ȳkpá ká áxɔ mètawó dánkpen án trɔ và zún zogójikpè?¹⁸Àməsiámà kà là gënjin dà ȳkpá hína jiá á gënjin déá a gbán.¹⁹Nənə i nyi, vɔsatɔ gángánwó kídá ənú ŋrɔntɔwó jí bə yewó ál cé lə gánamə. Aó wó nyá bə ənú nyɔn náwó contrú yewó. Vɔá əvɔnnvɔn nə ȳduaməvíwó.²⁰Wolə kpɔé dɔŋŋjún, i dɔ àmè wátó ká bù wó qákí wó bá amè nŋɔngbiniwó cùgbə nɔ wóakpɔ ágòdjèdjè lè yè nyon núnú wó mè gbəecó nà woci téj còe nè ji dudúá.²¹Wó lè bíce sə bə: Axotɔ mí nyín bə ȳxɔ nè nù i kpránə nù amè lè jɔjɔ mè, i amè qákí yè nòn nòn mè ȳjí ji ún nè wó ò, vɔá ȳlè kpɔá Mawu yè mòn nán lè a dódómè.²²Wó ròn nə mí nənmí wó ȳusròn ná mia bə mián tú ȳtā hó nè César.²³Vɔá Yésu sá ȳŋjú nyányá gɔmə dò ún nè wó bə: ²⁴"mí disá amè cíngbə tò díjká ún. Mè ȳjí qsi kidé ənú ȳrɔŋrɔn ló?" Wó qđ ún bə: "César"²⁵ənú nè wó bə: " nə nyi ȳnèán, mí cò ȳnè kà nyi kayísáró tò nè káyísáró, i ȳnè kà nyi Mawu tò nè Mawu."²⁶Wo ȣká teñ gbə dákíká nə yé nyònà lè amè wó ȳkɔ o. Yí nyɔn ȣjú dóqí kpacá wó, vɔá wo ȣgbé nù nyən qécin ó.²⁷Nè saddúsiáto dawó lè nù bə fɔnfɔn bá kúkúàwó mè ȣgbalea, təbòe í bie sə bə: ²⁸"Axotɔ, kpɔ ȳnè kà Monsé ȣrɔn dé nə mián: " nè amè qé yé nɔnvi ȣcúvi kúá, i qá ȣyɔnrun kə ȣjí ȣvià, nɔnviá lá qé fófóá si í lá ji vi dæk nè fófóá."²⁹Vɔá, ȣcu àmándré i kálakálé tóá qá ȣyɔnrun,³⁰i kú ȣví màjí-màjí, i ȣvàá tò cà ȣnè. I àmətɔ á tò cá qé,³¹nənè i nyi nè woá xamə amándräá wó séé kà ká kú ȣvi dákíin màjí.³²Lè mè díndíñ məàn nyɔnrúan.³³Lè fɔnfɔn cité, yè gàmè àmè kà tò i lá nyi nyɔrúan? ȣnúkədɔá wóá mandräá wó sə qé kpɔ.³⁴Yésu lè qo ún nè wò bə: " xixé lá mè viwo qđ nə ȣyɔnrun igbə cònəwo na ácú.³⁵Vá àmè kèwólá nyɔn nè kójó qđqó nè amè kúkú wó fɔnfɔn cité lè gaxoxó i nán mèán wójíká gbé vá qđ yɔnrun woá vá cò àmè qéki nán qéqá ò.³⁶Wójíká vá kú cá ò, ənúkədɔá woá vá sò kidé Mawu ȣjédotwó, i woá vá nyi Mawú yè viwó, kà i nyí bə wò nyi fɔnfɔn cité yè viwó.³⁷Bá amè kúkúwó nán fòn cité, Mosé ȣjtá cá nán wó myán nù kúdè atí wómɔ ȣyɔ axotɔá Abraham yè Mawu, Isaká yé Mawu, kidé Yakobó yé Mawu.³⁸Ífiá, Mawu ȣnyí ámè kúkúwo& Mawu ò, vɔá àmè lágbá wótɔ i ȣnúkədɔá wo sáé lá gbé lè mè.³⁹ȣnú ȣrɔntɔ qéwó, dòŋjú bə: "Axotɔ, ȣxónú nyɔngbi."⁴⁰Í wɔŋgbə təjí bie ȣyɔnrun qékin sá ó.⁴¹Yésu nù nè wò bə: "nè i wòmòn i woá nù bə kristó nyi David yé kó?"⁴²David ȣjtá nù lè Psalmɔn yè wémán mè bá: "axotɔá nù nè tij xótɔ bə, "kànren dè tij nûqúsimà,⁴³kékə nə mán ná ná zòn tò kétawó ji."⁴⁴David yé Kristo, "axots" ífiá nè i wòmòn i, nyí David yè vi.⁴⁵Gákəmè àmè wosá lè dotoáá, ȣlè nù nè yé dɔccɔviwo bə:⁴⁶"míkpo nyɔngbí nə mí lè bə ȣnú ȣrɔntɔ kè do nə awú diŋdin à wó, i rɔnnɔn ámè cící bá vó kòj lè amè bəxó wo, i jinɔn tòhó kélakálé tòwo lè sensen tòhó wó, lè azán qúxó wó.⁴⁷Wó vúnə kpɔsúwó xówó, i wó xò nə qđ diŋdí lè àmè wó ȣkùvímè. Woá vá xò tó dàndɔn.

Chapter 21

¹Yésu, kó tá yiji, í kpó hotònjònwó lá có wó nú nánnán dá kisimà. ²Өgbèkpó kpósú áyá qútò, kè cò əhó gá cùkúví àmèvà dà mè. ³Í inubó: "lá nyòn dódómèán, ńlá nú nè mí, kpósú áyá qútò nàn í dá mè wú àmèsiamè. ⁴Amè là wó séé cò kà kpòtò lèjíá í sèn wò ènú nánnán. Vòá kpósú lá, cò kélá si séé ènú kà í wò qè séé bò yèá sàjò nòn àgbè à. ⁵Kè àmè qèkawó lè xónú có sensenxjá ún, sigbè qò a cò nè kidá èkpá nyòngbiwó kidé ènú nánnán wó, ènú bò ⁶"ènú nánwó kè milé kpòá, ńkéká wó ká vá va kè ńká kpòtò èkpá dè èkpá ji kèjéká gú ò." ⁷Wò lá bíoe sè bò: "áxótò, gákéémái ènú nán wó ká vá và mè? nú keéí lá nyí dàsiwó gakámà ènú nánwó lá vá va?" ⁸Yésu qó ńjún bò: "mí lèbè nè nè miaqekíwó nè wó ńká qú míán jí ó. Ènúkèdòá àmè súgbòwó lá vá là tiú kò jí, í nù nè mi bò: "ənyèn í; gamèá tébò, mí ńká kprò wò dó ò. ⁹Nè milé sè wólé xònú có ahúáún kidà àmè có dá àmè ún wó, mí ńká vònvòn ò, ènúkèdòá ènú nán wó qò lá vá gbòxó, vòá kpòtiá kpòtiá ńká nyí zá qèká o." ¹⁰Í gbè yíjí í nú nèwó bò: "édú lá có dá é dí bú ńjún, í fíodúxó lá có dá fíó díuxó ńjún. ¹¹Anyigbán ńjújún gánjí gánwólá vá vamè, lè tóhó vòvòvò wómè, fúfá kídè àmè kúkú súgbò wó ènú jòjò sejú-senjú wó lá vá va kidà dèssí gánjgán wó lè jíjkóri. ¹²Vòá, jéjkò nè ènú nán wó sà à, woá cò wó lágó dá mián jí, wóá xá mí dó woá kprò nù yí bòbò tóhó, woá cò mì dá xáká tóhó, woá vá cò mì yí èfíowó ńkà kidá èdú kpòtòwó ńkò cágba tìjí kò tò. ¹³Hínan á vá nan è mián tèhú nù ènú kà mí kpóáowó. ¹⁴Nènè kè mí ńká vá còe dá mián jíwó mè sigbè mián vá bú àmè qèkí xòxò lè ènú códé àmè ún yé ńkò o. ¹⁵Đó mán vá cò ènyòn vèvèdewó nè mí kídè ńjúnú nyán nyán kà mián kátòwó ńká tójí vá nòn tâ lè nòmi wò núbú í sèn tovó nè mián tò á o. ¹⁶Vòá mián jítewó lá có mí nán, mián nònvivó, miám mè wó kídá mián xròwó í woá wú amè súgbò lá mián mè. ¹⁷Amè wó séé lá lèkè mi cagbè túj kò tò. ¹⁸Vòá mián tá qá qékín ńká bú ò. ¹⁹Tó mián vèvè dèdè mèán, mián qú jí ná mián sè kà dò mián wó. ²⁰Ná mì vá kpò áhuá wòtòwó xíxràdá yérusalemèán, mì nyin bò yé còncrón tébò. ²¹Í, àmè kà lá nón yudéà wó à, wóá sí yí étowó mè, í àmè kà lá nòn èdú gán mèàn wóà wóà có í yi í àmè kà lá nòn èxámè ló ńján wóá wójáká qó mè o. ²²Ènúkèdòá wóá nyí wò dènú yé ńkéké nà ènú ńròdèawó séé jí jèjè séé. ²³Bábá nè yonrún kà lá fòfúdeawó kidá kà lá lá wó viwó dè lè nkèkè nàn jí! Ènúkèdòá á vá vámò bá amèwó nù lá díudònnú lè èdúá sée mè, kidá hómèfien dá èdú nán mè tòwóji. ²⁴Wóá vá gájín bá ahuawi qádá wó mè, wóá vá nyi àmè lèlè wó lè èdúá sè mè í àmè maxòsèwó lá tafé yérusalemè jí káké í vá qó gakámè àmè maxòsèwó wó nù wòwò wó nán vá vámè. ²⁵Désiwó lá zá lè nyidónmè, lá xléitimèkidá xlétiliviwo mè. Í lè anyigbàn jíá vóvá sáséwó lá vá và amèwóji lè èdúwó kè wó wojáká tójí gbé nyán ènú kè woá wò lè ahú kidá yé gbàngbàn yé dán wòwò wó mè ò o. ²⁶Amè wó lá kú ńjè lè ètá ńjòjè ńjòjekpò ènúké ká vá jò lè anyigbán jíá dó jíjkóri lá ńjún-ńjún. ²⁷Lè nán í, wóá vá kpò àmè gbètòviá lá có akpòkpò wó mè kidá əgàn kidá kpen kpen mè. ²⁸Ná ènú nán wó vavá, mí fén nè mián fíntá tá déjí dò vóvó ²⁹yésu dò ló déká nè wó " mì kpò fòjukútí kidá atí kpòtia wó fée. ³⁰Ná wò mián mián nyin bá cí ńjönrín tébò. ³¹Nènè kà, nè mì lò kpò énú nánwó vá vaa bá Mawu yé fíó qíhóá tébò. ³²Lé ənyèn dódó mèán, jiyimè vífá-wónká va yí ké kà mí ńká kpò ènúnan wó ò. ³³Jíjkóri kidá anyigbán wóá va yi, vòá tìn nyònwó kpò ò. ³⁴Mú lèbè mián qè ciwo nè mí ńkáká, vònvòn bá mián jíwó májò máyòwo wó, áhaá núnú wó kídá xixəámè yé támè búbú wó ná ńkéké nán ńká vá và né míkpátá. ³⁵Sigbè fácá éná ò. Ènúkèdòá jí wó sò. ³⁶Mí nònùn qè gaxi à ganá xòdè ná mián gró ènú nán wó sá ké ká vá vámó. Ímián vá nòntá lè àmè gbètòviá yé ńkúvímè ³⁷Nènè ká, ńkéké ká yésu lá kprá nù lè sensenxómè án? édqó lá vè ci olíviers yé toá jí ézánmá. ³⁸Édú sèá lè nyí dí mè kábá vá gbò nè wóá qó tóe

Chapter 22

¹Kpònnón máhúan-máhúan ká wó yònánbá didi lè àmè ún zán tábó. ²Vósálátó gánjgánwó kúdá wémán ñrólò wó lè ji émòn kē wóá tó í wú yésuá, vóá wó lè vònvvón nè ámèwó. ³Sátáná dó yuqdá iskáriótə mè, ámè qéká lè àmè àmèwuivéá wó mè. ⁴Yuqdá bránú kidá vòsátváwo kidá àmè kē kpácé nè ákpá mònnuwó nòtatówó sigbá nè woá wòmón i sá Yesuá. ⁵Enú vívínəwo í wó sè woqəkiwó gòmə bé yé wóá nè èhá. ⁶Ó rón déjí í lè gáxoxó nyɔŋgbí ká jí ásá Yesu ámækpatiawó mányán tó. ⁷Pònnón máhán máhán yá jíkéká ká àmè qòlá wú didi lè àmè ún zán yéri gbòviá vó dó. ⁸Yésu dò pátro kidá yohanes í nù nəwo bá: "mí yí í vè jrádó didi lè àmè ún zán jíqùdú qè ká jí gbò hó ná mián dú í." ⁹Wó nù ne bá: "fú jró wó bá mián wò jrájrá dóá wó bá?" ¹⁰Èlè dónjú nè wó bá: "mì qótó, gákémè mián qó èdú gán mèán, ámè qéká lá lá dró éci zé í lá dòogó mí mì kpòè dò yi axó kē mè á dóá. ¹¹Í mián nù nè axotsá bá: "axotá lè nù ná wó bá: "fú èxò kē mè má vá qú didi lè àmè ún zán kídá tidó tií dòcòvivwó lè?" ¹²Á vá dísá èxò yiji yiji gánjgán qéká ná mì, ká wó grádó qè nyɔŋgbí lè júnán í mián wò jrájrá dówó lè. ¹³wó yí í kpò énúwó sigbá nè í nùí nè wó tútú éná. I wó tò didi lè àmè ún zán nùwó qàdqá. ¹⁴Ká gámèán suán, èkánrèn kidá ámè dòdówó. ¹⁵Í lè nù ná wó bá "jí vèváqdé bá má má qú didi lè àmè ún zàn kidá nù kéngbò xó má várérá. ¹⁶énuká dóá, jílá mūí ná mì, nyø jí ká gbò vár qúi kidá mì gbáqdé gbò xó á várámá vár vár lè Mawu yá fiò qúxóá mè o." ¹⁷Í, Yésu cò kòfui afòtitò qéká í gákémè í lè xóqdé dè jíá, énú bá: "mí xò hílá í mián min lè mián qèki wó mè. ¹⁸énukédóá, jílá nùí ná mì? nye jíká gá vár nù áhá kidá í kéké i vár sen qé gákémè Mawu yá fiò qúxó lá vár vár mè o." ¹⁹Í icò kpònnón, í gákémè í lè xóqdá dè jíá, ámámè nèwó í nù bá: "hílá í nyí tií gótó ká jícò ná mí. Mí wò hilá nè mián səñ lè doñui jún ²⁰kè wó dō rán jróá í cò tɔfúá llé nù nè wó bá, áhá lá í ka tiñ hún kē kónguú dá miañ tóá. ²¹Vóá mí jé ayé, àmèká ká sá ñúan èlá tavú lá tó kidá ún. ²²énukédóá àmè gbétò viá yí kó sigbá wó qea èná vár bábabá nè àmè ká jí á tó í wóá sá jí án!" ²³Í wó tò wó qákiwó biɔbiç sá bá mè ká í lè wó mè í lè wó énú nán. ²⁴Ajrá vár lè jò lè wó mè cágbá ká í wó lè kpò lè y&e wó mè sigbá àmè gán. ²⁵Olé nù bá: "xixéámè tò yé fiòwó lè qú wó bá kpròtò ká jí né búbúá wó. ²⁶Vóá jíká nyí èná nè mián wó cá o. Vóá cíncín lè mèán nán wò sigbá qávi cükúvi èná í àmè ká nyí àmè jí kuvi taá nán trò zún dòcòví. ²⁷énukédóá àmè ká nyí àmè gán: àmè ká lè tavú tóá nòmí àmè ká lè códóá í? nyú jí nyí aémè ká lè tavú hún àn gbòhó jílá mián mè dé sigbá édòcòví éná. ²⁸Vóá mí nyí àmè ká qá váré kidéjún lè tétákpò wó mèawó. ²⁹Má ná mí fió qúxó, sigbá nè tìñ dàdá ná ún èná. ³⁰Cágbeá nè mián qúnú í núnú tìñ tavú ún lè tìñ fió qúxóá mè. I mián kànren dà fió zínkpi jí ídqo kojó nè Isräél yé kòtá àmè wuivéá wó. ³¹Símɔn, símɔn, hén ayé, èkájtá lè jí bá yéá lè mi í hú mú lè gájá nú sigbá kpónnón wò èná. ³²Vóá jí xóqdé dè tò tá nè kéká gbòxó tò xéssé jíká vár qidí o. bá nè lè yé jí gbéá ná trò vár í vár dó gán tò nònví wó." ³³Patró nù nin bá: "axotá, jí sògbá bá má yí gákpmè; má kú? kidá wó." ³⁴Í yésu nù nin bá: "Petro, jílá nùí nè wó bá kókórócú jíká vár qádtò gbá gbòxó èká mòn zétón bá yé nyú dési nyú. ³⁵Í gbá lè nù nè wó bá: "ká jí dò mi éhó gró mán cò, ègró ká jí qúqdú jílá mè o kidá kòdqónú mán cò nù ká í híán mi?" wó qó jí bá: énudélan nyú híán mi o" ³⁶Í nù nè wó bá: "vóá í fiá nè àmè qá wó éhó yé cá nán còé í àmè ká jí wó égró qéa yé cá nán còé àmè ká jí wó áhúa wuui qéa nán sá yé vón nè asséjxré qéká. ³⁷Edóbá èná wó wrèn dé əñuhín déa ná vámá nyú lè nùí nè mi: "wó còé sigbá èséá jí gbá èná o." ³⁸Wó nù bá: "Axotá, kpó éwuí àmèvè." I lè nù nè wó bá: "é sún" ³⁹Ké wó qúnú jróá, Yésu yí ámití tóá jí í yá dòcòvivwó kpròtò dó. ⁴⁰Gákémè wó qóá, ènú nè wó bá: "mi xódá nè miñká ginjé tétákpò mè o." ⁴¹Í colá wó gbó sigbá diñjímè èkpá dàdá qéká èná í jákró í xódá ⁴²nú bá: "dàdá, nè éjiá, nán nè èkú lá nán tò tìñ tá. Vóá nyúká nyí tìñ jíji o, vóá tò wó nán vár mè." ⁴³Í Mawú yé jñdótdó qéká zá nin cò jíñkori vár i lè dó gánin. ⁴⁴Ké í lè xó kú bádáa ègbé lè xódó senjú snjú kéké yé dòxó lè trò zún sigbá èhúñ cón èná í lè kòdá ányigbán mè. ⁴⁵Ké í cò lè édè xòcò jróá, évá yé dòcòvivwó gbá, í kpò wó lè dánrón dà dònnú dudútó. ⁴⁶Í lè bió wó sá bá: "nú ká í jí mì lè dánrón? mí cò nè mía xóqdá nè mì jíká vár jí tétákpò mè o." ⁴⁷Gákémè í gbá lè xónúá, èkpò àmè súgbòwó vár kidá yúdá, àmè ká lè àmè àmèwuivéawó mè yé í kprò wó. Ètábó Yésu í gbòngbón nù nen, ⁴⁸vóá Yésu nù nèé bá: "Yúdá cágbeá ènú gbúgbón-gbingbón tó í éká cò àmè gbétòviá sá à?" ⁴⁹Ká àmè ká lè Yésu gbòá wó lè kpò èná ká lè jíá wóá, wó nù bá: "Axótò, mián ján wó kidá kpáca?" ⁵⁰Í wó mè tò qéká xó vòsátó gánjgán yé vár qéká xó vòsátó gánjgán yé vár qéká, í cò qúsimè tó nè. ⁵¹Yésu nù nin bá: "é sún èná, nɔnté!" I tálò yé tó í còé dà tóxó. ⁵²Gbá séijiá Yésu nù nè vòsátó gánngánwó, sín sín yé xòmè mègánwó àmágán ká vár i vár cò dàjñun wó: "mi vár sigbá cò dà ajógráun èná kidá kpáca kidá kújquá wóá?" ⁵³Gáká mè jílèqé kidá mì tègbè I sinsin yé xómèán, mí nyú lè ún o. Vóá ifí à í nyí mián gámè, kidá zúbrúmè yé nyúswó. ⁵⁴Ké wó lèá, wó kpròtò í sénj yí vòsátó gánngán yé xómè. Vóá Pétró lè jígbá dè nè wó. ⁵⁵Ké wó bò zó jró lè axóá dòjndómè àn wó kánren dàdúá, í Pétró cá kánren dà wó mè. ⁵⁶Yònrún èdòcòví qéká kpòtò dò bá èkánrèn dà ézó yé, í kpòtò dònnú í nù bá: "àmè lè kidá nyú." ⁵⁷Vóá Pétró mòn i nù bá "yònrún, nyø nyú dési qé o." ⁵⁸Yé nyugbáá, àmè bù gbá kpòtò i nù bá: "wó ca ènyí wó mè tò qéká." Vóá Pétró nù bá: "nyúcú nyø nyú nyí amékè ká mì lè nù ó." ⁵⁹Lè gáxoxó qéká jígbá, àmè bù gbá lè zidé jí i nù bá: "lè yánwó, àmè lè kidá ènukédóá ènyí galiléá tó. ⁶⁰Pétró qó ún nè bá: nyúcú nye nyú yán ènú ká èlè nù ó." lè gákémè, í gbálé xónú tútúá, kokoró cù kúatón. ⁶¹Axótá, tròkò; í kpò Pétró. I Pétró qój yánjón ká axótá nù nèán: "kéké nè kokoró cù lè kúató gbáá, à va& mòn zétón bá yé nyú dásim o." ⁶²Í ká i do á, èlè fán à vim kidá váré sésá. ⁶³Àmè ká lè Yésu qéa wó lè zúi í lè xóá. ⁶⁴Ké

wó có énú blá ñkúvimà ne jrzá, wó lá bíe sá bé: "Mawù mén í xóo?" ⁶⁵Wó lá ní nyòn súgbó ké nyi amə kókó nyònwo dá ún. ⁶⁶Ké ənjukéá, àmà cincin wó há lè ədúamə mè, vòsátò gánñgán? wó kidé ənú ɳròntò wó bò. Í wó kpŕ Yésu vá wó bòbòá tóhó. ⁶⁷Í nû bé: "əwó í nyí kristóá, núnà mi." Vóá íqó ún nè wó bé: "nè í nûí nè miá, mi íká kán dejí o. ⁶⁸Í nè í bíá mi séá mí íj ká tój qó ún o. ⁶⁹Có égbá jía, àmà gbétáviá lá vá kánrèn dá ənúqúximà lá Mawu yá ɳúsèn mè. ⁷⁰Wó sœé í nû bé: "ányí bá ənyí Mawu yá vià?" í lè qónj nè wó bé: "mí lè nûí, yé ɳúnyi." ⁷¹Í wó lè nû bé: "nú ká ijá í mí gbá lè xián ənú tóhó kpótò? ənúkədçá mí dótoé í xónú í nû nyɔwó sée co& yé nû mè."

Chapter 23

¹Wó co səé, í kprò Yésu yi Pilató yé ñkò. ²Wó búfònèn, í lè nù bá: "mí kpò àmè lá amè bádá-bádánə mían dú ká lá gbé nə amèwo bá wo ñká tú ətá hó nə Césario o, Í lá nù bá yé ñtá yá nyi Christó; éfíó."³Pilató bís sé bá: "éwó í nyí yúdá tòwó fíó& á?" Yésu lá qo ú nè bá: "əwó í lá nui." ⁴Pilátó nù nò vòsátó gánýganwó bɔ: " yé ý kpó fɔnbúbú dékín lé àmè lá yú o" ⁵Vóá wó lá dé vèvè é, inúbá: "élé danwén tó nə ámèwó lédùamətó nù kpakpa lá yuqá dúa sə mè, có kéká galiléá, fi i tó ji có kéká i va qólá lá."⁶Ké Pilátó sá ənyòn nán àn, élé bió sá bá amá nán nyi galilétóá. ⁷Ké i vá ságómà bá Erodə i lá qdó Kójó ninán ádqè qdéká Erodə gbó, ká yá cá lá yárùsálémà lá ñkáká nán wó ji.⁸Ké Erodə kpò yésú, ənú vivi ne gánygán, dó xóxóá élé ji bá yéá kpóé, cágba ənú ká i sá có únawótó i lé nòntá bá yéákpóé nə á wó ámlímánu qéwo yékpó. ⁹Əbió ənyòn súgbòsá, vóá yésu ýndóqó ənyòn qékin ún nè ò. ¹⁰Vòsátó gémygánwó kidá ənú kprátèwó lá ñúnán i lè& có ənyònwó dá ú kidá adán.¹¹Erodə kidá yé sɔjáwó, lá zúi i, ká wó zúi jròa, i dó awú ká lá krà neeán jròá, wó tró cèè nè Pilátó. ¹²Erodə kidá Pilató tró zúún éxró, lè& gbónánangbónan(lá qdéká cá wó nyi kétò). ¹³Pilató bá àmè kprátó wó, kójóqdtòwó kidá ədúaməviwo. ¹⁴Inú nə wó bá " mi kpró ámè lá vá ý sigbá ámèké lá kpó ədúmeviwo yi ágúfónfón má ənè. i mi kpò, y biò ngòn èn sə lə mián əkúvima kpó bá éwó ənú dékín kəmi lá nù có ún à o¹⁵Erodə ca ñ lí kpó ənú dákén ká i wóá ñə àcò kúfiñ nèn ó. ¹⁶Nə i nyi ənə an man dón tó nè i vá gbá dá qe." ¹⁷(i Pilato qdóla gbá gá kpamə nòntó tó déká qe nè Yúda tòwó azan qúqúá ún). ¹⁸Vóá wó séeelá dáhá bá " Mi gbó amè nán ji lémiangbò nə mian gbá Barabbas dè"¹⁹Barabbas i nyí àmèká wó có dá gákpámà cágba ágúfónfó tó ədú gán mè, kidá àmèwúuwó.²⁰Pilato gbá xónú nə wó ká, kidá súsú bá yéá gbá yésu qe. ²¹I wó gbá danhá bá: " mi ktin dé ati ún! mi krin dé ati ún!" ²²Ágbá lá nu nè wó zátnatò mbá " ənúvó en káei wò? nyə ý kpó ñdéká lá ún kái woi já éku ó. má vá gbəé qe nè ý dəntó ne jrò."²³Vóá wó gbá lá tágba& dá dé ji i lá dáhá sijsinj, i lá bió bá woá krin dé ati ún. i wó há dádá súgbò wòé bá. ²⁴Pilato ɳrò bá ənú ká wó lá biòa woa wòé. ²⁵I ngbá àmè ká wó lá dá gámə nè àmè wúuwú, ká wó lá bijàá. i,i cò Yesu nə wó lá wó jiji nū. ²⁶&noKə wó kprò è yi kòá, wó ló àmè déká ká wó lá yó bá simònè cyrenatòá ká có bómá gbónón, i wó có ati coga& dròá nə á droá kprò Yésu dó²⁷Ámè súgbò kidá yònrúnwó kpòé dó lá vèvá sésémá í lá fánkóé nò. ²⁸Yésu tró kpó yònrúnánwó, i nù bá " yérusaləm yə yònrúnwó mi fánvi dé tij tá o, vóá mi fánvi nə mián wó ɳta&wó kidá mián viwó.²⁹Ənukədóá kpó , əkékewó gbónòn ká àmè lá va nù bá: " yáyrá tòwó í nyi kónónwó, kidá xódó ká mè èvi ý dòviwó ñúnən kpòá wo! "³⁰woa nə ètowó bá: mí mū dá mian ji!" kidá ètò cükúvi; "mi còn mián ji!" ³¹Dó, nə àmèuwó lá wò ənú lá wó nə áti mūmú wó djé vá nyi ati húhú tò?"³²Wó kpró ənúvó en wòtò ámèvè bú ca yi kò wúuwú gbá.³³Ká wó dó tóhó ká wó lá yó bá " crânə (ətá húgo), wó krin dé ati cögá ún kidá ənúvó en wòtò ámèvæawó, déká dá dquámà í əvèatò dá ámīyónmà.³⁴Yésu nù bá: " dádá; cōe káwó, ənukədóá wó ý yám ənúká wó lá wòjá o. wo lá mán yé wú, áməsiamə kidá kai tən kàn án. ³⁵ədúaməviwo lá ý nán i lá kpó gákémá kójó dó tòwó lá kóé i lá nu bá: " éxənə ámè bùwó, nə ənyi Mawu yé mè siaminə cáncán àn, xò nə wó ɳ'ta³⁶Sɔjáwó cáwo lá kóé, i tó bɔé i lá có ahá nin, ³⁷wó lá nù nèn bá: " nè wó inyi yúdá tòwó fíá, xònə wónjtá qəkiwó." ³⁸I ənú ɳrònnjréen lá lá yé tágba " aémè lá i nyi yúdá tòwó fíá."³⁹ənúvóen wòtò déká ká wó kra&n dé ati u&n lá zu&i, i lá nù bá " ý nyi wó i nyi kristoá? Xò nə dəkiwó, i nan xònə miánwó ca."⁴⁰Vóá àmè èvèatò xó nyò i nù bá: " ý vònvòn nə Mawuá? éwó ká lá tó fɔnbúbú yá nònnòn mè kidá? ⁴¹Nə miánwó élé tóhó, ənukədóá miawó mi jə nə mian nuvəen bá woá wó kidámi ənə. Vóá àmè lá ý wó ənú bádá qdékino."⁴²I nù nə Yésu bá: "ná doŋú únnə əvá vā tò fíá qúxómà." ⁴³Yésu lá dó qjó ý nè bá: " ñlè nùínə wó lá ənyòn dódó mèán ágbá, a vá nən əgbá nyə lá padiiso mə."⁴⁴Əvá hó gá dán, i súblú dò dé anyigbán kéká í vā sèndə gásidékeá mè, ⁴⁵nyidón yròn, i hámè yé xòmè còvòn gren dá dójndòmà.⁴⁶Yésu dáhá kidá ágbá sinsin bá: "dádá, ý cò tìj gbgóngbón dá tó lómà." ká í mí ənyòn nánwo jròá, égbón húún. ⁴⁷Ká àmè ká dó áxó kávètá kpó kpó ənú ká jòá ákáfú Mawu, ní nù bá: "lé ənyòn dódómèán, àmè lá nyi àmè dódó."⁴⁸I àmè ká lá wó sáá, ká wó kpó ənú ká jòá jròá, wó tró, i lá cò aló xó akòtánú. ⁴⁹Ámè ká wó sá dési Yésu qdéká, kidá yònrún ká kpròé dòáwóá có kéká galiliá, wó nòn azògá llé kpó ənú lá wó dódá.⁵⁰Mi kpò, wó lə yó ámè déká bá Yosef ká nòn ádaŋun qdó mè, àmè nyòngbí, amə dódó í nyí, ⁵¹í ròndə àmèwó dòdó kidá ənú ká wól é wòáwó jí o, ənyi d'árimáthóe tó Yudá tòwó dú gánýgan qdéká mè, i lá nòntá kpó Mawu yé fíá qúxoá.⁵²Ámè nán yí Pilató gbó, i lá bió Yésu yá kúku. ⁵³Ədíqí vá i xó avòn fellefèle i seŋu bréé i wó cōe dá àmè kúkú dò ká wó kú dá ákpé mèán, ká mè wo hdi àmè dəkin dá kpó o.⁵⁴Ənyi jájrádó yá ñkáká, i gbgóngbón yá ñkáká á tòjí. ⁵⁵Yònrún ká có galiléá vá kidá yésuá wó kprò Yosefə, dó i kpó yòdóá i kpó sígba wó có Yésu dáléá, ⁵⁶i ká wó tró yí, wó jrádó amí kidá cérú hònhònwá, i wó vá gbgóngbón yá ñkáká ji sigbá əséá núi qe ənə.

Chapter 24

¹Lə kwasídá yé ɲkəkə kəlákəlē təá ji á, lé yídún fúá yònrúnwó yí yòdóá gbò, kiqə ami ké wó jrádódeáwo. ²Wó kpó bé èkpéá brí lé àmè kúkú dóá ji. ³Ká wó qó édoámèán, wó ńgbá kpò áxótò Yésu yá kúkú o. ⁴Óvá vámè bá wó caká lá ń nán ńjú í əkáká àmè àmèvè vá nɔntə dá wo gbó i lè awú kélá dázóá wó me. ⁵Ká vònvón qó yònrúnánwo, wó cò ńkuvimè còn gú, vòá wó nù nè wó bá: "nú ká i jō i mi lé jí àmè ágbòágħá lé àmè kúkúwó mè mán?" ⁶Ń gbé lé lá o, vòá əfón cité mi qò ún sigbénə í xònú nè mí, gákémè í kpòtó qè lé galiliá, ⁷i ló nù qè bá: "ədó bá wóá sáa àmè gbàtivá ná énú vòen wòtswó ná wóá krèn, í a fòn cité lá nyí còá mè." ⁸Yònrúnwó dō ún ənyòn nán wó, í tró dó lá àmè kúkú dòámè. ⁹Wó yi í ve mán ənyòn nán wó nè àmè kpòtiawó. ¹⁰Yònrún ká lé nù ənyòn lá nè àmèdħdħ awóá wó í nyí Maria Mägdálá tò Jánə, Maria yakóbò yé nánnań, kidé yònrún bú kə le de kidewó à wo. ¹¹Vóá ənyòn nánwó nyi ənyòn mán dí ənyòn nè àmè dòdħawó í wó ń kadé yònrúnánwo nyòn jí o. ¹²Vóá Pètró có í súdú yi àmè kúkú dòagħbò. Ká í bùbó í ló kpò mèán, yéjtá kpò awú felefleawó. Pètró tró yi áxomé í ló bió ənú kə jōa tásə. ¹³I kpò, ńkéká nán jiá, àmè àmèvè lé wó mèán yi kò édú ká wó ló yó bá émmaús, ká diħdi kidé yèrúsálemè diħdimè kákítakpó. ¹⁴Wó ló nù ənú ká jōawó lá wó qékiwó mè. ¹⁵Óvá vámè bá gákémè wó ló lá ənyònán kpòá í ló bió wó qékiwó sáá, Yésu ńjtá tóbó wó í ló zòn kidá wó. ¹⁶Vóá wó ńkúvíwó ńjtálá kpòé dásə o. ¹⁷Yésu ló nù nè wó bá: "nú ká í ún mián mèvèawó sé mí ló zòn í ló xònú cò?" wó nɔntə də ləna ló adħannu qúqūmè. ¹⁸Wó dómè tò qéká ká wó ló yż bá kláopá, lé dó ún nín bá: "wó qékín tótó í ló yèrúsálemè lá ńkéká lá wó mè í ngán ənú ká jōá wóá?" ¹⁹"Nú ká wó?" Yésu ló bió wó sá.. Í wó ló qó ún nè bá: "ənú ká kán Yésu Názarete tò, ká nyí ənyòn nú qeétó sinħún sinħún lá dó wówómè kidé núxómè lá Mawú kídá àmèwó ńkúvime, ²⁰i sigbá vòsátò gánħgánwó kidé miánmè kpròtawó wó còe nán bá wóá có kúfiċi ne í wó krán dá atí ún. ²¹Milé nɔntə bá yé í ká vá qé Israël. Éeен, í ló ənúlawó sáe gbó ifiá í wó nyicó ká ənú nán wó jō ká. ²²Vóá yònrún dékawó ká ló nù nyòn ká ló kpácamí, wó yi àmè kúkú dóá gbò nyidún kútukútú. ²³Ká wó ń kpò yá kúkú o, wó vá nù bá Mawu yé ńdó dótawó zé nè yówó í nù ńjowóbá əlagħbá. ²⁴Àmè qéwó ló míaħmə ká wó cawo yi àmè kúkú doa gbò, i wó kpò nūwó sigbá yònrúnánwó mū ənin. Vóá, wó ńkpò yá o. ²⁵I Yésu ló nù nè wó bá: "oo àmè húnú mānyatō ká ájji ńxónə ənújí sá kábá o. ənyo nudetawo nui! ²⁶ńjlé vèvá qé bá kristó nán qúá yá dé ənú nán wó tá, i vá qó yá kókòdáji mèán?" ²⁷I tójji co mōnsá jí i sá ńt'ó ənyòn nú qè tòwó jiá, élá qú nú għomè nèwó ló ńjrónnejrón qá siadé mè ənú ká ló jéte kpòe. ²⁸Ká wó tábø adú ká mæé wó ló yiá gbóá, élá jí bá yéá yi diħdi tóħó. ²⁹Vóá wó ló nù nin kábákabá bá: "ci ló ló kidá mi, ənukédħá əzán lá dó i ńjkéká ló vò." I cin kidé wó. ³⁰Óvá vámè bá, ká wó ló tavú tó kidáá, écoc kpònħon i ká i xóqđé dá jí jròá, émin i ló ná wó. ³¹Xjettónán wó ńkúvíwó xún í wó kpò è dásı, vòá ńbúzín ló wó ńkó. ³²I wó ló nù nè wó qékiwó bá: "mián jiwó ńj bá kó mian mèán gákémè í ló xónú nè mi ló ńmōnji i ló qé ńjrónnejrón. ánwó għomè nè mián wó i yá." ³³Ká wó cólè gáxoxó ńnán mè an wó tró yi yérusálemè, ³⁴i wó kpò àmè àmè wuidékawó, kidé àmè ká bħqđe kidéwóá, i wó ló nu bá: "axótjá fóñi cité nyánwó i zé nè simjón." ³⁵I wó ló nu ənú ká jō ló ńmōnjiá, i sigbá Yesu qé qékiá disa nè wó gákémè i ló mán pónnón. ³⁶Tó gbò bá wó ló xònú có ənu nán wó únan, Yésu ńt'á dó dá wó dònħdómè, i ló nù nè wó bá: "ránmè fáfá nán nyi mián tó!" ³⁷Vóá ká wó cáká i vònvón á, wó wò súsú bá yé wó kpò gbōngħbón. ³⁸Yésu nù nè wó bá: "nú ká i jō i mi cáká, i nù ká i jō biżżejjed ló vá mián ji wómè? ³⁹Mi kpò tiżi lówó kidé tiżi főwó, ə&nyə tututui. mi táljé ún i mián kpò. gbōngħbón ńwò nòn għotórán qe aló ēħu, sigbá mi ló kpò ún ló kpòkpònū ənə o." ⁴⁰I ká i ló nù ənyòn nán nè wóá, élá disa yé lówó kidé yá főwó. ⁴¹Gákémè wó nyi jimanxosé tòwó qeá kidé jiżjá ká wó ńtələ xó jí sáá, yésu nù nè wó bá: "núdūdú qé lá ló nè mian dúa? qúá?" ⁴²Wó disá ēħu tōtntón nè. ⁴³Yésu xjè i ló qúi ló wó ńj kó ⁴⁴élá nù nè wó bá: "énú nán i ńjlé nè mi qè qéċá ká jé dè kidé mián, nù nè mi bá ənú ká wó ńjrón qè dá è ún nyə ló mōnsá yé sáá mħaġħan, ló ənycōnsé yé sáa mħeán, ló ənyòn nūqđe tòwó ló Pisálómħon wó mħan nán vá mè. ⁴⁵I ló hún súsú nè wó, ká ń għoxx wóá tá ńj sá ńjrónnejrónán wó għomè. ⁴⁶Ié nù nè wó bá: "nè nin wó ńjrón qè bá Kristo á vá qú ayá, i afòn cité lá ńkéká ámətənáttu. ⁴⁷I jímè trɔtró kidé ənúvónwó, còċċeká ló yá ńkəjji wó sá, woá tòjí có yérusálemè. ⁴⁸Mi nyi ənú tóħó kpòtó nè ənú nán wó. ⁴⁹I kpò, ənú ká tiżi dàdá sá ńj ún dàzé qé nəé miám mán cò qidqà mi. Vóá mián, nòn édú għanmè qè kéká nè jiħkori yá ńħsen nán vá cón mián ji. ⁵⁰I Yésu kpròw kéká i sá ńjyi Bħattanián. Ká i kó alà yí jiá, əyrrá wó. ⁵¹Óvá vámè bá yakəmè i ló yrá wòá ələcó lá gákémè i ló yrá wòá ələcó lá wó għoċċi i yīnji kori. ⁵²Ká wó sin jròá, wó tró yi yérusálemè kidé jiżjó gánħgán. ⁵³Wó ló hámè yá xjāmè qè, i ló Kafui i yrá Mawu.

John

Chapter 1

¹Cò għiġi mħażżejjja à ənyòn à lè kidé Mawu i enyòn à yé i nyi Mawu. ²È nyòn à lè kidé Mawu kékè cò għomè jà jà àmè. ³Yé i wó ənū wò seé i wò ńj kà tħejji wò ńqđe yé tò mæ o. ⁴Lè mæ án agħad-dō i lè àgħibba à mæ àn kanyqđé

dò nè àmè gbàtò wò.⁵ Kanydé à lè bi lè zùblùmè i zùblù à ñkàtè ñ ci o.⁶ Ámè qekà lé ke nyi Mawu yé mè dòdò yé ñkò nyi yohanes. ⁷ È và sigbè Enùtoxòkpò nè àvà kan qaseqidi lè kanydé à. ⁸ ñ nyi yohanes i nyi é to yøj taji nyi yohanes i nyi kanydé a o vøà èvà bà yé nàn qaseqidi cò kanydé à ùn.⁹ È nyi kanydé à dòdò kë kò dà àmè siàmè jì lè sciscà àmè.¹⁰ Elè xixéàmè i jò cò xixéàmè i xisceamè ñdæsi o.¹¹ È và yé tòwò gbò vøá yé ñtà dùmè tò wò ñsc ñè o.

¹² Ámè ke sc ñè à wò idé àmè ke xò yé ñkò à jisè à ènàn wò kákà deji bè wo à trò zù Mawu viwò.¹³ Un nyi kewò jì tò ehùnmà kidé ranmè o aloò cò ànmàgbàtò yé jöjrò mè i ò vøa cò Mawu gbò.¹⁴ I ànyòn àn trò zù ranmè i nòn à gbè lè mi àn mè. Mi kpò yé kpenkpen mè kpenekpen àmè qékàtò kà cò dada gbò kà àmènùvèvè sù gbò lèmè kidé ànyòn dòdò.¹⁵ Yohanes nàn qaseqidi còj i dàxà bà À mè ñjnàn yé yiñ lè nù bè Ámè kà lè và lè tiñ gbè à jé ñkòj qó bè èjò bòdèñ.¹⁶ Tò yé bribo nyinyi àn misc ñ àm è nù wè vè de àmènùwò yi.¹⁷ Dó bé Mose i nàn èsèàwò ànènùvè vè kùdè ànyòn dò dò dò cò yesu kristo mè.¹⁸ A mè qdékèn ñkpò Mawu kpò yé ñtà Mawu kálé dada wò dòñdomè nàn qé disà.¹⁹ Mi kpò yohanes yé qasèqidi gákémè yùdqá tò wò qj vò sàtò wò kidé levite tò wò cò Jerusalem bè wò à kányòn en sà < à nyi?²⁰ È gbònjidè i ñ gbè bà yé ñ²¹kaa dòj nà wò i nù ñjnà ñgbè à wòlè biè sà bè i mè ànyi ñtà? ëwò i nyi Elie à? È nù bè nyej nyi o>> wò bè nù bè È wò i nyi Mawunyɔnùdætò I dòj bà < o.²² I wò bè nù bè << Mè keé ànyi? nè miàn tèj vè qógbè nà àmè kè dà mi à wò nà èlè nù mòn cò qekio ñ?²³ I dò ñ bè < È nyè i nyi àgbè kà lè dáhá cò zògbèjì à mi grá emón dó qé nyòngbi nà àsc otò sigbè Mawunyɔnùdætò ezaxa nui dè ànà.>>²⁴ Amè ka farisito wo dò qidà lè bie sè bø.²⁵ Nukè jø i èlè nyròn amè wo dé cimè vøa ñnyi kristo ñnyi Elie ñnyi Mawunyɔncidætò²⁶ Yohanes lè qòj nà wò bè nyanj lè nyròn àmè mèdidi mè àn àmè qekà lá vá mià dòmè ke mi ñ dæsiqè o.²⁷ Ámè ñjnàn i nyi àmè ké lè và lè tiñ gbè à Nyey jà bà mè tò yé fòpà kàwò o.²⁸ È nù ñjnàn wo lè jò lè Bethanie le Jourdan ye kpàdèkà léfi yohanes lè nyròn àmè wò dà cimè lè à.²⁹ Lè ñ kékà kà kprøè dòà yohanes kpò yésu gbònòn gbò i nù bè mi kpò Mawu yé rèn gbòvi kà ka à tutù sci scèàmè yé nùvèen wò.³⁰ Yéi ñ lè nù bè àmè qekà làvà lè tiÿun gbò i là gànýgàn wù ñ qòbè èjò bò dè ñ.³¹ Nyeyi dæsi o vøa bø nà woàdè disa nø. yé i nyàn ñ và i lè nyròn àmè wò kidé èci.³² Yohanes qidàsà <ñ kpò gbòngbòn à qidà cò jiñkòri sigbè alunjukùù ànè dæji.³³ Nyèj ñ dæsiqè o vø a àmè kà dò ñ bè mèn nyròn àmè wò qè cimè àn yé i nù ñ bè³⁴ Amè kè jì à và kpò i gbòn gbòn qidà dæji i ci mè àn yé i ká và nyròn àmèwò kidé gbòn gbòn kòkò . ñ kpòi i nàn qaseqidi sà bà yé i nyi Mawu vi.³⁵ Y kékà kà kprøè dò à gákémè yohanes kidé yé dækprøvi àmèvè à wò lèdè à wò kpò yésu và yí kò i yohanes nù bè <<³⁶ Mi kpò Mawu yé rengbòvi à!

³⁷ Adækprøvi amèvè à wò sà ànyònka yohanes nù àn i wò kprø yésu dò.³⁸ Kà yésu trò kpò ñgbè à akpò i wò kprøèdò i i nù nà wò bè << nùkè i mi lè jì >> i wò qò ñjb nà bè Rabbi kà gomè nyi ascotò.>>³⁹ Gà jn àn àn wò nèn kidé gbònjàn qò bè sigbè gàwò mè àmè.⁴⁰ À mè àmèvè à wò mè tò dòmètò qekà kà sà yé i nyi André simon petro yé nònvi.⁴¹ Èpò fò à simon kélèkélè i nù nà bè < kpò scònametò là (kristo) >>. ⁴² I wò kprøe yí nà yésu kpøé kékà i nù bè < wó i nyi simon yohanes èvi à. ε ò àgbè jì à wò à lè yø wò bè cephias (kélè nù bè Petro) >>⁴³ Lè ñkékà kà kprøè dò à gákémè yésu yí bè yé à yí Galelia à è dògò philipe i nù nà bè kprø ñ dò. ⁴⁴ Mi kpò philipe nyi Bethsaidato André kidé Petro yé drimè.⁴⁵ Philippe dògò Nathanaél i nù nà bè kpò àmè kà un Monse ñé sà scònù lè i Mawungɔnùdætò wò nù nà ni väyi yesu Joseph èvi kà nyi Nazareth vi jiji à>⁴⁷ Nathaél lè dòj nà bè < nù à qòdò qè àtòj yé ñazareth a? >> Philippe lè nù nà bè << và nà nàn kpò.>> . ⁴⁸ Kà yésu kpò Nathanaél gbònòn gbò à i nù nà bè mi kpò Israél tò àdòdò kè mè blèblè ñlè ò . Nathanaél lè nù nà bè < Nè àwò mòn i dæsi ñ? Yésu dòj nà bè gbòccò philippe nàn yø wò gákémè èlè gbòti à gò mè qé à ñ kpò wò.⁴⁹ Nathanaél qòj bè à wò i nyi Mawu vi Èwò i nyi Israél fiò à!.⁵⁰ Yésu lè dòj nà bè < È nùkèdò à kè ñ nù nà wò bè ñ kpò wò lè gbòti gòmè án yé i dò è kadè jì à? A và kpò ènù kà gànýgàn wù ñjnàn wò> .⁵¹ I nù bè << lè adòdòmè lè adòdòmè ñ lè nù nà wò bè A và kpò jiñkòri là hùn i Mawueñedotòwò wà lè yí jí i lè qidà àmè gbàtò yé vià jí>>

Chapter 2

¹Lèŋ kèkè àmò tò yé ɳgbé à wò ka à wɔɔ nyɔnrùn qè qè kònù qè kà lè Galelia i yesu yé nànàn y tòhò à. ²Wò wò yò yò nè yesu kidé yé dekprɔviwò. ³Gakèmè ahà và hétèdè wòà yesu yé nànàn lè nùnà bè Ahà ɳgbè lè wò si o>> ⁴Yesu ɖoɳjé < nuké i lè nyɔ kidè wovə domə ? mà wò? tiŋin gàmè ɳ và qò hàqò ò>> ⁵Yé nàn nàn nù nè dɔcvɔi à wò bè < nùqəsiàqè kà à nù nè mi bè miàn wə à nù wɔè>>⁶Lè ɿ nàn èzè àmàn qen kə wò mè kidé èkpə i yùqà tò wò kùnè èci dàmè isè klò mè gòtò nè wò kà wò vɔsà wò à lè ɳnàn qè kà x ò ji jè nù àmè và àlò àmɔtò. ⁷Yesu nù nè wò bè Mi kù ci dè èzè à wò mè . zeqèkà wò kù ci qjè èzè à wò. ⁸Seyiji à yesu nù nè wò bé mi kui hòn tòn i sà yi nè mi à ɳkònòtò à i wò wò dèji. ⁹ìkònòtò kə kelè nè sùbòvì wò à qjè èci kə trɔ zùn vin à kpò vɔ a ɿ nyàn léfi i cò o vɔ a sù bòvì wò nyàn léfi có à i i yò nyɔrùn qètò à i lè nù nè bé . ¹⁰Àmò siámè cò nè vin nyɔŋgbì và nè jéŋkò səyiyi à avaà cò vin kà ɿ xò hò à và gà kémè àmè wò nù dé à Vɔ a wá cò vin àdòdò à isè qè kékè và nàn ɳfi à¹¹E nù ji òn kè jò lè cana kà jç lè cana kəlè galélia yé nyi ònu ji òn kəlèkə tò ké jesu wɔ kà qè yé kpénkpén mè disà i yé depkrɔvi wo x è ji sè. ¹²Lè ɳnàn gbèà wò trɔ yi capernaun yé ɳtayé nanan nòvi à wò kidé yé dephrɔvi wo i wò nòn lè ɳnàn hɔeŋékà . ¹³Yù dà tò wò didilàmè ɳ zàn tè bɔɔ i yesu yi Jerusalem didilaməŋjuezan . ¹⁴E kpò lè ədexò hòmè lálàsàtò wò arèngbɔ sà tò wò kidé Alukuku sàtò wò E hò d̄ritò wò cà hánrèn dè lè ɳnan qè. ¹⁵I i cò sò bà i lè nyàn àmè wò dò lè ədqə xò xò à mè arèngbɔwo lálàwò . E káká éhòd̄ritò wò hò i mù wò tāvù wò. ¹⁶I i nù nè aluŋkuku sàtò wò bé << Mi e ɔ énu ɳnàn wò yí diŋ di tòhò miŋ kàgbè cò tiŋ dàdà yé xòmè i sè wò ənùsàxò o. ¹⁸Yé de kprɔvi wò qójè bè wò ɳrɔn qè bè < ȳ còm à yè zò cò dè ònù ɳun lè sczo dèj. ¹⁷Lè ɳnàn mè àn yù qà tò wò dùmè mègàn wó qò ȳ mè bá < ké ȳ lè wò mè mi tó tò wòñan wo mè?>> ¹⁹Yezu qòjè nè wò bà. << Mi mi ədqəxóxò à lè ɳkèkè àmò tò à gbé à mà trò tui >>²⁰Yu da tɔ wò dùmè mègàn wò nù nè bè<< Mi cò əxò hòkà ciáqen isà tū ədqòxò à i wàgbè yi à cò ɳkèkè àmò tò isà ` tui a?>> ²¹Gasiagamè è xònè nù lè ədqəxòxò ȳ bè ànyi yé gòtò. ²²Gakèmè i trɔ fɔn cò àmè kùkùwò dòmè à a de pkrvì à wò qòjè bè èxònù nè yoó cò ònu ɳn àn ɳ i wò kadà ònù kè wò ɳrɔní qè à hidé ənyón hè yesu nù qè à ji. ²³Gàkèmè i yi Jerusalem lè didítò ámè zàn mè à kewò lè qù azàn àn àməsiàmè kàdé yé ɳkò à ji kè wò lè kpò ònù ji òn kè ilè wò à wo. ²⁴Vɔa yezu ɳji bè yé à kè nù dàmè wò qo ənù kə ɳtia ədəssi wò seé . ²⁵Dò bè ȳ ji bè àmè qèkèn nà qì qàèè lè àmè qòjè ò qò è nyàn ènù kəlèŋà qè.

Chapter 3

¹È va nè bè pharistò qèkà kə wò yò nà bè nicodeme i nyi àmègàn wò dòmè tò qékà lə yuða. ²Àmè ñjnàn vayi yesu gbò lè èzàn mè i lè nù nà bè Rabli mi nyàn bè ənyi ənùkpratò kə cò Mawu gbò qò bè àmè qèkèn ñkàtè jwò ənù jiñ kə èwò à wò o nà Mawu ŋlè kidé o. ³Yésu qòñ nà bè lə ənyòn dò dòmè i lè ənyòn dò dò mè nà wòñtrò ji àmè qə a à ñj kà tèñ kpò Mawu yé fiò dù xò à o. ⁴Nicodème le qoñ nà bè nà wà trò ji àmè kà cim vò à mòn? ñj kà tèñ gbà trò yi yé ñanán hòdòmè trò ji o ñj nyi à nà à? ⁵Yésu lè qoñ nà bè lə nyòn dò dòmè i lè ényòn dòdò ənùwòñji àmè qè tò è ci kidé gbòngbòn nà à ñkàtèñ yi Mawu yé fiò dùxòmè o. ⁶Àmè kàwò yi lè ranmè mò àn ənyi gotòran i àmè kàwò ji lè gbòngbòn mà àn ényi gbòngbòn. ⁷Íj kà kpàcà wò nà ənyòn kèñj nù à o: È qò lè trò ji dèkiwò. ⁸À yà xònà yi lefi jroà È sè nà yé zikiti vɔ a ñj nyàn fi có ó àloo fi i yikò o ñjnàn i nyi àmè siàmè kə wò yi lè gbòngbòn mà à tò. ⁹Nicodeme qòñ nà bè nèn wò à tèñ wò ənù ñjnùn wò mòn? ¹⁰Yésu qòñ nà bè È nyi ənùkpratò là Israél i ñj nyàn ənù ñj nàn wò qèken à? ¹¹Lè ənyòn dòdò mè lè nyòn dòdò mè mi lè scònù lè ənù kè nù nyàn ñj i mi lè qidəsə lè ənù kè mi kpò à ñjün gànñjkà à mi ñj lè sc ò mi àn qasədigi o. ¹²Nà ñj xònù nà mi cò ànyi gbàñ ji nù wò ñj i mi ñj kadə ji ò i nà mià wòmòn i kadè ənù kè mi ñj kpòkpò à ji? ¹³Àmè qèkèn ñj yi jiñkòri kpò o tòvò nà àmè kè qì cò jiñkòri i nyi àmè gbètò yé yi vi. ¹⁴Sigbè Moise kò àdàn yi ji lè zògbèjì à àmè gbètò yé jijimé vi cà qòlà yi ji. ¹⁵Nà àmè siàmè kə kadè ji à nàn nòn àgbè tegbeé. ¹⁶Dó bè Mawu ròn xi xé àmè diñ i i cò àvià qèkàtòtò à nà mì bə nè àmè siàmè kə kadè jià ñ kaà kù o i lè nòn àgbè tegbeé. ¹⁷Mawu ñcò àvi à qidá xixéà mè bè nàn và qókójò nè àmè wòò Vɔa nà àmè wò ná kpò àgbè cò yé mè. ¹⁸Àmè siàmè kə kadè ji à ñkaà cròn o vɔ a àmè siàmè ke ñj kadè ji à yà cròn vɔ dò ənù kə dàà y kadè àvi à qèkàtòtò ñjkò ji o. ¹⁹Kójó qoñ gòmè nyi kanydé kə va le xi xé àmè wò a àmèwò ròn zu blùmè wi kanydé qòbà wò nù wò wò nyò ñjün. ²⁰Dó àmè siàmè ke wò nà ənùvɔèn à ñj ròn né kanydé o i wòñj vànà kanydé gbò o qò wòlè vòñvòn bè yéwà ci gbáñgbà. ²¹Àmè kewò né a wò dò wò lè Mawu nà à nà à nàjè gbàñgbà. ²²Lè ñjnàn ñj gbè à yésu kidé yé depkrövi wò yi judée yé nyigbàn ji lè ñjàn è nèn kidé wò i nyiròn àmè wò. ²³Yohanes cà lè nyiròn àmè wò lè E non tèbò salim qò bè ètòwò sùgbò. ²⁴Àmè wò và né gbò i i nyiròn nà wò gaññamè à yohanes ñj yí gákñ mè hòqò. ²⁵Seyi yi à ajrè qèka jò le yohanes yé dephrövi wò mè tò qeka kidé yudatò wò mè kùdè goto kóklj vévéqđ. ²⁶I wò yi yohanes gbò i lè nù nà bè. Rabbi àmè kə wòkídé əvè mi le jovrdain yé tò à ñj gbè à i a qidàsə lè ñj à kpøè elè nyiròn àmè wò i wò lè và gbò. ²⁷Yohanes qoñ bè Àmè qèkèn ñkàtèñ wò ənù ñjnàn nè ñj nyi àscçè cò jiñkòrio. ²⁸Mi a ñtà wò mià təñ qidìsə bè ñj nù jèñkò bè wò qòñ qidà jèñkò né. ²⁹Amə kəsi nyɔnrùn lèà yé i nyi nyɔnrùn qətò, vɔ a nyɔnrùn qətò yé sc lè kə jètè qeb i lè qidà à kpò jijò lè nyɔnrùn qətò à yé wòñnàn wò mè gaññan nà àn tiñ jijò à zù gànñgàn. ³⁰È jèbè nàn ciñ nà nyàn nàn qidì. ³¹Àmè ke cò əjià àscòtà nà ənù wò séé i àmè kè lè rànyi gbàñ ji à ənyi anyi gbàñ tò i lè xò nù lè nyi gbànyi nù wò ñj. ³²Àmè kē cò jiñkòri à əscotá nà ənù wò séé. Eqidəs lè ənù é i kpò kidé ənù ké isé ñjün vɔa àmè qèken ñscò yé qasà qidì o. ³³Àmè kē sc ò yé qasediqi à nyani bè Mawu nyi adòdò. ³⁴Dó àmè ke Mawu dò qidà yé i nù nà Mawu nyòn wò qò ènu kə qjò à Mawu nà gbòñ gbòñ kò kò kidé jijènù. ³⁵Dàdà ròn àvià i cò ənù qèsiàqđ dè yé lòmè. ³⁶Àmè kē kadə əvià ji à ànòñ àgbè tegbeé àmè ke ñj kadə àvià ji o à ñkaà kpò agbè o vɔ a Mawu yé scòmè fien lè yi nèn.

Chapter 4

¹Gà èmè yesu sà bè pharisito wò nyàn bà èlè nyròn adephrɔvi wò sùgbò wù yohanes . ²Gaijnan mè àn yesu ñjtà ï gbè lè nyròn àmè wò o vò a yé dəhprɔvi wò i . ³È cò lò judée i gbè trò vá yi Galelia.⁴Èlè vèvè nè bé nàn tò samarie . ⁵I ì và qò samarie yé dù qékà mè kè wò yò nè bè sychar tè bò ànyi gbàn ké Jacob cò nè èvi à Joseph.⁶Lè ñjnàn i Jacob yé dòtò bè yesu yé mòn zònżòn à tikò nè i i kànrèn dè dòtò à tò È lè sigbè ga amà drèè nè . ⁷Samarie nyònrùn qékà và èci kù gbè i yesu lè nù nè Nàmì àci nè nàn nù . ⁸Gaijnan mè à yédəphrɔvi wò yi ədùamà i kaa vá xlè ènù qùdqù.

⁹Samarie nyònrùn à lè nù nè bè Nùkéjò i əwò yuqa tò àà vò lè biò samarie nyònrùn bè nàn nàn yé èci nè yà nù màn dò bè yudatjwo kidé samarie wò ï nyi nòn o . ¹⁰Yésu dòjì nè bè nè nyàn Mawu yé kpen kpen kidé àmè kè lè nù nè wò bè . nan ï èci nàn nù à wòñtà à vi ò è jéngò bè nàn nàn yé agbè ci . ¹¹Nyònrùn à lè nù nè bè Ènùkpràtò mi ï wò tò kà kù ci qè o i dò tò a yidò lèfì mikàa kpò àgbè ci à lè? ¹²Mi cen wù mi à dàdà Jacob kà cò dòtò à nè ni a i yé ñjtà nù nèn èvià wò kidé yé ràn wò nù nè¹³Yesu dòjì i lè nù nè bè Àmè ké nù èci ñjnàn àn cikòmà lè gbè tèn . ¹⁴Vò àmè kè nù amà siàmà kè lè nù èci kà màn nén à cikòmà ñkà gbè tèn gbəqə o kà kà gbè ñjnàn tò à èci ke màn nén i à nù atrò zù tàn kù kè lè nònsi tegbee . ¹⁵Nyònrùn à lè nù nè ànùkpràtò nàn ï kà gbè trò và i và kú ci o . ¹⁶Yesu lè nù nè bè yi i vè yò acuwò nè mià trò và . ¹⁷Nyònrùn à dòjì i lè nù nè nyə wò acú qèo yesu lè dòjì nè bè E nù nyon ñgbi bè ñwò àcù qèo . ¹⁸Vò a èqdà àcù amàntòn và yi i wò kidé àmè kélè qè ifià ñnyi à cù wò o E nyòn kò è nù à nyi à dò dò . ¹⁹Nyònrùn à lè nù nè bè ànùphràtò ï kpò bè ènyi Mawueyønuqđtò . ²⁰Mi à dàdà wò sèn Mawu lè etòəlà ji , vòà wà lè nù bè jerusalem qəqə i wà sèn Mawu lè . ²¹Yesu lè nù nè bè kadà èjinyè nyònrùn bē gàmè gbònòn i mi ï à gbé sèn dàdà lè ètò ñjnàn ji o àlò lè jerusalem o . ²²Mi à sèn ènù kà miј dàsì qé a o . mi sen nò ènù kà nù dàsì qé à wò qò bè qèqə kpò kpò cò yùqàtò wò gbò . ²³Kokoko gamè gbònòn i và qé vò nè sensen adodotòwò woà sen dàdà kidé lè ènyòn dòdò mè qò bè dàdà ji nè àmè ñjnàn wò mònki bè wò à nyi yé àmè kà lè sèn wò à nyi yé sèn sèn tò wò . ²⁴Mawu nyi gbòn gbòn àmè kà lè sen wó à qò lè gbòn gbòn kdé ènyòn dòdò mè . ²⁵Nyònrùn à lè nù nè bè ï nyàn bè scò nàmàtò lù và àmè kà wò lè yò bè kristo à nè i và va à aqə ènù ñján wò see gò mè mi . ²⁶Yésu lè nù nè bè È nyə i nyi àmè kélè xò nù nè wò à . ²⁷Lè gaïjnàn mè à adəkprɔvi à wò trò và i àsè ï kè i lè kà kidé nyònrùn à kpàcá wò vò à àmè qèken ï biò sè bè nù ké i lè ji À lòò nùké ijò i lè xò nù kidé o ?²⁸Lè ñjnàn nà à nyònrùn à gbè yé tò kà kù ci à qé i trò y ñdùamà i lè nù nè amà wò bæ . ²⁹Mi và kpò àmè qèkà kà nù ènù kà ñwò nòn à wò sée ï . nàn nyi kristo qé fià tāmùnyòn ? ³⁰Wò cò lè èdùamà i và gbò . ³¹Lè gaïjnàn mè à adəkprɔvi à wò lè nù nè bè nàn wò kà bæ nè aqù nù . ³²Vò a è lè nù nè wò bè ï qùdqù kè ñj à lè asinya qé gbò xò mi ï nyàn o . ³³Lè ñjnàn nà à adəkprɔvi à wò lè bi à wò qèki wò sè bè nòn mi àmè qè cò ñqùdqù va ne i à ?³⁴Yésu lè nù nè wò bè tiy ñqùdqù nyi màn wò àmè kà dòjì qidà yé jiji kidé mân wò yé dò wò wò nù . ³⁵Mi ï kà nu bæ nù bè əgbè kpɔtɔ sc leti amənə sònñ nè ènù kù gâglà do o Nyaniñ lè nù nè nù bæ mi fún ñkuvimə nè mia lè kpɔ ɔbo à wò mè qo bæ bomə nù à sògbè qé vò ò . ³⁶Àmè kè wò dò wù a àxò fentù kidé agbè nònon tegbe yé kucencen gaïjnàn mè à àmè kè donù à kidé amə ka donu kidé amə kè qé ènùkù à woa kpɔ jijò dèdù . ³⁷Lè ñjnàn mè à è dòlò Amè qèkà lè dò nù i exlò à lè fen . ³⁸ñ qò mi bé mi à feen sceee kè mi ï dò à Amè bù wò wɔdè i mi à wò mi và lè qù . ³⁹Samaritɔ sùgbò wò lè ədu a mè à wò kaqə yésu ji tò asèñ kè i kà nè wò bè E nù ènù kè ï wònòn à wò sée ï . ⁴⁰Lè ñjnàn mè a gakémè samariato wò lè và gbò à wò biç è bæ nàn nòn yé wò gbò i i trò nòn wò gbò ñkækə aməvə . ⁴¹Amè sùgbò kàdə ji tò yé nùscò mè . ⁴²Wò lè nù nè nyɔnrùn à bæ mi ï kadà ji qè qè cà gbè ènù kè ènù nè mi o qò bè miñ tawò mi sè i mi nyàn bæ àmè lè nyi sc ò nàn àmàtò ñtāntà lè xiscò à mæ . ⁴³Lè ñkækə aməvə ñgbæ à ècò lè ñjnàn i yi Galliléa . ⁴⁴Do bæ yésu ñta nù bæ ènyønuqđtò yé dò dò nù nù à ñdi nè à dòdò lè yé dò dò nùnù à ñdi nè à dòdò lè yé ñjtà dùmè o . ⁴⁵Gakémè i và qo Galliléa , Galliléa tò wò xɔe wo kpɔ ɔ ènù kœiwɔ à sée lè jerusalem gakémè wò lè dù àzàn do bæ wò ñtæ wò wi azàn tòhò . ⁴⁶E trɔ va cana lè Gallelia lè fi i trɔ èci zùn aha lè à lè capermaùm əfiò yé sò jà mègàn qékà lè kà əvia ñcuvi lè lè əqo . ⁴⁷Gakémè i sé bæ yésu cò lè judée i và yi Gallelia E va yi yésu cò lè i lè qè kùkù nè bæ nan va dadò nè Evià kæ lè əkù yè do nù qè à . ⁴⁸I yésu lè nù nè mi y kpɔ dəsi kidé ènù majòkpò wò à miñ kàmè dəsi kidé ènù majòkpò wò à mi ï kàmè dəji o . ⁴⁹Sɔjà mègàn nù nè bæ ènukprato mi va gbɔxò əvinyə nan kù . ⁵⁰Yésu nù nè bæ yi əviwo gàn . Amæ à kadè ènyøn kæ yésu nù nè a ji i co yi . ⁵¹Gakémè i vè qò à yé subɔviwo dogoé i lè nù nè əviwo lákè mæ qé . ⁵²I lè biç wò sè bæ gakè mæ mɔki rànñmæ à tò kànkàn dəmè nè i wó qo ñjè bæ E cò kæ vá yi lè gadrà nè a yé vuvò à kæ nè . ⁵³I yé dàdà qò ï bæ gaynan mæ tutù yésu nù nè yé bæ əvinyə la gbæ i yé ï tæ kidé yé xomə sée kadə ji . ⁵⁴ñnan lè nyi ènu jiɔn aməvə à tò kæ i cò lè judée i và yi Gallelia .

Chapter 5

¹Lè ḥjnàn ḥngbé à yuqato wò là qù wò zan qəkà i yésu yi yerusalem. ²Lè jerusalem təbə əgbə wò sc̄ sc̄ nù à eci ləxò qəkà lè kə wò lè wò ləhébri gbəmə bé bethesda i sc̄ sc̄ à nù amàntən i là ḥ. ³Dò nòn wò sugbò kə doò nyi untənɔn kə qɔri kə kùsé wò mlen dé hɔhɔ à nù qe i là jətə hpò eci à bə nàn bluu. ⁴Dò bə dàdà yé mə dàdà qəka và bluuun èci à ejieji. i amə kə qo etɔ à mə jəŋkɔ gakəmə i lə bluu a yé qđ vò nòn ne ḥnkàn ədà kə i lə lé à o. ⁵Lè ḥjnàn əsc̄ əgbàn cinyi yé dànɔn qəkà lè ḥjnàn qe. ⁶Gakəmə yésu kpɔe i mlen qe à è nyàn zədqəka bə èlə ḥjnàn qe à èdiydiy i nù ne bə è ji bə tò ràn mə nan sen à? ⁷Dònɔn à là qđ ḥne bə ènùkpràtɔ nyi ḥ wò àməqđ qe kə la kpəqđ è n nyɔ nà mān qđ èci à mə gakəmə ilà bluu à o nà ətəkpɔ à àmə bù nàn jəŋkɔjì. ⁸Yésu nù nè bə cō ci tə nè nàn cō tō bə nè nàn zòn. ⁹Zà qəkaa àmə a hayà i cō yé bə i zòn gbɔñnan nyi gbɔñjen ḥnkəkə. ¹⁰Yudatɔwò lè nùnè àmə kə kàya bə Egbà nyi gbɔnyen ḥnkəkə i ḥ jə bə nàn drò tō bə o. ¹¹I i qđjì nè wò bə àmə kə dàdà ḥ àn yé i nùn yé i nùn bə mān cō tiŋ bə nè mān zòn. ¹²I wò lè bi ɔè sè bə məkə nyi àmə kə nù nè wò bə cō tō bə i nàn zòn. ¹³Vɔ a àmə kə kàya à n dèsi àmə kə dàdà nà o qo bə yésu dò bə àmə wò mə blèwù nà wò ḥnkà kpɔe dàsi o. ¹⁴Lè ḥjnàn gbə à yésu và kpɔ è lè əqəxòxòmə i nù ne bə kpɔ tōdà à vò kà gbə wò ènùvɔèn o jàyé nà èdà kə sènì wú ḥjnàn ḥnkà gbə và ləwò o. ¹⁵Àmə à yi yuqato wò gbə i vè nù nà wò bə yésu i dàdà nà yé. ¹⁶Cagbè ḥjnàn tō a yuqatɔwò ti yésu yomè qđ ènùkə dà à wò nù ḥjnàn wò lè gbɔñjen gbə. ¹⁷Yésu lè nù nà wò lè Tinj dàdà lè wòdɔ gasigamə i ḥ cā ḥjlà wò. ¹⁸Cagbè ḥjnàn tō yudatɔwò lə jì vè vé qe bə yé wò à wii ḥnyi cagbətɔ qəqđ èqalà wò səjì o vɔ a kə i lè wò Mawu bə yé ətə dàdà i lè cō qəkià sō kiqđ Mawu. ¹⁹Yésu lè qđjì nà wò bə lə adodòmə lə adodomə əvi ḥnkà tənji wò ḥ qə lə qəkia si nà ḥhpɔ i yé dàdà lè wɔc̄ o qo bə ènù kə dàdà lè wò à yé i əvi cā lə wò. ²⁰Do bə dàdà ròn əvia i qə nə ənu qəi a qə kə i wò nòn à disà ne i iwò nà ənu ganjìgàn wò tō jì nà à kpàcà mi. ²¹Do bə sigbə tiy dada fòn nà àmə kùkù wò i mān gbə trɔ nàn wò agbə à əvi cā nàn nòn agbə kəjroé. ²²Do bə dada ənlə qđ kojò nə amə qəken o vo ε vɔ a əcɔ kojò qđqđ a wò dé àlɔmè nà əvia. ²³Nà àmə siàmà nàn dò bùbù nà əvi sigbà a dò bùbù dàdà ḥ ənè àmə kən̄ lə dò bùbù nà èvia ənlə dò bùbù nà dàdà kə dɔc̄ qđqđ o. ²⁴Lè addòdòmə lè addòdò nà àmə siamə kə qđoto tiy gbə i kàdà àmə kə dòqđ qđqđ jì à à nòn agbə tē gbe i ḥnka yi cɔncrɔn mə o bɔj əcò lè èkùmə i và agbəmè. ²⁵Lè addòdòmə lə addòdòmə ənlə nù nà mi bə gamə gbɔñnɔn i amə kù kù wò lè sè Mawu vi yé gbə i amə kə lə se wo à lə trɔ fòn. ²⁶Do bə sigbə agbə lə dàdà ətə sià Gañnan mə à ə nan bə agbə nan nòn əvia cā mə. ²⁷I dàdà nàn ənsej əvia bə nan qokojo mə amə wò qđ bə amə gbətɔ yé vi jiji i. ²⁸Ḥnkà kpacà mi də də o qo bə gamə gbɔñnɔn i amə kələ wɔdomə wò à wò asé yé gbə i dò và. ²⁹Amə kə wɔ ɔ ənu nyɔngbi i jə nə agbə mavɔ vɔ à amə kə wɔ ənuvɔèn wo à wà và qo kojo nə wò. ³⁰Nyiñ kàtən wɔ ənləken lə qəkièn si o sigbè ənlə séé qoñ ənđ nə yé kojo i tìñ kojo nyi adodo qo bə nyi ḥ jì nə qəki nyə yé jì i ə vɔa amə kə dɔn̄ ḥ dida yé jiji. ³¹Nə i nyi bə man lə qđqasə lə qəki nyə ḥ a tìñ qaséqđi ḥnkà nyi adodo. ³²Amə bu le ε kə lə qđ qasə lə ènnyə i ḥ nyān bə qasé qđi kə i lə wɔ co ə ḥ nyān yni adodo. ³³Mia wò nu yi yohanes gbə i i qđqasə kən̄ lə sc à ḥ ca amə qəken gbə o. ³⁴Ḥ lə nu ḥnan cágħbətɔ ni à kpɔ agbə. ³⁵Yohanes nyi kandé kə lə bi i lə bi i mi jibə mi a kpɔ jijɔ kɔqđkà lə yé kɔkɔ mə. ³⁶Vɔ a qđ səqđqđi kə ḥ sc ɔ à əgan ḥ gan wu yohanes tō qđ bə ədə kə tìñ dada cō ḥ bə man wɔ à ədə à wo wɔwɔ lə qđ qasə lə ènnyə bə tiy dada i dō ḥ qđi. ³⁷Dada kə dɔn̄ qđqđ ənđ qasə lə ènnyə min̄ sə yé gbə qđqđ a loo min̄ kpɔc̄ yé nònɔn mə lə afidəken pkɔ o. ³⁸Yé nyɔn ənlə mi a mə o qo bə min̄ kadé amə kə i dō qđ qđi jì o. ³⁹Mi lə ku ə nu xlɔxlɔ wo gɔmə i mi bu bə to ḥnan o mə a mi à nòn agbə tegbée E nu xlɔsclɔn ḥnan wo gbə lə qđ qasə lə ènnyə. ⁴⁰I min̄ jì bə mi à va əgbə nyə nə mi à kpɔ agbə o. ⁴¹Tinj dodođəji əco amə wo gbə o. ⁴²Vɔ à ḥnyan bə Mawu yé rɔn rɔn ənlə mi à mə o. ⁴³N va lə tìñ mə i mi ḥ lə xɔ ḥ o nə amə qđ va lə yé ənđ mə à mi xɔ nə. ⁴⁴Nə mi à wɔ mɔn i kadé jì mi a wo kə xɔ nə kafukafu wo co amə vo vo o gbə i mi ḥ gbə jì nə kafukafu kə co Mawu qəken tɔtɔ gbə o à. ⁴⁵Min̄ ka bu bə ènyə man cō ènyɔn qđ mi à y lə tìñ ḥ dada yé ḥ kuvima o Amə bu le kə ka cō ènyɔn də mi à ḥ yé i nyi Mosə kə ni ɔ eɔ mi à mɔn kpɔkɔpɔ də jì. ⁴⁶Nə mi kadé Mosə jì à mi qđ la kađé ənđ jì qđobə ə ḥrɔn nu qđ ènnyə. ⁴⁷Nə mi kadə yé nu ḥrɔn ḥrɔn wo jì à nə mi à wɔ mɔn i kadé tìñ nyɔn wo jì.

Chapter 6

¹Lə ḥnan ḥgbé a yuḍatō wo lə ḥu wo zan ḥeka i yésu yi yerusalem. ²Lə jerusalem tə bɔ ḥgbɔ wo scɔ scɔ nu amantɔn i lə ḥ. ³Dɔnɔn wo sugbɔ kə doo nyi unɔnɔn kə ḥɔri kə kuse wo mlen dé hɔhɔ à nu ḥe i lə jɛtə kpɔ əci a bə nan bluu. ⁴Do bə dada ye mə dɔdɔ ḥeka va bluu nə əci a əjijéji. i amə kə ḥo ətɔ a mə jɛŋkɔ gakəmə i lə bluu a yé ḥo vɔnɔn nə ḥkan ədɔcɔ kə i lə lé a o. ⁵Lə ḥnan əsco ḥgban cinyi yé dɔnɔn ḥeka lə ḥnan ḥe. ⁶Gakəmə yésu kpɔe i mlen ḥe à ənyan zədəka bə ələ ḥnan ḥee a ənyan zədəka bə ələ ḥnan ḥe a ədiyidi i nu nə bə əji bə tɔ ran mə nan sen a. ⁷Dɔnɔn à lə ḥo yne bə ənukpratō nyi ḥ wɔ amadə ḥe kə la pkhədə ə ḥ nyə nə nan ḥo əci a mə gakəmə ilə bluu a o nə əntekpɔ a amə bu nan jɔrɔkɔ. ⁸Yésu nu nə bə cocitə nə nan cɔ tɔba nə nan zɔn. ⁹Zədəka a amə a haya i cɔ yé ba i zɔn gbojnan nyi gbojnen əkəkə. ¹⁰Yudatōwo lə nu nə amə kə kaya bə Egba nyi gbojnen əkəkə i ḥ jə bə nan dro tə ba o. ¹¹I i ḥoy nə wo bə amə kə dadɔ ḥ an yé i nuŋ bə nan cɔ t̄iŋ ba nə man zɔn. ¹²I wo lə biɔs sə bə Mekə nyi amə kə nu nə wo bə cɔ tɔba i nan zɔn ¹³Vɔ a amə kə kaya ydəsi amə kə dadɔ nə o ḥo bə yésu do bə amə wo mə blewu nə wo ḥka kpɔe dəsi o. ¹⁴Lə ḥnan gbə a yésu va kpɔe lə ədəxoxɔcɔmə i nu nə bə kpɔ tɔdɔa vɔ ka gbə wɔ ənunçen o jayé nə ədɔ kə seny wu ḥnan ḥka gbəva ləwo o. ¹⁵Amə a yí yuḍatō wo gbɔ i və nu nə wo bə yésu i dadɔ nə yé. ¹⁶Cagbə y nan tɔ a yuḍatōwo ti yésu yomə ḥo ənukə dɔ ca a wɔ nu ḥnan wo lə gbojengbə. ¹⁷Yésu lə wo bə tiy dada lə wɔ ḥgasiagamə i ḥca ḥlə wɔ. ¹⁸Cagbə ḥnan tɔ yuḍatōwo lə ji və védə bə yé wo a wu ynyi cagbətə ḥdələ wo sə ji o vɔ ca kə i lə wɔ Mawu bə yé yta dada i lə cɔ ḥekia sɔ kiḍə Mawu. ¹⁹Yésu lə ḥo ḥ nə wo bə lə adodomə lə adodomə əvi ḥka təy wɔ ḥdə lə ḥekia si nəykpɔ i yé dada lə wɔc o. ḥo bə ənu kə dada lə wɔc a yé i əvi ca lə wɔ. ²⁰Do bə dada rɔn əvia i ḥdə nə ənu ḥdə a ḥdə ka i wɔ nɔn a disa c ne i iwɔc nə ənu ganjgan wo to ji nə a kpaca mi. ²¹Do bə sigbə tiy dada fɔn nə amə kuku wo i nan gbə trɔ nan wo agbə əvi ca nan nɔn agbə amə kəjroe. ²²Do bə dada y lə ḥo kojo nə amə ḥdəken o vɔ a əcɔ kojo ḥdəko a wo sé alɔmə nə əvia. ²³Nə amə siamə nando bubu nə əvi sigbə a do bubu dadaŋ ənə amə kəj lə do bubu nə əvia ḥla do bubu nə dada ḥdə qidə o. ²⁴Gakəmə aməka gan va nyan bə yésu kidé yé ḥdəkprɔvi wo ḥgbə lə ḥnan wo jə tɔjihun wo mə i jə ḥkɔ capernaum i lə ji yésu dan. ²⁵Kə wo va kpɔE lə ascu à yé kpaynu sc o a wo lə nu nə bə rabbi gakəmə i əva ləla. ²⁶Yésu ḥdən i lə nu nə wo bə lə adodo mə ləadodo mə mi lə ji ḥ nyi cagbə tɔ kə mi ḥdən kpɔn i mi ḥdə sco a i. ²⁷Mi nɔntə ədɔwɔwɔ nə ḥndudu kə la va nyinyɔn à vɔ à mi wɔ də nə ḥndudu kə la ḥɔnji lə agbə tegbəs mə kə amə gbətə yé vi la man mi an ḥo bə Mawu dada ədē də Mawu dada ədē ḥdəsi i yé ḥsən. ²⁸I wo lə nu nə bə nukə wo mi a wɔ i anyi bə mi lə wɔ Mawu yé dɔ à. ²⁹Yésu ḥdən nə wo bə mikpɔ Mawu yé dɔwɔ wɔ yé i nyi bə mi à kadé amə kə i ḥdə qidə ji. ³⁰I wo lə nu nə bə Enu manjɔkɔ kəi a wɔ nə nu a kpɔ i mi a kadé əji o man nu kəi əka wɔ. ³¹Mi a dada wo du manna lə zogbəjì sigbé wo yrun ḥe ənə E nan mi kpɔnɔn jinjkorit bə mi à du. ³²I yésu lə ḥo ḥ nə wo bə lə adodomə lə adodo mə ynyi Mose i nan mi kpɔn nɔn kə co jinjkorit o vɔ a t̄iŋ dada i nan mi kpɔnɔn adodotə kə co jinjkorit a. ³³Do bə Mawu yé kpɔnɔn à yé nyi kə co jiykori i ken agbə va sci scè àmə. ³⁴I i lə nu nə wo bə dada nan nə mi kpɔnɔn ḥnan gasiagamə. ³⁵Yésu lə ḥdən nə wo bə Enyə i nyi kpɔnɔn agbə à gbə amə kə la va əgbɔnyə fufé ḥka lé gbədə o i amə kə kadé əjinyə à cicɔ mə ḥka ten gbədə o. ³⁶Gasiagamə ḥlə nu nə mi bə mi kpɔn vɔ a mi y kade əjinyə o. ³⁷Amə kə wo dada cɔ an wo a va əgbɔnyə i nyi ḥ ka cɔ amə kəwo va əgbɔnyə ḥdəken dan ḥkpi o. ³⁸Do bə ḥdən co ji ykori ynyi bé man wɔ t̄iŋ jiji i vɔ à amə kə r dɔ ḥ də qidə yé jiji. ³⁹Mikpɔ amə kə dɔ c y qidə yé jiji i nyi ḥ ka bu ḥdəken lə ənu kəi nan ḥ à wo nə o vɔ ca man trɔ gbɔ à gbə rwo lə ḥkəkə kpɔti à mə. ⁴⁰Do bə yé nyi dada yé jiji bə amə siamə kə kpɔ əvia i kadé jia kpɔ agbə tegbəs i man trɔ fɔn lə ḥkəkə kpɔti à mə. ⁴¹Wéman nyantɔ wo lə gbɔ hunrui co y sigbə i nu bə E yé i nyi kpɔnɔn kə co jiykori a wo lə nu bé. ⁴²Y nyi yésu Joseph əvia kə mi dəsi yé dada kidé yé nan nan kə o a nə i wɔ mɔn i gbə va lə nu bə yé di co jiykori. ⁴³Yésu trɔ lə nu nə wo bə mi nɔntə hunui à lə mi ḥta wo mə. ⁴⁴Amə ḥdəken ḥkata y va əgbɔnyə n'ə ; dada kə dɔy dida a ydɔ en va o i man trɔ ne agbə lə y kə y kəkə kpɔ ti mər. ⁴⁵Enyɔnudətə wo yrun ḥe bə wo a va əcɔ ənunyan co Mawu gbɔ Amə siamə kə sə i sc ɔe lə dada gbɔ à va əgbɔnyə. ⁴⁶Amə ḥdəken ḥkpi dada nə gbé amə kē co Mawu mə amə ḥnan kpɔ dada kpɔ. ⁴⁷Lə adodomə lə adodomə amə kə kadé ji a a nɔn agbə tegbəs. ⁴⁸Enyə i nyi agbə kpɔn a. ⁴⁹Mia dada wo du manne lə zogbəjì i wo ku. ⁵⁰Lə la i kpɔnɔn kə ḥdən co kjinjkorit a lə nə amə siamə kə du kpɔn ḥnan ḥka gbə ku o. ⁵¹Enyə nyi kpɔnɔn agbə agbə kə ḥdən co jinjkorit nə amə a də du kpɔnɔn ḥnan a nɔn agbə tegbəs kpɔnɔn kə ḥka va nan an yé nyi tiy gotoran nə xiscéaùmə yé gbə kpɔ kpɔ. ⁵²Yudatōwo vo do kpi i wo lə biɔ wo ḥdəki wo sə bə nə amə ḥnan la təy cɔ yé gotoran nə mi bə mia du mɔɔn. ⁵³I yésu lə nu nə wo bə lə adodo mə la adodomə nə mi y du aməgbətəvia yé gotoran kidé mi y nu yé hun à agbə ḥka nɔn mi a mə o. ⁵⁴Amə siamə ,kə du tiy gotoran i nu tiy hun à anɔn agbə tegbəs i man trɔ fɔn lə ḥkəkə kpɔtia nə. ⁵⁵Do bə tiy ran i nyi ənu dudu adodo à i tiy hun yé nyi aha adodo à. ⁵⁶Amə kə la du tiy ran i nutiy hun à ələ kidé y i un ca nan nɔn kidé. ⁵⁷Sigbə dada kə lə agbə a dɔy dida i ca gbə dada i un la gbə à to ḥnan mə a amə kə la du y an a nɔn agbə cagbə tiy nyə. ⁵⁸E la inyi kpɔnɔn kə ḥdən co jiykori ynyi kə mi a dada wo du i ku o amə kə la du kpɔnɔn ḥnan a nɔn agbə tegbəs. ⁵⁹Yésu lə nu ənyɔn ynan wo lə ədəxosc mə gakəmə ilə kpranu lə capernaum. ⁶⁰I yé dəkprɔvi ḥdə wo gakənə wo sə ənyɔn wo a wo lə nu bə Enu kpra kpra a senn mə i latəy sc ɔ e. ⁶¹Yésu nyan lə ḥekia nə bə yé dəkprɔvi wo lə gbɔn hunrui co ya lə nu nə wo bə

ηnan lə kpaca mi an.⁶²I nə nu kpɔ ləfi amə gbətɔ yé vi raa ilə qəca dé. Gbəngbəna i nan nə agbə gotora ya ydo ηdəken o⁶³Enyɔn kəwo ynu nə mi a wo a nyi gbəngbən kidé agbə.⁶⁴Gaynan mə a amə qəwo lə mia mə i wo ηlə kadé ji o do bə yésu nyan co gəmə jə jə amə amə kəwo ηlə kadé ji o i amə kəwo la va səe à.⁶⁵I nu bə Enu ηnan dɔ ηlə nu nə mi bə amə qəken ηka təŋ η va əgbənyə nə dada ηrɔn nə o.⁶⁶Lə ηnan gbə a ye dəkprɔ vi a wo sée ηgbə lə pkṛɔ do o.⁶⁷Yésu nu nə amə r wuiəvə bə mi a wo cao mi ka trɔ tə tñj gbə à.⁶⁸Simon petro lə qđo η nə bə a sc otɔ me gbo i mi à yi agbə te gbəs yé nyɔn wo lə asiwo.⁶⁹Mi kada ji i mi nyan bə ənyi kɔkɔ Mawu tɔ⁷⁰Yésu lə nù nə wò bə y nyi ə nyə i can nu aməwuiəvə wo à i amə qəka lə mi à mə i nyi abusan η an.⁷¹E lə sco rnu co judas η simon əvia iscariot qđo bə yé i nyi amə wuivə à wò mə tɔ qə ka kə ka sa yésu.

Chapter 7

¹Lə ənu ɻnan wo ɻngbə yésu yi əmɔ̄nji to gallelia mə dō bə ɻ yi bə yé a yi judée o dō bə judat̄wo ji bə yéwo awui.
²I fia yudat̄wo kidé tabernacles t̄wo zan ɻduq̄ t̄gb̄. ³I nɔ̄nviawo lə nu nə bə co lə la nə nanyi judée nə t̄ dəpk̄r̄viwo ca nan tən̄ kp̄t̄ d̄wɔ̄nan wo . ⁴Amə d̄k̄en ɻ w̄ ənu lə b̄b̄b̄ m̄r̄ nə i lə ji b̄ wo a d̄ sié lə gbaŋba o nə ələ w̄ ənu ɻnan wo a d̄ q̄ek̄iwo disa nə sciscéamə. ⁵Do b̄ yé n̄n viawo ɻtaca ɻlə kadérji o . ⁶Yésu nu nə wo b̄ tiŋ gamə ɻva do h̄ d̄o o v̄ a wo gamə s̄ḡb̄ d̄ gasiagamə. ⁷Xi scéamə ɻkat̄en̄ cri mi o v̄ a wo lə cri nyan d̄o b̄ ɻ q̄i nə qasə lə ɻ b̄ b̄ ɻ b̄ yé d̄ w̄ w̄ ɻnyon o. ⁸Mi a wo mi yi zan mə nyi ɻ k̄ yi azan ɻ nan mə o d̄o b̄ tiŋ gamə yva d̄o h̄ d̄o o. ⁹K̄ inu ənyon ɻnan wo nə wo j̄r̄ à aci Galélie. ¹⁰V̄ a k̄ nɔ̄nvi à wo yi azan du sco j̄r̄ a i yéca yi ɻnyi lə haho m̄ o v̄ a lə b̄b̄b̄ m̄. ¹¹Yuđat̄wo lə ji lə azan du sco fi i l̄. ¹²I wo lə d̄ a d̄jika ganygan co ɻ lə b̄ b̄ am̄ am̄ d̄ewo lə nu b̄ Enyi am̄ ɻnyɔ̄ngbi Am̄ d̄q̄o lə nu b̄ oo a l̄ kpr̄ am̄ wo bum̄n̄. ¹³V̄ à am̄ d̄k̄en ɻlə nui sisi o d̄o wo lə v̄cn̄n̄ nə yuđat̄wo . ¹⁴Lə azan du scoo a yésu yi ɻ d̄ scosc̄ m̄ i t̄ ənu kprakpra. ¹⁵E kpaca yuđut̄ wo i wo nu b̄ nə am̄ la w̄ m̄n̄ i nyan nu d̄o ən̄ ɻyi əd̄cm̄ k̄p̄ o . ¹⁶Yésu d̄on̄ nə wo i nu b̄ tiy nu kprapra ɻyi mi a t̄ o v̄ a am̄ k̄ d̄o ɻ q̄ida t̄ i . ¹⁷Nə am̄ d̄ q̄i b̄ ya w̄ yé j̄ji a nyan ənu kprakpra əla b̄ əco Mawu gb̄ aloo y lə əconu co d̄ekien y. ¹⁸Am̄ k̄l̄ sco nu co d̄ekia un à əl̄ ji yé yta dodo d̄ q̄i v̄ a am̄ k̄ l̄ r̄ ji am̄ k̄ d̄ e ɻ q̄ida yé dodo d̄ q̄i a am̄ ɻyan ənyi am̄ dodo i qu sco d̄ ɻȳl̄ un . ¹⁹Mɔ̄nsé ɻnan mi əsəà wo a gan ɻ k̄ a am̄ d̄k̄en ɻl̄ əsər̄ a wo d̄e o nu k̄i j̄ i ɻ i mi ji b̄ mi a wu ɻ. ²⁰Hao à ɻ nə b̄ ɻb̄ngb̄n̄ v̄en̄ lə t̄ ioanm̄ i l̄ ji b̄ ya wio . ²¹Yésu d̄on̄ i nu nə wo b̄ ɻ j̄r̄ ɻq̄eka k̄p̄ o i i kpaca mi a wo séé. ²²Mɔ̄nsé nu nə mi b̄ mi a co wo ɻnyi Mɔ̄nsé i nui o v̄ a t̄gb̄it̄ gbi wo i i l̄ gb̄ j̄en̄ ɻb̄r̄ a mi co vo nə am̄. ²³Nə w̄c̄ c̄ v̄ nə ám̄ ɻb̄n̄ ɻb̄njengb̄ i i n̄y i b̄ wòd̄l̄ Mɔ̄nsé ye səaji à n̄u k̄j̄o i mi l̄ w̄ sc̄m̄ fiēn̄ d̄ay d̄q̄ b̄ ɻndàd̄o nə am̄ ɻnyon ygb̄i l̄ ɻb̄njengb̄. ²⁴Mi ɻjk̄a k̄p̄ am̄ yé ɻk̄uvim̄ i s̄ ɻq̄ koj̄o nə o v̄ a mi d̄i koj̄o l̄ ənyon dodo m̄. ²⁵Yérusalem̄ t̄ wo d̄é l̄ nu b̄ ɻ nyi am̄ k̄ mi l̄ ji b̄ mia wu a ka . ²⁶Mi k̄p̄ əl̄ sco nu l̄ gbaŋba i wo ɻ l̄ nu ənyon d̄k̄en̄ nə o. Dum̄ m̄egan wo la t̄ ɻ nyi b̄ ənyi cristo a . ²⁷V̄ a mi ɻnyzan l̄ fi am̄ la co a v̄ a gak̄em̄ cristo la va a am̄ d̄ k̄ en̄ ɻka nyan l̄ l̄ fi i co o. ²⁸I yésu dasca l̄ d̄ sc̄orsic a m̄ i l̄ nu kprakpra m̄ an i nu b̄ mi d̄s̄i ɻ seé i mi nyan l̄f̄i ɻ coa nyi y va l̄ d̄ek̄i nȳa sio v̄ a am̄ k̄r̄ d̄ay ɻ q̄ida nyi ama dodo i mi ɻ d̄esio. ²⁹N̄ d̄esi d̄o b̄ ɻ cogb̄i i yé i d̄o ɻ q̄ida. ³⁰Wo jib̄ woa l̄ v̄ a am̄ d̄k̄en̄ l̄ ɻ t̄s̄ o d̄o b̄ yé gamə ɻsun̄ h̄d̄o o. ³¹V̄ a am̄ sugb̄ woo kadaji l̄ ha b̄ b̄ a m̄ i nu b̄ Gak̄em̄ kristo la va d̄ a gb̄ w̄ d̄esi bu wo wu k̄ am̄ l̄ w̄ a . ³²Pharist̄wo l̄ s̄ sigb̄ haho a l̄ ɻb̄n̄ hunrui co yésu yé nu w̄cn̄n̄ o y. ³³I yésu nu b̄ un̄ gb̄ l̄ mi a gb̄ nə gascosco d̄ wo i s̄ kpr̄edoa un̄ yik̄ am̄ k̄ d̄ay ɻ q̄ida gbo. ³⁴Mi a va jiy v̄a miy ka k̄p̄o o fi yik̄ à my kat̄ey va l̄ey nan o. ³⁵Yuđat̄wo l̄ nu l̄ wo d̄k̄i wo l̄ b̄ fi am̄ ɻnan yik̄ i miy kat̄ey k̄p̄e o. E kayi grec t̄ wo k̄ kaka d̄e a wo dom̄ i ɻv̄ l̄ kpr̄anu wo i a. ³⁶E ɻnyon k̄i i l̄ nu nan mia va yiy v̄ a miy ka k̄p̄yo fi ɻ yik̄ a miy kat̄ey va l̄eynan o. ³⁷I l̄ ɻk̄ek̄ k̄p̄tia nə azan ganygan d̄u qu à yésu cocit̄ i dasc nu b̄ nə cicom̄ l̄ ten̄ am̄ d̄ a nan va ɻgb̄ nȳa nə a va nu ci . ³⁸Am̄ k̄é k̄adé ɻjinyə sigb̄ ənu yrɔ̄nyrɔ̄n̄ a wo nui ən̄ à ət̄ caca wo la ca va gb̄. ³⁹V̄ a əl̄ nu ənyon ɻnan kudé ɻb̄ngb̄n̄ ka nə am̄ k̄ kad jia wo a va sc̄ ɻnan wo ɻb̄ngb̄ hadoo d̄ob̄ yésu ysc̄ ɻ yé dodo d̄e ji h̄ d̄oo. ⁴⁰Am̄ d̄ewo l̄ haho a m̄ gak̄em̄ wo s̄ yé ɻnyon k̄ i k̄ i nu à nu b̄ . ⁴¹Am̄ la i nyi kristo la v̄ a am̄ bu wo nu b̄ gallélie i kristo la co a. ⁴²Enu yrɔ̄nyrɔ̄n̄ wo yl̄ nu b̄ kristo a co David yé jijim̄ l̄ Bethléhem̄ ədu k̄ m̄ David l̄ a. ⁴³I mas̄omas̄ d̄o am̄ sugb̄awo m̄ cagb̄ yéto . ⁴⁴Am̄ d̄ewo l̄ wo do m̄ l̄ ji b̄ yé o a l̄ v̄ a am̄ d̄k̄en̄ ysc̄ al̄ t̄ e o. ⁴⁵I sc̄ja m̄egan wo tr̄ova yi ham̄ m̄egan wo kidé pharisito wo gb̄c̄ wo l̄ nu nə wo b̄ nukéj̄ i mi y kpr̄E va o . ⁴⁶S̄ ja m̄ajan wo d̄oy b̄ Am̄d̄ ɻn̄ nə mi ən̄ d̄ ca o. ⁴⁷Phariisit̄wo d̄oy nə wo mian wo ca wo ɻn̄ré mian . ⁴⁸E f̄ic̄ d̄e alo pharisito wo d̄e kadé ji k̄p̄a . ⁴⁹V̄ a am̄ sugb̄ lawo k̄ ɻnan əs̄e wo a wo donu wo . ⁵⁰Nicodéme Farisito wo d̄ekak̄er̄ va k̄p̄e d̄eq̄eça l̄ nu nə wo b̄ . ⁵¹Mi a s̄ a d̄ m̄on̄ b̄ woa q̄okojo nə am̄ d̄ k̄ wo yō ənu k̄ i w̄a. ⁵²Wo d̄o y i l̄ nu nə b̄ Gallilée t̄ wo i wo ca ənyi a Butam̄ k̄p̄ nə nan k̄p̄ b̄ ənyonuđet̄ d̄ey co Gallélie. ⁵³I am̄siam̄ tr̄oyi yé scom̄ .

Chapter 8

¹Yésu yi olive to a ji. ²Lə ḥgbangban si a ət̄r̄o yi əfəscoscōm̄ i aməvo séé lə va ḡb̄o E ghanren q̄e i lə kpranu wo. ³E nuŋrɔnt̄wo kidé ^pharisisit̄wo kpr̄o yɔnrun q̄eka k̄e wo kpr̄o i i lə w̄o mantélē a va ne i wo c̄o e dé agudom̄. ⁴I wo lə nu nə yésu b̄e Enukprat̄o mi kpr̄o yɔnrun la i i lə w̄o mantélē. ⁵Vɔà lə əséa m̄a a mɔnsə nu nə mi q̄e b̄e wo q̄o la scukp̄é am̄ ɻnan mɔnki nə wa kpr̄o coŋ moɔn. ⁶Wo ənyɔn ɻnan i s̄e t̄e kpr̄o cagb̄é wo a kpr̄o agɔj̄ej̄e lə un bub̄o ta q̄e i lə ɻrɔn nu lə anyigban m̄a kidé alɔ vi. ⁷Sigb̄e wo kpr̄o i ḡb̄e lə ka ənyɔn en s̄e a yésu k̄o ta yiyi i nu nə wo b̄e am̄ lə mi a dom̄ k̄e y w̄o ənuŋcōn kpr̄o nan c̄o əkpr̄o nyɔnrun j̄ɛŋk̄o. ⁸I i ḡb̄e tr̄o bub̄o ta i ḡb̄e lə ɻrɔn nu lə anyi gban m̄a kidé alɔvi. ⁹K̄e wo s̄e ənyɔn ɻnan wo lə co q̄eka ə t̄j̄i co am̄ gansco wo ji. ¹⁰Nuwuwu a m̄a a əva kpr̄o yésu kidé nyɔn run kələ wo coŋ dom̄ a. ¹¹I i co i lə nu nə b̄e nyɔnrun fi am̄ k̄e kpr̄o wo va wo q̄e Am̄ d̄ek̄en o ascot̄ yésu nu nə b̄e un ca nyiyun ka w̄o und̄ k̄en nə wo yi kagb̄e w̄o ənuŋcōn k̄e o. ¹²Yésu ḡb̄e tr̄o d̄e am̄ sugb̄e wo i nu b̄e Enyə nyi scisceam̄ yé hlenklen am̄ k̄e kpr̄o jun do à ɻka z̄n lə zublum̄ o v̄o a a kpr̄o agb̄e yé kand̄. ¹³Pharisit̄ wo lə nu nə b̄e wo q̄a wo ɻta ələ d̄i q̄asə lə d̄ek̄iwo un t̄c̄o q̄asəd̄i ɻnyi adodo ɳ̄ o. ¹⁴Yésu d̄on ɳ̄ nə wo b̄e nə ɻla d̄iqasə lə d̄ek̄inyə un an tiyun q̄asəd̄i ənyi adodo un yan lə fi un co i fi un yik̄o v̄o à mi a wo mi y yan lə fi unco o i mi y yan fi un yik̄o ɔo. ¹⁵Mi lə sconu lə ranm̄ m̄a nyan ɳ̄ lə d̄o ko jo nə am̄d̄ek̄en o. ¹⁶Vɔ a nə un lə d̄o kojo a t̄in un kojo d̄odo nyi adodo do b̄e ɻnyi ɳ̄ nyəd̄ek̄en i le o un le ε kidé dada k̄e d̄on q̄ida à. ¹⁷Lə mi a s̄e m̄ à wo ɻrɔn q̄e b̄e am̄ am̄v̄e yé q̄asə q̄idi nyi nə adodo. ¹⁸Nyi unta i lə d̄i q̄asə lə d̄ek̄ien un i dada k̄e d̄on q̄ida ca lə d̄i q̄asə lə ənu nȳe. ¹⁹Wo lə nu nə b̄e t̄c̄o dada q̄e yésu d̄on b̄e niy d̄esi un o nənə k̄e mi ɳ̄ d̄esi t̄in dada ca. Nəa mi d̄esi un an mi a va d̄esi t̄in dada ca. ²⁰E lə nu ənyɔn ɻnan wo gakəm̄ i lə kpr̄ami lə əfəscoscō m̄a k̄e lə tresor yé kpaq̄eka i am̄ d̄ek̄en ɳ̄léo d̄o b̄e yé gamə ɻnj̄sun haq̄o o. ²¹Egb̄e tr̄o lə nu nə wo b̄e un yi k̄o mi a va j̄in kat̄ej̄ va lə lə fi u yik̄o à o. ²²Yuq̄at̄wo lə nu b̄e Am̄ k̄e nu b̄e mi ɳ̄ kat̄ej̄ va lə fi i yik̄o a q̄ée əka ve d̄eka əv̄e i ku a. ²³Yésu lə nu nə wo mi lə anyi gban m̄a nyan un lə ji. Mi a wo mi nyi sc i əce am̄ t̄o nyan un nyi scisceam̄ o. ²⁴Nann cagb̄e t̄o à un lə ni nə nu b̄e mi à ku ci mia nuŋcōn wo m̄a nə nȳi b̄e mi ɳ̄ əj̄inyə à mi à ku ci mi a nuŋcōn wo m̄. ²⁵M̄e wo a nyi wo lə biesə ənə yésu d̄on nə wo b̄e ²⁶Enyɔn sugb̄o leŋ̄ b̄e man nu i s̄e d̄okojo nə k̄e kan mian v̄o a am̄ k̄e d̄on q̄ida ənyi adodo nu t̄o i un lə nu lə əciacéam̄ ənu k̄e wo un s̄e co ḡb̄o à. ²⁷Wɔ ɳ̄ s̄e ḡom̄a b̄e ələ sco nu d̄e dada un o. ²⁸Yésu nu b̄e gakəm̄ mi a va do am̄ ḡb̄et̄o yé vi d̄a əj̄ia gaŋnan m̄ à mi a nyan ənu k̄e ɳ̄ nyian i nyiun lə wo ɻq̄ak̄en lə d̄ek̄ien si o sigb̄é tiyun dada kpr̄a un d̄o a yé i un lə nu. ²⁹Am̄ k̄e d̄o ɳ̄ q̄ida ələ kid̄ej̄ i ɻgb̄e nȳa d̄ek̄en q̄en q̄e o d̄o b̄e d̄o b̄e un lə w̄o ənu k̄e j̄oncōn ɻk̄oa tegb̄ee. ³⁰Gakəm̄ yésu lə nu ənyɔn ɻnan wo a am̄ sugb̄o kad̄ ej̄. ³¹I yésu lə nu nə yuq̄at̄wo k̄e kad̄ej̄i a b̄e nə mi sc̄ t̄injun nyɔn wo j̄isə a i mi a nyi t̄injun nukpravi adodom̄. ³²Mi à d̄esi ənyɔn dodo i ənyɔn dodo à la w̄o i mi à n̄on mi a d̄ek̄isim̄. ³³Wo lə d̄on nə b̄e mi a wo a mi nyi Abraham yé j̄iji m̄e vi wo i mi y nyi am̄ am̄scecre nə m̄a d̄ek̄en kpr̄o o nə a w̄o mɔn i lə nu ənə mi a va n̄on mi a d̄e ki si. ³⁴Yésu d̄on nə wo b̄e lə ənyɔn dodo m̄a lə ənyɔn dodom̄ un lə nu nə mi b̄e am̄ siam̄ k̄e w̄o nuŋcōn a ənyi am̄scescré nə ənuŋcōn. ³⁵Am̄scescré yun vonɔn lə yé scom̄ o v̄o a əv̄i ya vo nə d̄e tegb̄ee. ³⁶Eagb̄eynant̄ à nə ə vi lə mi a m̄ mia vo. ³⁷Un nyan b̄e mi nyi Abraham yé j̄ijim̄ vi wo mi ji b̄e mi a wuŋjun d̄o b̄e t̄injun nyɔn ɻj̄ej̄i nə mi o. ³⁸Un lə nu ənu kpr̄o lə t̄injun dada ḡb̄o a wo i mian wo ca mi lə w̄o ənu k̄e mi s̄e lə mi a dada ḡb̄o a. ³⁹Wo d̄on i mi nə b̄e mi a dada nyi Abraham yésu lə nu nə wo b̄e nə mi nyi Abraham yé viwo a mi à va w̄o d̄o k̄e Abraham lə w̄o a. ⁴⁰Ganyk̄a mi lə ji b̄e yé wo a wu ɻjun ənyə am̄ k̄e lə nu ənyɔn dodo k̄e ɻjsə lə Mawu ḡb̄o a Abraham ɻjun w̄o nə va yi o. ⁴¹Mi b̄e mi lə w̄o mi a dada yé d̄odasi wo lə nu nə un nyi b̄e nu ɻjun w̄o j̄o t̄o d̄e o mi à dada i nyi Mawu. ⁴²Yésu nu nə wo b̄e nə Mawu nyi mi a dada mi d̄o la rɔn un d̄o b̄e d̄e kien si o v̄o a yé d̄oy q̄ida. ⁴³Nu k̄ej̄o i mi ɻla s̄e t̄injun nyɔn wo mi yun kat̄ej̄ s̄e o. ⁴⁴Abusan un yé i nyi mi a dada i mi ji b̄e mi a w̄o abusan un yé rɔnrɔn nu k̄e nyi mi a dada E nyi am̄ wuto co ḡom̄ej̄am̄ i un ji n̄on ənyɔn dodo o i ənyɔn dodo yl̄e si o gakəm̄ i lə ə nyi viscot̄o kidé visco wo dada. ⁴⁵Gank̄a à miy kad̄ əj̄inyə o d̄o b̄e un nu nə ənyɔn dodo. ⁴⁶M̄e lə mia m̄ i lat̄e ɳ̄ b̄e un lə scovi nə ɳ̄ lə nu ənyɔn dodo nukəiŋ̄ mi yun ka kad̄ əj̄inyə o. ⁴⁷Am̄siam̄ k̄e nyi Mawut̄o à s̄e nə Mawu ḡb̄e v̄o à mi ɻjun lə s̄e o d̄o b̄e mi ɻjun nyi Mawut̄o o. ⁴⁸Yuq̄at̄wo lə nu nə b̄e mi à nyɔn ɻj̄o nə mi nu b̄e ənyi samariat̄o wo i gbɔngbɔn makɔmak̄ lə m̄ o a. ⁴⁹Yésu d̄on nə wo b̄e gbɔngbɔn ɳ̄ lə m̄ nȳe v̄o à un lə ka fu t̄in dada i mi à wo min̄ lə kafui ɻjun o. ⁵⁰Nyi yun lə ji nyi ɻta yé dodo d̄e ji o v̄o a am̄d̄ek̄a lə ji i lə d̄okojo. ⁵¹Lə ənyɔn dodom̄ lə ənyɔn dodom̄ un lə nu nə mi b̄e nə am̄ d̄e sco t̄in jun yɔn à ɻka kpr̄o əku ḡbaq̄e o. ⁵²Yuq̄at̄wo lə nu nə b̄e ifia a i mi nyan b̄e gbɔngbɔn v̄ɔnen lə t̄c̄o ranm̄. Abraham kidé ənyɔnuq̄et̄o wo ku va yi i wa lə nu b̄e nə am̄ k̄e sc ɔ yé nyɔn wo a yka d̄o əku kpr̄o ḡbaq̄e o. ⁵³Un ci wu mi a dada Abraham k̄e ku va yi à o un nyi ənə à Enyɔnnuq̄et̄o o wo ca ku nə wɔnja ələ kpr̄o d̄ek̄iwo mɔn man. ⁵⁴Yésu d̄onun b̄e nə un lə do d̄ek̄inyə d̄e jia tiy dodo ji à nyi ḡba lə t̄in dada k̄e mi lə ȳo b̄e mi a Mawu à yé i lə doyun d̄ej̄i. ⁵⁵Minj̄un d̄esiq̄e kpr̄o o v̄o a nyan d̄esi nə un nu b̄e nyi ɻjun d̄esia manyi viscot̄o sigb̄é mi a ca wo ənə gank̄é à un d̄esi i i un sc ɔ n̄on yé nyɔnd̄e. ⁵⁶Mi à dada Abraham kpr̄o j̄ij̄o k̄ewo jiyun an k̄e kpr̄o à əj̄ij̄e. ⁵⁷Yuq̄at̄wo lə nu nə b̄e wanjun sc ɔ əesco hohaciwo haq̄oo i əkpr̄o Abraham à. ⁵⁸Yésu d̄onun nə wo b̄e lə ənyɔn dodo m̄ lə ənyɔn

Chapter 8

dodomə un lə nu nə mi bə gbɔ̃asco wo a ji braham nyan yun le .⁵⁹ Wo fɔ̃ kpəwo i lə scui vɔ à yésu si wla i do lə ədəesco sc ɔa mə.

Chapter 9

¹Gakəmə yésu va yi kɔ à əkpc̄ amə dəka kə nyan wo gakəmə wo ji i. ²Yé nukpraviwo lə biesé bə Enukpratcc̄ məe i wɔ nuvən amə i alo yé ji la wo i i wo ji unukvitənnən³Yésu qoŋ bə amə ɳnan aloo yə dadawo wɔ ənu vɔn o vɔ à nə Mawu yé dəwəwɔ wo nan zé lə ji. ⁴Mi qo la wɔ amə kə də ɳ un dīqə yé də wo gakəmə ənju kə a Ezan ka do i amə dəken un katəŋ gba wɔdɔ o. ⁵Gakəmə un va sciscə amə un nyan kɔn kidé ətan i i cœ sisi də yé ɳkuviwo yi. ⁶I nu nə bə yi i ve lə ci lə ətəmə i amə a yi i ve ləci i kə i trɔva i lə kpəŋnu. ⁷I yé sclɔŋ kidé amə kə kpɔ ne i biɔ nə nu ɖədəcaa bə ɳnyi amə kə kanren nə də i biɔ nə ənu kə à . ⁸Amə dəwo nu bə yé i Amə buwo bə oo vɔ a amə à qjii vɔ à i nu nə wo bə Enyə i. ⁹Wo lə nu nə bə i nə wɔ mɔn i lə kpɔ ɳnu. ¹⁰I i qoŋ nə wo bə Amə kəwo ɳnə bə yésu à yé i nyan baba i sə tutu tiŋ ɳkuvi wo ji i bə i nu ɳun bə ma ve ləci lə ətəmə i kəŋ kər tiŋ ɳkuviwo à un tɔ ɳnu kpəkpc̄. ¹¹Wo lə bie sé bə fi i lə i i dəjən bə nyan o. ¹²Wo kp̄rɔ amə kə nyan ɳkuvitənnən va yi a yi nə phharisitɔwo. ¹³Lə sabbat yé ɳkəkə gba i yésu nyan baba isə hun ɳkuvi nə. ¹⁴I pharisitɔ dəwo nu bə Amə la yco Mawu gba o dəbə un lə bu sabbat Amə buwo nu bə nə ənunçən wɔtɔ a wɔn nɔn i təyun wɔ ənuijɔn ɳnan i man va wo mə. ¹⁵Wogbə trɔ a amə kə nyan ɳkuvitənnən gba kə nə ələ nu co corj mɔn kə i hun ɳkuvi nə wo Amə à lə də qo ɳnə wo bə Enyɔnudetcc̄ i. ¹⁶Vɔ a wo ɳun lə ji bə yé wo à kadə ji bə ənyi ɳkuvitənnən i ifia i lə kpɔynu o wo va yɔ ɔ yé ji la wo. ¹⁷Wo lə biɔ jilawo sə bə mi a vi kə mi ji ɳkuvitənnuɔn nə i wɔ mɔn i lə kpɔynu un ifia. Ji la wo dəjən nə wo bə mi nyan bə mi a vi i i mi ji ɳkuvitənnuɔn. Nə i wɔ mɔn i lə kpɔynu un ifia. ¹⁸Jila dəjən nə wo bə mi nyan bə mi a vi i i mi ji ɳkuvitənnən. ¹⁹Nə i wɔ mɔn i lə kpɔynu ifia mi yun nyan o i mi ɳun dəsi amə kə hun ɳkuvi nə o mi bie yé ɳta cien i la tə yun dəjən nə mi. ²⁰Yé jilawo sconu ənə dəbə wo lə vɔn vən nə yuđatɔwo do bə yuđatɔwo dədəqə də ca bə yé wo a nyan amə kə la nu bə yésu i nyan kristo à lə ədəesco scɔɔ amə. ²¹Cagbə ɳnan tɔ i yé ji la wo də ɳ bə E cien mi biesé. ²²Lə zəvə a tɔ wo yɔ amə kə ɳkuvi tɔn nɔn va ji a lə nu nə bə do Mawu dəjí mi nyan bə amə la a nyan ənunçən wɔtɔn. ²³I amə ynan dəjən bə nyan yun nyan nə i nyan ənunçən wɔtɔ o E nu kə un nan un nyan ɳkuvitənnən i nyan ifia ylə kpɔ ynu. ²⁴I wo lə nu nə bə nə i wɔ nə wo mɔn i na i hun ɳkuvi nə wo mɔn. ²⁵E dəjən bə un nu nə mi vɔ vɔ à mi ɳ lə dəjən o nə mi wɔ mɔn i ji bə mi a trɔ sə kə mi a ca wo mi ji bə mi a trɔ zu yé nukpraviwo a mi ji a. ²⁶Wo lə zui i mi bə mi nyan yé nukpraviwo vɔ a mi a wo mi nyan yé nukpravi. ²⁷Mi nyan bə Mawu sconu nə mɔnsé vɔ a miŋ nyan lə fi amə la co o. ²⁸Amə à lə dəjən i mi bə Ekpacanj bə miŋ nyan fi i co o vo à ənan tiŋ ɳkuviwo kpɔ ɳnu. ²⁹Mi nyan bə Mawu ɳdɔ nə to əmνçən wɔtɔwo vɔ à nə amə də nyi amə jɔjɔ i wɔ nə yé jiji à ə dəjən toé. ³⁰Co kəkə sciscamə yé gə mə jə jə à mi ɳ sə kpɔ i wo nu bə amə dəken hun ɳkuvi nə amə kəwo ji ɳkuvitənnən. ³¹Nə amə un nyan Mawu tɔ a ɳun katəŋ wɔ nə o. ³²Wo lə dəjən nə bə wo jiwo də nuvɔen mə i nu kə i əka kp̄ra mi i wo dədə sciscənū. ³³Yésu sə bə wo nyen yə do lə ədəescosɔ à mə i i va kp̄e ε i nu nə bə Ekadə amə gbətə yé vi ji à. ³⁴I i dəjən i nu bə mə ənyi ascotɔ ɔ nə mantə ɳ kada əjio. ³⁵Yésu dəjən nə bə Ekp̄ce i yé i lə sco nu kidéo. ³⁶Amə a də ɳ nə bə Ascotɔ un kadə ji i i sen. ³⁷Yésu nu bə Enyi tiŋ də dasi kə un va sci ə amə bə amə kə wo nyan ɳkuvitənnən wo a nn kpɔ ɳnu i amə kə lə kpɔ ɳnu wo a nan trɔ zun ɳkuvitənnən. ³⁸Pharisitɔwo də kə lə ɳnan kidé à wo à sə ənyon kə i nu a wo i lə dəjən nə bə mi a wo ca mi nyan ɳkuvitənnuɔn. ³⁹Yésu dəjən nə wo bə nə mi nyan ɳkuvitənnən mi ɳ ka gba lə nuvɔen mə o vɔ à un ifia mi lə nu bə yewo lə kpɔ ɳnu i mi à nuvɔen gba le də.

Chapter 10

¹Lə adodomə lə adodo mə un lə nu nə mi bə amə kə un to sc ɔ scɔ nu i qo əgbəkpo a mə o və a kə to əmccən bu i qo mə an amə ɳnan nyi frafitɔ kidé aməwuto . ²Və a amə kə to scɔ scɔ à mi i qo mə an yé nyi ənutɔ. ³Ekpo a ji kprɔtɔ la hun əhɔn nə Egbo à wo la sə yé gbə i a yɔ wo ɳkɔ i la qə wo do. ⁴Gakəmə i qə yéto wo séé do a ə jənə ɳkɔ nə wo i əgbə a wo nan lə kprɔtɔ do qo bə wo dəsi yé gbə. ⁵Worj kprɔtɔ nə amə bu do o və a to vo nə ɳnan wo si nə nə qobə won lə sə aməbu yé gbə o. ⁶Yésu do lo ynan nə wo nə wo və a wo yun sə yun qəken gɔmə o. ⁷I yésu gbə trɔ lə nu nə wo bə lə adodomə lə aodomə un lə nu nə mi ənyə i nyi əgbəkpo a yé hɔn. ⁸Amə kə va jə ɳkɔnja wo séé nyi frafitɔ kidé aməwuto wo və à əgbəwo ɳjun qoto wo gbəo. ⁹Enyə nyi əhɔn an amə siamə kə la qo mə to əgbə nyə à akpo agbə du. ¹⁰Frafitɔ ya va nə bə yé a va fifi i wu i kaka nu wo nyan un va cagbətɔ wo a kprɔ agbə sugbə sugbə. ¹¹Enyə nyi əgbə kprɔtɔ yɔngbi Egbo kprɔtɔ tɔ yɔngbi cɔ nə yé gbə nə yé gbə nə yé gbəwo. ¹²Amə kə lə kprədəjŋun à ɳnyi əgbəkprɔtɔ o i əgbə qəken ɳnyi yéto o nə i kprɔ əhla gbənɔn an asigbə əgbə a wo qə i əhla nan qəwo mə i wo à caeunen. ¹³E sinçon qo ənukənti à jocoscotɔ i nyi i un sə və və nə əgbə a wo o. ¹⁴Enyə i nyi əgbə kprɔtɔ yɔngbian un dəsi amə kə nyi tiŋunyə wo i wo ca wo dəsi un . ¹⁵Tinj dada dəsi un i un dəsi tiŋ gbə wo. ¹⁶Egbə buwo gbə lə asinyə i wo ylə əkpo əlamə o Ejə bə man kprɔ wo ca va i wo a sə tiŋ gbə. kəŋ gbəsɔ o nyi əgbəkpo qəka kidə əgbə kprɔtɔ qəka. ¹⁷Mi kprɔ ənu kə də i rɔn nə tiŋ ɳyon gbə un cɔ nə tiŋ gbə nan nɔn cagbə man trɔ sc ɔe. ¹⁸Amə qəken ɳkata y sc ɔe o və à nyi ta i la sə nan un qo unsen kə man sə un sc ɔe à tiŋ dada i wɔ qoqo qəe yun. ¹⁹Manman gbə trɔ va yuqatə wo domə cagbə yé nyɔn à wo. ²⁰Amə akpagantɔ tɔ lə nu bə gbəngbən vɔn en lə mə i lə fru ətagbə nə nu kə ijɔ i mi lə qotoé. ²¹Amə qəwo nu bə ɳnyi amə kə gbən gbənɔn lə zan yé nu wɔ nan kə o gbən gbən vɔn à təyun hun ɳkuvi nə ɳkuvitɔnnɔ à. ²²Yé jilawo sconu ənə qobə wo lə vɔn vɔn nə yuqatəwo do bə yuqatə wɔ qoéqə qə ca bə y wo à nyan amə kə la nu bə yésu i nyi kristo à lə əqəesco scɔamə . ²³Cagbə ɳnan tɔ i yé ji la wo qo ɳ bə Ecién mi biesé . ²⁴Lə zəvə à tɔ à wo yo amə kə ɳkuvi tɔn nɔn va yi à i lə nu nə bə do Mawu dəji mi nyan bə amə là à nyi ənunçen wɔtɔ . ²⁵I amə ynan qoŋ bə nyi yun nyan nə i nyi ənunçen wɔ tɔ o Enu kə un nyan un nyi ɳkuvitɔnnɔn i nyi ifia ylə kprɔ ynu. ²⁶I wo lə nu nə bə nə i wo nə wo mɔn i nə i hun ɳkuvi nə wo mɔn . ²⁷E qoŋ bə un nu nə mi vɔ vɔ à mi ɳ lə qo toŋ o nə mi wɔmɔn ijɔ bə mi àn trɔ sə kə mi àn ca wo mi ji bə mi a trɔ zu yé nukpraciwo à mi ji à. ²⁸Wo lə zui i mi bə mi nyi yé nukpraviwo vɔ à mi a wo mi nyi mosə yé nukpravi . ²⁹Mi ynan bə Mawu sconu nə Mɔnsə vɔ à miŋ nyan lə fi amə l co o. ³⁰Amə à lə qoŋ i nu bə Ekpacaj bə miŋ nyan fi i co o vɔ à ənan tiŋ ɳkuviwo kprə ɳnu. ³¹Mi nyan bə Mawu ɳqo nə to ənunçen wɔtəwo o vɔ a nə amə qə nyi amə jɔjɔ i wɔ ɔ nə yé ji ji à əqədonəoé. ³²Co kə kə sciəamə yé gɔmə jə jə à mi y sə kprɔ i wo nu bə amə qəken hun ɳkuvi nə amə kəwo ji ɳkuvitɔnnɔn . ³³Nə amə ɳnan un nyi Mawu tɔ à ɳjun katəŋ wɔ nə o . ³⁴Wo lə qo ɳ nə bə wo jiwo də nuvçen mə i nu kə i əka kprə mi i wo qəə do də sci scənu . ³⁵Yésu sə bə wo nyen yə do lə əqəesco scsa mə i i va kprɔ i nu nə bə Ekadə amə gbətɔ yé vi ji a . ³⁶I i qoŋ i nu bə mə ənyi asotɔ nə mantə y kadə ə ji o . ³⁷Yésu qoŋ nə bə Ekpɔtɔ i yé lə sco nu kidé o. ³⁸Amə à qo ɳ nə bə Ascotɔ un kado ji i i sen. ³⁹Yésu nu bə Enyi tiŋ də dasi kə un va sciāamə bə Enyi tiŋ də dasi kə un va sciscəamə bə amə kə wo nyi ɳkjuvitɔnnɔn wo a nan kprɔ ɳnu i amə kə lə kprɔ ɳnu wo à nan trɔ zun ɳkuvitɔnnɔn . ⁴⁰Pharisisitɔwo qə kə lə ɳnan kidé à wo à wo à sə ənyɔn kə i nu à wo i lə qoŋ nə bə mi a wo ca mi nyi ɳkuvitɔnnɔn . ⁴¹Yésu qo nə wo bə nə mi nyi ɳkuvitɔnnɔn mi ɳ ka gbə lə nuvçen mə o. ⁴²Və à ifia mi lə nu bə yéwo lə kprɔ ɳnu i mi à nuvçen gbə le qə.

Chapter 11

¹Amə qəka lə kəwo yənə bə lazare kə lə də qə E lə Béthanie Marie kidé Marthe yé dida wo du mə. ²Lazare nyi Marie yé nənvi nyonrun kə cə ami sisi də si nə ascotəaji i cə yé dawo isə tutu yé fəwo. ³Didəwo amevə doen qida yésu i lə nu bə ascotə kpo amə kə ə rənən nə à ələ lədə. ⁴Kə yésu sə ənə a nu bə Edə ɳnan yun nyi əku də o və cə cagbə Mawu yé dodo dəji nan to əvia ji nə wo a do é cəs dəji. ⁵Yésu rənə Marthe diqə kidé Lazare. ⁶I gakəmə yésu sə bə lazare lə lə ədə à ə gənən ɳkəkə aməvə kpé lə fi i lə qə à. ⁷Lə ɳnan gə à ənu nə yé nukpraviwo bə mi à trə yi judée⁸E nukpravi à wo nu nə bə Rabbi ga əla mə à yuqatəwo lə scu əkpə wo i agbə trə yi a. ⁹Yésu doŋ bə ɳjunkəkə amə wuiəvə yle nə ɳkəkə qəka nə amədə zən la ɳkəkəmə un ka krə afə o qə bə ə lə kpo ɳnu lə ɳkəkə kə kə qə lə scisc à mə à¹⁰Gakəmə i lə zən lə əzan mə à krə afə qəbə ɳlə kpçynu o. ¹¹Kə i nu ənyən ɳnanwo séé jrəcə i səŋkpə mi à sclə lazare lə danrə un ka yi ve nyəen¹²Nukpravi a wo lə nu nə bə Ascotə nə i lə danrən an yé una la yən. ¹³Yésu lə nu nə wo bə lazare ku və à wo a bubə arçə ɳtaŋta. ¹⁴I yésu nu adodo nə wo lazare ku. ¹⁵Un lə kpo jiј bə nyi un lə o nə mi a kada kji ifia à mi à yi. ¹⁶Thomas kə wo gə yənə bə dydime nu nə nukpravi vi a wo bə mi à ca wo mi à yi nə mi a ku kidé¹⁷Gakəmə yésu qə o əsə bə lazare lə wə ɳkəkə amənə lə yədomə və. ¹⁸Bethanie tə bə yérusalem sigbə kilometre amɔnuwu atɔn ənə. ¹⁹Yuqatəwo va Marthe kidé Marie i va lə faji nə wo lə wo nənvi wu. ²⁰Gakəmə arthe sə bə yésu gənən an ə və do goe və cə à Marie ya kanren dé ascomə qə. ²¹I Marthe nu nə yésu bə ascotə nə əmə ləla tiŋ nənvi ɳka ku o. ²²Və a ifia un nyān bə ənu sianu kər əbiə Mawu à a wəs nə wo. ²³Yésu nu nə bə tə nənvi la trə fən. ²⁴Marthe lə nu nə bə un nyān bə à trə kpo agbə wo ka gə fən amə wo lə ɳkəkə kpcti kpctia à mə. ²⁵Yésu doŋ nə bə ə nyi i nyi trə trə fən à kidé agbə à Amə kə kada ejii nyi à nən agbə lari əku. ²⁶I aməəiamə kə lə agbə i kada ejinyə à ɳka ku gədə o E scə ji sə à. ²⁷E nu nə bə əsə ascotə un kada ji bə ə wo i nyi kristo Mawu yé vi kə gənən sciscəamə à. ²⁸Kə i nu ənyən və à ə trə yi i ve yə Marie yé dida də akpaqəka E lə nu nə bə Enukpratə lə la i lə yəwo. ²⁹Gakəmə i sə ənə à əco kaba i yi gbo³⁰Yésu un qə ədu à mə hə qə o qə bə ələ lə fi Marthe va do go é lə à. ³¹I gakəmə yuqatəwo kə va i lə ascomə kidé i lə fafi nə wo à kpo Marie i i co sudu do wo kprəedo i bubə ə ji kə yə do à to i ka ve fanvi i. ³²Gakəmə Marie qə lə fi yésu lə i i kpo à ejəjəndə yé kə mə i nu nə bə ascotə nə əkələ la tiŋ nənvi un ka ku o.³³Gakəmə yésu kpo i lə fan vi an i i kpo yuqatəwo ca kə lə fanvi wo a əcaka lə yé susu mə. ³⁴E nu bə fi mi cəs do wo qəy nə bə aəcotə va nə nan kpo. ³⁵Yésu fanvi. ³⁶I yuqatəwo nu bə mi kpo sigbə i rən lazare do a. ³⁷Və à amə qə wo lə wo mə nu bə amə la i hun ɳkuvi nə amə kə yun lə kpçynu à un ka tə un wə ɳdə nə amə la ɳka ku a. ³⁸I yésu kə gə yi qəkiamə sugbə a yi yə do a gbo E nyi ədo i əkpə lə nu. ³⁹I yésu bə mi qə əkpə a marthé Lazare yé dida amə ku ku à nu nə yésu bə Ascotə ifia à yé goto la lə nyinycən və qəbə ɳkəkə amənə kə i ku kə. ⁴⁰Wo lə nu nə bə un nu bə nə mi kada ji a mian kpo Mawu yé dodo qəji a. ⁴¹I wo qə əkpə à ji yésu kpo jinqori i nu bə dada un lə cio qəbə ədo to un. ⁴²Un nyān bə əqə nə əto un gasigamə və a cagbə amə ka kə sci sclə də un de a wo yé i də i nu ənə nə wo a tə yun kadəji bə əwo i də un qida. ⁴³Kə i nu ənyən ynan wo jrə à əda sca siysi lazare do. ⁴⁴Amə kuku à do yé lə wo kidé yé fəwo lə blabla kidé banda də i yé ɳkuvima cəndə kidé a vən i yésu nu nə wo bə mi tu kə e nə mi à gə qə nan a yi. ⁴⁵I yuqatəwo kə va Marie gbo à kpo ənu kə yésu wə à i kadəji. ⁴⁶Və a amədəwo trəjī pharisisitəwo gbo i ve lə nu ənu kə yésu wə a nə wo. ⁴⁷I vəsala gangan wo kidé pharisisitəwo yə bə bə i nu bə nə mi a wə mən amə la lə wə ənu ji ɔn wo sugbə. ⁴⁸Nə mi gədə ənə a mi a va kadəji i romantə wo wo ava i vascə nu à toho lə ədu a mə. ⁴⁹Ganjnan mə a amə qəka kəwo yə nə bə caiphe i nyi vəsalagan lə əesco ɳnan mə an nu nə wo bə mi ɳn nyān undəken. ⁵⁰Mi ɳ nyān bə nə amə qəka ku lə amə wo mə an ənyən wə bə ədu a sée nan crən à. ⁵¹Və a ɳ lə nu ənyən ynan lə qəkia si o qə bə i nyi vəsa la gan lə əesco ɳnan mə an əkpə əscəmə bə. ⁵²Yésu qə la ku dé ədu à ta un nyi nə ədu a qəken o və a nə mawu vi kə kaka wo a wo a bə də tohodqəken. ⁵³Co gboynan wo lə wə qə sigbə wo a wə mən i wu yésu. ⁵⁴Yésu un gə lə zən to afisiasi lə yuqatəwo domə o və à ə do i yi ədu qə ka kə tə bə zogbəji lə ədugan mə kidé yé nukpraviwo wo. ⁵⁵Di dito ɳ ɳzan nə yuqatəwo tə bə Aməsiamə lə yi yérusalem co afisiasi gboasco diditonjan an nan qə nə wo a tə yun krə wo goto wo. ⁵⁶Wo lə yi jésu i lə bič wo qəkiwo sə gakəmə wo lə əqəasco sc à mə an bə nə mi lə bumən un ka va a zan du sco à. ⁵⁷Vəsala gangan wo kidé pharitəwo nan gə bə nə amə qə nyān lə fi yésu lə à əqə la nan mi an nyān nə mi an lə .

Chapter 12

¹ηkèkè aman dèn jèjkò nè didito amè zan yésu yi béthanie lè fi Lazare kè i fòn co amè kuku wo mè lè à. ²Wo qà ñdudu nè Marthe lè man ñdudu à i Lazare lè amè kà lè ækpròn ñti ñ kidé yésu à wo mè. ³I Marie cò ceru əyodèrka adodo kè lè hòn fliflian i sè sisidøyésu yé fò wo un i tutu yé fò wo kidé yé qà céru a yé hòn hòn sco amè séé. ⁴Judas Iskariot yé nukpraviwo do mè tò qà ka amè kà sa yésu à nu bè. ⁵Nukè ijo i wo ñ sa ceru la saki amɔntɔn nè wo a cò əho ñnan isè man nè wamɔnɔn wo o. ⁶E lè nu ənə dò ənukèdè à əlè fan nè wa mɔnɔn wo vò à qò bè ənyi fla fitò yé i kpo nè əho gba ji i cò nè kà wo cò nè dè mèan. ⁷Yésu nu bè mi gba dè kpop E lè wò cò e nè tiŋ idigbè i. ⁸Wa mɔnɔn wo a leqè gasiagama vò ñà nyè un ka nɔn mi à gbo tegbèe o. ⁹Ifia yuða yé mè ha gan wo sè ba yésu va i wo ca wo va yun nyi cagbè yésu tò qàdè o vò à nè wo a kpo Lazare kè yésu fòn lè amè ku ku wo mè an. ¹⁰Vɔsato ganjgan wo ji bè yé wo à trɔ wu Lazare. ¹¹Do bè cagbè yé tò i yuðatò gbogbotò co i lè kadè dé yésu ji. ¹²lè ñkèkè amɔntɔn à gba à amè ha gan wo va azan du sco gakèmè wo sè bè yésu gbɔnɔn jérusalem. ¹³Wo cò ədəbayawo i do i ve do go é i lè dasca siysi hosanna wo a yra amè kà va lè ascotò yé un kòmè Israel tò wo fio. ¹⁴Yésu kpo kète vi qèka i jà ji sigbè wo yrɔn un dè ənə. ¹⁵Ka vɔn vɔn nè un dè kén o sion yé nyorunvi kpo tò fio gbɔnɔn i kanreen dè kète kète vi ji dè. ¹⁶Yé nukpraviwo un sè ənu à gomè co gomèjèjè o vò à gakèmè yésu sco dodoqèji à wo va lè dò ñjun bè wo yrɔn ənu a wo yrɔn ənu ñnan wo co un dè i ənu à wo va mè. ¹⁷Ifia amè ha kè leqè kidé yésu gakèmè i yó Lazare co yɔdomè i fònèn co amè kuku mè an wo lè dìqa sè nè amè wo. ¹⁸Cagbè ñnan tò i amè ha gan wo do i ve dogoe dò bè wo sè bè əwɔ dèsi ñnan. ¹⁹Pharisiþwo lè nu lè wo dè kiwo mè bè mi kpo amèsiamè lè kprɔ. ²⁰Ifia grec qèka wo kè lè amè kè va kpo əgomè lè a azan du sco a mè. ²¹Amè ñnan wo yi philippe gbo kè nyi Bethsaida lè galélia i lè biesè bè amè gan mi ji bè mi a kpo yésu. ²²Philippe yi Andre gbo i nu nè Andre kidé philippe yi yésu gbo i nu nè²³Yésu dòñ nè wo i nu bè gamè sun nè wo a do amè gbètò yé vi dè ji. ²⁴Lè dodo mè lè adodomè un lè nu nè mi bè nè blaþoku qèka ñgèjen anyi gban mè i nyinyɔn à agbè nyi əku qèka dè vò à nè i gèjen i nyinyɔn an a ceenku sugbò. ²⁵Amè kè rɔn yé gba a a bui vò à amè kè cri yé gba lè əciècamè ə gredo dè nè agbè mavɔ. ²⁶Nè amèdè ji bè yé a seèn un an nan kprɔ un do i lèfi un lè à lè ñnan i tiŋ subɔvíwo à nɔn nè amèdè sen un an dada la kafui. ²⁷Tiŋ livɔ caka lè galamè nè man tè un nu mɔn Dada sco un lè vévé sèsa yé gascosco lamè vò a cagbè gascosco la ta i un va dò. ²⁸Dada kɔ tɔŋ kɔ un Egbè qèka doco jiŋkori i nu bè unkɔn i un gbèlèkɔ un. ²⁹Sè yi yì à amèha wo kè lè akpadèka wo à i sè à nu bè sc è be zo i datu Amè dèwo nu bè Mawu dè la i sconu nè. ³⁰Yésu dòñ i nui bè Egbè ñnan un cagbè tiŋnyè o vò à cagbè mi an wo i. ³¹Ifia scinèamè ye kojo dodo i ifia wo a va nyan scicsoéamè yé fio. ³²I nè wo cɔñ dè ji lè anyigbanji à man va dòn amèwo séé vadèkiɛn gbo. ³³E lè nui ənyɔn ynan wo kudè sigbè i ka ku a. ³⁴Amè ha gan wo lè dòñ nè bè Misè lè əsè à mè bè kristo à nɔn agbè i sè yi mavɔmavɔ nè wo à yɔ mɔn i gba nu bè Amègbètò yé vi la gba r co lè anyi anji me i nyi amè gba tò vi a. ³⁵I yésu nu nè wo bè kɔkɔ gba lè mi à mè vò à ñkagbè diŋdi o mizɔn lè kɔkɔ à mè nè zublu yea dodé mi o amè kè lè zɔn lè zubl mè a un nyan lè fi i yiko o. ³⁶Kè kɔkɔ a leqè à mi kadè dè kɔkɔ à ji nè mi à trɔ zu kɔkɔ vi wo kè yésu nu ənyɔn ñnan wo jɔc à əsiwla lè diŋ di tohonè wo. ³⁷To gbo bè yésu lè wɔ sugbò wo lè wo ñkuvi mè ganjka wo yun kadè ji o. ³⁸Nè ənyɔn kè nyɔnuðetɔ Esaie nuðè à nan va mè sigbè i nui dè ənè Ascoto me kadè mi an dodo wo ji me i ascotò lè kɔ dè r ji. ³⁹Cagbè ñnan tò à wo ñjun ka tɔŋ kadè ji o dò bè Esaie gba nu bè. ⁴⁰E nan i wo ñkuvi gban i wo jímè sen un wo ñta wo à kpo kidé wo ñkuviwo i wo a trɔ lè wo jiwo mè i wo a trɔ va i man va dadɔ nè wo. ⁴¹E saie sconu ñnan wo a dò bè əkpo yésu yè kpèkpèmè sconu co un. ⁴²Ganynanmè à əfio sugbòwo kadè yésu ji vò à cagbè pharistò wo à wo lè rɔn nè wo à va dè wo do lè əhamè o. ⁴³Wo rɔn kafukafu kè co amè wo gbo à wu kfukafu kè co Mawu gbo. ⁴⁴Yésu sa sca i nu bè amè kè kadè əji nyè an un lè kadè əjinyɔ qàdè o vò à kidé amè dò ñy va i. ⁴⁵Amè kèlè kpo un an əkpo amè kè dò un dìqa. ⁴⁶Un va sigbè kɔkɔ ənè lè sciscamè bè nè amèdè kè kadè əji nyè yka nɔn zublumè o. ⁴⁷Nè amè dè lè sè tiŋ nyɔn wo i un lè wɔ qèjia à nyiun ka dò kojo kidé o dòbè nyiun va bè man va dò kojo lè əcissamè o vò a nè man əcɔ nè amèwo i. ⁴⁸Amè kè lè cò un dan ñkpi i y lè scɔ c tiŋ nyɔn wo a amèdèka lè ila dò kojo kidé ənyɔn kè nyan un nu an i ka dò ko jo kidé lè ñkèkè kpɔtikpɔtia àmè. ⁴⁹Do bè nyi un sconu lè tiŋ nujromè o lè akpa dè wo sco à tiŋ dada kè dò un dìqa yi nan un əgbè co ənu kè un dò la nu a kidé ənu kè yun man sconu co à. ⁵⁰Un nyan bè yé dòdò i nyi agbè mavɔ i ənyɔn kè un lè nu à wo à un lè nui sigbè tiŋ dada nui un ənè i un nui.

Chapter 13

¹Gbosco didito amə un zan nan va qo a yésu nyan bə yé gamə sun nə ya co lə sciscə əlamə nə yé dada sigbə i rɔn yéto wo lə scisə à mə an ərɔn wo sə yi nu wuwu. ²I abusan y cɔ scosco də yudas Iscariot simon ə via yé imə bə yé i la sa yésu.³Yésu nyan scoeco bə yé dada cɔ ənu əfəsiadə də yé lə mə i i co Mawu gbɔ i la gbə trɔ yi Mawu gbɔ. ⁴Eco cit lə əkprən un dudu tɔ a yun i qə yé wu səyiji à i cɔ yakpavi vi sadə ari. ⁵I ku ci də aya wa mə i tɔ afɔ klɔklɔ nə yé nukpraviwo i lə tu tui kidé yakpavi kə i sadə ari qə à .⁶I i va qo simon pierre gbɔ i pierre lə nu bə Ascotɔ à krɔ tiy fɔ ca. ⁷Yésu qo y nə bə Enu kə un lə wɔ à mi y katə sə gɔ mə ifia o vɔ a mi a va sə gɔmə gbədəka. ⁸Pierre lə nu nə bə un ka lə lɔ tiy fɔ wo o yésu qoy ʃkakpɔ əgomə qəken lə əgbɔ nyə o. ⁹Simon Pierre nu nə ascotɔ ka klɔ tiy fɔ wo qədə o vɔ a tiy lɔ wo kidé tiy ta ca .¹⁰Yésu qo y nə bə Amə kə nyan əci lələ à yé fɔ wo qə ken i hian bə wo a klɔ i adi séé mi qj qə vɔ à un nyi mi a wo séé i o. ¹¹Do bə yésu nyan amə kə ka səe à yé i dɔ i nu bə mi a wo séé miy qj o. ¹²Gakəmə yésu klɔ wo fɔ wo jrɔ à əcɔ yé wu do i trɔ kanren i lə nu nə wo bə mi nyan ənu kə un wɔ nə mi an an .¹³Mi lə yɔ un bə Ascotɔ kidé ənukprato ənyɔn dodo i mi lə nu qo bə un nyi ənə . ¹⁴Nə ənyə ənukprato kidé ascotɔ un klɔ mi an fɔ wo a mi a cawo mi qo la klɔ amə bu wo fɔ wo. ¹⁵Do bə un nan mi kpɔdə un nə mi a wɔ ε sigbə un wɔε nə mi ənə. ¹⁶Lə adodomə lə adodomə un lə nu nə bə subɔvi un wu nə gan yé nukprato aloo amə kə wu gan amə kə idɔ qidə o. ¹⁷Nə mi nyan ənu ynan wo a wo yra mi bə nə mi a tə un lə wɔ wo. ¹⁸Nyi un lə mi a wo sée yun o qobə un nyan amə kə un can wo qobə un bə nu ənyɔn ynan wo nə ənu kəw yrɔɔn qə wo a nan vamə Amə kə du kpɔnɔn kidé an əcɔ yé fɔ kpoji də əjinyə. ¹⁹Un lə nù ənyɔn nə ifiá gbɔscò nà à vá tɔ jɔ gaŋan mə à kə à lə jɔ à mi à kadə ji bə ənyə. ²⁰Lə adodomə lə adodomə un lə nù nə mi bə amə kə sc ò un àn è sc ò amə kə un dɔ à kidé amə kə sc ɔ un án əsc ò amə kə dɔ un qidá. ²¹Gákəmə yésu lə nù ənə à wò càkà lə sùsù mə i i qidəsə i nù bə lə adòdòmə lə adódòmə un lə mi nə mi bə amədəkà lə mi àn nə i kà sà un. ²²Nukpravi kpɔ wò dékiwò ʃkuvimə i lè bissə bə mə yun i yésu lə scónu dò .²³Nukprovi à wò dòmə tó qəká amə kə yésu rɔn nɔn án əjəkrò də akɔmə nə lə kprɔn à gbɔ simon Petro x ò dəsi qəká nə nukpravi i nui bɔ̄. ²⁴Disa amə kə yésu lə nù à nə mi. ²⁵Nukpravi kpра asikɔmə nə yésu i lè biçè sè bə Axòtɔ mēëi ?²⁶Sèyiyi à jésu qđn bə Amə kə mān cō kpɔnnɔn nɔn kankpɔtɔ də cimə isə nan án yé i kə i cō kpɔnnɔn à də cimə àn i cœ nə Judas Simon ə viáIscariot. ²⁷Kè i qù kpɔnnɔn à jrɔ à abùsan ùn qo ràn mə nə Judas səkprɔdòa əjibà yé à wɔ à wɔe kábà.²⁸Amədəken lə əkprɔn ùn un nyan ənù ke qđ yésu nù nə ənə ò. ²⁹Amədəwò bùbè cágħbà kətɔ Judas nyi əhogħba ji kpɔtə jésu nù nə bə xlə ənù kə jè bə mi àn sà qđ àzàn àn Amədəwo bù bə ə qđ lə wɔ à nù nàn nànn nə wàmònɔn wò . ³⁰Kè Judas x ò kpɔnɔn à qù vɔ à ə dò zədəkà i əzàn dō. ³¹Gakəmə Judas dō á yésu nù bə ifia amə gbətɔ yé vi x ò dòdòdəji kidé Mawu yé dòdòdəji co ə un nya. ³²Mawu ɳtà lə qđédə əji i lè dòdòdəji kidé Mawu yé dòdòdəji co ə un nya. Mawu ɳtà lə qđédə əji i lè doédəji ifia . ³³Dəviwò un lə mi àn gbɔn nə gáscosco hóqəkà. mi à vá ji un i si gbə un nui nə yuđatɔwò ənə àn lèfi un yikɔ à mi ɳun katéñ và ə ifiá un lə nui nə mi à cà. ³⁴Un nàn ni qđqđ yéyé bə mi qđ lə rɔn mi àn qđkiwo sigbə un cá un rɔn mi ənə i cà à mi qđ lə rɔn amabúwò . ³⁵To ɳnàn məàn aməwò lə nyán bə mi nyi tiñ muvpraviwò nə mi qđ rɔn rɔn nə mi à qđkiwò. ³⁶Simon Pierre nù nə bə ascotɔ lèfi əyikɔ? yésu qđy nə bə lè fi un yikɔ à ɳkà tə un kprɔn dò ifiá o? vɔ à à vá và lə ungbəsi. ³⁷Pierre nù nə bə ascotɔ nukəijɔ i nyiun kàta un kprɔwodo wo dò ifiá ò? Man cō tiñ gbə nàn dà tá wò. ³⁸Yésu qđn bə Atə un cō tɔb̄ gbə nàn an? lè adòdòmə lə adòdòmə un lə nù nə wò bə koklòcù ɳkà kù àtɔ gbɔscò à nù zàtɔn bə yé un dosi un ò.

Chapter 14

¹Mi y ka ci jimanqə o mi kadə Mwu ji nə mi a kadə un ca ji. ²Lə tiy dada sco mə an toho sugbə le nə ywədə ənə an man nui nə mi və qə bə man va gla to ho qə nə mi. ³Nə un yi a mi a gla to ho qəka qə . un gbətrə gbənən i mi a trə sco un cagbə nə ləfi un lə fi un lə a mi a cawo mi an nən lə ynan. ⁴Mi nyan əmən kə ji un ka to yi a. ⁵Thomas mi no yésu bə Ascotə mi y nyan ləfi əyikə o i nə mi an wə mən i dəsi əmən an. ⁶Yésu nu nə bə E nyə i nyi əmən an adodo kidé agbə amədəken unka təy yi tiy dada gbə nə unto əjinyə o. ⁷Nə mi dəsi un an mi à va dəsi tiy dada ca co əgba ji a dəsi i i mi kpəe. ⁸Philippe nu nə yésu bə Aɔcoto disa təo dada nə mi ynan qədə sun nə mi və . ⁹Yésu nu nə bə kugbə ynan kə un lə kidé mi an i mi y dəsi un kpə gbedə o a Philippe Aməsiamə kə kpə un an kpə tiy un dada nə a wə mən i gbələ mi bə disa təo dada nə mi. ¹⁰Mi yun kadə ji bə un lə dada mə i dada lə un ca mə an Enyən kə un lə un lə nu nə mi a wo a yco tiy unsen mə o tovo nə ynan an dada kə lə agbə lə tiy ran mə an yé i lə wə yé də . ¹¹Mi kadə əji nyə un lə dada mə i dada ca lə mə nyə Aloo mi kadə əjinyə cagbə tiy də wə nan wo ta . ¹²Lə adodomə lə adodomə un lə nu nə mi bə Amə kə kadə əjinyə an atəun wə ənu kə un lə wə à wo A tə un wəs ε i gba sə wu ənə qobə ynan un yikə tiy dada gbə. ¹³Aməsiamə kə biçnu lə tiy kə mə an man wəs nə ado tiy dada yikə to əjinyə. ¹⁴Nə mi biç ənu qəsiadə lə tiy kə ji a man wəs. ¹⁵Nə mi rən un an mi lə tiy qədo a wo mə qə. ¹⁶I man qəkuku nə tiy dada i a nan mi kpədəuntə bu kə la nən mi a gbo te gbe à. ¹⁷Gboongbən adodoto xiscəamə tə o wo ɣkatə un scəs o qo bə wo un lə kpəe o i woy dəsi qə o və a mi an wo mi dəsi i a nən kidé mi i lə an mə. ¹⁸Nyi un ka gbə mi a qə kən qə o man gbə trə va mi a gbo . ¹⁹Man diy di mə an wo un ka gbə kpəun lə sciscəamə o və a mi a wo mi an kpəun qo bə un lə agbə mi a ca wo mi lagbə . ²⁰Gboynan mi a nyan bə un lə tiy dada mə i mi a cawo mi lə əmənyə i un ca un lə mian mə. ²¹Amə siamə kə sə tiy qədo wo i wə də ji a amə ynan rən un i amə ke rən un an tiy dada ca la rən en i un ca nan rən un i lə qə qəkien disa nə . ²²Judas un nyi Pas Iscariot nu qədə i a qə qəkio disa nən i un nyi amə siamə o. ²³Yésu qoy bə nə amədə rən un an a scə tiy nyən tiy dada la rənen i mi a va gbo i mi a nən kidə. ²⁴Amə kə un rən un an un scə nə tiy nyən wo o Enyən kə mi lə sə a y co nyi un ta gbo o və a tiy dada kə qə un qidə tə i. ²⁵Un lə nu ənyən ynan wo gakəmə un gbə lə agbə lə mi an mə. ²⁶Gaynan mə kpədəun tə gbən gbən kəkə kə tiy dada la də qidə lə toy kə mə an a va kpra ənu wo mi i mi a va qo un ənu kə un nu nə mi a wo . ²⁷Un nan mi ranmə fafa nyi un nə sigbə sciscəamə nan nə o Adika ykagbə comi o i mi un ka vən vən o. ²⁸Mi sə sigbə un nu nə mi an un yikə i man trə gbo nə mi Nə mi rən un an mi an tayə qobə un yi kə tiy dada gbo i tiy dada ganigan wu un. ²⁹Ifia un nu nə mi gbəsco a vamə nə mi an kadə ji gakəmə a va jə a. ³⁰Nyi un ka gbə sco nu sugbə nə mi o qo bə sciscəamə yé nukprato gbənən un qo un sen qəken də əjinyə o . ³¹Və a nə amə wo nan nyan bə un rən tiy dada un wə nən əku kə i qo un an i mi a citə nə nu a co ləla.

Chapter 15

¹Enyə i nyi vigne tii dodo a i tiy dada nyi vigne ti ye bo dətɔ . ²E co alɔ qəsiadə kə ylé cənku a o nə kpɔtiawo kə lə cinku wo a wa kpɔ vovo nə wo a tə un cənku sugbɔ. ³Xoxo a mi an wo a nu kɔ cagbə ənyɔn kə un nu nə mi a wo.

⁴Mi nɔn əmə nyə nə un ca man nɔn mi a mə sigbə bə ati lɔ vi qəken ykatə un cənku nə y lə ati un o gaynan mə mi a ca wo mi y katəy cənku nə mi un lə ənu nyə o. ⁵Enyə i nyi vignetia mi a wo nu nyi yé lɔviwo Amə kə lə ənə nyə i un ca un lə mə an a cənku sugbɔ qdəbə nə tiy nyə dən ləmə an mi ykatən wɔ yqəken o. ⁶Nə amədə un lə mə nyə an wo a cɔe dankpi sigbə atilɔvi scuəcu i amə wo la va lɔe iss bɔ zo . ⁷Nə mi lə nyə i scɔ tiy nyɔn wo a mi a biɔ ənu qə sia qə i mi a scɔe. ⁸To ynan ji tiy dada a scɔ dodo dəjɪ bə mi cencen sugbɔ i mi nyi tiy nukpraviwo . ⁹Sigbə tiy dada rɔn an un ca un rɔn mi ənə mi nɔn tiy rɔn rɔn mə. ¹⁰Nə mi scɔ tiy qdəqo wo a mi a nɔn tiy rɔn rɔn mə sigbə un scɔ tiy dada yé qdəqo i un lə yé rɔn rɔn mə ənə. ¹¹Un nu ənu ynan wo nə mi nə mi a kpə jiɔ i mi an jiɔ a nan nyi blibo. ¹²Mi kpɔ tiy sə dədə wo mi rɔn mi an qəkiwo wo sigbə un rɔn mi ənə . ¹³Rɔn rɔn gan an tɔ yé nyi bə nan cɔ tɔ gbə nan də əsclɔ wo wo ta. ¹⁴Mi a nyi əsclɔnyə wo nə mi lə wɔ dé ənu mi lə wɔ dé ənu kə un lə dɔ mi a wo ji. ¹⁵Nyi un ka gbə va yɔ mi bə su bɔ vi wo o qo bə subɔvi ynyan nə ənu kə yé nukpratɔ lə wɔ o c un yɔ mi bə əsclɔnyəwo qo ənukəyti a dɔ a un nan mi nyan ənu kə un sə a wo séé co tiy dada gbo. ¹⁶Ynyi mi a wo i can un o vɔ a ənyə i can mi i nan y kɔ mi nə mi an tə un cənku nə mi an ku cencen a nan nɔn mi an un nə ənu qəsiadə kə mi a biɔ tiy dada lə tiy kɔ ji a a nan mi . ¹⁷Un bə wɔ qdəqo ynan wo nə mi cagbə mi an tə un rɔn an qəki wo. ¹⁸Nə sciscəamə ləkə mi an mi nyan bə ələkəun gbɔ sco nan va ləkə mi. ¹⁹Nə mi nyi sciscəamətɔ à sciscəamə la rɔn mi sigbə yé tɔ wo ənə vɔ à ənukə dɔ a mi y ama sciscəamə tɔ o qo bə un can mi lə sciscə amə tɔ wo mə ye i nan bə sciscəamə lə kə mi. ²⁰Mi qo un ənyɔn kə un nu nə mi a wo subɔvi un ka təy wugan yé nukpratɔ o nə wo lə ti tiy yo mə yomə an woo a ti mi a ca wo yomə nə wo scɔ tiy nyɔn wo a scɔ mi a tɔ ca. ²¹Wo a wɔ ənu ynan wo séé nə mi cagbə tinyə qo bə wo y qəsi woy qəsi amə kə qɔ un qidə o. ²²Nə nyi un kə va nu nə wo a nu vɔen yka lə wo un o vo à ifia à kukudə qə qə un gbə le nə wo nūnɔen wo o. ²³Amə kə ləkə an ləkə tiy dada ca. ²⁴Nə i nyi bə nyi un wɔ ədə kə amə qəken un wɔ kpɔ ləwo do mə an mvɔen yka gbə kpɔtɔ tɔ lə wo yun o vɔ à un ifia wo séé kpɔe i ləkə un kidé tiy dada. ²⁵E nu la lə jɔ nə jɔruyrɔndə wo nan va mə sigbə wo yrɔn lə wo səà mə ənə wo ləkə un də man jɔ man jɔmə. ²⁶Gakəmə kpədəu la va (Amə kə man dɔ qidə co tiy dada gbo a sigbə gbɔngbɔn adodo kə co tiy dada gbo à va do un dəji. ²⁷Mi a cawo mi an do un dəji ənukəy dɔ a mi lə kidé un kəkə co gɔmə jɔjə

Chapter 16

¹Un lə scònu cò ənuluwo un nə mi cà gbètɔ ɳjɛkà kpàcà mi ò. ²Wò a qə mi dò lə əqənòscɔ wò mə gajnan mə gamə sun i amə kə là wù ni àn à bubə y é lé wòdò nnjòn un gbi nə Mawù. ³Wó á wò ènu ynan wó qò bè wò un dəsi tiŋ dàdà aló ənyə ò. ⁴Un lé ni əni ynàn wò nè gákémə əgà là xò nè ənu ɳnan wò nàn tò jojo à mi àn qòji sigbè un nui qe nə mi àn ɳyi nù ənu ɳnan wò nə mi cò gə mə jə jə ò qó ənu kə dɔ ci un le kidé mi. ⁵Un yikɔ amə kə dɔun qidà gbɔ i amə qəken un lè mi an mə i biɔ un sè bè lèfi əyikɔ ò? ⁶E un kə qəa à kə un nu ənuynan wò nè mi an adikà lè comi. ⁷Ganykè ənyɔn dòdò i un lè nù nè mi əyɔn nə mi bè man yi qò bè nə nyə un yi à kpədəuntɔ à tɔ à ykà və nè mi ò vɔ à na un yi à man dɔe qidà mi. ⁸Gakémè à və à kpədəytɔ lá və disá sci xəamə yé mansɔ wò kùdé ənuvɔen un nə mi lə kòjòqòscò kidé kójòdòdòmè. ⁹Kù dé ənuvɔen un ənuukədɔà wò ɳ kadè əjinyə ò. ¹⁰Kudé ənu toho wɔ wɔ ənuukədəà un yikɔ dádá gbɔ i miŋ kagbə kpɔ un gbəqə ò. ¹¹I kudé kó jó qò qò un ənuukədɔà wó qò kò jò nə sci x əamə yé fiò vɔ. ¹²Enyòn sùgbò wò lè asinyə bè nàn nù nə mi vɔ à mi y ká sè wò séé gɔmə ifiá. ¹³Gajnàn mə an gákémə i, gbɔngbɔn kə nú nə adòdò lá vā á à kprɔmi adòdò mə tò qóbà ɳkà və scònu lè yéntà qékisi ò vɔ à ənu kə i sè yé i i kà nu i à nù ənu kə kà və jɔ à wò nə mi. ¹⁴A qò un dəji qò bè a sc à ənù wò lè əgbò nyə i l'a vā nu wò nə mi. ¹⁵Dádá yé nù qésicidà nyi tiŋ nyə ənuukədɔ à un mi bè gbɔn gbɔngbɔn à lè x ò tiŋ ɳ nù wò i lè vā nu nə mi. ¹⁶Màn diŋ diŋ mə mi y kà gbəkpɔ un ó lè ynán gbəkè à mi an gbə à mi an gbə və kpɔ un. ¹⁷Aməqəwo lə nukpràvi à wò domə i lè biɔ wò qə kiwo qəkiwo sə bè nukə nyi ynàn wò i lè nu nə mi man diŋdiŋ mə àn miy kà gbə kpɔ yé ò man diŋdiŋ mə kə à nù à gbə kpɔ yé i ənuukədɔci yé yikɔ dádá gbɔ? ¹⁸Wo lè mi bè qəə qɔ i lè scò nu lè i nù bè man diŋdiŋmə? Mi y nyan ənù kə i lè nu an o. ¹⁹Yésu kpɔ bè wò ji bè yewo à biɔe ənyɔn wò sé imi nə wò bè mi lə biɔ mi an qəkiwò sə bə nù kə i un kà nu i mi bè Man dydiy mə an mi y kà gbə kpɔ un ò i lè zan an kə à mi à kpɔ un? ²⁰Lə adódòmè lə addòdò mə un lè nù mi bè mi à və lè fanvi i mi an lè fan koé vɔ à sciscamə lè lè kpɔ jijɔ mi an lè adɔnùqùqùmə scò vɔ à ɳkatəun gbənə mi ò. ²¹Lə gbɔynàn miŋ ká bi ò un ənyɔn sè ò. Lə adódòmè lə addòdòmè un lè nù nə mi bə ənu qəsiaqə kə mi an biɔ dádá lè tñun kɔ mə an à cɔe nə mi. ²²Mi à cáró mi lè adɔnùqùqùmə vɔa man gbə kpɔ mi i mi an kpɔ jijɔ i aməqə ɳkatəun gbənə mi ò. Lə gbɔynàn mi y kà bi ɔ un enyɔn wò sè ò. ²³Lə adodòmè lə addòdòmè un lè nù nə mi bə ənu qəsi á qə kə mi an biɔ dàdà lè tñun kɔ mə an à cɔe nə mi. ²⁴Éo gà əlàmə áñ miŋ kpɔ biɔ ɳdēken lè tiŋ kɔ jí hadò ò mi biɔ nə mi à sc ɔe kidé jijɔ. ²⁵Un nù ənyɔn ynan wò nə mi lè əgbə yta vā xconu nə mi lè əgbə ntaytà mə ó vɔà to vənəynan man sconu nə mi agbaygba có dàdà un. ²⁶Lə gbɔnján mi an biɔ ənu lè tiŋ kɔ mə i nyi un kagbə qəkukú nə tñ dáda də mi an nu ò. ²⁷Dóbá dádà ɳtá rɔn mi ənuukəelòá mi á ó mi rɔn un i mi kaqə jinyə bè un cò tiŋ dàdà gbɔ. ²⁸Un có dádà gbɔ i un vā sciscamə un gbə trɔ lè nu nə mi kə un kácó lə sciscamə mə i un yikɔ tiŋ dádà gbɔ. ²⁹Yé nukpraviwo nù bè kpɔqə un ifiá i e sconu nə mi agbaygba kə ùn gbé scó nu lè əgbə wlawla me ò. ³⁰Ifiá mi nyan bè ənyan ənu ynan wò séé i ùn gbə hiàn bè aməqəken nán biɔwo sə ò əagbə ɳnàn tɔ à mi kandé ə kadə ə jiwo bè əcò Mawu gbó. ³¹Yésu dɔŋ nə wò bè Mi kadə ji ifiá? ³²Mikpɔ gaxoxo la vā éní i i vā vò i mi à wò séé mi à vā káká amasiamə la yi yé scomə i mi an vā gbə nyə qəken qe gankə un nyi nyədəken i ləqee ó vɔ à tiŋ dàdà lè kidé un. ³³Un nù ənù ɳnàn an mi àn tò scá scawó mə vɔá mi dō ji un qù sciscə a mə ji.

Chapter 17

¹Kə yésu nu ənyon ɳnan wo séé vɔ a əkɔta yi jiŋkori i nu bə dada gamə an sun cɔ . ²Tututu sigbə ənə ysən də untiran qəsiadəji bə nan nan agbə mavɔ amə kə wo əcɔ nə an.³Agbəmavɔ yé i a nan bə wo a dəsi əwo Mawu qəka tɔtɔ kidé amə kə ədəqidə a yésu kristo. ⁴Un do wo dəji lə anyi gban jí i un wɔ i un wɔ ədə kə ədq un an wo. ⁵Co əgbají a dada cɔy dəji lə wo yta gbɔ lə dodo qəji kə un scɔ lə gbɔwo gbɔSCO əciscəamə nan va jo. ⁶Un nan i amə kə ənan un an wo séé lə sciscəamə an dəsi tɔ ykɔ i wo nyitɔ wo i ə cɔ wo un i wo scɔ tɔ nyon wo . ⁷I wo nyan un ifia bə ənu kə un lə wɔ ɔ a wo a co əgbɔwo . ⁸Do bə ənyon kə əcɔ un an ye i y cɔ nə wo wo scɔe i wo kadə ji lə adodo mə bə y co əgbɔwo i əwo i cɔ y qidə . ⁹Un lə dogbədə də wo ta nyi un lə dogbə qdə də sciscəamə ta o vɔ ɔa də amə kə əcɔ un ann wo i dq bə wo nyi tɔwo. ¹⁰Amə kə nyi tiyun wo a ə nyi wo ca tɔ i amə kə nyi tɔ wo a nyi un ca tɔ i un lə do qəki nyə dəji . ¹¹Nyi un gbə un gbə lə sciscəamə o wa wo lə sciscəamə i un gbɔnɔn əgbɔwo dada kɔ kɔ kpɔcɔwo lə tiy kɔ mə ykɔ kə ənan an cagbətɔ nə wa zun qəka tututu sigbə əwo kidé ənyə mi nyi qəka. ¹²Gakəmə un lə kidé wo a un lə kpɔ wo lə tɔ ykɔ kə ənan an mə un lə kpɔ wo i amə qdəken ybu lə wo mə o nə gbə əvi kpoto a cagbətɔ ənu rɔn rɔn qdə a wo nan va mə . ¹³Un ifia à un gbɔ nɔn əgbɔwo vɔ a un nu ənuynan wo nə wo lə sciscəamə cagbətɔ wa kpɔ jijə fəs lə ənu nyə. ¹⁴Un sconu nə wo i sciscəamə ləkəwo ənukədəa woy gbə nyi esciscəamətɔ tututu sigbə un ca nyi un gbə nyi sciscəamə tɔ ənə o. ¹⁵Nyi un lə jí bə man qdə wo do lə sciscəamə o vɔ a nə an tə un kpɔ wo ta lə amə vɔe wo simə. ¹⁶Tututu sigbə nyi un gbə lə sciscəamə an wa wo ca un gbə lə sciscəamə o. ¹⁷Wɔ wo kɔ kɔ lə a dodomə dq bə tɔ nyon nyi adodo. ¹⁸Tutu sigbə ədɔ un qidə sciscəamə i un ca un dɔ wo qidə. ¹⁹Un cɔe də qəkinyə r ji cagbə wo tɔ ərnuytia nə wo ca wa cɔe də wo qdə kiwo ji lə adodoma. ²⁰Nyi un lə dogbədə də wo qdəken ji o vɔ a də amə kə la kadə ejinyə to wo nu sco mə ta cagbətɔ wo a nyi qəka tututu sigbə əwo dada ənyitiyun i un ca tɔ wo ənə. ²¹Un lə dogbədə bə wo ca a nɔn mi an mə nə sciscəamə nan kadə bə ədɔ un qidə. ²²Un nan wo dodoqəji kə ənan an nə wo a zun qəka tutu sigbə əwo kidé ənyə mi nyi qəka . ²³Nyan lə wo mə i əwo ələ mə nyə ənukəyti a nə wa zun ənu blibo qəka nə sciscəamə nan nyan bə ədɔ un qidə i ə rɔn wo sigbə ərɔn un ənə. ²⁴Dada amə kə ənan an wo a un ji bə wo ca wo a nɔn lə fi un lə à nə wa tə un kpɔ tiy dododəji kə ə nan an qdəbə ə rɔn un gbɔSCO wa dq sciscəamə anyi . ²⁵Dada tututu sciscəamə ydəsiwo o vɔ a nyan un dəsiwo i wo ca wo nyan bə ədɔ un qidə. ²⁶Un nan i wo dəsi tɔ ykɔ i man gbə trɔ wɔe kə nə rɔn rɔn kə ədq un an nn sun wo si nə man nyi.

Chapter 18

¹Kè i nu ənyon ynan wo jro a yésu trɔ yi a kpadəka nə cédrone é barri mə lə ədoqəka mə kidé yé nukpravi wo.
²Judas kə cœ nan dəsi lə ynan də qobə yésu yinə ləynan əjiəji kidé yé nukpraviwo i yé ca nōnōn wo mə .³Gaynan mə an Judas kprɔ sɔjawo kidé sə ja məganwo kə vɔsatɔ ganygan wo kidé pharisitɔwo dɔqidə gbo nōn ləynan kidé ədre viwo tɔ ci wo kidé ahwa wɔ nu wo.⁴Gaynan mə an yésu wa nyan ənu kə lə jɔ a zən də wo ji i lə biçsə bə mə i mi lə ji.⁵Wo qoy nə bə yésu Nazareth tɔ yésu qoy nə wo bə Enyə kə Judas kə se a ca lə sə ja wo mə .⁶I i lə nu nə wo bə Enyə kə wo trɔ yi ygbo i wo séé gəjən də anyigban mə .⁷I i gbə trɔ lə biç wo sə bə mə i nu lə ji i wo qoy nə bə yésu nazareth tɔ.⁸Yésu qoy nə wo bə un nu nə mi əcosco bə ənyə i nə i nyi ənyə i mi lə yi ytayta mi gbo amə kpɔti a wo də nə wo a yi .⁹Nə to ynan mə an ənyon la va mə lə kə əcɔ un an wo mə an qəken un bu o.¹⁰Gaymə simon Petro kə adəkpə lə sia də do i kpa to dusimətə nə vɔsatɔ wo fio yé subɔvi qəka subɔvi a tɔ bə Marlchus .¹¹Yésu nu nə Petro bə cɔ adəkpə a də yé kumə nyi un qoy la nu nu lə kɔ fu kə dada cɔ un an mə.¹²I sɔja wo ha coco à kidé wo ykɔnɔntɔ a kidé yuqatɔwo sə ja gan wo a lə yésu i ble .¹³Wo cœ yi nə anne kə nyi caiphe asiato caiphe i lə nyi vɔsatɔwo fio lə əscoynamə .¹⁴I yé i nyi amə kə nu nə yuqatɔ wo bə ədən mi an ji wu bə amə qəka nan ku də dukɔ a sə ta.¹⁵Simon Petro kprɔ yésu do kidé yé nu kpravi bu ca gaynan mə an vɔsatɔ wo fio a dəsi nukpravi ynan də i i qoy vɔsa tɔ a yé scomə kidé yésu .¹⁶Vɔ a simon Petro lə sciscə nu lə sc ɔ sco à nu . i nukpravi kə vɔsatɔwo fio a dəsi à do i sco nu nə ədəcɔtɔ kə lə sco scɔ nu à i kprɔ Petro qoy ascoamə.¹⁷I ədəcɔtɔ kə lə kpo əhɔn a ji nu nə Petro bə un nyi amə la yé nu kpravi wo do mə tɔ qəka ca i i qoy bə nyi un nyi o .¹⁸Edəcɔtɔ kidé sə ja wo məgan jətədə lə ŋnan də wo bo aman kə zo qoy bə vivɔ le i wo lə scuzo petro ca lə scuzo lə wo gbo i jətəqə.¹⁹Vɔsatɔ wo fio a lə biç ənyon wo yésu sə kudé yé nukpraviwo kidé ye nukprakpra wo un .²⁰Yésu qoy nə bə un sco nə nu lə gbay gba gasiagamə nə dukɔ a un kpra nə nu lə habɔbɔwo me kidé ədəscoscomə kə yuqatɔwo bɔ nōn lə gasia gamə nyi un nu ənyon qəken b əo .²¹Nukəijɔ i əgbə lə biç un ənyon ɔŋnan sə Enyɔn wu bə nan biç amə kə un nu nə a wo sə.²²Gakəmə yésu nui ənə an sɔjagan qəka kə lə ynan də a lə scoé i lə nu nə bə nə i wo qoy nə ənyon un nə vɔ ə a tɔ wo fio nə an .²³Yésu qoy nə nə un sconu dagɔ a nu un vɔ a nə un qoy wɔn un gbi an nukəijɔ i ələ sco un .²⁴Anne bla yésu i sə qidə caiphe vɔsa tɔ wo fio a .²⁵Petro gbo lə ynan də i gbo lə scu zo wo gbo lə biç sə wo ca un nyi yé nukpra viwo domə tɔ qəka Egbə mɔn i nu bə o la.²⁶Vɔsatɔ wo fio yé subɔvia wo domə tɔ də ka kə nyi amə kə pétro kpa to nōn an yé jila nu bə nyi un kpo wo lə əbo a mə kidé a .²⁷Petro gbo mɔn kə i zədəka hoklo cu qaata.²⁸Wo kprɔ yésu yi caphe gbo lə kojodosco lə y gban gban si wo un qoy asco a mə o cagbətɔ qrisco y ka nōn wo un o qoy asco a mə tə un qu didito amə un zan.²⁹Gaynan mə an pilate do ilə biç wo sə bə Enu baða kə i mi kpo lə amə la un .³⁰Wo lə qoy nə bə nə aməla un nyu ənu baða wo tɔ a mi un ka kprɔe va nə wo o.³¹Pilate nu nə wo bə mi kpr ɔe yi nə mi an və qoy nə sigbə mi an sə à un də mɔn nə ni bə mi an wu amədəken o .³²Wo nu ənə cagbətɔ yésu yé nyon wo a nan vamə gakəmə wo lə sawoé əku kə i ka ku a.³³I Pilate gbo trɔ yi kojodosco à i wɔ yésu i lə biç sə bə E wo i nyi yuqatɔwo fio a.³⁴Yésu qoy nə bə wo unta i lə biç un ənyon ynan sə alo wo i qoy bə nan biç un sə ənə .³⁵Pilate lə qoy nə bə E nyi yuqatɔwo a wo un ta du kɔ à kidé fada gany gan wo lə wo lə wo va un nukə əwɔ .³⁶Yésu qoy bə tiy fio qusco ylə əciəcə əlamə o nə i nyi əna an tiy subɔviwo la wɔ avu kəkə wo un ka tə un lə un nə yuqatɔwo o untayta tiy fio qusco ylə əciəcə əla mə o .³⁷Pilate lə biç sə bə E nyi əfiç qoy a i i qoy nə bə Ewo i lə nu bə un nyi əfiç cagbə ənu ynan unti i wo y i un va sciscəamə nə man qidəsə lə adodo mə Amə kə nyi adodonutɔ wo a sə nə tiy gbo.³⁸Pilate lə nu nə bə nuké i nyi a dodo a kə i nu ənə jro a ədo i nu nə yuqatɔwo bə nyi un kpo ənu baða qəken lə aməla y o .³⁹Mi an kɔ i i nyi bə man gbo gakpamətɔ qəka qoy nə mi nə didito amə zan i mi lə ji bə man gbo yuqatɔwo fio à qoy a .⁴⁰Wo gbo lə da sc a i nu bə un nyi amə ynan i o vɔ a barablas i barablas ənu baða wɔ tɔ i i nyi .

Chapter 19

¹I Pilate cō sō ba itō yésu scosco. ²Sōja wo rōn a un ja kuku i sē cōn dē ta nē yésu i do awu jēn lō bō nē. ³Wo va gbo i lē nu nē bē mi lē ciwo yuđatō wo fio i wo lē scoé kidé wo lōwo. ⁴I Pilate gba trō do kē i lē nu nē wo bē mikpō un cōe va sciscē nu nē ni cagbē tō mi an nyan bē nyi un kpō vodada qē kēn lē un o. ⁵Yé do kidé a un ja kuku i do awu jēn diy di qē IPilate lē nu nē wo bē mi scō amē an. ⁶Gakémē vōsatō wo kidé sō ja mēgan wo kpō yésu a wo lē dasca i lē nu bē mi scōe nē mi an ta wo mi an kre dō bē nyi un kpō vodada qēkēn lē un o. ⁷Yuđatōwō dōy nē Pilate bē E sē lē mi an si i lē nu bē ədqo la ku cagbētō əcō qēkia bē Mawu vi. ⁸Gakémē Pilate sē ənyon ynan an vōn vōn gba trō dōe. ⁹I i gba yi ko jo qosco i gba lē biō yésu sē bē fi əco gaynan ma an yésu un gba dō ənyon qēkēn un nē o. ¹⁰I Pilate nu nē bē un ka gba dōy an un nyan bē un dō unsen unsen i la gbəwodē i dō unsen i la krana. ¹¹Yésu dōy nē bē un dō unsen qēkēn dē əjinyē i sē to vo nē kēwo cō nē wo co jiykori o vō əa amē kē cō un dasi nē wo a yé nu vōn sugbō. ¹²Kē i dōy nē ənē an Pilate ji bē yé a gbé dē vō à yuđatōwo lē dasca i lē nu bē nē əgbē amē ynan dē à un gba nyi césar yé sclō à sconu kē lē cō qē kia dō fio a əlē sconu kē unjē a wo nē césar. ¹³Gakémē Pilate gba sē ənyon ynan wo a ədē yésu dō i kanren dé əfīo zikpi a ji lē lē fi wo wō nē bē le Pavé vō a lē hébri gbəmē an Gabbatha. ¹⁴Kpō əlē nyi didito amē zan yé kpakpa qī ykēkē sigbē gadēn mē ənē Pilate nu nē yuđatōwo bē mi kpō mi an fio kē. ¹⁵Wo dasca nan gbo lē ynan nan gbo lē ynan mi kreeen Pilate mi nē wo bē E jē bē man kran mi an fio a vōsatō gan gan wo dōy nē bē Efīo qēka kē lē mi an si a yé i nyi césar. ¹⁶I Pilate gba yésu dē nē wo bē wo a vē kren. ¹⁷I wo kpō yésu do i yé unta dro aticoga i wo kpōs yi toho hē wo wō nē bē unta sen sen yé toho i lē hébri gbəmē an wo wō nē bē Golgtha. ¹⁸Wo kran yésu dē aticoga un lēynan i wo gba kran amē amēvē dē gbo lē dusi kidé əmion mē nē i yésu lē dōy domē. ¹⁹Pilate ca yrōn nu disa qēka i sē dē atico ga un. E yrōn bē yésu Nazareth tō yuđatōwo wo fio. ²⁰Yuđatō sugbō wo rēn nē desi ynan qōbē lē fi wo kran yésu do à ə tēbō ədu a E yrōn nu an dē hébri Latin kidé grec wo gbəmē. ²¹I vōsatō gan,ygan yuđatō wo nu nē Pilate bē un ka gba yrōn bē yuđatō wo fio o vō a nan a nyon an amē la nu bē un nyi yuđatōwo fio. ²²Pilate dōy bē Enu kē un yrūn an un yrūn vō. ²³Gakémē sō ja wo hrān yésu jrō à wo cō ja wo scō qēka qēka i avu diydi ca vō a awu diydi an woy tōn un de nōnōn mē qē ji o wo tōn un vraya co əji va agō mē i. ²⁴I wo lē nu bē wo qēkiwo domē bē mi un ka gren o vō à mi an rle nē mi an kpō me tō i a nyi an. Enu ynan wo jō cagbētō ənyon kē wo yrōn dē à nan va mē wo man tiy wi wo lē wo dē ki wo mē i wo ra tiy wu vraya. ²⁵Sō ja wo i wō ənu ynan yé nanan dida Marie clopas asi à kidé Marie Magdala nyōnrun ynan wo a jētē lē aticoga gbo dē. ²⁶Gakémē yésu kpō yé nanan kidé yé nukpravi kē i rōn nōn an lē gbo a i nu nē yé nanan bē nyōnrun kpō əviwo. ²⁷I i nu nē é nukpravi a bē kpō tō nanan I zəqēka nukpravi a kpōs yi yé un ta scomē. ²⁸Lē ynan un gba à yésu kē i nyan sco sco bē ənu a wo séé vō à cagbētō ənu yrōn dē a nan va mē an nu bē cikmē lē ten un. ²⁹Aya wa gban qēka lē ynan kē aha acide tō qōdē e i wo cō dō vuvu bla dé atilōvi un i sē zi dē aha mē i cōe dēji i sē kpēnē. ³⁰Kē yésu nu aha acide tō a jrō a i nu bē Evō i bu ta i cō gbon gbon nan. ³¹Kē i nyi grado yé ykēkē nē yuđatōwo nē amē kuku a wo yka nōn aticoga un dē la sabbat gba à dō bē sabbat nyi ykē kē tō hē nē wo wo biō gba lē Pilate gba bē wo a yēn amē kē wo kran dē a wo fō nē wo a dē wo untiran ji. ³²I sō ja wo va i yēn afō nē amē jēkōtō à kidé amē amē vē a tō à kē wo kran kidé yésu dē à . ³³Gakémē wo va dō yésu gbo a wo kpō bē a ku vō i wo un yē fō wo o. ³⁴Gaynan mē an sō ja wo domētō qēka cō akprō tōn ascatimē nē i zəqēka əkun kidé əci do. ³⁵Amē kē kpō ənu ynan qīqasē i yé qasəqdīqā a nyi adodo nē mi a ca wo mi an kadē ji. ³⁶Enu ynan wpo va jō cagbē ənu yrūn dē əl nan vamē yé scu qēkēn un yen o. ³⁷Enu rōn rōn bu ca gba nu bē wo a gba va kpō amē kē wo tōn asca timē nōn an. ³⁸Lē ənu ynan wo un gba a Joseph d'Arimathée kē nyi yésu yé nu kpravi vō a lē bēbē mē dō bē vōn vōn nē yuđatōwo biō gba lē Pilate gbo bē wa cō yésu yé kuku à Pilate dē mōn nē cagbē un natō à Jōoseph va cō yésu yé kuku à . ³⁹Nicodéme ca va yé i yi yésu gbo ə əzan mē qēca Eco ami hōntē ca ka kidé aloes sigbē kpenkpen mē kavətakpo ənē. ⁴⁰Wo cō yésu yé kuku à cō gaga wu do nē i si ami hōntē wo nē sigbē yuđatōwo wō nē amē qīqī kō nu wo ənē . ⁴¹I to ho kē wo kren lē a əbo dē ka lē ynan i lē əbo a mē an yō ə yéyé qēka lē nan kē wo un qī amē qēkēn dēmē kpō o. ⁴²Cagbētō ənyi ənu wo gaglado ykēkē nē yuđatōwo i kē yōdo a tēbō lē ynan wo cō yésu dē mē

Chapter 20

¹Kaba lè ykèkè kélèkélè lè kòsiqa mè an gakémè zublu gbè qè à Marie Magdala tò va do a a gbè i i kpo bè əkpè kè lè yò do a jia fri lè nu. ²I i sudu va yi simon Petro kidé nukpraví qèka kè yésu rɔn nòn an gbè i lè nu nè wo bè wo va qè ascotɔ lè yɔdo à mè i mi un nyan lè fi wo sè do o. ³I Petro kidé nukpraví qètɔ a do i yi yɔdo à gbè. ⁴Wo súdù wò amè vè à dèdu vɔ a nukpraví qètɔ à sudu kaba wu Petro i qè yɔdo à gbè jèŋkè nè. ⁵I i bu bɔ kpo yɔ c do a mè i kpo yé gaga wu a wo qđodé anyi gban mè qè vɔ a un qđo yɔ do a mè o. ⁶Simon Petro va va lè ygbèsi i qè yɔ do a mè i kpo yaga wu a wo lè anyi gban mè. ⁷Kidé avɔn kè wo sè dè éta ji nè an avɔn Ȣcaka kidé gaga wu a wo vɔa wo yrɔn un dè akpa qèka qè. ⁸I nukpraví qètɔ à kè yi yɔdo a gbè jaykɔ a ca do mè i kpo i kadè dé ji. ⁹Do bè kè kè gaynan mè an wo un gbè doy un bè Ȣrɔn Ȣrɔn nu bè yésu la trɔfɔn co amè kuku wo mè o. ¹⁰Adèkprɔvi a wo trɔyi wo Ȣta wo scomè. ¹¹Vɔ a Marie vè e le akpaqèka qè nè yɔdo a i lè fanvi Gakémè i lè fanvi an i lè bu bɔ kpo yɔ do a mè. ¹²E kpo Mawu dɔ la amè vè kè qè awu yé pili pili kè kanren qè à qèka lè tagbè i Ȣvèatɔ a lè yé fɔwo gbè lagé lè toho kè wo cɔ yésu kuku a mèren do. ¹³Wo lè nu nè bè nyɔnrun nu kɔijɔ i Ȣlè fanvi Edò nè wo bè Ȣnukè jɔ a wo va cɔ tiy scotɔ yi i nyi un nyan lè fi wo cɔe do o. ¹⁴Gakémè i lè nu Ȣnè Ȣtɔ kpo i kpo yésu cite dé lè ynan qè vɔ a un nyan bè yésu i o. ¹⁵Yésu lè nu nè bè nyɔnrun nukèyɔ i Ȣlè fanvi Mè i Ȣlè ji. Ebuba Ȣbotɔ i i i lè nu nè bè ascotɔ nè i nyi Ȣwo i va qđedo a nu un lè fi Ȣcɔe do a nè man yi i vè cɔe. ¹⁶Yésu nu bè bè Marie i i trɔkpo i lè nu nè bè Enukpratɔ. ¹⁷Yésu nu nè bè ka talɔ un o qđo bè nyi un trɔ yi tiy dada gbè hɔqđo o vɔ à nan yi tiy nònvi wo gbè nè nan nu nè wo bè un yikɔ tiy dada kidé ni an dada gbè tiy Mawu kidé mi an Mawu gbè. ¹⁸Marie Magdala tò yi i vè nu nè nukpraví a wo bè un kpo ascotɔ i i nu Ȣnyɔn ynan wo un. ¹⁹Lɔ wetrɔmè gboynan kè nyi ykèkè kélèkélè nè kòsiqa a i Ȣscɔ kémè nukpraví a wo lè qè i Ȣhɔn lè tutu qè à qđo bè wo lè vɔnɔn nè yuđatɔ wo i yésu va do dé wo doy domè i nu nè wo bè un ti fafa nan nòn kidé mi. ²⁰Gakémè i nu Ȣnè an Ȣcɔ yé Ȣscomè kidé yé scatimè disa nè wo kè nukpraví a wo kpo ascotɔ à Ȣji jɔ wo. ²¹Yésu gbètɔ nu nè wo kè bè un t fafa nan nòn kidé mi sigbè dada doy qđiqà un ca un dɔ mi. ²²Gakémè yésu nu Ȣnè vɔ à Ȣqđo fufu déwo lè nu nè wo bè mi scɔ gbɔn kɔkɔ a. ²³Amè kè mi an nu nè bè wo cɔ tɔ nuyɔen kè wo a wa cɔe ε kè i amè kətɔ mi un sè kè a wo lè un qè. ²⁴Thomas amè wuivè a wo domè tɔ qè ka kè wo lè yo bè Didyme an yle kidé wo gakémè yésu va o. ²⁵Nukpraví kptɔ i wo lè nu nè ygbèsi bè mi kpo ascotɔ i nu nè wo bè nè nyi un kpo flego wo dəsi lè yé lɔ sco mè wo kidé nyi un cɔ alɔvi scodé yé bikpa kélè alɔscomè kidé ascatimè nè an nyi un ka kadè ji o. ²⁶Ykèkè amènyi yé ygbè à nukpraví a wo gbè lè Ȣscɔ mè qè kidé Thomas Gakémè Ȣhɔna wo lè tutu qè à yésu va jè tè wo doydomè i nu bè untifafa nan nòn kidé mi. ²⁷I i lè nu nè thomas bè r gbo va lè la nè nan kpo tiy lɔ wo nè nan cɔ tɔ lɔvi sco dé tiy lɔ scomè kidé tiy scatimè nè nan kpo ka nyi aqikadetɔ o vɔ a kadè ji. ²⁸Thomas qđoy i lè nu tiy scotɔ kidé tiy Mawu. ²⁹Yéu nu nè bè Ȣnukèytia Ȣkpɔ un i Ȣkadè ji wo a yra amè kè wo un kpo o vɔp a wo scɔsè. ³⁰I yésu gbè wɔ Ȣnu jìɔn buwo sugbɔ lè nukpraví a wo yé ykuvime Ȣnu jìɔn wo kè wo yrun de weman Ȣlamè o. ³¹Vɔ a wo yrun Ȣnu ynan wo cagbètɔ mi an kadè ji bè yésu nyi kristo Mawu yé vi nè mi kadè ji Ȣnè an mi an kpo agbè lè yé un kɔ mè.

Chapter 21

¹Lè ènu ɳnànwò ɳgbà à yesu gbè trò dò nè yé adækpröviwò lè tiberiade yé scù à tò i mikpò sigbà i lè dò nè wò à .
²Simon Petro kidé thomas kë wò lè yò bà didyme wò lè dù dë Nathanael canat lè Gallelia Zebédée yè viwò kidé yesu yé adækprövi àmè bùwò. ³Simon Petro lè nù nè wò bà ɳ yikò i kàa vè lè əhoé wò nù nè bé mi à cä wò mi an yi kidé wò wò yi i wò qò tò jihùn qèkà mè vò a lè əzàn mè seé à wò ɳlè yqèken o.⁴Gàkèmà ày ké à yésu va lè à scù à tò dë vò a adækprövi à wò ɳnyàn bà yésu i o . ⁵Yesu nù nè wò bè un ifia qèkeje wò ɳdèwò lè mi an si nè mi àn dù à wò qoy nè bà ò o. ⁶I nù nè wò bè mi da mi an scure scwe dà tò ji hùn àn yé qusimà i mi àn kpò i kà wò dà scuree à jrò à wò ɳ té ɳ lè dòn èn o qo bè əhoé kë lè mè wò sùgbò .⁷Zèqèka adækprövi kà yésu ròn nòn àn nù nè Petro bà Ascotò i gakèmà simon Petro sè bà ascòtò i à ecò yé wù dò qò bè əqè awù dè i i zojè ascù mè .⁸Adækprövi kpòtià wò và qò tòjihùm à mè qò bè wò ɳ diyìdò lè àtò à tò à .⁹Gàkèmà wò qì dà ànyi gbàm mè àn wò kpò i wò bò à kà zò dé løyñan dë i əhoe kidé kpòññ lèjì .¹⁰Yésu nù nè wò bè mi cò əhoé kà nù lè à qowò và .¹¹Simon Petro qò tò jihùn à mè i dòn scure kà mè əhoé gánygàn kàvetàkpo kidé hòhaciwò citò dà ànyigbàn mè togbò bà əhoé à wò sùgbò à scùwè ɳ gren o.¹²Yésu nù nè wò bè mi và dù nù adekprövi à wò dòmà tò qèken ɳ dò ji i biè sè bà Mè i nyi o E lè nyàn nyàn mè nè wò bè ascòtò i.¹³Yésu và i cò kpòññ i sè nàn wò kidé əhoé ca .¹⁴Ynàn i lè nyi zètòn à tò kà yésu lè qè qèki à disà nè adækprö vià wò cò gákèmà i fìn co amè kù kùwò dòmè .¹⁵Kewò dù nù à jrò yesu nù nè simon Petro bà simon yohanes yé vi èròn ɳ wù sigbà àmè kpòtià wò ròn ɳ ànè àn Petro nù nè bà eèn ascòtò ànyan bà ɳ ròn wòé yesu nù nè bà nan ɳdùdù tiy alengbòvì .¹⁶I i gbètrò lè biè sè zèvètò bà simon yohanes yé vi è ròn un àn Petro nù nè bà eèn ascòtò ànyan bà un ròn woé yesu nù nè bà lè bà nè tiy un alengbò wò .¹⁷I gbètrò biè sè zètòn à tò bà simon yohanes yé vi à ròn kë yesu biè sè kékè zètòn àn è ròn ɳ àn i nù nè bà ascòtò ànyan ənù ɳnàwò sèè ànyan bà ɳ ròn wò yésu nù nè bà Nàn ɳdùdù tiy alengbòwò .¹⁸Lè adòmà lè àdódómè lè ádòdò mè ɳ lè nù nè wo bà gákèmà èlè qèkè je e mè àn ecò nè tò wù dò i əyi nè lèfi jrò wò à vò a nè èvà kpò à vrù tò lòwò i amè bù lè dò awù nè wò i kprò wò yi lè fi jroé a.¹⁹Yesu lè nù ənè i lè sè jrò èku kà Petro lè kù i adò Mawu dèji à kë i nù ənè jrò à i nù nè Petro bà kprò un dò.²⁰Petro trò kpò i kpò adækprövi kà yesu ròn nòn àn cà kprò wò dò gbɔññ Amè kà kpravi kòmè nè yesu gakèmà wò lè dùnù i i nù bà Ascoto me nyi amè kà kaà sàwò à .²¹Petro kpòè i nù nè yesu bà ascotò nù kíi amà ɳnàwò kàvà wò .²²Yésu nu nè bà nà ɳ ji bà nàn nòn àgbà kékè gakèmà màn gbà trò và qè kékè kànwò lèmè kprò ɳ dò .²³I vò ànyjòñ ɳnan kákà dè nònviwò mè bà adækprövi ɳkaà kù o Gaynàn mè àn yesu ɳ nù nè Petro bà adækprövi ɳnan ɳkaà kù o vò a nè ɳ jibà nàn nòn agbà kékè mè gakèmà maàn trò và qé kékè kàn wò lèmè .²⁴Adækprövi ɳnan kà i qidásə lè ənuwo ɳ i mi nyán bà yée qasəqidi nyi adòdò .²⁵Enù bùwò sùgbò cà lè kà yésu wò nè wò bà wò à ɳròn ənù ɳnàwò sée à weman kà wò à yròn àn wò à ykà tè ɳ nòn sciscəamé o.

Acts

Chapter 1

¹Tofilu rɔnrɔntó le tiin wémà jeŋkɔàtò à un ɳròn nù có enuke wò kiqé enuke ikprà gakèmà keé itò .²I và séjndó gbekiké wokɔe yi jinkó ɳú kéné gbjò né woàcyei kékéò yé ɳusén wé inú ɳnúkèbá à méké icàn sigbá àmèdòdòwò ənè àwòjà dènèwò .³Lé yé fukpékpwò ɳgbéà ɳqé dèkèià ditsà nè wò agbéagbà ɣé nénédé le ɳkékéé hoòkà gbràmè le xònù cómawu yé fié dudú .⁴Ké ikppè lè wégbè déà édé esé nè wòbè: mi énùnà kékè yousalem o , mixosò kpò énunà kékè yé zé fofoà dè , kéné ɳxònu cò némi à .⁵Yohana dé ci tà nèàmè kidé éci ganjñé kókò a lè màdiñdi mè .⁶Ménai kékè àmèdòdò àwò gbjò bò , wokà yesu sè be:axòtò éfic duxòù mé israel xòtòn a ?⁷Yesu doju wé bë: miàwuyàù, unhiàn kékè mià nyàn ganèmè alò ɳtà qò qè lé yé gusèn nu à ò .⁸Nà , miésxò ɳusèn , imiànyi tig kunudòwò wò lè yerwsalem kidé yuda seé kidé samaria ivà sénj sendé xindé xixéa yé sen xò .Nyidò latrɔzù zùbrù i wreti latrɔzù hù kez gbɔññ axotò à ye ɳkeke gaygan, ke nyi açò ye ɳkekeà nà dò . I awamè bë , amësiamè ke ayò a¹²Tfia wòtròcò amitòaà ji và yerusalem età ji diñudi kide yerusalen si gbe kpati dekà ?¹³Ke wò dò eduamèà , wòyi jinkui xë kemè wonñ amè amadòjawo nyi:petro, kidé yoyanes, yakobo kidé andre, filipo,kide toma, bartolomeo, kide simon, amède kisincòñ ye habɔñmetò wo kide yuda yakoboye vi .¹⁴Amè dekàwo cawò nyi: Maria,yesu ye nana kide yesu ye novù ɳjùciwò amèlawò séé xonènu kide susu deké i na le xo véxéqdé .¹⁵Le ɳkeke ɳnawò mèà , xɔsetò ke wò hèhrämè ançòñ sigbe ana kàtò enèa , wòbò i pétro cò jete le wòmè i nù nè wòbè .¹⁶Noviuwò èlèbà mawunyòñ ke gbɔññ kókò a nù qè tò fiò davioji ,cò yuda , à nànà mè .¹⁷Yuda nyi miamè tòdeka , i wò yéto le subɔ sùbòdòlà mè .¹⁸Ifia , yuda cò enuwɔñ ke iwaye ho sey xre anyigban dékà , anyiba ɳnaji i va gejendò ikù nè .Ye xodawò , i ye xodamènùwò kaxren .¹⁹Amè ke le yerusalem wo see va se enye la , enèa wòcò ɳkò nè anygba ɳna be:"Hunyigba" ke woyɔñè le wo gbemè be "Akeldama".²⁰Dobe wogrɔen dë le psalnowò mè be:yexo nadi mateletò i amè dekin ɳka nò mè o !

wogbe yrœn ðe cà be ame bulɔmə naxɔ ye dɔ!²¹Tadoa,ŋùcù ke ɔnə kide mi ga ke axoitɔ yesu iyinɔ igbɔnɔa wole mia mə. ²²Ca yohanes mawucide tanamətɔà ye gɔməje je va sən de gbekike wo cɔe ju le miagbɔa,ŋùcù itawodomətɔ deki nazu kunudetɔ ne ye fɔnfɔn a kpede mia ɲu. ²³Enei wocan amə ameve ðe wo ɲkur mə: woinyi yose ke woyɔnə be barsaba, igbe yonə be yusto kiðe matia.²⁴I wo xɔde nu be;"Axotɔ,ewo inyà aməgbeyo wò sée wò jímə. De amé ké ecan le amé ameve ilwò məa disà. ²⁵Nanə àwa nɔn subc subcdci ilamə sigbe amobébé enɔ de yùdà tohò yùda gbe edɔ ila iyi de tahò ke yeztà jia. ²⁶Le ɲna yé ɲna yé ɲgbea, wo jrenu de amə aməwea wo ɲù. Enu a je matiaji,iwɔcɔe kpe de amedɔ dɔwride kawo ɲ

Chapter 2

¹Ke wođu ɳidilaməŋuzan ye ɳikeke jeŋkɔ tɔa gbea wosée wovabò de oxò qékaàmə. ²Zedekà erudekà dilò jinkui sigtenx ayaxoxo enə ixɔ axo kemə wole à sée. ³I wokpɔ eruđekà, sigbenə ezo ye de enə, ji de wò domətò qesiadeji. ⁴Gbɔgbɔ kɔkɔa dò wòsee məi wotɔ egbe vovovowò dòdò. ⁵Le ganaməa, yudatɔ vɔn mawu ke cò xieamədukɔn qesiade məawo nɔ yerusalem gànàmə. ⁶Ke enu ɖià, aməhà gaŋgan qekà tɔzin ivà bɔ. Enyɔ vɔ tewò qòbe wo seé ke amə siams le dò egbe vovoawò. ⁷Wòci yoa i la nù be: kanə ɳnyi gale liatɔwò iny aməke le xonua wò a? ⁸Ne iny mɔ i aməsiamə le se ye nyɔawò gɔmə leyeytà ye gbemə kò? ⁹Aməke và, wò cò partia, media kide elam, mesopotamia, yudeo kide kapađokia, pontio kide asia. ¹⁰Frigia kide pam fila, egypte kide libia ye kpađeka ke le kirene ɳua. ¹¹Aməđowó cowo co roma, kreta kide arabia, miawo ke va wo see a, etegnyi yudatɔ, etegnyi trɔtci va trɔgu yudatɔ ca miawo see mile see ke wo le nù mauri ye nu jinjun wò le mianjytàwo gbemə. ¹²Enei wò còkà, iciya, ile ka wò qekiwò sebe, cc enulá gɔmə qee? ¹³Aməđekawò tɔwò wewé dodo wo be: anà ile mu wò. ¹⁴Pero kidé aməri dekààwò cé jete i ikɔgbeyiji inù nəwòbe: yuda -ɳicuwò kide miawò ke nɔnà yerusalem awò, minà nè tiŋnɔwo ná yi tò mə nəmì. ¹⁵Dabe ɳnjì áhai aməawò numù sigbenə milebu enəo; dabe ɳikeke ye gaxoxo amətòatò ûnyi. ¹⁶I la nyi enyɔ ke wònudè tò enyɔnù dètò yoel ji be: ¹⁷Avamə i le ɳikeke kpətiawò mə à, mawu inui, le màtɔ tiŋ gbɔgbɔ kɔde jtira an see ji, i miàwri ɳucuwò kide nyaruvi wòanu enjɔdè, deke jiɛviwò akpɔ ɳtegàwò, i aməganxòwó à kù edrowo. ¹⁸I le ɳikeke ɳawoməa, matvɔ tiŋ gbɔgbɔ kɔde tiz dàdàjì ùcnyɔ qe. ¹⁹I maànà i nukunu wò là do le jinkui ideswo le anyigban ji, ehù kide enjo kide azəbabra kpiti. ²⁰Nyidɔ latrɔzù zùbrù i wreti latrɔzù hù kez gbɔxòi axotɔ à ye ɳikeke gaygan, ke nyi ačɔ ye ɳikekeà nà dó. ²¹I awamə bə, aməsiamə ke ayà axotɔ à ye ɳkɔaa, woadee. ²²Israet ɳucuwò, miđoto enyɔlawo! yesu nazaretetɔa, ɳucu ke ɳu maurna kpədoji mi le to enujɔaauwo kide nukunuwò kide desiwò ke mawr wɔ toji le miämə minyae ye en. ²³Aməke, wò cò deasi le maur ye dañudòdòde kidé nyànyàdè à nu ke mità enu majɔmajɔ wɔtòwò lɔjì ikren de atiŋjì iurù. ²⁴Ye ke i mawu fɔ jete, ke ici eku ye veve wò nu, ke ɳteyù gan oa ta. ²⁵Dobe david nù cò ɳjù qé be ... ɳkpɔnə axotɔ à le tiŋkuri mə daa, dabe ele tiŋ dusinə be ekò ɳkadù le agmənju o. ²⁶Ye idɔ i tuŋji kpɔ jyɔ, i tiŋ de cò aseye, ẽn tiŋ ɳtiran cà là gbɔndemə le mɔkpɔkpɔ mə. ²⁷Dobo ɳka gbe tuŋkpɔri de ekùtämə o, i ɳkanà be ye mawumə moa nanyinyɔ. ²⁸Ewo ina i ɳnya agbemə wò ewo inà i ɳqó kide jyɔ le tò ypeuir mə. ²⁹Nyucuwò kide nɔniwò, emɔ jibgɔdè, kide nɔwiwo, emɔ le be, be mà nunyɔ nə mi kide jibgɔdè co tɔgbı david ju be éku i wodii i ye yɔđo ləđe egbaegba. ³⁰Ke inyi enyɔ nudetɔ, inyaë be mawu do ɳgbe kide atàbu kàkà be ye rintaməvi deka la nɔ ye fi zinkpin ji. ³¹Ke inyađe enəa, exo nu co yesuye fɔfɔ a ɳjù dè be, wò ɳgbe de yɔmə o i ye ɳtinan ɳnyiyɔn o. ³²Yesu ɳnaa mawu fɔen jete, enu keyù miawo see miniyi qaseditɔ wò le. ³³Hatɔn ke wò doc de ejì le mawu ye ke lɔđùnù mə, i ixɔ gbɔgbɔ kɔkɔa ye ɳgbedòdò cò ye dadao gbɔa edɔ enuke mile kpɔ kide enuke mi le sea kɔdè. ³⁴Dòbe david ɳyi juŋ kui o, gaŋke enube: ³⁵Bubɔ karer de tiŋ lɔ dù nù mə keke wà seg sən de gakeme afɔ tutunù nə wo. ³⁶Ye idɔ israel xò mə see nànyae be, yesu ɳna ke miàwò mi kran de atiyù mawu wɔe axotɔ kide kristo. ³⁷Ke wo see enyɔaà nə wò, i wò le kà petro kide apóstòlò kpətiawò sebe: nukei mawu ɔ? ³⁸Petrus nu nə wò be mitɔ le mi à jiwò mə, i mia dame tɔ qesiade nà nà woa de mawu ci tané le yesu kristo ye ɳkɔà ji nə mià nuvɔnùr escɔ nə ànyi enunànà. ³⁹Dobe mia kide miađr wò kide amə azcgeawo; i oxòtò mià mawu ayɔawo à tɔ inyi ɳgbe dòdò á. ⁴⁰Eđe kunu kide enyɔ bulɔ mə wò cawò, ikpra enuwo be: mina nə woadé mi cò jijimə groboɔ ila mə! ⁴¹Hotɔn amə kə xɔ ye ye nyɔa woa, wode mawu ci ta nə wo, i le ɳikeke ɳna ji wòđe kpɔri sijbe amə brađ amətòn enə kpe de wònjù. ⁴²I wònɔ apostòlòwò nukpàkpà kide habɔbɔ, kpɔmaman kide qexoxo ji. ⁴³I vòvò gaŋgan qekà dò aməwo i apostà lòwo wɔ nujiŋ kide desiwòle yerusaden. ⁴⁴I aməkə kadejiawò see nɔ taho qekà, iwo enuwò see dédu. ⁴⁵I woco wo nyigbawo kidi wo nuncaməamə siwò sa imen nə anəwò de aməsiamə ye hiàhià nu. ⁴⁶Tegbèeà, wò nɔnə dexoxɔmə kide sùsù qekà, i wo lé man enuđuqu le axò qesiade mə, i wò quna nù kidé jijɔ kide jima kɔko. ⁴⁷Ile ka fù mawu, i wòkpo amə nuə vévé le edu briboa see gbo. I axotɔ à cɔnə aməkə kpɔ agbexɔxɔ awo kpenə ehaməa tègbèe.

Chapter 3

¹Gbedeka, Petro kiđe yohanes woyi Mawuxɔ mə le ḥexoxo gamə , ke lenyi gaxoxo asidekeea tɔa ji. ²I wò cɔ ηúcu ḥekà kenyi tòkùnɔ cò ye nana ye xodoməa và aməke wòcònə de Mawuxɔ ye hɔn ke woyɔmə be enyɔen a nu tegbèe be nabiə enule amə kə vayinə exɔ a məawò si. ³Yaa, ke ikpɔ Petro kiđe yohanes iwɔyikɔ Mawuxɔa məa ebiɔ enunana wò. ⁴Petro kiđe yohanes ya kpɔe dɔnɔj i nu nə be: kpɔ mi ! ⁵Ilé ηkuvi de wòŋu nyɔŋgbin ibu be ye ka xo enu gaygan de le wò si. ⁶Ganjke Petro nù ne be əhò kiđe cikà ɳle asinye o, ga ɳke enukz le asinyea mà nà wò le yésu kristo Narazetetɔ à ye ɳkɔ məa, cò nə nà zɔn azɔnrin. ⁷I ke ilé ye lɔdunua efɔen jete, i zedekaà, ɳusen də ye fo kiđe ye fɔkɔewò mə . ⁸I izokpé izɔn azɔnrin , i kprɔwò dò də Mawu aɔ mə i le zokpo dàn tò afisiafi, ilé kà fù Mawu . ⁹I edu briboa kpɔe ilé zɔn azɔnrin ilé ka fu Mawu. ¹⁰I wó kpɔe desi be ye i nɔ nə Mawuxɔa ye ḥxhɔnu cagbe enubiɔbiɔ tɔ , ekpáca wó i eranmə kuwò de enuke jɔa ta¹¹Li ke ikpɔ petro kiđe yohanes de qe ε enəa , edu briboa séé bovà gbe dɔxɔ, ke woyɔnà bə salomo tɔ a mə i wò nu ku . ¹²Ke petro kpɔ enəa enu nə dukɔn a be: Israel ɳùcuwò nùke yɔ i enù kpàcà mi qe enə ko? Alò nùkeyɔ i mi tin ηkuvi de miàji qe kpaan sigbenə mia ɳtawo ɳsen alo vɔvɔ nə Mawu ji i mitò i amə la le zɔn azɔɔnrin enə? ¹³Abraham kiđe yakobo kiđe Isak Mawu à miàdadà wò Mawu à kɔ ye dɔtɔ yesu ɳù aməke miawò mi sa igbe enù le gbɔ le pilato ye ηkuvi mə ke amana de kojo be yeagbe qe. ¹⁴Ganjke miawo ya mi gbe nu le kɔkɔtɔ kide jojɔtɔ a gbɔ i mi qe kùkù be woagbe aməwutɔa qe nə yewò. ¹⁵I miwu agbefiɔa, aməke Mawu fɔn je te co kukùawò mə ke ye qaseditɔwo miàwo minyi. ¹⁶I ye ɳkɔa do ɳusen amə la ke mi le kɔ i desiđe cagbemə waaxɔ ye ɳkɔa ji se i xɔse ke to ya ji a ma ràməsen bribo la le miawo séé ye ηkuvi mə. ¹⁷Hotđa nɔvijùcuwo ɳnya be miwɔe le manjanya mə sigbenə mià fiɔwò enə. ¹⁸I nənəi Mawu wi ye nyɔn ke i nù qe to ye nyɔnùqđetòwò sei ji be kristo à akpe fùa nu nə. ¹⁹Ye idɔà mitrò le mia ji wò mə i mi gbɔjə be wɔatütù mia nūvɔnwo. ²⁰Be nə gbɔdemə gamə nà và cò axotɔ gbɔ nə àdɔ kristo yesu ke i gradé qe nə mia qidà. ²¹Aməke ilé nə jiŋkui be naxɔ keke isen̄ va enauwa gagrardo gamə enuke ɳù Mawu xonu le to ye nyɔnudetɔ kɔkɔawo see ji cò xixeamə ye gɔmə jejea mə. ²²Mose nu nə fofoawo be Mose Axoto mia Mawu ana be enyɔnùqđetɔ ḥekà ado co miàmə sigbe enye enə mi àdò to ya le enù ke inù nə miawò sée mə . ²³I ava mə be, kpori deku kuiđe ke ɳna qoto enyɔnudetɔ tɔ ɳna oa woacrɔe ji lz dukɔ a mə²⁴I enyɔnū qđetɔawò sée co Samuel ji i và sedé amə kə kprɔedo awò ji amə sugbɔ le wo mə , wo xonu cò ɳkeke ilawò ɳù. ²⁵Miawo inyi enyo nuđetɔ awo kiđe nu bàbrà ke Mawu brà kiđe mià dadawò wò viwo ke inu nə Abraham be i le tɔ homəa mə woàyrá a nyi gbanyi homə wo sée le . ²⁶Miawo i Mawu fɔ ye dɔtɔa nə jeŋkɔ idɔe didé be nànyrà.

Chapter 4

¹Ke ile xonu nə dukɔa kprolawo Mawuxɔ ji kpɔtɔwò kide zaqukitɔwò va do de wo ji. ²Ke ive woju be wole kpranu dukɔa cō yesu fɔfɔ cō kukua wo doməa ta. ³I wo lé wò itùwo kéké ɳuke qobe fienyi wɔ gboxo iwòle wò. ⁴Aməkə se enyɔyawòà amə sugbɔ le wòmə i kadeji i ɳucuwò hinhrin mə awɔdɛ sigbe amə bratɔ̄ amatɔ̄ enə. ⁵Ke ɳukeà wò fiɔwò kiqə wò məcincinwò seŋkpə wo wemakpratɔwò va bò de yerusale. ⁶Kide hana, Mawuemə kayafa kide yohanes kide alesksandro kide ama ke cò Mawuemə ye homəa məawo. ⁷I ke cɔ wo de agudomə à wo biçwò se be ɳusen kz nu alo enṣen ke nu alo eŋkò ke ji miwɔ enulale? ⁸Leqekà Pɔlu, aməkə ji gbɔgbɔ kɔkɔa lè qe tanṭaq a, un nə wo be : Miawo éfiɔwò kiqə Israel məcincinwó. ⁹Nə wò dø qo kojò nə, mi egba de edɔ nyɔen, ke wówɔ nə dɔnɔà be, to məkee ji i ikpɔ ràməsen mà. ¹⁰Ehun miawò seé kiqə Israeldu briboa, mi nyaε be le yesu kristo nazarethetɔa, ye ɳkɔ jii, aməke Mawu fɔ co kukuawò doməa, ye idɔ i aməkə jete de ɳkɔ de nə mi ila ye ràməsen. ¹¹Kila inyi ekpe ke miàwo exxtutɔwò mi gbe, i trɔ zu zogojikpe. ¹²I ɳnyi amə bulɔmə dø mə i xɔxɔa le o qobe eŋkò bulɔmə dékin inlè jinkua gomə lela ke woma agbətəwo ke mə miateju kɔpɔ xɔxɔa lè o. ¹³Ke wo kɔpɔ Pɔlu kiqə yohanes wo jidodo, i wóse be, amə makpranuwo kiqə amə manyanuwò i wònyi à ekpacawò, i wòdesi wò ca be wò nɔdɔu kiqə yesu vayi. ¹⁴I ke wòkɔpɔ aməke wò yɔdɔ nɔà, je te de wogbɔ dø a, enyɔn vɔ tewò. ¹⁵Ke wodewo do le exɔaməa wole dø susu be : ne miawɔ nə aməlawó mò? ¹⁶Do be enyɔ dodomətɔa, desi ke wòwɔa aməwò nyaε, i yemə kɔ nə aməke le yerusalema wòseé mi ɳkateyu gbe mò o. ¹⁷Ganjé Gagbe nə enyɔ ɳkagbe gbã wu enə o a, mia do vɔvɔ nəwò kòn be wò ɳkagbe xɔnu nə amədø co eŋkò ɳnaŋu o. ¹⁸I ke wo yɔ wo vaa, wo dese nəwo be wo ɳkagbe yikɔ kéké i nunyɔ dø alo ikpranu cà le yesu ye ɳkɔ ji kpɔkɔpɔ gbede o. ¹⁹Pɔlu kiqə yohanes xɔ nya i le nu nə wò be: nə inyi be ejɔ le Mawu ye ɳkɔ be miàdqo to miàwo wu Mawu a mibui kɔpɔ! . ²⁰Dobe mi ɳkateju gbojen nuxo xoxo kɔ le enuke mikpɔ kiqə enuke mise a ɳjù o. ²¹Ke wò gbe yiji ido vɔvɔ nəwò kpée a wò taciwò dø wò ɳkɔpɔ enù ke ye gɔ wabe wójea o, cagbe dukɔ a tɔ døbe aməawo seé le kafumawu de enùke jɔa ta. ²²Do be aməke wòyɔdɔa nɔa wu exo hooka. ²³I ke wò gbe wò dø a, wòvɔ wòtɔ wò gbɔ i xren ese ke aməgan wò de nə wò a nə wòtɔwò. ²⁴I ke wò see a wokɔgbe yiji ixode də nə Mawu be: Axòtɔ ewò inyi Mawu ke wɔ jinkui kiqə anyigba kide axu kiqə wònunu seé. ²⁵Ewò ke nù to gbɔgbɔ kɔkɔa mə le mia doda david tɔdɔ dɔla ye numə be: nukeijo i etrɔsubo lawo lewɔ xoməfién i duməviwò le butama gbàle màà? ²⁶Anyigbajì fiɔwò co i aməgāwò wɔ bɔbɔ cagbe kristo tɔ. ²⁷Dobe le nyɔdodòməa, wòwɔ bɔbɔ de yesu aməkə esi aminɔa ɳjù. herodes kiqə Pontio Pilato kpe de trɔsubulawò kiqə Israelduwò ɳjù. ²⁸Be wòawɔ enuke tɔlɔ kiqə tɔɔdaju qødøea be navamə. ²⁹Xotɔa , Axotɔ, kɔpɔ wò vɔvɔdòdòwò døé i nana be tɔ qɔlawò nanu tɔnyɔa kiqə jidodo. ³⁰Navru tɔlɔ qidø nə edɔyɔyɔ, i desi kiqə enujijuwø nava mə to tɔ dola koko yesu ye ɳkɔ ji. ³¹I ke ivòxodøe jrɔà, toho ke wobðoà hūhū i gbɔgbɔ kòkò døwò tanṭaq i wò nù maurinjɔ a kiqə tukpakpa. ³²Ixɔsetɔwò haa ye ji kiqə ye se wɔ qeka i le wò domə a, amədøkin in yɔnə enuke le si be ye tɔ ye o, i enuawo see nyi ehaatɔ nə wo. ³³I apostolowo qidø qase kiqə ɳusen gā le axotɔ yesu kristo ye fɔfɔ a ɳjū i amənuve le wo see ji. ³⁴Dobe Ayamənɔ dø inle womə icɔ wo nyiba kiqə wonu nɔaməsiwò sa icɔ echoa wò va. ³⁵Iwɔcɔ echoawò kòde apoktolawo kɔ mə iwomen nə aməwò le kunuku ye hiāhiā nu. ³⁶I yosef aməke apostolowò gbe yɔ nə be barnaba ke gomə wo dø be akɔfafavi ke nyi lewito amə ke wòjì le kipro a, ebo lesi. ³⁷I ke isεεa cɔ ehòà và nə apostòlòawò.

Chapter 5

¹Nucu qeka ke woɔnə be anania kiðe asia safira wó sa anyigbā. ²Icò ehoa ye kpáðékàxò seŋwrà asia ca nya, i wòcò kpètia seŋ va nə apostoloawò. ³Pɔlu nu nə be: Arania, nə iwɔmɔ i satana xɔ tɔjimə sée keke be, ele xovi nə gbɔgbɔ kɔkɔa i cɔ anyigbāhoa qdò wra mà?. ⁴Ke anyigbāa leqea nyi tɔ wo ia ? i ke ecœ raa qdèe nyi tɔ ɿusen nu ia? nukey ɔ i ejrɔ susù ɿna de tɔ o jimə kò? inyi amewo i ebre o vɔ a mawri. ⁵Ke anania seé enyɔ ilawoa égeji ye gbenu co. I vɔvɔ gäggä qeke ji aməke se enyɔawò. ⁶Zedeka a qekə awò cò ijredò i ve qji. ⁷Ke iwɔ sigbe gaxoxo anətɔ ensa asia ke ɿsee enukejɔa oa va. ⁸I Pɔlu kee se be: Axonɔ nuŋ nənsi misa anyi gbā ko? i yeca nu be: en nənəi mi seɛ nə. ⁹I Pɔlu le kee see be ne iwəmɔ i enusɔ nə mi enə keke i mi le te axotɔa ye gbɔgbɔa kpɔ ma? kpɔ, aməke qì acuwoawò igbɔnɔnə wàcò wooà do. ¹⁰Zedekaa egejen de ye fɔnu ɔiku, ke qekejeauò vaa wokpɔ be eku i wò cɔe ivɛdii de acua gbo. ¹¹I vɔvɔ ji ehanə briboa kiðe aməke se enyɔawo see gāngā. ¹²I desi kiðe enyinu sugbɔ jɔ to apostoloawò ji. I wò seé wòwɔ deka le salomo yé mawuxɔa m. ¹³Aməke kpɔtawo deki indənəjì itenəbɔwò o cagbenatɔ wò bunə wo kenj. ¹⁴Amə sugbɔ hū wà kpe wò aməke xɔ axotɔa ji see ɿncu kiðe nyɔrun sugbɔ. ¹⁵Kekei i wo kprɔ dɔnɔwò cawò va exɔamə icɔ wo mren de kiðe abatiwò ji cagbe nə Pɔlu gbɔnɔ a, ye kpɔru na to dɔnɔwò ji. ¹⁶Ameewo cò edu ke xixràdo yerusalemàwo mə i và bɔ i wò cɔ dɔnɔ kiðe amə ke gbɔgbɔ mákɔwò le qe fū nɔ a wò và i wò dadɔ nə wò seé. ¹⁷Estatɔà kiðe yenjù mə kenyi zadukitɔawò hùà ɿnù amə dɔdɔwò. ¹⁸Wo lə amndɔ awò i kprɔwò yi édua ye gakpàmə. ¹⁹Le ezàmə a axotɔà ye ɿedòtò qeka va hù hɔà nə wò ikprɔwò dò inù nə wò bə. ²⁰Miyi Mawuxɔamə nə mià nù agbényɔ ilà nà àmàwò seé. ²¹Ké amədɔdɔwò sé ənà wo yi ɿexoxɔnə fɔfɔmə ikpranù aməwo hòtɔ ke ətâtɔà kiðe yé ɿuməwò vàà wò yò àqàñjùdétòwò kiðe aməcici ké lé isael awo và wòdɔ aməwò bé wawekpɔ amədɔdɔ awò va cò gakpàmə. ²²Ke àməàwò vè dòà wo ɿkpɔ amədè lè gakpamè o. wo trɔ va i va nù bé. ²³Ké miwɛ ɿdà gákpmàhàwò gbe le tutù qe perepe ɿlàwò cà wó gbé le xɔxɔ awònùdè ganjke ke mihùehɔá miŋkpɔ amə qeke o. ²⁴Ke aməgààwo sé enyɔ là wò cákà sù gbɔ i le bù enuke kàvà jɔ à kpɔ. ²⁵Amədékawò và nu nə wò bé amə ke mi létuàwò ilé kpranù aməwò le gbe doxɔmà kə. ²⁶Zéfékàà àməgà kiðe ye gòmə nɔtòwò yi ive kprɔwò và woŋkprɔ wò kiðe ɿuse po qobé wolé vɔvɔ be aməhàwò axù əkpà yéwò. ²⁷Ké wò kprɔwò vâá wò nà i wò jətə dé cojodotà yé ɿkɔ i àmə gàà nù nə wò be: ²⁸Mide ésé nə mi kòn be mi ɿkagbe kpranù le aməjnà yé ɿkɔ mə o ganjké mina i miànùkpákprà kaka de yerusalem qua seé mə i mi qoe be yewo ahé fipodé kélé yé kù mə a va miaji. ²⁹Pɔlu kiðe àmədɔdɔwò ɿqo be Mawu ijé bé miàdɔtò ɿyi agbétowò o. ³⁰Yesu amə ke mikrà de àtiñù iwù àà miàkuku wo mə. ³¹Mawu doé de ejì i cɔe de ye ɿusi mə be nanyi kprɔ là kiðe xɔnamətɔ nə ànà bé israel dùwò nà trɔ jimə cagbe nə wà cɔ wò nuvɔwò kewò. ³²Miawò inyi qaséjítà cɔ' énùjna wò ɿnù, gbɔgbɔ kɔkɔa kə Mawu na nə aməke ɿdòtawo à cà denə gbefa. ³³Ke wòsè enyɔilawò xoməfie lé wò i wò jì bé yéwòawu. ³⁴Ifia farisitɔ qékà kē wo nə bé gamaliel ke ɿyi ésé kpratò i aməsiamə bubunua co iqégbe be woakprɔ ɿncuà wò do gbɔxò. ³⁵I inù nə yétwò be: Israel ɿncuwò mikpɔ mia qeki wò jì le enu ke miqò be yé wò kákà wò kiðe amea wòà ɿnù. ³⁶Le kpɔ də ɿnù me ke ɿgbɔxo nə ɿkeke mawò na qdò a teuda va le nube ye ɿyi ame dékà i amə sugbɔ sigbe nə kàwò le ye ɿye wpo wui i ame ke kprɔdo qe a wo gbando i wo tɔ vɔ. ³⁷Le amehina ɿgbe a yuda galileatɔ aca va do le ɿkeke ke ji wo le ɿjwɔ ɿnkole a ji i kprɔ amewo de de kia ɿnù. ɿnciu na ca ku i ame ke kprɔ do qea wo gbando. ³⁸Ye i dɔ i si gbé né enu a wo le de a ɿnù nə mi be mi ɿka ta ci wo do be ne enyi be agbe tɔwo gbo i ɿqdɔ alo edɔ la to a a va dahen. ³⁹Vɔ a ne ɿyi be Mawu gbɔi i icò a mi ɿka téñ dahen o mi a nya be Mawu i mi le wɔ ahɔa kiðo >⁴⁰Señ yi ji a wòyɔ Apostolo awò xo wo i dé sé né wo be woŋ ka gbé xo nu le ye su ɿkɔa me o i wo ta ci wo qe i wo yi. ⁴¹I le bɔbɔ ame i kpɔ ji jɔ be ejé be woa do ehen yowo de ɿkɔ ata. ⁴²I le ɿke ke nawo jia, le gbe bo xɔ me kiðe le oxowo wea wo le kpr a enu i le xo ede be yesu i ɿyi kristo.

Chapter 6

¹Le ñke ke na ji ke dekp̄oviawo le sugb̄o kea yudat̄o he la gbe t̄oa wo le c̄ enyɔn de hebrigbe towo ñ do be enuqudu ke wo ma n̄o ñke ke a wo ñ le na wo nyɔru woo.²Apostolo wuiveawo yo Ade kpr̄ovi gede gedé awo va i le nu n̄o wo be ñ nyɔn ne mi be gbe Mawu ny ne wo be ñ nyɔn d̄e la le man énu dudu le tavu too. ³N̄oviwo mican ñucu amadre le mia me ame ke wo ji woo teñ kado ame ke men gbɔngbɔn kide ñnu nya nya le a ke la teñ w̄o edɔ la ne mia a . ⁴Miawo ya mia kp̄o t̄o de eñexoxo kiđe Mawu nyɔn a kpakpra ji ne amewo >>⁵Enyɔn xe wo nu a wivinæ ame ke b̄o d̄e awo i wo can stefano ame ke me xɔse sén ñu kiđe gbɔngbɔn kɔkoe le a kide filipo prokorø Nikano Timon Parmena kiđe Nikola ke co Antiochia ame ke tr̄o jime litr̄o zu yuda t̄oa . , ⁶Wokpr̄o wova Apostolo a wo gb̄o ike wo xo d̄e jr̄o wo qa alɔ de wo .⁷I Mawu ye nyɔa le keke eta de ji ! Adekpr̄oviawo le sugb̄o kpe kaba kaba le yeruzalem i enunçla sugb̄ot̄o va tro zu xɔsetɔwo .⁸I stefano ame ke nu Mawu ve i n̄en ñusen a le wo enu makp̄okp̄owó kiđe desiwo le aməwo men .⁹O a ame ke nyi ablɔd̄exela wo bɔb̄o a mè t̄o qo wo kiđe kirenetɔwo aleksandriatɔwo kiđe aməkeco kilikia kiđe Asia wo qomə t̄o dekawo co be yo a w̄o enyɔn kiđe stefano.¹⁰V̄o a wo ñ ka teñ n̄o te de ñnunyanya kiđe gbɔngbɔn ke stefano señ le xo nu a o. ¹¹Señ yi jia wo nu ne ame dekawo le ajame be woa le nu be.¹²¹³¹⁴¹⁵Wó l̄o dùkóá d̄á gákpañen, amen cincin wó kídá ñnú ñrɔntɔwó, í k̄e wó ten jøjíá, wó léé, í wó kpr̄œ yi yùúdàtɔwó kojódóxó . Wó tr̄o kúnú ðat̄o baqawó í nú bá: ñúncu ilá ñ gbɔjɛn nuxoxo ðá tohó kɔkɔa ñún kídá èsàà ñún ò; Dó mí səbá Yéésù Nazarétì tó ñuna, à tr̄o tohó ilá í ðɔri èkɔ k̄e Mòósè dà nén mì án wò. Amen k̄e nɔnɔn kojódóxóá wó séé fɔ ñkúvivó d̄á etiènè ji, yà ñkúvimə trónéwo sigb̄e Mawudjlat̄o.

Chapter 7

¹Efici vásató be : "enyododo inyi enyón ḥnawó a?" ²Etienne doju be : "Tiŋ noví kide tiŋ dadawó, midotoŋ : ntičkɔc ye máà wu ke de qekia dii nə mia baba abraham le mesopotamia, keŋ gbɔxø nə a ve ci karana, enu nə be : ³"co gbe tɔwɔwó kiqé tóo dwa qe, nə nayi edu ke ḥcɔnəwo a mə." ⁴Ta ehùn le ka ldea i ve ci karana. i ke ye məgan và, máàwú kprɔc vá edu ke mə mivá le qe ifia mə. ⁵ŋcɔ anyigban qekin nə o. vca, ede eze nə be yeana i edwa la trɔzú ye kiqé yenjijimə viwo tɔ. ⁶Máàwu nu nə enə, be ye jijiməviwo anɔ aməjro nyi gba ji nə gademədo, i edutɔwo a trɔ wo zu kruwiwo keké nə exo kawó. ⁷I na qo cojo eduamə tɔwo, i ḥna ye ḥgbea, eviwowó a kafuŋ. ⁸i ibra nu kiqé Abraham, enəi abraham va trɔ zù dada nə Isaac, i co evo nə le ye ḥkeke nyia gbe, Isaac va ji yakobo ke va ji mia tɔgbı aməwivəawo. ⁹mià tɔgbı wivəawo huanju Yosefu, i seè nə ejiptetɔwo, i Máàwu rn kiqee, ¹⁰i xɔ nə le ye fukpekpe deside mə, i nen ḥnunyanya kiqé amənuvəvé le faraon egipte fiɔa xomə. Faraonnn doe e fis de ye xo kiqé edua nu. ¹¹Fujé kiqé ayaqudu gáŋgan déká vá do le ejipte kiqé kanan, miá dadawo ḥgbe wɔ enúdudu de o. ¹²Yɔa ke yakobo se be enuqudu le egyptea, edó miá məganwó ɣedeká. ¹³Zeveatɔà, yose fu de qeki qisə nə wo, i ye xoməséea, faraon desiwó. ¹⁴Yòóséfù dɔ nonviawó bá wóá núnén yàkúbú yá dadá, bá nán vá ɣajpti, kidé yá kɔta kájékáj: amen kakítokpo cùwó ciàtón sééé. ¹⁵Nén yàkúbú yi ɣajpti nén. Ləñunan yá ḥgbàá, yájtá kú, sigbə mián dadawó ənén. ¹⁶Wó drówó yi sichem, fi wó qjwó dó i xrə la ɣho nu la hamor yá viwò lə sichem àn men. ¹⁷Kə èzə kə Mawu dé nén Ábrahámì an yá gamə təbɔà dùkón la gánjgán í lə ji dójí lə ɣjípti. ¹⁸Kèkè nén gà kámen èfio bú vá ɣjíptia èfici kə ñ dəsi yoséfù a. ¹⁹Efici ḥnan dù ká kón án í dó fúnyáfúnyá nén mián dadawó, káké wó téjú cō wó ví yáyéwó sá dánjkpùn, cágħbə wò ḥká cí àgħbè ò. ²⁰Wó ji Mòósè gà ḥnan men. É nyán kpɔkpɔ lə Mawu yá ḥkúvimen, i wó nán ḥqduqu nén wreti àmèntɔn lə yá dadá yá xómen. ²¹Kə wò gbéedqéá Fárájòn yá ví nyónrunví cōe i tòe nyinyin sigbə èvìa ïjtà ənén. ²²Wó kpráanú Mòósè lə ɣajpti tówó nú nyányán men sééé; i ì bi lə nuxomen kídá èdċwó wɔwɔmen. ²³Kə i qo sigbə èxo hòoka ənén án, évá tamen neén bá yəà ve jí yə nonvíwó kpó, Israél viwó. ²⁴Kə i kpó i wó lə wó fúnyáfúnyán nén Israél vi qákáá, Mòósè lə xɔ qáta í kpənqɔ Egípti tóá i wui. ²⁵É bu bá yə nonvi lá səgɔmen bá to ye jiá, Mawu lə xɔnówó vɔà wój sə gɔmen ò. ²⁶Kə əñukəá, é vá Israél vi qđó kə lə wó ajrəwòa gbò ètəkpɔ i cówó sá wɔ qákáá; é nú bá: "Tinyəwá mi kpó nonviwó i mi nyí; núkeé i jɔ i mi lə wó vɔen mian dákwiwo?" ²⁷Và amen kə lə nonviá ḥnáun tutui i bá <dówo efici kiqé kojødótó qá mián jí ko? ²⁸Ó jí bá yəá wuŋ sigbə əwu ɣajptitóá, ècə ənén àn?>. ²⁹Kə i sə ənén jróá, Mòósè sí. Étró zun amen jró lə Madiáan du men, fi i ji èvì ámènvà lə. ³⁰Èxo hòoka yá ḥgbàá, Mawu dɔlá qákáá zə neén le zògbàji lə sinài tójí le ayaxá kə lə bizdà yə dojdomen. ³¹Mòósè kpɔ èzòà, ənú kə záá kpáceé; i lə təbɔe bá yəa kpózéá, Áxotzá yə gba qí néen i lə nú bá: << ³²Ənyen i nin mián dadawó Mawu, Ábrahámì yá Mawu, Isákà tɔ, kídá yàkúbú tɔ>>. Le kúkúkúkú mən án Mòósè ɣtéjún lə kpɔe ó ³³Áhótáá nú néen bá: << Rò tɔò fɔkpawó, qó tohó kə ə ləa é nyín anyingbankɔ kokɔ. ³⁴Ñtáytá ñ kpó tiŋ dukón kə lə ɣajptiá yá ḥnáun. N sə wó henhen dódó i qidí bá mán xɔnóó. Í fia, yì: ñ lə dàwo yi ɣajpti. ³⁵Mòósè inan kə wó gbáá, kə wó lə núbá: << Meeén i qówo áfio nònmì kodjødótó? yé i nyín amen kə Mawudó sigbə èfici kiqé qájé dàtó Mawu dóe qída tó Mawudžlá kə zá néen Mòósè lə ayaxa men an yá lmen. ³⁶Mòósè kprɔwó do lə ɣajpti i wó dəsì kídá nukùnú wó jró lə ɣajptia kídá lə àxujen amen, i lə zògbłejí lə èxo hòoka men. ³⁷Mòósè ḥnunam qáké i nú nén Israél viwó bá: << Mawu á tò atɔ ənyón núdétó qákáá lə mián nonvíwó. dom nén mi, ənyón núdétó sigbə ənyə.>> ³⁸Ñúnci inan i lə lə amēnwò dojdomen, lə zògbàji kídá mawudžlá kə xonu néen lə sinài toájí. ³⁹Amen ḥnunam kə nén kídá mián dadawó váyi; ḥúncu ḥnunam kə xɔ nyn àgbə àgbə i nùwò nén mí. Amen ḥnunam i mián dadawó gbá bá yoá bu ó; wó lə tutui i lə wó jimen an wo trɔ váyi ɣajpti. ⁴⁰Gà ḥnunam men án, wó lə nú nén mí. Nén Mòósè ḥnunam, kə kprɔmi cō ɣajpti, míñ nyán ənú kə jɔ dójia ó. ⁴¹Xɔntɔn, wó nán laláví déká i sáávɔ nén vòdúá, i wó lə tāyà lə wó l̄su dòwò ḥnún. ⁴²Và Mawu trɔ lə wó yomen i gbawódé nén jíñkorí wretivíwó senseñ; ənén sigbə wó wren də ənyón nuqetówó wó wément men ənén: << Ðéá mi nanj əran kə wó có kɔ nóó kidá vɔsawó lə èxo hòokaa men lə zògbàji, Israél viwó? ⁴³Mi rɔn moloch yá veñtete, kidá Mawu Remphan yá wretiví, ənútata ḥnunawó kə mi wɔ i sen nə an; cáá māán kprɔ mí yi Bābilóni yá ḥk⁴⁴Mián dadawó wɔ kúnú qđədə yá veñtete de lə zògbàji, sigbə Mawu qó qé gákəmen i xonu nén Mòósè; bá yá i qđo lə wɔ sigbə kə i kpɔ váyi ənén. ⁴⁵Àvèñtètè kə mián dadawó, lə wó zɔnrinzɔnzɔn men kídá yóðsùa ḥnunam vámén cō gá kə men wó xɔ amen kə Mawu nyán wó nyíngbán gbàxó mián dadawó nán le. É Le ənén kékè ván nán Dàvidi yá ḥkákəwó men. ⁴⁶Kə kpó amənúvəvá cō Mawu gbo; ábiç bá wá wɔ nònxó nén yàkúbú yá Mawu. ⁴⁷Vɔa salomon tu àxó nə Mawu ⁴⁸gádékauíkúíqá məán, Mawu kə wúgán ənú qésiàdqué; ñú nòññò əxò ká wó tu kidé àlká ó sigbə Mawu ənyónnuqetó nuí ənə: ⁴⁹Jíñkorí nyín túj nònxó i ányigbán tíj fó tóxó. Áxó ké i ḥkúvime mián tàj tu ñú? áxótáá i nú ənə; fi i nyín tìj gbàxoxó tóhó? ⁵⁰Ñ nyín tìj lí i wó ənú nán wó sééá? ⁵¹Ètò sásá tówó kídá amen man trɔ jimènwò mi gbà gbàngbànkɔkɔ xɔxɔ: mi lə wó sigbə mián dadawó ənə pépépé; ⁵²Ənyónnúdétó keé mián dadawwó ən tiyomen non kpɔ ò? wó wunon ənyónnúdétówo kə vá qónkɔ nén amen jojo qákáto tó ḥnunawó kídá amen wutòwò. ⁵³Mianwò kə xɔ əsá kə mawu dɔlá wò qđo, vɔà wòj cōe qé ádċwɔmen ò?? ⁵⁴Kə ètóxodó namentówó sə ənyón ḥnunawóá wo ji gbam, i wó lə qđu ádcurúi sigbə ətiènū(Etienne) ənén. ⁵⁵Và yáá, kə i qđo kidá gbàngbàñ kókɔa,

cò yè nú kpòkpò dàjìñkori ì í kpò Mawu yè ọtikokó. Ò kpò Yéèsu í ì nòtè dé Mawu yé nudusi mèn.⁵⁶ Òtiénù nù bò:" kpóða, ọ lè kpò jinjkori lè hùnhùn, ì amen yé vi nòntè lè Mawu yé lo ọusímen"⁵⁷ Vóà tòxodòtowó dáàxá sinsin, wó túutówó, í mu dé wo jí.⁵⁸ Wó əóe dànykpún dé àdùà yè ọgbé í wó xú àkpèwòe: Kúnudéjtowó wó có wónúdódówó dalé ọkèjé kè wò yòná bè sóòl.⁵⁹ Gákemèn wò lè xùukpè etiénú an, é lè, yó àxótá ì lè nù bò: << Àxótá Yéèsù xò tinà gbɔngbɔn>>. Ò jèkro, ì dààxà kidé àgbè sinsin:<< Àxótá, káa có ənúváén ilá dé wónjún ò. Kè ì nu ənén jrɔá, é dón arɔn".

Chapter 8

¹Saul run dá, yə kú jí də co gbòona í wótə aməkə lə Yerusalem ye haməa yomətiti. I ehàámə tó wó kahren də Yudea kide Samaria ye nutowómə, ámədódó áwó dədə i kpòtò. ²Mawu vóntó dékawó va co Etienne ye ntiran kukua i ve dií, í fanvin. ³Vəa Saul wə evəen sùgbə kidá ehaməa, ácónnón àxómə yi àxómə i nà lə lá njúcuwó kide nnjruwó tú də gákpmá ⁴Xòsətó kə kaka də egbójicíwó lə kaka Mawunyɔn yiko. ⁵Philipo yi Samaria dúmə i ve xo nu némó có Kristo njú. ⁶Kə amə sugbə séé ikpó dəsi ənú ke Philipo woawóà, wódótóé. ⁷Aməkə mə gbòngbòn vɔawó dàxádó i si do, sèkúnñowó kidá aməkələ, tànñgráawó kpó dìyyɔyɔ. ⁸Í jijì gàngán dáká vá duamə. ⁹Vəa njúcuudáká lə duamə ká wó yóna bə Simon, kəsí azəl décá, yénú lé kpácá Samariatówó kə ilə wə dákia sigbəmə amə ntájtá déká ená.

¹⁰Samariatówó séé có dəvi jí seŋ yi aməgánxó ji wó lénéju də njú i nū nə bə: < Mawu yə njusən kewóyónə bə: njúsəntriéká lə si o. ¹¹Wó dótóé doba ewənə àzó nūwó i ikpánécáwo dédécá. ¹²Ke Philipo və nū enyɔ nyɔea némó có Mawu yé fiòduxó kudé Yesu Kristo ye nkáá njú, iwó xəesəa, wódá mawucita nə amə sùgbə, njúcuwó kidə nyərunwó cawó. ¹³Simon cá ká dəji, í ke wó te Mawuci nən i ilə kpó dəsi kidá ənújijúáoa, njgbə trø lə Philip ye yomə kpó o.

¹⁴Ke Mawu ye mədódó kə lə Yerusalem wó see bə Samaria xə mawunyɔa à, wódó Petro kide Yohanes didá wó.

¹⁵Kə wó ve dō edua məà, wó xodà ná wó i gbòngbòn kəkəa vá wójí. ¹⁶Dobe káká i séŋ va ganamədóá, wó domətó də ñxə gbɔngbòn kəkəa kpó o, wó dái ci ta né wó lə axótó Yesu yé nkáá mə dədəi. ¹⁷Petro kide Yohanes dasi də ta né wó i wó xə gbɔngbòn kəkəa. ¹⁸Ke Simon kpó bá nə amədódó awó dasi də aməjí gbɔngbòn kəkə lə vá jíá, ená əhowó.

¹⁹Enú be:< njúsán njna nyin cá cágba nə nyəcá njasi də amədá jíá, gbɔngbòn kəkəa ná vají>>²⁰Vjá Petro dònju nən bə:< Ná di wò kidé tòó hóá njú, ebu bá yéátéñjú xré mawu ye nunána kidé echoá. ²¹Tohó dákən njle ná wó lə subɔ súb dódá mə o. ²²Trø jímə có tòó nūvəen wɔwɔwo ná xodà ná Mawu, nə àcó tòó jíməsúsú kpotó kpotówó i séŋ kewò.

²³Dódá elə nkpc bə ələ adi vəvə mə kidə ənuvəen mənjí də. ²⁴Simon dònju ná wó bə:<>²⁵Ke Petro kide Yohanes də gbefán i káká mawunyɔn à jrɔà, Yerusalem, i ke wo yí kô lə mónjíá, wó lə nū mawu nyɔ dódó, lə Samaria ye duvíwó mə. ²⁶I fíá Maxótá yə njédótó dáká vá nū nə Philipo be:<Có né na yi Yerusalem yé móá yé fədə lə gaza duamə.>(Zogbəjí.) ²⁷Ècō iyi emjá ji. Ethiopia ye dumɔví ke kpónə, efionyərun kondake yé kesinçonuwó see jíá gbɔnɔn có dàxòxò lə Yerusalem. ²⁸Ekanren də yá húahún mə dé i lə xrən mawu nyɔ nū dé tó Yesaya ye wəmáá.

²⁹Gbɔngbɔa nu ná Philipo bá:<> Yí na kprø áhua hún na dəgbə njna dó.>> ³⁰Philipo sudú yi ehuán gbó isə i ilá hrən mawunyɔ nudétó Yesaya ye wenáá, i ike səbá <<Elə sə enúkə ələhrəan gəmə à ?>> ³¹Ethiopítá dònju nən bə:< naá wɔmón i sə gəmə nə amədá njdəgə mən o?>> Edəkukú nə Philipo bə ná vá kanren dá yegbó ye lə ehuanmə. ³²Nrɔ njron àn tóxó kə Ethiopiatiá lə hrəan kə:<<Ekprøe sigbə aréngbíví ke wó kprø yíkɔ wuuw gba, àlóó aréngbíví ke wólə có əfú nən ene? Njkanu inúnyɔn də o>> ³³Cágba yə mə búbútɔà wo njgbə do kojo nən o. Amə dekin nkàtənj xonu có ye jijimə viwó njú o, dobe əkú véyi vɔ.>>³⁴Edudɔwɔtá lə kà Philipo se be:<< Ndə kükú, məkáá njú i mawunyɔnútá le xonu có ko?>> ³⁵Philipo jə gəmə kidə có mawunyɔ dònju ne i tɔjí Isaï yə wáma é yə kpáhaxó i yí jí ilen nū mawunyɔn nən. ³⁶Ke wó zɔnmáán yíkɔ zaan wó ve kpó eci lə àfidáká. Zədəká edudɔwɔtá lə nū nən bə:< eci kə nükəe i lágba xéəmən nən tñj mawu cidéta?>> ³⁷³⁸Zedeká Ethiopítá be wánɔntə ahúa ehuán i yə kidə Philipo yi ecia gbó i ilə mawuci nən. ³⁹Ke wódo lə ecia məà, axótá yé gbɔngbòn vá kprø Philipo yi i edudɔwɔtá njgbə kpɔe o. Eyi ye mənzɔnɔ an jí kidé jijɔ. ⁴⁰Philipo va do də kéké Azoto. Edisa le eduawó mə i nū enyɔnyɔen kéké i sen yi kaisareo.

Chapter 9

¹Ganamə, Saulo kpɔtɔ ilə dō vónvón ná axótá yə dəkprɔviwó be yeawuwó, eyi efio gbo. ²Í ve bíó có gbó bə náwó wəmá nəyə nə ya sej yi ehamə kə lə Damasko a mə nə yatən lə amə desiada ke lə axotá ye móñjiawó, eten nyi ɳúcu aló nyərun. ³Ke Saulo le ye móñzonzəan ji yikɔ i təbɔ Damaskoa, kənkrən déká có jiŋkui ivá trɔdə i icí donjomə. ⁴Egójen í le segbə deka be:"Saulo, Saulo" nukei jɔ i elə tiŋ yomə ma?⁵Saulo lə bió se bá:< ewó mə kə í? >> Egbea lə dóñú nən bə:"Enyə inyi Yesu, Aməkə ye yomə eletia. ⁶Có nə náyi duamə nə wánú enu ke áawɔa nə wó. ⁷Ye kidə amə ke zonmɔn yikɔawó enyɔvətəwó, togbá bə wolə se egbəa, wo ɳlə kpɔ aməda o.⁸Sáulo có i kə ɳkuvi vɔa ɳlə kpɔ nunu o. Wolá alɔ nə ikprɔe yi Damasko duamə. ⁹Enó ené nkeke amatən ɳkpónú o, ɳdunú o i ɳnu enú dá o. ¹⁰Adəkprɔvi déká le damasko ke wó yóná be Anania. Ekpɔ ɳfegan deka ke mə axotá le nu nə be:"Anania!" Etə nən be:"Axótó, enyə kə." ¹¹Axótá nú nən bə: Có ná nayi le fi wó yomá bə emɔjɔjɔji nə na ka Yuda ye xómə tasə, nə edó axaáməa, nábiɔ ɳúcu ke wó yɔnə bə Saulo i icó Tarso ta sə. Njucua lə xodə. ¹²Íkpɔ deka ke yeŋkɔ nyi Anania le ɳteganmə i va hun ɳkuvi nən. ¹³Anania do ɳjú nə Axotjá bá:"Axotjá, ɳse i amə sugbɔ lə nu be ɳucua wɔ nú bada kidə tɔɔmə ke lə Yerusalemawo. ¹⁴Wobə exɔ gba có efio gángán kə lə Yerusalemawo gbó be yavá lə aməkə lə sənwó ləláró." ¹⁵Axotjá dō ɳjú nən bə:"Yi dóbá ɳcan aman bə nányi edəwɔnúj. Efio wó kidə Israel dukɔn mətώwó see nányá tiŋ ȳkó. ¹⁶Nye ɳtá maákpre sigbənə akpəfun de tiŋ ɳkɔa taa. ¹⁷Í Anania có iyi axóke mə Saulo ləa mə. Eda sí dejí i bá: Nəvi Saulo, Axótá Yesu ke edogo le móñji ke egbɔnɔa dɔj didá be mavá hun ɳkuvi náwo nə naxo didá be mavá hun ɳkuvi náwo ná naxo gbɔngbɔn kɔkɔa. ¹⁸Zedeka enu déká də lə ɳkúvi jí mə Saulo sigbe nə akpa ená i itó nú kpɔkɔpɔ i có i wó dəcita nən. ¹⁹Edunú i kpɔ ɳusən. Saulo nɔ xɔsətɔ kele Damaskoawo gbo kəkə azan jə. ²⁰Eyi bɔbɔ wo mə ivé də gbəfan be:"Yesu inyi mawuviá." ²¹Enuá kpácá aməke le dotoeawó i wo le bió se bə:" ɳnyi ɳucu ila i tu nú kide Aməkə xɔ Yesu ji se le Yerusalemawo á! Í kaanə susu ɳna ke ta í iva lela be yavá lə aməkə le sən Yesua wo sej yi efio wó gbo. ²²Enjúsen Saulo nju wú décá, i arɔkpa ke i də gɔmə be Yesu inyi Kristoa, yo mə kɔ keke Damasko tówó nu kú. ²³Ke azan jəa Yudatówó ká atabú be yeváwu Saulo. ²⁴Vɔa ésa, Yudatówó lə jɔ agbɔáwó nu ezan kide nyidən bə nə ido Ye våwui. ²⁵Gedeka ezan məa, Saulo ye dekprɔviwó cɔé dá kisi mə do tó feteú mə, i didii brewu də anyigban mə i iyí. ²⁶Ke Saulo va dō Yerusalem, ejibá yadó adəkprɔviwó mə vɔ wó see le vɔnvɔn, dobe wó ɳkadəji becá nyi adə kprɔvi o. ²⁷Barnaba kprɔe vā amədódáwó domə exónu nə wó có sigbənə Axotjá zə nə Saulo a, kidə sigbenə ixonu nən mən kide arɔkpa ke Saulo də gbəfan vɔnvɔn manɔmə tɔ lə Damasko ɳjú. ²⁸Nənái Saulo cá dō wó mə lə Yerusalem i nū mawunyɔ vɔnvɔn manɔmə lə Yesu ye ɳkɔ mə. ²⁹Éjronyɔn mə kidé Yudatjá ke donə he lagbəawó, i wó jímɔn lənjú be yəwawú. ³⁰Ke nɔ viawó sea, wó kprɔeyi Kaisero i cɔé dida Tarso. ³¹Xoto an, ehamə kelə Yudea, Galilea kide Samariawo tomə fá, i wó cidəji. Wónnɔn agba de Mawu ye nyɔjanu i ji dəji, dobe gbɔngbɔn kɔkɔa nən kidəwó. ³²Petro disa tó xɔsətώwó ji to tohó sugbɔ. Eyi lidá cá i ve kpɔ amə kə ye ɳtí wó kɔawó. ³³Edogo ranmətútútá deka ke wó yá ná be Ainəa, ɳjuculá nɔ edɔ ba jí nə éxo amenyi. ³⁴Zédéká Petro nu nən bə:"Ainəa, Yesu Kristo dadɔ nə wo. có ná nacó tɔbə Ainəa có zedeka." ³⁵Ke amea le Lida kidə Saronawo kpɔea, wó xɔ axótá ji see. ³⁶Nyɔrun enukprátó déká nən yopa ke wó yónón bá Tabita. < lə helagbə mə bə Dɔrkas kə gɔmə lə nyi ZIKPIN>>. Ewɔ də nyɔngbin sugbɔ i nyɔadə də exrɔawo ɳjú. ³⁷Evá lédə i kú. Ke wó leci nən jrójá, wocóe mre də mawuxɔ ji. ³⁸Lida ɳoliŋ kidə yopa o, i ke enukprátáwó se bə Petro lə lida, wódá amə aməvə be wáve nú nən bá:< də kúkú, có kpра nə nava kpɔ enulá nə mí ifia.>> ³⁹Petro co kprɔ aməawó dō, ke ivé dō le na, wó kprɔe yi mawuxɔ ji. Kposunwó see va jete də Petro gbo de ilə fanvin, i có awu kidə enu ke Tabita tɔn nə wó gakamə ilagbe də selé díisá. ⁴⁰Petro nú nə aməwó see bá wá do le exɔamə. Ejekro ixodə i trɔ kpankɔ amə kúkúá i bá:"Tabita có" zedéká nyɔruan hun ɳkuvi, ke ikpɔ Petroa icó kanren. ⁴¹Petro lə alɔnen icɔé jətə, i yɔ aməkə ye ɳti wókɔ kidə kposuawó i cɔé dalɔmə nəwó agbəagbá. ⁴²Enyɔan gban də yopa duamə, i amə sugbɔwó vā xɔ axótá jísə. ⁴³Petro ci yopa duamə nə azan, i nɔn Simon, eranwó wena wɔtɔá gbo.

Chapter 10

¹Núcu deká le Kaisarea ke wóyóná be Kornelio, enyi italia ye sojawo ḥkōnōtó le roman. ²Kornelio donə vəvə Mawu sənsən i ye kiqə ye xómətōwó see vónə Mawu. Enánə enú ayamənəwó, ixonə qə nə Mawu gasiagamə. ³Gbedeka wetrómə sigbe gâtón mə enəé, Kornelio kpó Mawu ye ḥadótó qéká le ḥutəgàn mə, mawuŋədótó á yóe bé: Kornelio ! ⁴Vənvón jíi file kpó ḥadotá le gâan. Kornelio le kasə bé: Axótá, nukəi jō ? Mawu ḥudótá lə qónjú nen bé: sigbə ná exonədə kiqə sigbə ná enané enú aməwóá jə Mawu nu. ⁵Də amə qidá Yopa nə eváneyá Petro ke wógbə yóná bá Simon à vá. ⁶Ezin Simon ke wənə eranwó wemá i ye xomə lə axúa tóá gbó. ⁷Ke mawuŋədótəa yìà, Kornelio yo ye dəvi aməvə, i yo soja ke sena Mawua deka i sej kpówó ⁸ke inu enú ke jəawó nə wó jroa, edó wó qidá Yopa. ⁹ke wózən ḥkeke ameve ye zənrin igógo Yopa duaməà, Petro ra mawuxəa yi jí sigbə nə nyidən gawivəmə enə bə yəáve xodə. ¹⁰Fufá lá láe i anúduqu le jroa, kei tó enúdudu qadaà, ekpo ḥtəgan. ¹¹Ekpo jinkui hun qə, i enu gāngán qəka divá anyigban jí sigbenə akpókpó enə iwɔ zogo amənə enə. ¹²Eran afə amənənən, eran ke canən awó kiqə xevi ke le jinkuiawó lə mə qé. ¹³Egbə deká lə qí nen be: «Petro ! cō né nàwu enulawó i qadu.» ¹⁴Petro lə dónju bé: «Gbədə, àxótá, enúkə ḥjú ekó lə alo enúkə xoduawó ḥjinə tiŋ numəkpó o. ¹⁵Egbəá gba qí nen zəvəatá bé: «Enúkə ḥjú Mawu kəa, ḥqoláyóe be enu xodu o» ¹⁶Wó wənuá enə kprədo kprədo zətən i wotrónua yi jinkúi. ¹⁷Gakəmə kə enúá kpácá Petro qə i ile butamə kpó i cákáqe, aməkə Kornelio dəawó lə biçə kəkə i vá dó xəxóánu. ¹⁸Wókó gba yiji ilə bióse bé; Simon ke wó yó ná be Petroa lə axóməà ? ¹⁹Petro kpətə ile bu tamə kpó có enua ḥjú i Axótá yóe ibé: amə aməntən lə tóá xəxóánu ilə jiwò. ²⁰Ló ná nàyi kiqə wó, ká vənənən ná wó o, qobə enyə idówo qidáwò. ²¹Petro qivá i le nū ná aməawó be: enyə ínyi aməkə mìlə jíá ! ²²Wódónú nen bá: «Áhuà gan, Kornelio, amə dodó kiqə Mawu səntó, ke yudatōwó see nū ná yə nyɔ nyɔngbia, xəgbə có mawuŋədótó qéká gbó be ná kpáwoé vá ye xómə ná navá nu mawunyɔ nen. ²³Petro kpəwó be wáci yegbó yə dən ke enu kə nyidian, wófón í qədó, Yoppé ye nəvi dəkawó cawó kprəs dó. ²⁴Ye ḥkebea məa, wó ve dó Ceraro, Kornelio kiqə kpə ye mə vəvəwó i wóvá bədə ile nəntə kpó wó. ²⁵Ke Petro do xəaməà, Kornelio va dənú gú nen. ²⁶Petro fəen jeta ibá: «Có, agbətə i nyacá ḥnyi». ²⁷Wáməvəàwō kasej qədó exəamə i Petro kpó aməwó bə qé gédégédə. ²⁸Petro le nū ná wó bá: «Mian ḥtawó minyá bə erə ḥqəmən nə yudatō be nádoha kiqə edububumeetó, aló ádīsa yi gbó o, vɔ Mawu ná i ḥnyá bə ḥjəbəmá bui bá amədəkaya xodu alə ḥwɔ i wá dóha kiqə o. ²⁹Ye idí i e edəsamə qidəjan nyəngbé vavá o. Xotən mà bió mi sə bá: «Nukəi dó i mì dó amə ? ³⁰Kornelio be: ḥkəkənəa keà, ḥlexədə le tiŋ xomə sigbenə fienyigbó gâtón mə ená, i ḥnuqə deká dó awudazò ívá jətə də ḥkən. ³¹Enúj be: Kornelio, mawusəntəqədəwó i kpó sigbenə ewənə enyəen nə aməwóá, ³²Də amə qidá Yopa nə wàvəyá Simon ke wógbə yóná bá petroà, va. Ezən Simon, eranwo wemawawətəj, ke ye xomə lə axua tó à gbó ? ³³Injá amə qidawò zeqeká. Enyón bá evá. Miawó see mí bədə Mawu ye ḥkuvimə qə bə nàvá nu enyə, ke Mawu có ná wòa nə mi. ³⁴Zedəkə Petro lə nū ná wó bá: Nyawói ḥkpə bə, mawu ḥdénə vovototó aməwó mə o. ³⁵Le edə dəsiaqđ məà, aməkə vənənən nən i wənə enúdodóa ijə nū i jə nə ji nen. ³⁶Miményá enyən ke inu qidá israel dukóáni. edə gbəfan bə enyə nyɔeán la hən ḥtífáfá vá tó Yesu ke nyí aməwó see wó xótájí. ³⁷Minyá be wo qəgbəfan enyə nyɔeán le Yudea, wó jəgəmə co Galilea ke yohanes qəgbəfan nyɔnnyrɔán jrɔá. ³⁸Minyá bá Mawu có gbɔngbɔn kəkə kiqə ḥúsən si amì nə Yesu Nazarethtəj. Edisa tótoxó sugbɔ i dadə nə aməkə abosam brá qēaawo qobe Mawu gbɔngbɔn le kiqə. ³⁹Enuke iwɔ le Israel kiqə Yerusaləm duməawóà, miawó ikpó toxó. Vɔà wó kren də atiŋjú iwui. ⁴⁰Ganjé Mawu fəen də citrə yə nyicəa mə, i qədəusa nə aməwó. ⁴¹Nnyi aməsiamə ikpəs o, miawó ke Mawu cán bə miá nyí kunuqətəjáwó ikpəs. Kə ifən có yɔməà, miawó i dunú i nunú kiqə. ⁴²Enú ná mi bə mia qə gbəfan enyən nyɔeán nə aməwó, nə mia qəkúnu be Kristo ínyi amə kə Mawu cán be nává dó kojó amə ágbéàgbwó kiqə aməkukuwó see. ⁴³Yéñjú i Mawu gbefandəlawó see qənə kúnu lə cagbə ḥúsən kə lə sia tā, aməsiamə ke xo jisəa, wáçə yə núvónwó a sej kəə. ⁴⁴Petro ḥjurí nyɔan nu gbɔxɔi gbɔngbɔn kəkə divá aməkə le xəaməa wó see jí o. ⁴⁵Xəsətə yudatō qəkawo kprə Petro do yi Yopa, ke wókprə be Mawu có yi gbɔngbɔan kə də aməbuləmə kə ḥnyi yudatōwó á o jí a, ekpáca wó i enu kú ná wó. ⁴⁶Dobe wósə i wólə do&gbee vovovo wó ilə kafú Mawu, Petro be: ⁴⁷«Amələwó cawó xə gbɔngbɔn kəkə sigbenə miawó kə nə ená, Amə qə atəj xəmən bá wóñká nyrrən wó oa ? ⁴⁸Edəgbə bə wá nyrrən wó lə yesu Kristo yo ḥkó mə. Lə ḥna ye ḥgbea, aməawó bió có Petro gbo be na nən yoó gbo ixə azan.

Chapter 11

¹Amədòdò kidə nɔvi hə lə yudea wó sebə aməbù wò xɔ maurnyɔan vɔa wò ɔnyi yydatò o. ²Ye idɔ i ke peto và yerùsalema amə lə ehaàmə lə do wà covo gboxó nukia kidee bə. ³Nukəji i ɔve zən amə madòtawò gbò, i mi kiðə wòvə miðunù mà. ⁴Mose nu enukə jɔa nə wò kitékitó. ⁵Elá yopa duamə i ɔnlédé ilə xodə ikpò ɔntegan dəka ɔnkɔ enu dəkà i iwòdé sigbe à vnye gañgan dekà enə wòlə ye zogo aməawo i didi i vag co de u nyɔkui. ⁶Kə ɔnkuivi də sigbemə avnye gañgan dekà ene wòdawò enu àta kide jinkui xəviwo lə ji. ⁷Egbə déka duŋ petro cò nà dadunawu enu pawónà nà. ⁸Ndénjù nə bə gbədà axdá enukə enukə ye ɔnti ɔnkɔ o alo xòduà ɔnyinə tiŋ nu mə o. ⁹Egbə gbo di zɔvetò cò jinjən bò ənukə yè ɔnti mauwu kɔa wà ɔndòlə bui bə enù makɔ makɔ o. ¹⁰Wòwɔnə zotən, i trɔ enúawò jinkiu. ¹¹Ganamədo tututua amə al*mətən dəkaiwo và tuŋləaxomə wòdòwo didàn co kaissarea. ¹²Gbɔngbɔan bə may kidé wò nɔvri xɔsətɔ amadá ilàwò cåwo kprɔŋ dò i miyi ɔnucua ye xémə. ¹³Enù nə mi bə ye kpɔ maurñə dòtɔ dəka le yáxoyé mə maurizedotɔa nu nə ye bə dəamə didia yoga nə awe yɔ simon ke wo gbe yɔnérə pétrø a va. ¹⁴Ye idɔ i mijì bə nanu maurnyɔ kə là xɔ mikidə mia xòtɔa dè àgbcà n̄ mi. ¹⁵Kə ɔntò nuxò ji zeotəka à gbɔngbɔn kɔkɔa di dè wò ji sigbarà idi eno ngbɔn miaji vayi lə jə joa mɔ enà. ¹⁶Zedəka ɔndòju bə axdà a nu bə yohanes nyɔrɔn amswò də ci mə vɔà miawo yà wàcɔ gbo kɔkɔa senj de mi. ¹⁷Nə awu cɔ enu kə ina mi gakəmə mixocoà mekei nya ɔnuyi i là gbò. ¹⁸Ke wó senyɔan enyɔn vɔ tewò wó gbojen ikafú mawu ibé: mawu hun mən nə bu lɔ mɔ ké ɔnyi yadatɔ o a wò cowò natrɔ xɔsətɔwo yomə kòn wò kaka dé gbə tegbe. ¹⁹Ke etunne kù jrɔà, wòti xɔsətɔwò yanə koj wokaka dɔgbə ji ile də lə foesisia kgro kidé antixe ile dəgbefan enyɔ nyɔgbian nə yudàtɔwo dede. ²⁰Vòà xɔ sətɔmèwo cò kipro kode kirene va ant coxia ivà do gbəfan nə helatɔwo cåwo. ²¹Àxotɔà kpe kpə də do woŋjù i amə sùgbɔ xɔsəitrò jimə. ²²Yerusa le haməa se enyoan i dò barnaba qidàn antioxia. ²³Ka wé doa yijɔe ekpò bé mawu vé aməwò nu tàng edé ɔnusən wò bē wàkprɔ yesu do sényùsenjú nə wàwɔ enùdòdò. ²⁴Barnaba nyi amə dòdò gboñgbɔn kɔkɔa lə mə taiŋ tanj i ye xɔsə rikə amə sugbɔ xɔ yesu ji sə ji sə tò yà ji. ²⁵Le hna ye hgbéa barnaba yi tarso ive ji saulo. ²⁶Ke ikpcà ekpre va antioxia wàmèveawo nɔn ehaməa gbo nə exo obkà i kprani amə sugbəwò antioxia i wò kpra xɔ setewò yò lə bó kristiwo. ²⁷Mawu ye gbefandtɔ dekawò cò yerusalem i và antioxia ganamə dò. ²⁸Wòyò nə wò deka be agabo gbo kɔkɔ zen i inu də bé etó gaygàn deka kàvà do le xixiəà mə see evà và mə lè roma fis klaudia ye gamə. ²⁹Enùkpràtɔwò dòe bə amssiamə nà jɔ nù nə wà sej kpé dé ehamə ke le yudeàwo ɔnyi. ³⁰Wò jɔ nùà icɔe nə barnaba kide soualo i wò siŋ yi nə haməməcinain wò.

Chapter 12

¹Vá dó gàdè ká məa èfio ɔròdì và tò funyáfunyá dódó ná haámə ví dákawó. ²Yí wu Jàákì Yohánà énɔ ví. ³Ké ikpó bá ənúnwɔa jøjí ná Yuúdà tówá əvée lá Pétrò cá lə əmá mahúán mahúán ɳkəkə jí. ⁴Ké wó lə dé gàxjéməjróá, əcōe dé àsíná sója kowó sí sója ámənə ámənə ləa kídé sùsú bé yéá dəədísá lə dìdilaməhú ézán, ɳgbá. ⁵Yí Pétrò lə gàxjémə qé vɔà əhaməa kpɔtɔ ləjí dé yí lə xodà nə Mawú dé éta. ⁶ɔzan kə dénkɔ ná ɳkəkə kə ɔròdì dodé bá yéá seŋ dísá wóbrá Pétrò kídé gàwɔrò amèvè yí dən arɔn dá sója ámèvè donjdomə yí àgbònjɔláwó lə jo àgbóá. ⁷Zèdèká Mawú-éñedótó dáká vá do yí kinkrin dáká do vá àxɔa mə sááá, yí ɳədótá nyi Pétrò yí lə xo àxadamə nəə ilə nū nəə bá, nácó kábá yí yé gàwɔrò à kələ alɔ nəea wó co kɔdá anyigbán. ⁸Yí ɳədótá á lə núnəə bá bra tɔ́ árinjí ná nàdò tɔ́ fɔkpa iigbə wɔe ənə tútútú fílbə ná dó yé zowu náà kprɔ yə dó. ⁹Pétrò do ikprɔ Mawú-éñedótá dó ɳhagbə lə nyànyákɔ bá ənú ɳtántá yí lə jo ò éyá bükɔ bá ɳutəgan yí yələ kpó. ¹⁰Ké wótó àgbò kálékálá tɔa məa kídé àvətótá məa wó vá dó əduà gbónu kə wó wó kídé gákpdà əhòn àn hún lə dèə kia sí lə wó ɳkɔ wó do vá ívá jə əmó déná jí yí Mawú-éñedótó có lə Pétrò gbo. ¹¹Ké Pétrò trɔvá dəə kia mə a. Əhbá yə səégomə xótɔn bá Mawú dý yé ɳədétó vá í və də lə héròdì sìmə yí gbaqdə yə lə yúdátòwó mɔkpɔkpɔ mə. ¹²Ké bu əŋəkpɔjṛà àyi maria kə nyi yòhánà kə wó kpənkɔnə bá Mákò á xɔsətòwó sùgbòví ka wóyɔnə bá Ròódía và bá yə á əhòn à. ¹³Ké ívátò əhòn à xoxo a sùbòví kewóyɔnə bá Róódqìa và bá yə á hu əhòn à. ¹⁴Ké ivà do qésibə əgbà à nyi Pétrò gbəa, ayətēe kékə əŋrɔn bá bá yəgboñon əhòn gbə yíyí súdú yi zèdèkà i vée nú nəò bá Pétrò lə əhòn ɳgbədé. ¹⁵Wó lə nù neen bá ələkùcu yíá vòà əkpɔtɔ fílə dóókpà əjí bá ənyɔ dodó yí. yí wó lə nú nee bá yə ɳədótó yí. ¹⁶Và Pétrò kpɔtɔ lə xo hòn-an və wó hu hòn wó kpóe yíyí kpácéwó. ¹⁷Pétrò wɔalɔ nəwò bá wò nà bɔnu xuìi yíyí nu ənùnə vá jo dəjì sigbə nə Axòtò dəə lə gàxjémə qdóá. íí nú nəwò bá wó ná núi nə noví Jààkì kídé novi kpɔtiawó. ɳina ɳgbəá əcò lə neen na yi yi áfúbú. ¹⁸Ké ɳkəkəwó lə voa, sójawó tótó lə wó dəkiwo mə lə ənú kə vá jo dá Pétrò jiá dóá wóñnyá ənúkəvájɔ déjí á ò. ¹⁹Ké Héròdí jí jí Pétrò dan kéké yí ɳkpóea, əcónyɔ dá sója wó ɳjú, bá wó ná wuwó zàdèkáá əcó əmó yíyí Yúdáyà kə nyi káyízárá tɔa í àvə nɔón na. ²⁰Héròdì lə xoməfíén mə kídé Tíro kídé Sidónì ɳu. Yí Tírò kídé Sidónì tówá va dəədu yí kprɔ Blasto əfi yé càamì gàn də àsí bá ná vée býyó ɳjuti fáfá əficiá kídé yəwó ənúkədóá əfici yé nyigbán jí yí wó vá xɔnə ənú dudu lə. ²¹Yí ɳkəkə dèká kə nyi ɳkəkə dódó dáká vá, yí əfici ɳtá dóáwu kələ nyi əfici wu yí vée kanrin dá əfici zikpi jí, yí xonu ná dùnón à. ²²Đùkón á dáàxá bá: "Mawú ágbə yí roooo ɳnyí áma gbətá yí òó. ²³Zèdèkáá Mawú-éñedótó dákádi vá yí vá xoə ənúkədóá ɳcɔ bùbù nə Mawú ò. Yí əyévíwo duikéká yìxúmə yìlkú. ²⁴Và Mawú ənyɔ lə ganngan yí lə ji déjí. ²⁵Bàrnábá kídá Pólù vɔ wó dó lə yèrúsàlémi. Wótró có neen na yí kprɔ Yòhánà kə wó ná ɳkó bá Mákò à.

Chapter 13

¹Lè èhamen, kə lə Antiochea à ənyɔnúqétó kídqá èdòdatwó lè! kəwo wóná bé: Barnabas, Siméon kəwo yòbá Niger luclus de cyrène, Manaën kə nòn Hérode aməgan gbó kídá Saul. ²Gàkəmen wó lə kúfù àxótó á, í lə bránu án kòkò nù bó wó á qə Barnaba kídá Saul dà àkpádkáká ná wóá tó èdə kə ñ yówó nón án ji. ³Kə wó blànu i yó Mawu jrò á, wó cò alç dá wójí í dò báyibáyí nén wó. ⁴Wó ká mə gbɔngbɔn kókó à dò a, jèjékó seleucle, í kə wò cò ləjñan, wò yì Ehypre. ⁵Kə wó vé qó salamila à wò tó Mawu nyɔn nùnù tò tò Yudatòwó qəxóxò wó mə ;Yohanes, Marc Kprò wò dò sigbə súbjví əná. ⁶Kə wó tó anyíngbán co qéá mən án káká sáyí Paphos a; wó pkó mányíkì wɔtò qáká ámen brətò kə nyi yúdàt; í wò lè wò bá Bar-Jésus, ⁷Kə nòn Serglus amengán ɲunú nyántó qéká gbó. Amə ɣnan yó Barnabas kídé Saul, qo éjì bá yééa sə Mawu nyɔn. ⁸Vòà Elymas "Májikítóá" lè dàyà nèwò, í ñ jíbá àməgan an nan kandé ənyɔn an jì o. ⁹Vòà Saul,kə wó gbəllə yó bá Pollu i gbɔngbɔn kókó qó qé á, tiñ ɣkúví dái. ¹⁰Í nù bá "Ewò fùtò yé ví" àyé gedegede lè asiwò í ənyrandə. ɣnyin futó nén ənyɔn dodò núnú ñ kaà gbé ámenwó qé né wòá vá tó àxótó yé món nyònýgbí àn? ¹¹Unfia, kpò, àxotò lò jéjìwò, tò ñjkùvì là tòn. "ñ kaa gbəkpò nyindon né gaxoxo qè o". Zədəkà a, zùblù kídé ahun cən ñjkùvímè nò Elymas; ñ gbó dàsì àxomə mən o, i là ji amə bá wa lè álò nè yé. ¹²Kə aməgan an kpò ənù kòjò, èsà gòmə, qóbá əpra nú cò axotó y. ¹³Pollu kídé əxrɔ à wó jéhùn mə cò Paphos i và qò Perge kəlè Pamphylie. Vɔa Yohanes va cògbè wò qe; i trɔyi Yérusalem. ¹⁴Pollu kídé əxraça wò kəkə Perge, i va yi Antioche kəlè Pisidie. Lèjñan an, wó yí əqəxòxcmə sabbat gbè i ve kanrenq. ¹⁵Kə wò ren əsà à wò kídé ənyɔnùqé tò wò vɔ à, haməməgan wò cò cité, i cò gbə nèwò bá: "Nənñivó ná mì yó ənyɔn qá qé i là sà dò ɣsen mi an, mi nui". ¹⁶Pollu cōcítò i kó álò yìyì i nú bá "Israéél vi ñ cù wò kídè mián wó sééé kə kpò nè Mawu si a,mi qòtò". ¹⁷Israél yé Mawu cán mián tógbí wó i máń wó gákəmə wò lè Egypte nyiningban jìa, i í cò yé ló senyßenjì sá kpuwó dó. ¹⁸Ná əxó kóká sɔný an, əkpò wò jì lə zogbəjì.(í lèlè nè wò kəkə nè əxó kóká lə zogbəjì). ¹⁹Kə i crón e-anan dùkə amandré á jrò a, à man anyíngbán ná wí i trɔzun wó cínɔn nú. ²⁰Inù ɣnan wò jí väyì cò kəkə əxò áljfan amənè kídé blaùtón mə i. Mawu nan kojódòt wò kəkə səyí ənyɔnúqétó samuel ji. ²¹Nnan ñé ɳgbà wo biú bá wò a qò əfio nè wò, i Mawu cò Saül, Kis yé víjì amə kàcò Benjamin dùa mə bá nan dù fià nè wò kékà əxó amənè. ²²Kə əxò amənə väyì à Mawu qòrii i cò David dá tòhò. Mawu lè xònù cò David ñ bá: ɳkpò David Isai yé vi àmə kə nyɔn ñ kònyə í lá təj wò ənù kəj bá nan wɔa. ²³Tò aməjñan wò jijima víwò jì à, Mawu cò xɔnànmətá vá Israél; kònyin Yésu sigbà í nùqé bá yé à wɔe əná. ²⁴Gànnan mə an Yohenes tó Mawu nyɔn kakaka kùd" jímə tòtò kídé Mawucilèlè nan məj nè Israél dù kò à; gbòxò yesu nan và. ²⁵Gákəmè Yohanes wò yé dò jrò à; ənù bá: " Mi bùbè ənyə i a? ñ nyin ənyə i o. Vɔa mi qòtò, lá tinjì gbè à amə qékà lè và; àmə ɣnan; ɣjébá man án təj tò yé fɔkpà kàwò kpété o" ²⁶Nənñinyə, ɣəviwò Abraham yé tɔgbìwɔví wò kídé amə ká lè mì an mə i lè sen mawu à Mi an wóí wó lè dò éin lè nòn né mi an kpò qədə. ²⁷Đóbá amə kálè Jerusalem , kidé amə gan-mə gan wò à;kə woj dàsì amə lè tò ənyɔn kə ənyɔnùqétó wò renon ná wó sablatgbè gasiagamə am; wò bá yə o wuii. ²⁸Kè wòjì nyan nè wò à wò nòn i wui i à; wò ve nùnè Pilato bá nan wui i. ²⁹Kè wò ənù kə jro o; kidé i i kù u; wò qéé lè ati à ñ, i sà dè yòdòmə. ³⁰Uɔa Mawu trò fuin cò aməkukú wó dómə. ³¹Ecò qékia disa ná ámə kə kprɔe cò Gallelia sə yi yerusalem wò ɳkékà sùgbò. Amə ɳnam wò i nyin ənùtòhò kpòtò nə aməwò. ³²En en, Mi an wò i mì lè nù ənyɔn nyóngbi là nòn nè sigbà i wɔ əzədèdè qé né mi an tò gbi wò. ³³Mawu wò qé əzədèdè à ji né mi an wò kə nyin əviawo i fón Yesu cítè lè aməkukù wò dómə. ɣníkəjò i wò yròn lè Psalmo aməvə à tò me bá; "Ewò i nyin əvinyə; i cò ɳgbajì à ñ tròzu tò ñ dàdà. ³⁴Kè i fón nén cò amen kúkú wò domen bá yé ɣiran ɣka nyinyɔn an; yé i wò i lá nú bá. "Man an cò David yé mənúvəvə nyɔnñgbin là nè nù. ³⁵Yé ɣtì i gbá nú lè Psalomo bù mə bá;man nan tò Mawu. Mə nòn nòn ɣka à nyinyɔn gbədè o. ³⁶Đóbá gákəmè David sen Mawu kídé yé jòjrò ò lè wò hoénù an, əkù i wò qí dá yé dádá wò gbó i nyinyɔn, ³⁷vɔa amə kə Mawu fón cò aməkukù wò dómə an, ñ nyinyɔn o. ³⁸Ná mìan anyán lè mian domen bá, tó amə ɳnan jì i wò nú nùvón wó ccc kə nə mí. ³⁹Tó yá jì à; aməsiamə kà xò jisá á; kpòmən i lè wò o ənù wò tovo nè Mosə yé sèa wò. ⁴⁰Kè i nyi anen an; mi kpò qékiwò jì; nè ənyɔn kə ənyɔnùqétó wò nùqéa ɳkáká qí míán ɳun ò. ⁴¹"Mi kpò, mi an ɳəmancò lè mè tò wò; əkpàcà bá mì cròn, qóbá ñ lè wòdò lè mi an ɳjkùvímè. ɣdá kə ñ lè wòà mi ñ lè kandé jì cà o, báriré né amə qé lè nùi ná mì cà!! ⁴²Kè Pɔllu kidé Barnabas cò Yikò à, àmə wò lè ɳkékù ná wò bá; Sablat kə gbɔnən an, wò à gbè xònù èla mənki ná yéwò. ⁴³Kè wò wò tákəpàkpà à jrò lè əqəxòx à mə an, Yudatò wò kídé vòdù sen tò wò à; kpò Pɔllu kídé barnabas dò i lè nù ná wò bá; wòà qjñ i kpòtò yìyì lè Mawu yé mənùvəvə nu. ⁴⁴Sabbat kə kprɔe dó à amə gədə bá qé i lè sà Mawu nyɔn. ⁴⁵Kè Yuđatò wò kpò àmə wò sùgbò qé ənè an, wò tò xòmàfin jì; i lè gbàrì ənyɔn kə Pɔllu lè nù an, i lè qəzù dày. ⁴⁶Vɔa Pollu kídá Barnabas wó kpɔtò i lè xònù kídá kákádójí èlér vèvè bá wòà káká Mawu nyɔn ná mi jéjékó. y kpò bá mí lè cò ənyɔn an wò dànýkpíiñ i bùibè yə wò Mi an wò à, mì an trò yì vódu súbótowó gbó. ⁴⁷Nónen i axòtá à nù nè mí qé nə: " ñ càn wò bá nan nyin kenklen ná vòdù sùbòtò wò. Nə man cò ɳəmancò kə ənyɔn kə ənyɔnùqétó wò kékà səyí anyingban yé nù vòxó. ⁴⁸Kè vòdù súbò tó wò sə ənén án wó lè tányé i lè káfú nyɔn an. Kə wó nú bá aməsiamə jé nən àgbà tégbeè a; wò kandéji. ⁴⁹Axòtá yé nyɔn an gbándé nútóámə sééé. ⁵⁰Vɔa Yuđatò wò lè dòzò ràn mə nə nyɔnrun wò kə xò Mawu jisá kidé ədùmə mègan wò; i wò cò i tò Pɔllu kidé Barnabas nyanyàn; i qewò dò lè ədù à mə; i kprò wò kékà sə flà

ədù a yé rixò.⁵¹ Ùo, Pöllu kidé Barnabas wó huñhun wó fowò, i fütù kòwò gban də wò jì. I wò jèŋkò Icone dùamə.
⁵² Ëji jò wò sùgbò; i gbɔngbɔn kòkò qò wò mə qε.

Chapter 14

¹Lə Iconio Pɔlú kidè Barnaba. wo dó yúdatɔwo dèxòxá mə i wo lə qəgcmə sigbə wá teŋ wɔe. nə yùdatɔwo kidə helatowo wa hɔsə à. ²Vɔá yudáto kə ɲúxɔsəàwoá və dɔnə vódú sentɔ də wò nɔví kə xɔéàwo hún. ³Wo nɔn Iconio diŋdiŋ i lə xónú kidə kankandəji, lə dókpə áxotə kə ji ɲúnú nya nya, amənuvəvə kidə núlcúnu tónə vaà. ⁴Idúmə viáwo mán də və Ákpadéká lə yridatɔwo ji i àkpá vəátɔ lə amədədɔawo ji. ⁵I kə yudatɔwo wódù sentɔwo kidə əfiowó cɔ nú cá i lə nyanwo i lə da kpəwo. ⁶Pɔlú kidə Barnaba, kə wo nyán nə àn wo ve bè dər lycaonio lə lystra kidə Dérba kide ədu kə tabɔ lənan dəawò mə. ⁷I wo ve lə káká Mawunyɔn àn. ⁸Lə lystra, wo lcɔpɔ ɲúcú qəlca kanreñ də kə ɲú zɔn lcɔpɔ có yə dəvímə o. ⁹I lə dótó Pɔlú kəi lə xónúan. Pɔlú kpɔe dúŋ i kpɔ bɔ hɔsə lə si kə à səŋu kpɔc dɔ yɔ yɔ. ¹⁰Egbə qəká di siŋsiŋ i nubə có i jɔ də tɔ fɔwóji. Í i có híá í tɔ zɔnzɔn. ¹¹Kə àmə lcə bɔ dèawo kpɔ ənúkə Pɔlù wɔà wo də àxà í nú lə lycanó gbə mə bə: Mawuwo cɔ agbətɔyə nɔnnɔnɔmə í vá mían gbɔ. ¹²Wo yɔ barnaba bə yupita í yɔ Pɔlú Mercuirío, do yə í lə nú nyɔàn wo. ¹³Yupiter kə lè nə əká dó dúamə yə nú tɔ cá va cɔ lálá lcə wɔ húen lábá lábá wo í səŋ va də xɔxɔànù bə wo va sáavñe. ¹⁴Kə Mawu əmədɔdɔ Barnaba kidə Pɔlú wo sə nyɔn nan àn, wó gren wo wú wo i súdù qó wo dónjdomə. ¹⁵Í lə dáxa bə ó aməgbətə nukə ijɔ mi lə wɔ ənùman mɔnkí? Miawo cá aməwo mi nyi sigbə miánwo ənə lə xixəamə, i cɔ ənyɔn nyɔngbiŋ va nə mi. bə mían trɔ lə lèrō nú nanwo ŋgbə nə mian trɔ va Mawu kə lə agbə ale tegbe. I wɔ ji, anyi gban, àxù kidə ənutə ləmə wo sée gbɔ. ¹⁶Mawu nàn dəcá gbə aməwo də wò cɔ wo ɳtáwo mòn. ¹⁷Nə àtənū qə dísá ənúkə inyián nə à lə wɔ nù nyɔngbiŋ , i lə do əcijàjà, gàmə nyɔnybiŋ nə à nan mí nudúdú súgbə i cɔ jijɔ də mian jiwo mə . ¹⁸Enú nyɔn nan wo sée gbɔxó wo ŋgbə avɔá sasa o. ¹⁹Iconia kida Antioc yə yudatɔwo dowo yí í ve xó nu nə hà bɔbɔ . wo dakpə pɔlu í dúen dó lə dúamə i bú bə əkú í. ²⁰Vɔà kə adəkprɔviwo lə gbɔ deá əcò i qó dúamə lə yə ɳkə gbəà yə kidə barnaba wo có yí Dérba. ²¹Kə í ve káká Mawu nyɔn lə dú na mə jírɔ i kpɔàdəkprɔvi súgbəe wo trɔ gbɔva Lstrio; Iconio kidə Antioc. ²²Wo ŋgbá ɲúsen dódó adəkprɔviwo lə gbɔngbɔn mə o. wo nú nə wo bə: << Tó xáxà gàngànwmə i mi à teŋ yí ɳcví lə Mawu gbɔ>>. ²³Ecàn aməgán wo lə xɔsétɔwo hábɔbɔ dəsiádə mə i nə wo branú i xódè jróa; à cəwo qə àsimə nə Axòtɔ kə ji wo kàndəà. ²⁴Wo tó Pisidia nyigbànji i səŋ vá yi Pamfilia. ²⁵Wo lə káká Mawuny lə Perja i səŋ va Ahalia. ²⁶Lənan i wo có lə í va yi antioc i Mawue Manuuevə va wo ji nə ədɔ lcə wo wɔà. ²⁷Kə wo va qo Antioca wo yɔ hàbɔbɔ i lə nú ənu kə Mawu tó wo ji í wɔawo sigbəmə wo hun xɔsé hòn nə vóqú sentɔwo á. ²⁸Wo nɔn lənan diŋdiŋ cidə adəkprɔviawo.

Chapter 15

¹Amə dákáa wó, có Judée; i lè kprá amə wò bè : Nə amə qè j̄ cóvo də Mosé yé kɔ ta jí a, wó j̄ kà tən̄ xɔe dàgbə o.
²Barbnabas kidə Pòlú wó wɔ bɔbɔ sèn̄j̄ dàká kidà wò, lə bɔbɔ yé vɔ xó à, Pòlú kidə Barnabas kidə nɔn̄ yia dáká wó có í tuta Jerusalem n̄ wó a ve kpɔ amə cincin wò kidà aməd̄d̄ wò n̄ wó á n̄n̄ lə duamə an.³Lə wó cocó mə an, əha mə vió kpɔ wó də mònji, wó cò mòn an yik̄ kék̄ i té Phénicie duamə kidà samarie cá wó lè ká asən̄ n̄ wó n̄n̄vi wó sigbə vodú sən tò wò tr̄ jímè kidà ayətite.⁴Kə wó dó Jérusalem an, əhamə xɔ wò aməd̄d̄ wó kidà amə cin cin xɔ wó, i wó sigbə wó yii dumə qoà kidà əd̄ k̄ Mawu wɔ n̄ wó aa.⁵Pharisiens yé mə dó ó kə xɔ də Monsé yé sè wò jíá lè n̄ b̄ vodú sən tò wó séé á lè còvo.⁶Amə cincin wó kidà amə d̄d̄ wó kanren i lə co aji də ənyo un.⁷Wó kanren diŋdin də nyō an ji í Pétro có lə wó mè i, lə n̄u n̄ wó bè :<< Tin (n̄n̄vi) nyə əjucuwò mi nyá b̄ mián mə qé qəcà xóxó gbɔxò n̄ man xo nu an vodú sən tò wó á sə Mawu nyɔ i tr̄ jí mə.⁸Kə Mawu dəsi wó jímè an ə cò káká də wó ji í cò gbɔngbɔn kɔkɔ də wò jí sigbə mián cá mə n̄.⁹Kə i tr̄ jímè n̄ wó lə gbɔngbɔn kɔkɔ mə an ə gba də vóvó tótó də mián mə o.¹⁰Ífia, n̄u k̄ i j̄ i mi l̄ wò dodó kpɔ n̄ Mawu, i l̄ cò əka ən̄an də kɔ n̄ dəkprɔvi á wó ən̄u ən̄an k̄ mián dadá wò xcà, mi an wò ənta cá mí tən̄ h̄en kpɔ o?¹¹V̄a mí kadə jí b̄ lə áxótó yésu yé mənūvəvə mə an , mí do lə mə sigbə wò cà wò ən̄a.¹²Kə Pètro kidà Barnabas wó gbɔ vá lə tò nyɔ an, aməsiama b̄n̄u qé i lə dótó wó n̄ wó á sə amrinmanu kə wò ve wɔ də vodu sənt̄ kə wò tr̄ jímè tó yesu yé gbɔngbɔn jí a.¹³Kə wó xonuxó ve á, Jacques xɔ nyɔa í lə n̄ubə: Mí doto ə n̄n̄vi nyə wó.¹⁴Simon nu sigbə Mawu kpà dèn̄ lə amənūvəvə mə i vodú sən tò qé wò tr̄ jímè í lə qé yé ənk̄ də ji¹⁵Ínyɔnúqéttwó tò wó nyɔ sə kidə ənyo lá.¹⁶N̄ ənywɔ ən̄u lá wó séé ve aá ma gbɔvá i vá gbán David yé avən̄jtete. k̄ dálhən̄ qé á .¹⁷Ma jrédo də n̄n̄n̄ mə nyɔn̄gbin jí. Garjnan mə an amə kpɔtiawó. wó á lə jí Axótà dán , n̄ n̄n̄ k̄ amə k̄ tr̄ jí mə wo sigbə vodú sən tò wò n̄. ¹⁸Ínyɔ k̄ Ahótò k̄ wò ən̄u lá wó qé cò brəmamə l̄ n̄ n̄. ¹⁹Càgbər ən̄an tò á lə t̄in̄j̄ n̄u kpɔkpɔ mə án ə j̄ b̄ mián l̄ dāyá n̄ vodú sənt̄ k̄ tr̄ jímè í vá Mawu gbɔ o.²⁰V̄a á mí. án ən̄rɔn̄ ən̄u n̄ b̄ wó ká gbə t̄eb̄ ən̄u sənsən̄ wóo, wó j̄án gbə wɔ matələ, n̄ n̄n̄ k̄ i wó j̄n̄án gbə du ran k̄ wó j̄co hro n̄ o.²¹Lə jiji mə wó v̄á yi áá, amə wó gbə kpɔt̄ l̄ du gan̄gán wó mə i gbə kpɔt̄ l̄ kaká Moïse yé sə áá wó l̄ Mawu yé qəxɔ a mə sabat gbə wó>>²²Í nyɔ n̄ amə cincin wó, aməd̄ dó wó , qəxo ənk̄ n̄n̄ tò wò b̄ yé wó cán yuda k̄ wó gbə ȳ n̄ b̄ Barnabas kidà Silas k̄ wó nyin qəxó wó ənk̄rɔnt̄ n̄ mián dòwò yi Antiche , Pòlù kidə Barnadas wó ca nàn kpɔ wó ca nàn kpɔ wó dó.²³Wó ən̄rɔn̄ ən̄u la:<< aməd̄d̄ wó amə cincin wó kidə qé kajé wó mián vodú sən tò k̄ wo l̄ Antioche, syrie kidà cilicie, mi cí mí.²⁴Mí sə b̄ amə qək̄ wó có l̄ mí án dumə k̄ wó mí ən̄d̄ mɔn̄ mə o, i vá bakami kidə ən̄u kpà mə wó k̄ va baka susú kidə mián kpɔri wo.²⁵Ínyɔ n̄ mí b̄ (jr̄o ni) mi an n̄n̄t̄ kpɔ mi n̄ an cán amə k̄ wó mián sən̄ qid̄á mi, mián xrɔ rɔnrɔn̄ tò wò k̄ nyin rɔnrɔn̄ tò wó k̄ nyin Barnabas kidə Pòlù wá kpɔ wó vá n̄ mi.²⁶N̄ n̄ n̄ wó i cò wó qəki xótó yesu christo ta.²⁷N̄ n̄ k̄ i mí gbə d̄ Jude kidà silas b̄ wó á gbə va nu nyɔ ə dəken an wó n̄ mi.²⁸Cagbə mi kpɔ. b̄ mi ka gbə cò ənyo ə bú i sən̄ d̄ t̄amə n̄ mi i sən̄ zən̄ l̄ k̄ gbɔngbɔn ənt̄ kpɔ, sən̄ v̄á n̄ mi an wóo.²⁹B̄ mián tr̄ l̄ ən̄u sənsən̄ wó yɔmə, mi a gbə sáv̄ wó, n̄ n̄ k̄ mi ka gbər wu ran n̄ ən̄uq̄ kidə matələ wɔwo . n̄ mi tən̄ gbə n̄n̄n̄ mə inan ina wó qé aa ən̄u à nȳ n̄ mi. Mígbə va dogo.>>³⁰Í wó nyān wó l̄ duamə, wó co lən̄nan i va dó Antioche, i gbə b̄ amə wó i cò ən̄u k̄ wo ən̄rɔn̄ d̄ al̄bm̄ n̄ wó.³¹Wó xɔ wè má i hren kidə ayətité kaka d̄ ji.³²Mawuyé nyɔn̄ut̄ wò Jude kidà Silas wó l̄ xɔ nu n̄ wò kidə kaká d̄ej̄i k̄ à tən̄ d̄o nan mə n̄ wò a a.³³Kə wó n̄n̄ wó gbə l̄ ən̄an káká a, əduamə tò wò kidə əgbə brewu, b̄ wó á gb̄ ȳ amə k̄ d̄ wò va wó gb̄ d̄ fafá mə .³⁴Silas do jəsi b̄ ən̄u wrɔn tò kélèkélè t̄ a wò wrɔn b̄ hənhrən mə əgbanciin t̄ n̄ an kp̄ Actes ətaa məwuitɔn̄ : hənhrən hoka.³⁵V̄a a Pòlù kidə Barnabas kidə amə bú wó cá cí Antioche i l̄ kprá nu amə igbə l̄ kaká Mawu yé nyɔ tó àxótà á ji.³⁶Lə ənk̄ k̄ qé wó ən̄gbə, Pòlù n̄u n̄ Barnadas b̄: << wó á tr̄ ȳ ədu k̄ wó. mə ȳ wo kaka Mawu nyɔ tó á i ve kp̄ fɔnfɔn mə n̄ amə k̄ ȳ wó gb̄ d̄ á wó: >>³⁷Barnabas ji b̄ yohanes kidə Marc wó na kp̄ yé wó d̄o.³⁸V̄a Pòlù gb̄ b̄ wò ən̄ka kp̄rɔ d̄ o , cagbə amə qək̄ l̄ wò m̄ i gb̄ wò d̄e k̄ k̄ cò Pamphylie, i j̄ gba kp̄ d̄ e yé wò un l̄ əd̄ wò wɔwɔ m̄ o.³⁹Mas qó wó m̄, i wó kaka. Barnadas kp̄rɔ Marc i wó ȳ chyp̄re.⁴⁰N̄n̄vi á a wó n̄ n̄ b̄ nan n̄ silas n̄ wó à ȳ le yéhōwo yé mənūvəvə m̄. ⁴¹Í t̄ syrie kidə cilicie i l̄ d̄ ən̄sən̄ haməa wó.

Chapter 16

⁴Lə ñgbási é yi Derbe kidá Lystre. Í kpó, Adèkplòvi déká lèénan í wó yé bá Timótè, yùúdà nyórun xòsàtó yé vi í yé dádá nyin hélà tó. ⁵Nønvíó lè Lystre kidá Icone wó nunyøn nyònñgbín có ñún. ⁶Pólù ji bá yéá kpøe sá yi, í, kë i kpøeá, á còvònèen, càgbè yùudàtowó lè lè tohó inaawóá, dó amensiamen nyán bá yé dadá nyín hélàtó ó. ⁷Kè wó lè tó èdugànwo men án, wó lè nùnén nønvíwo bá wóá wó dá yèrusale; yé mendødçwó jí. ⁸Èhamen wó lè xø njúnsen dódó lè xòsà men, í wó lè sùgbø kpée ñkèkè yi ñkèkè ji. ⁹Kè gbòngbòn kòkò xéamón ná wó bá wó ñkáa nú mawu nyøn lè Ásià men án, wó tó Phrygie kidá Gàlátì duamen dí. ¹⁰Kè wó vá tèbø Mysie a, wó wó dòdó bá yoá dó Bithýnìan men, vòà Yesu yá gbòngbòn ñ dämón nèwó ò. ¹¹Wó tó Mysie í yi Toas yé du gán men. ¹²Pólù kpó ñtègan lè zanmen, Måsèdónító déka lèénan, yóe í nubé:<< Va Måcèdóni nén nàn kpédá mián ñún.>> ¹³Kè Pólù kpó ñtègàn an, èkáèká mí céen bë mián yi Måcèdoni ná mián xòtaneén bá Mawu í yómí vayi bá mián mü yéá nyøn. ¹⁴Kè mí dò tøjihún có kéké troási, mí wó nón zønzøn tútú yi Samothrace, í ñkèkè vàtatóá mi vá Néapolis. ¹⁵Có lèénan án, mí yi Philipo kë í nyín Måcedonià gán, kë lè vèvè wú lè nuto men yé dugán men, kë i nyin Rómàntowó du xøxø í mí nón dù njunan men nén ñkèkè dawó. ¹⁶Sábati yá ñkèkèa já mí yi èhòn àn yé Kpáánuxó lè ètøa yé kpádáká fí mí lè bui lè dàxò xó dáká le. Mí kanren í xonu nén nyónrun ke bø dá lèjun naan wó. ¹⁷Nyónrun dáká kë tobá Lýdì, àvòn jen vùn sató lè Thyatire duamen, kë súbónén Mawu, lè dòotó mí. Axótó hun yé ji nén à còjdø lè ènyøn kë Pólù lè nùnen wó men. ¹⁸Kè wó lè mawuci neen án, kidá yá xómen tòwóá, á wø biòbíó ilá ná mí lè nù bá:< mi kpøe bá ñ nyin ènù dodó wøtatóá ná Axótá, mi vá tiñ xómen í nen kidá ñ?>> ¹⁹Í á nán mí káká ²⁰É vámén bá, kë mí yikø èdèxoxoá, nyónrunvi dáká kë men èfán kaka gbòngbòn lè á va dòðø mi. ²¹É kpønen èho sùgbø lè èfán kaka men nen yé kota menwó. ²²Nyónrunví ilá jé mián wó kidá Pólù yomen í lè nù kidá àxá sínsín bá:< ilawóá, Jïnkori yá døláwó í wó nyín. Wó lè xonu nén mi co dèdèkpøkpø yé móñ án ñún í.>> ²³É wønén ñkèkè sùgbø. Vòà Pólù, kë wó xomenfíen sùgbøá tró í lè nùnén gbòngbòn àn bø:<<ñ dægbø noo lè Yesu Kristò yá ñkó men dò lè men>> ²⁴Í i do zèdèká. ²⁵Kè amen kë to nyin nyónru an wó kpøbá yoó hó kpøkpø mónnu búá, wó lè Pólù kídá Sílás í kpøwó yí àfimen gbañgba lè èdù mèngánwó ñko. ²⁶Kè wó cówó díisá nén kójodótowó, wó nù bá:<<Núncu inan wó nyín yùúdàtowó í wó lè hen càkàcáká vá mián dumén. ²⁷Wó lè kpøræanú kë wó ñ jø bá mián wó Ròomàntowó mián zøn dæjí ò.>> ²⁸Amen hawó có dá Pólù kídá Sílás ñun, kojodótowó zen wó wuwó í wó dægbø bá wáxowó kidá átí. ²⁹Kè wó xoó jro lè xòxò sùgbø nuán, wó cówó dá gákøpá men. Wó nù nén gákøpájikpøtó bá ná túwó kidá káká dæjí. ³⁰Kè i xø gbødaà njunnan án, gákøpájí kpøtjá dawó dá gákøpáá yé doñdomen. Í có èhunkpowó dá àfø nòó. ³¹Sé yiko èzan gànvvivèà, Pólù kidá Sílás la xodè í lè jihà í lè káfú Mawu, í gákøpámen nontó dàáwó lè dòotowó. ³²Zèdèkáá annyingbán hùnhún jígujigui, zèdèkáá, èhònwò séé hun í gákøpámen nontó dësiàdø yé gawørøwó tú. ³³Gákøpá jí kpøtó fñn có arçñmen í kpø bá gákøpá hønwó lè hùnhùn de. ³⁴Í có yé wú í jí bá yaá wu yé dékiyø dó é bu bá gákøpámen nontowó séé í sí. ³⁵Vòà Pólù í lè nù bá:< wø èvçen dèøekiwó ò, ènù kë joa mián séé mí lélá >>. ³⁶Gákøpájí kpøtó bíó ènúmen kókø, í dømen kpøtakpøkpa, í lè kúkú nen vønvón, í gájén dá ñkø nen Pólù kidá Sílás. ³⁷É dæwó do có lèénan í nù bá:< nù kæé mæan wó nén mán kpø xòxø? >> ³⁸Wó nù bá:<< Xósø dè Axótá Yesu ji í wo kídá tøxø xomen mián kpø xòxø.>> ³⁹Wó có Axótá yé nyøn vá yé kídá amen kë lè áxóámenwó. ⁴⁰Í gákøpájikpøtjá kpøwó lè èzan gákøxó njunanmen, í í zin ábi nè wó í lè Mawuci nè yé kidá yé xómentowó akááká. ⁴¹Í kpø Pólù kidá Sílás yi yé xómen í nánwó ènúdudu. ⁴²Í lè tàyé sùgbø kidá yé xómentowó, dó wó xø Mawu ji sø. ⁴³Kè èñun kéa, kojodótowó dó amen nén gákøpámen nontowó ji kpøtowó í nù nówó dë nén wóá yi.>> ⁴⁴Gákøpájikpøtjá nunyøn ilawonén Pólù bá:<< Kójodótowó dæjí vá bá má tací mí dë nén mian gboiyi, ifiaá, mi do í mian yi lè ñuntí fáfá men .>> ⁴⁵Vøa Pólù nùnénwó bá:<< Wó xo mí lè gbañgba lè amewó ñkúvimen, mián wó Rómàntowó, kë wó ñ wø ènúdákén o. Wó có mí dá gákøpámen í ifiaá, wó vá lè dämido lè bëbë men an? óó! ñ ká tøj nyin ènén wo ñtawó wá vá dë mi do.>> ⁴⁶Gákøpájikpøtowó ve doñen nén kojodótowó í vønvón jí wó kë wó sa bá Pólù kidá Sílás wó nyín Rómàntowóá. ⁴⁷Kojodótowó vá dækukú nèwó í kë wó dæwódo lè gákøpámen án, wó bíó có Pólù kidá Sílás gbø bá wóá có lè èdùá men. ⁴⁸Pólù kidá Sílás do nyawó lè gákøpámen í yí Lydí yé xómen. Kë Pólù kídá Sílás kpø nønviwóá, wó dó ñúsén, wó í lè njunan yé ñgbéá, wó có lè èduá men.

Chapter 17

¹Pólù kidá Silas tó Amphipolis kidətAppolonie vá yíkó í vá qó Thessalonique, fí yúdàtowó qéxoxó lə. ²Pólù lə yó kótanu mə sigbə í wónen qéfécá énə. Sabbath ámòntən sééa, élə xónu có yrɔnyrɔn nín kidá wó,³i lo qéggomə i lə qókpái bé Kristó qólá kpáfú í lá fón lə amə kúkúwó mə, ígbélənú bé Yesu ká hñú nyɔn nə mián yá í nyín Kristóá. ⁴Aməqówó lə wó məán xóésé í wóqéká kidá Pólù kidá Silas, nənen í Grecɔtó sugbòwó vónvón nə Mawu wébə yónrun sugbòwó nyón.& ⁵Vəa yúdàtowó kídá hñuan, cán amə kpotokpotowó í lə səj wó hacoco ilə qísá í lə wó hunyanhunyan lə ədù ganmə, wó yí Jason yá xómə ilə jí Pólù kidá Silas nə wóá có wó yí aməwó gbó. ⁶Kə wó hñrpówóá, wó lə Jason kídá aməqákawó í sáj yi kojoqótowó gbó lə ədù ganngan mə flə dáhá: amə lá wó ká cáká xixéaməán, vá qó lə lá cá í Jason xó wó. ⁷Amə hñnan wó ké Jason xəa wó lí có dá Kayisaro yá s&wó ún, wólə nū bē: «èfiò bú bē, Yesu.» ⁸Kə ədù ganngan mətowó kídá kojoqótowó sə ényɔn lá wóá, wó cáká. ⁹Enukə wó kán nə Jason kídá amə búwóá ká wó tú ve jráá, wó gbé wó qé í wóyí. ¹⁰əzan ŋ nan məán, nɔníwó có pólù kidá Silas sáj qíqá Berée. Ká wó qoá wó qó yúdàtowó qəxo xcmə. ¹¹Amə lá wó nyén wú Tesalonikatowó, ənukədçá wó xo ényɔnan kábákabá, í zró ényɔn nyɔnjgbin ɻkəkə qəsiadə nə wóá kpó bá ənukə wo lə núnə wóá nyin ényɔn dodó mán.

¹²ənúnejó í amə sùgbò xɔji sáe nə, ká grecquetowó yónrun amə cáncänwó kídá húncú sùgbò wó. ¹³Vəa yudàtowó ká lə Tesalonikatowó sá bé Pólù lə nū Mawu nyɔn lə Berée, wó lə yi í lə qó bá wóá có dá wój. ¹⁴Zəqéká nɔnviwócé Pólù qida axutó lagə, vəa Silas kidá Timothe nən ləjí nan qé. ¹⁵Amə kə lə kprø Pólù a ákprø kéká i sáj yi Athènes. kə wó gbé qé lélá ŋ nán, wó xə ényɔnwó cō gbó dá Silas kídá Timóte un nə wóá vá tui zédkəken. ¹⁶Kpó kə Pólù lə nuete kpó wó lə Athènes xoməfién lə yá gbɔngbɔnán ká í kpó ədu ganngán ká qj kídá vodú wó. ¹⁷Lə ŋ nán ún, élə lə ényɔn kídá yudàtowó lə wó qəxo xcmə kídá amə kə lə súbó Mawuá wó, kídá amə kə i lə dogo tègbéá wó lə godo toxó a wó. ¹⁸Vəa, xixéamə nū nyántó kə nyin Epicurrentowó kídá Stoïcientowó cá cō dá ún, í aməqéwó nū bē: «ényɔn hñnanwó gɔma qé?» amə búwó bù bē: «əwóbá ényí aməjrówó Mawu yá nyɔn nuqetó», ənukédj ələ nū Yesu yá nyɔn kídá fɔnfɔn cítə. ¹⁹Wó cō Pólù i sáj yi Aréopage i lə nū bē: «mián téj nyán qođo yéyé kə ələ kprøá?»

²⁰Enukədçá eeelə nū nyɔn mađi nyɔnwó dá etomə nə mi. Enukədçá i mí jí bá mián nyán ənuká nyin énū nanwó.

²¹Sáj wúá amə mán nyán Mawu wó kídá aməjrówó kə ləjnán wó lə cō wó gamə wó i sáj lə nū alo lə qotó ényɔn yéyé ŋ nan wó, ²²kə i nyin ənəán, Pólù cítə dá dojdomə lə Aéropage i nū bē: «mián wó, Athèneatowó, ɻla kpó bá mí nyin cíci yi tówó hñtajtá lə qəsiadə mə. ²³Enukədçá kə ń lə tó ədù ganngán mə vayi kóá i lə kpó ənú kə milə señánwó, ɻkpó ənú tátá ká yrɔnyrɔnlawó ləjí: «nə Mawu ká wój dəsia ò» Eee, ənuká mí ləsen lə manyánmanyán mə, ənú ŋ nán i ŋ lə nū nə ml. ²⁴Mawu kə wó xixé əlá kídá ənuká ləmə qéawó séé, ká i nyí ɻjé i nyí àxótó, ná jinkori kídá anyibán ɻj nɔnón sensen yáxá ká aməwó cō lə i sáj məán ò. ²⁵N nyi aməwó lə i lá sen sigbá áñqé hédá énə ò, ənukədçá ɻjé hñtā hoədə nán nón àgbá aməwó kídá gbɔngbɔn kídá énúwó séé. ²⁶Tó aməqéká jí, éwó ədù dəsiáqé kídá aməwó séé kə lə anyibán jí, i nánwó wó gámə wó tútútú kídá ríxo nə wó nɔnxowó. ²⁷Sáj yi jiá, wó qólá jí Mawu i wó qólá qənuijü i tákpré i lá kpáeé, ənukədçá sáj yí jí, ɻj díjdí lə mián domətó qəsiadə gbó ò. ²⁸Enukədçá lə yá məán mí lə zɔn, mi lə nɔn àgbá i mi leqé, sigbá mián há jiji qékawó nui éná: «énukədçá nū nyí ye jijimə viwó».

²⁹Ké i nyí bá mí nyí Mawu yá jojomə víwó, mìj qó lá bui bá Mawu yá nyini ɻdī ciká alo ɻhó alo əkpə tátá nyɔngbui kídá amə yá súsú ò. ³⁰Enu nán i Mawu ɻc manyán-manyán gaməwó i sáj wòdø ò, vòá ɻdəgbə iffia ná aməsiámə, lə ɻfisiáfí bá wóá tró jímð, ³¹ənukəjó əcán ɻkéké qékaqé ká i ka qó kojó nə xixéamə, lə jojomə tó aməqéká kə i cándéá jí. Mawu nán kpódáj aməsiámə dá aej nán ún ká fén cō aməkúkúwó mə. ³²Kə Athénientowó sáe ká wó xónu dá fɔnfɔn cítə lə aməkúkúməán, aməqéwó lə zu Pólù, vòá aməbúwó nū bē: «Mián gbá sá i agbá xónu cō fláun ná mí gbədəká». ³³Lə ń nán yá ɻgbéá, Pólù cō lə wó gbó. ³⁴Vəa aməqéwó lə déhjú i xɔjí sá, sigbá Denys, acropagito, yənrun káwó yóncon bá Damaris kídá amə búwó cá.

Chapter 18

¹Lé enúnàn wó ọgbéà, Paulú có lè Atene i yi Korint. ²Èva dogó yudatò kè ọkɔ nyi Akila, amèn ká wó ji lè Pont, yé kidé yé si Priskila amènjróvi í wó nyi có Italí lè madidimèn; qóbá klaudú nyàn Yudatò qésiaqè bè wa dó lá Roma dúamèn í wó và àduamèn; ³kè wó nyi àdç qèka wòtò, wó nɔndù i wó àdç lè àduamèn: àvèntètè wòtò i wó nyi.

⁴Paulú xonèn nútò lè Yuqatò wó qèxoxó lè sabbat qèsiadqé jí, i í tèkpò i qé enú gɔmèn nèn Yuqatòwó kidé Helatòwó. ⁵Vò à kè Sila kidá Timotèo wò có Makédonià và à, wó coà dé wó qèkiwo jí i qé enyɔn gɔmèn nèn amènwó nèn wa nyán bé Yesú i nyí Kristoà. ⁶Yudatòwó gbé ənyɔn í tɔwó zúzú, Paulú xúnxún yà wúwó i là nù nèn wo bè: miàn xúnwó nà va miàn tawó tà jí; ọjan ị lè kɔkééé. Có egbàjì màn yi vodù sèntɔwó gbo. ⁷Kè i dó lèlè nàn an èyi Mawu yà mèn ká wó yɔnèn bá Crispus gbo lè yà xɔmèn, yà xɔà ca do Yuqatòwó qèxó xɔà ọju. ⁸Vò à Krispus, Yudatòwó qèxoxɔ jí kpɔtɔà kidé yà xomèntɔwó xò ànyɔn ji sà kidé Korintotɔwó kà qdotó Paulú yà nyɔn wóá lò ji sà i wó lè Mawúcí nènwó. ⁹Lè àzàn mèn àn, ahotò bè nù nèn Paulú bá Edrɔ mèn bá: Kàà vɔnvɔn ó, xonú kpɔ kàà gbojín óó, ¹⁰qobé ọjè kidé ewó, í amèn qékèn ọka tèŋ tɔwó alɔ i là wó ànúvòèn kidé èwó óó: xonu, qobé amènwó súgbò lè asínýèn lè àdúamèn. ¹¹È nòn édúamèn i wó àxò qèká kidé wreti amàndèn, i yé kidá Korintotɔwó nu Mawú nyɔn. ¹²Ká Galio va zú Akai yà nyigbàn ji kpɔtɔà Yuqatòwó citrè dà Paulú ọju i kprɔé yí àsétòwó gbo. ¹³Wó nù bá: "Amèn làà trɔ amènwó tómèn í wó lè sèn Mawu kè tévé nèn ká esàà qè èmɔn bè wà subɔà. ¹⁴Paulú ka mèn xonù i Galio xɔnyɔn í lè nù nèn Yuqatòwó bá: Yuqatòwó, nèn nyi nuvɔàn aló èsà ji mawɔmawɔ i à. ¹⁵Vò í va nyi bá ənjko kidé ənyɔn núnúwó, kidé miàn ọjtá wó sèdádawó i á, mian tawó mi jra ənyɔn nànwó dó. Nyàn ọkà nyi enúnanwó kójó qdotó óó. ¹⁶Galio qé wó dó lè kojó dòxóà. ¹⁷Í wó séawó lè Sostène, Mawu yà qèxoxó jí kpɔtɔ gángàn àn i xóé lè kójódóxà yà ọkɔ. Vò à Galio ọcà àdè lè mèn nèn wó óó. ¹⁸Kè Paulu gbá wò ọkèkà dówó lèlènan kidé nɔviawóà, è có lè wogblò i ve qdó àtxú, à yikɔ Siria, Priskila kidé Akwila wó yi kidéé. Gbɔxó nòn à có lè àtɔjixúan qoxóà, à xrɔ àtà lè kenxrèà, qdó bá è dà àzà. ¹⁹Kè i ve do Ephésòà, Paulú gbà Priskila kidé akwila əè lènàn, voà yá ọjtá jíbá yéa yi Yuqatòwó dèxoxóà i là xónú kidé wo. ²⁰Wó qé kúkú nèn Paulú bòn gbà nèn kidé wó xoeqèká, vò à ègbà. ²¹È có gbèwɔdè i nù nèn wwó bá: "mà gbà trɔvà miangbò nèn mawu jià." i i yí Ephésò. ²²Kè Paulú vè qdó Kaisaréà à, èyi Yerusalem i ve cí exá á mèn tòwó, i gbà jèmèn yi antioxia. ²³Kè i nòn lélénàn zààn àn, Paulú yi Galatia Kidé Figià nutowómèn qékà i lè dó ọsàn yà qèkprɔvio wó sée. ²⁴Yuqatò kè wó ji lè Alesandria, ká wó yɔ nèn bá Apolos àà, èvà Ephésé. È èè acɔ lè nútò kidé ànù xrɔxrɔn mèn. ²⁵Mawu yà nùkprakpra yà súkrú Apolos yi. Yohanes yà mawuci i wó lènon, vò à xɔsè mèn sènju nèn i lè xɔnú kidé Kakadójì có Yesú ọjú. ²⁶Apolos lè Honú kidé kakadèjí lè qèxoxɔà mèn ká priskila kidé Akwilà sà yà nútò, wó và kpèdà ọju i wó và qè Mawú yà nyɔn gɔmèn nyɔngbí. ²⁷Kè i lè ji bá ya yi Axayà à, nɔnviawó dó ọsàn ən, i xrɔn woáma nèn axaŷtɔwó nèn wà xɔè nyɔnnɔgbí. Kè i vè qdà, è kpèdà jí xɔsètɔwó ọju có amènuvèvèmèn. ²⁸Đobá è có ọsàn qú Yuqatòwó jí lè gbàngbà lè yà ọzòn nɔnnɔnmèn, i nàn wó nyàn bá yesú i nyi Kristó.

Chapter 19

¹Gákèmen Apòlò lè kòvìnto à, Pòlù tò Ásià nùtowó men va qo Éfésó. kè i qò gò adàkpròvi qèkàwóá ènù nen wò bè.
²Mi xo gbongbón kókó kà mi xosé? wó dó nen bè mi ñ sè kpò cà bè gbongbón ko kó qà lè ò.³Í nù bè Mawu ci lè lè kè í mi xo man? Í wó nù nen bè Yohanes yè Mawu ci lè lè mi xo .⁴ Pòlù nù nen wó bè Yohanes le jimen tòtò yè Mawu ci lè lè nen amenwò lè nù nen wó bè wóá xo Yesu amen kè gbongbón yè gbèà jisè.⁵Kè amen wó sè ènyon núnán wó nan wò lè Mawu ci nen wó kà Pòlù .⁶Cò alò dà wò jíá , gbongbón kókó qó wò men í wó dó ègbè bùwò í nù Mawu nyon.⁷Amen an wó séé áyi sigbè amenewiàvè ènà.⁸Pòlù do yùdàtòwò qèxò xò men í xònù sigbè wràéti amenwò nen. í jè àgbàgbà bè yèà trò amen wò sèyi Mawu fiò duxo nùwó gbo.⁹Vò yudatò qèkàwò kè adékpotò nèwò a, ñbunenn amen wó á lè nù ènyon manyon manyo cò christò mènwò jí lè amenwó ñkò í Pòlú có í kprò àdàkpròwawo có lè amenwó gbo í ví yi lè xónu lè tiráñó yè nukprascó ànj kékè qèsi àqè.¹⁰E wò ènu hilá kékè í sèyi èxo aménvè í í nan bè amen kè lè Ásià nútomenwo, yúdatòwò kidè hélatòwò wò sè Mawu nyon.¹¹Mawu wò àmrímàn nùwò kidè Pòlù yè lò.¹²Dòñonwó kpc hayahoyá i gbongbón makòmakawó doneñ lè amenwó men nén wó lè Pòlù yè takuvi kidè yè àkòtanu wu.¹³Vò yúdatòwò qèkàwò kè yinen èdu èduwó men lè nan i lè zán yesu ñkò sè lè wò ènù kè jrówó. wó yo nín dà amen kè gbongbón makòmakawó wò lè ji; i nunen bè ñdà gbo nen wo bè nà do lè yesu amen kèj Pòlú qè nén kúnú lèá.¹⁴Skéva, yúdatòwó vcoatò ganngan yè vi ñúcúvi améndrèwò i lè wò ènù hinan wó¹⁵Gbongbón makòmakawó qoñ nén wó bè ñ dèsi yesu i ñ dèsi Pòlù vò miawo qè men wo i mi nyi?¹⁶Amen kè men gbongbón makòmakawó lè zòkpè dà wo yi xò wi du wó jí í dò àbì wòñ kékè wò sí aman aman lè àxò ninan men.¹⁷Kè yúdatòwò kidè hélatòwò séé kè lè Éfésòá sè ènyon án vónvòn ji wó í wó dò bubu àxòtò yesu ñkò ny.¹⁸¹⁹Kidè cá xòsàtò sùgbò qèkàwò vá qè wò nùvòñwó men i dé dèsi ènù mányòñ kà wò wò vá yi xóxóawó. Amen sùgbò kà wò mágiki lè wò wóémawo vá í tò zòé lè amen siá amen yè ñkúví men i kà wò bu yè nòá , é yi saki noka cí èwò nò ga.²⁰Í kà Pòlù wu yè dà nu lè Efésòá gbongbón an nan í i qdøe bè yètò Mákèdónià kidè Áxayá í yì yèrùsàlem ènù bè nén ñ yi lè nan jròà ñ dò lá vá yi Roma cá.²¹Pòlù dò yè àdàkpròvi aménvè Tímótéó kidè Érastó kè kpèdèñ án wó sèyi. mákèdóniá. vo yèntá cí Ásià hóéqèká.²²Lè gá ñunan men, amenwó có dà Pòlù yè nyòñwò ñjú lè Éfésòá.²³Lè lènán Démètrió cikadò wòtò qèkà kè wònen Mawu ñòñrun kè wò yònen bè Ártémis yè kpè tátáá, hen nén èdò và sùgbò nén álonúdò wòtòwó.²⁴Í i bç èdøqè káwòtòwò lè nunenwó bæ míátòwó, mi nyan bè mí kpò nén èho sùgbò lè èdò lè men.²⁵Milè kpèjé í mi lè sèé lè Éfésòá kidè Ásià nútowó men bè Pòlù hinan tèkpò i trò amen sùgbòwo súsú i wó xɔji sè ènu bè Mawu qèkinjle kè wó wòñén kidè alò ó.²⁶Miádò hilá lè àfòñù mòñji i mi ka va bú í kidé. cáá Mawu nyòñrun ganngan Artemis yè Mawu xoa ñká gbo nyi ènjè lè ñkúvimen nén amenwò í wón kàgbè dò bubun ó yè kà wò èin nén lè Ásià kidè xixáámen séé.²⁷Xomènnifòñ lèwò kè wò sè ènyon lá í wòlè dò àxà bè Éfésòtòwó Artemis í nyi Mawu.²⁸Edúgáán séé qo cahacákà men í amenwó hröndo yikò à brò men. wolè Pòlù yé hâtíwó Gayo kidè Aristarxon, kè có Makedonia.²⁹Pòlù jí bè yè àqè amen sugbò à wò vò yè àdè kpròviwó ñdà móñ nén' ó.³⁰Ásià méngán qèkàwò kènyi Pòlù yè xòròwó qò amenqèkà qikà bè wóá nunén bè ñká qò ábroámen ó.³¹Edùaméntò qèkàwò lè qò àxà nén ènjèká í èbúwó lè qò àxà nén ènùbù qóá càkàcákà qo amenwómen qé í amén sùgbò nyanyan ènu kèj jò í wó bç qè ò.³²Yùdatòwò qè Aleksandro do lè amen anwó dómèn í còè dà wò ñkò Aleksandro lè wò alò bè yè àqè ènùgomen nén amen anwó .³³Vò kè wò nyan bè yúdatòwó í nyia wó lè dò àxà kidè ègbè qèkà sigbè gáxóxo amenwó nén bè Éfésotòwó Artemis í nyin Mawu.³⁴Kè èdùwóréma ñròntò fáji nén amen anuwòà ènu bè: mi, Éfésotòwó men í lè mianen nyanyan bè Éfeso dúa nyi Artemis ganngan yè Mawuxò nòñxó í tónó híla ñnyi fí í va gè jin dè có jinkori ó?³⁵Kè mi nyan bè ènyonlåwó nyi ènyondódòwóá, mi dò lè wò o bréwúú í mi ñdòlè wò ènùqè tamè mabumabu ò.³⁶Đóá amen kè mi cò va wó ñ fifi lè mawuxòámen í wó ñ nù búsú nyon qèkin lè mía Mawu nyòñrun an ñjó.³⁷Nén í nyi bè Demetrio kidè yè aléaudò wòtòwó qò ènyon qè kidè amen qèá, kójó qóhowó kidè anyigbanjikpotowó lè wóá yi lè nan í veí sanmán wo qèkiwo .³⁸Vò nén midò ènyo wò èùbuñ an, wóá tèñ kpo gbo lè èámen lè kòjòqòhó.³⁹Đóá nén nuñyan wòwò wóáco ènyon qè mièñju lè ènù kpotokpotó låwó i miñ kate qègomen o.⁴⁰Kè i nù ènyon hinann è nyen amen bòbòawó.

Chapter 20

¹Kè wowò hùnìya hùnìya jròá Pòlù dà amèwó dídá ná wóá vée jí Dàkpròvìwó, í dòóñúsínwó jròá éwò bayé nèwó í iyi Mákèdònìà . ²Kè ìtó ənuto gán mè vâyìkò a ódónjúsíb xòsàtòwó sùgbò yíi có iyi Geréki. ³Kè iòwò wrati ámàtòn an Yúdatòwó gbè tó wó sébráwo wòwò. Kè ikàyi sírià yí vá tró yí mákèdònìà. ⁴Bá ná kprøe kékà vá dò Ázìa.Gbòóna sopatéè Pìrisì kélè nyi béréè Árisítákè əvèàtò kewó wójì lè xósè mè yilè nyi; Tèsàlònikà; Gabúsè qèribì tì Tìmòrè Tìciki tròfínì Ázìàvì jjì. ⁵Amà inawó cò jènkènámì lè trówà. ⁶Mícó əmón lè əwó mahúań mahúań ηkékéángbá lè ηkékè ámatòn ηgbá mí tró vá trówà. Mí nò neé na ámadrá. ⁷Pòlù xónúxó lè ηkékè kálá kálá lè kòsidá á mè yí doögò bá wóá má ənúdu. wó dòé bá yewóáco lè yéngkè mè yíi dòn yènyaya yí kéké àzangàwuwivà.

⁸Kannjdág'bán wó sùgbò lè sìgbóxamè yí mián wó sèbè mí bò dè neéna. ⁹Núcuvi dèkejeví kè wó yó né bá Ètikísìà kèyi aròn mè sèéé á. Kè Pòlù kprøtò yílè mawú nyøa jidéa Dàkéjéá dón aròn yimè sèéé Í igéjin tò Fetéri amè cò kéké yí ikú sigbó ètòn ätò vá anyigban. ¹⁰Vòà Pòlù vá mréen dèjí lléé dè yé bòwó mè yílè mibá miñká cákáó qékéjéá laagbè de. ¹¹Kè iria əjìà yia ékàn kprøtò idú kè igba xonu káká vá ná fònfòv mè an ágbøyi. ¹²Kè wò kprø dèkejeá vá wó tàyè sùgbò. ¹³Mián wóyá mián cò tòjí hù iseñ xútoá vá Asòsi fí mián vée dòdòyo Pòlù lè dòdò kélè yéntá síá nyibá yøá wò əmá zonzon a kídé áfò. ¹⁴Kè irà dòdògòmí lè Àsòsia mí kíkè dè mián tòjihúama yí mí vá dò MITILÉNÌ. ¹⁵Í sónyi já mí ku tòjihú á; yí mí véedó lè yé nyinçò mè kpaanjò anyigbán co dà áxu édonjdomè kè wó yó né bá cíyòsì ηkékè kè kprøe dòá Mívádò anyigbán co dà áxu édonjdomè yi wó yóné édùà bá sàmòsì. ¹⁶Kè Pòlù doe bá yøátò Èfésòà ənúkèdáá ηjibá yøá gúgàmè ò Lè Ázìà duamè o. Éwò kábá náà tónjú vée dò Yérúsàlémí lè Pantekótì ηkékè jí, náàn téñj áká mèan. ¹⁷Có mèhítè à édòámè senyi Èfésò bá wóá vée yó Hámè mèganwó va. ¹⁸Kè wó vá dò yá gbó ənúnéwó bá."mianjtawó minyá bá cò kéké ηkékè kálá kéké ájia& ηcó áfò tògú lè Ázìà duamè kè ηwò gámà wó kídé mi.

¹⁹ηkpøtò yí lè súbò súbò dòjájí kídé əjibrèwù kídé àdàcì fukpákpé tó yúqàtòwó simè kidé wó sébráwó. ²⁰Miánjtawó minyá bá nyønjçò amídækín wrúá dámí ó, ənúkè nyó námi a yéyí ηnuiná mi kidé sigbø né ηkpøra&nú mi lè gbagbañgba kídé cò áxómèxi dè áxómè. ²¹Minyá nònòmà kémè ηtóyiseñlè kkánwó Yúdatòwó kidé gèrekì tòwó lè jímè tòtòr vá mawú gbó kidé xòsè lè mian xótó Yéèsué mè. ²²Nfiya kpó ηkàa nò bàbrámè tó gbòngbòn kòkò mè lè Yérúsàlémì yí nyønjø nyó ənú kè kávà jo dà əjinyø ò. ²³Négbé gbòngbòn kòkò dàkin dàdèyi díisá édù gànngán kewó mè gáwòrò kidé xàxá kewó nòtè kpøjò dëá. ²⁴Nyèé ηbui bá tiin gbø gba xòàfidéò bá mawò Mawú édòjá káká vá vòtùn mó zon zno án sigbønè né ηxøe cò Áxótó Yéèsú gbòá əná bá má vée dò ənúnudèdè á nyønyuie kídá Mawú əmènùvèvá. ²⁵Yí ηfia kpø mián wó sáéé kewó domè ηwo édòlè yí xonú cò Mawú áfìò duxó ηu mií ηna gbø kpø tií ηkúvì gbèdè ò. ²⁶yí ηla dòòkpé éjí ná mi bá dèè manya tó yí nyøi lè amèkèwo kòwóhu dà anyigbán simè.

²⁷Ənúkèdáá nyønjwúrá əmí dékín dà mi lè Mawúá rønrøn nù wòwò mè ó. ²⁸Yéyídjó mián nò ácéjí kídá Mawú érankpøá. Kè gbòngbòn kòkò ná bá mián lè kpø əjíá. Mikpø mián dékiwò jí lè Mawú éjá kè icó yéntá hun sèñchæa.

²⁹Nnyábé tíin cocó jròá amèbada èhrà vòndi wó kàvá miañdomè yí əran kpøá mójkádolèmè ò. ³⁰Nnyábé lè miandomèa amèwó ká vá yí wóá cò əmí kpákprá baða wó sèñvá kidí súsú bá wóá kprø ənúkpraviwó yi əmón bada jí. ³¹Mìnò àcéjí midónju bá èxo ámàtòn kè nyøngbá ənù makpràmakprá mi ó ηwò édòjá kidé ádàcì èzàn kidé ηkékè ò. ³²Nlè còmi dà Mawú ényø kidé yé mè nùvèvá mè kè sɔgbè yí aténjú ádòmi dàjkò yí ná mi cínññ kidé amèkèwo wókowójuá. ³³Tùn ηkúvì ηcí èho àlò siká àlò amèdá éwudódó ò. ³⁴Mián ηtawó minyábè tún lò wó wòdò né nyøntá hiánwo kidé amè kè lè ègbonyøawó. ³⁵Lè ənúwò sééé mè ηnámi kpòdáñju bá lè èdòwòwò mè yí mián téñj kpødè ənú manó sitzwóju& yí mián lè dónu xótó Yéèsù kristo ənyø a. Ənyø kè yéntá nù bá " Yáyrá lè hánà mè wú xóxó". ³⁶Kè ixonuxó ənè jròá əjèkro yí xodè qè wó jí sáéé. ³⁷Wo sáéé vá kprákò néé yi fànvi sùgbò kídé Pòlù yí féèn. ³⁸Wo sáéé ranmè kúwó ənúkèdáá ənúnèwó bá wónkàgbø kpø yøjkúvì mè kewó sèxijiá wódoaøyi èhùańgbó

Chapter 21

¹Mícrán wó í zon tèn vá dó kos Fənfónmə mívá dó Rodo, í kə mícó ləma mívádó Patara. ²Míkpó təjihún qəká kə kàáyi Foenisia ləɔnan. Miqóe í qədó í qədó. ³Kə mí yikəà, mígbá kipro də ézògə lə miɔn mə í dí tó Siria ivə qì lə tiro, ləfí əhuán ká dəàgbàn ləa. ⁴Míkpó enu kprató qəkawó ləŋnan í míci wógbó nə ɳkəkə aqrá. Gbəngbəan nu ná wó bə Petro ɳkáyi Yerusalem o, í wó gbə nən. ⁵Kə míá gaməa sun an, mícó lə wó gbó í yi mian mɔnzənzəan jí. Kə mi qədóà, wó kiqə wó siwó kiqə wó viwó séé kprɔmídó kékə ísej va àxua tó. Míjəkro, i xodə, ⁶i kránwó Mídqə əhuan mə í wó cá wó trá qədó axómá. ⁷Mí cō le tiro íra Ptolemai Míci nówí ke ləŋnan wó í nón wógbó nə nkəkə qəká ⁸Ye ɳkegbə mə mívá dó Philipo enyən nyɔen tó ke gbó mí zən vágia gbó. Núa lá lə nyi kpəkpədəŋütó amadrə kə wó cánwó domətə déká. ⁹Evi nyɔrunví amənə lə si. Wónyí Mawu yí gbfán qətowó. ¹⁰Kə míñon leena i azan jəà, mawuyé gbəfanqətə kə wóyóná bə agaboa có yudea va mía gbó. ¹¹Kə iwàá, ácó Pólù yé kpabrənua péj bra alə kiqə afəwó nə qəkia i bə: «Gbəngbən kəkəa bə Akpabra nú ilə tó á, nənəi yuqató kə lə Yerusalem wó kákə brə i sej cō nə Mawu jí maxɔsətowó nə. ¹²Kə mí kíqə aməkə lə ləŋnan mí sə ənəa, míqə kukú nə Pəlu be ɳkáyi Yerusalem o.

¹³Pəlu bə: «Nuká í mì ləwó ren ma ? nu kə vín i mìləfan i sənələ gbanjiŋ mà ? ɳnyin gakpámə qədəi nya ɳsəgbe qə nən le Yerusalem o, ɳlə gbəsəsə be mákú də Yesu ye ɳkáta. ¹⁴Kə ibrə bá yə ɳkákə sə míányo òá, mí gbəjen ínú nən bə: «Àxótá yé rɔnrɔnu ná vá mə» ¹⁵Kə àzan jəà, mìkpədli iváyi Yerusalem. ¹⁶Enukprátó qəkawókprɔ mí do cō Kaisarea. Wo kprɔ mí sənə yi ənukprátó xóxó qəka kə wó yóná bə Mnason lə xómə la Kipro, bə mía zən gbó. ¹⁷Kə mí dó Yerusalem, nəvýawó xə mí kiqə jij̄. ¹⁸Kə ənju əa, mí kiqə Pólù mí yi bə míavé ji Yakobo kpó. Əhamə məcincinwó cárwó vá ləj̄ nan. ¹⁹Pəlu xodə nəwó i nü ənukə mawu wɔ to jí lə aməbu ləməwò gbə məa nə wó kitókitó. ²⁰Kə wó sə yé nyɔawóá, wó kaefú Mawu. Ífia wóla nú nən bə: «Míá nɔnvi, ənyábə yudató ama sálki nənədə kə trə jíməawó kpɔtə ilə zən Mose yé səa jia ? ²¹Wo seriwò qé nəwó bə wò nü namə qəkawó bə wá tací Mose yi səa qé, wógbənú kpəbə bá wònubá wo ɳkégbə covo o, i wó ɳká gbə nyin kəwó o. ²²Wó kàvá sə bə əvá. Né mía wəmón ífia ? ²³Yé i taqóá, náwɔ qá ənúkə míkanú nə wòa jí. ɳúcu amənə le mia si ləlá, wó dofən ɳgbədə. ²⁴Kprɔwó nə ná kəwó nü nánà tu fən ke ye ɳgbə wódó qəawó nə wá runta náwó, nə aməwó nányá bə wóle xɔvín də asíwò í, ələ wɔsəá jí. ²⁵Míáwo wəmá qidə amə kee ɳnyi yudatóoa wó bə wóyńká qú yodú vɔsá nuquduwó o, wó ɳká qunú kə cí hun məa wó o. Wó ɳtá wɔ hasi o. ²⁶Pəlu kprɔ aməawó yi, kə eju kəa, əkə wó ɳtí, əkprɔ wó yi mawuxəa mə, i dəgbəfan ɳkeke kə ɳtikəkəa la wúnua i à sávó də wó domətə qəsiadə ta nə wó. ²⁷Kə ikpɔtə həqədákə nə ɳkəkadərə á ná suàn, yudatóqəkawó có Asia ivá kə də Pəlu nü le mawuxəa mə. Wó tin jəji ilée. ²⁸Wodaxá bə: «Aməwó mìvá ! Núcu kə la qisa dán ilə gban sáá ke ! I sej yijá, ekprɔ kelató qəkawó cawó vá mawuxəa mə. Exoqu toxó kəkəa.

²⁹Jeŋkəa, wókpó Pəlu kiqə Trofime lə qisa leduamə i wóbbubə ekprɔe yi mawuxəa məi. ³⁰Ęzin tə lə duàmə hooo, i aməwó do ivá lə Pəlu idəedo lə mawuxə amə i túhəanwo. ³¹Ke amawó lə ji bá yewawuià, wódənju kekei enyɔanvədó ssjawó gan kə lə agbɔánuua gbó bə ezin le to lə duamə. ³²Ędə sojaví qəkawó kpədá qəkiañú i wó yi fí enuá lə jo ləa. Kə aməawó kpó sójagán kiqə əviauwó gbənɔàn, wógbəjen Pəlu xoxo kə. ³³Sójagan gbo təbə Pəlu ilə idəgbə bə wá brə kiqə gáwərə aməvə. Ilə bió sə xotən bə: «Məkəi nyi ilá ? Nukəi iwɔ. ³⁴Aməkə bɔ qəawó séé qàxá dó hooo. Nə amədə nü qə aməbú cá na nu bu. Hùnyá hunya sənnjú kékə sójagán ɳnya ənú kə jəa tututu o. i idəgbə bə wá də Pəlu əhun kpo. ³⁵Kə wóva təbə agbəa nuà, sójawó kíkə Pəlu də əjí cagbə amə háa to. ³⁶Dobə wokprɔ wó dó ilə dáká bə: «Mi wui !» ³⁷Gakəmə kə wóka dəkpoa Pəlu, Pəlu nu nə ssjagan bə: «Nqəkúkú, àádə mónj nə má nü nyɔ dəka nəmian ? Sójagan lə kesə bə: «ese Hola gbea ? ³⁸Nyiyi ewo i nyí əgyptətó kə də i zin lə tə lə ɳkəkə lawawó mə, ikprɔ amə hrɔn dotó saki amənə do yi əgbəjià ? ³⁹Pəlu ɖonjú nən bə: «yudató i ɳnyin có Tarso, kilikía. Edu dodó dekámee i ɳcó. Démənji ná máxonu nə dukɔan». ⁴⁰Kə sójagán də món neàn, Pəlu jətə də kpokan ji í kɔalə ná dukɔan, kə əqadó lə wó nu séé à, Pəlu do həla gbə i nü ná wó bə:

Chapter 22

¹"Nɔví, dádá mí qótó ənyɔn kə ɳká nu nə mi nə tiŋ to hrɔn hrɔn." ²Kə habɔɔà sè bə Pólù lə dó Hébri gbéa, wo viŋ xúi i nū bá: ³"Yúqàtɔ ɳnyi, wo ji ún lə Tarsə lə Silisio, wo nyi ún lə ədúgán nà mə təbɔ Gamaliel. Wo kprà ùn lə mián dádáwo sè sənŋú sənŋú à mə ún lènə dá Mawu ɳyu sigbənə mián cáwo." ⁴Ñdu aya lá eséè na mə kéká í sənŋú yí ənú mə ún lə ɳjúcú kidé nyɔrúwo brà í cò wo də gákpmá. ⁵Vɔsàtɔ ganganwóo kídá amə cícíwo lá təŋ qəkúnú bá ún xɔ vəmá tó wo ji nə Dàmasko. Gbɔxó nə mà yíá ún qó lá brá hen va Yérusalem amə tə lə əmɔn nàn jiwo nə wàadɔn to nə wo. ⁶Ivànə kə ɳjú yíkɔ mɔjí í təbɔ Damaskoà sigbə gàwuiwá ənəèàn əzò qəkà si cò əji mianŋ í krá húhràdonyú. ⁷Ún gènjèn qə anyígbàn mə í sə gbè qéká nūn bá: "Saul, Saul, nū ké ijò ələ xá ɳjú ənə?" ⁸Ún qó ɳjú bá: "Mèn ənyí axótɔ?" Í nū bá "ənyə Yésu Nazaret tɔ kə əlè xà í." ⁹Amə kə lə gbɔnyə qeàwo əzò sisi vɔà wo ɳkpó aməkə lə xónú ɳjúá ò. ¹⁰Ún biɔ sə bá: "Axótɔ, nū kə í áji bá mān wɔ?" Axótɔ nūn bá: cò nə nàn yí Damasko; ləjnán wá áwɔà nə wo. ¹¹Nyə ɳunyàñ ənukə sí zòa ò ún có kidé aməkə lə gbɔnyə dèawo jenjkɔ Damasko. ¹²Ún ve dógó amədəkə ləjnán kə wo lə yo bá Anania aməkə lənəbə nə asájí wɔwɔ kə Yúdátɔwó qənə kunú nyɔngbiŋ nə. ¹³Wo có i vā gbɔnyə í nū bá nɔnví Saul kə ɳkúvi nə nàn kpɔnú. Í ɳjú kpɔe. ¹⁴Í i nū bá: "Mian dádáwo Mawu cán wo bá nan dəsi yá rɔrɔn nū nə nan kpɔ amədodoà nə nán sə yə ɳtá əgbə kə có yə nū məán. ¹⁵Do əwo í ká nyí əkúnú qətɔ lə ənú kə əkpɔ í səà wó ɳjú. ¹⁶Ifià nū kə í ələ nɔntə kpɔ? Cò nə wá lə Mawu cinəwo nə wá wá kpɔ tó nuvɔen ji tó yə ɳkɔjí. ¹⁷Kə ún gbo có Yérusalem í lə xódá lə qexoxo məàn, ún vā bûdə dəkinyə. ¹⁸Nu kpɔé í nū bá: "wɔ kábá nə ná có lə Yérusalem, dó wó ɳká rón tó kunú qéda có ɳ'húnyé ò. ¹⁹Ún nū bá: "Axotɔ wo ɳtawó nyà bá ún xò ilé xɔsətɔ kə lə yúdátɔwó dəxóxɔmə wo tú. ²⁰Gàkəmə Etienu tó kúnú dətɔ əhú gbàn qə ányigban məán, nyə cá ɳkpó yə tóxó, kəkə i xɔ aməkəwuiwo wúlə wo sí." ²¹Vɔà i nū ɳjú bá: "yí i, qó mān dəwo qada díndiq tóxó lə vódú səntəwo gbo." ²²Đúkɔn gbéde í xónu kə í sənŋú dó lənan. Vɔa wo qə àxá do í nū bá: "mí wú amənàn mɔntí lə anyigbanji, dó ɳjú nyɔn bə nàn nɔn anyigbanji o." ²³Gákə mə wo lə dáká i lə dà wo wúwó dankin í fútúkɔ lə wɔà, ²⁴ahúgan gánŋgán də gba wáto Pólù də hùnkpo mə nə wà lə xúé i lə bíçé nyɔn sə, nə yə ɳtá nàn nyàñ ənúkə də i wo lə də áxà có ɳjú ənəèàn. ²⁵Kə wo brá Pólù də kámə dəà, ələ nū nə ahúgan kə lənan qeàwo bá: "ənyɔn bə wá qó vəvəsəsə nə romatɔ kə wo ɳcō kufíñ nəan." ²⁶Ahúganwo sə ənyɔn nàn an, wo ve nū nə ahúgan gàngàn bá: "nū kə í ələ ji bə yèà wɔ? Do amə láá Roma vi í nyi." ²⁷Ahúagan gangan va yi gbo í bíçé sə bá: "Romató i ənyián?" Pólù qónjú bá: "ee."

²⁸Ahúagan gangan gbə biçesə: "əhó gàngàn qəka í ún seju xrá ədúvinyínyíán." Vɔà Pólù nū ne bá: "wo ji ún Roma ví í." ²⁹Kə aməawó bá yəwó áyíavéé bíyɔe enyɔn səa sə bá Pólù nyin Yúdatáá wótró əká əká sɔjwó məgan cá ənyɔn dó vɔnvón née ənúkədáá éná bá wó brée. ³⁰Lé yə ɳkəgbàà, ahúgan gáangán jí bá yə ànyán nyɔn qódó có ənyɔn kə yudatáwo có qənýuwó ɳjú. Í i có əkáwo lə Pólù ɳjú, i biɔ əfíñ kidé dexotówó bá wá bó kpró Pólù vā sənŋú dónjdómə.

Chapter 23

¹Pólù lé kpó àdàjù də tówó í nú nəwo bá: «nɔvíwó ñ no Mawú éñkúvímə kídá jíjinyɔ nyɔñgbí kéké vá ná ágba.

²Mawú é háñkɔnɔtó gánñgán Ànánià dòòdò amækə lə Pólù kpáxó ó bá ná xo ənugbó náø. ³Yí Pólù lə nú néen bá «Mawú áxòtómə ná wocá əwokələ sigbe àgrí kə wón. Si àkáló ná ənáá ò, yì əkanren də kojódodó ázíkpua jí dë yí lə dòkójø ñ, vɔà wɔntá ədàsáají qé yí lə ná gbè bə ó náxøjø à à ?»⁴Amækəwó sɔgbè áníúñ bá «nəná yí ɳlə zu Mawu kojódótó gánñgan éstatóá nə»⁵Pólù nù ná wó bá «yøñnyá bá Mawu ékojódótó gánñgán i&iényi ò. ənúkədáa wónjrán ənù dë bá «káxonuwó bada có tɔ́ dumə mægán wó ɳú ò». ⁶Kə Pólù se á ètóxodó ná mætá káwó có sàdúkà tówó domə vá kídá yúdàtώwó á éxonu kidá ègbè sínssín bá «nɔviwó fàrisí vijiji yí ɳyín. ənúkədáá ɳlə dòotó i lə mónkpókpó mə bá amækukúwó á vá fón gbèdèkáá yé yídá yí wóláñ vá kójódóxó ilá. ⁷Kə ixonu jróá ənyøhøhø vá dō farisítowó kídá sàdúkətowó domə yí bòbòá má dë toxó ámèvà. ⁸ənúkədáá sàdúkà tówó núnéen bá amækukúwó fñnfñ ɳle ò, yí Mawú ənjədotó ó cá ɳle ò yí gbøngbòn kóxò cá ɳle ò. Vòà fàritjwó xɔ ənú inawó séeé jí sə. ⁹Yí còcódéñjú gánñgán déká vá jo yí fàrisító ənùñrötó gánñgán wó cò ənyøhøhø déká dë yí lə nú bá: «mí ɳkpó bàdà dàkín lə ɳúcu lá mə ò, meén áténjú ánya ənyø na, tanyó dë ɳfia Mawu ənjədotó yí xonu nénéen ?¹⁰Kə ənyøhøhøn gánñgán ɳtá vá dóá, sójawó tató lə vónvón bá wónjká vá ján Pólù wríwri có wó símào. Yídá sójawó bá wóá vée kprø Pólù và náø. Lé étóxodá námétowó domə bá wó ná kprøe yí àhùàkpá sinyú á mə.¹¹ɳkəkə kə kprøe dóa yə zanmə á Áxótó vá nòtə dá gbó yí lə núnéen bá «ká vón ò, sigbə ná əwe yí dë əkúnù ñ. Lə Yérúsàlémì nəná yí àágbo wəe lə Rómà nə». ¹²Kə ənjukə a yúdàtó wó dòdó bada lə wódkákwó mə, bá ná yewó domə ɳkà dunú àló ánu ənúdáò, yí wótanú déjí. ¹³Amækəwó dòdó bada láwóá wówú amə hòoka. ¹⁴Yí wó ve&e kpó èhanjkə nötowó émægán kídá hamə mægánwó, yí wó nú bá «mícó mían dákíwó ısáñdá nudódó mə, (fipode) bá míñkà du nú ò, ná míñ wu Pólù ò». ¹⁵Míawó ètóxodá námétowó, mí lə núná sójawó mægán bá ná kprø Pólù vá námí áñcná wó sigbə mí kà biyøe ənyøa mə cítocító ənà. Gànamə dóa mían wó milə ègbèsjsj dë yí áwui lə mójají gbòxó àvàdó mían gbó.¹⁶Pólù nɔvíá nyóru éví sə sébrá kə wó wó dá Pólù ɳùán yí iyí àhùàxwó sinyú án mə yí vée nú ənyø a wó sáéé nə Pólù. Bé nənøyí àfɔkú déká lə mɔnjí née nə. ¹⁷Yí Pólù yø sójawó domət déká yí lə núnáé bá náá kprø dàvìá yi ná sójawó tató gbó ənyø ɳká lə dàvìasí ná amægán.¹⁸Yí sójaa kprø dàvìá sényi ná sójawo tató ínú née bá «Pólù gàxòmənɔtó yí núñ bá má kprø dàkéjéá vá ná mi bá ənyø dáká lésí námí»¹⁹Sójawó gán kenyí awàñkɔnɔtó á lá dàkéjéá ló yí kprøe yi wàwráxó íréé lə biésə «ənyø kéé ejí bá yéá núnja ?»²⁰Dàkéjé á xøgbè bá: «Yúdàtowó wòdèká yí kàvá bíwó bá ná gbø Pólù de ná wóá kprøe vá ná mí ðcø ná wóá kprøe vá kojódótowó ɳkø. Wó kàwøe sigbə ná amə køjí bá yewó ánya ənyødodo á əná. ²¹Vjá ká vón náwóá kprøyi ò amə kə nòtə dë lə kpómá bá yewó á wuia wó wú ama hoóka, bá wódó féca déne. Yí wó hən ənudódó vá wó dákíwó jí dë bá yewó sɔgbə dë báyewó ɳkà dunú ò, àló nù ci ò, ná yewó ɳwu Pólù ò. Ifíia kə ɳlə xonuwóá wó wó sɔgbə dë yí lə kpómón ná tɔ́gbənáná.²²Yí sójawó ɳkɔnɔtó gánñgán gbø ɳkéjé á dë, bénayí fñdá èsá née bá ɳká nú nyɔná ná á mə dákén bá évá nú ñ ò. ²³Ísáyijíá éyó sójawó ámèvà ínú náwó bá: «wónají sójawó kàtón kə sɔgbə dèèwóá nəwóá yí Səzarià, yí èsó aótó kakitakpo cíiwó, kídá eñudatowó kàtón, mián có lə ɳkəkəa á gàxoxo ètɔn antó mə»²⁴Édá bá wó ná jí eran kə wóá sénkíká náàtáñvée dó Anyígbán jí kpøtó Felisi gbo nyɔñgbí.²⁵Éwrán nú bá: ²⁶Clódì Liídià yí lə cí bùbùmètò Felisi, anyígbán jí kpøtó.²⁷Núcu la yudàtowó lée yí jí bá yewóá wui yéyídá ɳdá tñí sójawó bá ná xɔe dèágbè ənúkədáá ɳsø bá Rómàtowó yí ɳnyi.²⁸Njibé mányá ənúkədá yí wó có dáñjú á. Yí ɳkprøe yi wó kojodótowó ɳkø.²⁹ɳsø bá wó nyɔa vá lə kudá yúdàtowó əsáá idýyí wólə có ənyø dæñjú bá ənyødá ɳgbø lə yewósí ısáñwú bá éjø ná èkú àló wóá túi dë gákpmam. ³⁰Yí ɳgbø sə bá amədékawó wó qòdø daba dæñjú dë yéyídáyi ná sójawó bá kábá ɳlə dəmón ná amækə có nyø dæñjú á wó bá, ówó ná vá cónyø dæñjú lə tɔ́ ɳkúví mə. Éyi zan»³¹Yí sójawó dòòtò yé sá dädé á. Yí wó kprø Pólù lèzan dome yí sénjyí ná Àntípàtri.³²Lé ɳkəkə kə kprøedóá sójawó domə àkpá gánñgán án gbø èsɔkutowó dë bá wó ná kprøe yi, yí wónjtawó tró yí gákpmá gánñgán sinñú á mə³³Kə èsɔkutowó védó Kàzáriéá wó vée có wóma ɳsø ná Anyígbán jí kpøtó yí wó có Pólù cá dë àsímə nəéen.³⁴Kə anyígbánji kpøtó hrènwóma jróá èbíyó bá ənúto kéé mə yí Pólù có mə, kə ɳsø bá Siliśitó yíá³⁵ənúbá maásə tñnyø a mə nyɔñgbí ısákpá amækə có ənyødáøéjúwoa mó tɔ́ cá ñ ú, gbøxóná wóá vá dō lə lá». Yí dòwó bá wóná kprøe yí Hèròdì yá fíosá mə.

Chapter 24

¹Le ɳkeke átʃa gbeà, Anania, Etanòtúa kiðe amègá qékawó kiðé enyōnuðetó tertulo wóvá lénà. Wóvá cónyō de paolo ɳú le edukprøtagbø. ²Ke paolo và jete de edukprøtúa ye ɳkɔā, tertulo tóè seri-seri nə efiɔà be: << Efiɔ, ewo ídɔ i fàfá le áxó nə mí, i tɔ́ ɳunukpójekɔ hen enunyɔen sugbø va nə mia dukɔa. ³Enú qesiade ke ewɔnɔa je nə mianu, wo ile dɔ ji Felisi.⁴Ne nye ɳka hen de ɳbeoa , unjibe na ñotón nyɔŋgbí. ⁵Mikpó ɳucù ila be enyin etodáhennamætó ke ná be yuðatɔwo ɳgbele setónú o. Ye i kpase nə Nazaretítwó kɔmámaá. ⁶Ejícá be yaðu kɔ nə ñexoxɔo í mí lée.⁷I áhúá fiɔ lisia va i va xɔ Pɔlu le miasi kiðe ɳusen i kprøe yi. ⁸Ne wo ɳtá ekanyɔen seà, àànyá enuke iwɔ í milecɔnyō de ɳüa. ⁹Yuðatówó séé xɔ nyā i be Pɔlu wɔ enuñnavo nyawo i.¹⁰Vɔa ke efiɔà nà gbe Pɔlu be naxonuà, Pɔlu ñunjú be : << ɳsebe có exo nənæde kea, ewo inyi kojodotɔ nə dukɔ ilà, i inyi jiɔŋ be ma ñegɔmæ nəwo nyenja. ¹¹Eteñú kasé, ɳkeke wiveake unva Yerusalem be masubo ke. ¹²Ke wóvá kpɔŋ le ñexoxɔamæa, nye kiðe amæde mi ɳle wɔ ajreø, nye ɳbɔ aməwo de afidé, i dānen etɔ nə wo o, le dua mə ca o. ¹³Enyō ke wole cɔ de enjungeawo a, wo ɳkateju ñe kūnū o.¹⁴Unrɔ be ɳsubo tin tɔgbivo máàwú to emɔ ke wo ɳtawo le yɔ be mámá ifiaa, unwɔnɔn de ese qeside ke mawunyɔnuðetówo ɳrɔn ñeáwó jí. ¹⁵Unkáde Mawují sigbenæ aməlawo le kpɔmɔŋ enə, aməkukuwó fɔnfɔn, amənɔenwo ca, amənyɔenwo ca. ¹⁶Ye idɔ i undɔnəju be máwɔ enuwo de ñodonu le mááwu kiðe agbetɔwo ɳkuvimæ¹⁷Le exo sugbɔwó ɳgbea, untrɔva be ma kpe de tin dukɔn ɳu kiðe enuwo kiðe echo ca. ¹⁸Ke unwɔnæa, yudatɔ ñekawo co Asia í kpɔŋ le ñexoxɔamæ le ñtikɔkɔ ye kònú wɔxó, unyi aməhabɔbø wo mə aló kiðe àxádódo aló afibulɔmæ ñei o. ¹⁹Efia enuke ji aməlawo tu dɔ i le cɔnyɔ de enjunge awoa, woadee diisá.²⁰Alo enú manyɔn ke wókpó le enjunge ke ɳva wanui. ²¹Ehun enyɔn ñeka pɛs ke ɳnu dáàxà le wo mə ye inyi be : << cagbe kukuawo fɔnfɔn de tea ye idɔ i milé cɔ de enjunge >>²²Felisi se enyoa gɔmæ nyɔŋgbí. I doté yuðaviwo ñe. I nū nə wo be << Nə axuaafiɔ lisia gbo cɔ Yerusalem vaà, ma ño kojoa>>. ²³I degbe ne abrafo ñeka be na lebe nə Pɔlú nə amə ñekin ɳka gogoeo.²⁴Le ɳkeke ñoó ɳgbeá, Felisi tró vá kiðe asia Drusila, yuda nyɔrun, i yɔ Pɔlu i ñótoe kiðe xɔse le Yésu mə. ²⁵Ke ye kiðe Pɔlu le xɔnu cɔ kojododo , jìgbɔndɛ ɳua, vɔvɔn ji Felisi i í nu be: << Yi gbɔxó!. Ne emónukpɔkpc sun asinye yaðemædo nàá trɔ yɔ wo.²⁶Zedeka, élékpo emɔn nə Pɔlu be nana echo yé: ye idɔ i iyɔ nən i na le ka aseñu kiðe. ²⁷Ke exo aməvə vayia, Porcius Fistus tró zu efiɔ de Felisi ye tohó. Vɔa, Felisi jibe yuðatɔwo na rɔn ye, ta egbe Pɔlu de gakpa mə

Chapter 25

¹Festus va qó ənútogán mə í ykəkə áməntrón ye ŋgbáà əcó lə césarée í va yí Yérusalem. ²Vəsató ganygan kídá yúqàtawó yó məganwó cə ənyon dà Pólù yú lə Feestus gbɔ i lə tédejí. ³Í qà kùkù nà Festus bə ná kpró Pólù va Yurusalem nà yewá wui lə móñjí. ⁴Vòà Festus dóñjú bá: Pólù la gaxémə lə césarée i yáñjuta yé tró yikó léýnán. ⁵Í ilə nū bá : "ná í inyi énəán; amə kə lá təjí vá ná vá kidá yéwó. Í nə yúqá lə amə nán mə í y nyonán woa cō ənyon dà yú"⁶Léýnán yá ŋgbáà ké í wó ŋkéká amənyí aló aməwó aló gbásəjkpéá; éyi césarée ká ŋkéá; ókanréñ dà kojó qóxó í bió bá wóá kpró Pólù va nə yá. ⁷Kə í voá; yúqàtawó kà lə Yerusalem wò và gbò i cō ənyon cō dà amə ŋu sugbásugbawó ká wó ŋká təjí qá dísá tútutú ó. ⁸Pólu lə xrón dékia í nú bə nyen ŋu wə ənú bádá dékin qá Yúqàtawó ŋukó ŋu o; aló duməviwó ŋu aló cesar yú ó.⁹Vəa Festus ə jí nə àxj Yúqàtawó kúkúqádá í qój ná Pólù bá: " éji bə yéá va yerusalem nə nyen ŋta má Yerisalem nə nyen ŋtā má qó kojó nə wó cō éyñanwo ŋu?"¹⁰Pólù vú bá: " Nú yó césar yá kojódóxó, fi wó qó lá qó kojó ŋu ləá. Nyen yú wə ənú bádá dékin nə Yúqàtawó ò; sigbə wo ŋta dñin nyongbi ənə.¹¹Ganká, nə ŋwə y də kə wú nyənán; i ŋwə ŋdá kə já nə ékúa; nyen ŋu gbé bá nyen yká kú ó. Vəa nō wò nyonuwó ŋlə tohóá amədə yú qóla cā nə wó nyonuwó ŋlə tohoa; amədə yú qóla cā nə wó ó ŋlə yó césar. ¹²Í festus wə bábə kidá yá hácoco i dój bá; " éxónú nə césar; áyì césar gbò".¹³Ló ykákádewó ŋgbáá; éfóó Agrippa kidé béréniee wó vá césarée nə wóá va jí Festus Kpó. ¹⁴Kə wó wə ŋkéká; Súgbawó jróá, Festus cō Pólu ŋə nyon də ŋkúvímə ná fió. Í nú bá: "Félix Dàci amədéká dà lélá sigbə gaxəmə nəntó ənə.¹⁵Ká ŋulə Yérusalemán; vəsa ganýgántawó kidá Yúqàtawó mə ciciwó cā ənyon dà aməlá yú lə ágbó nyee í wó bió lá wóá dō kojó kúkú nən.¹⁶Ánúká ŋ dój nə wó bá ŋu nyi Romantawó qódqó bá wóá cō amə nán tó kúkú. Ké ŋ wó cō ənyon dō qó lá qó mənú kpəkpéá ká àsəj dógó ənyon cō dà amə ŋútawó i àwó qódqó nə aməta hənhrən qídá ənyon cō qà amə ŋjúntowó.¹⁷Ánú í nán í qá nə wó và ləlá qéadúa mán qá mən bə wóá cō aməán vo. ¹⁸Gákəmə ənyoncō dà amə yú tówó vá do qéá í lə cə ənyon də yúáno; ŋ kpó bá ənyon ká wó cā dà ŋuwó qéjin ŋlə yó toxó ó.¹⁹séjyí àkpá bú məán, wó qó ənyon dəndən qəká kídá dà wójtawó há sén sén ŋu kídá amədéká ká ŋyí yésu í kúá keé Pólù lə nū yá nyen ʃlə nū lə élə ágbə.²⁰N cáká sigbə wóá nū ənyon ŋ nánwó mən, í ŋu bíf sé bə éjí bə yéá yí Yerusalem nə wóá ve qó kojó nən də ənyanwó ŋu.²¹Vəa gákəmə Pólù bió bə wóá lədədə, gbóxó nən éfií ganjgan yé nyon nūnúán ŋu bió bá wóá lədə kéká nə mán cōe qídá césar".²²Agrippa nū nə Festus bá: " ŋúcá ŋyí bə mán qótó aməán. " festus dój nən bá : " əcō áqdótóá.²³Kéəjķá, Agrippa kídá Bérénice wó va kídá ácō hú ganjgan déká; wó qó xámə kídá səjá ganjganwó kídá édú ganjgan yá mə mə gánwó. ʃlə Festus yé gbé qádáməán, wó kpró Pólú va nə wó.²⁴Festus ná bá: "éfií Agrippa kídá miáwó sée ká ləlá kídá mi; mi kpó amə lá, yúqàtawó sugbawó bá kpón lə Yerusalem kídá ləlá í lə dāàxá bá ŋu qó lá gbə nən àgbə ó.²⁵²⁶²⁷Vəa ŋu nyán bá ŋu wə ŋdəkén kə já nə əkù ó vòà ká í yé éfií ganjgan &n ŋu qó bá mán cōe qídá.²⁸Vòà nyen ŋwə ŋedádē tútutú ilá ŋró qídá éfií ganjgan ò. Ənù ŋ nán í qó í ŋcósé vá mian gbó í lə kitókitó məán ówó éfií Agrippa, kékí gbəxó nə wóá yán ənúká wóá ŋrón də ənyənan ŋu. Ənùkədçá élə wó ŋu bá ŋu nyen bá wóá cō amə qídá gáxómə ká wó nká təjí nū ənúká í wóáwó ó. "

Chapter 26

¹Agripa nú nə paulú bè: " woŋta xonú i hrɔn qékiwó yə ta." Í Paulú cɔ yè bwó yi jí i hrɔn qékia yə ta: ²"Efio Agripa, ədo jíjɔ n̄ b̄ ma hrɔn qékinyèn tà egba có enyɔn cɔdá amə ɻuàñ wó egba; ³vévétià; ewó i nyi yudatɔwo kasétɔ kidé wó kɔnuwɔtɔgán yé i nan bá n̄ lá biɔ có egbawo bá nan sá tiŋ nyɔwó nyɔngbí." Yudatɔwó nyan sigbá ɻuɔn agbá mɔn có tiŋ qékàjè mən lè yerusalem kidé tiŋ dúmə. ⁵Wó dési n̄ có gɔmə jójé i wó qó là nyan bá n̄ nɔn agbáà sigbá Pharisiṣi ənən, habɔbɔ ká dèvèvà mian mawú sənsən. ⁶Wó ka qokójó n̄ lólà qobè n̄ lè ji eŋgbé ká Mawú dó nən mian dádáwó. ⁷Eŋ gbádódó kà edú wuivàwo lè nɔntá kpɔ i lá sən Mawú vavéda ɻukáká kidé ezan àn. Efio Agripa, emən kpɔkpɔ ɻuñan i dɔ i yudatɔwó cò enyɔn dá èñunyən. ⁸Enú kàyi dɔ i lè mianmən aməndəkən n̄ kadejí b̄ Mawú la tèŋ fɔn amən kúkúwó óó? Gaqékamə nyenta n̄ búi bá n̄ qolà wɔnú sugbɔ kə lè có dá Yesu nazarethetɔ ɻu. ¹⁰N wɔ nənən n̄ lə Yerusaləm n̄ xɔ ɻusen có vosatɔgan wo gbo i tú xɔsétɔwó dá gamən. ¹¹N dɔntó nənwo sugbɔ lá eđéxohówo i zən wóji bá wóà n̄ busu nyɔn. N wɔ xomənfiən də wó sugbɔ, kə nan bə ɻu ti wó yomə lè amənjro dúmən. ¹²Kə vɔsatɔganwó qə mɔn i n̄ yikɔ Damas yé i n̄ wɔ enunawó; ¹³Efio, sigbə nyidɔn gawuiwà mən ənən án kə ɻu lā əməjan jià, n̄ kpə kənkrən qékà có jiŋkori. i kɔ wú nyidɔn, i dazó xixradé nyən kidé amən ká kprɔŋdówó. ¹⁴Ká mi jən dá anyigban mən án, n̄ sà egbá qékà i ló nu n̄ ló hebrigbá mən bó: "Saulú! Saulú! nukajɔ i əlá ci tiŋ yomən? A sənju nən wó bé nan tú afɔ tɔni n̄. ¹⁵Í n̄ n̄ bá: mən i ényi axoto? Axotɔ qoŋu bó: "enyin i nyi Yesu ká əlá ci yomən nən. ¹⁶Cagbə enú hinantà có dá afɔ amənvé ji i nan kpɔŋ; ɻu qékinyən disa nənwo bá ma qdowó nan nyí tiŋ dɔlā. Anú ənú ká maqdá disà nənwo kidé ənú ká ánya có enyúnyən xoxoàwó nən amənwó. ¹⁷Í ma qdowó lá amən ká gbo n̄ dɔwó yikcawó kidé yudatɔwó kidé amən kewó ɻu nni yudatɔwó wó lɔmən, ¹⁸nən nan ɻukuinənwo i qdowó lá zubrumən va konkrənmən kidé satana yá ɻusən mən va Mawu yá ɻusən mən, nən wa xɔ cɔcɔkà có Mawú gbo, nən wa kpɔ toxo lá amə ká xɔ əjinyən séawó mə. ¹⁹Cágbá Enu nà tɔà, efio Agripa nyən danən lè Mawu yé séwoji óó. ²⁰Kelákəlēa n̄ yi Damasku, i yi Yerusalem í va yi Yodea nyigban bribóà ji kidé amə kewó n̄ nyi yudatɔwó óó gbo n̄ yi i vè xonu nənwo í nu mawu nyɔn nənwo nə watrɔ lá wo jiwó mən, nən wa wɔ enu kə qəfian bə wo trɔjimə. ²¹Enu hinàn ídɔ yudatɔwó ləŋ lá Mawu xɔamən i ji bé yóà wúŋ. ²²Mawu kpədə enyúnyən kékə va nən egbà, ənuké nan bá ɻu gbe kpɔtɔ lá étójí lá aməngànwo kidé butɔwó mən mən i ló xonú có enyɔnuqđàwo ɻu; ²³bá Kristo qolà kpéfú, i ló nyi amə kélákálé ká lè fɔn có amən kúkú mən i lá vâ qdgbefán enyondodoà nən yudatɔwó kidé amə ká n̄ nyi yudatɔwó óó. ²⁴Kə Paulú qénú bá qékia nu enen àn, Festo dá axa bó: "Paulú əlá kúcú; tɔ ɻu n̄ nyanyan əlá kúcú; tɔ ɻu n̄ nyanyan gángán lè dówó cükú." ²⁵Vɔà Paulú qoŋu bó: "búbútɔ gan Festo nyé ɻu ló kúcú óó, vɔà ɻu ló dojí n̄ enyɔn dédé kidé enyɔn nyɔngbí wó. ²⁶Đoà, enyɔn nanvó lá nyanyanmə mən efio, yéi dɔ n̄ bé déé óo; qobé wó n̄ nūlá bəbə mən óó. ²⁷Efio Agripa, ə kadé enyɔn nuqđatɔwo jià? n̄ kadéjí bá ə kadéwojí." ²⁸Agripa nunən Paúlú bó: "ífià qéé ejí lè wɔŋ ma trɔ Kristo tɔa?" ²⁹Paulú qoŋu bó: "ifia aló gabumən i a nyian, tiŋ gbèdà nən Mawu i nyi bə ewó kidé amə kélá dō étónwó miava zu sigbá ənyən enen, vɔà ɻu dəgá miawo qè sigbá enyan enen óó. ³⁰Í efio, anyigbanji kpɔtɔ gan, Bernike kidé aməká kanrindəà wó séé có jéte; ³¹wó ló dó ló exjamə ilà n̄ nə wó qékiwo bó: "ɻucú lè ɻu enu qékən kə jé nən gámən yiyi óó." ³²Agripa nú nən Festo bó: "n̄ ɻucú lè ɻu mə n̄ bé Roma yá fiɔgan ɻta i ló có yé nyɔn án, wo mə gbéé qè i à dó lè gamən."

Chapter 27

¹Kè wówò cànccán bè míayi italia, wócó pòlú nà augusto ye sòjagán julius. ²Miqdó Adramitio ye tòjihún qeká tó Asia lagè i jè áxúaji qədó Makedoniató qeká kə wóyònè bə Aristaxo có tesalonika cá yi kiqə mǐ. ³Kè eju kəá , mívà qì qə sidon, julius nyɔ xomə igbə pəlù qé bè máyi nà nəvýawó ná jí enukə hián wó iseñ kpōgbò. ⁴Kè mí cō lena í kə aya le xo dogo mí qdóqá, mitó kipro ye xu kpóá tamə lagè vayi. ⁵Ke mi di fra cicile kidà pan filie ye ciaà, míyi miyra le lucie. ⁶Léna, sòjagán alexandrie ye təjihún. deka ke yikɔ italia. y cò mi dà mə. ⁷Mizɔn cia ji nə ñkeke nənəqə qdōqđqđ kəkə ívá təbə knido, aya ñdəmən nà mí nà míá yi ñkɔ o, ta mi tó kreta ye xukpóá ye kpákəxó aya ñxonə le oa i vá do dà salmon kpánu mə. ⁸Mi ñqənū izɔn ciaji tó agéanqù kəkə íváqđ fair havens lə təbə lasé. ⁹Mínɔ ciajoí kékə i gámè vayi yudatòwó didilamənū zan cá vayi vòn vòn lá jíamə lə axuaají. ¹⁰Pòlù lə nù nà wó bə: miantò wó ənú sùgbò ka dan hən lə míá mɔnzɔnzɔn ilá mə ñnyi agbànwo alo èhuan mə núwó qeđei o, amədqoó gbə lá tən ci mə.

¹¹Vò amə lə kuhuan kiqə ehuntó á wó nyɔ nyɔn sò jagán ye ñkɔ wi Pòlù ye nyɔan. ¹²Tòjí huawó gbandəxóá ñuyɔ kəkə wá tən nən ləna le vúvɔgamə ó ta qdó, amə sugbɔ nən dəjì bə míadí qədó tañnyòbò mía tən qò phoenix i ci lena lə vùvɔ gamə. ¹³Phoenix lə nyi kreta ye tòjihun gbandəxò qeka, le nyindəndoxó. Kə aya fáfá qeká xocó à fodə vá á, amawó bubà yoó didia kà jəjì. i wo qə ega kponkpaañ də ehuān mə i, zɔn kreta ye gòa ñjù. ¹⁴Kekə à lə zan, aya senñú qekà xo có axukpoá ye fōdə və. ¹⁵Kə aya lè dən tòjihúán kəkə igro à migbɔjin ikprɔe dō. ¹⁶Mi ñqənū izɔn kauda xukpóá ñjú i à krovía ñcí ci mə o. ¹⁷Wóçó à krovia do ejí idəkə də enúñu ke wó le si bə miñkà va ci syrthe ye có wéjí óà wóvrurun avɔàn də ejí i kpo aya xoxoa dō. ¹⁸Ayaxoxoa senñú í dáya nà mí kékə ke éñukəa, aməkə lə tòjihúán msawó tɔ à gbànwò fōfō dàcimə. ¹⁹Ye nyicɔa məá wó fɔnú kə lə huán mə awò see cònnɔgbin dà cia mə. ²⁰Kə aya cúa lə xo í mí ñgbə kpò nyidɔn kidə wretíwíwó o kəkə i ázan jèà əmòñkpòkpò bù də mì bə mì ñkàà gbə gán o. ²¹Kə wó gbə qú kpò idñjìà, Pòlù có í lə nù nà wò bə: tinyewò, ñnyibà mìmē sə tinnj nyɔ i mi ci kreta, á nyi bə enú vəvə ñjñawó mi i míá núwò see lá bù o. ²²ffia mādó ñúsən mí bə tɔjihúán lá tən cí cia mə vɔ à, aməqđ yé gbə ñná ci mə o.

²³È zàn lə nə àn Mawu ye ñədòtò , kə mə ñlə i ñ la sən ca. ²⁴Lə núbə :< ñká vòvnvòn o kpò wò ka kprɔ wó yi césar gbo, Mawu lə yéé nù nyen wòwò wò mə án cò ənù qəsiaqə nə wo. ²⁵Càgbà ñna tɔ áá, nòvní nye wó nì dójì, qo ñqdó xɔsə də tñj Mawu jí, i í ñ nyán bə nə nà nù wò á jò dà jí nyə sigbə Mawu núi ñ nə. ²⁶Vò a nə mi yi kɔ kékə áá mi an ve cí ahúkpó qəkà ji.>>²⁷N kékə wúinəatòmə án áhúá Andriatiqüe əci à lè hòn badabada, lə zan gán dō mə, i tɔjihun lə kpò bə yé wò lə təbñ ago. ²⁸Wó cò jijènu í sən kpò tɔ a yé yiyimə í wó kpò méntru wui, kə wò gbə zɔn yi ñkɔ hue eñðəká á wó gbə cò jijè nù án də ci mə i lə kpò méntru amə wui atñ. ²⁹Wò lə vòvnvòn bə yé wó ñká ku tɔ jí hun an séj lò kpə o, í wó cò gavi ámənə í señ qì də tɔ a mə í sa ka wò də í sən sa də tɔjihúán án; í wó nə lə ñ nan kékə un kə i wò lə qəxòm də. ³⁰Tɔ jihún kutò a wó lə jí tóxó nə wó á nɔntə lə tɔ a jí kidə susú bé wò á gbə èhunán də lə ñ nan, í wó lə qó ayée bə yée yoó ka ve qì cotí wó də ñkɔ nə yé wò à cò hun i sən cíká də lə ñnan. ³¹Vò à Pòlù lə nù nà àhùàgan kidə sò ja wò bə:< amə ñnan wó ñlə hun án mə án, wó ñka xɔ mi dá gbə o>> ³²Kə i nu nə an, sɔja wò coka wò i èhun an tɔ zɔnzɔn. ³³Èñjun kə gbò nən fùùn, í Pòlù yɔ wó bə wó á və xɔ ənù dudu.<< i nu nə wó bə

³⁴:Ègbà í lə nyin ñkékə wúinəantɔ sòn ùn kə mi lə nɔntə kpò xíxəá ənú mandú mandú. To kúkú qədə mə án, mi xɔ ənù nə mi an du; cagbə ənu dudi í nyin agbə; i àdà əkú qəkà ñkaá nyɔn lə tā nə mi o>> ³⁵Kè i nu ənyɔ lá wo ve áá, əcò kpɔnɔn í yra lə Mawu yémənuvəvəmə lə wo ñkɔ ; i men nə wó í wó tòe dudu. ³⁶Í wó xɔ ənù dudu a kidə áyə tité . ³⁷Èdi amə amənə le kadrè mə i lə tɔjí hun an məi va iì kɔ. ³⁸Kè wó kpò ənu i lə díú á, ənan í tɔjihúán án ñgbà kpən o, cagbə wó lò yòvò wɔ kə lè, hun an mə wó kɔ də ahúma. ³⁹Kè əñkà á wo ñgbà lè kpɔ anyingbán jèsio vɔ a wò lə kpò gbájàjí qekà kidə ahú tó í wó lə biò wò qəkíó sə bə yə wó á tən ku hun tó l ñnàñ an. ⁴⁰Í wó tú k aa wó í qə ə nú kə nàn í tɔjihúán án nɔntə lə axù á jí í trò dò àvñ kə nàn nə i tɔjihúán án zɔnnə í wó tùta agə tò. ⁴¹Vɔa , kə wó yikɔ agə á tó áá axua yé kancé aməvə va dō go wó i zán hun án də akpàqđkà . Èhun an yé zanzán də akpàqđkà nán bə ə hùn àn cì lə ñnàñ. axú á yé dán wòwò nan bə tɔjihunn àn tɔ gbàngbàn cò ñgbà. ⁴²Sɔja wò susù i nyin bə yé wò à wu gamənənto à wò sée lə hun àn mə cagbə nə aməqđ ñkà xütò i sí o. ⁴³À hùàgan, cagbə nə a tən xɔ Pòlù dagbə àa ègbà nə yé sɔja wò bə wò kà wu wò o wò á gbà àmə sì à mə qè nə wò à xütò dō. ⁴⁴Sè ñyi jí à, aməkə wò ñ nyàn tò xùxù awò cò atìkpakpa kə wò krèn də ci a jì à wò i zɔn jí kékə i và agètò.

Chapter 28

¹Mivá do dé àxùkpóà ji (àbràkpá) kej gbòxí í vá nyá bé wóyóna léenà be malta ²Leléna towo nyō adé dé miáñú. Ke éci leja, i vuuò lewòata, wó bòzò nəmí be miáxú. Wóxomí i kpede miañú. ³Ké Petro có ánáke déká de ézoaməa, édà qeka do le anakea mə i tro de alɔmə cåobe zozoatò, ⁴Ke ameawó kpó edā kpótó ɳnà tródé yé gbétinuā, wóle nū nə nadekiwó be: Aməwutj i aməlá la nyí kòkòkò, éteñú do ábrákpá cóaxùamə, ganke kójø dodo qótóa ɳji be, ná yi àgbéa ji o. ⁵Ganke, ehùhù àlò, i edā gejen dé ezòámə, i enudé ɳwè o. ⁶Aməàwó le kpó emō be akən qù i àgejen ikú zédéká. Ke wó le kpóm̄ kéké ivā le dìndià, enúdē hle wò Petro oa, wótró susu itá núní be, Mawu qáwó i ànyi.

⁷Äməgäxócici dékà le àxukpóà ji yé ɳkà inyi pudio, yéxó tebò léná, exò mí nyongbi i mi zen gbó nə ɳkeke amət̄.

⁸Evámə be publio ye məgā le mrenxó də, qobe àsra lée, (huevó)lée), ilé de àdōmə ca, Pølu yi gbò, i xode, i dàsí de ji i yod̄e. ⁹Le enùjøjø ila yi ɳgbea, dänjø ke le áxukpóà ji awo see tó Pølu gbó vává, i ida edò nə wó. ¹⁰Klodé bùbù miañú, ināmi énú sugbòwó, i ke miqó tɔjihü ika cóà, wóc enù qe siade ke miá téñú va hiá de ehñamə né mi. ¹¹Le wreti amət̄ yé ɳgbea, miqó éhü qeká kejù wójor̄ dō be: Zeus viwo. Tɔjihüa có Aleksandria wá ci axúkpóà ji le vùvò gaməa. ¹²Ke mivá dó Sirakusaa, mìnō lénà nə ɳkeke àmət̄. ¹³Ke micó lénà, mívádó Regio, ye ɳkegbeaməa, aya déká xo có àfɔde, le ɳkeke eveatá jia, mi vaqo Puteoli. ¹⁴Míkpó nñví dékáwó lenà, i wó qe kuku nəmibé mia nñ yewó gbó, ixɔ ɳkeke adr̄e. Ke micóà, mi tutà, Roma. ¹⁵Ke, nñvi ke le Romawo se, be migbɔnña, wóva dògomí le kéké Apio fi mə kide aməjró zenxó amət̄awo mə bę yewo àkpó mí. Ke Pølu kpó nñviawoa, ede akpé nə Mawu, i ido ɳusēn. ¹⁶Ke míqó Romà wò qəm̄on nə Pølù bę nànòn qekiasí vo a wó qə sajawò bę wàlə jø ɳú. Ye nycəməa, Paolo yo yuqat̄əwò məganxò wó bɔ i b̄é: ¹⁷Nñvinyəwo, tò gbò bę nyənwənu manyòn qə o, kpó, ɳør̄ da lə mià təgbiwò se dè jio a, mià tə wò tij̄ də gá kpámə le yerusalem i coñ dasi nə romat̄wo. ¹⁸Ke wó vá kunyɔan mə kitò a, wová dè dəsii bę nyə ɳwo enúdə kə jø nə ekù o, i wòjibə yewà gbò ɳd̄é. ¹⁹Yúdátowó gbè wónu wɔwɔa ná keku ɳvá be roma ye fiɔgan cesar ntá ná co ny əməj̄ tógbɔ bę nyər̄ nú nyɔvɔen qə dè də mián dua ɳjú o. ²⁰Enúkə də i nleji bę mákp̄ mí nə má xo nu kid̄ mián nə, qibə israël viwó i dò i wó dàgən qé. ²¹Wó qónú nen bę: Miáwó mí ɳxo wémá qá có yúda ku có enjúwò alç amədə ɳcó yúda ivá nú enyɔvɔen qə có nuwò o. ²²Ifia mi ji bę míase tó susu qobá amewó lə xonu có tɔháháyú le àfisiàffí. ²³Wódó ɳkækə nə wPølu ke ɳkækə suan, aməwó see va bɔ də Pølu gbó ləfi izəan. Ëdə Mose ye sea, Mawu gbəfán qət̄owó wémáá, Mawu ye fiɔqudu kid̄ aməkə Yesu nyia mə néwó. Elə dəgɔmə néwó có nyidín kækə ezandó. ²⁴Aməqowó kaqə enyø kə ilə nñú jí vɔa amədəwo ɳká qə ji o. ²⁵Kə mámán vá wòm̄a, gbɔxò nə wá kakaà, Pølù nu nə wò bę gbɔngbɔn kɔ kɔa yə nyɔ jø kə ixonu nə mián təgbivo to Mawu gbəfan qət̄ yesaya ji bę. ²⁶Yi nə nà ve nú nə wò bę: mián see kid̄ mián tówo, vɔa mi ɳná səgɔmə oo, mián kpɔe gàn vò à mi ɳnà dəsii oo. ²⁷Đóbà dukɔan yə susù kù ye tówó kú, i wó mián ɳkúví nə ɳnyi enə aá wánənə lə sətónú ilə kpò ɳjunú i wó susuwó álə sə núgɔmə nə wátr̄ də enjùnyə nə ma dadjñəwó Enyø kə mi lə gbəa qə amə bù ləmə kə ɳnyi yudátjáwó o gbɔ i wo xɔe. ²⁸Pølù wu yə nyɔan nu bę Enyø kə mi lə gbəa, qə amə bù ləmə kə ɳnyi yudátjáwó o gbɔ i wo xɔe. ²⁹Ki inu enəa yudat̄wò yi i've le nyɔan kpɔ. ³⁰Pølù hájáxɔ lə afid̄kà i nññ lə na nə xovə aməkə vá nə gbòa wóá, exonə wó see. ³¹Í na lə dəgbəfan Mawu ye fiɔquxóá et na le kpránù có yesu ɳu, amədə xə mɔn nən o.

Romans

Chapter 1

¹Pølú, Yesu Kristo ye mədədɔ, cə wó yo bę nanyi Mawu ye nyɔn nutɔ, ²Enyɔdódó nàn ye zé i de tó ənyɔn nū de tɔwó jí lə, ɳçjɔrɔn kòkòawó mə. ³Có əvia kə có David ye jíjmə lə ɳutíràn mə. ⁴Wó yøe bę Mawuvi tó gbɔngbɔn kɔkɔnyinyi yə gbɔgbɔ tó aməkkwó fñnfñ mə, Yesu Kristo míá xótó. ⁵Tó yejí i míxò amənuvəvə, amədədənyənyə nə atódódó lə xɔsəmə lə mə cágba ye ɳkò tò. ⁶Có ədunà dukɔawo séé lə anyigbaji cagbə yeñkɔ ta. Co dukɔ wó mə i wó yó m̄ có bę míau nyi Yesu Kristo tò. ⁷Nə amə kələ Romàa wó Mawu ye rɔnrɔntwó, kide aməkə wó yo bę wa nyí aməkjk̄wó. Amənúvəvə, ɳtífafa kə có Mawu mian Dada kide Yésu Kristɔ míán xótó ná nɔñ míanyí. ⁸Kálé-kálé ɳda akpé ne Mawu tó Yesu-Kristo ji ne miánwó séé. ⁹Đó Mawu ye i nyítin nyón tóxó kpótó, aməkə ún wɔná də nə lə tñin súsúmə lə əvìà ye nyón dódóá mə, ígbe nū ne mián nyón tegbèe. ¹⁰Un bíɔ nə tegbèe tó tñin dákoxwó mə bę Mawu ná kpédé ənjúnye nə má teñún və mía gbɔ lə ye rɔnrɔn nū mə. ¹¹Đo ɳúnyibə ma kpɔmi, nə ma có gbɔngbɔn mə ye nū náñwó nə mí i séñjún dō mí ɳúsen. ¹²Yé gɔm̄e i nyibə mià do ɳúsen mià dákwo tó tñj̄ xəsé kídə miáto mə. ¹³Ifia nye ɳejibə màngrɔnbə nɔñví ká ɳjibə mà lá jíkp̄, vɔa xáxawó gbá kékə vá ná ȶgbá ò. ȶjibə mawɔe ne miáteñún kpɔ ákú cíncín qáwó le mián mə sigbánə satana súbótó kpótìowó ənə. ¹⁴Ún dú fen qé Greco tówó, kide aməjró, kid̄ aməcícíwo kide ȶnúvɔen wójtowó. ¹⁵Ké kan án, ún sɔgbé bę má nū nyɔn nyɔngbi mía Mawu tɔa mi. ¹⁶Đó

éñjún ñlækprúŋ lè nyɔn dódóá núnúmèò, dó ye ínyí Mawu ye ñúnsen nə aməsíamə ké xɔsea yé dede kpɔkpɔ, kélékélá Juifi tɔwo kde Greki tɔwo.¹⁷ Ðó có ye nyɔn nà mə í Mawu ye kójó qdóolə xɔse mə íseyixɔsemə sígbe ñròñjérɔn a wó núí de ənə. «Amə nyɔngbí ànon agbè lè xɔsə mə.»¹⁸ Ðo Mawu ye xómefien cóne jíñkóní nə. Aməke ñkpɔne àdɔnú mə nə nɔnnvíwó à, í aməgbetɔ yə núnɔen wɔwɔ gbè nə bə ñkà nú nyɔn dódó ò.¹⁹ Hfláo, dóbə ənú kə Mawu di&isá wó càó kpɔne. Ðo Mawu qe wó gɔmə nə wó.²⁰ Ðo có xíxemə ye gɔmə jəjə, Mawu ye nu màkpɔ makpɔwó, wó dísá wó xíxeamə ye còcò mə, ye gəmə ìnyí ñúsen màvɔ màvɔ, ye Mawu nyínyí. Ýe í wó ñkà təñjún qe kúkú ò.²¹ Ðó kewó desí bə ye ínyí Mawu cà, wóñkáfuí sígbe Mawu ənə ò, wó ñdò búbú ñjun cà ò. Yɔà wó trɔ zún ənudódó màwɔtəwó lə tamə búbú wó mə í wó jíwó xódú.²² Kə wóbə ye ínyí ñúnúnyatɔwó à, wó va trɔ zún ənúmanyà manyà tɔwó,²³ wó dɔrí Mawu ye kàfú-kafú kiăde ənú kə sɔ kide amədɔndən, xevíwo; əran àfɔnə wó kide əran ke cò nə xódó zɔn anyigbaməiñwó.²⁴ Ye ídɔ, yí Mawu gbəwode nə jíwó nú jórówó nə wó qù xóxówó, nə wòà dó hen, wó gotowó lè wó dekíwómə.²⁵ Wó í trɔ Mawu ye nyɔn dódó ísej wɔ víxò, kide wókə súnəbɔ ənúkpàkpàwó ígbèxíxèa xótɔ kə wà kàfú íseyi mavɔ mavɔ dè. Acè!²⁶ Cágbe nàtɔ í Mawú dɔ nə wó dá ənú jóró màje-màje wó mə. Ðó wósíwó trɔ wó jojɔmə núwo íceñú wɔ ənúke ñje ne xíxeà ò.²⁷ Nənə kə núcúwó gbá wó jojɔmə núwodè kide nyɔrúwó í tɔ zó wó ñtawó jóró. Núcúwó le wɔ ənú ká ñjeo kide wó xrɔ ñúcúwó ké conə ətodɔndən kə cōne enúñɔen qe enú ñunjgbí tóxó.²⁸ Kə wó ɔjinə aməke xɔ Mawu qé wó jíwómə ań, əgbe nə wóde de wó súsú vɔen wó mə í wó wɔnə ənú wó, kə wó ñdólawɔ wó ò.²⁹ Wó xódówó mə dɔ kide ənú àdàn wɔwɔ, ənujójró kide súsú vɔen. Wó xo&mə qɔ kide ñúbia, aməwúwú, àjrəwɔwɔ, aməbrebre kide súsú vɔen qedə.³⁰ Wó nyi àmənə dàñhen tɔwó, amə ke dékè Mawuwó, wó nyi aməzútɔwó, gànñgàn wətɔ wó kide akɔ wətɔwó, amə kə cōnə ənu vɔen mə va wó í wónjbnə wó jí tɔwó ò.³¹ Wó ənyan nə ñúnú ò, wó ənyi aməke jí wòà kandé ò, amenú əduñə adɔnnú nəwóò. Wó gbə sen ñjun tà.³² Gbɔxó wó wó nya bə aməke wɔnə ənu na wó à, əku ijé nəwó. Vɔa ənyi bə wó wɔ nə enú hina wó qedə í ò wó gbe xe nə qe aməke le wɔ enúna wó mənki wó cáwó jí.

Chapter 2

¹Ifià, ɳkàteŋun de kúkú ó, amə, əwó kələ dó kójó kide aməwó, nə əle wəe əne an əle wə ənu vəvə kide ɍ�kíó. Ɗo əwo ká le nú bə yé nəví ɳú wəe nyɔngbíawo, wó cà əle wə ənú deken àn. ²Vəà m̄ nya bə Mawu ɳxənə amə kə nən nə agbə hína mənki wó ò. ³Vəà cagbə nàtɔ a, kə aməkɔ wə nə nú nàwó mənki, i vəa wó ɳtà cà ewɔnə nú nàwó, əbuibə Mawú axɔ yé à? ⁴Fí í əgbe àgɔ jəjə lə ye nyɔnnuyɔn xɔxó nà qe, ye tó dəndən brewú tɔ, ye ji dódó, ɻùn nyàbə ye nyɔn nyɔn kprɔ ne amə de ənúvəen wɔwɔ ye vəvə sesemə àn? ⁵Vəa lə tɔ jí trítrí, ətò səsə lə jímə matrɔ matrɔ mə í dɔ í Mawu ye xomə fíen va jí ò lə Mawu ye kójó dódó ye ntəkə jí. Gbó nànàn Mawu àdó kójó í la dísà ye xóməfiɛn nə aməvəen wó. ⁶Ye í ka va tu fən ne amsiamə de ədɔ kə íwɔa ye jrè-jrè nù. Aməkə lá wó núwɔwɔwó wó kike. ⁷Aməkə wɔ q Mawú nyɔn jí, í búí, i& wɔ nú dódò à Mawú à nàwó agbə mavɔ. ⁸Vəa aməkə wɔna àkɔàwoă, í wó ɳbúnə Mawú nyɔn dódó ò, í wɔnənú le màkɔ màkɔ mə wó, í wɔ nə xóməfiɛn, í sənə vəvə wó, ⁹Mawu ye xàxà gàngàn, ye xóməfiɛn de lúvɔn dəsiadə kə la wɔ núvəen, də Juif wó jí kələ kidə Grec wo jí. ¹⁰Nútífàfà, búbú kide dódó dejí nà nyí aməkə wə ne nú nyɔngbíatɔ kələ. Kələ lə Juifwó mə kiđe Grecwó mə. ¹¹Đó Mawu ɳkà sejün kə wó ò. ¹²Kide nə aməđe wɔ núvəen le əsea mə àn amənan la kú ci əseamə í nə aməđə ɳwɔ núvəen le əseaməàn ɳkà ku ci əseaməoé. ¹³Đo əní aməká lá sá əséá wó ínyɔn lá Mawu Ye ɳkúvímə ó, vəa aməká wɔnə de əséají wó í Mawu rɔn nə. ¹⁴Đò jímàxɔsɔtɔ kəwó ɳxɔ jí sə ò, í wó wɔnə wó núwó lə jɔjɔmə sewo jí à, wó nyí sə nə wó ɍ�kíwó, kə í nyibə wó ɳxɔ Mawu ye seawó jí sə ò. ¹⁵Tó nà mə wó ɳrɔn əsea ye nú wɔwɔwó de wó jíwó mə. Nənə kə wó jí cà lə dó kójó kiđewó, wó súsuwó càwó le biɔ ənyɔn wó sə, có ɳtawó ɳùn. ¹⁶Kide có Mawu ɳùn. Ǝnukə la va ja lə gbákíke Mawu la dó aməgbetɔ ye nú wràwràwó kójó to tíin Mawu nyɔn núnú, kide tó Yesu Kristo jí. ¹⁷Buibə ye nyí Juif, nɔn səà mə, ənú nì vívínnəwó lə bəyelé Mawu mə. ¹⁸De desí Mawu ye jíji nə ɳkà wə ənu kə tóvó nə ənú kə wó kprawo mí lə əseamə an ò. ¹⁹Í nà buibə əkanđè dəkíwó jí bə ənyi ɳútɔ nɔwó kprɔtɔ wó í kà nyí kàndé nə aməke í zúbrúmə qeà wó, ²⁰Ǝwo í kà kpranú amə manya núwó, devíwó xótɔ, í lə əseameän ənya nú súgbɔwó í gbə nyà ənyɔn dódóà. ²¹Ǝwó kə lə kpranú aməwó, nū kə ijɔ í ɳlá kprà dekiwó? Ǝwó kə lə kprà aməwo bə wo ɳka fífiò, wò ɳta əle fíà? ²²Ǝwó kə lə kprà aməwo bə wó ɳkají aməsiò, wó ɳta-ɳle wɔeà. Ǝwo kə lekə vóduwóđée ɳle fífi lə Mawu ye dexóxɔmə an?. ²³Ǝwó kə lə konú fee lə əsea mə, ɳdó nə əhen Mawu lə seawo jí mawɔ mawɔ mə àn? ²⁴Đò wó döhən Mawu ye ɳkə lə aməvəen wó mə cagbə tɔwó, sígba nə wó ɳren qe əne. ²⁵Á dù ale lə tɔ vó cócō mə nə. ȏnyibə əwəde əseají, vəa nə əgbe bə ye ɳkawɔ de əsea jí à, tɔ vo cócō atrɔ zú evó ma cócō. ²⁶Nə əwó macótɔ lə wɔ de eseajíà, ye vó macócó ɳúnyɔn wú evo cócò? ²⁷Kide aməke kə wó có vo nə có jɔjɔmə ɳka va dó kójó kiđewó nə í lə wɔ de eseají à? Kə ȏnyibə mí wɔ ɳrɔn ɳrɔnàwó də í desí əvó cócō, gboxó í mí gbə bə yewó ɳka de əseawo jí ò. ²⁸Juif tɔ ɳtà ɳtà ɳúnyinə Juif tɔ le xíxènú qeđe, kide əvó cócō kə nyí eran mə nú í wóà kpɔ lə xíxènú ò. ²⁹Vəa Juif tɔ ȏnyí aməke nyi&i lə gbàngbà í əvò cócō nyí cò ye jímə, lə ye susumə kə ɳúnyí lə ɳrɔnyrɔn mə qeđe ò. Amə hina í Mawu kàfú-kàfú ɳúcónə aməgbetɔ wo gbɔ ò vəa əcónə Mawu gbɔ.

Chapter 3

¹Íffià a àlékée ínyi Juif tó tó? I alá kée ilé əvó cócó mə? ²Đekpuikpuidə àlə gàngàn kələ-kələ à Mawu ye nyɔn nûdeawó à wó cówó nə Juif təwo. ³Í nükée? Nə Juif tə qewó ɳxosé wó tónu masá ɳkà nà bə ye rɔnrɔn nà bú ò.

⁴Gbədə ò. Vɔa woa kpɔe bəvMawu ye nyi adódó nə əgbətɔwo lè xóvi ca. Sigbə wo ɳren de: «Nə wɔa kpɔmí ənyɔn dódó nutɔwo, kide nə mía du jí nə wo va kójó dō gbé nə mí». ⁵Vɔa nə mían nûdódó màwɔ disa Mawu. Ye nyɔnjɔjɔ, nə mía tejun nû mɔn? Mawu ɳýawɔnɔen nə ícɔ ye xó aməde à? Nɔmi əwɔnɔen àn Unle xónu lá aməgbə tɔviwo nú wɔwɔwɔmə. ⁶Nə mí gbə nà dε, nə Mawu do kójó nə xíxeamə mən? ⁷Vɔa nə Mawu ye nyɔn dódó, tó tñ víxó mə, àcɔ kàfu-kàfu va nə an? ⁸Nú ká ijɔ í woa gbə dø kójó un sigbə ənunɔen wɔtɔ ənə? Nu ke ijɔ í wó ɳna nûbə kə nù xonə vi ì amə dewo, gbə bə nu ne bə. «Mía wɔ nuvɔen bə ənu nyɔngbi na va à?» Kódjó kə wo ka nə woà nyɔn. ⁹Nuke í?

Kuku í mìa qea? Đo mi nu nyɔn vɔen có Juif təwo, kide Grec təwo ɳun, bə wo nɔn nuvɔen mə, ¹⁰Sigbə wo ɳren de «Amə nyɔngbiqə ɳle ò, amə qeken ò.» ¹¹Amədeken ɳle se nûgɔmə ó. Amədeken ɳle ji Mawuó. ¹²Wo sée trɔ ngbe, wo see nyi ənū xodú-xódú. Amədeken ɳle wɔ nû dódó ò, o, amədeken Ȳ. ¹³Wo rómə wɔdə sígba yɔdø ənə. Wó qéwo brénəamə. Édán qí lè wó nútó. ¹⁴Wo nûwo də kide fíkpódə kide ənyɔn vâvâ wo. ¹⁵Wo fɔwó sɔgbəd̄é bə yáafángnán ənju. ¹⁶Énú danhen-danhen, ayà qúdqú ínyí wo mɔn wó. ¹⁷Wó ɳdesi ɳtífáfá ye mɔnò. ¹⁸Mawu ye vɔn-vɔn ɳlə wó ɳkuvímə ò. ¹⁹Ifia mi nyin bə ənyɔn qesiade kə əsea lə nû àn ələ nuí nə aməke íle kprɔawó. Ye í là na bə àməsiamə na víi, kide xixeamə sée lá nya bə yo dú fen də Mawu. ²⁰Đo ɳútiràn də tə ɳka và jò có esea ye dòwòwòwò mə lə ye ɳkúvímə ò. Đo có esea í ənú vɔen desi-desi có. ²¹Vɔa ifia, esea tə manɔn mə àn wo qesi Mawu ye kójó qódqó. Esa kide nyɔn nude təwo disa kójó qđo. ²²Mawu ye kójó dodo to Yesu Kristo ye jí xɔse mə nə amə kewo xɔ jí sá. Đo vovo tótó ɳka nɔnmə ò. ²³Đo wo sée wo wɔ nuvɔen í Mawu dɔn ye kpənkپən mə jíi lè wo gbɔ. ²⁴Wo ve wo nû gbale-gbale to amənuve ve mə, kide Yesu Kristo ye amə kprɔ kprɔ va qekia gbɔ mə. ²⁵Đo Mawu dɔ Yesu Kristo bə tó ye kuku mə wia cɔ mían nuvɔen wo kə mi. Édɔ Kristo dodo sigbə kpɔdenjun nə ye kójó dodo ənə cagbə nə wəa cɔ mían nu vɔen kə mi wɔ vayi lə brewu mə wo ká mi. ²⁶Éwɔ hilawo sée í sey disa lə əgbá mə bə, ye ɳta, ye kɔ, í ye bubə aməke xɔ Yesu jí se ca lə kókɔ. ²⁷Ifia dée nukeí mían seňùn kan adan? Énudeken ɳle o. Susu kée idɔ? Ké miwɔ də əseawoјí ídɔ? Ó kénuxɔ əsea idɔ. ²⁸Míanú xɔntɔn bə amə xɔ kakan d&jí lə xɔse mə to əseawo jí mawɔ mawɔ mə. ²⁹Nɔn mi Mawu nyi Juif wo qécin Mawu í à? Nunyi jimaxɔsetɔ wo cao Mawu à? In. Wó cáo Mawu í wó nyi. ³⁰Nə Mawu nyiqeka, àqə-desi amədodo wo lə wo xɔse mə kide aməvɔen lə wo jímaxɔse mə. ³¹Nɔn mi mía gbə əséa lə xɔse məàn? ɳká nyí nə gbədə ò. Mí kán də xɔsə jí.

Chapter 4

¹Nú ké í mìa nù sigbè mìa tògbì Abraham kpoe lè ñtirañ mè òne? ²Ðo ne Mawu nàn wo bú Abraham bè ənú nyɔngbi wɔtɔ əneà ye nyen jɔ bè nà wɔ àkɔ, vɔa ñnyi lè Mawu ye ñkuvímè ò. ³Ðò nuke í ñrɔnɔrɔn an nù? «Abraham kondé Mawu jí í wo bui sigbè amədòdò əne.» ⁴Ifia àmækè lè wɔ Mawudɔa wó ñnà tú fen ne sigbè àmənúvənè əne ò, vɔa sigbè í jé ne əne. ⁵Í ne amækè ñle wɔdɔ ò; vɔa í xɔ amækè le wɔdɔ à jí sea Mawu cɔne ye ca sigbè amədòdò əne tɔ ye xɔse mè. ⁶Ðavid ca nu yayra nyɔn de amækè jí xáde lè Mawu dɔ mawɔ mawɔ mè í nubè: ⁷«Wɔa yrà amækè wó cɔ wó nūvɔen wo sènkawo kide amækè wo cɔ ənú í sejün cɔn wó nūvɔenwo jí. ⁸Wɔa yra amækè Mawu ñvɔ ye nūvɔenwo í sejün yɔ ənuðe ò.» ⁹Ifia wó nù yàyrà nyɔn nà de Aməkɔkɔwo qede ñun nɔnmi wo nui ñe amə makkɔkɔ wo càwo ñun? Ðo mi lè nu bè «Abraham nyi amə nyɔngbi lè xɔse mè» ¹⁰Ne í wɔdɛmɔngbɔxó wó buií əne? Wó cò əvò ne gbɔxòà nɔnmi wo ñcò əvò ne ò. Ganamèa wo ñcò evò ne ò. ¹¹Abraham xɔ əvo còcò ye desi. Hina ye í va na bè wo bu Abraham bè ənyi amə nyɔngbi le xɔse mè kà gan namè wó ñcò əvoi ne hɔdoo nene í Abraham zun dàdà nè amækè xɔ Mauwu jí see kà wo ñcò əvò cà o a; ye gɔmè ye nyibè wo buíde amə dodo wo mè. ¹²Nene kà ígbè nyi dàdà nè amækè wo cò əvone a wo, Ìnyibè kà wo co əvò ne wó ñqɔ ð ñdò vɔa kà wo xɔse ìdò. Sigbè Abraham ca wɔdè gboxo ívà cò əvo əne. ¹³Ðo ənyi lè xɔse m ì wo de eze ne Abraham kide ye jijiməviwo ò, eze dodo kà nubè wo í la nyi xixeamè ye cìnɔn qúkɔwo-tó xɔsea ye kojododomè í. ¹⁴Ðo nè ínyibè amə kà lè xɔsea mè wo ñnyi ye cìnɔn ñutɔwòà, xɔse nyi ənu gbale í əze dédè à ca ñle ñde mè o. ¹⁵Ðo əse hennè xoməfien va, voà fí əse ñlea, əse jí mawɔ mè ənen ne ò. ¹⁶Cagbè natɔ hila va lè xɔse mè ne ànyi amənūvənè. Ìnukà dònè cò mè ínyi, əse qede nè jijiməa wo sée. Í jijimè la cɔ amækè nyan kikde aməke wɔ Abraham ye xɔse dəawo. Ðo míawo sée dàdà ínyi. ¹⁷Sigbe ne woñræn dè: «Ñcɔ wo wɔ eduwò séé dada.» Abraham lè amækè ñkanqejáwo ñkuvímè, Mawu nà agbè aməkukuwo, í ənu male male wo i yɔ bè wole. ¹⁸Lè ənu ñesiadè mèa Abraham kande Mawu jí ne əcà kà gbɔnɔna. Í va nyi etò nè ədú súgbè nè wo nui ñea əne: «Nenà kà í lanyi ye jijimè víwo». ¹⁹Ñnyui amə gbojɔ lè xɔse mè ò. Abraham nyèn bè ye ñkà teñún jí ví ò (dó ye xó sun kove takpó). Ígbè nya bè Sara ye xódò ñka teñun hèn evio. ²⁰Vɔa lè Mawu ye zé qede mèàn Abraham. Ñgbɔjɔ o, vɔa ədo ñusen ñekia lè xɔse mè kide lè Mawu ye ñutikɔkɔ mè. ²¹Ìkán dejì bè ənúkà ye zé Mawu doa áwɔe. ²²Cagbè ye xɔse kélvsia tɔa Mawu buí bè ənyi amədòdò. ²³Vɔa wo ñren dènè ye lè kpɔkpɔ, baye idɔ wo buí bè ənyi amədòdò ò. ²⁴Wo ñren de mí cawo kà woa bu amədodo, míawó kà xɔ aməke fɔn Yesu le aməkukúwo mè jí sá. ²⁵Cagbè mían nūvɔen tɔ í wo wuíde, í Mawu fɔn en citè ne wɔa nv woa cɔ mian nūvɔenwo kà mí

Chapter 5

¹Ifia ké Mawu bu mi bə mi nyi amə dódówó le xɔse mə àn, míxɔ Mawu ye fáfá tó mia xótɔ Yesu Kristo jí. Tó ye ji cá mí xɔ ámənúvèvè ye xóse kə mə mīlē déa. ²Enú lə vívínə mí bə Mawu àkànde míji lə əcɔmə, kànkàndeji kə mía nàn lə Mawu ye dododéji kə mía nàn lə Mawu ye dododeji mə. ³Enu gbə lə vivinəmi lə mía yaðuðuwo mə. Mi nyan bə ayaðuðu na ne amə əjì dódó. ⁴Èjì dódó nà nə mi rinəkə i əkeriri nanə bə mian doji lə kàn-kandejí mə lə əcɔmə. ⁵Kandejínà ínanə bə əñun ñkàkþen nù ò, do Mawu ye rɔnrɔn dó mia jiwo mə tó gbo. Gbo kɔkɔ kə icɔ míàn mə. ⁶Đò mí gbojɔ de, Gàn namə tútú í Kristo kú qə míatá cagbə mían jíma. Xɔsətɔ. ⁷Đò asenjün nəaməbə nà kúde amə qðoðowo tá. Vɔa aməde lateñun bə jeakù qə aməwɔ nūdódó ta. ⁸Vɔa Mawu disa ye rɔnrɔn kə iðo nə mi, do gakəmə mi kpɔtɔ lə nuvɔen mə, Kristo ku qe mía ta. ⁹Ifia wo buí de amə dódówó mə to yehun mə, əhuwàn ìlaðemí lə Mawu ye xɔməfien mə. ¹⁰Đò gakə mə minyi kətɔ dəa, evía kúkù í kprɔmi va Mawu gbo, mianmə nənə i kpɔ agbə lə mian aməkə i kprɔvàa wo mə? ¹¹Nnyi hína qède i ò, mídónə mían dekíwo dejí lə Mawu mə to əvia mían xɔnamətɔ Yesu Kristo aməke ji li tó va Mawu gboja ji. ¹²Kə ənuvɔen va xixeaməto amədeka jíà əkù va xixieamə tó ənuvɔen mə. Í əku kàkà de xixeamə dō wo sée wɔ nuvɔen. ¹³Đɔa, gboxó əsea na vaa, ənuvɔen lə xixeamə, vɔa ənuvɔen xúmə ne əse ŋle o. ¹⁴Vɔa əku dujì co Adamou ji séi Moïse ji kide aməkewo cawo, wo ɻwɔ nuvɔen lə Adam ye mə maabumabu, kə nyi kpɔri nə aməkə do la vaa. ¹⁵Vɔa ənú nana gbàle ɻle sigbə əgejiji ənə ò. Do nə i nyi co amədeka ye nuvɔen mə i amə sugbɔwo kuà nənə i anyi Mawu ye amənuvèvə i ənú nànà to amə nuvəvə mə to amədeka ji kə Yesu Kristo nà bɔðe nə aməsiamə. ¹⁶Đò ye nànà ɻwɔðe sigbə nuvɔen wɔtɔye lə ənə ò. Do əkufiɔ cɔcɔ ye kojo va cagbə amədeka ye nuvɔen wɔtɔ. Vɔa ənúnànà gbàle kə bə wo nyi amə dódó a vànà gà qəwomə tó ənuvɔen wɔwɔ mə. ¹⁷Đò nə ínyi to amədeka ye nuvɔen mə i eku duji tó à nə i là nyi aməkə xɔ amənuveve ye gboðusu, kide cɔcɔkə ató amədeka ji, Yesu Kristo. ¹⁸Ifia kə ínyibə to amədeka ji i wo có kufiɔ nə wosée, nənəkə, to kojo qðóðó déká mə, wo bú aməsiamə ənú dódó wótj. ¹⁹Đò to amədeka ye mə màbú-màbú mə i aməsiamə zù núvɔen wɔtɔ, nənəké i tó amədeká ye màbúbú mə, ámə súgbɔ lá kpɔ qéðé. ²⁰Vɔa əsea va nə ənuvɔen nà súgbɔ. Í fí ənúnànà súgbɔ léá amənuvèvə súnəgþo kpée. ²¹Enu ná vámə kə ənúnànà na duji lə ñgbə, nə amənuvèvə na duji lə Mawu ye kojo dódómə nə míakpɔ ágbə mavɔ tó mia xónamətɔ Yesu Kristo jí.

Chapter 6

¹Nè míá nu mòn? Míá kpɔtɔ lè nūvɔen mè dè nè amənuvəvə na sugbɔa? ²Ó Míawo kè kú to ənūvɔen mè, nuke ijo í míá gbè nòn ágbè lè ənūvɔen mè? ³Mi ɳùnyin bè àmè ɖəsiadè kè wó nyròn lè Yéesu Kristo mè àn, wó lè ye kumə cáá?⁴Wó qì mi kiqée to nyròn-nyròn mè iseyi əkúmè. Ejo əvə, cágbè kè Kristo fɔn có aməkúkúwó mè to ye ɖádá ye dódódejí mè àn, nè míá cáó miá zɔn lè agbè yèyè mè. ⁵Đò ne mi əku deken sigbe yetə ənəàn, míanfɔn dedu kiqee. ⁶Mi nya bè wo kàn mían tɔ gbi kidee cagbɔtɔ nè ənūvɔen navɔ wó wɔe əne cagbe nè mi ɳkagbè nyi ənūvɔen ye mè xrexrewó ò. ⁷Aməkə kúa wo cɔnə nūvɔenwo kee. ⁸Nè mi ku kiqé Kristo à, mi Kandeji bè mían nɔn agbè kiqée. ⁹Mi nya bè Kristo fɔn co aməkukuwo mè í ɳkagbèkúò. Eku ɔgbədo ɳusen dejí ò. ¹⁰Đó əkù, í càgbè ənūvɔentɔ í ikú vɔa əlè ágbè, í cagbè Mawu tɔ í lè àgbè. ¹¹Nènè kè, mían cáo mían buí bè mi kú to ənūvɔen mè, vɔa mi lè àgbè nè Mawu tó Yéesu Kristo ji. ¹²Ye taqoa, mi ɳka nà nè ənūvɔen du mían ɳtiran kè la tejuñ kuà nè mían va lè wɔ de ye nujorjrowó ji ò. ¹³Mi ɳkacɔ mían gótonuwó de ənūvɔen mè nè woà va qo kojo nəwo ò. Vɔa mi cɔ mían ɳtawo nè Mawu sigbe aməkuku ke trɔ gbɔ va aməlagbəwo mè ənə. Nè míacɔ mían gótonuwó wɔdɔ nè Mawu. ¹⁴Mi ɳkana nè ənūvɔen na du mianji ò, do ɳnyi əsea í lè kprɔmi o, vɔa amənuvəvə í. ¹⁵Nukè í? mían wɔ nūvɔen cagbɔ kè ɳnyi əsea í lè kprɔmi ò, í inyi amənuvəvía? ò. ¹⁶Mi ɳnya bè aməkə mi cɔ mían bu, aməkəmi do labua? Enyɔn dodo ínyi bè mían kprɔ nūvɔen kè la kprɔmi yi ku mè do nɔn mi mían kprɔ bubudo kè la nan mían nyi amə nyɔngbi. ¹⁷Vɔa wɔa cɔ kafu-kafu nè Mawu! Đò deca mi nyi ənūvɔen ye mè xrexrewo, vɔa bu co mían jiwó mè ənukpramə kè wo kpra miàn. ¹⁸Wóde mi lè nūvɔen mè í cɔ mi wɔ cɔcɔkə ye aməxrexrewo. ¹⁹Unlə xonu sigbè aməgbetɔ əne cagbè mían ɳutiran gbɔjɔjtɔ. Í kè mi gbè cɔ mían tà kide mían bɔ wo sigbè ənu xrexre kide makɔ makɔ əne. ²⁰Đó gá kè mè mí nyi ənūvɔen ye mè xrexrewo de a, Mi vo lè kojo qodø mè. ²¹Gan na mè àn əku cèncèn kéewɔ í mi cen lè ənukə va lè wɔ ɳukpèn nè mi agba wo mè? Ènu kè wɔ donə lè ənūnàwo mè í nyi əkù. ²²Vɔa ífia kè mi vo co ənūvɔen wo mè, ítrɔ aməxrexrəwo nè Mawu a, wo kɔ mían ɳjun. Eku cencenan í nyi agbè mavɔ. ²³Đò ənūvɔen ye fentú ínyi əku, vɔa Mawu ye nu nana ye ínyi agbè mavɔ to mían xɔnamətə Yesu Kristo ji.

Chapter 7

¹Nɔ̄mi nɔ̄nvió mí nyà àn? (Do ələ xónu nə aməke desi əsea wo) bə əs&a wɔ̄nə də kide aməkə nɔ̄ agbə qidjì lə ye gbəmə àn?²Do nyɔ̄nrú kə də ácuà əse í lá ye kiđe ácuà də ədu. Vɔ̄a nə ácuà kuà, əvò lá qeqə ye séa mə.³Gáke mə ácuà lə agbé à ne iga dòn kide nyúcú bùà, wɔ̄a yɔ̄e bə ácúwɔ̄tɔ̄. Vɔ̄a nə ácuà kuà, əsea ɳagbxéò ò, ɳagbə nyi ácúwɔ̄tɔ̄ ò, nə iga le dō kide nyúcú bu cá.⁴Ífia nɔ̄vinyewo, míawo ca, to Kristo ye ɳtiran mə í mí ku to əsea mə nə mían trɔ̄zu aməbu tɔ̄, aməkə fɔ̄n có aməkukuwo mə míawo miateyun cén kú nə Mawu.⁵Do gakə mi kpɔ̄t ɔle ɳtiran mə dəa, ənunçen wɔ̄wɔ̄ ye jójró lə miants wɔ̄mə də tó əse kə la hen əku váa mə.⁶Vɔ̄a ífia wo cɔ̄ əsea íseñún kə mí, əseà kə me mí kú tó, í gbo bə mí ɳka wɔ̄nú lə gbɔ̄ngbɔ̄n yeye mə, í nyi lə ɳrɔ̄nŋrɔ̄n xóxoa mə ò.⁷Ne mià nú mɔ̄n? Əsea cá nyi ənúvçen lə dekiá si a? O. Vɔ̄a əsea tò ma nɔ̄n mə àn nye ɳka desi nuvçen o. Do nye ɳkamen biañún də aməbu ye nu ji nə əsea ɳnubə: ɳka biañundə nɔ̄vio nyún ò.⁸Vɔ̄a ənúvçen kə co əse qeqə mə wɔ̄ bə ɳunyi ɳbiá tó. Do nə əse ɳleà, ənunçen kú.⁹Un lagbə də lə əsea mə, vɔ̄a kə əse qeqé vaa, ənunçen gbə trɔ̄ va, í nya ɳkú.¹⁰Ese qeqə kə lá men hen agbə váà un a, va hen ku vá ún.¹¹Do ənúvçen kpɔ̄de əse qeqə ún í dú jinye í wú un.¹²Ífia əsea lə kɔ̄kɔ̄, əse qeqə kɔ̄, í nyɔ̄n ígbé nyi adódó.¹³Ífia ənu nyɔ̄ngbi ávà hen əku va nə nyà àn? O. Vɔ̄a ənunçen, gbɔ̄xó nə ányí əvçen tó ənu nyɔ̄ngbimə an, a hen əkú va nə nya. Ènu wɔ̄də nə bə to əsédédéawo mə àn ənúvçen na nyí nyɔ̄dódó.¹⁴Mi nya bə əsea nyi gbɔ̄ngbɔ̄n í nya un nyi ɳtiran. Wo sà un to tiŋ nuvçen súgbɔ̄ wɔ̄wɔ̄ mə.¹⁵Do nya ɳsá ənukə un wɔ̄ gɔ̄mə ó. Do ənùkə ún dò la wɔ̄à nye ɳle wɔ̄e ó. Í ənùkə ún gbə bə nya ɳkáwàà ye í ún wɔ̄nə.¹⁶Vɔ̄a nə ún wɔ̄ ənùkə nye ɳləjìà áà, ún rɔ̄n bə əséa nyón.¹⁷Kpɔ̄ ɳgbányi ənye í lə wɔ̄ ənú nan wo ó, vɔ̄a ənunçen kə le tίin ran mə də í.¹⁸Do un nya bə ənú kə lə tίin ran mə dəà ɳlə ji ənú nyɔ̄ngbi deken ò. Do ənú nyɔ̄ngbi wɔ̄wɔ̄ le tίin ranmə də nye ɳutenjun le wɔ̄e ò.¹⁹Do ənú dódó kə un le jià, nye tenjun le wɔ̄e ò, vɔ̄a ma le wɔ̄ ənunçen kə nye ɳlə jiá ò.²⁰Mi kpɔ̄, ne un wɔ̄ ənùkə nye ɳle jiaó à, ún gbə nyi ənye í le wɔ̄e ò. Vɔ̄a ənunçen kə le tίin ran mə də í.²¹Un kpɔ̄ əse nà le tίin ran mə, ne un jibə ma wɔ̄ nyuin, vɔ̄a əvçen wɔ̄wɔ̄ va dúnə tίin ɳtiran mə ji.²²Do ənú le vivi ún lə Mawu ye sea mə.²³Vɔ̄a əse bú lə duji lə tίin góti nuwo ɳun kə gbá bə əse yeye kə unle nɔ̄ntekpɔ̄a ɳká do tίin ran mə ò í gbə cɔ̄ un sà nə ənunçen se ke le tίin tamə kide abɔ̄wo mə àn.²⁴Áó tίin nú dú adɔ̄nu! Mè í la ɳeñjun lə ɳtiran kúkú lə mə?²⁵Vɔ̄a kàfú-kàfú ne Mawu tó mía xɔ̄namətɔ̄ Yesu Krito ji. Ífia un le bú Mawu ye se có tίin ji mə. Vɔ̄a lə tίin ran mə àn, un nyi aməxrəxrv ənunçen sé.

Chapter 8

¹Ekúfíc cócó qe àgbə le nə aməkə le Yesu Kristo məàwó à? ²Do Kristo mə ye gbé gbɔngbɔn de un ənunçen kide əkú mə. ³Enú kə əsea wə əkekpi cagbə əgan lə ran mə mawɔdə tɔà, Mawu ya wɔe. Ecɔ əvia qódà tó ətiran kə qí ənunçen bə na nyi vɔsa nə ənúnçen, í gbə nyi ənu vɔe lə ətiran mə. ⁴Ewɔ ne cágbatɔ əsen nàwɔ də lə miamə, mià amə kə ŋle zɔn lə ətiran mə à wo ò, í ləzɔn lə gbɔngbɔn mə à ó. ⁵Aməkə nɔn nagbə lə ətiran məwo wɔne ətiran mə nùwó, vɔa aməkə nɔn agbə lə gbɔngbɔn məàwo wɔnə ənuwo lə gbɔngbɔn mə. ⁶Đói àkande ətiran jia, əkú á, vɔa à kandegbɔngbɔn kɔkɔ ji à, agbə kiđe ətifafà lə mə. ⁷Doa à kande ətiran jià ənyɔn nə Mawu ò, do ətiran ŋbúbɔna Mawu ye se ò í ŋkà tenyun wɔe cào. ⁸Aməke lə ətiran mə dəàwo wo əkatejun nyɔn Mawu ye ŋkɔ ò. ⁹Gànaməàn, mi ŋlə ətiran mə ò vɔa mi le gbɔngbɔn mə, nə ínyi nyàwo í nə Mawu ye gbɔngbɔn lə mian mə. Vɔa nə aməde əywɔ Kristo ye gbɔngbɔn dəá, ənká nyi yeto ò. ¹⁰Nə Kristo lə mian mə, mian ətiran ku lə nuvɔen mə, vɔà gbɔngbɔn à lagbə ləmə tó mian ŋti kɔkɔ mə. ¹¹Nə aməke fɔn có aməkukúwo mə ye gbɔngbɔn lə mian jià, aməke fɔn Kristo lə aməkukúwo mə àn, ána agbə mian ətiran kúkú, to ye gbɔngbɔn kə lə mian an mə. ¹²Ífia, nɔnviwo mi dù fen vɔa ənyi qá ətiran nə mian nɔn agbə lə ətiran nə mian nɔn agbə lə ətiran mə ò. ¹³Đo nə mi lə nɔagbə le ətiran məàn, mian kú, vɔa nə ínyi lə gbɔngbɔn mə, mi wú ətiran mə nuwo à mian nɔagbə. ¹⁴Đó kə Mawu ye gbɔngbɔn lə kprɔ amə súgbɔa, amənàwo nyi Mawuviwo. ¹⁵Ne miawo à, mi ŋgbə xɔ vɔnɔn kide aməxrexre ye gbɔngɔn o. Vɔa mi xɔ əqede ye gbɔngbɔn kə mi sənýn ənə axa bə. «Abba, dada!». ¹⁶Gbɔngbɔn ŋta əqene disa nə mian gbɔngbɔn bə mi nyi Mawuviwo. ¹⁷Ne mi nyi əqevi, mi nyi Cinɔn dútɔ, Mawu ye Cinɔn dútɔwo. Í midú Cinɔn kiđe Kristo, ne ínyibɛ mi dù ayà kiđe, nə wɔà qo mi dejì kiđée. ¹⁸Đo ŋbui'bə, əgbàayadúdúwo unwɔdə sigbə qódó dejì ke wo kà cónə mio əne ò. ¹⁹Đo xixea lə nɔnté kpc̄ mawuviwo əqefia. ²⁰Đo wo cò enugbalé gbaléwo sá wə xixea mə, ənyi lə ŋta nujójra mə o, vɔa amə kə coe neà ye rɔnrɔn nū mə. Kákàdeji nyɔngbitɔ. ²¹Ínyibɛ wo ka va qá xixea lə vəvəsésə m, l frati m, í wɔa dée tó Mawuviwo jidúdú mə. ²²Đo mi nyan bə xixea sée lə sá vəvə i là wɔ dɔ dedú lə vəvəsésə mə kəkə va nà əgbá. ²³Vɔa ənyi nə əqede í ò, vɔa miawo cá kə xɔ əkú cencen kale-kale to ye gbɔn gbɔn mə àwo cá mi lə sá vəvə lé mian ətawo mə, í lə nɔtə kpc̄ mía ətiran ye əqéde kide ye xɔxɔ. ²⁴Đo kákàdeji nàn í əqemi lə mə. Vɔa ənú kə mi lə nɔtə kpc̄, mi ŋkpɔe hɔdó o. me ígbá va nɔnnatə kpc̄ enú kə i lèkpc̄? ²⁵Vɔa nə mi lə nətə kpc̄ ənukə mi ŋkpɔe hɔdóa, mía nətə kpc̄ lə ji qódó mə. ²⁶Nəná ká gbɔngbɔn à ca lə kpáde míjún lə mía gbɔjò-gbɔjò mə. Đo mi ənya de əqecá ò vɔa gbɔngbɔn ntà wɔnədə qe mía tó xó. ²⁷Aməkə lə dō əjiwo kpc̄ nya gbɔngbɔn ye súsú, do əcxnə nə xɔse tɔwo tó Mawu ye jijimə. ²⁸Mi nya bə Mawu wɔ ne ənúwo sée bə aməkə rɔenàwo nányɔn, kide aməke í yó có jojéməwo ŋɔn ŋrɔn əqecá wo ba: «Enú ədesiđe wɔme ənú nyɔngbi dedú». ²⁹Đo aməkə ədesiđe jənkjáwo, əwo bə wɔa skide əvia, nə ànyi ŋukúvi lə nɔnviawo mə. ³⁰Aməke í jradódeàwo wo ínyi aməke íyɔwo Aməká íyɔwoà, əkɔwo ətuti, aməke ətuti ʃkwoà, ədówodəjeji. ³¹Ne mía nu có ənunàwo ŋú mɔn? Nə Mawu lə kide mi, me í la nyi mía ketɔ? ³²Aməke gbə əvia de í wo wui cagbə míatɔ, nū kaeíjɔi nà nàmí ənúkə lə sià wó sée ò. ³³Me flá cɔ nyɔn de Mawu ye mə càncàn ənún? Mawu ətá í kɔ wo ŋun. ³⁴Me í la teñun có kúfi? Kristo í nyi aməke kú cagbə míatɔ, í vəvəde tɔà ye í fɔn có amkukúwo mə. Ele ɖúji kide Mawu lə búbúmə, ye ínyi aməkə lə əqede kúkú de mía nùvɔen tá. ³⁵Me, nɔmí nuké í lá mami có Kristo ye rɔnrɔngbɔ? Aya dúdúà, xáxàà, fifeà, aməxáxáà, afɔkúà nɔmí enú wúàmə? ³⁶Sigbə ne wo ŋrɔen deà «Cagbə tɔwo í wo wumi lə ŋkékə mə sée. Wó cɔ nu de sigbə aringbɔvi kə wo kàwúà wo əne.» ³⁷Lə ənú hina wo sée mə àn, mi nyi jidutɔwo lə aməkə rənmíá gbɔ. ³⁸Đo ŋkandeji bə əkú í à, agbə í à, Mawu ye dotsi fà, jidudu fà, xixəamə nū əgbatɔwo ià, kə lá va víawo í à, ŋúsənwo ià, ³⁹Enú yi jíià, ənú yídò ià, ənú kə mawu dóa əqeken, ənká má nyen kiđ Mawu ye rɔnrɔn kíco tó mía xɔnamtɔ yésu Kristo jí à mə ò.

Chapter 9

¹Ún nú nyɔn dòdó lè Kristo mə, nyà ùn xó nə viò, í tín jí di nə sée lè gbɔngbɔn kòkò mə, ²Nə nyatɔ vəvà səsə kide xoməfiен mavɔ lə tin jímə de. ³Do unjí bə wɔà kpófideñúŋ nə wóá mān nye kiðə Kristo mə nə man rɔn tiŋ nɔvívó aməkè wɔdè sigbə ənye enèañ wó. ⁴Israël tówo íwó nyi. Wó xóxò, qódó déəjí, kađfédé, wó xɔ èsea. Mawu sənsèn kide àzé qede lə wosi. ⁵Togbi kə mə Kristo dó cójawo nyi ɳtiran, ye kə nyi Mawu nə ənuwo sée, wɔa kafuì tègbèe: Áce! ⁶Hína ənyibə Mawu ye zé dədəwo gen o. Do ɳúnyí aməsiámə ka lá Israël wo ínyí Israël ví ò. ⁷Egbənyi Abraham ye jíjímə viwo qede nyi əviwo o. Vɔa «Cò Isaac jí i wo yo jíjí mV awo cò» ⁸Ye gɔmə i nyi bə ɳtiran mə viwo nyi Mawu viwo o, ɖevi kə wo ɖezé neawo wo cɔ sigbə Mawu ye jíjimə viwo əna. ⁹Nə əzéqədə nu kə: «Ganamədoa, ma va i Sara ají vi». ¹⁰Ínyi hínà qədè i ovɔa Rébeka ca fócfú nə aməqəken a ke nyi mian dádá Isaac, ¹¹Do wo njí deviwo qə ne wɔa wɔ nuvɔen nɔmí nunyɔngbi o, ne Mawu ye jíjí to càncàn mə na teñun její, nkanyi to ədɔwo wɔwɔ mə o, vɔa to aməke yɔa jíjímə. ¹²Enu ne bə «Evi jeŋkɔtɔa ye i la aməkə le dekejəmə». ¹³Sigbə ne wɔ ɳrɔen de əne « Un rɔn Yacubu i lík Esau» ¹⁴Ne mian nu mòn? Mawu ye kojó qódó i a? ɳka vamə gbəde o. ¹⁵Do ənu nə Moïse bə: «Ma kpo adɔnu mə ne aməkə jró un a, i qo akɔ fafa ne aməkə un ləjí a» ¹⁶Ína ɳka co aməkə lə jía nɔmí aməkə lə sudu a gbj o vɔa co Mawu ke amənu dunu adɔnu nea gbj. ¹⁷Do ənu ɳrɔn ɳrɔn a nu ne Pharaonbə «Cagbə tín jíjí na tɔ i un dó wo dejí ne tín ɳusen na wɔdɔ lə mían ji nə mían kaka tñkɔ le anyigbanjí sée. ¹⁸Nə ínyi i Mawu fà ne xomə de aməkə i jí, i na sənju ta de aməkə jroeà jí. ¹⁹Áa nun nɔntɔnbə «Nu kei jɔ i kpɔtɔ i la agɔ jəjə? Me i teñun gbə Mawu ye jórò?» ²⁰Èwó aməgbətə nu kée ənyi i la kɔntru Mawu? Enu ke wó túa wó túa la təñun biɔ aməkə wɔe bə: « Nu ke ijɔ i əwɔməleá?» ²¹Èzé mVtɔ un do ɳusen de əkójí ne acɔe wɔ agbàn gàngàn kide agbàn ke wɔa zan ne ɳkakə qekáa? ²²Ne mían teñun mu mən ne Mawu bə yeawɔ xɔməfiен i ne wɔa desi ye ɳusen, ye jídódó, ye xɔməfiен kə íkpadí de ne crɔnɔcrón. ²³Ne mían nu mòn ne i wɔ ənunawo bə mían desi ye dododejí fixɔxɔ, ye dɔnu kpɔkpɔwo ke i kpadi de ne ye ɳutíkɔkɔ? ²⁴Nə mían nū mòn nə i wɔnúmawonə míawo kə i yɔ cɔ jímaxɔ setɔwo məawo? ²⁵Sigbə nə i gbj nuí lə Osée mə. «Màa yɔ bə tín dukɔn aməkewo ənyi tin dutɔ o kide rɔnrɔntɔwo aməkə ənyí tín rɔnrɔntɔa o. ²⁶I ànyi əne lə fí ínui newo lea: "Mi Ènyi tín dukɔ o". Ləna àn, wɔa yɔwo bə Mawu lagbə viwo.» ²⁷Esaïe fàn aવ có Israël ɳjun: «Ne Israël viwo me sugbò de sigbə axútà kò ənea, anyi amə kpətiawo kə wɔa xɔneawó. ²⁸Do lə madinjin mə an axotɔa la wɔ de ye nyɔn ji lə anyigban jí sée. ²⁹I sigbə Esaïe nui de əne an : ""Ne ahuà wɔwɔ xótɔ ɳgbə jíjímə wo de de ɳgbə ne mí an, mían trɔ zú sigbə Sodome í mían dí Gomoorrhe". ³⁰Ne mían nu mòn? Ne jímaxɔsətə kə ejí qədəawo, wó kpo dədə; dədə to əseamə. ³¹Vɔa Israël ke lə jí dədə có əseamə an ɳkpɔ o. ³²Nukə ijɔ? Do wó ɳlə zjòn lə xɔsémə o, vɔa lə ədɔwə wó mə. Wó kre afɔ de ənúkrininú kpà ɳjun, ³³Sigbə ne wo ɳren de əne. «Un cɔ ənúkrinú kpà de Sion de, aye jíjivo kpəwo. Amə kə kan qe jía əñjùn ɳka kpən o».

Chapter 10

¹Nɔ̄viwo, ənú kə unləjí kide tiŋ qə xoxó nə Mawu ne wó í nyi bə wɔ̄a xɔ̄ nə wó. ²Đo un nú có wó qe vəvə Mawu vɔ̄a inyí lə nu nyànyà mə o. ³Wó ɳròbə Mawu ye kójó dódó í wó nə wo ɳtawó kójó. Wo əwɔ̄nə qe Mawu ye kójó dodo jí o. ⁴Đo Kristo ye va xɔ̄ ɳunsen le əsea si bə aməsiamə ke akandejia, wɔ̄a yɔ̄e bə amə dòdò. ⁵Mose ɳrɔ̄ende bə: «Amə kə la jə agbàgbà bə yea nɔ̄ agbə le əsea mə pérpépēa, ànon kòkò lá ɬeséà mə. ⁶Vɔ̄a ənú kə wo nu co amə dodo ɳuna í nyi bə «kà nu nə tɔ̄ jí bə, me í ka yi jíŋkori man o? Eka didi Kristo kpətə ne. ⁷Kà bìɔ̄ sə bá me í la có akpɔ̄kpɔ̄ mə va maa o. (À nyibà ətrɔ̄ cɔ̄ Kristo í seyi aməkukuwo mə.) ⁸Vɔ̄a ne ənyɔ̄na lə nu mɔ̄n? «ətəbɔ̄ gbɔ̄wo de, í le tɔ̄ nu mə kide tɔ̄ ji mə» ⁹Đo nə ənú có tɔ̄nú mə bə ye inyí xɔ̄namətɔ̄, í əkandeji lə tɔ̄ jimə bə Mawu fɔ̄en có aməkukuwó mə ànxo nəwó. ¹⁰Đo có jimə í amə ye xɔ̄sə wɔ̄ nə amə dódó, í ye nú nà nù nùvɔ̄en kə í wɔ̄awó nə xɔ̄xò. ¹¹Đo wó ɳrèn dè bə. «àməsiamə ke là kándezia ɳka dú ɳkpəŋ gbatde o». ¹²Vóvó tótó ɳlə Juif tɔ̄ kide Grectɔ̄ mə o. Xɔ̄namətɔ̄ ɖekən í lə wósi. Ȣnyí ne ənu xɔ̄xó ne aməkə yəneawó see. ¹³Đo aməsiamə kə la yɔ̄i axotɔ̄a ɳkɔ̄a wɔ̄a die lə ye yaqúqúwó mə. ¹⁴Nə wɔ̄a yɔ̄e mòn, aməkəjí wo ɳkande o? Í ne wɔ̄a tejuŋ kandeji mòn, aməkə ɳun wó ɳu xɔ̄nú có nəwó o? Ne woa wɔ̄ mən í see ne aməde un nuí o. ¹⁵Ne wɔ̄a qe gbefān mɔ̄n ne wo ɳdəwo o? Ke wo ɳren de bə. «Wo nyàn kpɔ̄kpɔ̄, aməkə lá qe gbefān ənyɔ̄n nyɔ̄nggbibiwo.» ¹⁶Vɔ̄a wó see ɳdōtō ənyɔ̄n nyɔ̄ngbi o. Đo Esaïe nu bə: «Axótɔ̄ me í xɔ̄ mían nyɔ̄na jí se?» ¹⁷Xɔ̄seà có ne ənú kə wó séà gbɔ̄, kide ənú kə wó sénè có Kristo ún à wó. ¹⁸Vɔ̄a un nu bə. «Wó ɳsèa?» Wó se fèe! Wó gbə qì lə anyigban an see jí. Í wo nyɔ̄n yi xíxea vɔ̄xó. ¹⁹Un gbə le nu bə: «Israël ɳnyanan?» Kələkələa Mose nu bə «Mà gri mían ɳuhàn to ənu kə Ȣnyí dua mə. Càgbə ədú mànyan ɳunudetɔ̄ mà gri mían xɔ̄məfièn.» ²⁰Í Yesaya doji í nu bə: «Un kpɔ̄wò lə aməkə bjian wo mə, un disa dekiɛn ne aməkə Ȣnyí un a wó o.» ²¹Vɔ̄a có Israël ɳuna ənubə: «Un ketíŋ lò də ne dukɔ̄ agranjeto kide dúkò màbúàmətɔ̄.»

Chapter 11

¹Un nú bə, Mawu gbə ye dukɔ́ i à? Ó. Đo nye ca ɳun nyi Israëltɔ́, Abraham ye jiji mə vi kə nyi Benjamin ye kpà xó.
²Mawu əcɔ́ ye dukɔ́n kə í desi de ɖɔcàa dankpiŋ ó. Mí ənyà ənukə ɳrɔ́n ɳrɔ́n à wo nú có Elia ɳun à, sigbə xɔməfién lé le Mawu ye ɳkuvímə də Israel viwo ɳun à? ³«Mían xɔnamətɔ́, wó wú tɔ́ nyɔnnu dé tɔwó í danhan vɔsà tɔxó a wó. Nye dəkən í wó gbə lə jí bə wo awú nye ca.» ⁴Vɔ́a nə Mawu d̄o ɳun ne mɔ́n? «Un dó jí amə kawui blàtɔ́n tóxó amàdre kə wo ədətagú nə baal kpɔ́ o» ⁵Nənə lə əgbà mə əgbe kpɔ́t̄ amədewó cagbə amənuvəvə ye càncàn an tɔ́.
⁶Vɔ́a nə ínyí amənuvəvə tɔ́ i a, à nyi bə əgbənyi tó ədɔwɔ́wɔ́ mə i ò. Nənə oà amənuvəvə ɳkagbə nyi amənu vəvə ò.
⁷Nu kəyi? Ənuka Israël lə jia ɳkpɔ́ o. Vɔ́a aməcàncàn wo kpɔ́è, í kpɔ́fia sənɔ́jun. ⁸Nənə tútú wo ɳrɔ́en dé ne: «Mawu nàwó tóxó deka nɔnnɔ́n ye gbɔngbɔ́n, ɳkuvi kə wo ɳkatejun se tó nu keke ne ɳkəkə nàa o». ⁹Í David nu bə: «Ne wó kpɔ́nwo nà nyi adò, fencà, ənukrinukpə, Mawu ye xóməfién ɖewo ɳun. ¹⁰Nə wo ɳkuviwó na ɳyrɔ́n ne wó ɳka gbə teñun kpɔ́ nū o. Wó ɳgbətúmə wo na xà. ¹¹Un lə nu bə «Wó kré àfɔ́ kəkə i qó la gènjèn an?» Ó. Cagbə na tɔ́, kə wó genjen í jímaxɔ́setɔ́wó kpɔ́ xɔ́xɔ́ cagbə nə ənyuhàn na nyɔ́n lə womə. ¹²Nə wo gèn gèn jèn nyi əhó nu le xixəa kiđe wo bùbù nyi əhó nu ne jímaxɔ́setɔ́wo, nənə wó un na lòn kúkú ne wo o? ¹³Ifia un lə xónú nə jímaxɔ́setɔ́wo ne un kpɔ́t̄ i nyi jímaxɔ́səsa tɔ́wó mə d̄ed̄ dea, enú lə vivijun kə ənyi Mawu yə d̄awɔ́t̄ lə wó mə an. ¹⁴Tá mu nyɔ́n à va nyi ənyulián nə nye ɳtāa nəviwó. tà mū nyɔ́n mían xɔ́nə amədɔ́wo lə wómə. ¹⁵Đo nə inyibə wó gbəgbə la hàn xixəà gɔ́mə sese ovàa, nū kéei la jø wó ənà xɔ́wó ò, ne nannyi agbə le aməkúkúwo məà? ¹⁶Ne əku cəncen kəkələtɔ́wo ɳti kò nənə ke akumə kànkàn ca la nyi. Ne ati ye kà ɳti kɔ́, ye lɔvíwo cà ɳti la kɔ́. la kɔ́ ¹⁷Vɔ́a ne aləviwoðo hàn dé i əwó ke nyi əgbəmə ye miti wó cɔ́wó qə wo tóxó, i wo cà ədu alə lə əxó nū kə le amətia ye kə məan mə, ¹⁸Kàa wɔ́ akò lə aləviawo ɳu ò. Vɔ́a nə əle wɔ́ akɔ́a, na nyan bə ínyi əwo í hen kəawo dé ò, vɔ́a əkəwó í hen wo den. ¹⁹Á nū xɔ́ntɔ́n bə «Wo də aləviawo bə wɔ́a teñu cɔ́ un də wó tóxó» ²⁰Ínyɔ́n dódó! Càgbə wó jímaxɔ́sə tɔ́ yi wó cówō, vɔ́a wa ləbənə tɔ́ xɔ́se kà lə kàndé dekiwo jí dódó, Mawu vɔ́nɔ́n na non mə wó. ²¹Đo nə Mawu vənəmə aməwó nū an àvə wó cà nū. ²²Wɔ́ ənú nyɔ́ngbi nə na sənɔ́jun nòn Mawu mə. Đo gà deka mə àn Mawu ye xɔməfién va juif tɔ́wó ji i wo gèjèn. Vɔ́a Mawu ye nyɔ́nnnyɔ́n là và newó, nə wókpɔ́t̄ lə ye nyɔ́n dódó mə. Ávə wó cá wó ɳjú. ²³Í ne wó ɳkpɔ́t̄ lə wo jima xɔ́se mə d̄eà, wɔ́a trɔ́ xɔ́wó. Dóà Mawu lá gbə təñjún trɔ́ xɔ́wó. ²⁴Đo ne ínyi bə wó cowó lə əgbə nə mi tí ɳun, i lə xíxeamə rɔ́nrɔ́n nū wó cówō dé amí tí dódó ɳún à, nū kə ijø i wó ɳkatejun cə Juif wó nūvəen wo kəwó ò?
²⁵Đo nya ələjí o, nɔnnviwo, bə mían ənyɔ́n bəbə lə manyàn o, ne mí ɳka nyí ənu manyan tɔ́wó o. Ínyɔ́n bəbə la ye nyi Israël viwo ji tri-tri ye kpă qeka, gbɔ́xó nv jímaxó sətɔ́wo sée na d̄o mə. ²⁶Nene i wo xɔ́nə Israël sée, sigbə wo ɳrɔ́en dé. «Xɔnamətɔ́ la cō sion í la qe yakúbú lə Mawu mavɔ́n mavɔ́n mə. ²⁷Hilà ye í ka nyi əka caca lə nye kiđe wó mə ne un va cɔ́ wó nuvɔ́enwó kəwó.» ²⁸Lə Mawunyɔ́n kpàxóa. Wó nyi kətɔ́wó cagbə miantɔ́, Vɔ́a lə akpadóxóa, əcɔ́ kə wó càn Mawu à gbo, wó rən wó cagbə wó ɖaqda tɔ́. ²⁹Do Mawu ye nū nànnàn kiđe ye yóyò un dɔ́ri ò. ³⁰Đo qe càa mi bú nə Mawu o, vɔ́a ifia wo kpɔ́ adanú mə nè mi cagbə mían mə mabú ma bú tɔ́. ³¹Nənə kə Juif awo ca gbə amə mabú. Ènu kə dó comə i nyibə kə wo cɔ́ mían nuvɔ́ena v kə mí ań, wo cɔ́ wó cawo tɔ́ kəwó. ³²Đo Mawu kpadi amə mabuamə wo sée cagbə tɔ́ ne acɔ́ wo sée nuvɔ́en wó se kəwó. ³³O Mawu ye d̄akuwo sugbɔ́ sà! Ye ɳjúnú nyànnnyàm súgbɔ́. I mi kà teñun se ye nuwɔ́wɔ́wo gomə ò! ³⁴Đo me i la teñun se Mawu ye súsú wó gomə? I me i va nyi ye ɖaqjún do ne amətɔ́? ³⁵Lə fi, me i do ənú nə Mawu kpɔ́ i à tūi ne? ³⁶Ao ənú qəsiade cō gbo, tɔ́ jí, i nyi yetɔ́. Ye to i nyí dodoji cō ifia íseyí mavɔ́ mə. Acè !

Chapter 12

¹Un lè có míangbɔ̄ nɔ̄nvinyewo bɔ̄ tó Mawu ye dɔ̄nú kpɔ̄kpɔ̄ mə bə mían cɔ̄ mían ɳtiran wo sigbə vɔ̄sa lagbə kɔ̄kɔ̄ kə Mawu la xɔ̄, kə nyi subɔ̄ subɔ̄ dòdò. ²Mí ɳka sɔ̄ kiðe xixeamə nuwó ò, mí trɔ̄ kiðe mían tamə susu ye yeyewo, ccagbə ne mian nyan Mawu ye jójró. ³Í un lè nu bə cagbə amənuvəvə kə wo cɔ̄ ɳjun a tɔ̄, aməde ɳka bú súsú gangan wú ɳekià ò. Vɔ̄a wo bú susú lè ɳúnú nyannyan mə sigbənə Mawu nà wó xɔ̄se ənə. ⁴Đo mían gɔ̄tó núwo sugbɔ̄ vɔ̄a wo ɳwɔ̄nə ədo ɳeken à ò. ⁵Nənə kə mía cawo mía cawo mí nyi ntiran ɳekà le Kristo mə vɔ̄a mi í mí gbə nyi amə vówó. ⁶Mian nú nànnànwlə vovo sigbənə wó na mí amənuvəvə a ənə. Nə aməde xɔ̄ ənyun nûde ye gbɔ̄ngbɔ̄n a, na zen lè xɔ̄səamə. ⁷Nə aməde xɔ̄ ədɔ̄ wɔ̄wɔ̄ ye gbɔ̄ngbɔ̄n a na wò dɔ̄. Nə amədə xɔ̄ ənukpramə ye gbɔ̄ngbɔ̄n a na kpranú. ⁸Ne aməde xɔ̄ əgan do amə ye gbɔ̄ngbɔ̄n an nà dogan amə. Nə aməde xɔ̄ ənúnanàa gbɔ̄ngbɔ̄nan, na nàn nú. Nə amədə xɔ̄ aməkpɔ̄kpɔ̄ ye gbɔ̄ngbn an na lə bə í wò. Nə amədə xɔ̄ adɔ̄n nú kpɔ̄kpɔ̄n, na wɔ̄e kiðe víví dódó. ⁹Ganganŋjan ɳka nɔ̄n rɔ̄nrɔ̄n mə nə mí o. Mí tri ənuvɔ̄en nə mían wɔ̄ nú nyɔ̄ngbí. ¹⁰Mí rɔ̄n mían ɳekiwó nə mían bú mían dekiwó. ¹¹Mí bì qe mían dekiwo ɳjun, lə gbɔ̄n gbɔ̄n mína ne mían gbɔ̄ngbɔ̄n na riké. Nə axɔ̄tɔ̄a tɔ̄, mí wɔ̄dɔ̄ nə. ¹²Enú na vívínə mí lə kánkàn deji mə nə còmə, mí dojí lə mían tətəkpɔ̄wo mə nə mían senjuñ lə mđəxóxómə. ¹³Nə xɔ̄setɔ̄wo nú hiànwɔ̄, mían bide wo ɳún. Mí to mɔ̄n desiadéji bə mían nyi ənú nyɔ̄ngbí wɔ̄to. ¹⁴Mí yra mían kətɔ̄wo, mí ɳka kpɔ̄vi dewo ò. ¹⁵Mí konú kiðe aməkə lə vivi sesemə dəawo. Mí fàn avij kiðe aməkə lə fàn avij wó. ¹⁶Mí wɔ̄nú ɳedú kidə tamə súsú dəken an. Mí ɳka wɔ̄ akɔ̄ lə mían súsú mə ò, vɔ̄a mí xɔ̄ amə nyɔ̄ngbiwo. Mí ɳka nyi adaŋùn ɳetɔ̄ ne mían ɳtawo dekiwó ò. ¹⁷Mí ɳka wɔ̄ əvɔ̄endə aməkə lə jí əvɔ̄en nə mí ò. Mí wɔ̄ nu nyɔ̄ngbí lə aməsiamə ye əkúvímə. ¹⁸Mian ɳtawó mi ɳka do əvɔ̄en vɔ̄en tóxó ò, migbə Mawu də ne awɔ̄e kide ye xóməfiən. ¹⁹Đo wo ɳrendə bə. «Enye í do nə tóxó ne aməvɔ̄en, enye í tú ne fèn.» Axótɔ̄ í nuí. ²⁰Vɔ̄a nə fúfè lə le tɔ̄ kàtɔ̄a nèn ənú ne adú. Nə əcikomə í lə tínàn, nén əcí ne anú. Đo ne mí lə wɔ̄nə àn, anyí akàn kələ bízó í mí bɔ̄ de tá də. ²¹Enuvɔ̄en ɳka dú mían ji ò, vɔ̄a mí dú ənuvɔ̄en wɔ̄wɔ̄ji kiðe ənu nyɔ̄ngbí wɔ̄wɔ̄.

Chapter 13

¹Aməsiamə na bú ədu& ɳkənɔtɔ ganganwó do əgàn qe ɳule kə ɳcó Mawu gbɔ ò. Í əgan kə le awo, Mawu í ɖówó.
²Ye ídɔ nə aməde gbə əganwó búbúa, un wɔ qe Mawu ye sejí ò, í Mawu la do ye kójó kidewó.³Do ədu məganwo
 ənyi ənú danhen towó ò vɔa wó tunə mɔn de ənunçen wɔwɔ mí jí bə yó ɳka vɔn vɔn ne əduməganwó à? Mí búwó
 nə woà kafu mí.⁴Do ənyi Mawu ye dɔ cɔtɔ ne tɔ nyɔnnycɔn. Vɔa nə mi lə wɔ nuvçen an mían le vɔnvɔn, do ənyi
 cagbə ənuken tɔ í wó wɔ ɳusen kə wɔa sej dɔn tó ne aməan de ò. Do Mawu ye dɔwɔtɔ í nyi, í wɔne xómafiен de
 aməkə lə wɔ nuvçen an.⁵Ye í qjɔ la bui, ɳkannyí cagbə etó dɔndɔn tɔ ò vɔa cagbə mían jí tɔ.⁶Ye ídu í mí tunə takɔe.
 Do ədomə mə. Ganwó, Mawu dɔ wɔtɔ wó nyí i na le lèbè ne ənunanó tegbe.⁷Mícɔ aməsiamə ənú kə nyí ye tɔa ne:
 tákɔe ne tákɔetɔ, əmɔnjiho ne aməkətɔ ínyí mɔnjí nóà, vɔnvɔn ne aməkə wó do la vɔnvɔn ne àn, búbú ne aməkə
 wó la búa.⁸Mí ɳka dó nyɔn kiðe aməe ò, mirɔn mían dəkiwó. Do aməkə rɔn xrɔà wɔ də əseji⁹Do «Do ɳkawɔ
 mantélé ò, ɳkà wúamə ò, ɳkà fiffí o, aməbu ye nu ɳkà jrówo ò.» Í ne əse buwo gbe lea wo lewó de ənyɔn núnu íla
 mə «À rɔn nɔnvio sigbə wò ɳta ənà.»¹⁰Rɔnrɔn ɳqenə ɳqena abí amə xrɔ ɳún ò. Rɔnrɔn í nyi əseaji wòwò.¹¹Cagbə
 natɔa, mí ɳnyan gamə, bə gaməan sún ne mían nyɔn có arɔn mə ò. Do mían nuwɔwɔ tóxó qódó tebɔ wú ɣeca kə
 mí xose akàakà à.¹²Izan do sugbɔ í ənjún tebɔ kòkà. Míàn wrɔnbə zúbruma nuwo wòwò nə mían cɔ kəkre ye gawú
 dó.¹³Mí zɔn azɔnrí dódó sigbə ɳkəkəmə enə. ɳka sigbə əgbəməranwo nu wɔwɔ ənə ò nɔmi àhànúnú əne ò. Í mí
 ɳka zɔn lə əsələ ranmə vɔen nucú nɔmí nyɔrú tɔ mə kiðe ajre wɔwɔ mə o.¹⁴Vɔa mi dɔ mían xɔnamɔtɔ Yesu Kristo
 sigbə awú ənə, í mí ka nɔn ɳtiran mə ne ye jijíwo ò.

Chapter 14

¹Mí xo aməkə ye xəse gbəjò nə mi ɳka qó kójó kiđe ò. ²Amə dəkà wə xəse de bə ye xəse gbəjò ya bə amanuwó qede í ye adú. ³Nə aməkə lə dû nuwo sée ɳka kó aməkə unle du wo see ò. Í aməkə unle dû nuwó séea ɳka qó kójó kiđe aməkə le du wó sée ò. Do Mawu x̄e. ⁴Mé wɔà nyi ilə dɔn nyɔn kiđe aməke le wɔdɔ ne aməbu? Nə í nɔntɔ nɔn mí əgɛjɛn an əkan ye xótɔ. Vɔà à nɔntɔ də ye fɔjí dó Mawu la dó ɳusen in. ⁵Amə denə vəvə ɳkəkə qewó sewú qewó gbɔxó aməbu ya cɔne əhó xɔxɔ deken nə ɳkəkə wo sée. Aməsiamə na kan de dekiaji lə ye súsúmə. ⁶Aməkə kpɔ ɳkəkə, kpɔe nə Mawu í aməke dû nû, dûí nə axətɔ do əkafú Mawu. Aməkə gbə ənú dûdú, əgbə ənú madú nə axoto, ye cà kafú Mawu. ⁷Do aməde ələ ne dekià ò, i aməde ɳukakú nə dekià ò. ⁸Do nə mí lə agbəa, mí lə agbə nə mian xɔnamətɔ í ne mí gbə kú a, mí kú nèn. Nə mí lagbə nɔmí nə mí kú, mí nyio ye tɔ. ⁹Do cagbə na tɔ í Kristo kú í gbə fɔn có aməkúkúwo mə, cagbə nə anyí axótɔ de amə legbə kiđe aməkúkúwo ji. ¹⁰Vɔa əwó ɳukə ijɔ í əle klasi nɔnvio? Əwó, nu keyi jɔ í əle de nuvio devó? Do núan wo see, Mawu ye kojó dódó jetə kpɔmí. ¹¹Do wó ɳrɔen de bə «Ekró desiađe lajà dəsiadə lajə də tí kəmə, i ađe desiade la kafú Mawu» ¹²Do aməsiamə la na akɔnta Mawu lə ye nūwɔwɔwo ɳun. ¹³Ye ídɔ mì ɳka lə qo kójó nə mian ɖekiwó. Vɔa mian nu bə le, aməde ɳkanyi ənukínu nɔmí í do fenca nə nɔnviaò. ¹⁴Un nyan í un kandejí lə axótɔ Yesu mə bə, ənu qe ɳxódu lə dekia sí ò, nə ənyi aməkə cɔ ənú yo duxó, ye í xódú ne. ¹⁵Nə ínyi cagbə ənudúdú tɔ í wo jígə nə nɔnviwoa, à nyi bə un gbə lə zɔn lə rɔnrɔn mə ó. ɳkà danhan aməde ke Yesu kú de ta nə cagbə tɔ nududutɔ ò. ¹⁶Mí ɳka na bə mian nu nyɔ ɳyɔngbí wɔwɔ naqì kókóe ne aməwo ò. ¹⁷Do Mawu ye fiadúxó í nyi ənudúdú nɔmí əci núnú ò, vɔa cɔcɔkə, ɳtifafa kiđe vivisəsə lə gbɔngbɔn kɔkɔmə í. ¹⁸Do aməkə lə wɔ nə Kristo ənəan nyɔn nə Mawu ye aməwocawo jinə. ¹⁹Mí na míawɔ ənu kə la hen ɳtifafa gaà kiđe ənu kə la jrâ aməsiamə doâ. ²⁰Mí ɳka danhen Mawu dɔ cagbə nudúdú tɔ ò. Do ənú dəside dû, vɔa anyɔnɔnjú nə aməkə lə duñà, í la va nyui aməkónú nen. ²¹Enyòn bə wóa dú ran, nɔnmí wóa nú àhà nɔmí ənubú kə mə əgə jijí lə nə nɔnviwo ò. ²²Xəse nawó kə lə asiwó à, nanɔn wó kiđe Mawu ye don doŋ mə. Wɔa jrà aməkə wɔnə ənú nyɔngbí. ²³Aməkə le xo nu kpɔ gbɔxó í duí a wɔa nu bə əjeagò, do hína ɳcó xɔsemə ò, í ənu desiadə kə ɳcó xɔseməan, ənuvɔen í.

Chapter 15

¹Ifià kə mi sən ɳun an, mí sən ɳun an, mí do kpədə amə senjun wo ɳun, mí ɳkà lə kafuú mían dəkiwo, ò.

²Aməsiamə na kafú nəvia nə ənukə nyɔnan, í seŋ do nusen en!³Do Kristo un dó dekià de əjí o; Vɔà kə wó ɳrɔen de bə «Aməkə lé zuawó zú ganganwó jə éjinye.⁴Do ənukə wó ɳrɔnde qecàa wó ɳren de nə mían nu kpràamə, cagbə nə to ji dódó kide ɳrɔnrɔran wó ɳusen dódómə, mían kandəjí.⁵Ifià, kə ji dódó kide əzàn dodo ye Mawu bə mían wɔ susu dekenan de lə mían dekiwo mə sigbə ne Yesu Kristo nuí.⁶Nə kidə súsú dəken àn ənú dəkenan, mían tejun do Mawu deji kide mían xɔnamtɔ Yesu Kristo.⁷Mí xɔ mían dəkíwo sigbənə Kristo xɔ mí əna, nə Mawu ye qododəjí.⁸Nə jímaxcsə tówó ca nado Mawu dejí cagbə ye dənnú kpɔkpɔtɔ. Wó ɳren de bə:⁹«Mà kàfú tɔ ɳkò le jímaxcsə tówó mə, í jí kàfú-kàfú ha nə tɔ ɳkò.¹⁰Wó gbə ɳren de bə: «Enú na vívínəmi mían jímaxcsə tówó kide mían dükɔn.»¹¹Mi gbə «kàfú axɔtɔ mían jímaxcsə tówó, axótɔ kə dükɔnwo desí à.»¹²Esaïe gbə nu bə: «Jíjimə dəka la dó có Jessé mə í la dú gàn nə jímaxcsə tówó í jímaxcsətɔwó la kàn dejí.»¹³Nə kankandejí Mawu na mí vívísəsə kiđe ɳutifafa, ne mían kankandejí na súgbò le gbɔngbɔn kɔkɔ ye ɳusen mə.¹⁴Nye ɳta ca un kandé mían jí lə ənú kə kanmían mə, nɔn vinyewo. Un kandéji ənú dódó, ənú nyan. Nyan dɔ mían mə de, í sɔgbə de í la xónú nə miandekiwó.¹⁵Ifià ɳla wrɔn nu nəmí kiđe jídódó bə. Sèjun dówún ənu dówó ənu dówó nə mi, cagbə ənu kə Mawu nàn unàntɔ.¹⁶Enú nan nan í nyi bə ənyi ələ wɔdɔ kiđe Yesu-Kristo í wó dɔ un dɔda jímaxcsətɔwó gbɔ, bə ma nú Mawu nyɔn. Un do la wɔe nə jímaxcsətɔwó nú nan nan wɔa xɔwó, ne gbɔngbɔn kɔkɔ.¹⁷Nənə kə, tñj dódó dəjí lə Yesu-Kristo kide Mawu ye núwó mə.¹⁸Do nye ɳka dójì íwrɔn ənuude kə Kristo un núnə un ò, ne ava hən jímaxcsətɔwó mə mabúbú va ò.¹⁹Enú kə ənyɔn nú-nú kə ye dɔwɔwɔ wo& wɔ í, desi wo ɳusen, ənú nyɔngbiwó to gbɔngbɔn kɔkɔ mə. Enú nan lè de có Jerusalem, kide ədú kə xíxrađeawo kəkə íseyi illyrie, un tejun mà Kristo ənyɔn.²⁰Nənə í tñj jíjí nyi bə ma kàkà Mawu nyɔn, vɔa ənyi fí wo qesi Kristo ye ɳkɔ də ləà ò, ne nye ɳka và mà de aməbu ye gɔmə dokpɔ jí ò.²¹Kə wó wrɔen de bə: «Aməkəwó wo ənu ye yɔn dəken nəawo ò la kpɔa, í aməkə ɳseawo ò la sə gɔmə.»²²Ye ído í wó túmɔn un sɔgbɔ bə ma va mían gbɔ.²³Ifià à tñj tóxó dəken ɳgbələ ədú hina wó mə ò í jibə ma va mian gban ədíndí.²⁴Nə un va yí Espagne, an un jibə ma kpɔ mì va yikɔ, nə mían dɔŋjun, nə kə un nyí mían xrɔ nə ɳkəkə dqó à.²⁵Vɔà ifià un yí kɔ Jerusalem í la va wɔdɔ nə xɔsətɔwó.²⁶Do vívísəsə gàngàn ínyi nə Macédoine kide achaietɔwo bə wɔa jɔnú nə wa mɔnnɔnwó kə lə Jerusalem ye xɔsetɔ mɔan wó.²⁷En, vívísəsə gàngàn í, lə nyɔn dódó mə bə na trɔ jra wó dó. Do nə jímaxcsətɔwo ca kpɔ mɔnnu lə gbɔn gbɔn mə núwo mə an, dó wo qo la wɔ do kide wo le ɳtiran nuwo mə cà.²⁸Ifià nə un wɔ hína jrɔà, í kandə əkuku cencen hína jí nə woà, ma tó mían gbɔ nə un vayikɔ Espane.²⁹Un nyabà, nə un va mían gbɔà, ma dɔ kiđe gbɔngbɔn kɔkɔ lə Kristo ye yayra mə.³⁰Ifià, nɔníwo un jí có míangbɔ tó axótó Yesu Kristo kide ye rɔnrɔn əgbɔn gbɔ í seŋu wɔ ahúa kiđe un lə tñj dexóxónə Mawu mə.³¹Mí xódè bə ma dó lə ma dó lə amə mabutɔ kə lə yudea, í tñj dɔ le Jerusalem an, xɔsetɔwo na xɔe.³²Mí xóde bə ma tejun va míagbɔ kide jíjɔ kpɔkpɔ kide Mawu ye jíjí í nə ma kpɔ gbɔn gbɔn lə mian gbɔ.³³Nə Mawu ye ɳutifafa na nɔn mían wó séé jí. Acè.

Chapter 16

¹Ún lə disa phoeb&, mian nɔ̄nvi nyɔ̄nrú kə wóñàdò lè cenchrées ²ye qəxóxà mə, nə mian tejuñ xɔ̄e lə áxótɔ̄à mə. Mí wɔ̄e sīgbə amə kɔ̄kɔ̄wo ənə, nə mian kpádejún lə ənú qésiàde kə í biɔ̄ có míagbɔ̄ mə. Ðó ətrotzú kpádejúnntó nə nye kide míawo sée. ³Mí cí Priscille kide Aquilas, tiŋ dɔ̄wɔ̄wɔ̄ xrɔ̄wó le Yesu-Kristo mə, ⁴Kə cɔ̄ wó dekiwó sáavɔ̄ qé tiŋ t̄. Un lə dà akp̄e nə wó, vɔ̄a ənyi nə nye qeke ò, vɔ̄a ne jímaxsé t̄wo qexóhà wó sée. ⁵Mí cí qexóha kə lə wó xómə àn mí cí Epaïnete tiŋ rɔ̄rɔ̄nt̄, ka nyi Kristo ye kú cèncèn lə Asia. ⁶Mí cí Maria kə wɔ̄dɔ̄ sənɔ̄nú-sənɔ̄nú nə mí. ⁷Mí cí Andonicus kide Junias, tiŋ jítɔ̄wó kide tiŋ xrɔ̄wó lə ayadudu mə. Wó lə vəvədə lə Mawu ye mədədɔ̄wo mə kə lə kristo mə de jənk̄an wó. ⁸Mí cí Amplias tiŋ rɔ̄nrɔ̄nt̄ lə àxótɔ̄ mə. ⁹Mí cí Urlain aməkə wónə də kide mí lə Kristo mə, kidə stachus tiŋ rɔ̄nrɔ̄nt̄. Mí cí, Apellées Kristo ye kandeji t̄. ¹⁰Mí cí aməkə lə Aristobule ye xomə awo. ¹¹Mí cí Herodion tiin jít̄. Mí cí amə kə nyi Narcisse ye xómət̄, kə lə axótɔ̄ mə an àwó. ¹²Mí cí Tryphène kide tryphose, k l wɔ̄dɔ̄ vəvədə lə axótɔ̄məàn, mí cí Perside rɔ̄nrɔ̄nt̄ nyɔ̄nnú kə wɔ̄dɔ̄ súgbɔ̄ lə axotɔ̄mə àn, ¹³Mí ci Rufus: amə cancan lə axotoma kide ye nànà kə nyi nye ca tɔ̄. ¹⁴Mi ci Asynrite; Phlegean; Hermes, Patrobas, Hermas kide nɔ̄nvi kə lə wó ḡbəawó. ¹⁵Mí cí Philologue kide Juli, Nérée kide nɔ̄nvia nyɔ̄hrú, kide olymp, kide amk̄oko kl wó ḡb̄o de wo sée. ¹⁶Mí cí mian dekiwo kide vívídodo kɔ̄kɔ̄. Mawu ye dexóxà wó see címí. ¹⁷Ifià un jib̄, nɔ̄nviwó, mian bú tamə có amə. Kə lə hēn māmà kide gen gen kə có nə ənukə wó ηkpramián wó ò ηú. Mí tr̄ lə wó yómə. ¹⁸Ðo amənawó nlə wɔ̄ də nə Kristo mian xót̄ ò, vɔ̄a nə wó ηtawó xódò. Í p̄e ənyɔ̄n vívíwo núnúmə àn wɔ̄a br̄e əjí manyandè wó. ¹⁹Ðo mian búbú ye kpádejú d̄q xixeeamm̄ sée. Ênú lə vívíin de mian ηú, vɔ̄a un jib̄ mian nyi amə nyan ηúnú lə ənú nyɔ̄ngbi mə, í amə mān nyan ηúnú lə nuv̄en mə. ²⁰Lə mādiíín mə Mawu áfànnýàn satana lə mian fɔ̄tíwómə. Nə axótɔ̄ Yesu-Kristo ye amənuvə va na nɔ̄n mian jí. ²¹Timothée tiin xr̄ò lə dɔ̄mə, ci mí í Lucius, Jason kide sosipater, tiin jítɔ̄wó cí mí. ²²Ênye Tertius kə lə wr̄on wema làa, un lə címí lə axótɔ̄ à mə. ²³Gaius tiin xót̄ kide Mawu ye dexóhàa see xot̄, lə cí mí. Eraste ədú gàngàn hójíkp̄o^t̄, ci mí kide nɔ̄nvia Quartus. ²⁴Nə mian xót̄ Yesu Kristo ye amənuvəvə nan nɔ̄n miawó sée jí! Acè! ²⁵Ífia nə aməkə səgbə de bə ye ana bə mian kpr̄o tiin nyɔ̄n nyɔ̄ndji an dò, í la d̄q ḡbəfan Yesu-Kristo ye amrímànu kə wo soju wr̄a de ye tóxó díindín. ²⁶Vɔ̄a wó sənɔ̄n disa iwó qewó di sa t̄ ənyɔ̄n nûde yá wr̄onwr̄on, to Mawu mav̄. Mav̄ yə səwó nə jímàxset̄wó xɔ̄sea búbú. ²⁷Nə Mawu ηúnú nyant̄ gàngàn to Yesu Kristo ji, dódó dəjí nan nyi yət̄ tegb̄e. Acè.

1 Corinthians

Chapter 1

¹Ênye Pòlù aməkə wóyò to Mawu yə mānúvəvə mə, bə mává zun Yesu Kristo ye mədədɔ̄ka kiq̄e nɔ̄nvi sostene i lə η rɔ̄n wemá ilá. ²Mi lə ηren qidá korinto haməa kiq̄e amə kənjú wo kɔ̄ i wó lə dóha kiq̄e yesu kristoa wo. wó yò mi kiq̄e aməkə lə súbò miáxót̄ Yesu kristoà wo có à fisiasi fiá nə wá ka miánjú. Yesu inyi miawó see xót̄. ³Mawu mia məgán kiq̄e àxót̄ Yesu kristo nà və miánu nə fáfá nàvá miá ji. ⁴Ñdénà àkp̄e nə Mawu gásíágámə də mianta bə ató Yesu kristo ji ivè mianu. ⁵Ýyrà mi kiq̄e nuxò kiq̄e ηununyányá lə enú dəsiádə mə. ⁶Sigbəna mi lə qə kúnu nə kristoá cá dökə lə mia mə. ⁷Kekə, kə mi lə nɔ̄ntə kp̄o gamə kə Yesu kristo doa gbɔ̄ngbɔ̄n mə yayrá qəsiadə sun miasí xóxó. ⁸Ýəntá lá kpr̄onmi, duxo dəkén ηná nɔ̄n mianjú lə kojò dóngbəa o. ⁹Mawu aməkə yò bə miavá dóha kiq̄e ye viye mia xót̄ Yesu kristo à ənúdodów̄t̄. ¹⁰Nəvíwó , ηlə dó ηusén mi lə mia xót̄ Yesu kristo ye ηk̄o mə , bə enu násə nə mi, mámán ηka nə mian mə o. Mawu qəka lə enu qəsiadə mə. ¹¹Dóbè kloétjwò núnj bá mi lə wɔ̄nyɔ̄n. ¹²Í fia, ηjib̄e má kɔ̄ nū qəká mə nə << aməkə nū nə bə, nyānlə Pòlú ji>> àlò << a pollo ji>> àlò << ji>> áló << Yesu ji>> áwó . ¹²Kristoá mān də toxò vòv̄oq̄e ià ? Pòlù iwò kran də àtiñjú də miata à lò ye ηk̄o məi wo lə Mawu ci nə mi lə? ¹⁴Ñdē àkp̄e nə Mawu qob̄e tóvó nə krispus kiq̄e Gaiusa nyən ḡb̄e lə Mawici námədə lə mian mə o. ¹⁵Cágbə nə amədə ηkává nū bə wódə cita nəyə lə tiŋ ηk̄o mə o. ¹⁶Ñlə Mawici nə stefánas ye xómə see. nyə ηká dəjí bə ηgb̄e dəcita ná mə d̄o o. ¹⁷Dob̄e kristo ηdoj qidá b̄e navá lə Mawu ci na mɔ̄nwò o əbə māvà qə ḡb̄fán ənyɔ̄nyɔ̄éan v̄à ηnyi lə àgb̄et̄vi ye susúnu a dob̄e nə iny i ensa awɔ̄d̄e sigbəmə ηusén kiq̄e kp̄ənk̄p̄ənm̄ qəkin ηlə kristo ye tisògáá ηú ənəo. ¹⁸Aməkə lə cr̄àwò b̄e áb̄o nyɔ̄n i nyi ḡb̄fañ kə ηlə qə cò átisogáñua vóá Mawu yə ηusén i inyi nə aməkə wo xɔ̄ dágb̄á wo. ¹⁹Wo ηr̄on də Mawu nyɔ̄a mə qé b̄e. Máá i ηununyát̄ ye ηununyányá lá cr̄on , i māà xɔ̄ migɔ̄mə sət̄ ye nūgɔ̄mə səsə lə si. ²⁰Ñununyát̄ à qə? xixə mə ye q̄ika dot̄já qə? Mawu ηtr̄ àgb̄et̄ viwó ηunú nyányaa zún xrojɔ̄jɔ̄? ²¹Kə xixà t̄ yéntá ye ηunú nyányá ji ilə ηr̄onb̄e Mawu à ejr̄o Mawu b̄e ná c̄ò ab̄o nyɔ̄n kə milə qə ḡb̄fan qə aməkə xɔ̄ ji sə a wo. ²²Dóbè yudatjwò ji nə nukunuwó grékiwo na lə jí ηunú nyá nyá. ²³Miawó yá mi lə qəgb̄fán Yesu kristo kə wókrán də àtiñuá, átisogá nyi afɔ̄krənù nə yùdàtjwò i nyi enyɔ̄fufuru lə grékiwó ḡb̄. ²⁴V̄ò à

aməkə Mawu canwóá, ətəŋ nyi yúda wó à lò gréki wó kristo inyi Mawu ye ɣununyanya kiqə yə ɣusən nə wó.

²⁵Dobè Mawu ye cukujəjə nyɔ̄nwú àgbətəviwó ɣunú nyányá , i ye gbɔ̄jɔ̄gbɔ̄ jo sənŋú wu aməgbətəwò.²⁶Nɔ̄viwó mi kpò miáwó kə wó yɔ̄áwó! lə xixəamə yə nùkpɔ̄kpɔ̄ nuá, ɣununyatəwò ɣùgbɔ̄ lə miámə o, húsəntəwo ɣle miámə o i nənə kéí amə sùgbɔ̄ tə miámə kə ɣco búbú həneu o.²⁷Mawu cò nə enù kə qì xronɔ̄nú lə xixeaməawó sàŋ dó nə ɣkpə ɣununyá tò wó i cán nə enú kə gbɔ̄jɔ̄áwó səŋ dó nə ɣkpə ɣusəntəwò.²⁸Səŋ yijià; enúkə ɣdi ɣqđə o alɔ̄ wó ɣbunə də ɣəken ji oa, yə Mawu cán nə. əcàn nə enú ma nə kpɔ̄wó i na sà ɣəri enú xóxó tòwò.²⁹Mawu wɔ̄ nə ənə cagbə nə amədə ɣkava lə ká atábú lə ɣko nen o.³⁰Mauria kà iná mitrɔ̄zun ɣəká kiqə kristo Yesu. Mawu ná kristo trɔ̄ zun miá ɣununyányá . Etó ji i dó kojó nə mi i kɔ̄ miaŋu. Mawu tó kristo ji i xɔ̄ mi də àgbè.³¹Ye idə i wó ɣrɔ̄n də Mawu nyɔ̄an mə bə nə amədə bə ye akɔ̄ yə ɣəkiyéa nácò áxótɔ̄á kò ɣəkia.

Chapter 2

¹Nɔn vió kə ñ va mi an gbɔ́ á, nyɛ va kidə ənyɔn kə a wɔdɔ də amə ji nɔn mi suru kə ñ lə nù Mawu yé nyɔn dodó kə wó wrade á wó . ²Cagbə nyan njji bə ma nyan ənyɔn də có mian gbɔ́ gakə mə kə ñlè mian mə o mian qə Yesu kristo kə wó kán də aticoga un ji lə mə.³Ñlə mi an mə kidə vɔn vɔn , ran mə tútú kidə ran mə xoxo wó . ⁴Tiŋ nyɔn wó kidə tiŋ nyɔn kaká wó ñ hən nyɔn kadəji wo sùgbɔ́ o vɔa ələgbɔngbɔn kɔkɔ yé nú wàwà wò mə kidə ñsən. ⁵Cagbə mian xɔsə ñca ci amə gbətɔ́ yé suru ji o, vɔa lə Mawu yé ñsən mə. ⁶Mi lè xónú lə amə cincin mə kidə sùrù vɔa mi ñ lə xó nú có xixəamə yə súsú ñ o kə xixəa mə yé mə kprɔtɔ́ wó lə vá la yi. ⁷Vɔa mi lə nù Mawu yé suru lə Mawu yé dodó kə wráde a mə suru ñnan kə wra dé á , Mawu ya nyi də xoxo nə mi an amənuvəvə mə.⁸Aməkpɔtɔ́ wó qə kən ñjəsi suru ñran o, cagbə nə wó jəsi lə gaxoxo ñ nan mə an, wo ñ nán ròn i kán yəhawa lə amənuvəvə mə o. ⁹Vɔa sigbə wò ñrɔn de á : << Ënú kə wo ñkuvi ñkpɔ́ o, ətó qə ñsé o amə qə hən ñ susui ənu kə wó Mawu qóqé nə amə ké ròn an wó>>¹⁰Mawu nú nyɔn la wó dé xóxó co gbɔngbɔn mə. cagbə gbɔn gbɔn kɔkɔ yá kpɔ́ nə ənù lá wó qé xóxó kəkə i sən yi Mawu mə . ¹¹Mén i nyan ənú kə lə amə qə yè ta mə i sən zən lə gbɔn gbɔn un? ! ta qó áá , amə qə ñjə si Mawu mə o i sè ñ zən lə Mawu gbɔngbɔn un o.¹²Mi ñ xɔ xixé la yé gbɔngbɔn vɔa gbɔngbɔn kə co Mawu mə an gbɔxɔ nə mi án kpɔ́ àfənú kə wó Mawu nan mi an wó. ¹³Mi xónə nú có ənu lá wó lə nyɔn núnú kə amə cincin wò ñká təŋ kpra mə o vɔa gbɔn gbɔn. kɔkɔ lə kprá mi gbɔngbɔn kɔkɔ lə qə gbɔngbɔn. Amə kə gbɔngbɔn kɔkɔ ñle mə an, ñka təŋ xɔ ənuqə co Mawu yə gbɔngbɔn ə o cagbə ədɔ́ ii nyin nən. ñka ñka təŋ jəsi wó cagbə gbɔngbɔn mə i wó do nə jəsi wó lə.¹⁴Amə kə gbɔngbɔn kɔkɔ ñle mə an, ñka təŋ xɔ ənuqə có Mawu yə gbɔngbɔn mə o cagbə ədɔ́ ii nyin nən. ñka təŋ jəsi wó cagbə gbɔngbɔn mə i wo do nə jəsi wó lə. ¹⁵Amə kə gbɔngbɔn kɔkɔ lə mə an kpɔ́ nə ənu wó vɔ a ñka təŋ qə amə bù wò kojo o. << ¹⁶Cagbə mén i á təŋ nyan yəhowa súsú i a kpra mi ?>> vɔ a mi qó kristo yé súsú.

Chapter 3

¹Nɔ̄niwó, nyən ŋka təŋ xonú nənmi sigbənən gbɔgbɔmən mənwó énəwó, vɔ̄a sigbé nən ŋtiranməntɔwó énən, sigbé evi yáyéwó enən lə Yesú mən. ²Ɲ nyi mi kidá anɔnci, ŋ nyi kidé eran ó, va nən ifia mi ŋ sɔgbé ó. ³Đobé migbá kpɔtɔ lə ŋtiran mən, qobé ləfi ɛnjuhan kidá ajré lé mian mən lā à, mi ŋ lā nɔn agbá lá ŋtiranmən i lá zɔndá amən yé ləwó jià ? ⁴Nən aməndé nu bá: «ŋ lā Paulú ji» i amən bú nū bá: «ŋ lā Appolos ji», mi ŋ lā nɔn agbá ŋtiran mən àn ? ⁵Mən i nyi Appolos ? mən i nyi Paulú ? Edɔcɔviwó ká Axotɔ dá edɔ asi nən, i tó wó jià mi xɔsə. ⁶N dónú, Appolos wú écí nən, vɔ̄a Mawu ne cincin. ⁷Ká i lá nén an, ŋ nyi amən ká donú amən ká wúcí, i nyi ɛnúdá ó. Và Mawú i nan nən cíncín enú. ⁸I fià à amən ké donú kidé amən ké wúcí à à, wó nyi ɖəkà, i amənsiamən là xɔ fentu nən yé dɔ ké i wà. ⁹Đobé mi bɔ́ lə wɔ́ Mawú dɔ́ yí. Mawú yé hó i mi nyí, Mawú yé xɔmən mən nū wó mi nyi. ¹⁰Mawu yé amənuvevə ká wo nanŋ sigbá exɔmentɔ já Adan, ŋ qokpè gú i amənbu mən exɔ déjí. ¹¹Đobé aməndəkən ŋ katəŋ gbə dó ɛkpən bu egú sigbá ɛkpé ká wó dó gú, yé i nyi Yesú Kristó. ¹²I fià à nə aməndé cɔ sika kpé men exɔ dé ɛkpé ká wó dō gúa jià, kidé klosalo, ɛkpé xɔhówó, egbawó, atiwó, eran miwó alo kidé abaya á, ¹³Yé dɔwɔwɔ là zá, qobé ŋkéká yé kandá la nan à zá. qobé ezó la səŋ zá. ezó la disà enú ká aməsiamà wɔ. ¹⁴Nən enú kə aməndé wɔà kpɔtɔdá à xɔ yé fentú. ¹⁵Uɔ̄a nən aməndá yé dɔ bizo à, à gú, vɔ̄a aən àn ŋtà la kpɔ ɖádá, sigbá wó dá ló zomən enón. ¹⁶Mi ŋ nyàn bá Mawú yé ɖéxoxɔ i mi nyians i Mawú yé gbɔgbɔ lá mian men an ? ¹⁷Nə aməndé gban Mawú yé ɖéxoxɔa, Mawú là gban yá ca, qobé Mawú yá ɖéxoxɔ lá kɔkoá i miawó ca milé kɔkoá. ¹⁸Miŋ kà brá mian ɖékiwó ó. Nən mian mən tɔ́ dá bui bə yé já ŋjununyàn lá xixé là mən an, nan trɔ́ zù «ŋjúnú manyàntɔ» nən avà trɔ́ ŋjunu nyantɔ. ¹⁹qobé xixé i là mən yá ŋjúnú nyanyan nyi cükú lá Mawú gbɔ. Đobé wo hrɔenḍé bá: «Lé wó yéjéjé mən wó ŋ tá dənən dəsí ŋjunu nyantɔ ó» ²⁰Sə kpé à: «Axotɔ nyan bá ŋjùnu nyantɔwo qan ɖədá ŋ dótà ó». ²¹Ká í lá nən àn, ŋ já bá wa dō amən ɖəki dá éjí ó ! qobé enúnwó séé nyi miantɔ, ²²Nən i nyi Paulú aló Appolos, aló Sefas, aló xixéamán, aló agbá, alo ekú, aló egba yá nū lédəwó, aló enu kələ va là wó. Miantɔ i nyi enuanwó séé, ²³I mi nyi Kristotɔ i Kristó nyi Mawuto.

Chapter 4

¹Nəná yū jə bé wó bu mí sigbə Kristo súbówó kə wó cō Mawú ényɔ wáwrá dá àsí né bé mian kpó əjí, yé nyɔ kələ nyí ənyo dodóá. ²Ęjə bá ənúwó jíkpótá nányín amə nyònŋgbín kəjí wóá kándíá. ³Lə tinyə kpáxó á ɳdàfuńy bé mian wó àló aməbú lə mian domə ná dó kojó ɳ ò. ⁴Yáyídó yí miŋká dó kojó amə dékín gbò hó gámà nà vā ò, miŋkádó kojò amədékín gbòxó Áxótó Yéésù nà ráò. ⁵Ádə ənú dèsiàdə kələ èzubrumə vá kandág'bán ɳkɔ, ənu wrawradèsíàdə kə cō əjím̄ súsúwo gbó sééá də gbagbangba. Í aməsiáma áxɔ yéto góma cō Mawú gbó. ⁶Noviwó ɳcó nyəki&də Ápólò nyɔn ísáñ na& kpòdáñy bé ná wɔmi nyɔgbi ná mián kpráanú cō mián gbó "miŋká yinjkɔ káká yigbə fí nyí ríxoá ò. Yí wó wran déá ò." Bé amə dəkin ɳnává lə cō dəə kia dəəjí lə wó noviwó domə ò. ⁷Enúkədáá meé lə kpó vòvòtótó lə wó amə ámèvèà mə sáéé mà? Núkəè yi su mian sí yí ɳnyí ɳfénuyí ò? né mixɔe àfə àfēá núkəéyikɔ yí mian lə kpó mian déniwó sigbə miŋxɔe ɳfəàfá əná ò. ⁸Enúdèsíàdə kə miləjíá su mian sivɔà! mitròzu ənúncamə sitó vɔà! Í mitɔ əfiçdudu àn. Ányón bá mian cá mián dú fiç kíqá mi. ⁹ɳlə súsúi bə Mawú yó mí vá sigbə amədódó kewó nyí amə kpɔtikpotia kídá aməkə wócò kífiç ná yí wókprɔe yìkɔ wùwù gbə. Lə aməwónŋkumə əná mitròzu ənúkpókpó ná xixéamə kídqə ɳedótowó kídqə aməgbág'bə wo. ¹⁰Míròzu númanyátowó lə Kristòta. Mianwó yá ɳunúnyátó lə kristo mə yí minyín. Mí gbójó vòà mianwó mikpó ɳúsán bùbù lə mian ɳú míánwó yá míjlo dàkó mə ò. ¹¹Káká váná gàxòxò lá ɳfia dèà fifé kidé cikomə dé; mí dó ná awugánŋgan déo awugbálə dəkáwó dèdàyi mi dónon wó xonə mi yàkàyàkà míndó ɳfídədē í ayíò àxó cá ɳlə mián sí ò. ¹²Miwanə ədəo sinsin kídqə mián ɳtawó lo; ná aməwó zumián mian wó mí yráná né wó tín míanyómə an mí ja nən àgbàgbà yí drónε. ¹³Né wó zumián míjí ná ənyɔen nəwó mítròzu ənú mađinú né xixéá bá sindé ɳgba. ¹⁴Nyəjí lə wran ənúná mi bá má sénj dō ɳukpən mi ò. Vòà bá má sénj kprámi ənú yí. Í sej̄ jramidó sigbə èvinyø rɔnrɔn tówó əná. ¹⁵Ná midó núkprámətowó sigbə amə sáki áməwó ənáca lə Kristo məan Đàdà sùgbo ɳlə míaän sí ò. Enúkədáá ənyədáki, dàdàyi nyín dàdà kə mi lə Kristo Yéésù tó ənyɔnyɔiéta. ¹⁶Yáyídóyín]ə kprámi bá mián tó tín fjtóhó. ¹⁷Yáyídóyí ɳdó timótè, tín rɔnrɔntó kídqə jɔjđétó ərinyən lə Axótó mə. Ádón tiín ná ɳkprámi vayiawó lə Kristò məá sigbə ná ənúkə kprákprálə afisíàfí lə hamə áwó mə. ¹⁸Amədòó lə kówódákìwó glòjò sigbəná nyənjgbə gbənə mian gbó əná. ¹⁹Màa vá mian gbó lə madinŋdin mə, ná Áxótó dəmón án. Nyəáñkà dəsi wó nuxó gàngánŋgán tɔ kəwó núnəa dèdə ò vòà gbə kpó wó ɳsín cá. ²⁰Enúkədáá Mawú é fiç duxó ɳlə ənuxómə dèdə ò vòà lə ɳusin mə cá. ²¹Nú kəé mi lə jí? əjəbá mává mian gbó kídá àtixoaməàn àló rɔnrɔn lə gbɔngbɔn dàkà mə kídqə dòməfàà məà?

Chapter 5

¹Mí sə bə dəndən májə májə lə mian mə de. Ènú nan mɔnkí kə ɳuxalə vodú subɔtɔwo gbə o. Mí sə bə amə dətō lə miánmə í dənnə kídə yə məgán si. ²Í mi lə yígó! mián mə lá bútamə kpɔ́ í é? Amə kə lə wɔ́ nénénú an wo dó lá déejí lə mián mə. ³Do kə ɳú cō lə miángbɔ́ lə ɳútíran mə vɔá í lede kidə mi lə gbɔngbɔn an, ɳú dó kójó nə amənan sigbə bə ɳú lə mián gbɔdə ənə. ⁴Nə mí bɔdə lə axótɔ Yesú ɳkɔmə, í tiŋ gbɔngbɔn lede kidə mí tó áxótɔ Yesú yə ɳusen mə. Ún dó kójó nə amənan vɔ. ⁵Nú wɔna í sənjú cō amə nan dasí nə Sátaná nə wa danhen yə ɳutiran nə yə kpɔní nan kpɔ́ dədə lə áxotɔ yə ɳkákə jí. ⁶Mian dəki dódodájí ɳú nyɔn o. Mi nyən bə ənú húan húan tikə cùkuví dəka sún bə wa seŋjú húan əwə xóxóá séé á é? ⁷Mí krɔ́ mian dəkiwo lə ənú huan huan tikə dəcá tɔá mə, nə mian nyi ənú yéyé dó mí trɔ́ zún kpɔnɔn mahúan mahúan. Do Kristó mian didi lə amənjú zan yə kete kete viá, wo sənú sáavɔ. ⁸Mi nan mián dù ázan ɳunyí kidə atikə vɔen dəcátɔ. Vɔa kidə kpɔnɔn máhuán mahúan ənyɔndódó kídə agbənɔnnɔn nyɔngbiñtɔ. ⁹Nú lə ɳrɔnu nə mi bə mí ɳká dóhá kidə aməkə wɔnə dəndən majə majéwo o. ¹⁰Do nyen ɳgbənəmə bə mi ɳká dógó kidə xixéamə yəmə manyɔn séé, amə dútɔ, fráfitɔ, vodú sentɔ, ɳu jibə má nú bə mian gbənú lə xixəmənuwo gbo. ¹¹Ifiá u.n lə wrɔn dódá mí bə, mí ká wɔ́ dəndən kidə aməkə mi lə yɔ́ bə nɔnvíawo, vɔa í lə nɔn dəndən manjə əgbə, fráfitɔ, vodú subɔtɔ, áhá numúnɔn, amazútɔ nɔmi víxótɔ. Mi ɳka dúnú kidə amənan mɔnkí cá o. ¹²I fiá nə wo átənjú kpɔ́ ún də aməkə ɳú lə mawuhaməwo tójó dódó mə? vɔá mí ɳunyí kójó dótɔ nə aməkə lə mawu hámədəwo á? ¹³Vɔa mawu donə kojó nə

Chapter 6

¹Nən mian dòmənfɔ des do nyɔn kidè amən dēà ,à yi eóéts wò gbɔ lè xɔsétɔ dé gbó p ola ayi xɔsàtbwò gbɔ? ²Miŋ nya xɔsifɔwò ɲuan i nən mi cɔ nyɔn dè xixəoməntɔwo ɲuan mi j noén tŋ do kojo moiqì kòjéwó. ³Mi ɲ nyorn bè miorn voi cɔ nyɔn dè dɔlɔi mi ɲ kà fɛj cɔ orgbè ilà mən ò moin?⁴Nən moin cɔ nyɔn dà jkèkè à wó nuwó yuoin nù kə dɔ mi dè liubú enú noin ɲù lè enu kè wò ɲ dofà à wò lè morwu xɔanàmən. ⁵N lé nú nən càgbè mioin ɲkpén tɔ améndè ɲ nya ɲunu lè miornmən i loi tən déò kojò nən nənvi kidè fófó wò à? ⁶Vɔa sigbè nən enuornwi lédà à xɔssfɔ ȳcnən kejò xɔsà hù i eáòwɔtɔ maxɔsà yə lɔmən.⁷Ké i tɔ bá orjrà lɔ nən kristo tɔwò mən àn ə nyi ginrgin lè nən mi vɔ nu kə i noin wo ɲnorn dù agɔjiji yè yoi ò mi ɲnon mən nən wor brèmi bon àin. ⁸Vɔa mi noin i omənwò jè oigɔ i mi brèwo amənmon wò nyi miorn ɲtawò nɔnviwò!⁹Mi ɲ nyan bè enyɔn dòdò monù tɔ ɲ ka kpɔ mawù yə fiɔduxò cà mi ɲkà kodé vixo ji ò matslè tɔwé kidè trçsubɔsubɔtɔwò. ¹⁰Hoisiuɔwò kidè ȳúcúwò kidé jroifiwó enuliɔtɔwò ahoinùmùnɔnwo kidéamən nyɔnùtɔwò ojgror suiwò (wò duxkən ɲka kpɔ mowu yè fiɔduxòoi ò). ¹¹Nən orməndèwò wodá lè mion mən vɔa wò krɔ gòtò mən mi wò wɔ mi kɔkɔè wòx wɔmì esèji wɔtɔwò có yesu kristo axotɔa kidè gbɔgbɔ mian moru utɔa mən¹²"Wò dà enuwò séé mɔn nən mi" Vɔa wò séé ɲlè vevèdà ó wo dáerùnwò séé mɔn ɲu vɔa nyɔn kor rɔn i edè loi moin mo jàgɔ ò. ¹³Adukanvi nyi enù dudutɔ i enùdudù nyi adɔnkonvitɔ vɔa morwu loi dorken màjèmàjè tɔ ò vɔà axòtɔ tɔ i nyi ɲtiron i axòtɔ là wɔ nù wò nən ɲtiron.¹⁴Mawu fɔn axotɔ, i lo fn miowò cà lə kukuwó mən kidè yə ɲsən. ¹⁵Mi ɲ nya bè mia ɲtiran là kristo mən an mon fej cɔ enù lè kristomən i sən cà kidè hasitɔ à ɲka và mən ó.¹⁶Mi ɲ nya bè amən kə dɔn kidè horsitɔ frɔzù dəkà kidè à sigbè hrɔhrɔàwò núi nən on wò aməvea wò zuñ dəkà. ¹⁷Amən kə zɔn kidè ahotò là arɔzùn qəkoi kidè à lè gbɔgbɔmən. ¹⁸Mi si lá dɔndɔn majèmoijà gbò enuvɔn kə amən là wɔ ɲ ka sɔn yè ɲtiron ɲú ó vɔà enù moijémoijá wɔtɔ wɔtɔ wɔnɔen vɔn yé ɲtà ɲtiroin.¹⁹Mi ɲ nys bè mior ɲtirom nyi gbɔgbɔkɔkɔ è yè dsxoxo kè lá mion mən kə mi xɔ cò mawúgbɔ? Mi ɲ nyor bè mi ɲ lè miandokui si à?²⁰Dobà wò xrè mi qè exò qòkɔ ji. Mi dò mowù dáji kidè mion ɲtiran.

Chapter 7

¹I fiá kúdá wèmán ké mí ñrɔn nə mián wó ñjú, "ənyón nə amə bá ñjká táló yónrún ò." ²Voa càgbə tétákpó ká lá wè bá mián wó ənú ká ñjéá, húcú qésiàqdé qólá qó yé ñjtá yá yónrún í húcú qésiàqdé qó lá qó yé ñjtá yá húcú. ³Húcú dólá cí yónrún yá cùxó jenán nə yónrún í nənə ká yónrún cá qólá wóé qidá àcùágbo. ⁴Ñnyín yónrún í kpáçè dá yé ñjtá qékiá yá gótó jí ò húcú í. Nənə ká húcú ñjdó àcekpákpá dá yé ñjtá yá gótó jí ò voa yónrúnén. ⁵Mí ñjká tá mián qékiwó, tóvó nə gòmə sásé qéká í nə gàmə qá tútuí mì wó ñjnánwó nə amə qékii còcò nə qéxoxó. Sənyíjiá, mián téj tró yí qédu, nə fútá ñjká tá mí kpó nə ənú húétá d'amə nə amə qékijí dúdqú. ⁶Thló nú ənyán hí nánwó nə mì nə àfá dá afá qóxó, í nyin sigbə əsé dádá əná ò. ⁷Nlə bió bá mián dómətó qésiàqdé mián nón sigbə ñjcá əná voa aməsiama xó Mawu yé nú nánán. Amədá nə ənú nanan elá, í aməbú nə əbúwó. ⁸Nə trénónwó kidé kpósuwó, ñjnú bá ənyón bá wóá nón trá sigbə ñjcá əná. ⁹Voa nə wó ñjká tój qú wóqókíwó jíá, wó qóla qá yónrun, ənúkədá á nyón nə wó wú bá wóá qá yónrun sáñ wú bá wóá vár lə kpó i lə jró. ¹⁰I fiá, nə àcùtató man nán əsé elá mì (voa ñnyin ənyə í ò voa àxótáa): "yónrún ñjú qólá mán có àcúá gbó ò. ¹¹Voa nə i wóé á, ədólá cin ñjcú mánqdəmandá nə i gbá əná ədólá gbé wó qáká kídá àcúá. Í húcú ñjú qólá gbá asiá ò." ¹²Voa nə kə kpójtawó, ñjnú bá (ənyə, ñnyin àxótáa í ò) nə nɔnvidé wó yónrún qé kə ñtrá jíməán, í nə i lèdè kídáá, ñjú qólá gbá ò. ¹³Nə yónrún qé qé húcú ká ñtrá jíməán i nə i lèdè kídáá ñjú qólá gbá ò. ¹⁴Ənúkədáá húcú ká ñtrá jíməán ékó càgbá yónrú nán tó, í yónrún ká ñtrá jíməán ékó càgbá húcua té dábùá, mián viwó lá nón makəmakə, voa ifiá, wó cówó dá àkpáqdáká. ¹⁵Voa nə wó dómətóqá ñgbá vá lèá í gbá éxráqdé lə àkpá hí nán məán húcua àlo yónrún əsəqdá ñgbá bré lə wó kpé dódó ənú jí ò, Mawu yómi bá mián nón agbá lə fáfá mə. ¹⁶Ənúkədáá nə éwó móñ i nyán, yónrún, nə àtəjí qé àcúwó? àlo húcú nə ənyán móñ nə àtəjí qé àsiwó?. ¹⁷Đéqdá, bá aməsiama nán àgbə kə àxótáa ñrɔn nənán, àgbə kə àxótáa ñrɔn Mawu yóëa elá nyin tìn qdóq lə əhá qésiàqdé mə. ¹⁸Amədá lèdè əvo còcò ká wó yéé bá nán xóseá? bá ñjká téékpó nən àgbə tróva əvo macómacó bá nə amədá lèdè əvo macomaco ká wó yéé nə xóseá? Bé ñjká nyin əvo cótó ò. ¹⁹Ənúkədáá ñnyin əvo còcò, àlo əvo macómacó i la vénáqdé ò, ənú kə lə vénáqdáá i nyin wóá bú Mawu yé sè dádawó. ²⁰Aməsiama qólá nón yòyó mə yòyó ká mə í lə í Mawu yéé nə àxóseá. ²¹Mí gbá nə ənú lə aməxəxrə gbó gákəmə mawu yó mián? mì ñjká cí jí ná nán ò. Voa nə mián téj nyin vovo məwó, mì wóé záqéká. ²²Ənúkədáá amə ká wó yó sigbə aməxəxre əná té àxótáá jíá ənyín mawu yá mə vovo. Nənə ká, amə ká vóqdè gákəmə wó bá nán xóseá àtrá zù aməxexre nə Kristo. ²³Wó xré mì kidá əhó, mì ñjká tró zù aməxexre nə aməwó ò. ²⁴Nənviwó, nə əgbə nyin agbə ká mə mí lá mián dómətó qésiàqdéá ká wó yó mí bá mián xóséá, mián nón mə əná. ²⁵Mí kpó ká ñjkán amə ká ñqdá yónrún kpó gbáqdəawó, nyə ñtrá ənyón dá àxótá ñjú lə ñqdá mə ò voa má nán ti ij nú kpókpó sigbə amədá té Mawu yé dñnukpokpó ma əjé kákádájí yé mə. ²⁶Ñbuí nənə bá gággbá nɔnɔnmə ká vár qéatáá, ənyón bá nán sigbá i lə qéá. ²⁷Əká brá mì kidá yónrún qéá? mì ñjká jí bá mián gbáqdé ò mì lè ká mì ñqdá yónrúnán? Mí ñjká jí yónrún qdádá ò. ²⁸Voa nə mì qé yónrúnán, mì hí wó ənúvəen ò. Í nə yónrún mánqdá húcú qá húcciá, ñjú wó ənúvəen qékin ò. Voa amə ká wó qéwó qékiwóá wóá dógó rereré súgbó lə wó gbá ñjkəkə wó mə, í hí jí bá má qá mì lə mə. ²⁹Voa ñlə nú əlá nənviwó: gáməán ñjú súgbó ò. I fiá nə amə ká wó yónrún qeàwóá wóá nón àgbə sigbá wó ñjú wóqdè əná ò. ³⁰Amə ká lə fanviwó wóá nón sígbbá wó ələ fanvi əná ò, amə ká lə kpó jíjówó wóá nón sigbá wó ələ kpó jíjó əná ò, í amə ká wó lə xréndéá wóá nón sígbbá wó əlwá ñqdá qé əná ò. ³¹Í amə ká wó lə súbó xixéàməán wó ñqdólá zén sigbá wó ələ súbóé sééé əná ò, ənúkədáá xixé əlá yá nənɔməwó lə vó. ³²Ñjí bá mián nón vónvón ñjká lələ mì ò. Trénón nán ləbə qé àxótá yá nūwó ñjú, í lá jí sígbbá àjáñján. ³³Voa amə qé yónrún, xixéàmə nūwó bíánəñjnej sigbá àwómón í nyón nə àsiá. ³⁴(Өmánón.) Yónrún ká ñqdá húcú ò àlo yónrún manyán húcú wó ləná bə nə àxótó nūwó, í nə wóá téj wómón í qé gótó kídá gbóngbón dá vó. Voa yónrún ká qé àcúá, lənə bə nə xixéàmə nūwó, í nə àwómón í nyón nə àcúá. ³⁵Ñlə nú əlá nə mián ñtawó nyɔnyón, í hí nyin bá mā nū nyón àkpabùmətó dá mián ñjú i ò. Ələ nú ənyón əlá nə ənú kə lə jíjóá, nə mián kpró àxótá qó nə mì ñjká bréví ò. ³⁶Voa, nə amədá kpóé bá yé ələ zán kídá yá góá nyóñgbíán (nə i dí lə húcú qéqdá yé gáməán yé i hí ná nán lá nyin əná) əqdólá wó ənú ká i jíá. Ñwó ənúvəen ò. Əqdólá qé yónrún. ³⁷Voa nə i gbə tró nyin yóntún qé lə yé jíməán, nə i nyi bá wó lə zíjí ò voa àtəjí qú qékiá jíá, í nə i cen lə yé ñjtá jímə bá yéá wóá, yéálə kpó yé góá húcú mayamanyán, àtəjí wóé fée. ³⁸Nənə amə ká cen bá yéá qé yé góéá əwó ənú nyóñgbí qé yónrúnán əgbə wóéé nyóñgbí wú. ³⁹Yónrún lə brábrámə nə àcú lə àgbə qé. Voa nə àcú kúá, əvó bá nán gbé qé húcú kídá amə ká i jíá, voa lə àxótáamə. ⁴⁰Tóvó nə hí nán, lə tìn kojo qóqdóməán, àvówú nə i nón àgbə sigbə i wóqdéá. Í hí búbá Mawu yé gbóngbónán lə jí nyə.

Chapter 8

¹Lé nududu ká wó sə sávó nén ətrɔnuwó á, mi nyen én bə amənsiamen nyan nu co ɳ. Énú nyanyan doamen dáéji í rɔnrɔn tunen amen do. ²Nén amendá bú í bə nyə nyan nu, ɳ nyeeen sigbə í búí nén ó. ³Və nén amendá rɔn Mawu a, ké Mawu cá dású. ⁴Lé regbawó nududu vɔsá dudu nyɔan men an, mi nyε bá regba ɳnyi ɳdé ó í Mawu dəka dədə í lelə xixáamen. ⁵Dóá nén ədəwó le ká wó lá yo bá Mawuwóá, lə jinkori alo anyigbánjia, sigbé Mawuwó kidé axotɔawó le á. ⁶Nén míawó ya, Mawu dəka kingóó í le, kənyi mia dada, Mawu ká gbo énusianu có nén, í ká mi rɔnnən agbə nén, cá axotɔ, Yesu Kristo í nyi mía xotɔ dəka tɔtɔ ká lá xixáamen an. Có nyə men í ənu dəsiadá jɔ có, í miawó ca milá agbə có men. ⁷Enyɔn hinan ɳlè nyanyan mén nén amesiamen o. Émran amen déwodó bá gboxo wóá du énududuá, wódola subɔ wó regbáá. Í nén wó dunuan əwɔnen nənwó sigbə wó cɔe í sá sávó nén regba ənyɔn toho men tɔyi. Wó tən̊ xrəwo dóá wó susumen fáá. ⁸Enududu jíka nan míanyón lə Mawu yé ɳkuvimen o. Nén mi ɳ dui ó á, jíka dahen ənudé lə miamen o. Caá rén mi dui á, mí jíka trɔzun amen dodowó sé wu ó. ⁹Mi kpɔ gbo bá vovo kə men mika jíkaá nan bə amen kə fá lə gbɔŋgbɔn nén jəjin ó. ¹⁰Doá rén mi có amen də kə súsú jíci nén ó, í i kpɔ mi lə du vɔsa yé nududu lə voduxɔmen, miawó kə nyan nu có énududu nanwó ɳ. Mi kadəji bə mian nu wɔnan ɳkaá nan bə yá cá ató vɔsa yá nududuwó jía? ¹¹Í, lá mián nu səsə lə énu kə regbawó nyi gboá, nan bá nɔnvi gbójá, amen kə Yesu ka dá yé táá crɔn. ¹²Enu hinan yá ɳti nén əjə ago də tɔó nɔnviwó ɳú í do abi wó amen nyinyi ɳ an, Kristo ɳi əjə ago lə. ¹³Có hinan men an, nén tiŋ nu dudu anan bə tiŋ nɔnvi agəjén an, é leŋ bə nyen ka gbə du əran hinan gbədá ó, nén tiŋ nɔnvi jíka gəjin ó

Chapter 9

¹Nyə ɳvoa ? Nyə ɳ nyin amədòdó! a .? Nyə ɳkpø Yésu mian yəhowa ? Mi ɳ nyin tiŋ dɔ wòwò yé lè lè yehowa mə an ?²Nə nyə ɳ nyin amədòdó nə amə kpø ti á wó aá, mi an wó yá ɳ nyin nə mi. cagbø mi nyin kpòdøŋ lə tiŋ amədòdó wòdò lə yəhowa mə.³E la lə nyin tiŋ sən nə amə kə lə wɔ dodokpø un an wó .⁴Mi ɳ kpø əmɔn nu i á dúnú nɔn mi a nuci o?⁵Mi ɳ kpø mɔnu a qə nyòrun xɔsətɔa, sigbø amə dɔdɔ kpɔtiá wo aa, kidə nɔnviø lə yehowa mə kidə cefas?⁶Nɔnmi nyə kidə Bárñábaś qədø i á lə wɔdò a a?⁷Mén ii lə wɔ dò sigbø sɔjá nə lə yé ɳtá góómé? Mén iii á dò ahatí i ɳ nan dú yé cəncən o? Fúlani kə i á kpró nyin i ɳ nán nu nyinɔncio ?⁸Nú nyɔn lá wó có aməgbətɔ gɔmə dókpø ji aa ? Esø á cá ɳ nui aa ?⁹Cagbø à lə Mɔnsè sè mə: << Mi ɳ kaá bra nu nə lalà gakə mə kə i lə du nu o>> la lá qədø i Mawu lə cò vəvè dèdà nə an? ¹⁰N lə nú mi an nyɔ an ? woŋrɔnen nə mi, cagbø amə kə lə dəbó á nɔn nə tə kpø əbò nùcù wó, i amə kə lə fən bafó à lə fən kidə súsú bø yé a mén kidə amə wó lə xɔsə mə.¹¹Nè mi dó gbɔngbɔn kɔkɔ də mi an mə qè əjè bø mi án va biɔ mi xixə mə nu wo aa?¹²Nə amə qè lə cò ace kpakpa ɳnan də mi an ji á á mi án wó mi wò de wú wó aa? vɔa, mi ɳ biɔ ace ɳnan? Mián wò mi lə wɔ ənù qəsiadø nə ənu ɳnan wó ɳká vá nyin əmɔn tútú nə kristó yé nyɔ núnú o.¹³Mi ɳ nyá bø amə kə lə wɔdò lə xɔsə xɔmə an wó qú nə xɔsə xɔmè nú i mə kə lə wò dò lə qəxø tavu ɳun án a qú ənú kə lə távu a ji á nú an ?¹⁴Lə nɔnɔn ɳ nán mə kə a, yəhawa na mòn amə kə lə kaka Mawu yé nyɔn wó cá ,nán qú lə Mawu nyɔn nyɔn kaka mə.¹⁵Vɔa nyə ɳ bi ɔ ənu dəken lə ənu ɳ nan wò mə o . i nya ɳlə ɳrɔn ə nu lá bø mi an nan ɳ qè o Nə ɳkú à ə nyɔn ɳ wu bø amə qè nántú tiŋ vovo kpɔkpø mɔnu un.¹⁶Cka ganŋgan qə kio nə ə lə nú Mawu nyɔn cagbø qó lá wɔe. Bàbà ɳ nə nyən nu Mawu nyɔn o.¹⁷Nè ɳ lə wɔe kidə jijrø aà, ma xɔ yé fəntú, vɔa nə nyə ɳ lə wɔe kidə jojrø aà ənu sugbø a lə a lə kpɔtø lə un nyə nə ədø kə wo cɔ ɳ bø ma wɔ a a.¹⁸Nu kə i lə nyin tiŋ fəntú? Ènú an i yé nyin bø nə ɳ lə kaka Mawu nyɔn an, ma nú Mawu nyɔn na nan xɔ ə fəntú nə mə kə nyə ɳ ka cò qè ki nyə nyi nyin i sən̄ nu Mawu nyɔn o. nə kə ɳnú Mawu yé nyɔn nə amə woa cagbø ma nɔn amə cancan wó mə.¹⁹Nè ɳ qə sùsù ɳ nan wó ji lə qè ki nyə ji à ma trɔ zu amə siamə yé dɔccvi gbo xó i ma dú fəntù sùgbø.²⁰Nə Jifù wo áá ma trɔ zu Jifù tɔ gbɔxó nə Jifù tò wò na qoto un. amə kə lə əsà à gòmà an wó áá , ɳ cá ɳtrø dəken sigbø amə kə lə sə gɔmə ɳ nə an gbɔxø nə ma tən̄ dú wó . J wɔ ɳ nə vɔa nyə ɳ lə sə á gɔmə o.²¹Nə amə kə wó ɳ lə sə a mə wó aá ɳ cò qè kiən̄ sigbø amə kə ɳ lə Mawu yé sè à mə nə o, vɔa kristo sè à gø mə.²²N wò ənù ɳna wó cagbø nə ma sən̄ dən̄ amə kə ləsən̄ gbo a wo vá. Nə amə kə wò si ɳsən̄ ɳ lə wo ɳcá ɳtrø zu nənə mə. ɳtrø zun ə nu qə siadø nə xixəa, cagbø nə ma tən̄ qè amə sùgbø lə xaxá mə.²³Jwɔ nu ɳnan wo lə Mawu yé nyɔ mə cagbø ɳca ma tən̄ xɔ yé xaxrá wo.²⁴Miŋ nyá bø nə amə wó bɔ i lə súdú a a , amə qèka ixɔnə ajɔ a ? Mi súdú nə mi an xɔ a jɔ à.²⁵Edu sùtɔ a kprá nə du súsú á gbɔxó i n va i tətə kpø. wó sú nə à bø yé ca yé àjøá mi lə sùdù cagbø nə mian xɔ àjø maku maku. aá.²⁶Cagbø ɳ nan tó i nyə ɳ súdú ma nan qo kpø də ɳqəjió.. nɔmi súdù qə ayətité mə.²⁷Vɔa ɳ daya nə tiŋ ranmə i ɳ trɔ ε zu ənu xəxrø.

Chapter 10

¹Nɔnviwó, η jí bá mian nyón, miàn dadawó nɔn àkpokpɔwó mén varyí í zin axúà. ²wó séawó lé Mawú cí lá Moosé kidá akpokpɔ kidá axú mán, ³Wó sée qunəngbəgbəmən yə ηqúdú qákà. ⁴Wó nūnsén gbgəgbəmən ci qákà. Dóbá wó nū gbgəgbə mén yá kpá ká kprɔwó dó, ekpáa i nyi Yesú Kristo.⁵Wó séawó enú η nyón Mawú ηkɔ. I wó ηfirān kuku kakà man dé zogbékí. ⁶Í fià à enú nanwó nyi kpɔdəju nə mi, nə mi η ká gbgé ji lawə enú manyɔmanyɔnù ò sigbá wó enən ó. ⁷Mi η ka nyi vodú səntɔ sigbá wáwó enən ó. Sigbá wó ηrjén enən: «Aməwó karən i qúnú i núnú, i có i vè bréví» ⁸Mi η ka wó gbdəndən majémajá ó, sigbá amá sugbəwó enən ó. Enú inan wɔwɔ nan bá amə ewuivətɔn kù ló ηkáká qáká mán. ⁹Mi η ka dó Kristo kpɔ ó, sigbá wó aməndéwó enən an, edàn wúwó. ¹⁰Mi η ká qɔ nyɔmən sigbá wó enən ó, ké wó qéwó wɔé à ekú yá Mawú ηindótɔ wúwó. ¹¹Enú nán wó jo déwo ji nən anyi kpɔdəju nū nən mi. Wó ηrɔ wó qé nə mian sən̄ xɔ kpràkprà lé enú wúwó. ¹²K i ló enən an, amən ká buibá yá ló tákì à nan xin ayé nə η ka gájín ó. ¹³Tétkpɔ qé η va miaji ká η có agbətə gbgó ó. Vɔa Mawú nyi lɔnlɔn η nán rɔn bá tótékpwó nan wúgàn mi ó, vɔa tó tétkpɔjí é xún emən bú, nən mia tən̄ dójí. ¹⁴Vɔa, rɔnrɔntɔwó, mi gbgé nū ló vodú sən̄ gbgó. ¹⁵N ló xónù nə mì sigbá ηúnú nyantɔwó enə, mian tən̄ sá enyɔ kə η ló nū an gəmən. ¹⁶Enú nù nū ká mi yrənən an, η nyi enú māmān lá Yesu Kristo yá xúmən àn ? Kpɔnɔn ká mi mānín η nyi enu māmān có Kristo yá ranmən an ? ¹⁷Đobá kpɔnɔn kánkán qákà i ló, mi súgbə, mi nyi ηtiran qákà, i mi zun kpɔnɔn kankan qákà. ¹⁸Mikpɔ Israel víwó, wó de nən ekpɔn ηuan, wó nan wó ké qu nən wosà nūwó à ? ¹⁹En yɔ ká i η ló nū mān ? Bá vodú nyi enú qé ? Aló enú qúdú kékówó sá savɔ nən vodú à nyi enuqdá ? ²⁰Vɔa η ló xonú có enú ká trɔn səntɔwó kə η nyi yuqatɔ wó sən̄ sànənɔ, wó có nən enú nán wó nə gbgəgbə vɔen wó η nyi nə Mawú ó. Nyə η jí bá miàn nən ka cáká mén kidá gbgəgbə ηnan wó ó ! ²¹Mi η ka tən̄ nū Axotɔ yá xún i la gbgé nū gbgəgbə vɔnqiwó tó ó. Mi η ka tən̄ qúnú ló Axotɔ yá tavú ji i la gbgé dú ló gbgəgbən vɔnqiwó tavú ji ó. ²²Aló miàn nán bá Axotɔ nán xúan ηú àn ? Mi sən̄nyú wúi à ? ²³«Wó qámɔ nə enuwo sée» Vɔa wó seéndən amənjí ó. «Wó qámɔ nə enuwo sée» Vɔa η nyi wó sée donən amən dá ejí ó. ²⁴Amədá η ka ji yən̄tə tó ó. Bój aməsiamə dolà jí yá xɔ yá nyɔnà. ²⁵Mian tən̄ qu enu qəsiadá ká wó ló sa ló afimən, vɔá mi η ka ji ló nyān enu ká tutú ínyí ó. ²⁶Đobá «anyigban kidá yá mən nūwó nyi Axotɔ tó». ²⁷Nə ji maxɔsátɔ qə yɔmí nən enuqdən à, i mi ji ló yí à, mi qú enu qəsiadá ká acɔ nə mi ká mi η ka ji ló nyān enu ká tútú i nyi ó. ²⁸Vɔa nə amədá núnən mi bá: «Enuqdən ló vɔsa nuqdən i à, mi η ka qúi oí. Cagbá amá ká lə nui nən miants kidá ejiji nyɔanto. ²⁹Nyá η ló xónù có miantsawó jíjinyɔn ηú ó, vɔ có amə hinants ηú. Đobá nū kə i ló nán bá tiŋ cancan ló nyi nyón ló aməbú yá jímən ? ³⁰Nə η qú enuàn kidá akpá dàdà, nu ká jo i wa zún dá akpá kə η dàà ηú ? ³¹Kə i ló nən an, mi dúnú ó, mi núnú ó, enu qəsiadá ká mian wɔà, mi wɔwó nə Mawú yá kafukafú. ³²Mi η ka jé agɔ dá yuqatɔwó alo Grekitɔwo& aló Mawú yá háá ηú ó. ³³η jí ló nyón amədəsiadá ηukɔ ló enu qəsiadá mən nyin ηló ji nyindékən yá nyɔna ó vɔá aməsugbətɔ ηló wó enú ló nə atən̄ kpɔ xɔhɔ.

Chapter 11

¹Mi di ún sigbənə ún di Kristo ənə. ²Í fiá ún kánəfú mi, sigbənə mi dónəŋjú ún lə ənúdəsiadə mə án. Un kánəfú mí, dobə mi lə bənə dúmə kónúawo sigbə nə un kprá mí ənə. ³Ifía únji má nan mian nyan bə Kristo í nyí axótə nə mí, í ɻúcú nyí axótə nə nyɔnrún í Mawu nyí axotə nə Kristo. ⁴ɻúcú dəsiadə kə lə xódə nɔmí lə nú nyɔndə í brátadə, ún də búbú yə xótə ɻúo. ⁵Vəa hyɔrún kə la xódə nɔmí la nú nyɔndə əta mábrá mábrá, ɻú bù yə xótəo. Nənə kə inyí nə nyɔnrún kə kpáda. ⁶Do nə nyɔnrún də ɻú kátəŋjú brá táá, nán kpáda. Nə inyi ɻukpen nə nyɔrún də bə nán kpáda nɔmí nán xrótáá nan brae. ⁷Do ɻúcú ɻú dó la brátə o, ənyi Mawu yə tátə kidə yə kpənkən mə. Vəa nyɔnrún nyí ənúkə ɻúcú la do dəji. ⁸Do ɻúcú mə í nyɔnrún dó có. ⁹Wo ɻúwə ɻúcú nə nyɔnrún o, vəa wo wə nyɔn run nə ɻúcú. ¹⁰Yə idə í nyɔnrún dó lá wə əgán dudu yə dəsi dətāde. Cágbə Mawu ɻendótɔwotə. ¹¹Lə Mawu gbɔá, nyɔnrún ɻcá təŋjú dá lə ɻuncú ɻú o, nənə kə ɻúcú cá ɻkatəŋjúdá la nyɔnrún ɻúo. ¹²Do sigbənə nyɔnrún dó có ɻúcu mə an, nyɔnrún í jínə ɻúcú í ənú nanwo seé có Mawu gbɔ. ¹³Mían ɻtáwo mi kpɔbə ənyɔn bə nyɔnrún nan xodə nə Mawú ətā mabra mábra mán? ¹⁴Xixéamə ɻú kpramí bə nə ɻúcú də ədá diŋdiŋ ɻukpen inyi á? ¹⁵Xixéamə ɻú kpramí bə nə nyɔnrún də ədá diŋdiŋ án búbúbí nyí nen an? Do Mawu nen ədá sigbə éta branú ənə. ¹⁶Vəa nə amədə bə yə ádɔn nyɔn nán an, mi ɻgbə. Wə núdaken də o, Mawúxá wo cá. ¹⁷Vəa la əgbə dəási nanwo mə, nyə ɻkanəfú mí o. Do nə mi va bədeá mi ɻú wɔnə ənú dódó o, dánhen dánhen í mí wɔnə. ¹⁸Kéká kélá a ún sə bə nə mi vee dogó lə Mawu xámə, mi manə miandəkiwo mə. Í ɻú kandají lə ákpadəka. ¹⁹Ídóbə amə wáwá kpɔ nán nɔn mian ji cágbənə wa təŋjú dási aməkə nyɔn an wo lə mian mə. ²⁰Do gá kəmə mi bədeá, ɻunyí mawu ənúdúdú í mi lə dú o. ²¹Nə mi ká dúnú an, aməhámə dúmə yətə gbɔxó nə amə déawo Pálá jí wótə. Fifə lé amədəká inyi aməvəatə yá mú áhá. ²²Axó ɻulə míansi nə mian lə dúnú ilə nú nu ləməan? Mí lə xódú Mawu há í lə dō ɻukpen aməmanwənú dəwo? Nə míjí bə mánnúmən? Mán káfú mi án. Nyenjékafú mi nə ɻúnán o! ²³Do ənú kə ɻúkprámianwo, áxótə Yesú əzan kə mə wo seé ləá əcc kpɔnnən. ²⁴Í kə í dakpə jrɔá, í ɻendəvə í nū bə:< inyi tiŋ rán kə nyi miantsə, mi lə wɔe ənə í sənú lə dowuí ún.>>²⁵Nənə kə í kú áhá də góbré mə kə í dú nū joç í nū bə:<<Ekprú lá inyi tiŋ hún yə kodódó yéyé. Mi lə wɔenə tegbə nə mika nui í sənú lə doŋui ún.>> ²⁶Gasiaga mə kə mián lə dú ábóló nan í lə nú áxá nán, mian lə də gbəfan yəkú kékənə yə trɔtrɔgbə. ²⁷Aməsiámə kə lá dú í nū axótə yə hún majə májə təa əven la jéjí. ²⁸Amə siamə nan jro dəkiá kpɔ nyɔngbiŋ gboxó í du aboló a í nū axá kə nyi Yesu əhún dəji. ²⁹Dó aməkə la dúí í nūí də majə májətə jía, éjí vɔen nə dəkiá. ³⁰Yə idə amə súgbə lə mian mə í gbɔjɔdə, dəwo lá də gboxó amədəwo lə arən mə dē. ³¹Vəa mə mí jró miandəkiwo kpɔ, wo dó kójó nə mi o. ³²Vəa nə axótə dó kójó nə mi nū xɔnə kpakprá nyɔngbiŋ nə wo ɻiká có əkúfiş nə mi lə xixémə. ³³Í fia nɔnuwo, nə mi bəde í ká dú nū an, misə mian dəkiwogɔmə. ³⁴Nə fífə lé amədəá nán dúnú lə yə xómə nə kójó dódó ɻiká gbə lə vá mian gódódówō mə o. Í có ənú kpɔtía kə mí ɻrɔn ún an wo ɻú an, man disá əmɔn nə mi nə ún váá o.

Chapter 12

¹Kè lə kuqé gbòngbòn mə núnánawóá nyəəñjibá mián nə ənúmanyá manyá mə có wónjú ò. ²Mi nyéəbə kə mi nyi vòdúsintówó väyia vòdú maxonuwó gbòngbòn yí zán nə mi tó əmō vòvòwòjí . Í yéyí kpr̄omi. ³Njibá má ná mián nyéəbá amə dàsiadə kə xonə nu kídá mawúəgbəngbòn an jkà ténjú nú gbèdà bá "Yə dónu Yéésù ò." Amədə jkátə ñ nū bá Yéésù nyè " Áxótó yí nyí Yééèsù " ná ɻnyí gbòngbòn àn yiləmə ò; gbòngbòn dàdàyí atéñ áná. ⁴Núnawó lə vòvòvò vòà gbòngbòn dàkàà kéyí. ⁵Èdòáó la vòvòvò, vòà Áxótó dé ká yí. ⁶Èdò vòvòvòmə ləéna vòà mawú dékin yí náná bá èdòáó nyíná wòwò. ⁷Íná gbòngbòn; yádòwawawó bá ná kpádá aməsiamə ñú. ⁸Wótó gbòngbòn àn mə yi ná amədéká ɻnumí ɻnyányá ényo. ⁹Aməbú yá xòsà lə gbòngbòn dàkáámə yí aməbú á dòyòyò núnánawó lə gbòngbòn dèkà ké mə. ¹⁰Yí aməbúá nukúnú dòwowó, aməbúá ɻnyo núnúdē, aməbú á wádó gbòngbònwò kpó énúnámá, ná aməbúá ègbè bul̄məwó gɔmədədə. ¹¹Vòà gbòngbò àn dàká yí lə wòdə lə wó sáéé mə écóné ənú núna náná amə dékádəká sigbə né ɻntá jíi dóí. ¹²Sigbə né ranmə nyín ənú dákáá yídó toxó vòvòvòwò ò yí wó sáéé nyí àgbətó énanmə ɻjetinuwóá nənə tütútú fìlə lə Kristò mə. ¹³Ènúkədáá tó gbòngbòn dàká məa míánwó mi lə Mawúáci lə ɻjtíram dákámə; étéñnyí Yúdàtó àlò aməkə lə vòvòmə wo sáéé yí wó kpá gbòngbòn áci né mí yí mí nu. ¹⁴Ènúkədáá ɻjtíran ɻnyí ənú& ɻbhála lédədə ò vòà ənúwoá sùgbò ləmə. ¹⁵Ná afə núbó: " Yə ɻnyín alə ò yəjílə ɻjtíran mə ò" ɻnyo kəènu ina nátájé dədá lə ɻjtíran ɻnù ò. ¹⁶Ná ètò ánúbá; "Yəjnyí ɻnuví ò bə əyayə yəjílə ɻjtíran mə ò". ɻnyo kə inúán jkátájé dədá lə ɻjtíran gbó ò. ¹⁷Ná ɻjtíran sééé nyín ɻkúvíá, ná mián wɔmá yí sə nú má? ná ètò qèdàyí mí nyí ná mián wɔ mə yí sə əná əhənhón mà? ¹⁸Vòà Mawú wɔ àkpá dàsìàdə sigbənə yəjíjá jí əná. ¹⁹Yí wó sééé wó nyí ɻjtíran dákawó; ná amətì brəəbú á ánc mə? ²⁰Ñytinuwó sùgbò yí lə ranmə dáká mə vòà ɻjtíran dáká yíi nyi. ²¹Ñukúví jkátájú núnə alə bá "Nyəñhín wo ò; Àlò èta ánú ná àfə bá yəñgbələ jíi ò". ²²Ñytinú kəwó míkpó ná bá ɻunsin ɻləwósiá yí mí zán nə súgbò séñwú. ²³Ñytinú kəwó zéná sigbə bùbù ɻləyú əná á ɻnú yí mídóná bùbù dàñjú séñwú kəwó ɻnyákpòkpò òà; yí mí dó nó ácìjn nyòñgbí ná. ²⁴Yí mígbá ná toxó nyòñgbiowódé. Vòà Mawú bɔ ənúwó sáéé dé toxó dáká ɻníi cí bùbù nə toxó kəwó ɻnú bùbù ɻle ò. ²⁵Áwɔe əná kidá sùsú ilá bá mámá ɻká nə ənúán wó mə ò lə ɻjtíranmə ò. Vòà ɻjtíranwó nákpréqdá wó dákíwó ɻnú wóábo yí má rərásəsəawó. ²⁶Ná ɻjtíran wó domətó dé lə kpáfūn a ɻjtíran sáéé yí kpénə Fun. Álò ná wó dé bùbù ɻjtíram wó domətó déá ɻjtíran kpɔtiámó kpóné jíjé yínçnə ayètiăté. ²⁷Xótən a mínyí Kristò ɻjtíran kídá yé ɻjtíranwó kúnukú kiqá yéto. ²⁸Yí Mawuá dówó qé homéamə kélé kélá á Amədádówó èvəàtó ɻnyonudéjtówó átɔant̄ ənú kpr̄amə tówó; kidá aməkəwó xo nukún əní nanáán; kídá aməkəwɔnə ənú səñúseñú á kidá amə kə kpénə d'aməñúáwó; kiqá aməkpɔkpr̄ ədə mətswé; kiqá ègbè vòvòvò dótó wó. ²⁹Ñnyí amə síáma yí nyí Mawú émədádáa? wó sáéé yí nyí nyɔnudéjtá? wó sáééyí ənú kpr̄amətó à? Yí wó sáéé yí wɔnə nunúnuwóá? ³⁰Wó sáéé yí wo dò yòyò núnána dēà? wó sáéé yí dò nəègbè bul̄mə wó gɔməa?

³¹Mi jí amənú váré núná kəgbə gánñgán mü ilá ɻfia máa kpr̄ami ənúñøyota ná dəsiádəà

Chapter 13

¹Wóá cōe bé η lè dó amənwo gbə kidé Mawu yé ηendótowó tó. Vɔ nén nyən í wɔ rɔnrɔn deáá, η nyin ganu gbale nənmí ayáwágban kə dinən gbə sίnsín. ²Wóá cōe bé η wɔ ənyɔn nudé yá nunánán dé í η sənən ənyɔn dodów sééé gənən í nyánán ənúwáwrá wó sééé, í mán wɔ xɔsé kéká mán nú bá ətowó nán gboyi. Vɔ nén nyən í wɔ rɔnrɔn deáá, nyən í nyin η ȳdékén o. ³Wóá cōe bé η cō tiŋ nū nən amənsiwó sééé sá nán amən mawɔ́ndádétowó, í kéká η cō dəækinyən nán bá wóá tózoŋ. Vɔ nén í wɔ rɔnrɔn deá nyə í dulə dákén ó. ⁴Rɔnrɔn gboŋenjide í nyón, rɔnrɔn í huanaŋún o, í ȳ dónán dəækia dəejí grojo o, í ȳ wɔnən akóa. ⁵Rɔnrɔn í wɔnən ȳunkpən nūo, í ȳ jinán yá dákén tó o. Í wɔnən xomənfíén kábákábá o, í ȳ lánán əvəen kə wó wɔ dəejún dá adənmən o. ⁶Enú majɔmajɔ í vivinón néen o, ká é kpónén jiŋ də ənyɔn dódó nyún. ⁷Rɔnvicən cō nén núsianú kpoŋ dədə. Xɔsə kídə əmón kpókpó í búnán dáeo, í i donénji lə nuwó sééé mən. ⁸Rɔnrɔn í vɔnən gbədəo. Nén ənyɔn núdewó leá, wónu vá yinən. Nén əgbədódówó leá, wóá vá nəntə. Nén ȳununyányán leá, yé nu ává yi. ⁹Dó mí nyánán dówó í mí gbə núnən ənyɔn dówódéí, ¹⁰vɔa nén ənukə nyán váá, ənukə í dəbliiboaá é búnón. ¹¹Gákəmən η nyín dəviá, η xonənu súsú sigbə dəvi ənén. Kə η vá cián, η tací tiŋ dəvi mənúwódé. ¹²Ifia, mi lə kpónenú sigbə miŋ lə kpó ənén ó tó mɔnkprónijí, vóá ȳkúví mən kidé ȳkúvímən. Í fiaá η nyán ənú dówó, vɔá maán vá nyéen krédé wó dəsiŋ ənén. ¹³Vɔa ifiaá, ənú aməntɔn ȳunán wó ledé: xɔsə, mɔnkprókpó kidé rɔnrɔn, vɔa ənú kə gánŋgánwú lé aməntj an wó mən án yé í nyin rɔnrɔn.

Chapter 14

¹Mi yiji lə rɔnɔn mə, nə miàn sɔgbədə nə gbɔngbɔmə yə nū nán mánwo lə vèvádətɔ nə mian tənjú nū nyɔndə. ²Do amə kə lə dō ádə yéyéà ún lə xónú nə aməgbətɔwo ov ɔa ne Mawu. Amədəken ɳúlə sə yə nyɔnwigɔmə o, qó élé nū gbɔngbɔn mə enú wáwráwo. ³Vɔá aməkə lə nū nyɔn deá lə xónú nə agbətɔwo nə ásənjú mən, í nàn ɳúrén kidə əgàn wo. ⁴Aməkə lə nū nyɔndəà lədqo əgàn Mawu hámən séé. ⁵Ífia ún lə jíbə miawo sée miandó adə yéyé, səwunə àn mian nū nyɔndə. Aməkə nunə nyɔndəà sənjú wú aməkə dónə adə yéyéà. (Nə ínyí bə amədə ɳú lə də gɔmə nə wa sənjú dō ɳúsən Mawu xámən o.) ⁶Nɔvi ɳúcú kide nɔvi nyɔnrúwo, nə ɳú vá miàngbə i lə dō adə yéyé dəé, álə kəi má kpɔ lə mə. Nyàn ɳká tənjú wɔe o. Nə ínyi bə ún lə xónú nə mi kidə qədəfiàn, ənyɔn núdqə, nəmí ənú kpakpra qəken i. ⁷Nə inyibə ənú fufú wo sée wɔ áxá dədə dəkənde, nə wá wɔmɔn í nyan kə wo lə kúá? ⁸Nə akpen lə qə əgbé bú nə wà wɔ mɔn í nyàn bə áhúà gámə siŋ? ⁹Nə ínyidənə mi nə. Nə mi lə xónú nə aməwo kə wo ɳúlə sə gɔmə o, nə wá wɔmɔn í dótó mi. Mi lə xónú vɔà amədəken ɳú sə gɔmə o. ¹⁰Egbə súgbɔwo lə xíxəà sée mə də. Vɔà wo sée wɔ gɔmə səsə qə. ¹¹Vɔá nə nyen ɳulə egbə kə aməan lədó ún trɔ zún aməjró nə aməkə lə qoéá i amə kə lə dō g'bə nàn cá trɔ zún aməjró ún. ¹²Nənə ínyí nə miawo cá nə do mi lə ciji nə gbɔngbɔn kɔkɔ xɔxɔ. Mi sənjú nə mi yi ɳkɔ lə Mawu xá tútúmə. ¹³Nə aməkə lə xódə lə ádə yéyé mən nan biɔ yə gɔmədədə. ¹⁴Do nə ɳú lə xódə lə ádə yéyé mən tñi gbɔngbɔn cá lə xódə i tiŋ ɳúnú nyányán ci gbálé. ¹⁵Nə nàn wɔmɔn ífia? Màn xódə lə gbɔngbɔn kidə ɳúnú nyàn nyàn mə. Màn jí xà lə gbɔngbɔ kida ɳúnú nyàn nyàn mə. ¹⁶Nə ínyibə mi lə kafú mawu lə gbɔngbɔn mə qəken àn nə amə kə ɳú lə sə goməánwo lá nū mɔn? "Ace" vɔa wo ɳunyan ənukə ələnú o? ¹⁷Mí lə wɔdə dodó vɔa amədəa ɳú sə gomə o. ¹⁸Ún dákpə nə Mawu bə ún dónə adəyéyé wú miànwo sée, ¹⁹vɔá lə mawu xámə ɳu ji bə màn nū nyɔn ámatɔn kə goməsəsə la non ɳú nə man sənjú ci aməwo xɔsə, anyɔnwu bə màn nū nyɔn sákí aməwo lə adə yéyé mə. ²⁰Nɔví ɳúcú cidə nɔvi nyɔnrúwo mí ɳká nyí qəviwo lə mian nū kə mí lə nɔtəkpɔawo mə o. Vɔa miàn dídí əvçen kpójtɔ. ²¹Wo ɳrɔ dá esé woəmàn mən bá: egbə bú dótswó kidə amənjrówó nū i màn xonú nən dukɔnàn, i wó ɳka sé tiŋ nyɔn ó, Axótɔa i nuí. ²²Yəmən coín àn, egbá dódó wó nyi jési, ɳ nyi nə xɔsətɔwó ó, vɔa nə ji maxɔsátɔwó; enyɔnúdē, boŋ, ε nyi jesidó nə xɔsətɔwó ɳ nyi nə ji maxɔsátɔwó ó. ²³Vɔa, lá mawú habɔbɔmə sée, aməsiamə dénən adəyéyá, i enumanyamanyatɔwó kidə jimaxɔsé towó cá va kpéwóà, wó ɳ nàn nū bá mi lá kucúà? ²⁴Vɔa nə aməsiamə lə nū enyɔn núdqə, i hixəaməntɔqə kidə jimaxɔsətɔqə ca tɔ enyɔn nuqə núnú, aməsiamən la nyan í aməsiamən là cɔ enyɔn dənjú. ²⁵Enyɔn wrawra kélá ejimən nən an wó wà já gagragbá, i cɔ ɳkuvi cɔ anyigbàn, ənú kə lə nan bá atrɔ jímən cɔ i la sən Mawú, i lə nan i amənwó lə nyan bá Mawú lə mianmən nyanwó. ²⁶Enú ké yi miànwɔ, nɔnvi nyɔruwó kidá nɔnvi ɳucúwó? nə mí bɔ à, amədésiadiqə wɔ ehà jíjí dà, enú kpramən dá, enyɔnuqdə nən amən qə, egbá aló enú gomən qədá, egé aló enú qəsiadiqə nən Mawú dódodəjí. ²⁷Nən amədə dō adəyéyá à, amən amənvé aló amen amentɔn nən i súgbɔdin, wà lə xonú kprɔ wó qákiwó dó, i amən qəkà lə qə enyɔn kék wó lə núan gomən. ²⁸Nən aməndə ɳlá i lə qá egbá gomən ó à, wà dótó lə ehàmən nən wà xónú nən wó ɳtà kidə Mawú. ²⁹Mawu yé nyɔnuqdətə qəkà aló amənvé nan xónú nən kpɔtiàwó nan lə dótowó kidá ɳúnú nyànyà enyɔn kə wó lə nū. ³⁰Nən amən ká kanrin qəwó məndə kɔ ɳtágà à, amən ká lə xonúan nàn dótó. ³¹Amən qəsiadiqə la tən nū Mawú yá nyɔndə, nən i jéjí nən aməsiamən nàn kɔ egomən lə yé nyɔn núnú wó mən i à qó egàn wó, ³²qobé Mawunyɔnuqdətɔwó wó gbɔgbɔ bá Mawunyudətɔwó kpɔrkprɔt̄, ³³qobé Mawú ɳ nyi cakà cakà yé Mawú ó, vɔa fafa yé Mawú, sigbé i nyi lə amən kɔkɔwó hamən enən. ³⁴Nyɔnrúwó ɳqó lə xónú lə ehàwò mən ó. Wó ɳ qó lə cɔ enyɔn nən wó ó, vɔa wa wɔ enyɔn kə wa nū nənwó sigbé esé dódáà nuí énən. ³⁵Nən wó ji i lə kprɔ erudé á, wá biɔ wó cùwó lə axomən. Əbə ɳ já bá nyɔnrú nàn xonú lə ehàmən ó. ³⁶Mawú yé nyɔn có miagbɔà? miawó dákən g'bə i vā à? ³⁷Nən aməndə cɔ qákià Mawunyɔnuqdətɔ aló gbɔgbɔməntɔ à, nən nyàn lə énú ká ɳlá ɳronqdəà wó nyí esé có Mawú g'bɔ. ³⁸Nən aməndə dówè nən àn wà dovenən cà. ³⁹Nɔnviwó, mi ji vévéto nən miàn nū mawú yé nyɔn qə, i mi ɳkà xá emon nən aməndəkən bá ɳkà dō adəyéyá ó. ⁴⁰Vɔa wóawɔ ènú qəsiadiqə sigbé i já kidə dódó.

Chapter 15

¹Ifia nɔvinyəwò ɳji bə màdonju enyɔ nyóén kə ɳcɔnvà nə mi i mixɔe i jətə dəji qə sənŋusənŋuán nə mi. ²Nə mi ku dəŋjù nyɔŋgbíán wáxɔ mi dagbà vòá nə ɳnyi enə oa əhun mixɔe gbalə. ³Enu vəvə kə wò kpràŋ i nyəcà ɳvá kpràman ye ilə nyi bə kristo kú dà mià nuvɔnwò ta sigbənə mawunyɔ an nui ənə. ⁴Wóqù i lə ye nycɔa məa, wófòen cò aməkùkùwò domə lə Mawu nyɔan nu. ⁵Edə qəkia qúsá nə kefas i lə yəŋgbəá amə ámɔnvwùvəáwó. ⁶Lə ɳnawo ɳgbəá amə sigbə alɔfan ámàtɔn enə kpɔé dèdu. togbò bə nɔnvi ɳnawó qdó kù cáá, qdò kpɔtɔ lagbə qə.

⁷Yakúbú va kpɔe i amədɔdɔ wo cágwó kpɔe. ⁸Lə vòxóa , enyɔ kə wɔ qə sigbənə evi kə wo ji àzan masun masun enə ɳkpɔe. ⁹Lə nyɔndodo məa, ənyə inyi dəvi cùkuwi lə amədòdòáwo mə. Nyanj jə bə wàyɔŋ bə amədɔdɔ cá o, qdòbè ɳti Mawu ye háməa yomə. ¹⁰Mawu və tiŋ nu i ɳvazun enukə ɳnyi egbae i ɳwonù gbalə o. ɳvá wòdɔwi amədɔdɔ awò səə lə nyɔndodó məa, ɳnyi nyəŋtai wòdɔá o, Mawu i və tiŋ nu. ¹¹Yə itaqdóá nə ibrən yi àlo enyəi cà, gbèfàn qəkaá i mi lə də , i yə ji i mi kádó. ¹²Ifa kə midqəgbofan tə wófɔn kristo cò aməkukuwo məa, nə inyi mɔn i amədoo kpətɔ i lə nu bə woŋ ka fɔn aməkukúwo o? ¹³Nə amə kúkúwó ɳfɔnə oa, wó ɳka mənə fɔn kristo. ¹⁴Nə wònɔfɔn kristo oa, əhun mia gbəfan qdədɔa nyi ənúgbalé. ¹⁵Nə inyi bə aməkukú ɳfɔnə nyawo oan, i miawo mi lə di qase bə Mawu fɔn kristoá vɔa inyi bə ɳfɔen óá, ehun mixovi də Mawu si. ¹⁶Nə wó ɳmənə fɔnə aməkùkùwó óá, ányi bə wònɔmə fɔn Yesu o. ¹⁷Nə wònɔfɔn Yesu oa, ehun miá xɔsə zun nú gbálə , i mikpɔtɔ lə nuvɔn mə qə. ¹⁸I aməkə xo Jesu ji se gbòxò ikùáwócéáwo lá crɔn. ¹⁹Nə inyi bə agbə lá mə qdəqəi mi le kpɔ əmɔn nə kristo bá , ehun mi a nu qu ádonu wu aməwó see tɔ lə xixàama. ²⁰Enyɔn dodo i inyi bə wofɔn kristo cò aməkùkùwò domə ye i wo fɔn jeŋkɔ nə amə kuku see. ²¹Sigbəmə əkù tò amə dákà pe ji ivá xixàamə enəa nənə kəi fɔnfɔn c tó amədákà ji ivá nə. ²²Sigbənə aməwo see ku to adam jia, nənə kəi aməwo lá gbo agbè tó kristo ji nə. ²³Wafɔn aməsiàmə le ye qdəo nu. kristo wófɔn jeŋkɔ, nə itrò gbɔvá qdəqə məa wàfɔn amə nyi kristo tɔa wó see. ²⁴Gànamə nuwúouá lá qdó i Mawu la xo fiɔdúxòa jeŋkɔa, kristo la crɔn jiduqu kiqə ɳusən qəsiadə. ²⁵Dobə kristo qdó lá qúji kəkə nə Mawu náco yə futòwò də yə fɔ gɔmə.

²⁶Enu inyi futò kpətiá kə wó ká crɔán. ²⁷Mawu nyɔ nū bə: Ecò ənùwò see də yə fɔ gɔmə? nə wò nū bə enùwò see a ye mə kɔ bə, Mawu kə cɔ enuawo də afɔ gɔmə nə Yesu a yə ɳta ɳləmə o. ²⁸Nə wòcɔ enuawò see də kristoá ye fɔ gɔmə jròà yə ɳtā lá bubɔ də àgɔmə nə etàà Mawu qəken ilà qdó nū qəsiadə ji. ²⁹Nukəi ji i ammədoo lə lə Mawu ci də aməkùkùwò ta? nə amə kúkúwó ɳkà fɔn o, nə inji mɔn i wo le ci ta nəwo də aməkùkùwò ta? ³⁰I nukəi ji i mi lə áfɔkú mə qə gásia gámə? ³¹Nɔviwó miawó inyi tiŋ jiŋ lə Jesu miaxotɔá mə, mánú nə mi, ɳlə kù tègbèè. ³²Nə inyi bə lə àgbətòwò núkpɔkpó nu ɳwavú kiqə eran wá dán wó lə efeso ələ kəi ɳkpɔ lə mə? Nə wónkáa? fɔn aməkukú wó oa, əhun enyɔ kə wó nú nà bə: Miná miá qdunú, nə mia nu núa éccɔi mikààkúá lə mə. ³³Mi ɳkárɔn nə wà brəmi o nə ɳuni nyàtò lə do xronɔn yə háá, yəca va bu nə yə ɳunúnyanyá. ³⁴Mi trò bù tamə i gbɔjən nùvɔn wɔwɔ kɔ, ɳle nunə cágbə nə ɳuna kpənmi qdəbə amədoo lə mian mə kə ɳnyá enu qəken có Mawu ɳuo. ³⁵Amədəka la lə ka se bə: nə aməwó ka fɔn mɔn, i nə wó fɔn nə wá wɔ qə mɔn, ɳtiran kəmə i wá fɔn dó? ³⁶Ewo xronɔn! ɳnya bə enúkui kə wò dòá nə ɳnyi nyɔn oa ɳj minɔn oa? ³⁷ɳnyi enu kə ka midoa yei wòdònɔn o, ye kú i wódónòn sigbənə bráfókui álò enukui cùkuvi dàkà ənə. ³⁸Mawu ɳtácɔ nə nɔnɔmə nə enúkui kə ikà dóá, enúkú qəsiadə kiqə nònɔmə kə lává nə si nə imia lei. ³⁹ɳtiran wó see ɳsɔ ò. Agbətɔviwó ɳtiran le, Eran àfɔ amənənɔn wó ɳtiran le, xəviwo kiqə tɔməran wò cawò tɔ le, adəsiadə kiqə ye tɔ. ⁴⁰Jiŋkui nùwó ɳtiran le i anyigbán jitòwó cágwó le. Jiŋkui nùwó ɳtikɔkɔ kiqə sigbənə wó nyáná kpɔkpá tòvò nà anyigban ji nuwó. ⁴¹Sigbənə nyindɔn tòvò nə wratiá nənə kəi wratativwó cawó tòvò nə nɔvià tɔ. ⁴²Nənə tútutú i amə kúkúwó fɔnfɔán káá nɔn nə. Nə wò dì ɳtiran, a nyinyɔn vóá nə wó fɔeán, ɳkagbə dànən qdə o. ⁴³Gbòxò nə wiði ɳtiran, ɳnyána kpɔkpó o i ɳusən dəken ɳnɔnə ɳj o. vɔá nə wó fɔeán, ɳusən qdə nən i inyánə kpɔkpá. ⁴⁴Wóqinə ɳtiran kə mi kpɔnà də dò mə vóá nə wòfɔeán, enyinà gbɔngbɔnmə ɳtiran cá le. ⁴⁵Ye idɔ i maurinyɔn nū bə: Adàm kə nyi amə jeŋkɔta va trɔzun amə àgbəàgbə. vɔá ádàm ciŋgbàta vá trò zun àgbə gbɔngbɔn. ⁴⁶ɳnyi gbɔngbɔn mə tɔa i vá jeŋkɔ ɳtiranmə tɔ ai vá gbòxó i gbɔngbɔn mə tɔa va. ⁴⁷Ekó i wosen wo amə kàlè kàlè tɔa fútukó qdəqəsi vóá amə vəatɔá ya có jiŋkui. ⁴⁸Aməkə lə anyigban jiawó wɔ wó kiqə əkó , i aməkə lə jiŋkuiá wó wɔdə sigbə jiŋkui tòwò enə. ⁴⁹Si gbənə miwo anyigban ji tòá yə nɔnɔmə qdəá miává wɔ jiŋkui tòá cá tɔ dē. ⁵⁰Nɔvinyenwó ènu kə ɳlə nu nèn mian i nyi bə ɳtiran kidè àhun ɳka təŋ yi də mawu fiɔdúxɔáwó èzan nu dutɔ ɳta təŋ nɔn èzan nju madutɔ gbo ó. ⁵¹Mikpɔ Mawu ənyɔn wawra. qdəka nən mi: mi ɳka ku séé ó vɔá mian nɔnɔmən wó atrɔ séé. ⁵²Zədəka lə aqaba xoxo qdəka mən an, woaku əkpin kpɔtia kpətia i amen kúkúawó áfɔn i zun ənu madahin, i wóá qdə ɔ mia nɔnɔmən. ⁵³Đóá wó dólá cɔ nɔnɔmən madahun sá dalè nɔnɔmən dahindahin toho i cɔ nɔnɔmən makumaku á sà dalè nɔnɔmən kuku yà toho. ⁵⁴Nen wó cɔ nɔnɔmən kə ɳdanen nin an ó sədə kə danen hin an toho, i cɔ nɔnɔmən kə ɳkunen an ó sədə kə kunen an toho à Mawu nyɔn i lá va men woqu əku ji gbidigbidi i jiđuqu bribo va qdə. ⁵⁵Oo áhu fi i tɔɔji ɳduua lə? oo əku fi i tɔɔkpo lə? ⁵⁶Eku yə kpo i nyi nuvɔn i nuvɔn inyi əsəá. ⁵⁷Àkpà i mi cɔ nən Mawu, kə nan nən mi jiđuqu có mia xoto Yesu kristo mən. ⁵⁸Yə i jɔá, nɔnuvinyenwó , mi nɔnta siŋjsinj i mi ɳka vɔn gbəda o. Mido vəvə àxotɔa yə do lə èdə wɔwɔmən. Mi dɔnjuin bə èdə kə miwɔ nən axotɔá ɳnyi èdə gbalé ò.

Chapter 16

¹Kidé ènujɔjò nən xəss tò wò à mi àn cà wò mi hùan dàji sigbè ñò nen galatia hàmə tò wò è nen cò ənú.
²Ámensiamə lè kòkò kèlèlè tò lè kòsiamə, nàm cò ənu kə i təŋ kp ò à dέ àhpàdəkà nén àkpàdidé mi wɔé nen dnú jýjó à wò à nàn sògbə gbóxò man vā.³Nen yvà y jibə mi angr ón ənú a wò dé wəman nen man cò àmə kə wò wò rɔnrɔn nù an wón kò yi yàrusalem.⁴Átənj vàmə bè wà yi kidé ñ.⁵Vó à man tò macedania gbóxò i lù man tò macedonia gbóxò i là vā mi an gbò dó bá nen ñ còlñ macedania.⁶Tàmùnyɔn man àn và ci mi an ybədɔn i nen kidé mi lè fàfàgumen càgbè mi an kpuñj yi lèfi nyikò à.⁷Vó à man tò macedania gbóxò i lù man tò macedonia gbóxò i là vā mi an gbò dó bá nen ñ còlñ macedania.⁸Tàmùnyɔn man àn và ci mi an ybədɔn i nen kidé mi lè fàfàgumen càgbè mi an kpuñj yi lèfi nyikò à.⁹Đòbé əhòn ganjən qèkà hunj i tinj kətəwó sùgbá¹⁰Nén thimoteo và à mi nù nén nen anón mi an mə nen vɔnvɔn jka à ji mi àn mə nen vɔnvɔn ɳkaà sigbè ñ cà à nen le axotò yé dówɔmə.¹¹Àmen déy kà kà kpué bé kèyinlà o mi xɔé kidé ɳtifafà nen à tənj təbò mi dòbè ñ jibè nàn nén kidé nònviuò.¹²Kúdē mi an nònvi, appolos ȳimikpó kidé nònviwó. Vòà ɳjibè yé à và vā ɳfià o à và lè gàbùmə.¹³Mǐ dònzan mi senj lè xɔsə a mə mi nuin ɳsén mi an dékiwò.¹⁴Nen ènù dəniadé kə mi an wɔa mi wóe lè rɔnrɔn mən.¹⁵Mi dési étiyénú yé hénù à mi nyan bò wò i trɔjinə kékékélá ló achaie i dɔwɔwò won men j lá tútú mi nɔnriwò.¹⁶Bàmi àn bùbɔ nén àmén jhnàn wò mɔnki kidé àmen jnàn kép nén déwɔw wo mə àn.¹⁷Ñ kpò jijò cò étryénù fortunatus kidé achaicns wóvàvà y wó i và xó mi an tóhó.¹⁸Đòlè wò cò adika cój i i có mi àn wò cà ejábè mi am kàfù nén menwò.¹⁹Asia yé hàmen wó lè ci mi aquillas kidé priscille kidé hàmen kálá wò xòmən an lè ci mi lè àxòtò à men.²⁰Nònviwó səéé lè ci mi mi ci mi an dèkiwò tò kɔkɔ yé nùgbùgbòmə.²¹Ínyə, pòllù i ɳrɔn ənùlà kidé nyin tà lò²²Nén amendè ñ rɔn axotò a à waa donui! và mi an xotò!²³Áxotò yesu yé mənuvàvà nan nèn kidé mi²⁴Tinj rónrn an nàn nən kidé àmənsiàmən lè yesu ckrito yé ɳkɔmə.

2 Corinthians

Chapter 1

¹Pòllù, Yesu kristo yémədɔdō tó Mawu yó jiji nu, kidé Tomote mian nònvi né Mawu hà kələ korentià kidé nò xòsətó kələ Achai yá nútomə wó²Mawu mian dadá kidə mián xótó yesu kristo yé mənúvávé kidé yé ɳuntifáfá na nòn mianji.³Wóá káfú Mawu mián xótó yesu kristo yá dadá yé inyi adənukpókpró kidé ȳjifáfá yé Mawu⁴Mawu fánéji nə mi lè mián ranmə kúkú wómə, càgbè mián cágwó mián tənjún fájì nə amə karanmə kúwé mi fáné ji nə aməqéa wókidé jifáfá kə Mawu zán né i safaná ji nə miánwó cá.⁵Sigbè Yesu yé yaququwó sùgbó càgbè miántàá, nènénká mián jifáfá suggbó tó Yesu ji nən⁶Vó nén rànrmə kú mián cagbè mián jifáfá kiqá miún xóxó i; i nòwó fájì nəmi án, cagbè mián jifáfá i, mián jifáfá lè wɔdò ȳtántá i, nén inyitá milé mán àyàqùqù qákéé an wo lè blewu wòwɔmèn⁷I mián kákádá miànji nyi ȳtántá. Minyábé sigbè miqunen àyàqóèà, miqóá xò jifafa.⁸Đó miń jibé miàn nòn màngá nànyámə o, nònviwó, có xaxákàmə mitóváyi lè Asia à. Misèvává tómə vayi man nònù, káká miń nyábá miànjón agbəo⁹Nyàwó qéca mijè nən əkù yátódàndòn vɔa cagbənén miékáa kádá miádékíwó jio, vɔa dá Mawu kà fóná aməcò àməkukú womèàn ji.¹⁰Áqdè mi lè kpnɔamə yi kúmá i kpòtògbèlè xónámi. Mi kadéjí bá àgbèvá xò némiká.¹¹A wònó gakè mə miànwò cá milè kpádá miánjún lè qəxòxò mèàn. Ga ȳnàn mə àmə sugbà lá vá dákpká dé mián tà cagbè àmənùvəva yə dcmə nyónyò kə wò wò nəmi tó àməsugbɔwò qəxòxò ji¹²Ayətemi ilà ȣnù mian sèsə lɔ jímə. qó ȣdəcóləmə kidé vəvədədəənu kə cù Mawu gbò i misè kpr̄ miadəvīwo lə xixəamə. Mi wɔ ilá kidé mi konjù-ɳnyi kidé anyi gbanjì yé ɳúnùnyanyawo vɔa tó Mawu yá mənúvává má¹³Mi ɳlà ɳrɔn ənubù nàmi sé wù kə miantənju hrè mian tənsəa o. ɳbuuibè mian va i sə góməao səman gomə kréqdé.¹⁴Sigbè mi lè ɳnya bə mi káá vá sàgòmə kvádə sə mián gómə xoxo dédqoo ənə ké lè mián xótó Yesu yé ȣnkékəjia mian vā nyin mian yétité, sigbè nən mian zùn miantə ənə¹⁵ȣnùkè jøá ɳkádá ənùjnjáji, ñ jibé man va mia gbə kélékélé cagbè mian xò àməjikpó yè nunyɔen.¹⁶ȣdòdè bò mán jimikpó nə ñ yikj Masədoni ica ɳgbè jibé man jimikpò nə ȣtrɔcò Masədoni, i dè ina ȣngbáá mian kpr̄j yi yudéya.¹⁷Kà ȣlà bu támə cò ɳnà ɳu an, ȣləxoèkpr̄ i a? ȣwò qofó dè ənù wò ji sigbè àmə yè nù matr̄ matr̄ ənə, nə matənju nùbè «èèn, èèn» kidé «oo, oo» lè gaxoxo qáká mèàn?¹⁸Vó kə inyinbá Mawu nyi ȣnudódó wótó á, mi ñ nù dè gaxoxo qákámə bá «èèn» nɔmi «oo». ¹⁹Đó Yesu kristo Mawu vi kə siliven Timóte kidé nyáca mi nù lə miámə, ñ nyi «èèn» kidé «oo». hun é nyiné «één» tegbəe.²⁰Đó ȣnukè jøá Mawu yá zádádá ȣesiadə nyiné «één» lò yáámə. hùn ñ nyi né tó yáájì i mi nùnə bá «ácè» dá Mawu yá ȣuti kòkò mè²¹Ifià Mawu i qóokpá mikidə mián ji lè Yesu mə i i tufen nàmi²²I icò yé dəsidó dè miánjú i i nami gbɔngbɔn də miánji wó mə sé qóokpá ənù ká ikaáva námi ȣcò à ji²³ȣtajjù, cò Mawu wò ȣnùtaho kpójtó bá ȣnùkè jø i nyà ñ và korenti à inyi bə mán qəmí jii,

Chapter 1

²⁴I ilá ñ nyi bé milé tèkpò bé mian dó ènù kè mián xòsò á nyi vayià kpò i o, hùn milè wòdà kidà mi nà mian yérite i, qò mi lé xɔsəa mè dàasi.

Chapter 2

¹Cagbè inàtò íjì qóé bá nyè íjì ná gbè tróvá miàn gbó lá vəvə səsəwó nònòn mè o. ²Né i nyibá ìjì dáyà némì, mèén lá dóogàn ìjì, ká ámè kà ìjì dákpa ñú án íá? ³ìjì ñrònú sigbè ìjì wòe cagbè nà ìjì tró vá miàgbó, mì íjì káà xò akpà tó àmè kà qó lá nàjì ayetíté ji o. ìjì kádá miàn jí bá tiíj yətíté lè sigbè miàtò. ⁴Đó ìjì ñròn nú kídá rànmè kúkú gánýgán, kídá əji gbàngbàn kídá aqaci. Nyè íjì bá má dáyá ná mì o. Tóvo nè inà nà jí bá miàn nyá ganýgán mè kà lè rɔnrɔn kà ñqo nè míán si. ⁵Ná àmèdqá dáyà əná amə án, ñwèè ná nyè qékén o, vɔa nè mí ná wò ñqdá tómèdí àá, miàn wó séé tòi.

⁶Àmè ìjnàn yé to dòndòn lè gbòsùsù mè á sún. ⁷Có égbà jí, səwú ətó dòndòn án, mìdqó á sá kèè í dòogèèn. Mì wèèná cagbè ná xòmèffien íjkáa wìi o. ⁸Ifià, ìjì lè dóogàn mì bá miàn qè rɔnrɔn bliibò díisá nèn. ⁹Ilá í ná í ìjì lè ñrònú, ná má dómìkpó í nè mán nyán ná mì kpó ná àmèsi lè nûqəsiaqè mè. ¹⁰Ná mìsá kè àmèdqá á, nyèncá maán sákèè. Ènnú kà ñjsé kè á (ná ñjcá ènúqá sá kàá), ákpó cɔcɔkà cagbè miàntò Kristo lè kò. ¹¹Cagbè ná Sátana ìjì káa qù miàn ji o, qóó mí ìjì gbè dán yé tòtòmè wó o. ¹²Àxotrá hùn agbò qéjì kè ìjì vá Tròás dùà mè bá mán kaka Kristo yé nyòn nyɔñgbìn án. ¹³Í cáá nyèjì qéjì lè gbɔngbɔn mè o ónú kè jòá nyè ìjì kpó tìjì nònví Títo lájónà o. Ga ìjnà mè án, ñjcó gbè wó qé í tróyì Masadónia. ¹⁴Vɔa wá có ñtíkòkò ná Mawu, kè tó Yesu ji kprònè mí tegbee lè jìqùqù mè. Tó míán jí á, ékàkànè yé ñjùnúnyányán yé hónhón lè affísiafi. ¹⁵Đó, mí nyí Yesu yé hónón nyɔñgbìn ná Mawu lè àmè kè kpó xɔxɔwò mè ícò àmè kè lè crón wómè. ¹⁶Ná àmèkè lè crón wó á, ényín əkú yé hónhón ná əkú. Ná àmè kè wóá kpó xɔxɔ wo á, ényí agbè yé hónhón ná agbè. Mèén í jà nà nònè nûwó? ¹⁷Đó mí íjì nyí àmèkè wó sàñà Mawu nyò cagbè əgòmè kpókpó tò. Tóvo nè ìjì nà án, kídá əñjùndòdò ñjtá-ýtá, nú xònènù lè Kristo mè sigbè Mawu yé mèdódó lè yé ñkúví mè.

Chapter 3

¹Mi tòji ilè kafù miàñjtawò qèkiwó káa? Miñ hinyán àmèdódó yé wóéman qóqá nɔmi có miàngbó, sigbè àmèdqoó nɔmi? ²Miàñ wò, mi nyi miàñ wóéma dódó, kè wò ɳrɔn dà mián ji wó ji; kè wò hnèn ùlè nya nyámè ná ámèsiámè. ³I milè qà diisá bé yòwóé i nyi Kristo yá wóémàn qâká, kè có miángbó. Wó ɳrɔèn kidè ènù ɳrɔci qèdqè o vòà kidá Mawu kèlè agbèa yé gbòngbòn. Wón ɳrɔèn dè ènùɳrɔnkpé ji qèdqè o, vɔa dè àmèyá nùɳrɔnkpé ji. ⁴I mikpó kakadéji kè mi wòdqé lè Mawu mè tó Kristo ji ⁵Miánjítá wó mùñ jè ná mian téñùn bió èñqé có mián ńtáó gbó o ká mián jèjènón có Mawu gbó ⁶Mawu i wòè bá mitáj nyi əkàdédé yéyáá yé dɔcɔví wó. Ilá nyi əkàdédé kànj có ɳɔŋrɔn gbò vɔa kà có gbòngbòn gbò; dó ènù ɳrɔrɔn wùnè nù, vɔa gbòngbòn yà náné agbè ⁷Ifià ədò kà jinè àkúá kà wó ɳrɔn dè əkpé wóji- có ɳùnti kòkò mè kè wòè bá Israéli viwó nún téñùn kpó Moósə yé ɳkúvímè ganan-ganan o. Ilá cagbè yé ɳkúvímè yéñtikòkò, ńtikòkò kà vá yinòàn. ⁸Kèéé, mánà nyi ədò kè gbòngbòn an wòññòn àn? ⁹Káná ná əkúfiò cōcō yédó kè lè kòkà, zènènà, jojø nyinyi édó nán sugbò nú kèá jò'n ènyòñ jòjò dó ý nán lè ńtikòkò mè o. ¹⁰Cáá, ènù kè ɳún wó kò zàdàkáá ńgbe lè kòkò ò, cágbe ńtikòkò kà xòta néean. ¹¹Đó ná əmúkə diné vá yi wó ńtikòkòdéá hùun ènúkə lènè qé tègbè yé tó láwú.á gángán wù ¹²Né mi wó kàkàdéji ɳnan mɔnkùi qéá hùun mi dójì din. ¹³Mi ý lè sigbè Moose èná o, ká có ènù cón qéækia yé ɳkùvi mè, cágbe Isràèli vió ý káatéñùn kpó yé ɳkùvímè gànàngànàñ lè ńti kòkò kè va yinè yé vòxó. ¹⁴Vòà wó ɳunù nyányá ý hun ò kéké váná ágbacá, ènù cónùn qékén an gbè le qé lè əkadédé xóxó tòa yé nù kpókpó nu. ńhun ò ènú kè joa lè Kristo mè qékén i ibùnón lè ¹⁵Vòà ágbacá, gàsiágàmè kè wó lè hren Moose , ènúcónnú dékákptò cón wó ji wó qé. ¹⁶Vòà ná amədqáká tró jímè và àxótóá gbóá, ènúcónnú án qèjú. ¹⁷Áxótóá nyi gbòngbòn. Fiàxótóá yé gbòngbòn lèá, vòvò le. ¹⁸Mián wóséé, kidé ɳkùvi wó hunhun mè mián kpó áxótóá yé ńti kòkò. Wó lè tró mi lè ńti kòkò. qéká rɔkpá mè, có ńti kòkò yé gángán mè yi dá èbu mè, sigbè kè có. axótó kè nyi gbóngbónàn gbó èná.

Chapter 4

¹Í cāgbə kə míxə èdə ñna í kə ìlə sigbə míxə amənúváváá, èjì ñqdə le mián xo ò. ²Càgbə ñnatɔ, mígbə ñkpən mõnwó kídá ənyɔn wawrawó. Mí ñlə nɔn agbə lə ñunú nyányán mə ò, í míj trɔ̄ Mawu nyɔan ò. Vɔ̄à lə àdòdo núnúma án, mí cɔ̄ nútán qákíwó nán aməwó jímənyɔn nyányán lə Mawu yá ñkúví mə. ³Vɔ̄à náwó cɔ̄n mián nyɔn nyɔñgbian jiá, wó cɔ̄nji qèdə né amə kelə kúwói. ⁴Lə wótɔ̄məán, xixéámə yé Mawu cɔ̄nú cɔ̄n amə maxɔse wó gbɔngbɔn jí. Èvɔentɔá, wó ñ' tάŋ' kpɔ̄ ənyɔn nyɔñgbian yé ñjuntíkɔ̄kɔ̄ kə nyí Mawu yá nənɔnmə an ò. ⁵Í mínlə nú Mawu nyɔn ná mián qákíwó á, vɔ̄à Kristo Yesu sigbə Àxótɔ, í mián ñtawó sigbə mián dəcɔ̄víó ná Yesu yé rɔ̄nrɔ̄n. ⁶Đó Mawu qéken í nübá: «kannjdé lává kɔ̄ lə zùubruwó ma,» í ékɔ̄ lə mián jíwó ma, ná àna kɔ̄kɔ̄ Mawu yəntíkɔ̄kɔ̄ yə ñjúnú nyányán, lə Yesu ñko. ⁷Vɔ̄à míwɔ̄ núxɔ̄ñafi ina qe lə ècugbán wó mə, ná yémə nákə bé ñúnṣen kələ gánñgán dáijà nyí Mawu to vɔ̄à ñ'nyí mián tɔ̄ ò. ⁸Ranmə kúmílə əmɔ̄nsiamɔ̄n nu, vɔ̄à míj cáká ò. Èdáya némí vɔ̄ mõnkpɔ̄kpɔ̄ kídá jíqè làmàxò o . ⁹Wó tí mián yomə nàna wo ñ'gbémíqé ò. Wó zín mí dέ anyígbán vɔ̄à wónj crɔ̄n míó. ¹⁰Mí xɔ̄nə Yesu yá kú gàsiágàmè də mián ranmə, kéj gbɔ̄xó Yesu yágbə nán wɔ̄dɔ̄ lə mián ranmə. ¹¹Mián wó kə lə àgbə wó á, wá cɔ̄mí ná èkú gàsiágàmè dέ Yesu yá rɔ̄nrɔ̄n ta gbɔ̄xó ná Yesu yé gbə ná zé lə gótòran wó mə. ¹²Càgbə inan tɔ̄, èkú lə dɔ̄jí lə mián mə, vɔ̄à lə dɔ̄jí lə wó mə. ¹³Vɔ̄à míwɔ̄ xɔ̄sè yé gbɔ̄ngbɔ̄n qèká rɔ̄kpa qe sigbə wó ñrɔ̄en qe bá :« ñxɔ̄esə, í nəná ká ñ lə xonu nà.» Mí xɔ̄sə cá, í nəná ká milə xonu nà. ¹⁴Mí nyán bá amə kə fɔ̄n Àxótɔ Yesu a á vá fɔ̄n mián wó cá kídá Yesu. Mí nyán bá á kprɔ̄ mí kídá mí yí qèekia gblɔ̄. ¹⁵Núsianú le càgbə mián tɔ̄ káj' gbɔ̄xó, sigbə amənúvává á qíqí na amə sùgbɔ̄ á, àkpádádá vɔ̄sáwó á lə jí déjí lə Mawu yé ñtíkɔ̄kɔ̄ mə. ¹⁶Kéi ləənəán, èjì ñ dó á qe lə xo némí ó. Né í nyibá lə gòtòramə cá wó crɔ̄n mián, lə émə- éma án, wó trɔ̄ mí ñkəkə yí ñkəkə jí. ¹⁷Đó ranmə kúkú hɔ̄eqáká gà qe wómə tɔ̄a jranə mí dó lə ñtíkɔ̄kɔ̄ mavɔ̄ yé kpənkpən mə kə xòta ná qəsiáqə mə . ¹⁸Đó míj' lə kpɔ̄ ənúkə zé qeá wó ò, vɔ̄à mí lə kpɔ̄ ənú mazémazé ó. Ènú kə zénɔ̄n wó ñ'nənɔ̄n diŋdi ó í ənú kə ñ'zénɔ̄n oá nenen qe yi ma.

Chapter 5

¹Mí nyábá né mián nyígbán kē jí mí lè àgbà lèa crɔ̄n án, mí wɔ̄ Mawu yé nɔ̄nxó ðe. Ama yélo ñ'tu àxó ñnan ò, vɔ̄à ényí àxó mavɔ̄a ðé lè jiñkorí. ²Ðó lè àzàvà ñna gɔ̄mə án gbánɔ̄n henhen i, lè hùùn ðádəmə bé wó cɔ̄n jiñkorí xɔ̄ nəmi. ³Mí lè jífū, ðó némí doeá, wó ná kpɔ̄mí lè amáamán ò. ⁴Ðó lè adòdó məan, né mìlə azava ñna gɔ̄mə án, mí gbánɔ̄n henhen, milə sə vèvè gánn'gán. Mí ñjí bé mián nɔ̄n amáamán ò. Ké, mí jí bé mián dóonu, gbɔ̄xó né agbə na mi ənú kə kúnɔ̄n án. ⁵Amə kələ jramídó né nənənú wóá í nyí Mawu, kə nánɔ̄n gbɔ̄ngbɔ̄n kɔ̄kɔ̄ mí sigbə òzà dédé kə á váá ápná. ⁶Hùun, mián lè nɔ̄n kàkádájí mə gásíágàmà, mián nyeeen bá né mìlə ñjuntíranmə án, mí díñsin dé Mawu gbɔ̄. ⁷Ðo, mí lè zɔ̄n lè xɔ̄sà məjí vɔ̄à ñ'nyí ənúkpɔ̄kpɔ̄ mə ò. ⁸Kéəná, mí kádájí. Mí jíbá mián diñdin dá ñjuntíran í mián nən kidá Àxótɔ̄á. ⁹Í mícɔ̄ ñna sá wɔ̄ mián taðójínú, né ì nyì bá milə ñjuntíran ñna mə nɔ̄nmí àfibú, né mián nyɔ̄n nen. ¹⁰Ðó mián wó sééé mián vá Cristo yé kojó zinkpin an ñkɔ̄, gbɔ̄xó né amə síámə ná téñjún xɔ̄ ənúkə wó jradóde lè ñjuntíramə né ènyɔ̄en nɔ̄mí èvɔ̄en. ¹¹Í, sigbə ì nya sisí ná Àxótɔ̄ qóe a, mí nyián ñtan̄ta, íñ'jí bá yémé nákɔ̄ lə mián jímənyányá wó mə. ¹²Mí ñ'lə təəkpɔ̄ bá mián zindé mián jí zàðèká dəjí ò bə wóá cɔ̄ðqə ləmə némí vèvèdá ò. Ké boj' mí námi ənyɔ̄n jɔ̄jɔ̄ bə òjí na lè jəmi dá mián ñún, bá né mián wɔ̄ qðøj'tí ðe né aməkə kíkéréná wó qákiwó càgbə ənú kə nɔ̄nɔ̄n gànàgànà wo, vɔ̄à ñ'nyí dá ənú kə lè jímèwò ñún í ò. ¹³Í nəì nyì bá ètagbɔ̄ ñ' sɔ̄gbə nəmí án, Mawu toí; í nə ètagbɔ̄ lə wɔ̄dɔ̄ ná mián, mián toí. ¹⁴Ðó Kristo yé lɔ̄nlɔ̄n lə tutu mí, ənú kə náán mikádá ənúñna jí; bá amə qáká kú dá aməsiámə ta í, càgbə ñna to, aməsiámə kú ¹⁵Í Kristo kú dá aməsiámə ta, këè nyi əná án amə kə lagbə wòá ñqdólá gbənɔ̄n agbə nə wóntawó ò, vɔ̄à nə amə kə kú í trɔ̄ fɔ̄n án. ¹⁶Càgbə ñna toá, có égbají, míñ' lè cɔ̄ nyɔ̄n dá amədá ñún ò càgbə amə wó ñunú nyányán mayi ñkɔ̄tɔ̄, có qáca xóxó mí kpɔ̄ Kristo də arɔ̄kpa ñnan jí. Vɔ̄à, ífia míñ lè cɔ̄nyɔ̄n dá amədá jí tó arɔ̄kpa ñna jí ò. ¹⁷Ké, né amədá lə Kristo mə án á trɔ̄ zun ənú wɔ̄wɔ̄ yéyé. ¹⁸Enú xóxó wó vá yí; kpɔ̄; wó trɔ̄ zún nú yéyé. ¹⁹Yé gɔ̄mə í nyí bá, Mawu lè cɔ̄ xíxéá wɔ̄ qáká kidá yé ñ'tá tó Kristo jí, íí n'a mí qáká wɔ̄wɔ̄ yé də. ²⁰Yé gɔ̄mə í nyí bá, Mawu lè cɔ̄ xíxéá wɔ̄ qáká kidá qáekia, kə ñ' gbə lə cɔ̄ òdə lə wó núvɔ̄en wó jí ò. ²¹Ícɔ̄ qáká wɔ̄wɔ̄ yé gbədáasí némí. ²²Ké wó cán mí sigbə Kristo yé tohó nɔ̄ntɔ̄ wó əná, sigbə Mawu lə wɔ̄ yá yɔ̄yɔ̄ tó mián jí əná. Mìlə qə kúkú né mí càgbə Kristo yé rɔ̄nrɔ̄n an to, "mi wɔ̄ qáká kidá Mawu," ²³ícɔ̄ Kristo sá wɔ̄ vɔ̄sá dá mián núvɔ̄en wó ta. Yá í nyí amə kə ñ'wɔ̄ núvɔ̄en kpɔ̄á ò, á wɔ̄ná càgbə mián trɔ̄ zun Mawu yé sáwɔ̄wɔ̄ lə yáñ'tá mə.

Chapter 6

¹Kè ì nyibá mí lə wōdə dēàdua, mīlə bīñ bá míñ' kú xɔ Mawu yé mənúvává gbaale ò. ²Đó élə núbá :«Gàxòxò vəvədəá məán, ɳdóòtō wo, í lə qèdè kpɔkpɔ yé ɳkəkə jíá, ɳ kpédá əñúwo.» Kpɔ gàxòxò vəvədəá kè, qèdè kpɔkpɔ yé ɳkəkəa kè, ³míñ' lə cɔ àfɔkrənú dákən dέ ɳkɔ némí ò, qó míñ' jí bá wóá ɖigbɔ míán dɔñ ò. ⁴Í vɔà, lə mɔñsiamɔ nù, mí qə dīisá bá mí nyí Mawu yé dɔcɔví ɳtántá, lə vəvə dádə ənú mə, lə ramə kúkú mə, lə gbɔjɔgbɔjɔ mə, lə dòdókpɔ wó mə, lə aməxoxo mə, ⁵lə amə lélátú wómə, lə còcódá amə ɳún wó mə, lə ədɔ senjún senjún wó mə, lə əzàndó madɔñ arɔñ wó mə, lə fifé mə, ⁶lə kɔkɔnyí nyí mə, lə ənúnyányán mə, lə jibɔngbɔn bleù mə, lə amə wɔwɔ mə, lə gbɔngbɔn kɔkɔ mə, lə rɔnrɔn ɳ'tán'tá mə. ⁷Mí nyí yé dɔcɔví wó lə aŋyɔdodóá mə, lə Mawu yé ɳúnsen mə, lə əséjí yé huawonuwó wɔwɔdə mə nə aləqunu kídá alɔmíɔn. ⁸Mí lə wōdə lə dòdódəjí mə kídá ɳunkpen mə, lə amənyɔn vɔen núnú mə í kídə kàfukáfú mə. Wó nú dá míán ɳún bá mí nyí amə brətɔwó vɔà gànŋká mí nyí àdòdó nútɔ wó. ⁹Mí wɔñè də sigbə amə manyán-manyán wó əná, vɔà wó dəsi mí dín; sigbə amə kələ kú wó əná vɔà mīlə àgbè; sigbə amə kə wó dɔñtó ná wó əná cágba míán núvən wó tɔ kə wón' còkufi nóó əná. ¹⁰Milə wōdəkídá ramə kúkú vɔà lə jìjɔ mə gásíágàmè; sigbə wɔamənɔn wó əná vɔà mí wɔ amə súgbɔ nyí hɔtɔnɔn, sigbə amə ma wənú qe tɔwó əná vɔà mí wɔñu wó kéúnkáún qe. ¹¹Kòrentítɔ wó, mí nú àdòdó wó sééé némí, í míán jí wó hundé gánŋgán. ¹²Nyí míán wó í tú míán jí wó ò, vɔà míán ɳ'tawó í xáxá lə míán qékiwó mə tó míán ɳ'tawó səsə lə ranmə jí. ¹³Ífia, lə qɔrìqɔrì ɳtántá məán, (ɳlə xonu sigbə qódqá qèvìwó əná) mí hun mian ji wó gánŋgán. ¹⁴Míñ' ká wɔ qèká kídá amə ma xɔsa wó ò. Đó, qèká wɔwɔ kəé lə ənú jɔjɔ wɔwɔ kídá ənú majɔmajɔ wɔwɔ mə? Í àkadódó kəé lə ənú kɔkɔ kídá zuubru domə? ¹⁵Đèká wɔwɔ kəé lə Bérial kídá Kristo domə? ¹⁶Enú wɔ dēàdu kəé la amə maxɔsə kídá amə kə xɔsə domə? Đèká wɔwɔ kəé lə Mawu yé qəxoxo kídá vòdúwó domə? Đó mí nyí Mawu lèàgbèyé qəxoxo, sigbə Mawu nú bá: «màán nɔn womə, í màán zɔn lə wó doŋdomə; màán nyí wó Mawu, í wóá nyí èvinyə wó. ¹⁷Cágba ɳna tɔ: mí do lə wó mə, í mian má.» Áxótɔ í nuí: «Min' káa tɔalɔ ənú kə ɳ'kɔa ò, í màán xɔmi, ¹⁸Màán nyí dàdà nəmi, í míán nyí èvìwó ɳ», Áxótɔ ɳúnsentɔ í nuí.

Chapter 7

¹Rõnrõn tõwó, kənyibá míwó àzàdàdá ñnan wó deá, míán kɔ míán qákiwó ñún lə núsianú kə xònàdu míán ñúntíran kídé míán gbɔngbɔn. Míán lə kpɔ̄ kɔkɔ̄ do lə vɔ̄nvõn ná Mawu mə.²Mí kpɔ̄ tohó qéká ná mí! Mí ñ' jiiguə lə amə qéken ñún ò. Mí ñ' dákpa amə qáken ñún gbo míán kpɔ̄gomə lə aməqéñún ò. ³N nyí ná wá cò kúfio ná mí í wœ bá ñ lə nú ilá ò. Đó ñnu väyi va bə mi qó tohó qé lə míán jí wó mə; bə ná míán nɔn àgbə nɔnmí míán kú dàdèdu. ⁴N kádá míán jí sùgbɔ̄ í èjì lə jɔ̄n dá míán ñún sùgbɔ̄ èjí lə jɔ̄n tómə ná í gbə nyí míán ranmə kúkú wó mə cá.⁵Kə mí yi Màsàdónì qàcáá , mí ñ' gbɔ̄n lə míán qákiwó mə ò. Tóvò nə ñna, mí lə tó àhùà wo mə lə gbaŋgbá kídé vɔ̄nvõn lə jímà. ⁶Vɔ̄ Mawu kə dónñ àgan aməka ranmə kúwóá àdóðgan mí tó Títò yá vává mə. ⁷N nyí tó yá vává mə qàdqé í Mawu dóogan mí ò. ⁸Có Títò cá yá gándóámə kə í xɔ̄ có míán gbɔ̄á gbɔ̄. ⁹Xonu nèmí có míán rɔ̄nrɔ̄n ñún, kídá míán xoməfien ñún kídá míán qáçɔ̄ lə qəmə gánnigán ñ an. Càgbə ñnan tɔ̄á, à vívíñ sùgbɔ̄.¹⁰Kə i nyibé tinj' wóéma kú ranmə námíán, nya ñ'cɔ̄qé lə jí ò. Vɔ̄ ñ sə vəvá yá kənyibá écɔ̄ ranmə kú mí an. Vɔ̄ ranmə kú mí ná gàmə qàí. ¹¹Iflia, èjì lə jɔ̄n. vɔ̄ ñ' nyí càgbə kə ranmə kú mí taqói ó, vɔ̄ ñ' nyí càgbə kə míán ranmə kúkú á ná míán jímə tɔ̄trɔ̄í . Mí wo xoməfien kɔkɔ̄ kə i nyinéán, miŋ' wɔ̄nú gúgú qéken càgbə míán tɔ̄ ò. ¹²Đó xoməfien kɔkɔ̄ henə jímà tɔ̄trɔ̄ kə kpɔ̄nə amə yidé qàdqé kpɔ̄kpɔ̄ kə wón' sənə vəvá dēta í. Gàqjó məán, xixéámə yá xoməfien henə èkú vá.

¹¹Mí kpɔ̄ càncán gánnigán kə xoməfien nyõnj'gbín wo lə mian mə an. Míán cancán góñ'góñ' án gánnigán í qədīisá bá minyí amə man nyáàdəwó. Míán makádéjí, míán bibi yéñ'yéñ' kídá míán jijí wó gánnigán bá míán kpɔ̄ bá ənyɔ̄n jojo ná vámə! Lə núsianú mə án, mian ñ'tawó mí qdòokpójí bá mí nyí àdəmanyán tõwó lə ənyɔ̄n ñna mə.

¹²Tógbɔ̄ bá ñ ñrɔ̄nú námí án, nyen ñ' ñrɔ̄en càgbə amə kə ñ' wɔ̄ baða ò, nɔnmí càgbə amə kə ñu nûvoen yá ya ò. N ñrɔ̄n ná càgbə míán vəvá dàdá ənú ná míán ná zé lə Mawu yá ñkɔ̄. ¹³Càgbə ñnatō í mí xɔ̄ ñúnsen dódó. Gbə sá kpé, míán ñ'tawó gán dòámə wóá, mígbə lə kpɔ̄ jijí dèjí càgbə Títò yá jijí ta, qó yá gbɔngbɔn xɔ̄fafá tó mian wo séé jí.

¹⁴Đó ná ñ có mí sá qá àbɔ̄ á, ənkpen ñ' qibrá ñ ò. Tóvò a, sigbə núsianú kə mí nú ná mí an nyí àdòdó á, míán qáki dódó dééjí ná mí lə Títò gbɔ̄á zun ñ'táñ'tá. ¹⁵Yá rɔ̄nrɔ̄n ná mí gbə gánnigán ká, ná í ñorjum míán mə bubu í sigbə mi xɔ̄e dó kídá vɔ̄nvõn kídé hùn hùn tititì. ¹⁶Elə víví ñ` dónj kádá mian jí sùgbɔ̄.

Chapter 8

¹Nənvíwó, mí jí bá mian nyáanú, có Mawu yé mənúvəvə kə lə wɔ̄dɔ̄ lə Məsədóni yé hámə wó ɳún. ²Lə wó ranmə kúkú wó dodókpɔ̄ gánŋgán wó gaməán, wó jiŋɔ̄ gbàngo kídá wó yaqudu sùgbɔ̄ vá ji àdɔ̄nmà nyɔ̄en sùgbɔ̄. ³Ngkpɔ̄ yé tohó qó wó cɔ̄ wó ɳúnsenwó sá ná, í kəgbə wúùgan wó ɳúnsenwó cá. Í tó wóŋ'tawó jií nu, ⁴kídá kúkú qədə sùgbɔ̄á, wó bíñ có mián gbɔ̄ bá mián ná yəó əmənnu kpɔ̄kpɔ̄ bá yəó cá yəó á kpɔ̄ əgomə lə x̄sətɔ̄wó dɔ̄á mə. ⁵Ílá ɳ' vámə sigbə mí bui qdóá ó, vɔ̄à, kélékélé á wó ɳ'tawó cɔ̄ wó qákiwó ná Àxótɔ̄á, kídá mián wó cá sigbə Mawu jií qdóá. ⁶Ké, mí biñ Títò bá ná wó àdɔ̄nmà nyɔ̄nyɔ̄n yé dži lə mian gbɔ̄ sigbə í tɔ̄jí əná. ⁷Vɔ̄à sigbə mí wɔ̄nə núsianú lə x̄sə mə, lə nuxó mə, lə ənú nyányán mə, lə vəvédédé ənú mə í lə mián rɔ̄nrɔ̄n kə mí qdó né mián, mián nɔ̄njuńn cá í yinjkə lə ənú nyɔ̄en wɔ̄wɔ̄ dɔ̄ inan mə. ⁸Nyə ɳ'lə zín dē mian jí ò, vɔ̄à, ɳlə númerá í sá lə qdó əkpá mián rɔ̄nrɔ̄n yé vəvédédá jí í sá lə sō kídá amə qdá wó vəvédédənú. ⁹Í cá, minyán mián xótō Yesu Kristo yé mənúvəvə. Né igbə nyí hòtɔ̄nɔ̄n cáá, écɔ̄ qdəækia sá wó wɔ̄amənɔ̄n í tó yé wɔ̄amənɔ̄n nyínyián jíá mian zun hòtɔ̄nɔ̄n. ¹⁰Tó ɳuna jíá, māán vá xótódqó némi ná má kpádá mian ɳún. Éxø qdáká kà, ɳ' nyí qdədá bá mí tɔ̄ əŋ'qdá wɔ̄wɔ̄ ò vɔ̄à mí qdó rɔ̄nrɔ̄n kídá jijí bá yəwó á wɔ̄e, mian wó cá mí vá lə yé vɔ̄xó sigbə mián tāŋjún án. ¹¹..... ¹²Né mí qdó jijí bá yəó á wɔ̄dɔ̄á, ənú jijí kídá ənú nyɔ̄ŋ'gbín í. Éqdóá nɔ̄n ənú kə amə qdáká wɔ̄qdeá jí í ɳ'káá nyí kə ɳ' wɔ̄qdeá jí ò. ¹³Édɔ̄clá ɳ'nyíbá wá sá wó nyɔ̄en ná amə d̄dó í cɔ̄ àgbàn də mian jí ò, vɔ̄à ké ənú wó ná sō. ¹⁴Mian jidájí gáalámətɔ̄ ná wó mián jijí wó. Dáədùá, né cág'bə wó jidájí ná tāŋjún wó mián jijí wó í ná sɔ̄sɔ̄ na le. ¹⁵Sigbə wó ɳrɔ̄eqe bá: «Amə kə wɔ̄qde sùgbɔ̄ ɳ' wó əŋqdá qdə kéká ò; í amə kə wó hɔ̄qdəkádə á ɳ' jíná ɳ'qdá dákpin ò.» ¹⁶Wɔ̄dɔ̄ í mián dó ná Mawu kə cɔ̄ rɔ̄nrɔ̄n fàà kə jí némi dē Títò yá jíma. ¹⁷N nyí bá ɳ' rɔ̄n mián biɔ̄bíñ qdədá í ò ká é dó jijí gánŋgán ná asá wɔ̄e. É vá mian gbɔ̄ tó yéntá yé nújró mə. ¹⁸Mídëe kídá noví kə Mawu yé hámə lə káfú ná Mawu nyɔ̄n núnú án. ¹⁹Kəgbə wúá, Mawu yé hámə í ceen bá ná zɔ̄nmɔ̄n kídá mí ná àwɔ̄ àdɔ̄nmà nyɔ̄e yé dɔ̄ ɳna. Ílá ná Axótɔ̄ ɳtá yé ɳtí kɔ̄kɔ̄, kídá mián jijí ná kpəkpáŋjún. ²⁰Mí lə gbáənú lə ɳúntátá gbe, kə amə qdá á dɔ̄nnyɔ̄n kídá mí dē ənú nánán fàà kə mí lə jɔ̄a ɳún. ²¹Mí jíná kòkò bá mián wɔ̄nú kə qdó búbúá, ɳ'nyí qdədá lə Ahótɔ̄á yé ɳkɔ̄ ò, ké vɔ̄à lə aməó cá ɳkɔ̄. ²²Mí dɔ̄ nɔ̄nví bú cá kídáwó. Mí dóe kpɔ̄ í mí kpɔ̄e bá àfi xɔ̄xɔ̄ qdá lənýn lə èdɔ̄ qdəsíàdə mə. Í ífia, éyinə mɔ̄njí sùgbɔ̄ çág'bə kákádəjí gánŋgán kèdəqo ná mián. ²³Títò yáá, é nyí tin' vəatɔ̄ í nyí tin' kpədáŋjún tɔ̄ lə dɔ̄mə ná mí. Mián Nənvíwó yáá, Mawu yé hámə wó í dɔ̄wó. Wó nyí ənú dó amə dáəji ná Kristo. ²⁴Hùun mí mián d̄isá mián jijí kpɔ̄kpɔ̄ yé taqójinú námi ná Mawu yé hámə wó.

Chapter 9

Chapter 10

¹Enyə, pɔ̄lù, ɳlə kpráanú mí, tó Kristo yé qéki bubo kídá yé qənmə fáfá jí. Nnyíná aməfáfá né ɳle kídá mí, vɔ̄à ɳwɔ̄nə cànçàn dá mian ɳún né ɳ diŋdin dámi. ²ɳdənə kúkú némi, né ɳle qé lə mian domə, nyə ɳ qólá hínyán ɳúnsen dódó kákádékí tò ò. Vɔ̄à ɳ bui bá nàán vá hínyán bá wóá dó ɳúnsen né ɳ dé ɳkə amə kə lə bui bá mí lə nɔ̄n àgbè lə ɳjúntíranmə wó.³Kèè nyìbá mìlə zɔ̄n lə ɳjúntíranmə íá, míŋ qólá wó àhùà lə ɳjúntíranmə ò. ⁴Đó àhùàwɔ̄nú kə mí sélə wó ahuaa ɳ'nyín ɳjúntírantó í ò. Ké, wó wó Mawu yé ɳúnsen qákádékí bá wá sá crɔ̄n gbɔ̄ngbɔ̄n mə ɳúnsen gánnj'gan wó. Wó kpɔ̄ná ègàn qé vixò nyɔ̄n dadé ɳkɔ̄wó jí.⁵Mílə crɔ̄n ɳúnsen qásíàdqé kə cóná dá Mawu nyányán ɳún cá. Mí cɔ̄ná tamə bubu qásíàdqé kə á có dá Kristo yé bubu ɳúán.⁶Í mí sɔ̄gbè bá míán dɔ̄ntó né amə mabu yé nú wɔ̄wó qásíàdqé kpɔ̄ wó, zàqèká né míán məbubua nyɔ̄n séé.⁷Mí kpɔ̄ ɳunú nyɔ̄nngbín krékré có ənú kə lə ɳkə né mian ɳún. Né amədqé nyeeen bá yé le né Kristo a, ná qó ɳuín bá kə yé le né Kristo a, míán cágó mó le nyeeen.⁸Đó né í gbè nyín bá ɳ dóné qèækinyə déèji hɔ̄eđáká qódqo có míán ce kpakpa, kə míán xótō námí bá míán sá tu mí qóá í ɳ'kàá nyín né míán sá crɔ̄n mí ò a, nyə ɳ'kàá ɳuín bá inan ná nɔ̄n sigbè bá ɳlə zín dá mian jí tó tíf' nú ɳɔ̄nrgó wó ɳún ò.⁹Đó amə qé wó lə nú bá: «wéma wrándíqá ina wó lə vénédé í kpɔ̄ngan . Vɔ̄à lə gòtāa, á nyín gbɔ̄jɔ̄gbɔ̄jɔ̄tó í yé nyɔ̄n wó ɳ' jé bá wóá sá ò.»¹⁰Ké amə ɳuna wó mɔ̄nkúí ná lə sá ənú kə mí nú dá míán wéma kə mí ɳrɔ̄n qídqá wó gɔ̄mə kə mí ɳ'le cágó ,ənú ɳnan í míán wó kə mí lea.¹¹Mí ɳ'yi bá wá wó mí dá qòdqó nu nɔ̄nmí wá cɔ̄ mí sá sá kídá amə kə kánéfú wóqáki wó ò. Vɔ̄à ná wó lə cɔ̄ amədqé jré dá amə qéá ɳún í lə cɔ̄ amə qé sá kídá amə qèáá, wój' wó ɳjunúnyányán qé ò.¹²Gàsíágàmè an, mí ná lə kíké míán qékiwó déèji zen ləɳjún ò. Tóvò nə ɳuna án, míán nɔ̄n ríxo kəjí Mawu cɔ̄ mí dóá, ríxo kə diŋdin bóó dá míán.¹³Cáá, mí ɳ' yi míán rího wó ɳgbá ò, kə mí kədá mian ɳúán. Mí nyín amə kélékélá tɔ̄wó í vá kə diŋdin dá mí í kəmí wó Kristo yé nyɔ̄n deá.¹⁴Mí ɳ' dó míán qékiwó déèji tó ríxoa ɳún có amə qéáwó dɔ̄ɳjún ò. Tóvòà, kə í nyì bá míán xɔ̄sə lə cin d'éjíá, mí lə kpɔ̄mɔ̄n, míán ɳtawó bo dɔ̄ lə kéké d'éjí í lá gbè nɔ̄n yá ɳtántá yá ríxowó mə.¹⁵Mí la nɔ̄nta kpɔ̄ ɳna cágba míán támjún lə kaka Mawu nyɔ̄n né ágbè nyí nútómə kə lə àkpádáká né mí ò. Mí ná vá lə dó míán qékiwó déèji dá èdɔ̄ kə mí wó lə aməbúwó nyígbánjí.¹⁶«Vɔ̄ ná amə kə á dó qèækia déèji, ná dó qèækia déèji lə Axótɔ̄á mə.»¹⁷Đó ɳ'nyí amə kə lə dɔ̄ɔ̄dɔ̄ qèækia í wó dókpɔ̄ ò. Gànŋká, yéé nyí amə kə Axótɔ̄á lə dɔ̄á.

Chapter 11

¹Njí bá mian xɔ cukú qòó lə tñj' kónjta mə. Vɔà milə xɔŋ ɿtántá. ²Đóá ɿlə huanjún dá mian nu. Nwɔ Mawu yé ɿjúnhuan qe némi, qó ɿcɔ àgɔ mí ná ɿjúncu qékká. Ndéàzə bá mán cɔmí dñsá ná Kristo sigbə amə lə alɔjí ɿtántá³Vɔà ɿlə vɔnvñn némi dá qèkárɔkpa, sigbəná èdàn brə Évà tó yé yə wɔ wɔ mə əná, mian tamə bubu wó .Nkáa trɔ lə Kristo yé nyɔn véná kə nyí ècimatñá yé yomə ò. ⁴Mián cɔe bá aməqé vá lə nú Yesu bu yé nyɔn némi sá wú Yesu kə yé nyɔn mí nú né mi əná. Nñnmí mián cɔe bá milə xɔ gbɔngbɔn kə tóvò nə kə mí xɔa. Nñnmí mián gbə cɔe bá mi xɔ Mawu əná, nyɔn bú kə tóvò nə kə míxɔa. Mí lə dñn ənú ɿjuna wójí kéká. ⁵Hùun, ɿ lə bui bá nyə ɿ' nyín gɔmə nɔntɔ nə amə kə wó bui bá wó nyí Yesu yé dñkpárávi nyɔnngbian wó. ⁶Vɔà ná nyən' nyánnyɔn dòó cáaá, édi Mawu nyɔn yá ɿ nyeeen. Lə núsianú mə kídá nñnnmə qèsiàdə məán, mí ná mi' Kən bubo qéækinyə bá má dóó dájí qéé ɿjagjia? Đó ɿ nú Mawu nyɔn né mi fàa. ⁸Nfí Mawu há qóo í cɔ wó kpəkpádá aməjún sá wɔ ná mi. Kə ɿ lə hinyán mə lə mian domə án, nyə ɿ'nyín àgbàn nə amə qéken ò. ⁹Đó nɔnví Mákédónì tɔwó í wɔnə tñj' hinyán wó. Lə núsianú məán, nyən' jí bá mán nyín àgbàn nəmi ò, í mán lə wɔe nyeeen əná tegbəe.¹⁰Sigbə Kristo yé nyɔn dodó lə mənyəán, wó ɿ'káa jí amə dódó dájí dékpín lə Àcái y nútowó mə ò. ¹¹Í cágba ɿukéet tɔ? Nyən' rɔn mián nyɔngbɔ fà? Mawu nyeeen.¹²Í ənú kə ɿlə wɔa qéé, màán yijí lə wɔeà, cágba má qə tñj' kakádájí jíi bá wá xonu có ənjünyəán kídá kakádájí cágba kə wá kɔ wó qéki wó dájíá (cágba wóá cɔ wó sigbə èdə qékká wɔtɔ kídémí əná). ¹³Đó amə ɿnan wó mɔnkúi wó nyín Yesu yé vixo yé nükprátñwó, èdə wɔtɔ kə brənə amə wó. Wó cɔná wó qéki wó trɔná Yesu yé Póstoló wó.¹⁴Í ɿ'fíán ò, dó sätànà ɿntá trɔná zun dñlá kɔkɔ. ¹⁵N nyí ənú fián mə gánngán qé í ò ná yé súbñvíwó cá lə trɔ zun súbñví dodó wó. Wó vɔvɔmə ácó wóðð wɔwɔ wó gbe.¹⁶Ntrɔ lə núi, aməqá ɿkáa bui bá yin' tagbɔ ɿlə wɔdɔ ò, vɔà ná ɿ nyín ənáán, mí xɔŋ sigbə amə ma wɔtagbɔqé əná cágba mán tñj' dó qéækinyá dájí hɔeqékká. ¹⁷Enú kə ɿ lə ná dá kákádájí kə dòdó dájí ləmə ɿjúán, Axótñá ɿ' sá kəò, vɔà ɿlə xonu sigbə amə ma wɔ tagbɔqé əná. ¹⁸Đó amə sùgbɔ dóná qéækia dájí cágba ɿuntíran tɔ, nyə cá mán dó qéækinyə dájí.¹⁹Đóá mixɔnə amə ma wɔ tagbɔqé wó kídá jíjí. Mian ɿtawó mi cín lə ɿjunú nyánnyán mə. ²⁰Đó mixɔnə amə kə cɔná mi, sá wɔnə yé mə xəxərə, ná ilə zán mi, ná ilə kpɔ bá yə wúugan mi, nɔmí ná ilə xótómə némi. ²¹Enjun lə kpənñ bá má nú bá mi nyín amə gbɔjɔ wó sùgbɔ bá mián wɔná. eeen, ná ama qé lə kíká qéækia dájí (ɿla xonu sigbə cukúnɔn əná), nyəcá màán kíká qéækinyə dájí.²²Wó nyí Hébrù tɔwó fà? Nyen cá. Wó nyín Ísràel v̄i wóà? Nyen cá. Wó nyín Abràhám yá jijimə v̄i wóà? Nyen cá.²³Wó nyín Kristo yé súbñví wóà? (Nlə xonu sigbə amə ma wɔ tagbɔqé əná.) Nnyíi sá wú. N nɔn èdɔ seennjún- seennjún wó mə, lə gákpwáwó sùgbɔ mə, lə xòxò kə tónjún dí wó mə, í ɿdónáègo èkú fɔkú sùgbɔ.²⁴Lə Yúdà tɔwó gbɔá, ɿxø «Hòoka ádi dèká wó.» Zèàtɔn. ²⁵Wó xɔŋ zètɔn kídá átí. Wó dàkpéy zàqékká. Nbjú kídá tɔjí hún zètɔn. Nwɔ èzan qékká kídá ɿkəkə qékká lə àxu yé dñjdomə. ²⁶Nwɔ mɔnzɔnzɔn wó dánū, ɿ nɔn àfɔkú mə lə ciwó mə, lə àfɔkú mə tó frafitñwó jí, lə àfɔkú mə tó nyə ɿtá yé dumə tɔwó jí, lə àfɔkú mə tó amə ma xɔsə tɔwó jí, lə àfɔkú mə lə dùgan mə, lə áfɔkú mə lə zògbə nyigbán jí, lə àfɔkú mə lə àxu jí, lə àfɔkú mə tó vixò nɔnví wó jí.²⁷Ntó èdɔ seennjún- seennjún kídá ayaquuwó mə, lə èzan sùgbɔmə arɔn mandón- mandón, lə fisé kídá cikɔmə mə, gásíágàmə lə nubábrá mə, lə vùvɔ kídá amán- amán nɔnɔn mə.²⁸Í, lə ɿjulan wó sééé ɿgbéá ɿkənjkə wó zínné dájínyə ná tñj jidəqé dá Mawu ha qèsiàdə ɿjún. ²⁹Meen í gbɔjɔ, í ɿ'nyín nyə ò? Meen tutu amə bu dá ənúvñen mə, í nyə ɿ'tɔe zò ò?³⁰Ná ɿqdá kɔ qéækinyə dájíá, màán vá kɔ qéækinyə dájí cágba tñj' gbojɔgbɔjɔ wó ta. ³¹Mawu kə nyín dàdà nə Áxótñá Yesu Kristo, amə kə wó dó dájí sá yi mavɔa, nyán bá nyə ɿ' xovì ò.³²Lə Dàmásì a, èfíç Arétas yé du dñ nu nɔn tɔ nán wó lə cɔ Dàmásìtɔ wó dua cágba ná wá lèj. ³³Vɔà wó cɔŋ dá kisi qékká mə í qñj tó fetéri nu lə ègrì gɔmə, í ɿ qé lə yé sí wó mə.

Chapter 12

¹Màán tár' kíké qèækinyə dáèjí, vñà nyə η' lə qū ənqáken lə mə né η lə wœ ò. Vñà màán vá vá ənunvə kídá qèqèdiisá wó kə có Àxótñá gbñá gbñ. ²Ndəsi ɲíncu qéká lə Kristo mə kə, èxo wíinə sñnn' kə, èjì jœ ná jìnkorí ámètɔant̄, né í nyín yá kídá yé mətiá nñmí tóvò nə yé mətiá í, nyə η' nyán ò, Mawu yá nyán.³Í η nyán bá ɲúncu ɲunnan (Nñmí yá mətiá nñnmí tóvò nə yé mətiá í, nyə η' nyán ò, Mawu nyán)⁴wó cœ yi pàràdísò mə í lə sə gbñngbñ mə nù gánngán wó cágba nə amə qèsiàdq ná ténjún nùi. ⁵Nlə kídá qèækinyə, cágba amə ɲúnan mñnkúi. Vñà nyə η' káká kíké qèækinyə cágba nyənýntá tò ò, náégbá cágba tin' gbojøgbñjò wó ta qó í.⁶Né η jílbá má kíká qèækinyə dáèjí, nyə η' qdóá nyí tagbñ kúkú tñ ò; qó màán kə cœ dá qèækinyə jí í nyə nán kíké qèækinyə dáèjí, bá ná amə qékíñ káá qó xñsà baqa dá ɲko ná ənú kə wó kpñná dá ənýnə nñnmí kə wó səsə có ənýnýean. ⁷Màán kpñ qèækinyə bá nyə η' ká gba kíká qèækinyə dáèjí cágba qèqdè diìlsá wó nñnmñmə man nyán tané wó. Kéənénán, nyə ná qñ kídá amə qékí dódó dáèjí ò, qó wó nán ajuñja qéká dá ranmə, sátnà yé mə dñdñ ná àvà cáká η, né nyə η' ká zun amə kə kíkéná qèækia dáèjí qdó ò.⁸Nqè kúkú ná Ahótñá zàtñn cágba ɲnan tò, bá ná wá gboe yi lè gbonyə. ⁹Vñà é nún bá, > Gà ɲunan mə màán ténjún wó àkñ sùgbø dá tin' gbojøgbñjò jí, cágba Kristo yé ɲúnsen nán nñn mənyə. ¹⁰Ké èjì lə jœj, lə tin' gbojøgbñjò wó mə, lə èzùwo mə, lə cákacákawó lə tètèkpñwó mə kídá lə ənúxaxawó mə, né Kristo; qó gákemə η gbñjòá, gañuna mə í η kpñná ègan.¹¹Ntrñ zun amə ètagbñ manɔnsít̄! Mí zín dáèjinyə í, qó mianwó í dó lá kə dñj. Nyə η'lə àgñmə nə Ápóstòlò xññfi ɲunawó ò, vñ gànñké nyə η'nyín ənqá. ¹²Ápóstòlò yé dəsi ɲtántawó zé lə mian mə lə jígbñdə mə, tó dəsìwò, ənú jíiñjún kídá àmlìmànù wó jí. ¹³Đó, lə nú kəé wó mə í mi η' lə vñváqdə la sigbə Mawu há qèawó əná, tóvò bə nyə η' nyín àgbàn nə míán? Mí cõ àgñjəjə ɲnan sá kəj. ¹⁴Kpñ! N lə gbèsñsñ á yi mian gbñ zàtñn ant̄. Í nyə ná vá nyín àgbàn nə mi ò, qó η' nyín míán nú nñn aməsí í η lə jí ò, mian ɲtawó í η lə jí. Đó, qèvìwó η' qdóá jœnú ná wó jitñwó ò; ká tóvòa, àjìtñwó í qdóá jœnú ná wó xiwó. ¹⁵Màán zán ənú fàà, í màán zán qèækinyə ná míán kpñrí wó. Ná η rñn mi sùgbñá, míán rñn hœqákáà? ¹⁶Vñà, sigbə í lə dñj, nyə η' gba nyín agban nə mi ò, vñà kə í nyín bá η nyán ɲunú sugbñá, ənyə í lə mi kídá bìbì. ¹⁷N kpñgomə lə mian ɲún tó amə qéká kə η dñ qídqá mian wó domət̄ qéká. ¹⁸N dñòogan Títò bá ná yi mian gbñ í η dñ amə bù kídá. Títò kpñgomə lə mian ɲúan? Đèé mí η' zñn dá qèkárñkpaa? Đèé mí η' zñn dá àfçtohó qéká wó jíà? ¹⁹Đèé mí káqájí bá lə gákawò ilá sééé mə mí lə hrñn míán qékiwó ta lə mian gbñá? Lə Mawu yá ɲkɔà, lə Kristo mə, mí xonu có núsianú ɲún ná míán ɲúnsendóámə. ²⁰Đó η lə vñnvñn bá ná η vñvá nyə η'káa vá kpñ mi sigbə η lə jídqá ò. Nlə vñnvñn bá mi η'káa vá kpñ sigbə mí jídqá ò. N lə vñnvñn bá nyə η'káa kpñ ənyɔndñdñn wó ò, ɲúnhuan, xoməfíñ qdó ò, amə qékito jíjí wó, nuxó vñen xoxo, kíké dáèjí kídá cákacákawó ò. ²¹N lə vñnvñn bá ná η trñváá, tin' Mawu η' abe dó ɲkpen η lə míán ɲkɔ ò. Nlə vñnvñn bá ranmə η' káa kúñ dá amə sùgbø kə wó núvñen wó ɲún ò kídá kə wó η' trñjímə lə ənú makɔmakɔ, lə gbñdñdñn yákayàkà kídá vñvísəsə jójró kə wó wó mə.

Chapter 13

¹Zètɔantɔ kə η kàá vá mian gbɔ̄ kè. Wóá jro amébre ha mə tó amə ámèvè nɔmí amə ámèton yá qasádítjí jí. ²Nú ná amə kə wɔ núvɔen wó, kídqé amə kpetiawó, kə η vá zèvèatɔ, í η gbə lə nui ká: Ná η gbə trɔ́ vá káá nyə ná sá kewó ò. ³Nlə nú əná né mí dō mí lə jí èkprédítjí nú bá Kristo lə xonu tó èjinyə. Nyín amə gbɔ̄j̄ qá mian ηún ò; bònýn é dō ηúnseñ dē mian ηún. ⁴Dó, wó kreñ cágba yá gbɔ̄j̄gbɔ̄j̄ ta, vɔ̄á á la àgbə tó Mawu yá ηúnseñ mə. Dó mian cá mí gbɔ̄j̄ lə yá mə, vòà mian nɔn àgbə yí dāá kídətó Mawu yá ηúnseñ jí, lə mian mə. ⁵Mí yi mian ηtawó dēkí wó mə ná mian kpɔ̄ ná mi lə xɔ̄sət mə. Mi dó mian ηtawó wó kpɔ̄. Miñ dē dəsì bə Yesu Kristo lə mian məan? É le, néagbá əná hùun mí η' lə tɔ̄xəs ò. ⁶Í η kádájí bá mian vá nyán bá wó η'dó mí kpɔ̄ ò. ⁷Ifia, mí lə xodət ná Mawu bá mí η'ká gbə wɔ nú baða dē ò. Nyə η'le xodət bə mian nɔn sigbə wó dómí kpɔ̄ əná ò. Bònýn, ηlə xodət bə mian lə wɔ nú kə jə, ná i gbə nyín cá bá dòdókpɔ̄á gró mí. ⁸Dó mīñ' ná ténýn wɔ ənqákən tóvò nə ənyɔen dodó ò, vɔ̄á ná ənyɔen dodó tó dēdə. ⁹Dó mīkpɔ̄ná jjij̄ ná mí gbɔ̄j̄, gànñká mí seen ηún qe. Mí lə dògbədá cá ná mian nyɔnyɔn dējí. ¹⁰Nlə ηrɔnnū ilá wó námi kə ínyi cá bá η diñdin dē mian, cágba gákəmə η lə mian gbɔ̄a, nyə ηqdóá wɔ̄ àkpá sensen ná kídá mí ò, bá má zán àcekpakpa (kə Mawu náj bá má sə dó mí ηúnseñ kə η'nyí bá má sá kaka mí ò). ¹¹Ifia, nɔnvíwó, mí kpɔ̄ jjij̄! Mí wɔ̄dɔ̄ cágba mian nyɔnyɔn, mí xɔ̄ ηúnseñ dódó, mí nɔn qéká wɔ̄wɔ̄ mə, mi nɔn ηtífáfá mə. I rɔ̄nrɔ̄n kídá ηtífáfá yé Mawu á nən kídá mí. ¹²Mian lə cí mian dēkíwó kídá nugbígbɔ̄n kə kɔ̄. ¹³Amə kɔ̄kɔ̄wó séé lə cí mi. ¹⁴Ké Àhótɔ̄ Yesu Kristo yé mənú vəvá, Mawu yá rɔ̄nrɔ̄n kídá gbɔ̄ngbɔ̄n kɔ̄k yá qéká wɔ̄wɔ̄, ná nən kídá mianwó séé.

Galatians

Chapter 1

¹Pólù, amədódó kə ηcó aməgbətɔ̄viwoä gbó o; vɔ̄á cò Tesu Kristo kídá mawu etó fɔ̄en có aməkukuwó doməa gbó. ²Kidə tiŋ nɔnvi kə lə galati hamə kídəjan wó. ³Amənúvává kídá ηtífáfá na& có Mawu etó, kídá míá xótó Yesu kristo; ⁴Ké có dēkia ná dá míá núvónwó ta bá ya són dəmí lə xixá vɔ̄en ilá mə sigbená mawu əáa jí ená, ⁵amə kə wácó búbú nə có mawo mə yi mawomə! Áce! ⁶Ekpácáñ bá mítró kábá lə aməkə yó mì tó Yesu kristo ye mənúveve mə, ikpro ənyo. Bú ləmə dō. ⁷Enúá ηnyí bə enyɔnyɔen büləmə dē gbə lə iò, vòà amədəkarəkpawó lə i lə brə mi ilə tróta ná kristo yə nyɔnyɔean. ⁸Ná mīawò àló mawuñdótó qe cá vá nu& enyɔnyɔen büləmə qərəkpa nə mian mian dónú. ⁹Sigbəná ηnúi vā ifia enáa, ηkáà gbə trɔ̄ núi: Ná amədá vá qəgbəfán enyɔnyɔén büləmə ná mian; mian dónui". ¹⁰Dóbə agbətowó gbói ηlejibá mányón lə àlò mawu gbó ì? Agbətɔ̄viwo i ηlə jí bá mányón ləà? Ná ηkpɔ̄ton ilə jí bá má nyón lə agbətowó gbɔ̄a; nyə ηnyi kristo yə súbóvi o. ¹¹Dóbá ηjibá mianyán bə eny ənyiñ kəñ qə gbəfán ηnyí agbətoví gbálə wó gbó i icó o. ¹²Nyə ηxæc có agbətoví qé gbó o; ikpó amədá ηkpárñ o. Yesu Kristo ηtái qé nyɔyanj. ¹³Misə sigbəná ηnɔagbə vayi qé dēcá sigbəná yúdātó àkun à kuáwo enə. Misə sigbəná ηtí Mawu ye háməa yə yomə i dōju bá má crɔ̄en. ¹⁴Míá tɔ̄gbíwó dəkonuwó biañu dəñ kéká ηjəñkə nə tñjəwó see le yúdātó nyínyi àkuànkù&n mə. ¹⁵Vòà ájró Mawu bá nácaññ có kéká tiŋ nana yə xodomə, əyón i də. ¹⁶Via dúsá tó nyə mə (tó əyinyə nə ma qəgbəfán ná aməkə ηnyí yúdātó oà wò cawo. Nyoñ bíi có amədá gbó bá ná dúsá áfɔ̄ dóxøñ o. ¹⁷?Nyəñ qđ Yerusalem nə mávə kpɔ̄ aməkə kə ηnyí amədódó jəñkə nə nya wóa, ηyi arabia ikə ηgbɔvóá ηváyi domasko. ¹⁸Lə əxo aməntɔ̄antó məä, iñ dəsí kephas; inɔñ gbó náñkɔ̄kə wíatón. ¹⁹Vòà nyə ηkpó amədódó kpətiawo qé o, èhun Yakúbu, àxòtjá yə nɔnví dēkin i ηgbə kpɔ̄. ²⁰Ngádájí nə mì lə Mawu yə ηkúví mə, bá nyəñ lə xoví o²¹Señ yijíá; ηyi asyria kídá sisilia yé nútowómə. ²²Kristo ye Hámə kə lə yudəá wón dəsiñ qe ganamədó o. ²³Vòà wò sənə qēdət bá; " aməkə tññá miä yomə qēdəcá á vá lə qə gbəfán xosə kə iñibá ya crɔ̄n vá yi a". ²⁴Wó káfú mawu dá tiý gbə ta.

Chapter 2

¹Это амəвиnə ηgbəà ηgbə trɔ yi Jerusalemù kidé Barnabasi, í Barnabasi kprò titi. ²Gbɔngbɔn qə ka í vá ji nye i ηsè yi Jerusalemu an. i ηcò Mawu nyɔn wòè má kà mə ηlə kaká ənyɔn wó lè à i səŋ disá nə vòdù sən tɔ kə wò lə mí án mə an wó' ηlə nu Mawu nyɔn kələkələ nə amə kə wò lə dó vəvə aa cagbə nə ηká nyin bə mí vá dua mə gbalə o. ³Vɔa tití, kə nyin grékia, i lə mian mə wó ηzin də ji bə nan covo o. ⁴Í i nan, mí án nɔnvi amə vɔnen wó' dó mi an mə nə sə i kpò vovo kə lə mí an tó yesu kristo ji á wó jí bə mían nyin aməxəxrè nə Mawu yé sə. ⁵Mi ñ nán wó əmən nu huədəkà, cagbə nə wò ηka qə ri Mawu yé nyɔn o. ⁶Amə kə wó amə wó lè yò bə ηkɔnɔtɔ à wó ηcò enu qəken va un o. ηnú kə wò nyin an qə ñkán un u. Mawu ηeán aməqə dè vo o. ⁷Wò və qəjəsi bə ηvá nə ma nù Mawu yé nyɔn nə amə kə wó co vó á wó o nənè kə Pètrò cá lə xonu, lə nu Mawu yé nyɔn nə amə kə covo a wó cáá aa nə. ⁸Dó Mawu kə lə wɔdò nə Pètrø lè əvó có tò wò mə an, kə í lə wɔdò nə nyə cá lə vódu sən tɔ wo mə. ⁹Kə wó vá kpó Mawuyémə nuvəvə kə Mawu nan η an, Jakɔbù, Pètrø kidé Jaana kə wò kpò wó dèki wò bə yé wó í nyin afədó kpè áá, va nan qusi lɔ nyə kidé Barnabasi i səŋ dò jèsi ədò kə mi lə wò á a, nə mi an gbə yiji kidé vódu sən tɔ wò nə yé wó cá yé wó á yiji kidé amə kə covo á wó. ¹⁰Wó lə bió có mían gbò bə mi an qdój áyadúvíó wó nyɔn an nyin ənu kə lə tamə ηjan. ¹¹Kə cəphasi va Antioche, ηco dən cagbə yé nyɔn ηnyɔ o. ¹²Kəkə nə Jakɔɔbú yé mə qɔ dà wó nán vāá, Pòtrø ya lə qunù kidé vòdú sən tɔ wò. vɔ a kə amə an wò vāá wó nɔn àzàngà vòdú sən tɔ wò kidé vɔnvɔn bə wó covo. ¹³Í Juifù tɔ kpò tiá wó wó ayəmə nū í v e tu cəfási, kidé sùsù bə Barnabasi cà nan wò. ¹⁴Kə ηvá dəjəsi wò ηgbə lə kpɔ Mawu nyɔn dò áá, η nu nə cəfasi lə wo ηka bə:<< Nə əwo kə nyin Juifù, ə lə zàn vòdù sən tɔ wò nɔnɔn mə íí lə nɔn sigbə Juifu ηnə nə à təŋ zin dà wò vòdú sən tɔ wò jí bə wó á nɔn agbə sigbə Juifù tɔ wó o nə? ¹⁵Mian kə wò nyin Juifù vi jiji, í mi η nyin vàdù sən tɔ wò ənuvəen vyo tò wò a à. ¹⁶Mí nyan bə lə wò dɔ có əsé wó η o xɔ a cò yesu kistó əxcsə ji, in nyin amə kə lə wɔ dɔ có əsé a wò ηo; cagbə wò ηka qo kojó kidé amə də əsə à wó wɔwɔŋ o. ¹⁷Vɔa kə mí lə jí Mawu bə nan kpɔ mían nɔnɔn mə le kristó mə an, mí vá lə kpɔ bə mí án tá wó wòtɔ, yesu va nyin ənúvəèn dòcòvia? gbəqə! ¹⁸Nə ηgbə trɔ əsəa wò nɔnɔn mə nɔn mí ηdəta gù nə wo a , η le kpɔ bə nyə ηta cá ñdá lə sə à jí. ¹⁹Ñkú dà èsəà wó' ta gbɔxo nə man təjì nòn agbə nər Mawu. ²⁰Wó kanj də aticogàn lə kristò mə . ηgbə nyin ənyə í lagbə qe o, vɔ a kristo lə gbə lé ηmə agbə kə mə η lə qe lə tịn tiran mə , η lə àgbə lə Mawu əví yé xɔsə mə kə ròn tịn nyɔn gbó i có qə kia η. ²¹Mawu yé mənuvəvə kəjì xò a ñ vəŋo, cagbə nə nyɔ jojɔ lə kpɔ sèà , anyin bə kristo kú gbalá.

Chapter 3

¹Glate, íjní manyántó! men í wómi; miànuwó; men kai tá wó kán Yésu Kristo də áticóngu! ²Ní jí qéqé bá mán kpraá ənúlá có mián gbó. Mì xó gbɔngbɔn kókóá tó ədówáwó wó sá mə àlo tó xɔsemə ənú kə mi séa? ³Mì nyí íjní maunqantówó dó mə? mì tójí kídé gbɔngbɔn i i&fia wóejvó lə ránmèán? ⁴Mì rérá lə monkpókpó əlámə gbálá ia, í nyín bá nyánwó gbálá íá? ⁵Séjjíjí aməkə nán mì gbɔngbɔnán, í wó ədógángánwó lə mián məán; əle wòé tó əse yé dàwáwawó məám álo tó səsemə lə xɔsemə? ⁶Sigbo: "Abraham xó hawu jí sə wó cō jòjò nənán"? ⁷Mì ságómə bá amə ká wó xɔjí sé wo& nyin Abrham yé viwó. ⁸Nrɔunjrrónán dókpájí bá Mawu á dó kójó mə Aməmaxcsetówó tó xɔsemə. Wó nú ənyón nyónghbíán nə Abraham jéjkóó; "tó əjiwóá wórá yrá ədu sèe." ⁹Nənəké wó yrá amə ká wó dó xɔseawó kidé Abraham ká dó xɔseá. ¹⁰Amə ká lə kádá əséwáwó wó dójíá wó lə Fípódá gòmə, ənuikədá wó ɳrón bá: " wó dánú nən amə ká wó ɳlə nən àglə lə ənú kə wó ɳrón də əsé wémáç mə í ká wó ɳlə cōé dá ədówáwómə ò". v ¹¹Ifiá yé mə ká bá Mawu jí dó nə kojo nə amə tó əséjí ó ənúkədá; " amə jòjò ànón ágbə lə xáse nú". ¹²Thé ȳco& nə xɔse gbó ò; vəa lə ákpábúməán: " amə ká débubú əsəný yé ɳúnánuwó ɳú ànɔn àgbə lə əsé mə". ¹³Kristo xrémí lə Fídodá nə mí; ənúkədá wó ɳrón bá; " wó Pófidá aməsiámə ká wó kándá átíjú." ¹⁴gòmə səséá í nyin bá yráyá ká lə Abraham jíá nán tách vá nə Aməmaxcsetówó le kristo mə, kágbóxó míán tách xó gbógbócós yé ȳgbədodo tó xɔsemə. ¹⁵Nənviwó; ȳlə xónú lə agbətviwó nú xo; xómə. Sigbədqo àlɔqádá wémán mə aməwótá amədá ȳká tách tútú Mawu yé ȳgbədodo álò àcò ȳqdé í lá sáñ kpá ò. ¹⁶Ifia wó cō ȳgbə dodowó nə Abraham kidé yé jíjímə viwó wó ȳnú bá: "jíjíməviwó ò" wó lə cō ȳkúví də amə sùgbòwò ji, vəa lə ákpábúməán ənyin amədákin "nə tó jíjímə", ká nyin kristo á.! ¹⁷Ifiá ȳlə nú ənyón əlá núbrábrá kə Mawu wó xóxóá í tákprá dójíá ȳséá ȳká tách tútú ó ká vás cibə lə əxó káwó kídá əgban mə. ¹⁸Ənúkədá nən nyin bá cínɔnnú vá tó ȳsé yá dəqowó məán, ȳká tách gbá vá tó ȳgbədódó yá dəqdwó yí ò h vəa Mawu nán faá cínɔnnú Abraham tó ȳgbədódowó ji. ¹⁹Nú káíjíó ȳ ȳséá lé? Ȧva cágħbá dádá lə əse jí káká nə Abraham yé jíjímə viwó nán vá amə ká wó wó ȳgbədódóá nónán í Mawueñədotówó nú ȣsé vá tó ȣnyúuhó n'amətójí (àvúlctó). ²⁰Í fiá, ənyón hó n'amətázá yá gómə í nyin bá amədéká í Mawu nyi, dáká. ²¹I, ȣséadá ȣcódéká Mawu yé ȣgbədódowó jià? lə ákpábúməán ò! Ənúkədáámə ȣsé wó ȣgán dē í lá nán àgbəá, ənyin bá jòjó nyinyinán àvá tó ȣséämə. ²²Vəa lə ákpábúməán ələwó broá də nūvəen gómə. Nənə Mawu yé ȣgbədódó bá yéá dá mián vá tó Yesu Kristo yé xóxójí nə amə ká xɔjí seáwó. ²³Vəa kəjhgbóxó Yesu Kristo yé xóxójí se nán váá; wó tú mí í lámí dō ȣsé mə káká í vá səñ sindé xɔse yá dəqdédó. ²⁴Nənə í, ȣséá tró zún mí jí kpótó káká í vá səñ dó Kristo yé gámə nə wóá təñj cō kojo nə lí tó xósemə. ²⁵I frá ká xóseá léá; mí ȣgbə lə kpótó yé cəkpakpa gémə ò. ²⁶Ənúkədá mí nyún Mawu yáví səéá tó xósemə lə Yesu Kristo mə. ²⁷Miánwó səéá káwó nyonyrón lə Kristo mə, mí dō Kristoa. ²⁸Vóvótótó ȣlé yúdátó álo greequító, álo Aməxrexre; álo amə kávo álo húcú; álo yɔnrun, ənúkədá mí nyín dáká, lə Yesu Kristo mə. ²⁹Nə nyibé mí nyin Yesu Kristotáz; ənyibé mì nyin Abraham ȣá ví jiqwó cínɔnnviwó sigba ȣgbədodoá nui əná.

Chapter 4

¹Kpc nə əcinən qutɔà nyi dəùá ɳtóvo nə amə xèxrào. ɻtəŋú nyi ənuan wo sēetɔ. ²A lə ənúánwo jilcpɔtɔwo gɔmə də kəkə va yə dádá á gamə kə i dò á. ³Nənə kə kə mian cáo mi lə dəviməan, mi lə scixəmə nuwo gɔmə. ⁴Vɔá kə gaməán sùn an Mawu ɻo əvia dódá əvi kə r wo ji lə əsəamə, tó nyɔnru ji. ⁵E wɔnə i səŋjú xɔ aməkə əsəà xó ɖeawo nə wà jə agbágba ixɔ mə sigbə əvi ənə. ⁶Cágbətɔ kə mi nyi əviá Mawu dɔ əviá yə gbɔgbɔn də mian jiwo mə gbɔngbɔn də mian jiwo mə gbɔngbɔn kə dana áxá bə. << Ábá dádá>> ⁷Cágbə nàn tɔa mi ɳgbənyi amə xéxrə o vɔá əvi, i nər mi nyi əviá mi nyi cinɔn dutɔ tó Mawu ji: ⁸Đəcá kə mi ɳdəsi Mawu àà , mi nyi aməxəxrəwo nə xixəamətɔwo Mawuwo. ⁹Vɔà ifia kə mi ɳdəsi Mawu i yə cà dəsi mián , ɳjù kə iji i mi gbə trɔ lè kpc ənú ɖəcá tɔwó gbɔ mi gbə ji bə yəwo agbə trɔ zún aməxəxrəà? ¹⁰Mi lə kpc nkəkəwo wrəti yéyéwo gá məánwo, kiɖə əxò wò. ¹¹Ún lə vɔnvnɔn bə ədɔ kə ún wɔ kiɖə mi ɳcava nyi ədɔ gbalə o. ¹²Ún də kúkú nə mi bə mian trɔ sigbə ənye ənə dō nyecá ɳtɔ sigbə miáwo ənə mi ɳwɔ núvɔen ɖəkenjù o. ¹³Vɔà mi nyán bə kələ kələtɔ kə ún nú Mawu nyɔn nə mian, ún niú lə ɳütirán mə. ¹⁴Tiŋ nɔnɔmə wɔ de nə gbɔxó mi ɳunyan ún o vɔá mi xɔ ún səgbə Mawu ɳədótɔ ənə sigbə Yésu kristo ɳtá ənə. ¹⁵Fii mian yáyrá lè ? Do màn təŋjù núí nə bə , un kpc bə nə wà təŋ dàà , mian də mian ɳkuvi ún jró. ¹⁶Í fiá ɳjù trɔ zùn mian kàtɔ cágbə ənyɔn dódó kə únlə nú nə miantɔ. ¹⁷Amə sùgbɔ rɔn nə mian nyɔn gbɔ vɔá, wo ɳjùjinə nyçèn nə mio. wó ji bə yəwo ányàn mi lə tiŋ yómə nə mian kprɔwo dō. ¹⁸Ənyɔn bə mian jiun nàn lə kprɔ ənyɔndóqđó dō í ɳjú nyi bə nə ùn lə mian gbɔqđe dədə i o nə ún có cá. ¹⁹Tiŋ tɔgbı yɔvíwo ún kptɔ i lə sə əvijiji yə vəvə nə mi kəkə i lá sŋú vá gákəmə kristo lá domian mə an. ²⁰Mán jibə màn nɔn miangbɔ ifiá i dɔiigbə dō tiŋ nyɔwo cágá mi qđ. ²¹Mi nú ún mianwo kə lə ji bə yəmà kprɔ əsəádóá mi nyə ənyɔn kə əsəanú àn? ²²Đò wo wrende bə Abraham jivi aməvə Đeká lə nyɔrùn xəxrəəxodó mə i vəátɔ lə nyɔ run cə vodee əxodòmə. ²³Lénan wo səmə àn əvi kə nyɔrùn xəxrəà jià, əji lə ɳtiranmə vɔ nyɔrun vɔvɔà ji yéti tó əzə dàdèji. ²⁴Wa təŋjù də ənù nàn wo gɔmə tóvó-vóvó ɻo nyɔrùn aməvə nanwó wɔdə sigbə əká dódó amə və ənə dəkà có sinaí tójì i ji aməxəxrə viwo yə wo lə yɔ bə Ágar. ²⁵Ifiáá Agar í nyí sínaí tó lə Arobia yə dənə yerusalen disá ɻo yə kiɖə əviawo lə aməxəxrə əgbaji. ²⁶Vɔá Yérusalem kə lə jia vódè yə inyi mian nànnàn. ²⁷Do wo wrende bə << Nyɔrùn əkónɔn, konù əwò kə ɳuwɔvideao. << kpc jiɔ əwò kə ɳjù sà vəvə nə əvi jijaawo. Do əvi kə wó gbə wo nàn nàn wo sùgbɔdə wú nyɔrù kə wɔ acúdə əviwo>> ²⁸Ifi nú nɔnviwo sigbə Isaak ənə mi nyi ézáqđəqđəviwo. ²⁹Gànnanmə amə kə ko ji lə ɳutiran məawoá nyi nə mɔnku nú nə amə kə wó ji lə gbɔngbɔn mə à wo ɻgbɔ wɔđe ənə əgbá. ³⁰Nu kəi wrɔnwrɔnan wo nú << Nyàn nyɔrùn aməxəxrəà ɳká dú cinɔn kidə nyɔiùn kə vodeá əvi o.>> ³¹Yə i dɔà nɔnviwo miànwo mi ɳùnyi nyɔnrun aməxəxrə əvio vɔá nyɔrun vóvótɔàəvi.

Chapter 5

¹Ablədə nyinyi i də krisyo wə mi ablədəvi wò yé i də minç tə sənyu senyu miŋ koirn nən mi ò. ²Kpɔ enys paulù ḥbə nunən mi lis nən mi rɔn i wo cò evo non miàn kristo ḥko nyi als dskén nən mi o. ³Ñ trɔ lɔ doŋui nən mi bs ḥucù dèsiordè kɔ̄ loi evòà do là wɔ eseawoji. ⁴Mi siwo lís kristo gbɔ̄ miawo kék jibi yoà cò enyɔn dokosji tó gbɔ̄gbɔ̄ kɔ̄ko ji lə xɔ̄simen. ⁵Đobə mi nɔ̄nti kpɔ̄ enyun dodoà kidà kokojí lé xɔ̄simen. ⁶Lè Vristo ménàn evo còcò kidé evo morc ó ñ ryi enu dəhəno vɔ̄oi amə rómcn do xosɔ̄ men i lə vevédo. ⁷Mi lə eduji nyɔ̄ngbi mən i hən i hé mia gbə enyuin wɔ̄wa. ⁸N cò aməhà yɔ̄ mi an gbɔ̄ ó. ⁹Un wanwan kɔ̄dəha non njn lis kpɔ̄nɔn mon kɔ̄nən. ¹⁰Lè axoto ménon ḥko luidè ebù òò. ¹¹də miorn ji liɔ̄ mi ḥlə dəgbəforn evo còcòà nuko i də ñ gbi nyi amə vɔ̄in lə miorgbɔ̄? noni nyi nən oin wo də aticògà à yɔ̄ gɔ̄məndo kpèroi ji. ¹²Ñ ji liè amən ki wo lɔ̄ kpɔ̄ mi do enu monyɔ̄n wɔ̄wa mən an wòà wò dō ji lə miorgbɔ̄ jtiranmɔ̄n nɔ̄nɔ̄n yi mɔ̄rù kpɔ̄kpɔ̄ ó. ¹³Dobi nɔ̄rù viwo vovomon i mou ù yɔ̄mi voi vɔ̄a miy kocò vovòmon nɔ̄nɔ̄n yɔ̄ mɔ̄rù kpɔ̄kpɔ̄. ¹⁴Đobə egbi dədə dəkà məni esɔ̄o séé wɔ̄nə edɔ̄ lə amə noin mən mən tɔ̄ xrɔ̄ sigbi wonja enən. ¹⁵Vɔ̄a nən mi kon alò é dù mion dəkiwó lá adùrùoin dəki wo. ¹⁶Ñ Bə mi zɔ̄n lɔ̄ gbɔ̄gbɔ̄mən nən miŋ ka wɔ̄dɔ̄ lə ɳtiran minò. ¹⁷Đobə ɳtiron yi jijiwo toio i gbɔ̄gbɔ̄mən yi jijiwò ca tovo dobé wo toionən wyoo wɔ̄oi ò. ¹⁸Vɔ̄a nən gbɔ̄gbɔ̄ lá kpɔ̄ mi àn mi ḥlə esɔ̄a mənò. ¹⁹Ntiron mən nuw ɔ̄wo zɔ̄ nən lə gagrogbə wo i nyi matépò hasi wɔ̄wa makɔ̄ nyinyi hadodo. ²⁰Trɔ̄subɔ̄subɔ̄ efankàkà kálèlá ouréwɔ̄wɔ̄ enu hùonhùon xomən fiən mormorwo kɔ̄monmorn wò. ²¹Amən xorxor wó orhornù mù wo ,enu sugbɔ̄ dudu kidə enu kinon mɔ̄nki wò ḥlə norn mi tokron; sigbɔ̄ ñ non ni to kron amən kiki wɔ̄ enu hinonwóà ñ ka kpɔ̄ mowù yə nukù fiɔ̄cinduxò ò. ²²Vɔ̄or gbɔ̄gbɔ̄ yə nukù gncin wò iyi mɔ̄nṛn jiј ñti forfor jigbɔ̄di enu nyɔ̄ngbi yayra, xɔ̄sə. ²³Vivi sèsə kidj amən dəki ji dùdù esə dəkin ḥls i cò dá enu non wo ñò. ²⁴Amə kè lɔ̄ kristo yesu məan wò wù ɳtiron kidè jiji wɔ̄wa kidè enu jro amən vɔ̄ndiwo. ²⁵Nən mi ló nɔ̄n agbj lə mowu mən oin miorn lò zɔ̄n lə morwu mən. ²⁶Mi ḥka zù enu gborlə i la lə ji nyɔ̄n lə wo yu olò i la lə xoi mion djkiwó ó.

Chapter 6

¹Nōnvinyenwo nēn mia domēntō dēkā dē vā doa èsà jiá miawo kē Mawu gbōngbōn lē kprōa mia jōe i mia kpō yē gbo mianjtwawó miŋkā nōn tákpo o. ²Amen siá men nān drō yē nōnviá gban bē nēn mia wō kristo yē dēwō ji. ³Đōá nēn amēndē lē bu yē dēki bē yē nyi ənuqé vōà nyi ànū dēkin ánō à fru yē dēki. ⁴Amen siá men nan kpō yē dō wōwō men ninan men i a tēn kpō ənu kē átēn sēdo dēkiá dē ji. I ɻka gbá cō yē dēki sē sō kidē amen dē ò. ⁵Đōá amen siá men lē yē ɻta gbán cō gbè. ⁶Amen kē wō lē kprá Mawu nyōn an qolá cō yē nū nōn amen si wō nan kidē ənukpratçá. ⁷Mi ɻka brē mia dēki ó wō yē fru nēn Mawu ó ɻnu siá nu kā amen dōá yē i hun nēn. ⁸Đōá amen kē dō ànū lē wñjutiran men. vō amen kē dō ənū lē gbōngbōn men án akpō àgbē māvō. ⁹ɻnu nyōnngbi wōwō ɻka tikō nēn mi ó dōá gámēn gbōnen kē wōátufi nēn minj gbōjin yē wōwō ò. ¹⁰Lē hinan táá nēn mido mōnnukprōkpō lē mia siá miwo ànū nýnngbi nēn amen sia meen vēvē vōa nēn amen kē xō o kristo ji sēa. ¹¹Mikpō woémā gannganwō kē yē ɻrōn kidē tiŋ lē i sē dēqā mi. ¹²Amen kē ji bē yēwōá jē amēngbētçōo nan wō i lē dō aya nēn mi bē amēnwō ɻka codē woŋ lē kristo yē aticōgaá ta ò. ¹³Đōá amen kē có vovo cá lē dā lē sēáwo ji vō wēlē ji bē wōácō vo nēn mi nēn wōá káfú wō bē wō nan mi bubō dē wō sēwō ji. ¹⁴ɻkaá va men bē mādō dēkinyen dē òji lē ànū dēkin men ò nénn nyi lē miaxotj yesu kristo nyē aticōga ñ ó. có yēmen i wōkran xixāamen dē aticōgan ñ i có yēmen kē i wō kran xixāamen dē aticōgan ñ i có yēmen kē i wō kran ñ dē aticōga ñ nēn xixāamen. ¹⁵ɻnu kē nian nyi wōácō àlō woŋ kacō əvō nēn amēndē ó vōá amenyèyè kē ètròzún an yē i lē vēvēdē. ¹⁶Mawu yē ámēnnuvèvè kidē yēntikçōo nan nōn Israël kidē amēnsiamen kē lá nōn àgbē lē èsàa nu. ¹⁷Có tfiaá, amēndēkin ɻka gbá dō aya nyō, dē ò Yesu yē gaci lē gōtonj. ¹⁸Nōnviwō miàxotj yesu kristo návē mia gbōngbōn nu náce.

Ephesians

Chapter 1

¹Pōlù Yēésù Kristò yē mādōdō tō Mawu ərōnrōn mē nē amē kōkōe kēlē əfēsō kidē nōviwē lē Kristò yēésù mē. ²Mawu mīán fofō kidē àxótō Yēésù Kristò yē mēnú vēvē kidē yēntifáfā nō kidē mi. ³Wááyra Mawú, fofō kidē àxótō Yēésù Kristò kē yrami lē əmón dēsíadē jí lē gbōngbōn mē lē toxó kēlē nyi jin̄korí lē Krístò gbo. ⁴Mawú cān mí dēŋkō nē xixéá mēgōmē dōkpō, nē mīán nō kōkō matrō matrō lē yēŋkuvíma. ⁵Tō Yēésù Kristò jiá wōcán mí dē xóxó tō yē rōnrōn mē bē mīán nyi əvīáwō tō əvī nyenyē mē tō yēntá jojrō nyōnngbia ərōnrōn mē. ⁶Tō kàfūkàfū vāyi Mawu ékpēkpēmē kidē yē mēnūvēvē kē i sej nāmi àfē àfē lē amē kē rōn sāmē. ⁷Lē Yēé Krístò mē a wō tūfēn dē mián ta kidē Yēésù əhun tō nūvōn cōcō kē mē tō àdōkū kēlē nyi amēnūvēámē. ⁸Lē ɻunú nyāyá kidē ənúgōmēsəsə bnēbū mēa écō amēnū vēvē kōdē mīán ji. ⁹Mawú étadójí nū kē nūrā dēá i nyi yē rōnrōn nu kē jōjì nēa ədēdō tō Kristò Yēésù mē. ¹⁰Yēésù ədōdō ənyi dōdō nē gāmēà əvōvō, nē woatənō bō ənūwō sééé ənūwō sééé lē jin̄korí kidē anyigbā jí, lē Àxótō dēkā, lē Kristo mē. ¹¹Wō nānkō mi bē cīnōdutō lē Kristò mē. Éwō dōdō la dē nēmí xóxó lē amē kē wō nē nū dēsíádē lē yēntá tadójí nū ərōnrōn mēa. ¹²Mawú nānkō mí bē cīnō nē miátējé á nyi amē kálēkálē kē ákpō mōkpōkpō kidē kankan jí lē Kristò, yi miátējé nyi kāfū káfú nē yē kpēkpē mē. ¹³Lē Kristò mēa miawó cá kē mi sē ənyō dodōá, ənyō nyuiá ədēdē kpōkpō yi mi xōsē yi itré énu kidē gbōngbōn kōkō kē wō dō yēngbē nē miá. ¹⁴Gbōngbōn kōkō nyi kpēdōjínú nē miá cīnō káká rá ná gákēmē kē miálē mīanu dē asī sééé lē yē kafukafu akpēkpē mē. ¹⁵Yē yi dō yí có káké gákēmē kē ɻsē yi wō xōnō có mīan xōsē nyi nē Àxótō Yēésù Kristò kidē rōnrōn kē mi dō nē Mawú édukón kōkō á, ¹⁶nyēgbē nē mi dē lē tiŋ dēxō wō mē gbēdē ñdá nē àkpē nē Mawu dē miata yi ɻcōnē mi dē nē tiń dēxowō mē. ¹⁷Nlē xodē be, Mawú mīan xótá Yēésù Kristò tō, kpēkpēmē á dadá, á nā nā mi ənúgōmē səsə əgbōngbōn kidē dēdē dīsā lē ənū nyāyá mē. ¹⁸Nlē xodē bē mīán jí yē ɻkúvíwō na lē kē nyōdōjbin nē mīan tājū nyá mōkpōkpō kānkān déjí kēta wōyōmī dō kidē àdōkū kēlē nyi yē kpēkpēmē ci nō lē Mawú kōkō tō tē Mawú əduñón mē. ¹⁹Yi lē tiń dēxō wō mēa ɻlē bē bē mīan teñnya Gànnnyənyə kē jījē nū ɻlē sīá kidē yē ɻsūn lē mīan wō kē xōsē tō yē ɻsūn dō tō ɻsūn gánnygán mē. ²⁰ɻsūn na tútútū yi Mawu zán lē Yēésù Kristò mē kē ifōn en có amē kúkúwō domē yi i've nō mīawu énū dusi mē lē jin̄korí. ²¹Ékanren dē ta nē ədūkprōtō wō kidē amēgán amēgán wō ɻsūn kēlē kpēcē wō kidē ɻkō nēwō sēáé ɻyōwō, Kristò kē vā dūfīj ɻnyi ɻfia dēdāyi ò. Ékavá dūfīj lē gāmē kē vā vāáá ca. ²²Mawú có ənūwō sééé dē Yēésù əfōnu yi icōé isəññá Mawu ənamē sigbē əfīcē dē ənū dēsíadē jí. ²³Mawú əhamē lē nyi yē ɻtiran kidē yē kē dōnē ənūwō mē sééé á.

Chapter 2

¹Míawó yá, décá mi kú cagbé míàn sájí màwómawó kidé nuvœen wó tó. ²Lè ganamœán mí ágbe sigbè Mawu jí maxœstowó. Ènæ mi lè zæn dé ácekpato kè lè áyámœwó xótó núkprœmœwó jí. Yé í nyi gbongbón kè lè dò ifiá lè amækè wó gbèbè yewo ñka dótó Mawu wó ènæ. ³Mí nòn amæ maxœstowó mæ. Mi wɔnæ dé mia ran mæ yé jíjí manyon manyowó jí. Mí wɔ næ dé mia súsú kide mia ranmæ nûdjrdjrœwó jí. Le jøjøme, mi nyi devi wadanwó sigbè amæ náwo enæ. ⁴Vøa Mawu kide yé adç nûmæ kpokpø có yé rønrøn gánjgán kè i søñ røn mia. ⁵Dóbæ mi nyi ènú kúkú cagbè mia séji mawo-mawo wó ína í mi fñ kide Kristo. To yé amœnuvœvæ mæ í xɔ mi dé agbá. ⁶Mawu fñn mí có amæ kúkú wó mæ, í mí kánren de Kristo Yesu gbo lè jinkórí. ⁷Èwø ánú náwó næ gamæ gbènènán wó mæ, mia tejun disa yé amœnuvœvæ, yé fixxæ. Èdisa xómæ hùjhù mæ tó Kristo Yesu ji. ⁸Tó yé amœnuvœvæ mæ, èxɔ mi dé agbá tó xɔsæ mæ, ñúnyi tó miá ñusen mæ ó; Mawu ye núnana í. ⁹Ñnyi amæ déken yenú xɔxɔ, næ amæde na señú wó gángánñ gán ó. ¹⁰Dóbæ mi nyi Mawu yé nû náná, ke í cɔ lè Kristo Yesu mæ, næ dódó kæ iwɔ có miañú miañ dë bæ mia señ wɔ Mawu dò nyɔnjgbì cagbè næ mia zæn dæ wó jí. ¹¹Mia donjú bæ mi nyi Yúdadówó vayi lè ñtiran mæ. Wó yø næ mi bæ;<<èvó má cótowó>> i lè evo có tæwo lè ñtiranmæ kæ wó có alɔ. ¹²Lè ganna mæan wó dæ mi lè Kristo ñú. Mi nyi amæjró wó næ Isräel viwó. Mi nyi amæjrówó næ əzédédé yé. Núbábråwó. mi ñdó kánkán dójí deken le ñukèkè kæ gbènènawo mæó. Mí ñlè Mawu næ o. ¹³Vøa í lè fáá, mi wɔ kæ vayí á mi lè Mawu a mæ an, wo xlè mi kidæ ye hún. ¹⁴Dó bæ ənyí mia ñtifáfá. Èwø amædáká í có yé ñtiran señú mù əgrí kæ ájrèwawæ kæ ma miamæ vú yiá. ¹⁵Etutu Tudatowó se, kide kædodo wo ji, ta agbe ke ene li ñtiramæa mæ, næ ya kprø mi dogo næ mia nyi amæ ekude ka kide yenja, næ ñtifafa nava. ¹⁶To eku ke yi Kristoku le aticoganja əle avu le akpa amœveawo amæ yeye deka næ Mawu yi ajrea kpa séé¹⁷Ke Yesu vaa, edegbefan ne mi, amæ kewo le azøge xædeka daá kide amæ kewo te bøa wo lea be ñtifafa va vø. ¹⁸To Yesu jiá, mi amæ amœveawo, mi kpø mɔ ayi Dada le gbongbón kókó deka mæ. ¹⁹Do be mi gbe nyi amæjrowo, alo mɔzɔntɔ kewo va to anyigban deka ji dede vayia, mi trɔzu edumævi ekudeka kide Mawu xomætowo. ²⁰Gomædodo ke amædædø wo kide mawo nyɔ nutowo do anyi ji wo mæ mi do, yi Kristo Yesu ñta yi nyi zogojikpea. ²¹Yesu ji yi wo tó exɔa ye akpa de de sia dewo mæmæco, yi va brawo señ wɔ dexoxø kókó ganjgan le Mawumæ. ²²Ke mi trø amæ ekudeka kide Kristoa, wo cɔ mia wo ca søñ mæ exɔa ke mæ Mawu ye gbongbón ca á to í va mia ji.

Chapter 3

¹Cagbenato, enye Pɔlu, ke wole tu degakpamə de Yesu ta a, de miawo ke ɻnyi Yudatɔwo o toho, ɻle xode nə Mawu.

²Ta ɻnyo o miase sigbe nə mawu xɔŋa, idoŋ aməkprɔtɔ be mawo dɔ le miamə.³Si gbe nə ɻroɛn nə mi vayi enəa, Mawu disa dodo ke iwɔ seŋ wradəa disan⁴Ne mi xren wema ila, mi atenj kpo sigbe nə ɻse enyɔn wawra ke le Yesu məa gɔmə.⁵Decaa, wo ɻna í aməwonya dɔdɔ ilo o, ama ifia, to ye gbɔngbɔa ji i de disa ne ye mə kɔkɔwo kide ye gbefan-dətɔwo.⁶Ena be to enyɔ nyɔen a mə, aməke ɻnyi Yudatɔwo o ca wo va du cinɔn kide Yudatɔwo, ɻtinu nə ɻtiran deka ɻna, í wocawo wa kpo xɔ le eze ke wodo nə kristo Yesu a mə.⁷Mawu to ye ɻusen a mə i ve tiŋnu keke ɻva trɔ zu enyɔnyɔen a subɔtɔ.⁸Nənə í tagbɔ be ɻhoedo wu aməke ke ileci nəawo see caa, Mawu ve tiŋnu be ɻdegbefan dɔkunu sugbo ke le Kristo məawo nə aməke ɻnyi Yudatɔwo o ca wo.⁹Edɔŋ dida be mana nə aməgbetɔ viwo nanya dodo ke mawu, ameke wo enudesiadea, wo í seŋ wrade co keke gbonaa.¹⁰cagbe nə woateŋ de Mawu ye ɻunu nyanya sugbɔ a disa nə yidutɔ kide ɻusetɔ ke le jinkui nutaməawo¹¹Enula nyi dodo mavə ke Mawu wɔdə ye toho diŋdin, ifia ena í dodoa va mə to Yesu Kristo, mia hɔtɔa ji.¹²Ke mi ka de Kristo ji ta, mi tenj doji í tebɔ Mawu.¹³Ye idɔ ɻle de kuku nə mi be aya ke ɻledu de miata, ɻka gbɔjɔ mi o, dobe bubu dede í ika va nyi nə mi.

¹⁴Sigbe nə ɻle nui enəa, ye i dɔ í njekro dɛ de dada ye ɻkuvima.¹⁵Yetɔ inyi xomə ke jinkui kide anyigban jiawo see, í ye ɻkɔ ile wo ɻu¹⁶Nxode be Mawu nana ye gbɔngbɔn nacɔ ɻusin ke le ye ɻtikɔkɔ mə seŋ de miamə.¹⁷Miá xɔse nana be Kristo na karen de miájimə, nə miá rɔnrɔn na doke,¹⁸í ɻusen na do miamə, cagbe nə mi kide aməke wo peci nə awo see miá dedesi í se sigbenə Kristo rɔn mia gɔmə. Rɔnrɔn akeketa, i diŋdi konj, eyiji í kækə.¹⁹Gbe seŋ yi jia, mawu nana nə miadesi Kristo ye rɔnrɔn ke fra agbetɔ ye gɔməsese a, nə Mawu ye nɔnɔmə a na dɔ mia mə.

²⁰Mawu ye ɻusen ile wɔdə lemiamə. Enudesiade ke mibioea, ewɔnə nə mi wu enə, aloo enu ke mibu kρɔa.

²¹ɻutikɔkɔ nanyi Mawu tɔ, le ehamə kide Kristo mə, to jijiməwo see ji, co mavɔ mə yi mavɔ mə. AMEN

Chapter 4

¹Ínya kələ nyí gàxómə nötó Axótó, ɳlə dónjúsín mi bé mian zɔn lə nɔnɔmə kəjəa mə nə yɔyɔ kə wó sej yómi a mə.
²Mi no àgbè lə dòkúi bɔbɔ ganjgan kidé dòmànyuie jibòde bləwu, mi kpé dá miandəkiwó ɳu, lə rɔnrɔn mə. ³Mi wɔ miantɔ gómə ná mian lá dèkáwɔwɔ gómə ná mian lá dèkáwɔwɔ lə gbɔngbòn dèká mə dé así lə ɳútifáfá əka mə.
⁴Gbɔngbòn dèká yile ɳútiran dèka yi le. Wo sééé sigbə nə wó sejyo mí á əná lə gòməsèsà dèká mə yé yɔyɔ. ⁵Àxótó dèká kpaŋə yile, xɔsə dèná kpaŋə yí le, ayɔnyɔ dèká kpaŋə ile. ⁶Mawú dèká kpáŋjá ile lə ənúáwoséé mə. ⁷Íləta ná ənúáwó sééé, tó ənúwó sééé ji lə ənuwo sééé mə míán domət̄ dàsìàdə kpó amə nú vává to Kristò ntá jíjí já ənú náná mə. ⁸Míán domət̄ dàsìàdə kpó amə nu vəvá to Kristò ɳtá jíjí já ənú náná mə. ⁹Sigbə ná ɳòŋrɔ kòkò à nui dé əná bé:<< Kə ìriayí kòkò xó a ékpɔ aməlélédé kə wóléwó gbo. Êwɔ əni náná ná ɳùkónwó ><Íriá> əgɔmə dé? ənúkədóá əgbə diyi anyígbán túmè? ¹⁰Amə kə diyia ká yi gbə riá yi jinjori əŋkɔ dááá. Êwɔe əná náàtənju dó ənúdàsìàdə mə. ¹¹Kristò maa ənú náná wólé: Amədóá ənyɔnúdét̄ ənyɔ nyuié kakat̄ Mawuáháŋkɔnɔt̄ ənúkprámét̄. ¹²Ímá ənúáwó əná náà té sá jra xɔsàt̄ wó dó ná Mawú ədó ná Kristò ɳútiran ná kpó ɳkɔgbé yiyi.

¹³Ílə wɔ iláwó kidá sùsu. bá mian wó sééé mianteju vá dé xɔsàà kidá Mawuvi nyányá kéŋkéŋ. ¹⁴Bá ná no əná ná mí ká gbə no sigbə dàvìwò əná ò. Ná no əná ná mí ká gbələ tálayi yi lə tálaghewò. Ná no əná ná nú kpakprá vixòt̄ wó ɳkává kprɔmí ji lə əmɔaji ò, tó aməbrət̄wó kə sùsú mə dá nérwó lə vixòmè. ¹⁵Kènyówú á inyí bá mian tó ənyɔ dódó lə rɔnrɔn mə, yi ci lə əmɔáwó sééé ji lə amə kələ nyí Êta Kristòà mə. ¹⁶Kristò lə mianjútiran wó sééé toxó, éla mian ranmə kawo dàsìàdə ilə kpádá ɳú bá ran məa sééé ná ci dájí náà kpó ɳkɔyiyi lə rɔnrɔn mə. ¹⁷Njí bá mágbə xòtódó ná mi lə Áxótó á mə, bá miŋká zɔn sigbə vòdúints̄wó əná kewó zɔn ná lə gbàlágbàlə lə sùsú məa wó əná ò. ¹⁸Wó ta mə sùsú wó dó àzubrú Wó nyi aməjró lə Mawu ágbənɔnɔ mə, tó wó nú manyá kə lə docó wó mə cágbum wó ətamə sínsín có wó jimə. ¹⁹Wónjdó sèsà lə ranmə kúdəraó wó có wódákiwó i sənə ná ənajəjə bàdà o, kidə makɔ makɔ ágbənɔnɔ lə yá toxó kpɔtikpɔtia. ²⁰Vjá ɳnyi əná yi wó nú ná mi àló mi sə có Kristò hu ná o. ²¹Ncósé dədə bá wó wɔ ənú kpákpá ilá ná mi lə Yéésù mə ənyɔ dodó dàdə sééé la Kristò mə. ²²Ágbənɔnɔ xóxó tɔwó sééé kələ mian məawó míán gbewó désééé ɳúcu xóxó kə lə dáähən hə lə jɔjro bəbrə tɔ wó ta. ²³Gànamə dúa wórá tró də diisá ná mi lə mián gbɔngbòn ɛsúsú mə. ²⁴Midó amə yəyéá kə lə nyi Mawú tɔa, kə wó wɔ lə jɔjɔ nyinyi kidé kókɔ nyènyè kídá ənyɔdodó. ²⁵Yédó yi mián gbo mian dákiwó dá lə bəblè nyɔwó sééé gbó. Aməsiámə ná mi ənyɔ dódó ná noviá. ²⁶Ínúlədáá míánwó sééé mile ná míán dá kiwó yi. <milə xomə fién məa mií ɳká wɔ nu vɔin o.> mií ɳká də mó ná əwə ná dòdòt̄ dé mián xoməfién o. ²⁷Mií ɳká dəmō ná futó o. ²⁸Amə dàsìàdə kələ fifi a nágbá èfi dé náàwɔ ədɔ kidé yá lswó nyɔŋgbín kə áns nɔnɔma nyɔŋgbín ma. Náàténu ásɔgbə ámá ya nú dudu kidé amə kə lə hian məa. ²⁹Ínyɔ bada dá kin ɳká do có mián numə ò, vɔà ənyɔ kə adoa nányi ənyɔ kə akpədə amənjúá, náà tánykpádá amə kələ səa wónjú. ³⁰Mií ɳká dó xoməfién ná Mawú ágbəngbòn ò. ³¹Miibé vèvésəsə àdàn dódó xomə fién wɔwɔ àjràwɔwɔ aməzuzu àló àdè vɔn dàsìàdə. ³²Mi nyó dòmè də mian dákiwó. Mi kɔjí də mian nɔviwo ɳu. Mi səŋkə mian dákiwó sigbə ná Mawú séŋnəmi lə Kristò mə əná.

Chapter 5

¹Miná mián wó nú yi di Mawú sigbə èvìáwó kə irɔn wó əná. ²Yi Mizɔ lə rɔnrɔn mə sigbə ná Kristò rɔnmí í cō dèə kia í sájná dé miánta əná, ényí ənúnáná kidá vɔsa náà nyi cánu kələ hòn nyɔŋgbín á ná Mawu. ³Dòndón majə majə makkə makkə ənɔnɔmə jojró ɲútiran mətɔvón wó, njə bá wóá dá jèsì ənúu nawo lə mian domə ò sigbə ná ijə amə kɔkɔ xɔsétòwó əná. ⁴Nukpə núwɔwɔ wó ənyɔ madi nyɔwo, áwɔnu bá asəjá aməwó ɲu, kə ɲnyó bá wóá wó o. Kə nyɔwú á yé nyi akpé⁵ Émə dó lá nō námi bá aməvəwo sééé lə nònómè bàdà lágwó mèa kəwo lə nyi dòndón majə majə makkəmakkə àló ègbitaté kə gɔmə lə nyi vòdú sintó dániń ńdó gomə kpókpó lə Kristò kídá Mawu əfiɔ duxó ò.

⁶Amə dékin ɲká brəmi kidə ənyɔ fufru wó ò. Ènú ùna wó yí nábé Mawú əxomə fién lə vá Mawú vi wó ètò madótówó jí. ⁷Minjká kpógomə kídá wó ò. ⁸Emikə dóá èzubruviwó yi mí nyí vɔà ȳfia mí nyí kanjdégbán lə Àxótá mə. Yédó yí mián zɔn sigbə kándégbán mə víwó ená ⁹ənú kə dóá kanjdégbánny yé kúcincin wó lə enyuie dësiàdə mə; ənúdódó kidá ənyɔdodó. ¹⁰Mi jí ənú kə nyi lə Àxótá á məa ná mian wɔe. ¹¹Minjká dòdha kidé əzrubru mə ədówɔtɔwó, o mi klónú lə jí dèdə minjká cɔn àsí ȳjí ò. ¹²Édɔ kə wó lə wó lə bəbə məa ȳnyɔ kéké wóá nú cá o.

¹³Ènúdësiàdə kə kandégbán dədisá a wóá nui lə gbagbanja. ¹⁴Ènükə dóá núdësiàdə kə wó də di. lsáá ənyi kandégbán. Yá dá yí wó nú dé bá:<< Nyɔlədáé kiwomə əwokələ dánrɔnra có lə amə kúkúwó domə yi Kristò ná nyi kandégbán néwo. ¹⁵Mi kpó mian dákìwó jí co mián gbənɔnɔ wó mə, ɲká nō sigbə ənúmannýá tó əná ò vɔá mián nō sigbə ɲunu nyató əná. ¹⁶Miwɔ gámmà wonŋɔŋgbí enúkədóá gámmà à wo jəvɔin. ¹⁷Mi ɲká nyí ɲunú ,anyátɔwó ò, vɔà mi səmə bá əmɔ́ kəyí Mawú ərɔnrɔn nu máá. ¹⁸Minjká nō agbə lə àhà sínŋú nunu mə kə kpɔnə amə sáyi cɔnɔrón mə a ò. Vɔà miná nə gbɔngbón kòkò ná xɔtɔhó kélá kélá lə mian mə. ¹⁹Mi cō èhàwò wəma ȳhajiji gbɔngbón mə tə seŋj jihà yi káfú Axótá kidé mian jí sééé. ²⁰Midá àkpá nə Mawú nə ənú kəwó sééé iwɔ nə mi lə Àxótá Yéésu Kristò mə.

²¹Mibɔbɔ mia dákìwó lə miantawó domə, lə Kristò sìsí mə. ²²Nyɔrùnwó mi bubɔ mian dákìwó ná mian cùwó sigbə Axótá əná. ²³Ènükədáá ɲúcu yí nyí èta ná nyɔrun sigbə ná Kristò cá nyi èta nə Mawu əhaməa əná. ²⁴Nəná ké yi Mawú əháməa cá bubɔ nə dèə kia də ná Kristò. Nyɔrun wó cá ná we əná tútütú, nówó cùwó lə ənúdësiàdə mə.

²⁵Nyúcuwó mìrɔn mian siwó sigbəná Kristò cá rɔn Mawu əhamə əná, tícó dèə kia i səŋna də éta. ²⁶Èwé əná náà səŋ kɔŋú əwe ənə isəŋə kɔŋú tó èci lələ kələ nyí yé nyɔa mə. ²⁷Èwé əná naà tóŋu sá vá díisá Mawú əhámə kədó kpəkpəmə à, èdi xoxo manɔŋj jèsì xòdu dəkin àló əndə kin ȣle yi ásɔ kídá ò. Vɔà anɔ kɔkɔ àgɔjèjè dəkin ná nō ȣŋú ò. ²⁸Nəná tútütú yi ɲúcu wó cá dó lá rɔn àsia sigbə yéŋtá goto əná. Aməkə rɔn àsia ərɔn yéŋtata dèəkia.

²⁹Amədákín ɲcó də yé goto ɲú kpó ò vɔá. əná náə ənúdudu yí rɔnen sigbə Kristò rɔn hamə ənə. ³⁰Ènükə dóá yé goto ɲútinuwó yi mí nyi. ³¹Yéyi dó yí ɲúcu ácō lə yé dadá kídá yé nannan gbɔ yi àve nòn du kídá asia yi wóá áməvè à sééé trózu ɲútiran dáká. ³²Ènú ȣmrimà yíi nyi vòà ɲlə xonu có Kristò kídá a mə ɲú. ³³Tógbó bá ɲnú ənyɔ nawó vɔà, aməsíamə lə mian domə ná rɔn yéŋtátá əsi yi nyɔru cá ná kpó acuásí.

Chapter 6

¹Déviwó, mi bú mian jitówó sigbè ne axótó nui ənə, ²"Bú tó dádá kide tó náná;"(ye enyi əsè kélékélé tó kide əzè dédé), ³"Nə ənu deside na jáji ne o í na nən agbè dídi le anyigban ji."⁴I mian dádáwó, mièka le do xóməfiən ne mia viwo o. Uoa mí kprawo le ənu dódó wəwə kide axótó ye kpakpra mə.⁵Amə xəxrəwo mi bú mian anyigbandji xótəwo kide búbú ɳta ɳta kide əji nyɔngbiŋ. Mi bu wó sigbè ne mian bu Kristo əne. ⁶Mi ɳka le bu wo le wo ɳkumə cágbatō mian nú nanyon wo ɳkə o. Uoa mi bu wo sigbè ne Yesu ye mə xəxrəwo bune əne. Mi wo Mawu ye rɔnrɔn nu kide əji nyɔngbi. ⁷Mi wo də kide mian ji brobo sigbè ənyi agbatō í nu le wɔdɔ ne o.Uoa axótó Yesu í əne. ⁸Ne mian nyin bə enu nyɔngbi desiaide ke aməsiamə wə a, axə ye fən tútú có axótó gbə ne í gbe nyi amə xəxrə nənmi amə gbalé.⁹Mian axótəwo cá, miwə ənu deken an kide mia mə xəxrəwo. Mi ɳka le jendan de wo jio. Mi nya bə wó xótó ye ənyi miawo cá mia xotə.¹⁰Kpɔtia mi do ɳunsen mia dekiwo le axótó mə í kide ɳunsen sée. ¹¹Mi do Mawu ye huanwíwo sée ne mia teñun nəntə le Satana ye dañun vəenwo mə.¹²Do mian hua ənyi de góto nənmi ehun ɳun o. Uoa de edu kprötəwo, gbɔngbɔn megan o, zúbrú ye fio duxó wó fio wó kide jinkori ye gbɔngbɔn vəen wo í.¹³Ké inyi ne ca mi dó Mawu ye huawu desiaide ne mian teñun kpango funta le ɳkéké vəen ná wo ji. Ne mi wə enu na wo jrɔa, mi non eke ji.¹⁴Mi sun tə. Mi wə né ne miabra akpa kide enyɔn dodo nunu, idó esé jí wɔwɔ ye gáwu. ¹⁵Mi wə hilawo ne midó dɔnjɔŋ sigbè afɔkpa əne í se ɳutifafa ye nyɔn dodoa.¹⁶Le ənu desiaide mə mi dó xɔse ye húawu kə mian teñun senjun ci bilitə zó wo.¹⁷Mi cɔn amenuveve ye kúkú í cɔ gbɔngbɔn ye tanjun ke nyi Mawu ye nyɔn.¹⁸Kide dexóxó désiaide, kide enu bióbiowó, mi xódə gasiagamə le gbɔngbɔn mə. Cagbə súsú na tɔa mi nən acé ji í xóde ne xɔsetəwo sée o.¹⁹I mian xóde un, ne ənyɔn de na teñun dō le tiŋ nu mə ne ɳke enu. Mi xóde ne ma teñun disa kide etú kpákpá Mawu ye nyɔn wawrawo.²⁰Cagbe enyɔn dodoa tɔ yi enyi amedədə le brabramə, ne ma teñun xónu le kankandeji mə sigbè ma me nui ene.²¹Uoa ne miawó ca mia teñun dési tin dəwo kide sigbè əfən mɔn an. Tychiquə, tiŋ xrɔ rɔnrɔn tɔ, amədədə ye gɔmə nəntə le Yesu mə la nu nyɔn wo sée ne mi.²²Idəs dódə mi cágbe enyɔn dekinan tɔ ne mia nyan ənuke mə mi le tɔa, ne adó ɳunsen mian jiwo.²³Ne Mawu ye fafa ne nənviwo, kide Mawu ye rɔnrɔn tó xɔse mə ke có Mawu mia dádá kide axótó Yesu Kristo gbə.²⁴Mawu ye amənuvəvə na nən aməsiamə ke rɔn ne mia xótó Yesu Kristo kide rɔnrɔn mavəa ji.

Philippians

Chapter 1

¹Wema la co enye Pɔlu kide Timotheé gbə, mi nyi Yesu Kristo ye dəcəviwo, mi le ɳrɔen nə amədesiaide ke lé philipi, í də wodekiwo de akpadeka le Yesu Kristo mə, nə ehame kprötəwo kide ehame nkənɔntəwo. ²Amənuvəve kide fafa na nə kide mí, co Mawu mián dádá kide axótó Yesu Kristo gbə.³N da nə akpe nə tiŋ Mawu gadekpukpuide ke un dɔnjun mi an. ⁴Le tiŋ dexoxo desiaide mə nə mi. N xonə də tegbəe kide ji. ⁵N da akpe de dekawəwə le enyɔnyɔngbi an ta co kəkə ɳkeke kələkələ a jí, kəkə í va do əfia. ⁶Kaíkándezi le asinyin le xila mə be aməkətō enyɔnyɔngbi wəwə lé mián mə an, a gbə lə wɔe, í la wɔe ve keke í sei Yesu Kristo ye ɳkeke a ji.⁷Enyɔn be tiŋ súsú na nən miánwo see ji, do un cɔ mí de tiŋ jimə. Mia wó see miyin tiŋ məwo lə amənuvəve mə, gakemə wo lé un tu de gakpame an kide le enyɔnyɔngbi núnú mə.⁸Do Mawu (yin nyan tiŋ nutohokpɔtɔ) be ɳ rɔn mi sugbə le Kristo Yesu mə⁹ i ɳ xodé be: mian rɔnrɔn na sugbə kpée le ɳunu nyanyan kide enugɔməsəsə mə.¹⁰ɳ xodé be mian ten dési, í can enu ke yɔn an. N xodé ənə cagbe ne mián nyi amə nyɔngbiwo ke wo un ka do ehin le Kristo ye ɳkeke a ji a o.¹¹Cagbe nə əsejìwɔwá ye kucencen ke co nə Yesu Kristo gbəa, ɳtikɔkɔ kide Mawukafukafu na nən miánsi.¹²E fia, njí bə mián nyan be, nənviwo, enuke jø de ejinyin a woa, wona í enyɔn nyɔngbia yi ɳkə.¹³Efiɔjikpɔtəwo, kide aməbuwo nyan be ɳlə gakpama cagbe Yesu tɔ.¹⁴I nənvi sugbəwə le Kristo mə kandeji be yɔa nun enyɔa vənvnən ma nənmətə, cagbe tiŋ gakpamə nən nən.¹⁵Mawu nyɔn nunun ye ci gɔmə ten nə amədó. Uoa aməbuwo nun nə Mawunyɔn cagbe rɔnrɔn tɔ.¹⁶Aməke nu nə mawunyɔn cagbe rɔnrɔn tɔ a, nyan bə wo cɔŋ de lé la be ma nu eyɔnvivia.¹⁷Uoa, aməbuwo nu nə mawunyɔn cagbe woŋtawo jijiwo tɔ. Wo bú be nə yó wɔe enəa, ma gbe se veve sugbə le gakpamə í.¹⁸Uoa hina ɳle vevede o ! dekpukpuide, nə amədə nu vixomawuyɔn alo adodo mawunyɔn an, be woa xonu co Kristonju nə aməwoa, evivij. En, e vivij.¹⁹Do ɳ yan be enu nan á ná be maa kpɔ dede. Hinan la va mə to mián dexoxowə mə, kide Yesu Kristo ye kpekpedeju.²⁰Enuke ji ɳle kande í le kpɔ emən nəan, ye nyi be ejun nka kpən o, vɔa kide nusen dodo tegbəe kide efia a, ɳ nəntə kpɔ be woa do Kristo de ejí le tiŋ ran mə le ekumə alo le agbə.²¹Do ne enyin ya, Yesu inyi agbe, í eku nyi alə un.²²Uoa ne í nyi be agbenɔnnən le ntiran mə cin nə tiŋ dɔdɔwə ye kua, nyin ɳgbe nyan enuke maá cán o.²³Do cancan aməvə hinawo le tiŋ susumə. E jro ɳ be mia gbé xixeamə í nən

Yesu mə hina í nyɔn wú.²⁴Uəa, cagbe miants a, elé vevedé ŋ be má nɔn agbe le xixeamə.²⁵Ke ŋkande enunan jiá, ŋ ŋja be mánɔn miángbɔ, í wɔ dɔ ke ŋle wɔ kide mianwosee a ji, be mián yi ŋkɔ, í gbe kpo jiɔ le Kristo jixose mə.

²⁶Seyijia, hila la wɔe be nə ŋgbeva mián gbɔa, mián vivisese le mián dodo de ejí le Kristo mə cagbe tinjə naji de ji nə ŋgbé va nɔn mián mə.²⁷Minɔn agbe nyɔngbi sigbe Mawu nyɔn nui an əne. Mi wɔe ənə cagbe ne ŋra miangbɔ alo nə nyin ŋ gbe va caa, masé bə mian gbɔngbɔn nyi deka, ŋ lé ji be masé be mi bɔ í wɔdɔ cagbe enyɔnyɔngbi an tɔ.²⁸Minjka rɔn be enuke aməke co de mianjiawo wɔa, ná ji vɔnnɔn nə mio. Hila la nyi desí co Mawu gbɔ be wokaa crɔn kókó.²⁹Do wo ŋ yo mi be mián xɔ Yesuji sé dede o, vɔa nɔ mián du aya kideé.³⁰Do mianwo ca, mi lé ahɔa wɔwɔ mə kideŋun ŋ, í misə í wo nu be nyin kide mianwo mi lé tohofeka ifia.

Chapter 2

¹Nbui ɳfia be ɳsen dódó deka le Kristo mə. Nbui ɳfia be ayetite yé nu déká va có ye rɔnrɔn mə. Nbui ɳfia bé deka wɔwɔ le miama le gbɔngbɔn mə. Nbui be adɔnumətɔtro kide adɔnuma kpɔkpɔ vivi wó le. ²Micó tinjijó kpókpó nyɔngbi le susú deken mə, le rɔnrɔn deken mə le du nɔnnɔn le gbɔngbɔn mə, kide atamə dodo deká. ³Mi ka wó enu de le egonyi mə vɔa kide emə dækinyinyi, mi bu mia nɔnvi wó séwu miaŋta ó. ⁴Mi ka le ji ajramia tá nu wódó, vɔa mia jrá mia nɔnvi wó tɔdó. ⁵Midó súsú deken an kele Yesu Kristo mə. ⁶Ecó edekia sigbe Mawu nə, vɔa ɳle có afixɔxɔ nə deka wɔwɔ kide Mawu sigbe enu ke ɳun waá kudo ena ó. ⁷I vɔa, tovoa, elé edékia kpótó. I icó dɔcɔví ye nɔnnɔn mə do ɳkɔ. Ecó aməgbetɔwó nɔnnɔn mə í dóde. ⁸Edónkpén edekia, i tó aməbubu kélé í sé na yé ku zangbe, aticóga ye kú i ku. ⁹Cagbe ɳnatɔ í Mawu cɔe veve deji i naŋkɔ kelé ɳkɔa u séé ta. ¹⁰Ele wɔ ɳna cágbe le Yesu ye kó mə, ekró desiade naje le jinkori, le anyigban ji, kide anyigba tuma. ¹¹Ade siade la humə be Yesu Kristo i nyi axotó le Mawu miá dádá ye ɳti kɔkɔmə. ¹²Seyijiá nɔnvi rɔnrɔntó wo, ke bubu le mia mə dɛ, ɳka nyi tinjɔ dɔdɛ vɔa na sugbɔ wu tingbe, mia le wódɔ yikɔ le dɔdɛ kpókpó mə kide vɔnvɔn kide huhu húhú. ¹³Do Mawu í có jojró kide wɔwɔ nə ye jijɔ de mia mə, ¹⁴Mi wɔ enu desiade ke nə enu haha kide hrɔnhriu ɳká nónmə. ¹⁵Mi le wóna cagbe nə mia nyi amə ke wó ɳka có agojeje nə wo i gbe nyi amə jojɔ, Mawu ye vi kɔkɔ wó. Mi le wóna cágbe nə mia va le dázo sigbe kanjndé le xixemə, le aməvɔnen kide amə wó bre wó doŋdo mə. ¹⁶Mi le agbemə nyɔn ta deka də kanj gbɔxó nə kpɔ enyɔn jojɔ deká dənə ma nɔn ɳtikɔkɔ mə gbe kide Kristo a vaá, de gá na mə an ma nya be nya súdu nɔnm̄i nya wódo gbále. ¹⁷Uɔa ɳtá nə wó gbe cónjna sigbe enu naná nə an vɔsa nə edó wɔwɔ le mia xɔse mə, ma tró va edeki nye mə i le tāye kide mi. ¹⁸De nɔnnɔn deken an mə, mi taye í mia tāye kide un. ¹⁹Uɔa ɳle nɔnnté kpɔ le Yesu mə, mi dó Timothee zán də, gbɔxo nə ɳcá ma do kadeji gbɔxo ma nya enu ke kanmia wó. ²⁰Nyaŋwó amədɛfɛ ke do ye nɔnnɔnmə wo, kele butamə ɳtá có miaŋ. ²¹Do wólejí wó ɳta wo lé í wó ɳle ji Yesu Kristo tɔ wó²²Uɔa minyn ye fixɔxó, dɔ evi kelé sen ye dádá, le sen kide ɳle enyɔn nyɔnen nunu mə. ²³Vɔa ɳle jibe ma dɔe yi gake meke ma kpótó ilé tinjɔji ise va nə gake ke manya enu kélé nɔnté kpɔŋjan. ²⁴Ndó kadeji le Mawu mə be nyə ɳta ɳgbɔnɔn le madidimə. ²⁵Ngpɔ be levevɛ be ma nya Epaphrodite dida mi. Nɔnvinyə ahuawɔtɔ, kide mia nya dotó kide edɔcɔví nə tinjhian wó. ²⁶Ke mi se be elé ledɔa, esévévɛ sugbɔ iji be ye ava nɔdú kide mi. ²⁷Ele ledɔ vévédɛ ile nɔnté kpó eku, vɔa ye nu sadɔnu nə Mawu. Nyi nə yéfekən wo, vɔa nə nyəcá nə nyeka nɔn vevé sésé mə sugbɔ o. ²⁸Nji kába be macɔe dida mi nə gbɔxo nə mia gbe kpɔa, mia nɔn ayetite mə i nye ɳtá nye ka nɔn xaxamə sugbɔ ó. ²⁹Mixɔ Epaphrodite nyɔngbi le Mawu mə kide ayetite. Micó amə wó deji sigbe yeé nə. ³⁰Cágbe Mawu ye dómə í ibea kú. Ecó yé gbə de afɔkú mə í se le sənŋ í iyɔ enu ke mi nate wó ɳle tinjɔ mə.

Chapter 3

¹Nɔnvinyə kpɔtia wò, mì tayè lè áxotɔ mæ. Nyiun kaa gbojen ənùla wò nùnù nè mì gasiagamə o. Wò i là nan í mì an vó ²Mì jáyé lè í. Mì jáyé lè ənù kpòtòkpòtò wòwò í. Mì jáyé lè əvò mancò nyɔnnɔgbí í. ³Mì an wò sə sòkidé əvò còcò a. Mì an wò i lá sən Mawu ló gbɔngbɔn mæ. Mì an wò i lá dó kpennkpe lè Yésu Christo gbò. ⁴Ngà man tənj cò tiŋun kàkà dəejí ná ḥtiran mæ nùwo jrò. Né amədé bùbà kokoko ý a có yé kàkàdəji də ḥtiran mæ nu wò ñ an, nyan ñ bó o o. ⁵Nyan ñ covò lè ɳekèkè amənyi a gbə, í nyi Iseaélite, i njò cò Benjamin Hebritowo kɔtàmə í i nyi Pharisiṭbwò sə. ⁶Nti hamə wò yòmə sugbó. Nyinn wɔnè də əsə wò jí o. ⁷Vɔa xá ənù ḥnan wò sée nyi funtù. ḥva kpò bə ənù ḥnan wò sée nyi ənù gbálè kən̄ desí Yésu a. ⁸Nfià a ɳlè kpá ənù ḥnan wo sée bé ənù gbálè i wò nyi, to Yésu Christo kà nyi tr̄jñun xotó yé nyùnyán xɔ ò a mæ. ɳgbé ənù ḥnan wò d̄é, i ɳlè kpò wo sìgbè bàà əná, cagbé man xɔ Christo, ⁹i nən kidé. Vɔa ɳnyi to nɔnɔn mæ wòj, alo əsə à jí wɔwɔ ñ o. Vɔa to xɔsə kə ḥxɔ cò Yésu Christo gbó kəcò Mawu xɔsə jí sə. ¹⁰Unfià ñ jibé man jesí Christo, kidé əgan kə i sə fɔn cò əkùmə an, kídé yé yaqudu wò. Njibá mandí Yésu lə yé kù ḥgbá, ná gbɔdə kà ná ¹¹ŋcà ɳkù a, manfɔn cò amə kukùwo dòmə. ¹²Nyìun xɔ ənù ḥnan wò hɔd̄a o. Nyìun gràdò jrò o. Vɔa ɳlè sùdù, i jí bá man xòwò, dóbó Yésu Christo cà lènj d̄é. ¹³Nɔnvinyè wò, nyi ñ kandəji bá man tənj xɔe o. Ənù kənj wò à, nyiun gbálà tskpó ɳgbé o, ənù kèlà ɳkà a yé i ɳlá nyan, ¹⁴ɳlá təbɔe ná man tənj xó yɔyɔ xòhò kə cò Mawu gbò à tò Yésu Christo jí. ¹⁵ɳnan mæ an, mí an wò kə ci lè gbògbò mæ, mì an dó táməsùsù nyan. Ná mí lè wɔ susù bù a, Mawu lá do ɳsen mì. ¹⁶Gaijnán mæ an, fimido a, mìan lè sìnsì. ¹⁷Nɔnvinyəwò, mì kpò dá tiŋnyə ñ. Mí lè ɳkùvi dè amə wò zɔnzɔn mæ kəlà sò kídé mian tòa. ¹⁸Amədəwò lè mìan mæ, i ñ jín á bá wàa wòdə Yésu Christo yényɔn wò jí o. Amə ɳnan wò ñ i ná ɳlè né mian avi nan tenj. ¹⁹Wò tutà cɔncròn mæ. Đóbá wò xodó i nyi wò Mawu, i wò cònè kpennkpen mæ ná ənù kèlà dòwò ɳkpén a wò. Anyiŋbanji nù wò jí dəqđà i wò sùsù lə. ²⁰Mì an dùmə nyənyen lè jíŋkóri, lè ɳnan i mí lè jəteékpò mì an xɔnan mətò, axotó Yésu Christo. ²¹À trò mí wɔ ablɔd̄é víwò i mì an kpennkpen mæ àsɔ kídé yé tó, to yé fiiduxo kə kpàcé ná ənù wò seeé a.

Chapter 4

¹Ñnan mə, tinun nɔví runrun tò wò kə ñjlá qòñj tó jijò kídé tiój fiò kukù a. Mì senj lə axotó mə, əxrɔnyə wò. ²ñjlé qə kukù nə Evodie kídé Syntyche bá wò a qó támə suś qəkà lə axotó a mə. ³ñjlá wò yɔyɔ ná əwó, əxrɔnyə rɔnrɔn tó lə xɔsəmə. Kpádè nyɔnrun ñjan woñ. Đóbá wò kpádè əñnyə lə enyonnyøen kákakák mə, Clément cà kidé əxrɔnyə kpɔtiá wò kə wò ñjkó lé agbə wéman mə. ⁴Mì tàyé lá axotó a mə tegbée. négbə lə nui ná mi, mì tàyé. ⁵Nə víví sèsè kelè mì an mə an nan gbandá xixámə. Axotó yé vavà gamə tèbò. ⁶ñqəken ñkà kpàcà mì o. Voa mì wò ènù ñsiaqđ tó ədəxòxòmə, kidé amə qákì bùbòbùbù mə, kidé adɔn mə nyɔn ñgbí wòwò, mì cá ènù kà mian ji lá jí ànə Mawu. ⁷Í Mawu yé ñtifafa, kə i kòdè ènù ñsiaqđ jí a dòñsen mì an jiwò kidé mì an susù wò lə Christo Yésu yé nkòmə. ⁸Né nɔvíwò nù wò ènù kényì adòdò, ènù kə kó amə dòjì à, ènù kə lə tòhò à, ènù kə kòa, ènù kə mì ròn nòn an, ènù kə jèbá wòà kífú a, mì wòdá ènù ñjan wò jí səá. ⁹Enù kə mì kprà a wò à, i xò a, i sò à i kpò lə əgbònyə, mì wòdá wò jí. ¹⁰Í Mawu yé untifafa là nén kidé mì. Ayéte ñ sùgbò lə axotó mə, bá mì an sùsù wò tròva əjinyə. Mi kpò tijun fixòxò ñsiaqđ, voa mì kpò vovo í kpádè əñnyə o. ¹¹Ñnyì ná tinyun nù jòjró wò i. Đóbá ñsə vivísəsə kélè mian mə lə ègō ñsiaqđ mə. ¹²Ñnyan ná mán wɔmón í ènù lə den ñ, ñnyan nə mán wɔmón í ènù lə nòn asinyə. Tó ñsiaqđ mə kidé azɔnri zɔnzɔn wò mə an, ñ kpòtā ná: Nə awòmɔn í waà qjòxò qe, í fufé agbèlè lə amə, í wò ènù wò qe, í ènù gbèlè qen wò. ¹³Man án təjì wò ènù ñsiaqđ tò yé ñsen mə. ¹⁴Gaijanan mə an, nù wɔe nyɔnñgbí bè mì nòn vəvə sèsəmə kidé ñ. ¹⁵Mì an tawò mì nyan, Philipotów bá lə ənyónyøen a yé jí tòtò a, gakəmə ñ cò lə Macédoine hámə à ñqəken ñkpádè əñnyə tó ènù nan-nan alo ènù xòxámə o, ná ñnyí mian wò qəken o o. ¹⁶Gakəmə ñjlá Théssalonika, mì cò ná ènù wò qidà i sə kpénədá əñnyə. ¹⁷Ñnyì bá ñjlá bìj nùi o, voa ñjlá jí əkùcencen sùgbò kàjé nò mí an i. ¹⁸ñ xò ènù nan nan sugbò i viví ñ. Tó Epaphrodite ji a, ñxò ènù ká mìcò qidà ñ à wò. Wò nyì ènù ká hɔntá flíflí, i ñyì vɔsàsà kə nyón Mawu kò à. ¹⁹Tinyun Mawu adó yé tòhò nà mǐ sugbòsùgbò tó Christo Yésu yé kpénkpén mə. ²⁰Unfia, mì an cò kpénkpén ná mì an Mawu kə nyi mi an dàdà a a gasiagamə i sə yì tegbée. Acé. ²¹Mì cí nɔnvíwò kélè Yésu Christo məj. Nónvíwoò kélè əgbònyə a wó lə cí mì. ²²Amə kókó wò səá lə cí mì, vɔvàtò amə kélè Cesar yé xómə a wò. ²³Àxotó Yésu Christo yé amənùvəvə nan nén kidé mì an wò səá. Acé.

Colossians

Chapter 1

¹Pòlu, Yesu Kristo ye apostolo co Mawu ye jijí mə kide Timote mián nɔnvi, ²Nə xɔse tɔwo kide nɔviwo nyə əhamə vi kə le kolose a wo. Mawu mian dádá ye mə nuvəvə kide ye ñtifafa na nòn mia jí. ³Mi da akpə nə Mawu, mian xotó Yesu Kristo ye dádá, i le xode nə mi tegbée. ⁴Mi se wo xonu co mian xɔse un le Yesu Kristo mə, kide rɔnrɔn ke mi do ne aməkə wo cɔ də akpáfeka ne Mawu a. ⁵Rɔnrɔn na lə mia si cagbə kankan dfeji kə wo kpadi də ne mi le jinkoria. Mi sé wo xonu co kankandeji ina un le ⁶Mawu ye nyɔn ke wó cɔ va ne mian. Mawu nyɔn hina cin əku í káká də xixeámə. Ele cinku le mian cawo mə cō gbəkikə mi see mia Mawu ye amənuvəvə le ənyɔn dodo nunu mə. ⁷Ye inyi Mawu nyɔn ke Epaphra, mian subɔvi Mawu do cɔ tɔ rɔnrɔn tɔ, igbə nyi Kristo ye dɔ cɔvi wɔ ñjudodo mian tɔa nu ne mi. ⁸Epaphra nu mian rɔnrɔn le gbɔngbɔn a mə ne mi. ⁹Cagbə rɔnrɔn na tɔ yi co gbəkikə mi se nyɔnhina mi ñgbə ədə xoxo de mia jí o. Migbá le biɔ co miagbɔ tegbée bə mian desi Mawu. Ye ènù jrojro le adaŋjun jeje kide gbɔngbɔn mə nu gɔmə səsə. ¹⁰Migbá kpɔtɔ ile xɔdə bə mian zɔn nyɔngbi le mia xotó mə. Mi gbə le xódé bə mian cín ku le mián nu wòwò dəsiadə mə, i mian cí déjí le Mawu dedesi mə. ¹¹Mi le xode i le dɔ mi egan le Mawu ye jidudu ñunseen, ejí dodo kide vəvə dodo nu mə. ¹²Mi le xode bə mia da akpe ne dada kə na bə mi du cínən ne xɔse le vovomə. ¹³Edé mi cɔ zubru mə, i cɔ midé evia ke i rɔn ye fiðuxo mə. ¹⁴Co evia mə ye wocɔ miaj nu vɔen woke mi. ¹⁵Evi ke mi lə kpɔa ye inyi Mawu makpɔ-makpɔ ye kpɔri. Ye i wó jí kəlele le ènù desiaidə mə. ¹⁶Tó ye ke jí iwo wɔ nu desiaidə le, jikori kide anyigban mə, ènù kpɔkpɔ kide enu makpɔkpɔwo. Êfí zikpiñ, bubu dédé, amə jí dudu alo fi dudu ye dowoyi wo see nyi ye tɔ. ¹⁷Ele gbɔxø ènù a wo see va, i enua wo see le mə. ¹⁸Ye inyi òta ne Mawu ye há. Ye inyi gɔmajəjə kide amə je ñkɔtɔ ke fɔn co aməkuku womə. Ye tɔ inyi toxo kelekele tɔ le enu desiaidemə. ¹⁹Do ənyɔne Mawu bə yee nɔnɔ mə na nòn evia mə. ²⁰Ègbe nyɔn nə bə ya cɔ ènuwo see ne əvia. Mawu la tɔ fafa va coye hun ke kɔngi le ati soga un a mə. Mawu cɔ nuwo see sej cá le ye ñuta mə, ènù kele jinkori kide ke le anyigban jí wo. ²¹Miawo, ja deka mea mi nyi aməjrwó ne Mawu, i mi nyi ye ketjwo le susu kide ènù wɔwɔwo mə. ²²Voa ífia əcɔ mí cá tó ye kukumə. Èwe be mian ñti nako, ne mia nyi amə kókówo le ye ñkuvi mə. ²³Ne mi sej ñu le xɔse mə í mí ñtɔ le nyɔn dodo ñgbə o. Mawu nyɔn dodo inyi nyɔn dodo ke wo nu ne aməsiámə le anyigban jí. Lela ye Mawu nyɔndodo ke jí ənyin Pòlu ètò í tɔ zun Mawudɔ wɔtɔ. ²⁴Ifia, ènù le vivi un le tiŋ ya ke èle du de mia

ta mə. F ọjɔ́ ənu ke kpɔ́to le Kristo ye yadudu ne ye nti ran ke nyi Mawu haa də tiŋ ran mə.²⁵ Le Mawu há ná mə yi inyi mawudɔ́ wɔ́tɔ́ sigbe Mawu nta cɔ́un ne mi bə ma wɔ́ də ye nyɔ́n ji.²⁶ Lela yi enyɔ́ndodo wawra ke wo se wra də mi cɔ́ jijimə iseyí jijimə a le. Vɔ́a ifiaa wo de do ne amə ke kandejia wo.²⁷ Wawo í Mawu jí bə ye disa dodo de jí ye dɔ́ku, kide nyɔ́ dodo wawla le jímaxɔ́se tɔ́ wo mə. Né Kristo le mian mə dodo de ji gbɔ́nɔ́n.²⁸ Ye gbɔ́fan ye mi də ne mi. Mi biɔ́ co aməsiamə gbɔ́ igbe le kpra aməsiamə le nunyanya mə, ne mian teŋ disa aməke kande Kristo jí wo.²⁹ Eagbe natɔ́ í ọle wɔ́dɔ́, í le wɔ́ avú kide ye ọnusen ke le wɔ́ dɔ́ le tiŋ ran mə a.

Chapter 2

¹Səyi jía, ý lə ji bá miàn nyán àhú gánýgán kà ùn ý lə kpèdà mián ùn nɔàn, kidə amə kà lə ladicée kidá aməkè wó sáè wóy kpò tiý nuvindá ó. ²Kèý ghòocó wó ji wó nán qj kidá èjifafá nə qèkà wòwò nán non wó si nə wóá kpò ηkj yiyl i lə ýnu nyanyán qj qj sàè mə nə wó á nyán Mawu yè dō wò Mawu yè nu wráwrá kà nyí kristo. ³Mawu qj kà mə ènu non aməsíwó bò dō á kà nyí hñu nyanyán kidé ènu nyanyán. ⁴Ý lə nu élá nə mì nə aməqè yká buè mí tó ènyón buèbuè wó mə ò. ⁵Énukèdòan nyen í lə mián gbó lə ránmə ó ý lə mián gbó lə gbongbon mə. ə 'lè víví bà ý lə kpà mián qdóqo nyɔ ngbúwó kidá mián lèlè sinýsiný dà kristo mə lə scòse mə. ⁶Sənyi jia , sigbà mì scò àscótà kristóá, mí zon lə mə. ⁷Mí ríkèdà mə nyòngbíí nyòngbíí, mí tu mián qèkiwò dà mə, mí tu mián qèkiwó dà scòse mə sigbà wó tu mì ènə , í mián qè kidé àkpèdádá. ⁸Mí kpó mián qèkiwó jí nə aməqè ηkjá lè mì tó scíocèámə yə í nu nyanyán kidé buèbué mán dí buébué ká yè mə nuwó nyí non aməgbetòví yé kónuwó kà qinon scíocè lá yè mə nuwó kà wóy sò kidé kristótò ò. ⁹Énukèdóá Mawu yè buibó nyinyián sàè lə mə lə ránmə. ¹⁰Míləməqè buibó. ényi àscótò nə ýsen qèsiáqè , nə àcèkpákpa qèsiáqé. ¹¹Lə məán wó có vó nə mí évó cócò kà nyi aməwotò lə ránmə kidé gótótç qədəji ò, vɔa kristò yè vò cócò . ¹²Wó qí mí kidé lə nyɔnyrɔn mə, í mí gbə fon kidé tó scòse mə lə Mawu yè ýsen kà í cò í səj̄ fon kristó lə amə kukuwó mə. ¹³Gákáma mì ku lə mián nu wòwòwò mánco lə gótómə, ágbə trè kprò mi sàý va àgbə mavɔ gbò í á cò mián nu wòwò səj̄ kà mí. ¹⁴Étutu qdóqo kà nyí èfen yè qdóqo yá wèmanwó ká wó yrɔndé nə mián wó. adé wó sàè í kán wó də atícoga un. ¹⁵Éqdə amanman ýsen ácekpákpa qèsiáqè í cɔwó dà agudomə í qú wó jí tó atícoga yiyí yá qdóqo wò mə¹⁶Tó ý nán wó məán míyká gbá aməqədé í à lə bufon mí dà ədududu y à ló ènu nunu ý, àlo dà azán dudu à lo nə wuètì yèyè àlo sen sen yè ykèkà ò. ¹⁷Énu í nán wó nyi dési nə ènu kə lá və və wó vèà yè zàzàawò lə kristó mə. ¹⁸Mí yka clací aməqèdè nə ají Mawu eydotò wó bubò nyinyi kidé wò suləsubá kà lə ɔcò mián fiècècɔ nyinyián ó. amə nán monkí donə ènuká í kpɔnonán wò mè í nàn tuà zún ganganygan tó yè súsú ránmatòwò mə. ¹⁹Ý lènə dè èta gbò lə ránmə sèsà kpènon èdúdú í nán tòj̄ lə cáecó cáscówó kidé ékánwó ; í ránmə nán mə. ²⁰Nə mí kú kidé kristo lə scíocèámə yá qdóqowó mə, nə í inyí ènəán nukəíjɔ í mí lə non agbə sigbə wó lə sidə mián jí lə scíocemə yá qdóqowó ènə.< ²¹Mì y'ka zán ó! mí η'ka qjekpò ó! mí η'ka talɔé ó! >> ²²Énu ý nán wó sàè nyi zánnu dúdú lə wó zanzan mə, lə aməwó nu nyanyán kidé wó nu kplakprawó mə. ²³Đódqó ý nán wó nyí y nu nyanyán lə sinsiv mə bá wó á kpɔ ká ýtá qdóá, kà nán lə bubò í nán cò akpá sinj̄sivý í nán sàj̄ lə. zán nə yè ránwə vò à wòj̄ qdó afí ɔcəccədə nə wó gotowó ó.

Chapter 3

¹Nə í nyí bè mí fon lə əku mə kidè kristo , mí əjì nuwó, fí kristo kánrenqèdó lə Mawu yè nu qúsímə. ²Mi bútámə dà əjì nuwó ún, í y 'ká nyi ənu kə lə anyígbav jiá wó ún ó. ³Énukə dèà mì ku í mián gbèa wuá kidè kristo lə Mawu mə. ⁴Nə kristo yè gbèa trò vá, á nyí bè mián lə kpəkpəmə mə. ⁵Mi wu alɔzennu kə lə anyígbán jiá wó (Dəndən maje-maje, makəmakɔ; ənujroamə vɔen wo, jiji badábadawó kə wò nyì vodu sensen. ⁶Lə éy nanwóytí Mawu yè ɔcóməfin va non dəvi man buamə manbuaməwó ji. ⁷Lə ə 'y nanwómə í míawó cá mí zonnon lə qéqdəcá, gakəmə mí lə non agbə lə mə. ⁸Vóá ífiá dà əñnán' wó sàè dè (adán, əcoməfin, susu bañábañawó, amə súsúwó kə dò nə lə mián numə) ⁹Mi ŋ'ka lə buə miánqékíwó, ənukədòá mi qè lə amə scóscóá mə kidè yè zànzáñiwò. ¹⁰Í mián dó amə yèyá mə, kə gbə tɔnjí lə ŋ nu nyzanyán kpékpékpé mə lə amə kə wɔéa nɔnɔn mə. ¹¹Lə ý nán mə i vovototo ŋ'lə həlá alo yùdq, alo évo coco, alo évo máncō mancotòwó, alo scythe alo aməsecre alo vovomə vòá kristo nyi qəsiàdə kidè qəsiàdə. ¹²Mí buákpa nə mián qəkiwó sigbə Mawu yə mə cán cánwó ənɔ cɔcɔ kidè rɔnrɔntawó kifdà Mawu dənukpəkpa yè mə yè mə tò qaa, nyɔnyɔn amə qékí bubòbubò vivi kidè jidodo. ¹³Mí ɔcè nə mián qəkiwó. mí sýyké mián qəkiwó. nə amədə dó ənyən kidè eicrā, mián səñ kə sigbə aɔcótá sáy kə mi ənə. ¹⁴Lə ý nán wó sàè məán, mí dó rɔurɔn kə kpró amə yí nyɔnyɔn dójì sý yí. ¹⁵Kristo yè faf mán non mián ji wó mə. cablè fafa y 'nán tò í wó yo mí mə ranmə qəká í mián nyi àkpə qatòwò. ¹⁶Kritso yè nyɔnán nán non mián mə lə yè hó scòcɔ qəsiàdə mə. lə y'nunyanyan, nukprákprá mián qékí kidè toocoodo nə amə nə mián qékí wó kidè há jíjí gbongbon mə tó vovo wó. mi ji ha nə Mawu kidè əjì kə dà dàsí nu. ¹⁷Í ənu qəsiàdə kə mí wənon lə nuəcó mə kidè àfà qədə məàn; mí wò qəsiàdə lə aɔcotò yesu y'è y'kò mə. mí elákpə mə Mawu dada to yá jí. ¹⁸Yɔɔnuwó mí bubè nə mián cùwó, lə nononmə kə nyɔn lə aɔcotòá mə. ¹⁹Ngúwó, mí ron mián síwó, í mí y'ká cò vəvə səsə í səñ' kpè wó ó. ²⁰Đàoiwó mí bu mián, ənukədòá àla nyɔn lə aɔcotòá mə. ²¹Dadawó mí y'ká dó ɔcóməfin nə mián víwó, nə wò y'kà va gbójó ó. ²²Aməxeccrewó, mí síánu mə lə gotó yè dóqówó mə ŋ'ka nyi lə wó y'kuvíwó mə qèdə sigbə wá wá sàñ dó jijè nə wó ənè ò vɔa kidè jí y'táy'tá mí vonvon nə Mawu. ²³Énu siánu kə mián wòà, mí wɔè kidè mián kpɔrí sèè sigbə àscotòá í mí lə wòè non ənè í í nyí nə aməwó ò. ²⁴Mián nyin bè mián əcè cuinonnu lə àscotòá gbè nə amə qoy'doy'. àscotà yesu kristò í mí lə wòdònon. ²⁵Énukədà aməsiámə kə wɔnon tafutafunuán ascè yé tafutafunu, í wó y'ká sày'kè ò.

Chapter 4

¹Axotówó, mi có enu nyɔnɔngbi nε aməxəxrε wó kide emənjɔjɔjí. Mi nya be mia cao mi wó axatɔ deka dé jinkori de. ²Mi senn le gbedodo da mε. Mia nɔn aceji le egbedododa wo mε kide amənuvέwé wó me. ³Mi nɔndu le gbedododa nε mi, gbɔxo nε Mawu hun ehɔn deka nε ye nyɔn, nε mia le nu Kristo nyɔn ke le wawraxó. Cagbe enyɔn lá nyɔn cəniomε. ⁴Mi dogbeda nε ɔle nu Mawu ye nyɔn tiŋ susu mε na le kɔ. ⁵Mi zɔn amε nyanu wó zɔnri de amε kele xixenu wó ne gaməna sumi. ⁶Mia nyɔ núnú ó na le nyi amənuvέwé tegbε. Mia nyɔ wó na vivi sigbe wó dé ejemε gbɔxó nε mia te ledɔ enyɔ un nε aməsiamε deka-deka. ⁷Nε enu desiade ke kan un, Tychique a disa nε mi. Enyi nɔnvi rɔnrɔntɔ deka, amε subɔvi dodo, aməxəxrε sigbe enyε le Mawu mε. ⁸Ndɔe didá mia gbɔ nε mia se enyɔn kejɔ o le miagbɔ nε se do ɔsen mi. ⁹Ndɔe kide onésime, mia nɔnvi kadeji kide rɔnrɔn le xɔseme, kε gbé nyi mia nɔnvi deka le mia mε. Wo a nú enu desiade ke jó lela nε mi. ¹⁰Nɔn vi nyε gakpamεtɔ, Aristarque lecimi, kide Marko kele nyi Barnabas ye nɔnvi(Kegbó mi xónε mia dódó wó có á, nε í va miagbɔa mia xεε,) ¹¹Í Yesu ke wogbe wɔnɔn be Justus. Wo deken í nyi Juifs ke wó cóvo nɔnwó le amε kélé wɔdowó kide ɔle Mawu ye fiɔduxómε. Wó nyi amε deka wó ke do ɔsen an. ¹²Epaphras le cimi. Enyi miá mε deká igbe nyi Yesu Kristo ye mε xexré. Ewó nε ahɔwa nəmi le egbédódó da mε, gbɔxo nε mia nɔn Mawu mε kide kákádeji le Mawu ye jójro bribomε. ¹³Nle nú dej, nəmi ewɔnε edɔ senn senn nε laodicée tώwó, kide Hiérapolis tɔ wó. ¹⁴Edɔyɔtɔ Luka rɔnrɔntɔ kide Démas le cimi. ¹⁵Mici mia nɔnviwó kele Laodicée, kide Nymphas, kide Mawu ye dexóxó kele ye xómεa. ¹⁶Nε wó hrunk wema lá nε mian, mia gbe nanε wóó hrunk le Mawu ye gbe doda xɔmε le Laodicée, í miagbe hrunk wema kecɔ Laodicée cá. ¹⁷Mi nunε Archippe, "Lebenε Mawu ye dɔ wóxó kékɔ le mia dádá simε gbɔ xonε naté wɔε de dódó nu." ¹⁸Amε cici wema la le cotiŋ lɔmε nu ɔcnɔrɔn enyε Pɔlu. Mi le doun tiŋ ceni wo Mawu ye mənuveve na lε kide mi.

1 Thessalonians

Chapter 1

¹Paulu, Silvano kídá Timoteo wó ɔrɔnú qidà Tesalonik tɔwóxamáan, lá Mawu etɔ kidá axotɔ Yesú Kristó yé ɔnkɔmən. Aménuvέwé kidá fafa nan nɔn mi an jí. ²Mi da akpε nən Mawú dé miawó séé tā, lá gbé dodoqà mən. ³Lá mian Mawú etɔ yé ɔkuvi mán an mi ɔdonən ɔnu mi, mia xɔsá dɔ wɔwɔwó, mian rɔnrɔn akún akún kidá jigbɔqì xɔsà nən ɔkéké kε là và và lá mian xótɔ Yesú Kristo mén. ⁴Rɔnrɔntɔwó lá Mawú mén, mi nyan bá ə can nú, ⁵qóbá mian xótɔ và miangbɔ, ɔ nyí lε nuxómən qáqdá ó, vɔà lá ɔnusən mnei?ukidá kakadáji súgbɔ lá gbɔgbɔ kókoé mén. Nən nən kε mi nyan amen kε ɔkuvimən mi nyí kε mi lá mian domən nən mian nyɔnyɔn. ⁶Mitρɔ zun miànwó kidá Axotɔ srato, sigbε mixɔ enyɔan lá húnyahúnyanwó mən lá jiɔ kpɔkɔ kε có gbɔgbɔ kókoé mən. ⁷Sigbε yé mən cónù àn, mi nyi kpɔdəju nən amən kε wó xɔnən sε lá Makədonia kidá Ahaya. ⁸Dobá có miàn gbɔà, Axotá yé nyɔn qì hoó, ɔ nyi lá Makedonia aló ahaya qáqdá ó. Bon, lá afi siafi kε miàn ji xɔsá kaka yi. E na bá ɔ xian bá miàn nù yé nyɔn ó. ⁹Dobá wó ɔtawó nú enu, emɔnu kε mi kpɔ có miàn gbo. Wó nú sigbánen mi trɔ dá Mawú ɔnu qóá, i trɔ lá εkpá tatawó yomén i lá sən Mawú dódó makúmakúà. ¹⁰Wó nù bá mì lá nɔnté kpɔ Mawú vià có ejinkuri mən, kee& i yən có aməkukuwó mən. Yesu i qá nú có Mawú yé xomənfien kε gbɔnɔn àn mən.

Chapter 2

¹Do nɔ̄viwo mi ɳtáwo mi nyan bə mián gbɔ́ vavá ɳnyi ənù gbà lè o. ²Mi nyan bə mi dú ayá vayi i wo dó ɳúkpən mi lə Filippəs mi kàn də mian Mawu ji i káká Mawu nyɔ̄n lə xáxáwo mə. ³Do mian nyɔ̄n núnú ɳnyi vɔ̄dádá nə mi makɔ̄tɔ̄ nɔ̄mi amə brébré o. ⁴Vcá sigbə nə Mawu də yə nyɔ̄n an disá nə mian yə i mi lə nù. mi ɳú lə nui nə miajə aməwo nú o vɔ̄à Mawu nú yə i lè dò Mian jiwó kpɔ̄o. ⁵Do mi ɳú vivi númə nə aməwo qə gádəmə sigbə mi nyin ənə nɔ̄mi amə xáxá ənə o Mawu ɳtá kpɔ̄ yə tóxó, nənə kə mi ɳnuji aməgbətɔ̄vi yə kpənkən mə có əgbəwo nɔ̄mi aməbu wo gbɔ̄o. ⁶Mian mə təŋú biɔ̄ búbú nə mian qəkiwo sigbənə kristo yə mə dədəwo ənə o. ⁷Vcá mi vivi kə mi sigbənə ajíncən vivinə kidə əviawo ənə. ⁸Nənə kə mi dó rɔ̄nrɔ̄n nə mi mi lə mán ənúwo kidə mi lə jijə kpɔ̄skpɔ̄ mə ɳú nyi Mawu nyɔ̄nán qədə o vɔ̄à mian gbə nɔ̄n nɔ̄n dō mi lə vəvədə nə mi. ⁹Do nɔ̄niwo mi qónúi mian dō kidə mian yadùduwo. ɳúdɔ̄n cá əzán cá mi lə wɔ̄ də nə mi ká va nyi ágban nə mian dómətɔ̄ qə o. Gàn namə wo séé à mi lə nù Mawu nyɔ̄n nə mi. ¹⁰Mi kpɔ̄ yə tóxó mi Mawu cá kpɔ̄ yə tóxó sigbənə mi nɔ̄n àgbə lə kékonyi nyi ədódó núnú mə dódá miawo kə lə xɔ̄ mianjisə wo gbɔ̄ nə wo ɳlca xónù có miań ɳú o. ¹¹Nən kə mi nyen bə mi dó ɳusen mi i rɔ̄n nú mi sigbə dádá kidə əviwo ənə. ¹²Mi nui nə mi bə mi dó lá zɔ̄n azɔ̄nri kə la jə Mawu kə lə yo mə va ya fiɔ̄duxò kidə yə kpənkpa gbɔ̄á tɔ̄. ¹³Cágba nantɔá, mi danə akpá nə Mawu tégbéé nə kə mi xɔ̄ Mawu nyɔ̄n kə mi cɔ̄ vá nə mi sigbə ənyɔ̄n mān cò agbəto gbɔ̄ ənə vɔ̄a mi xɔ̄e adódómətɔ̄ sigbə Mawu nyɔ̄n ənə șnyɔ̄n nán i lə wɔ̄də lə mian wo kə xɔ̄səàwo mə. ¹⁴Đó nɔ̄viwo mi và trɔ̄ Mawu xá srátɔ̄ kə yuda lə kristo yésu mə dō mian dumə. viwo cáwo dō aya qúqú nə mi, á yá qúqú kə wo qu lə yudatɔ̄wo lɔ̄mə án. ¹⁵Yuqatɔ̄wo i wú áxótɔ̄ yésu kidə yə nyɔ̄n núdétɔ̄wo. Yúqatɔ̄wo i nyán mi. wo ɳu nyɔ̄n Mawu yə ɳkɔ̄ o. wo nyi kətɔ̄ nə aməwo sée. ¹⁶Wo gbə bə mi ɳka káká nə wá kpɔ̄ qədə o. wo gbə lə wo nuvɔ̄en kpéé kpɔ̄tia kpɔ̄tia Mawu yə xóməfién la vá wójì. ¹⁷Nɔ̄viwo, mi có lə mian gbɔ̄ nə gádəmə sigbə agbətɔ̄vi ənə vɔ̄á ɳn nyi lə jimə o. Mi ji bə mian gbə kpɔ̄ mi. ¹⁸Do mi ji bə mián gbə va miàngbɔ̄ ənyə Pɔ̄lú vɔ̄á satana túmɔ̄n nə mi. ¹⁹Do nú kə i nyi mian kánkán dəjì nə əcɔ̄ mian jijə kpɔ̄kɔ̄ i à nɔ̄mi mian vóvókpɔ̄ kpɔ̄ lə áxótɔ̄ Yésu ɳlcɔ̄ nə i vá váá? ɳunui mian kidə amə búwo á? ²⁰Đo mian wo i dó jijə kidə kpənkən mə nə mi.

Chapter 3

¹Ínúkèdóxí, kəníkágþétáñkpàjíà, mívá búsúsúbé ənyónbá núàwò qáqémíàñòñ Áténø. ²Míd Tímótá, míà nòvi kídá yè hádþwátó nø Mawú lø Kristó ənyòn nyín mæ bë wóà dónusen mí írikémíaxséwó. I númædædæbúwo lènú bë: "míd Tímótáo míà nòví kíðo xè hádþwátó nø Mawú." ³Míwó ànúlåwo sééé bë amædþkín nø kácákawó lë xàxàláwómæó. Ínúkè džà yè í wóqðønømí. ⁴Lø nyòndódómæà, kàmínón míagþòà míñúnø míqðbá míakþfútó xáxawómæ, i va mæ sìgbè mìnú ídá à. ⁵Yá ɻøtí, kèñéñkátèñø gbè kpàjíà ílønótèà, ɻødþwó bëwóà nù míà xóséwóñø. Tá ɻønyón qæfíà amætåmækpó va támíkpó dæqðwó í míadþwó dón. ⁶Vøà Tímótáo, vádqó míagþòà, ácó míà xósé kidá míà rónrón ənyòn nyen ənyòn nyen wóvá. Ínúne mí bë mílë ɻøkúqðjíñú nyøngbiwó có míà ɻú, ímílæjíbá Míakþomí sìgbá míà cán mílæjíà; ⁷kínà ɻøtí, nòvívó, lø míà rán mæ gbàngbàn kídá rán mæ kùkùmæ wódómí nûsen có míaxsémæ. ⁸Ínúkèdóífi, mílë agbá, næmílædè Mawú ɻú. ⁹Ínúkèdóà nø míadákpé nø Mawú mó nø jíjó kë míñà míqðadísà lë yøyøkó. ¹⁰Ízan kídá ɻøkèké, mílë xóðø senúsenú bë nadæmø næmíakþó míà ɻø kúmæ nø míacó ənúkèwó híanwó ísenkpá míà xóséwó. ¹¹Mía Mawú kídá míadádá ɻøtántá kídá míà xótó Yesú, nakpró míà mówóva míagþó. ¹²Áxótó náná míajikþá nærónrón násigþó nø míàñøtawó kídæ amæsiámæ, sigbá mílë wóà nø míacán. ¹³Béà dó nusen míajiwó næwó kákþó èvøn qékin lø kókó nyønyømæ lø Mawú dádá ɻøkó kídá míaxótó Yesú yótátróva kídá yèmæ kókþwó sééé.

Chapter 4

¹Ifià nɔnviwò mi lè dò gàn miàn dákìwó tò ɲngjòm núnúmè lè miàn gboà mè sigbè mi kpò lè àxàtòà miàn zcndò i jà mawu nù i nənə i mi lè mi ji ÿkó yiyi dà ÿkó yiyi ji. ²Enùkədòà mi nyàn dòdò kə mi nàn mi lè àxotò yesu məàn.

³Enùkədòà əlà nyilurmawo yè j ròjrà àlo yè jiji miàn kókò i miàn maje-maji gbò. ⁴Bò midu domətò dəsiàdə nàn nyàn sigbè amə yù. ⁵I mi ÿkà dò ənaù grò amə lə səsəwò mə sigbè aməmaxxsewò kà ÿ nyàn mawu à wó ənə o. ⁶I lè ənù nlà wò məàr aməqà ÿka wò ənùfitifiti àlo bàdàbàdà kidè əxròà lè ənyòn əlà wò mə ò ənukədòà àxòtòà briò nɔ xrò sigbè mi nù nə mi jéykkò i dokpà lè ji ənə. ⁷Njníkədòà mawu ɲnyòmi nə makəmakɔ ó vɔa nə kɔkɔ. ⁸Càgbè ÿ nàn tòà amə kə cá dynàn wó daùkpinaàn ycà aməwó dankpin ó vɔa mawu kè cò yé gbòngbón kɔkɔ à nə mi. ⁹Kè kàn nɔnvi rɔnrò mòn mi ÿgbè hiàn gó amədè nain ɳrònanù còyù nə mi ò ɳjníkədòà mawu ɳtà kpraà nú mi cò yú bə miàn rón miàn dákìwó. ¹⁰Néyyijià ənù ÿ nàn i mi lè wò nə nɔnviwó sèè lə macédoine mi nónrwò gbò mi gbá wɔè dè ji kpò. ¹¹Mi gbè lè dógàn mi né miàn ji i nɔn agbè lè amə dèki bùbɔmè i miàu lè ÿkù oi dè miàn tà wò ȳnyón yi i wòdò kidè miàn ȳtà lòwo sigbè mu biɛ cò miàn gbò ənə. ¹²Mi wò əlà kəygbóxó miàn zòn lè ȣnyón dodomə lè xòseməàn wó gbò ò kèy gbèxò nə mi ÿkà hiàn ȣedèkin ò. ¹³Nɔnviwó mi ylè ji bá miàn càkà dé amə kələ dànrònwó yú ò kəygbòxò nə mi jkà nɔn vəvəsəmə sigbè amə kó móñ kpɔkpò yéé nə wà ənə sigbè kə là và và lò ȣnáà əná ò. ¹⁴Ncikəctòà nə mi xó ji séé bè yesu kùà ifɔn cin citə nənə kə mawu àgbè nàn i amə wò mawu àgbè trò wo gbó kidè. ¹⁵KPá ənùkədóà mi lè nù nə mi tà àxòtòà yə tròtrvà lè ȣnyò nə amá la danrònàn wo ò. ¹⁶Njníkədòà àxotòà ȣta là cò jiÿkori và àvà kidé àxà dèdè kidè, mawu ȣədötə àr kidè mawu là fòn kékəklò. ¹⁷I miànwo kə lè àgbòà wò i là kpòtòwoà woà dəmi kidè wò i lè àkpɔkpɔwò məàn miàn dògò àxòtòà lè àyàmə i nənə i miàn lədè kidé àxotò tegbèè. ¹⁸Mi dógàn miàn dákìwò tò ȣnyòn là wò mə fir.

Chapter 5

¹Ńfiá, kúdé gamen wò kídé ənùónrin wò ñ á, nɔnvíwò, ḥgbé hián bá wò á ɳrónú nen mì kúdé ənù ńnan wó ñ o. ²Đóbá mì tawò mí nyán nyɔn̄gbín bá gbákiká àxotó lá vá wóqé sigbá fláfító và fian nan mè əzanmè énén. ³Ké wó nù bá: «ńtífáfá, kídé dədíénɔnɔn,» ńnán mè án cɔncrón kpata& la jəwòjí. Í lá wɔqé sígþé nen, néñ nyɔnrun əfúnɔn kaa jiví ì sè nén vavé á nén. Wó ñ ka təjí sí lè nù o. ⁴Vòà nɔnvínyə wó, mì an wó mì ñ lá zúblumə, nen ńkéká ńnan nan vá fíán mí sigbá fláfító ñ nén o. ⁵Đóbá mì an wó séé mí nyin kénklén yé ví kídé ńkéká yé vi. Mì ñ nyin əzan mè víwò, alóo zúblumətá wó o. ⁶Yé í dó á, mí ñ ká danrón siłgbé wó cawó á nén o, vòá mí dónzan, í mì nɔn acájí. ⁷Đóbá aróndɔntó wò dón nén arón əzan mè, í ahanú mútówo á, múnén əzan mè. ⁸Vòà ké mí nyin ńkéká yé víwo à, mì an nón acéjí, mì án dó xɔsə kídé rɔnrón yé wùa nén mì án kádé qədəkpókpó ká gbɔnón à jí. ⁹Đóbá Mawu ñ wò mí bá mì án nyin xóməfién tó o, vòá mì an kpó qədə tó mì an xotó Yesu Christo gbó. ¹⁰Yé í nyin amə ké kú dá mì an tá, bá nén mí lèjéqé alóo mí danrónqé à, milé kídé. ¹¹Tó ńnan men án, mí dó ńsén mì an qəkíwó, í fákò nén mì an qəkíwó, sigbá mí láwóé gbɔnón xóxó ənen. ¹²Mí lè bió có mì án gbó bá: nɔnvíwo, mì án dá dəsí àmə kəlē wòdò wú á wó lè àxotó à mè an nén wá lè kpránú mí. ¹³Ńlá qəkúkú nén mì bá lè rɔnrón mè cágþé ədó kəwò lè wó a tá. ńtífáfá nán nón mì án dóma. ¹⁴Nónvíwò, mí lá kprá mí bá, mì an krán àmə kalá nón àgbá bádaqa wò, mì dó ńsén àmə ké gbɔjó à wò, mì kpédé amə ké ñ wó əgan qé a wò ñ, jígbɔndé nán sunjì àməsiàmə sí. ¹⁵Mì kpó mì an qəkíwò jí àmədé ńkáká có ənúvəen túfin dá ənúvəen tóhó o. Tovonen ńnan, mì kpɔtɔ í lá wó ənù ká nyin ənù nyɔn̄gbín á nén mì an qəkíwò. ¹⁶Mì nón àyátíté mè gásíágámè. ¹⁷mì lè dògbéqá mangbójin mangbójin. ¹⁸Mì có àmənuvávə nén ənú ńqəsiadé. qəbá yé í nyin Mawu yé jíjí tó Christo Yesu jí nén mì. ¹⁹Mì ñ ká nan nén gbɔngbɔn án nán cí o. ²⁰Mì ñ ká dòvè nene ənyɔnu qé à wó o. ²¹Mì dò ənú ńqəsiadé kpó. Mì kúdé ənú nyɔn̄gbín wò ñ. ²²mì gbé ənúvəen wówó. ²³Mawu yé ńtífáfá nan cón mì an jí kéjékéj. Nén mì an gbɔngbɔn, mì an lúvó kídé mì an ńtífáran nán nón kédéé nén qùxó móán nón ñ kéké nén gákómen mì an xotó Yesu Christo nán gbé tróvá. ²⁴Àmə ké yó mì an ənyin ənú dódówɔtó, í yé í lè wóé. ²⁵Nónvíwò, Mì dògbéqá dá mí á tá. ²⁶Mì cí nónvíwò səé, í gbúgbón ənú kókó nén wó. ²⁷ń tá Mawu bá mì an rén létá əlà nén nónvíwó seéé. ²⁸Mì an xotó Yesu Christo yé àmənuvávə nan nén kídé mì.

2 Thessalonians

Chapter 1

¹Pólù, sílvé, kídə Tímótéé; lè Tésálóníká yé cúcía mələ Mawú míá dádá kidé axótó xéésù ikírísisó. ²Amənúvəvə kídə ńtífáfá có Mawú míádádá kídə míà xótó xéésù krísó nánjó míají. ³Eləbá míádákpé mè Mawú xídá dəmíáttá; nòvi&wó. Ǝnúkədžá álətóhó, ənúkədžamià xósé císúgbó; kídə rɔnrón súgbó kəmido nə míádəkíwóà. ⁴I míátawó mílə xónúxó có míà ñjú kídə kíjí lè Mawú hámə. Mí xónənúxó có míà jígbògbò brèù ñjú kídə míà xós cò yómə cícío sééé mè. Míxónənúxó có xáká kəmí dógó áwo. ⁵Jésí gánagána ńóngbi lè Mawú xə hònúdró xó. Lə vɔrɔxóa!& wòàkpómí bá míjé lè Mawú xe fíçdúxó ká ñjú míawó jáñ Miçúayadéà. ⁶Ęjále mawú ñ ubá ácó xaxa dó tóhónə aməkéwó dó xaxanəm míàwó. ⁷Nə áfají nəmiawó kágþjó sígþé míàwó. Yíawóbá Míxáxtó yéésù kídə yé ńjèdòtɔwó wodí có jíñəkorí lè xé ńúsəmə. ⁸Lèyè zòdə kèsén ñjú amə, ádróhónú ama kewó nyán Mawúó kídə amə kewó ñjó Míá xótó yéésù ənyɔn nyin áó. ⁹Wòàkpéfúla átóhehen mávámə ńjətəbó áxótó ləxə kpənkpen mè kídə yé ńjúsen mè. ¹⁰Áwó ənúnawó gbèkíké xə dükón wóá káfúú; ínúà kúna amə kádəjiawó. Ǝnúkədžá míkándə núa kúnúqədəají. ¹¹Ǝnúkədží mílə xódé míají dáa nə. Mílə xódé bá Mawú nagbómí bá míjé ləxə xɔxɔ mè. Mílə xódé bá náwó míàjíjíwó sééé kídə xósé dówówó sééé kidé xé ñjú sen. ¹²Mílə xódə bámia xòto yéésu xé ńjə kóñətí nákótó míají. Mílə xódə bá míà ńjə kóñətí nákótó tójí; lè mawú yəmə núvəvə kídé axótó Yéésú kríso.

Chapter 2

¹Unfíia, mí lá bíó có mìan bgó bá, kudé àxotó Yesu Christo yé vavà ñtía, kídé mì an godódó kídé a, nɔnvíwó, ²mì ñ ká càká lá mì an súsúwò mèn, kídé gbɔngbòn mè dé ənyón an í o, aloó síg'bé wó wrán wóman mèn mí, í lè nan kakádejí bá àxotó yé vava gámè an vā vó í o.³amen dákén ñká blémí tó əmɔn qəsiadə jí o. Đólé ənù ñnan ñkan vamè kéká nèn gakémè àmè kè gbənú lè Mawu gbó, í ñwɔ əsá dákén qé o, í nyin ənù danhintó á lá có o. ⁴Yé í cìnérá dá àməsiámè ké yó ná Mawu yé ñkó, í subónen án. Vəvətçá, évé kanren nèn qé dé Mawu yé qəxóxomó, í nan bá a yé í nyin Mawu.⁵Mì ñ gbəlá dójí bá, ñ nù ənyón ñ nan wó nèn mì gakámá ñ lá mì an gbóqé a ?⁶Enú kəlá dayá nèn ñfia a yé í nyin bá yé dákén í wò káa qə disá lè gañnana mè. ⁷Đó bá ətó amliman nù wò jí kè nyin əsá ji manwómanwó xóxó àmè qáká í lè qé gbɔxó kéká nèn gakémè à cólé émón án jí a.⁸Àmè kəj káa wò dé əsá jí a, wòa qədá akpádəká, í àxotó Yesu a wuúi kídá yé gbɔngbòn. Àxotó là gben gúdúgúdú tó qədəfiɔn mè lá yé vavá ñtía.

⁹Cócodá ámè ñ lá có àbùsan ñ gbó tó yé nù wòwò mè kidé ñsen, kídé dəsíwò, kídé amlimanù kè ñ nyin adòdò a wó wɔwɔ,¹⁰Kídé àmen bléblé lè ənyɔntóhó á gbó. Enú ñnan wò í la kpró àmen wouj dó rɔnrɔn nèn ənyón dodó á nèn wó á tách xó nèn wò o.¹¹Cagbé ñnantó, í Mawu à kprò wó bùmòn nèn wó á kúdé víxò nyon wó jí.¹²Enú kè woá nyan yé í nyin bá wò à dó kójó nèn àmè kè ý kádé ənyón dodó à jí a wó, í sá viví nèn ənù tóhó manwómanwò.¹³Mí có akpədàdà tóhēé nèn nɔnví rɔnrɔn to wó lè àxotó a mè, dóbé Mawu cán mì síg'bé atíkucincin kólékélá tó ká kpó qədə tó vɔsasamè nèn gbɔngbòn lè kákádəjí mè nèn ənyón dodó à.¹⁴Kè wó yó mí nón tó ənyɔnyɔngbí á jí nèn mì án xó kpənkpən có mì an xotó Yesu Christo gbó.¹⁵Tinjí nɔnvíwó, mì lè mí án qəkíwó sinj̄sin, nèn tūyùdqó kè wó kprá mì an wó, tó ənyón nùnù wò jí aloo to ənù ñrɔnrɔn mè án, mì ká gbədə o.¹⁶Ñfíia kè mì an xotó Yesu Christo ñtía, kídé Mawu ká nyin mí an dádá rón mì í mi vó qe tegbeé, kídé kákádé jí nyɔnɔngbí có əcó ká gbònɔn án tó yé amenuvəvá,¹⁷Nán gbangó dá mì an jí wó mè, nén mì an sá wòdó nyɔnɔngbí wò.

Chapter 3

¹Í ífiaá nɔnvíwó, mí xóqdà dè mián ta, càgbə Àxótáá yé nyɔn nán kaka daxixéá mən kábá í wóá dóé déèji, sigbə ì lə mián kpájíá. ²Mi xóqdà bə mián də lə amən nyràn kú kídá amən vóén wó ləmən, dó wó sééé wónj wɔ xɔsàdə ò. ³Vjá à Àxótáá nyín ənú dodó wjtó kə á qómi anyín í á qə mi có amən nyrankuwó ləmən. ⁴Mí dó káká dójí lə Àxótámən də mian ŋún, bá mi ləwɔ i mián gba yiji í lə wɔ ə nukə mí dó nén. ⁵Àxótáá nán kprɔ mián jíwó vá Mawu yé rɔnrɔn gbó kídá Crísítò yé ŋundqɔfɔ. ⁶Ífia nɔnvíwó, mí dó min anyín lə mián xótó Yéésù Crísítò yé ŋjkó mən, bá mi ŋ ká cá kuqdá nɔnvíkə nɔn àgbə lə èdòdə mawɔmawɔmə ò ə nū kə ŋ sɔ kídá èdèkɔnū kə mi xɔ lə nūán gbóá ò. ⁷Đó mián ŋtawò mi nyan bə é nyín ŋjndé mawɔmawɔ kə wóá sə sɔ kídá mí. dó mí ŋ nɔn àgbə ŋnan mən sigbə amən ké ŋ xɔ kpakprə əmén. ⁸Í míj qu aməndé yé nūduqu gbàalé ò. Ké tóvò nən ŋunan án, mí wòdō èzan kídə nyindɔn lə nònònmən sáenjún kídá kə vāaqiwó mən, càgbə mì ŋ káká nyín àgban nən mi ò. ⁹Mí ŋ wɔ ənən ò càgbə mì ŋ wó àcekpakpa dékén qé ò. Tóvòa, mì wɔe càgbə mián nyín kpódəjú nən mi, bá mian téjún wɔ sigbə mi. ¹⁰Gákəmən nū lə kídə mián, mí qómi anyín: «Nán aməndé gbé yé ŋ káká wòdō woá, ŋ káká qunú ò. ¹¹Đó mí səbə amən qéwó lə mian wó ŋ lə jí bá yoá wòdō ò. Wó ŋ wɔnə èdɔ ò, tóvòa wó nyín ənú gbále wòtowó. ¹²Hánton nən amən ŋuran wó monkúá, mí wɔnən dòdó nénwó í xoman ètòdó nōo lə Àxótáá Yéésù Crísítò mən bá wóá wòdō brèwùù í wóá qu wó ŋtawó ŋduqu. ¹³Vjá mianwó yá, nɔnvíwó, ənúnyóén wɔwɔ ŋ káká tlikə nən mi ò. ¹⁴Nán amən qé ŋ bu mián nyɔnwó lə mián létawomən án, mi nɔn ŋun lə ŋún ŋ káká wɔ qáká kídá ò nən ənun nán kpeən. ¹⁵Mi ŋ káká cōe sigbə miaän kətó ənən ò, vjá mi kréen sigbə nɔnvi qáká ənən. ¹⁶Àxótáá yé ŋtā nán námi yé ŋuntifáfá gásigamən í lə núsianúmən. Nán nən kídá mian wó sééé. ¹⁷Enyən Pólù ŋ ləcí mi, tó tiŋlə ŋtátají sigbə ŋ wɔnən lə tiŋ létawomən ənən. ¹⁸Ké mián xótó Yéésù Crísítò yé mənúvává nán nən kídá mianwo sééé.

1 Timothy

Chapter 1

¹Pólù Yéésù Kristo əmədədə lə Mawú kələ nyí Yéésù kristo mián kankań déjí ágbə dədə nu. ²Né tímótə évi dodó lə xɔsəmə; əmənúvəvá ádònnú kpókpó kídə ŋútifáfá kə có Mawú Dádá kídə Yéésù krístò mián xótótó. ³Sigbə ná ŋdówo gboxó ná má túta mákédóniyá bá náno Ǝfésòà bá ná dəsəs ná amə dákawó bá woŋká kprə ənú kpákprá manyón manyón ò kə tó vòvò nə kənṛá kprá mi a ó. ⁴Séŋkpədə ŋjúá mìnérwobá wó nágba ayadódó námə gbàlègbálə də èdru tótowó kídá tógbúi tógbúi wo xənxrə kəjvñənə gbađəo a ò. Amənawó có ná ənyɔn hənhən vánón kə wóákpójko nə Mawú ədórá ná zón nyɔnngbi a wógbá in&dé xɔsə dədəyí áwé. ⁵Sùsú kə dýyí mí də èsəə lá doyi nyibé mián nyɔ rɔnrɔn kə có əjí nyɔnngbi mə jíjí nyɔnngbi kídə xɔsə ŋtāntá lə wó mə. ⁶Amə dòwóá dòdó kə ŋtāntá wóáccá wódahóin yí wó vée có əmóbú kəwó nyí ənyɔn gbálə gbađə wó mə dèasí. ⁷Wó jibé yə wóá nyín èsə kprámətowó vjá móntawó ŋnyán ənúdákén có ənúkə wó lə nū kida kə wó lə tingbədəjíá. ⁸Mí nyán bá èsəá nyón ná mí zéen nyɔnngbi. ⁹Í mí nyéen ilá bá èsəá wójwé ná amə dodówó ò, vjá wòwɔe ná èsəjí mawɔmawɔ tówó còcódá ámənútowó amə makəmakó mó ənúrɔén wòtowró, Mawú masentowó kídá amə macó Mawú dēèdəmətowó. Wó we ná amə kə wunə wódadá wó kídá wónana nana wóá. ¹⁰Né amə makə makə wó kídá ŋjucu kədónnə kídá ŋjucumó á, nòmí nyɔrun kədónnəkídá nyɔrun à kídə amə kə lá ná aməwó í sej yí nə kəwó yúná bá aməxəxrəa, kídə ənúkprámə kəwó sééé kənɔsɔgbə də dòdó kəkə lá dzíá. ¹¹Enú kpákprá ilá có ənyɔnnyɔnngbi do dó kə wó səyndá əsínbé má nū án. ənyín Mawú kə milə káfúa á émyɔn hyvíé. ¹²Nlə dá àkpá ná yéésù Krístò amə kə náj bá mawó èdō lá; ákpá bá amə dodó yí ŋnyín. ¹³Nnyí alómədətó kídá yomətinto kídə ádàndótó vjá ŋvákprá amənúvává ənúkədóá nwɔ ənú inawó sééé lə nū manyá manyá kídá étamə sənsən mə. ¹⁴Vjá mián xótó ámənúvává yé gbósusu lə xɔsəmə kídə rɔnrɔn kələ Yéésù Krístò məa. ¹⁵Enyá lá nyón yí jə bá wóá xɔe lə bribo nyinyí mə bá Yéésù krístò və xixéamə náà va xənə núvɔin wòtowó; ənyayí nyí núvɔin wòtowó wú aməwó sééé. ¹⁶Yéyidóyí ŋkpó amənúravá ilá bá ənyə kə tiín núvɔin gánngján wúá Krístò Yéésù də yá jibondé isán díisà. Éwe ənábá aməkəwó sééé xɔ əjísə bá yəwóá kpó àgbə məvə à bá nanyi kpòdəjú nəwó. ¹⁷Xótɔn a miná ná míań có káká gbàdəgbəa Mawú makúmakú makpómakpó yá də kento nanyí bùbù kpənkəpən mə sényí də məvə məvə mə. Áce. ¹⁸Évinyən Tímötə ŋjç dòdó ilawó dá tɔjñkə. bá ənyɔnudé kə do dəənúwoa yídó yí kídə sùsú bá nàtənjnətə də àhùà kə gbɔnɔ a əñkɔ; nyɔnngbi. ¹⁹Wèè ná xɔsə nàtəjən sù əsíwo kídə jijinyón nyɔnngbin. Amədòwò ŋdóotó wó jíjí nyɔwó yí wo rée kpó ənyíjəjə; lə xɔsəàmə. ²⁰Aməawó domətó dákawó yí lə nyí imənàyíyò kídə Àlèkì sàndrə, Ọeówó də àsí ná sàtəná bá wó ná nyéebé wój nū nō búsù ənyɔ ó

Chapter 2

¹Í fiaa ηlé xrɔnú mi lé εnuwo sée ηkɔ bé woawɔ kukuqéqá wó, gbédodoqawó, εnyɔcxɔxɔdá amətawó, akpədadawo, lé amənwó séé tà, ²nən fiowó kidé amən ká nyi aməganwó seé, bənən mia nən kpo&o& léfafamén lé Mawu vɔnɔn mən kidé enù kà jà nə búbúwó mən. ³Enyi enu nyɔngbi í nyɔn mia Mawu ηkɔ. ⁴ε ji bə amən agbetɔwó sée nan kpɔ qéqé i trɔ kpɔ mɔ nú lé εnyɔn dódóa mən. ⁵Dobé Mawú qəka ì lè, i amən qəka i man agbetɔ kidé Mawú dónjdomən, yə i nyi Yesu Kristo, ⁶Amən ká cɔ yá qəki tu fen dé mia tà, yá i nyi qasə qidí lè ga nyɔngbia mən. ⁷enu nan i dɔ wó doŋ Mawú nyɔn nut̄ kidá apostoló. εnyɔ dódó ηlá nù, nyà ηlá xovi ó. εnyin i nyí trɔn subɔtɔwó nu kpramən tɔ lé xɔsá kidé εnyɔn dòdó mən. ⁸Yè i dɔ ηlə jibə ηucúwó nàn dó gbéqa lá afisiaffí, i wá dé abɔ kɔkoéwo də ji, xomənfien kidé ajré man nən móntɔ. ⁹Nən kə η ji bee& nyɔrun wó nan dó awu kà jà, lè ηkpen kidé amən dəkiji dúdúmən. Wó η ka bra qə aló adó awɔrɔ alo tómen gavi aló ádó awu xɔhówó ó. ¹⁰Vɔa wa dó enu kə jé nən nyɔru ká qé Mawu subɔsubɔ dísà lè enù nyɔngbi wɔwɔmən. ¹¹Nyɔrún qo là xɔnu kprakpra lè etó qodó kidé enu maxómə. ¹²Nyə η qé mɔn nən nyɔnrun nən a kpranú aló àkpɔ ηusən dé ηucú jí ó, vɔà à nən etó qodomən ¹³Dobé wówɔ Adam jeŋkɔ nən Éva. ¹⁴Ν nyi Adam i wó jí (bré) ó, vɔa Éva i wó jí (bré) lá nūvɔn wɔwɔ mən. ¹⁵Akpɔ qéqé tó evi jíjí mən nən i dánvɔná enú lá xɔsá mən, kidá rɔrɔn, kɔkɔewɔwɔ kidá aməndəki jí qduqu mən.

Chapter 3

¹Enyç ilá kákádèji lèju: ədç nyɔŋgbín inyi nə amədə wɔ cancan bə ya nyi Mawu ye dɔjikpɔtɔ . Mawu dɔ ji kpətɔ à dɔ là nɔ agbə ñuxo ma nɔñún. ²Nyɔnrun qèká i á qə Edólá lènè qèkia , iwɔnə nuwò sigbə nə ijəa, Bùbù la nɔñùn áxɔnə aməjro i là nyi enukpramətɔ nyɔŋgbín. ³Mawu dɔ ñkɔnɔtɔ ñqolá nyi aməkə nuahà nu o, á lò aməkə wɔɔnə tukádá. Bòñ édø lá nyi aməkə vivi ifátu ñho ñqolá biañu nə o. ⁴Edolá kpɔtɔ ye xoməa nyɔŋgbín, i əviáwo dø lá səgbə i buamə. ⁵Dobə nə amədə ñtələ lə kpɔtɔ ye xomə òà nə àwɔmɔn ikpɔtɔ Mawu há?. ⁶Nqólányi amə kə trɔ jinə ye yé e cágba nə ñkává kɔ qèkia də əji i gèn sigbənə sátáná enə o. ⁷Elə bə amə kə ñla haməa məwó o cá ná də búbú ñu cagbə nə ñkà jə sátáná ye feca mə o. ⁸Ehamə məganwó cawó dó lá wɔ qè énè wódó lá vəvə ənu wó ñdolá nyi ádəvətɔwò o, áhá sugbə nutò àlò aməkə cinɔjì də ələ xóðuxóqu kpɔkpó ñú o. ⁹Wódó lá lè xɔsə yə nyɔ dodoá sənñú senñú kiðe ejinyɔn nyɔŋgbín. ¹⁰Nà nə wádówò kpɔtɔ i nə ñuxo ñləwò ñú ó á. wá sú bó . ¹¹Nyɔnrunwó cawó dó lá dənè vəvə ənù wò ñná gbənyí aməñú zɔntjwó o, wó ñolá lè nə wó ñékiwó nyɔŋgbín i wɔnənú dodó lənú ñəsiàqđ mə.

¹²Ehamə məgàwó ná qə nyɔnrun qèka, wódolá kpɔ wò viwò kiðe wó xó á ji nyɔŋgbín. ¹³Dobə amə wɔdo nyɔŋgbia wołə xɔ búbú tóxó kiðe kàkà dèji gañgan lə xɔsə mə lə kristo yesu mə. ¹⁴Ñlə ñrɔn wema didawo vɔá lə madinqindin mə mavá gbɔwo. ¹⁵Amán nə nyəñvà kábà òà ñlə ñrɔn wema qidá nə nánya sigbəmà áazɔn lə Mawu ye xoməa ye kə lə nyi Mawu agbəagbə yə hámá gúdótí nə nyɔndodo. ¹⁶I aməsiamə rɔn dəji bə enyɔn wàwrà kə lə Mawu subɔsùbò mə a gañgan ye i lə nyi bə: <<Edə qèkia dùsa lə agbətɔ yə nɔñomə mə , gbɔngbɔan va qékpə ji i Mawu ñədotowó kpɔtɔ; wo qəgbəfaen nə dukənwo i wó ka dəji lə xixəá mə gòdò o i wò kɔe yi ji lə ñutikɔkɔmə.

Chapter 4

¹Gbɔngbɔnàñ dè disá bə ñkəkə kpɔtiáwomə àn, amə sùgbə lá cò gbə xɔsədə i ve kprɔ gbɔngbɔn brəàmə gbɔngbɔn vɔen sèwo dó. ²Cágbə vixóəgoyiyi kə wó ñtá wo nyàndeawo tɔ. ³Wá dəsə də Mawu yə nú dúdú kə i nán xɔsətɔwo bə wa lə nan lə yə xómə to nyɔn dodóaməwo. ji bə wo ñká zán woo. ⁴Ðo ənù kə Mawu wɔá wo sée nyɔn i ənú kə mi xɔnə cò aməwo nu nannanwogbə, dəcen ñnyɔn bə wá sənjù danpiŋ o ⁵Dó wo kə wo sée ñjú kiqə Mawu yə nyɔn kiqə dəxò. ⁶Nə ələ kprà ənú nanwó mɔnci nɔvíwó wóá, ànyi Yesu kristo yə dɔcɔvi nyɔngbin kə xɔsə ənyɔn kiqə ənù kprákprá kə əxɔá nyiàñ. ⁷Nán gbə leró drú kə nyángánw jinəawo də nə nan dəvəvə nú. nə aməwó. ⁸Ðo ñútiran mə núwɔwɔwo ñjù hən nə ənù sugbo vá o vɔa vəvədədə hyɔn nə ənú súgbə i dónə əkpə ənù əgbatɔ kiqə əcɔ kə gbɔnɔnan núwo ji. ⁹Enyɔn ñɔn bə wá séé. ¹⁰Cágbə nántɔ í mi jə igbágbá i wɔdɔ sənɔnjù-sənɔnjú dó mi cɔ mian mɔkpɔkpɔ də Mawu lə àgbə ji kə nyi aməwo sée xɔnamətɔ aməkə xɔsə á wo koŋ. ¹¹Nú nyɔn nanwó nə nàn kprá aməwo. ¹²Nə amədə ñká xá tɔ dəkəjɛmə o vo nan nyi kpɔdənjú nə xɔsətɔwo lə nuxò, aməkprɔkprɔ rɔn-rɔn xɔsə kiqə kɔkɔ nyi-nyi mə. ¹³Kəkə nə màng váà nan lə kprà ənù hrən-hrən. aməwo kprɔkprɔ vá kiqə ənú kprá; kprá amə. ¹⁴Kà ñrɔnbə ənú nan-nan kə wò nán wo lə ənyɔnnúdə mə tó amə ciciwo siməán ji o. ¹⁵Ləbənə ənúnan wo, nə nàn non wò mə de nə tɔ ñɔ yiyi nan zé lə ñkuvi mə nə aməwo sée. ¹⁶Nán lá ñkuvi də dəkiwo kiqə tɔ nukprá mə hún ləbənəwo dó nə ətənjú lə wɔnəan á qə dəkiwo, i gbə də aməkə lə dótó wá wo.

Chapter 5

¹Ka kan ɳkuvimèn nən amə cincín ó. Boŋ xrɔn enui sigbé nən dada ínyí nən. Xrɔnú ðəkajèwo sigbənən fofo kidə nənvivó nən. ²Xrɔnú nyɔrun cincinwó sigbə nən evinowó enən, tugbejèviwó sigbənən nənvi kidá didawo enən là kokoñinyín mən. ³Bu ahosiwó, kə nyi ahosi ɳtaŋta wó. ⁴Vɔà nən ahosi qə wɔ evi alo maman yɔví qə qà, wóá kpra enù kə& dó bubu Mawú wo ntawo nənú qobə əjé Mawu nú. ⁵Nyɔru ká nyi ahó ɳtaŋta a nən nə yé ðəkin. Eco nən yé mɔkpɔkpc dá Mawú ji. edénè vevénù là kuku qéqá kidá gbədodođa mən nən Mawú lé εzan kidá ɳkəkómən.

⁶Vɔà, nyɔrun ká lá agbá nən agbá ɖuŋua nyi amen kuku bari i gbá lá agbá qà. ⁷Nu enyu làwó nənwó nən wa nɔn agbá emən kankan manónmèntɔ. ⁸Vɔà nən aməqá ɳlá bé nən yé ɳta tɔwó, aló yó hənù ó à, e gbénú lá xɔsá ɳu í i nyràn wú jimaxsétò. ⁹Gboxó wa yo nyɔrún doá bé ahosià, exo la lá eta nən wú kakitakpó i qo la qə acú kpɔ. ¹⁰Yé nú nyɔngbiwó qo là dó dəší í, eviji kpɔkpɔwó, amenjro xɔxɔ, afɔ krɔkrɔ nən jixɔsètɔwó, xɔxɔnè hiànmən nɔntɔwó alo dənevə enu nyɔngbí wɔwɔwó. ¹¹Vɔà ahó yéyé wóà, gbá wó ɳkɔ hrɔhrɔn dá ahosiwo mən qobá nən ɳtiran men jijíwó lá wómən àn, jiji ká có dé Kristo ɳun an, wa ji i lo qə acú. ¹²Wazu agɔjítɔwó qobá wó da lá wó cáncàn kélakélá a ɳú. ¹³enudá mawòmawò là mranwó dó. Wa lá yi axó axó wó nyian, wó gbá xonən nu sugbɔwó nu nən enyuŋ kə ɳ já bá wa nú ó. ¹⁴Nji bò nyɔrunviwò na qə acú, waé ji ví, wa kpɔ axoji nən kátó ɳkà kpɔmɔn i cɔ nyɔ dà mian ɳu bé wɔ evɔn ó, ¹⁵qobá aməndəwó trɔ i kpan ɳkɔ satana. ¹⁶Nən nyɔnru qə wɔ Ahosi qəà nan kpɔji nən agban ɳ ka kpən ɛhaméan ó, nən à təŋ kpɔ ah ó ɳtaŋtawó ji. ¹⁷ɛhamən mən cincinwó wa xó búbú súgbɔ, vevetɔ amən kewó là wɔdɔ enyuŋ lá enu kpramən mən. ¹⁸Đobá enu xrɔndéwó nù bá: «ka branú nən lìlì cù ká lá tá mɔlú ó», i «edɔcɔvi jé ñ fentú» ¹⁹Nà wó cɔ nyɔ dá hamen məngàn ɳu àn, ka xrɔn età nən ó, kə boŋ i lá qasədjɔ amənən aló aməntɔn nú. ²⁰Kan ɳkuvimən nən enuvɔn wɔtɔwó lá amásiamán yé ɳkuvimən, nən vɔnvɔn nan ji nuvɔwɔtɔ kpɔtiawó. ²¹N cɔ enyuŋ lawó dəasinan wó lá Yesu Kristo yé ɳkuvimən kídá Mawú dɔlà cáncan wó ɳkuvimə bá na lá esáawó dá asi í aməndá yé nú ɳkɔ qú adɔnú nənuwó i ná trɔ enə qə ó. ²²Ka dá asi aməndá ji ó. ka nɔ aməbu yénuvɔn wɔwɔ mən ó. Lá qékiwó kokoá. ²³N qó là nu ci ó, boŋ, e qolà là nu vin ne tɔ xodomə kidá tɔ dɔlélá ejí ejí wó. ²⁴Aməndəwó rúvɔn wɔwɔ kpɔrwó dó yi vɔnudrɔndrɔmən. ²⁵N nan yi ɳgbéà enuvɔn búwó gbá vanən mən. Kidá câ, enu nyuin qówo zénən i eđéwó nɔn nən wràwrà.

Chapter 6

¹Nə aməkə lə aməgəmədə sigbə aməxəxrəwo ənəanwo, nán lə kpə wo xótəwo búbúts . Wə alə wə ənə lagbə nə Mawu yə nyən ɣlcá trə zùn kókó a. ²Nə amə xəxrə kə kannə də wo xótəwo jiawo ɣkà gbə wó búbú o nə wo ɣtá húbə wó nyi nɔvi vɔà wo ɣlə wə wodə wo xótə kə hún wo lə kpədə i lə wədə kidəawo nyi xəsətəwo i wo rɔn wo kprá ənú nán wo i nan təgbə də wo ji. ³Buiibə amədə vá kprà ənúbú í ɣú dótó mian nū kprakprawo o, mián xótə Yesu- Kristo yə nyən wo o. ⁴Buiibə wo ɣlə rɔn vəvədədə nu yə nū kprakprawo o. Aməan nyi əgoyítə i ɣú nyan nudəken o ɣgbə nyi ənyəggəmə mánsətə kidə ajrə wətə ənyən nanwo cóna amənú və ámənú , ájrəwəwə ámə zùzù, ənyən cə də amənú vəenwo. ⁵Ajrəjərə wəwə mangbəjen magbəjen lə aməwo mə kidə súsú vəen gbónə wó lə ənyəndódóá gbo wo buibə vəvədədə ənù nan nə bə wo zún xótənən i⁶Kə vəvədədə kidə vivisəsé nyi ənú kú gágàn. ⁷Do wo ɣu ji mi kidə ənudə ken o i mi ɣcá cá o. ⁸Mian nûdûdú kidə ənú dódò nan nyən mian ɣkà. ⁹Vá amə kə lə ji bə yəwo à kpə əxóáwo gennəjə fencá kidə tətəkpə mə wo gén nə jə jrɔjərə kpótó-kpótó kidə áwobi ənú dəsiadə kə kprç nə amə ji dònđòn kidə dánhen dánhen nə. ¹⁰Do əxóerən-rɔn nyi ékə nə ənú mányən máyon wo sée. Amə dèlcá-dècà kə jiawo wo ci diŋdin tóxó lə xcséa gbo i gbɔjə gbɔjə dó woma. ¹¹Vçá əwo Mawu yə mən, sii lə ənú nanwo gbo. ji nyənmə cúcó vəvədədə ənú, rɔnrɔn, lcán kán də ji ɣusen dódó kidə vivisəsə. ¹²Wə ahúá dódó lə xcséma. lə agbə màvə kə wo yəwo nəán sjsin. cágbə nàn tɔ i əhú tə xcsé mə lə amə r súgbəwo ɣkuvime cə ənú nyən gbiŋ ɣú. ¹³Đú dɔɔ wo dódá lə Mawu kə nan nə ágbə ənú dəsiadə, lə Yésu kristo kə nyəndo dómə lə Ponce Pilato əkú vimə wo ɣkəmə. ¹⁴Lə dòđdaawo mə də nyəngbiŋ nuxó maxódənútə kəkə nə mian xótə Yésu kristo nan vá. ¹⁵Mawu lá disá dəkiá lə gáxòxò kə jəa mə Mawu yrayra mə, ɣusentə gágàn ə fič kə kpáce, axótə kə kpáce. ¹⁶Yə dəken wə nū masə gəməwo de í non nə kəkrə kə alə nlcá tənú á o mə Amə dəken ɣlə kpəe o i wo ɣká tənú kpəe cá o, yə ɣəken tɔ i ny i búbú kidə ɣusen cō mávə i sən yi mavə mə Ácé! ¹⁷Mi nū nə xixéaməxótənən wó bə wo ɣká yi gó o. wo ɣká cō wo mə nū kpəkpəwo də wo nū nɔnaməsiwo jio vɔà wá cə wo mənú kpə kpəwo də Mawu ji. yə i nan nə ənú nɔaməsi kə mə jiј kpəkpə ləa amə. ¹⁸Nú mə wo bə wa wə nyuin wa nyi ənú dódó wəto, wa nyi ənú nántə i vó fèè. ¹⁹Gán nan mə gəmə dəkpə nyəngbiŋ lá nɔn wosi nə agbə nyəngbiŋ nan sún wo si. ²⁰Timoté ləbənə ənù kə wo cə nəwo à ká xó léro nuxóo ajrə wəwə majə kə wo yənə ənu nyan nyan o. ²¹Amədəwo dənə ənú nanwó xá i wo gbɔyi lə xcséa gbo Mawu yə mənú vəvə nàn ne kidə mi.

2 Timothy

Chapter 1

¹Pòlù yesu kristò mədədə cō mawu yé jojtò nugbə dodò kə lə yésù kristò məan àn. ²Timontá əvinyə rcnrnc té mawu yéménə wve kidə adə nu mə kpəkpə ki fəfə na nən wo lə mawu mian yəhowa. ³Tiŋ mawo ɣlə ciò bidé yi kóko bribo sigbə tiŋ təgbi wò wə nə i wó cə dòn tih dé xoxo wo mə . ⁴Nə ɣdòn tə dàci wò à a lə nə jròn bé ma kpə wo bə ma kpə wo; gbəxə nə ma nɔn ayèle gànngàn mə. ⁵ɣlə dòn xcsə briiba kə lə wo mə an co tɔn mamàn loisi krdə tə nanan ənici ɣi kə də ji bə wo lə wo mə. ⁶Cagbə ɣnan tɔ ɣi lə dojin nə wo bə nana gbə ənu kə mawu cō nə wo i lə jímə an i wo dosi dejí. ⁷Da mawu ɣna mi vənvnən yé gbəno vənrən ɣsən ku bùbù. ⁸ɣkà wó ɣkpəpn nə yəhowa yé nù toxò kpə kpə nyə ɣtā cā pòlù yé gakkpámə nòn tò və nan dùaya də mawu yé nyən kákà ji. ⁹Mawu i xə mi dagbə ii yə mi lə gbən gbən kòkò mə ɣ wòe lə mi annu kə mi wò à wòmə vəa lə yé nù dàdà kidə mə gbəxò séénnù ɣran wò na lə və mə. ¹⁰Vçá mawu yé ji xəxə sə cō mian xənamə yesu kristo yé va və mə yesu i və gù kù icó agbə mavə və ki kanjdə cō mawu yé nyən kakà mə. ¹¹Cagbə jnan tɔà ɣtrɔ sur ənyən kakà tə zun mawu yé i nan i ɣlə kpərən tə. ¹²Yé i naa i ylə kpə kpəfū la wò vəa ɣlə wə ɣkpən un o , cagbə ɣjəsi aməkə ji ɣkadə àà i ɣka dəji bə à kpədī ənù kə ɣcə nə an də kəkə i sən nan gbona. ¹³Mi lə xcsə kidə yesu kristo yé rɔn ke lə mi an nan kpə ɣn nə ənyən nyəngbin kə wò əsə lə gbə nyə. ¹⁴Enyən nyəngbin là ii yehowa cō də a si nə wò lə sinsin là mi àn mə an. ¹⁵Enyar bə amə kə wò lə ásià nyigban ji gbən də aa lə amə ɣbnan wò mə àn miau kpə fige lə kide her moge nə. ¹⁶yəhowa yé mənuvəvə kidə yé dənumə kpəkpə na nɔn onəsifər yé xómə cagbə ədē nə ɣsən didà gadəmə i mi an tò a wò cā y wə nə ɣkpən nə o. ¹⁷Lə ɣnan yé ɣgbə kə lə ràmà,əjì kidə bibi i i kpə ɣ. ¹⁸Mawu yəjbvnu kpəkpə lə ɣkəkə à dənukpəkpə ló ɣkəkə a wo mə; i ənyan nuɔnbi sigbə i ənyan nyəngbisigbə i kpə də un nyə lə. Efesi.

Chapter 2

¹Éwo əvinyə ndo ηusənwo lə kristo yesu yə mənuvənə mə. ²I ənyo kə ηnú nəwó lə kunuqətəwò ηkəaà cə qə gbəfan nə to hámə viwó nə wócawó wátəŋ qəgbəfan nə amə bù wó. ³Doji nə nà kpəfun kiqəŋ sigbənə yesu kristo ye soja wənúdodo denè. ⁴Sɔja kə lə wɔ áhuá i lə jibè ya jə áhuá kprətɔá nua ηgbə wənə nú bù lɔ mə qə kpə sɔjadá o. ⁵Kəŋ gbəxò nə ədù sütɔ də àkpò əjíduqua elə bə na súdù lə səawó nu. ⁶Gresi kə qoju i wədɔá yéi lá qù bomənukúa jəŋkɔ. ⁷Bú enyɔ ilawó kpá nyɔŋgbin qobə áxotɔá la kpədà ηúwo i á á sə gɔmə. ⁸Doju yesu kristo aməkə wó fɔn có yɔdomə, David ye tɔgbújəvià ji. Enyɔnlə nyi enyɔ nyɔŋ gbin i ηlə qə gbəfañ. ⁹Cágba aməkə tɔ wó dəkaŋŋ sigbə frafitò enè. vɔá mawunyɔan yá lə bábráðe o. ¹⁰Cagba amə can cán wó tɔ i ηlə quaya ηnawò see cágba nə wá təŋ kpò xɔxɔ kə lə yesu kristo mə kiqə ηtikɔkɔ mavɔa mə. ¹¹Kákádəjinyɔ dəkà kə nə mi ku kiqə à miava nən agbə kiqə. ¹²Nə mi lə qəŋjuá miàwò qufiɔ kiqə nə mi gbəa yeeá lává gbə mi. ¹³Nə mi daljia ya la wənū dodo qobə ηka təŋ gbə qəkia o. ¹⁴Na kpɔtɔ ilə qojuu enyɔ ɔ ηnawo nə wò krán wó bə wó ηka wojrə də enyɔgbalewo ta o qobə woŋ qóta o wó dánəhən ənu lə aməkə lə sə woa ηú qəqəi. ¹⁵Jà gbágba nə nàjə Mawu nu nə na lə qəgbəfan enydodoa sigbənə edɔwɔtɔ kə enu ηkpənə oa ena. ¹⁶Nòn àzɔgə nə enyɔ kpo to kpoto kə gbonamə jii lə Mawu ηuawó. ¹⁷Enyɔn ηnawo kəkənə yikɔ sigbənə àbi vɔewó enè Amawo domətɔ qəka wò ilenyi himəna kiqə Fileto. ¹⁸Wobumɔn lə ádò dóá gbɔ ilə nù bə aməkukuawó fɔn vò i lə cáká xɔsə nə amə qòwò. ¹⁹Vɔá ágómədókpè kə Mawu qó nə xɔsəa sənnjú. ²⁰Enyɔ kə dó kpəjiá i lə nyi ila axotɔá ηtá nyá amə kə nyi yétiawò Ebù cà bə` aməsiamə kə lə yɔ qəkia bə Mawu tɔa qolá gbojen nūwɔdén wòwò kɔ. Lə àxogan qəsiadə məa nyiyi ciká kɔfu wó qəqə inənə o kɔ fu kpakpa kiqə kɔ fu məmə wó sée nənen wózán nə qoo lə bùbú gamə vɔà wò zán nə qɔò gasiagamə. ²¹Nə aməqə kr nūvɔn lə qəkia ηúa wazən lə bubugamə qobə wókɔju le Mawu ye ηkúvímə i inyi kɔfu dodó nə axotó á. Nənəi wacəe séŋ wodo nyɔŋgbin qəsiadə. ²²Nòn ázɔgə nər enú majɔ majɔwɔwɔ kə jrɔmə qəkejè viwóá, i wo kiqə aməkə lə cò əjidodo yò axotɔá bə ná kpədà yoó ηuawóá, mian qɔju lə qəkawɔwɔ mə wɔ nú dodó le xɔsə, rɔnrɔjn kiqə ηtéfáfá mə. ²³Ká də nu abɔnyɔqə kə mə enyɔ ηtántá qə ηləó mə ò wò ηtà enyábə ájrə qəqə i ihənə vá. ²⁴Aməkə lə súbɔ áxotɔá ηqdólányi ajrəwɔtɔ vɔá ədqó lá nyi amə kə nyɔnə xomə də aməsiamə ηù enukprá mətɔ nyɔŋgbin kiqə jidótɔ. ²⁵Səŋ yijiá edótanyi aməkə gboṇa ji qə brewiù i gbə nə nyɔn nə aməkə lə có dəŋyúan wó. tanyɔ Mawu là kpədə amənawò ηu wá trò jimə ilá vā dəsi nyɔndodóá. ²⁶Taŋnyɔ wá có lə abusann yə mònવোen ji i ye tam əsúsú vɔén kə idò də wóŋua ηkáá gbə jə ji.

Chapter 3

¹Nyén bá: xixéamen kà sén ñ lá éñukéké kpctiáwó men. ²qóá amenwó kàtrozún amenqdékitó jiji tó, èhó xró tówó, amenqdéki kókó qá èji tówó, amenqdéki ganngan qè èji tówó, amen madé akpérwó, amen makomakowó. ³Amen makpó adónnu mén nén amenwó, ónú masun amen tówó, amennu dáhen tówó, amen madu amenqdékiji tówó, àdan wòtawó, amen marçon ènú nyognjgbí wòtawó. ⁴Amen cō amendéàsi nén amentawó, ètamén séntawó, èdémacòlómen nén amentawó, amenké rønnen éranmen yá vivi sésé séwu Mawu á wó.⁵Wóádqó Mawu súbótawó, Mawu káju wógbá ónú lá yá ñusinnej. Tó àzogá nén amen nanwó mɔnnkin. ⁶Amen rinanwó dákawó mènkin í wɔnen krekre í qonen àxawómén, í trønen nyɔnrun maqdótawó súsú. Nyɔnrun nan wó í súnen kídé sésé lè ranmén vɔenwó, dóá núnɔn gówó nyí. ⁷Wó í nyí amen kə kpranen nu gasiagamen, vɔ énútétá qlé wósi bá wóá dəsi ényɔntohoá ò.⁸Sigbó yane kidá yambre cítá dá Mose ñ án, nén nén ká í énúkprató nanwó ka citá qé ényɔndodoá ñ nen. Wó nyí amen maqota ké si xɔsé ñgbá le ò. ⁹Vòá wó ñka yi ñká lé wó nuwawómen ò, dóá wó cukua ka zé lè amenwó ñkuvimen, sigbá ì jo dá yane kidá yambre jí nen.¹⁰Vò woa ésé tinjukpakprawó, tinjfo qéqdé, tinjidodo, tinjrɔnrɔn, tinjigbɔdi,¹¹Tinyomencíci, tinjadudu kidá énú ká jo dá éjinyá lè Antioxia, Ikonio kidá Listra. Vøaá Axotøa déjá lè wó sééé men. ¹²Wóci ci yomen nén amen siamen ká la ji bá yðanøn kadédámen kidá Yesu Kristo. ¹³Vòá amenvɔndiwó kidá amenbrétawó gbá ádahin déji í gbésé wú. Ðáá wóábré amenwó í amenwó lá bráwó.¹⁴Vò éwó ya, nɔn agbá fá énú ká əkpra í xɔjiséawó men, dóá ənyan amenkawó əxawó cóá. ¹⁵Có qəvimen, ənyan ñɔnɔrɔn kɔkawó ká atønu nanwó nunyan bá nakpó qəqdé lè Yesu Kristo yé xɔsé men.¹⁶Ñɔnɔrɔn qəsiaqdé cō Mawu gbo. Í i jè nén énúkpakpra amen, ənyon jramendó amen kidé ənyon hin amen nyɔn. ¹⁷Bə nén Mawu yé amen nan sénnj, í jrado nén yá dō ñɔnɔgbi wɔwɔ.

Chapter 4

¹N Lə dəgbə vévádá ilá le Mawu kídá Yéesu yá ɳkúvímən, məén á dó kójó nán amen lagbə kide amənkúkúwó, í cagbə yé tōtróvá kidé yé fiòduxó: ²Nu Mawu nyɔn. Səgbə nən vovó leo í vovón le o, kán ɳkúvímən, doogan, sin amənwójí, gbəənyɔn nən amən, hl̄ccə ənú amən, gb̄njide nən nán wó ilá wó séeé, í ȷká gbá ənú kpákprá o. ³Í gadəmən lá vá vá í amənwó nán gbé jí bé yoá dootó á sə ənú kpákprá nyɔnngbint̄ o. Bóyún, wó ȷtáwó wóá cán ənúkpártó ká á lə kprá ənú kə á jə wótṣjí. wá lə kru wó ȷtáwó tówómən. ⁴Wóá tró wó tówó có lə ənyɔn dodóá gbó, í wóá tró dá éduwó gbó. ⁵Və əwo yá, wó nú sianú záánan xə dódó kpó wó fée, wó mawu nyɔn káká t̄ yá dá, wɔtɔ́ dó dáasi nyɔnngbin. ⁶Dó ȷ c̄ dəekinyən na blibo. Gamən kə maán yia vá dó. ⁷N hrón hənhrón nyɔnngbint̄, ȷ vɔ tiý dusúsú, ȷ lə xɔsə dətə. ⁸Wó jra ənú dodó wɔwɔ yá fio kúkúá déj, əfī kúkú kə Áxótó, amən jɔjɔ, á nan ȷ lə ȷkəkə ȷúnān ji. Í ȷ nán nyín nyən dékén í ó, Vəa nán amən wó séeé kə rɔn yé tōtróvá wó cá. ⁹Wó cacán nən nan va í vā kpoŋ kábá. ¹⁰Dódə masi á gbəj̄ dé. Í rɔn əxo ifia tɔwó í cɔyí Thəsalonicá. Creséns Galáti, í tit̄ ya yi Dalmásia.

¹¹Lúka dəkén í le kidəj. Xɔ Márko í kprɔe nən ayi kidéwo, dó á jə ȷnj̄ lə ədcá mən. ¹²Ndó Thycika yi Éphési. ¹³Awu gánngán kən̄ dací dá Troás la Carpus gboá, cōe ván̄ nən əgbənɔn̄, kidé wóéman gánngánwó, vəvət̄ wóéman kə wo ȷrónɔn̄ an wó. ¹⁴Alékisándrá əgatutóá ə wɔnú bada dá ənjúnnyo. Axótóá á dó yə tohó nee cagbə yé d̄wɔwɔ wó.

¹⁵Mi dóá jayə lə ȷún cá, ənú kə náán é có dē míán nyɔnvwó ȷún. ¹⁶Lə tiŋ dəkí hənhrón mən án, amən dəkén ȷ kpédé ənjúnnyə ó. Cövoa amənsiámən sí gbəj̄dé. Wó ȷ káá bùufónwó o. ¹⁷Vəa Axótóá í xɔj̄n̄ i dó ȷn̄sén ȷ, nán tó əjinn̄yə án, mawunyɔn núnúán nán vámən kájkéj, í nán tróon̄ sentówó wá sée. Wó dəj̄ do lə jajt̄á yé gramən. ¹⁸Axótóá á dəj̄ do lə ənú wɔwɔ badawó mən, í lá xə ȷnj̄ cágbe yə jinkori fio duxóá t̄. Wá káfú yé ȷkó co mavɔ yi mavɔ mən. Ace. ¹⁹Cí Priscille kidé Akilas kidé Onésispophore yə kɔta. ²⁰Eraste ci Coreéti, vóá ȷ gbə Trophime. ²¹Kə lə lédə lə Milet a de. Wó dəsiadə ná nán vá. Eubulus lə cio, Pudens, Linus, Claudia, kidé nɔnviwó séeé cá lə cio. ²²Axótóá nán nən kidé t̄c̄ gbɔngbɔn̄. Amənúvává nán nən kidéwo. Nán ce.

Titus

Chapter 1

¹Wema la co ənye Pɔlu Mawu ye deprɔvi kide Yesu Kristo ye amədədə gbo. Edəm bə makpədə mawu ye mə cancanwo ȷn̄n ne wo xɔse nancin dej̄i, i makprawo enyɔn dodo kə le Mawu ye nyɔn an mə. ²Mawunyɔ la wɔe be unle kpɔ emɔ ne agbemavɔ ye ezédédé ke Mawu vimaxót̄ do keke vayiá. ³Kə gaməa sun an, Mawu ȷta co ye nyɔnɔn̄ manuij nə aməwo. Maa mənə mian xɔt̄ Mawu ye dəfede mə. ⁴Ne Tito, evidódó le mia xɔse me. Amənuveve kide fafa co Mawu mian dādá kide Yesu Kristo mian xɔnamət̄ gbo. ⁵Cagbe hinat̄a, ȷtaciō de de kreta, ne na cō aməciciwo de edugangan desiade mə de tiŋ dɔdowōj̄i. ⁶Fɔnbúbú dəkin ȷ dɔla nō ehaməmə gan ȷn̄n o, edola nyi ȷɔrun deka det̄, í eviáwo dɔla nyi enudodo wɔtɔwo, i wo ȷndo la nyi amə nyanyranwo alo amə màbútɔwo o. ⁷Ele vevede be efɔnbúbú ȷka nō ehàkprɔt̄ ke nyi Mawu ye nujikpɔt̄ ȷn̄n o. ⁸Vəa, edola nyi aməx̄t̄, enu nyɔnngbi rɔnt̄. Edola senə vəvə nə amə, í la nyi amədədō, í d̄i, í la lé le dekia. ⁹Edola lēbə ne enyɔn dodoa sigbe wokprea ən̄e, be nə a tej̄un do ȷusen amə kpɔtiawo kide enú kpakpra nyɔnngbiwo, í nə agrádó aməke le cō dejiaj̄wó. ¹⁰Do amə sugbɔ fɔngú, kewuá le amə cō erowo mə. Wo nyɔn nunuwo nyi gbale. Wo gbɔnaj̄ aməwo, í nà kprɔwo yi emɔ vɔenj̄i. ¹¹Ele vevede be, mia do əté wo. Wo le kpr̄a enuke wo ȷndo la kpr̄a o, cagbe ale majɔmaj̄ t̄, í le cákà ehennu bribowó. ¹²Mawunyɔ nut̄ deka le wo ȷtawomə nu be "Kretat̄wo, vixót̄wo tegb̄eé əran bada wadanwo, kufien-t̄wo". ¹³Enutóhó-kpɔkpc̄ lá nyi adodó ke inyi ən̄ea, gbə nyɔn nə o vevede nə xɔse nàk̄o. ¹⁴Min̄ kaadoto yudat̄wo nyɔn nunuwo alo aməwo dɔdowō kə la d̄e mi lə enyɔn dodoa mə o. ¹⁵Nə aməke kɔa woa, enu dekpukpuidē kɔ, vəa enude ȷkɔ nə amə makɔ makɔwo o, dō wotamə susuwo kide wo jijínyɔwo xofu. ¹⁶Wo nunə be yoo le subɔ Mawu, voa wonú wɔwɔwo ȷle dūse o. Wo nyi amə marɔn kide amə mabutɔwo. Woŋ tej̄ wɔnə enu nyɔnngbi o.

Chapter 2

¹V  a   woa nu   nuke s   kide   nukprakpra ny  ngbi an. ²Mian   nuncu ciciwo mido la nyi am   fa  wo, bubum  ,   ny  ndo d  do nut   le x  se m  , le r  nr  n kide   jid  d   m  . ³Neneke mian ny  nru ciciwo mi do la kpr   miafekiwo sigbe bubum  wo   ne, ne mi   ka nu ny  n v  enwo sigbe o. Mi   d  la le nu aha muam  wo o. Mido la kpra am  wo   nu ny  ngbi. ⁴Kide susu b   wakpra ny  nrunviwo ne woa r  n wo cuwo kide wo viwo. ⁵Wo do la kprawo ne wa nyi eny  n d  d   nut     ta   ta ne wo l  be ne ax  m   d  wo, ne wa bu wocuwo.Wo do la le w     nu nan wo ne Mawu ye ny  n   ka xodu o. ⁶Neneke wa do nusen dekejeviwo ne woa w     nu d  d  . ⁷Le   nu d  siade m  , c   dekiwo sigbe am   ke   nun wa kp  fe ene. i ne   le kpra nu am  wo a, disa.   nu d  d   w  w   kide   nuje am   w  w   ne wo. ⁸T   ny  wo nanyi   ny  n k  k   kide   ny  n ke   nun w     ka x  fe o, be   nun nakpen am   desiafe ke la co de   m  nua wo ke wo   kp     nu v  in de nunu le mian m   o. ⁹Am   xexr  x  r  wo do lab   wo xot  wo le   nu d  siade m  . Wo do la ny  n w     jk  . I wo   ka w   ajre kide wo o. ¹⁰Wo   do la fifi o. V  a wo do la disa enudodo w  w  . Ne kp  tia kp  tia woab   mian x  nam  t   Mawu. ¹¹Do Mawu ye am  nuveve va am  siam   ji. ¹²Am  nuveve na kpra ne mi be miatr   le eh  n dodo Mawuji x  se kide xixeam   nuwo   gbe. Egb   kpra ne mi be mian n  n agbe ny  ngbi, be mian nu eny  n dodo, am   nu na du ad  n nu ne mi egba ¹³ne mi   n  ntek     keke ke j   mia Mawu kide Yesu Kristo wa c   nti k  k   d   mian m  . ¹⁴Yesu   ta c   dekia ne mi be ye d   mi c     nuv  in m   cagbet   ne mian   ti nak   ne mian nyi ye dekin t   le enu ny  ngbi w  w  m  . ¹⁵Nui i na do nusen enunawo grado enu kide acekpakpa bribo, ka na n   am  de na fruwo o.

Chapter 3

¹Doy ne wóbe, woá bubó wódfekí nə kprɔlawó kide etatowó, ne wa do bubu le edɔ nyɔe wɔwɔ mə. ²Dój nə wó bē wo ɳka nu enyon baba bada le amə o. Minjka de a dika co ɳkpin nyɔn wón o. ³Deca, mia cawó miŋbu ne étamə nyɔngbi o, í mi ɳbu ne amə o. Mi bu emɔn, í mí nɔn agbe bada-bada minɔn agbe le nuvɔn mə, kide ɳɔnkumə miŋ séne etonu ó, í miŋ rɔn ne mia xlɔn wó o. ⁴Vɔa, gákeme adɔnu kɔkɔ Mawutɔ, mia xotɔ Yesu kide yé rɔnrɔn dō ne mia amə gbetɔ a, ⁵Exɔ ne mi, ɳnyi le mia dɔ wɔwɔ nyɔngbi mə o, vɔa le Mawu yé dɔ nukpɔkpɔ tá i. Exɔ ne mi le gbɔgbɔ kɔkɔ mə. ⁶Mawu dɔ gbɔgbɔ kɔkɔ sugbɔ de mi a jí to mia xotɔ Yesu Kristo ji ⁷Ewɔé ne wóá desi yé amə nuveve, nə mia dú cinón có yé kákadéji mə, í sény agbə mavɔ mə. ⁸Eñindo ela, enyi adodo kide kánkándezi le. ɳjibe na xónu kide kánkándezi le enú elawó ɳ, nə amə ke xɔ Mawu jise, ne wóá sédé edɔ wɔwɔmə. Enu ɳnawó, nyɔn í hiɛn nə amə gbetowó. ⁹Vɔa, miŋka le dé afiká có enyon xóxó ɳ o. Miŋka wɔ ajre kudé xɔse nyɔnɔ o. Enu ɳnawó ɳkɔ o, í ɳyi enu gbalé. ¹⁰Mínyán amə kele dáwá ne mi be yéa mám mi. ¹¹Mí nyán be amə ɳnán étrɔ le enyon dódóa mɔjì, i le wɔ enú vɔen, i le dó kójo nə dekiá. ¹²Ne ɳdɔwo Artémas nón mi tychike wɔ kába, ne nava turjun lə Nicopolis fiŋká dɔn. ¹³Wɔ kába ne na cɔ Zenas, ese kpratowó kide Apolos, nə ɳdekin ɳunká hoéde wó o. ¹⁴Tinyín wó mi kpranu, nə mia wɔ edɔ nyɔin ke hiɛn ne mia yi ɳkɔ. ¹⁵Nyin kide amə kele la wóá, mi le cimí. Ci amə ke rón mi le xɔsemə wo. Amənuveve nayi nə aməsiamə.

Philemon

Chapter 1

¹Pɔlu, ke le gakpamə ca gbe Yesu Kristo tɔ, kide mia nɔvi Timotéo gbo i wema ila co va nə Filemɔ, mia xrɔn kide mia hodɔ wətɔ. ²Nə afia mia nɔvi nyɔrunvi, nə Achipa, mia xrɔ Ahɔawɔtɔ kide eha ke le bɔ le toho ɳná. ³Amənuveve kide ɳtifafa ke co Mawu mia dada kide mia xotɔ Yesu kristo gbo na nə kide mi. ⁴ndo akpəmavɔ nə tiŋ Mawu. Un le dɔŋu wó le tiŋ dexoxowo mə. ⁵Un wɔ nuna do unse bə erɔn ahoto Yesu, i xɔ jí se, i rɔn amə ke ɳti kɔa wo. ⁶Un xɔfè bə tɔ xɔse ye ɳekawɔwɔ naŋi bribo nə nadesi enu nyɔngbin ke le miasi le Yesu Kristo məa. ⁷Do ɳkpɔ jijɔ sugbɔ kide ɳsindodo to to rɔnrɔn mə, dɔ xɔsetɔwo-jiwo kpɔ ɳusindodo to ejio, nɔvi. ⁸Seyi jia, un dɔgbe le Yesu mə bə manú enuke edolawɔa. ⁹Amá cagbə rɔnrɔn a tɔa, un jí bə made kuku nəwo (Enye aməcici, Pɔlu ɳta, ke le gakpamə ca gbe kristo tɔ). ¹⁰Un le biɔ enu deka co egbowɔ ne eviŋe onesimə, ke ɳtrazú dada nin le gakpamə a. ¹¹Do ɳeká, enyi aməgbalé ɳede, vɔa le efiaməa enyi edɔwɔnū nəŋə kide ewove. ¹²Un dɔe ɳidao, dɔ əle vevede nə tiŋji. ¹³Un jí bə matəŋ xɔe de ɳekinye gbo, nə à le wɔ edɔ de tiŋtoho nə krepɛkpɛ le alo ɳeŋ cagbe enyu nyɔngbin an tɔ. ¹⁴Vɔa, nyenji bə mawɔ enude le tɔŋgbəo. Nyen jí bə mazin jio nə nawɔ enu nyɔgbii o, vɔa to rɔnrɔn faa me. ¹⁵Etanyɔ enu la idɔ bə wɔdè le enju hɔedfeka bə nə ɳka bui o. ¹⁶Un kà gbo ɳyi aməxexre o, vɔa anyo wu aməxexre, nɔnvi rɔnrɔntɔ. Enyi rɔnrɔntɔ, i igbə ɳyi nə ewo ca le ɳtiran kide axotɔamə. ¹⁷Seyi jia, nə unji tɔɔ xotɔa, xɔe sigbə enyu non enə. ¹⁸Nə i je ago de deo, alo enukə ɳjɔnian, xɔe de tiŋkɔmə. ¹⁹Enyin Pɔlu ɳrɔn enula, maatui nəo. Nyen jí bə manu nəo bə tɔŋgbəa ɳi tiŋé o. ²⁰Ein, nɔvi na makpɔ vido hɔedfeka co egbo o cogbə axotɔatɔ. Na nə tiŋji najəmə le kristo me²¹Nle ɳrɔn wema la ɳidao kide susu bə aafotoŋ, i ɳnyadɛ ba awɔewu sigbə nə ɳbiɔ co à sioa. ²²Nə ma səŋkpɛà, təkpɔ i ji zənxo ɳeŋ, do bə ɳle kpɔ emɔ bə Mawu ado mianwosé dexowo ɳu i wa gbeŋde nə mi²³Epafra ca ke le gakpamə kide cagbə kristo tɔa ca ciwó. ²⁴Nənə kəi, tiŋ hadɔwɔtɔwo Marko, Aristarke, dema kide Luka, ca ciwó. ²⁵Axotɔ Yesu Kristo ye amənuvəvə na nə kide mian' gbɔngbɔn. ACÉ.

Hebrews

Chapter 1

¹Đácá, Mawu xònù nə mià tógbì wò có Mawu ye nyɔnnútɔ wó sugbɔ də nɔnnɔn mə vovoji. ²Vò a có égbà yé ɳkéká, əlè xònù nə mí có əviá dáká jí, kà nyì Mawu yé cinɔdutɔ wo séé. Tó yé jí í Mawu wɔ xixéá séé. ³Mawu còé í dóé déjí, í nyì Mawu yé jéśidá í có ənú à wó séé dədú lə Mawu yé nyón núnú kidə yé ɳsén. Kə í trɔ jímè nə ənunvɔen wɔtɔ wó véá, èvà, kanréni dà míá dada yé lòdúnú kpáxó lə tóxó gánjgán wó mə. ⁴İvá í vá lə ɳkɔ nə Mawu yé mə dótɔ wo ɳkɔ kə i díue ȶnɔn nəa, í gbé i ɳkɔ nə wó tó wó séé. ⁵Men í le Mawu yé mə i tən nú nə bə:<< Yé í nyì əvi, í yé nyi dada ?>>Gbə sə ȶjí a:< nyì əvi dəka nə, í yé cá á nyi dada dəka un.>>⁶f lə ȶjnà mə á Mawu có əviá kélá kélá va

anyigbán jí, i bə:< yé mə dótowó séé wó a súbjè>>. ⁷Mawu lə nú nə yé mə dótó wó bə:<< Amə kələ có amə dódowó nə gbòngbòn kòkòé wó, í lə có ədócóvi wó nə əzó bibi. >>⁸Kùdá əviá yá ún, əbə :«Amə kələ có amə dódowó nə gbòngbòn kòkòé wó, í lə có ədócóvi wó nə əzóbibí. ⁹Irón ənyɔn jójó í crì ənúmànyón. I Mawu, tó Mawu sì ami də gòtò nə kidə àyàtité í séwú əxrówó.»¹⁰Có àgòmà jəjéá, dada, əwó anyigbán yé gri dányi. jiŋkórí wó nyi tó lónù wó. ¹¹Wó á kú vəa wóá kpótó ilə wò tòdá. Wó a kpo séé sigbə dovuvunə. ¹²Alə ɳrɔnwo sigbə zówùnə, í woa lə dòriwó sigbə awu nə, vəa akpótò i nyí nə də ítú xó wó á lə jidəji. ¹³Vəa Mawu yé mə dótó kə ì nù ná kpó bə:«Kanren də tinjò dúsì kpáxó kəké í sé nà nə gákeméké macó tó futówó i sə trózútɔ fɔkpà tútú nu?»¹⁴Mawu yé mə dótowó nyì gbòngbòn kòkò wódjá wó, í gbə nyi amədódó wó kə á lə lébèn amèké wó ává du cìnòn nə dədəkpɔkpɔ?

Chapter 2

¹Í tádó í miá nón acéji nə ənú kəwómí lə séa wó, gbòxó nə énú nà wó ɳká vá tró susu nəmi wo.²Dó ənyón kə Mawu yé mə dódó vá nú nə wó xóji sea, í nə àhúà wówá kidə àmə màbu mabu màbu wó xó ətó dòndòn kəjé nə wónú kə wó wòja wóá, ³nə mia təŋ wómón i ənúná a təŋ frátánámi ná mi lə có kafukafu gánŋgán nen í sə lə yó ənúdə ? Kafukafu kə wó nū dídá kólékálá có miá Dádá gbó í mí gbé séé kidə kadəji lə yé mə dódó wó gbó. ⁴Mawu cágħá dá dísá kidə jəsidó wó, amə sen ún wó, enu wówá vovo wó, có ənú náná vovo wó kidə jojró có gbòngbòn kókó mə.⁵Dó Mawu ȳcó xixá kə gbónón lə ácómə isə də yé mə dódó símə o, kidə ənyon kə mi lə nùa wó. ⁶Vəa tó ȳna yé ȳgbéá, amədéká lə afidéká lə nübá:<<Núká áməgbətó nyí í á lə dónui ? nònmi aməgbətovi cágħə ná lə lēbənèn ?>> Èwò aməgbətɔ və aŋsó kídə Mawu yémə dótówó, ȴcó ȳtikókó kídə bubu gànŋgàn nə. ⁸ȴcó ənúdəsiádə də yé fħá għomə.>> dō yé í Mawu có ənu desiádə nòn. ȴnú dəvén ȳkpətó kə ȳcó nə o. Də għallámə míjlá kpó xàdó bə mawu có ənu náwó kájékáj í sə nen ò. ⁹Vəa mīkpó ámá ká wə gamə hóédéká lə Mawu yé mə dótówó għomə: Yesu ká, cagħbe yé yádúdú kidə kə i kúá, wó cċedəji lə ȳtikókó mə kidə bubu. Ke inyi le Mawu yé amənúvəvé, ejá eku dé aməsiamə jì.

¹⁰Ejé ná Mawu, cágħbə ənúkələ xixáamə séé lédiené igħba nyi yétó, í akpró ēvi súgbó lə amənúnává. ȴjé bħowá á dónoncon nə nyónħgbí lə dədəkpókpó saħkuda yé yádúdú wó mə.¹¹Dó amə ká có dekiá kidə amə ká wó có í sá sávja wó có tóxó déken án. Í tádó ȳkpən ȳləmə bewó á wə bə nənvi ó. ¹²Ebə: < yo tá ȳkó nə nənvi nyə wó, í ma jħa lə tānú wówá wó le bħbó ganŋgán domə. >>¹³Sè yì jì á: < có tiġi ji brixbó ná. >> səyi jíá: < ȳle kidə əvikə Mawu na{j an wó. >>¹⁴Í fia, kə inyi bə Mawu yé viwó séé lə mán ȳtirán kidə éhuan, Yesu cá lə man nənə nu kidə wo, gbóxó nə əkú vá dō á nán xó ȳsen ləsi, yé i nyi Abúsan un. ¹⁵Yé í na ilé có aməkewó, cagħbe əkú tħi, wó tró wú amə xəxré wó¹⁶Có ȳná māán, ȳnyi Mawu yé mə dótó wó un í lē kpēdo, vəa Abraham yé kükán mə viá un ilə kpədó. ¹⁷Lə ȳná wó mā án, əlē vəvá nébə yé a tré sigħbə wó nónviné gbóxó nə yéatró zú áməké lə savó dé aməwota kidə adċemtōtró lə Mawu yé nū wó mā, kidə cċċokkə lə ədúvió mə. ¹⁸Cagħbə Yesu a ȳtá kpəfú kidə tħallix wó, í igħba sogħbá də bə yeá kpədá ámá ká wó tħi kpó á wó uń.

Chapter 3

¹Í tádó, nɔnvi rónrón tówó lə Christó mə, mì dó əmón nú kpókpó lə xxsé mə. Micó Yesu, amə dódó kidə amə ko cō ədákiá í sá sává də mián núvójen wótá. ²Í nyi amədáká kē wónə ənu dódó nə Mawu í ícœ sigbə Mose kə nyí énú dódó wótá dəka lə Mawu yé xómə. ³Dó əcó bubu dəká nə Yesu lə ɳti kɔkɔ bribo sigbə Mosé kē cá có yé ji bribo nə Mawu lə yé xómə ná. ⁴Cagbá aməsiámə tú yé xó vóá Mawu í tú enú dəsiádə. ⁵Akpa dəká jiá Mose nyi adodonətə sigbə dɔ́cɔví dəká lə Mawu yé xomə. Ênyi kpó də un tó dəka nə ənu kə wó ává jə le ecómə. ⁶Vɔa Kristo nyi əvi kə dō acekpákpá Mawu yé xómə nə mi dó vavé lə miá kadájí lə elə nɔnnɔn kɔé kidə ayetitét. ⁷Yétádó, sigbe gbɔngbɔn kɔkɔ lə nú ańi:< mí lə sé yé gbəmə əgbá á, ⁸Mikà tríjímə sigbá amə kəwó có də amə wo un lə tətakpɔ gamə lə zogbəjí ná. ⁹Elá lə vámə gákəmə mián tɔgbí wó có də jinyə i lá gbé vɔà lə exó hóká yé ŋgbá à wó kpó tiý də wówó wó. ¹⁰Í cá tiŋnú lə və jiji mə ɻjná wó un. I bə: "wó bónnòn nú lə wó jímə i wó gbé jesi tiý món wó. ¹¹Lə ɻjná məán ɻjtánú kidə ȣdáməsi: wó ná dó tiŋ gbónjén xómə ó.">¹²Nónví wó, mì kpó mià dəkiwó ji, ná amədá ɳka dósùsù bádá, jímə mákó dá Mawu agbá agbá ún ó. ¹³Và mi lé yó mián nòvio ɳkéká déká kéká isé na gakə me ká isé vá nə əgbá mə án, ənuvɔnjen wòwò wó na də kpɔt̄. ¹⁴Dó mian ká vá tró Kristo to, nə mi do vavé có agɔmə jéjá kéká isé vá nú wùwù a. ¹⁵Wó nú dájná un bə:< əgbá mì lè sə yé gbéməá, miká trijimə sigbə amə ká có ná dá ámə ún wó.>¹⁶Me í nyí ámə késé Mawu yé gbémə icó déyi á? ɳnyí ámə kē wó Mose délé Egypte nyìgbán ji à? ¹⁷Í me wó jí wólá códá nə əxó hólá (40 ans)? ɳnyi amə kə wówó nú vɔyen í kú cí zogbəjí a? ¹⁸Í me í wó nú nə bá yé wó ɳká í yé gbɔnjén xó ámə ó, nə i nyí àmə kē wó ɻjlé dó bubu ná àn wo. ¹⁹Mi kpó bá wó ka tanj í gbɔnjén xó ámə kúdé wó nɔnón má nyón mə.

Chapter 4

¹Lé ñjná un, mián jàyé sùgbò nə aməsiamə cagbə nə ənuməgbə kə Mawu núdéá ñká vâyitaó, lə Mawu yé fiódúxó má. ²Dó wó nú ənyón la nə mián wó séé. Vəa aməkə wó ñxójisé wó ñkpó élá sigbə aməkə wó xójisá á wó. ³Dó miáwó kē xójisé, dékén i á yí fiódúxó mə, sigbə i nùàn:< i na wó séé á yé nú wów wó va mə nə xixəa yé tútú gódmə dokpə >>. ⁴Dóá xónú lə àfidáká có ñkéké amandré tó un:<< Mawu gbóndémə le ñkáká ámándréá tóji lé yəd́ wów wó mə.>> ⁵I gbá nu bá:< ñjná téj vá tij fiódúxómá ó.>> ⁶Də ñjnà ùn, kə inyi wó kpótó tóxó a dé amədó ó á, i ká inyi bá Israél viwó súgbó lə wómə kə lə dotó Mawu yé nyón, vɔà kùdà wó tónú məsə á wó ká tá yi Mawu yé fiódúxó. ⁷Mawu gbə có ñkéké déká ká wólə yá bá,<< Egbá>> lə ñkáké wó ñgbé á, əxónú tó David ji, sigbə wó nú í vayi nə:<<Egbá, nə mllé sá yé gbé a nùká lə trí jímə o. >> ⁸Do nə Josué nàwò fiódúxó á, Mawu ñjná gbé vá xónú có ñkéké dē bú ún ó. ⁹Də ñna un, Sabat yé fiódúxó déká gbále ká wó cōdé nə Mawu yéviwó. ¹⁰Do amáké dō Mawu yé fiódúxómə lē mə kidə yé nú wów wó, sigbə Mawu ñtá cá nə. ¹¹I tádóá, mián wó kábá íyi Mawu fiódúxó mə, cágbə nə ámá də ñka vá já amə màbù màbù mə sigbə wónə o. ¹²Dó Mawu yé nyón lá lágbə i lə vəvə i gbə lə sigbə ahùà wui. ¹³dó né aməmə kéká i nán nə aməgbətá yé sə lə gbɔngbòn mə kidə amə yé mɔnòn mɔnɔn yé kpəkpá cinu. Nəná kə i nya nə súsú kələ əji nə amə. ¹³Xixá mə yənú dá ñwrá də Mawu kpó lə gbájgbá igbá lá ñkútá nə aməkə mian jó akójtá nə án. ¹⁴Í fiá kə ínyí bá mí wó aməgán déká dé kəlē sávò də miáta có xixéámə séé, Yesu Mawu əví, mián do vəvá mián xósá wó jí séé. ¹⁵Do mí wó v̄sá tó dikadé kə mian tej man mian vəvə sásá kidə mi, vəa mi wó amədə kádē ká wótəkpó sigbə míá wó cáná lá nɔnón vɔvo ó mə, vəa ənyí aməkə ñwó ənúvónen ó. ¹⁶Míá tebó mián nɔnviaó kidə kákádəji lə amənuvəvə ziñkpíán gbó nə mián téj xá àdà nù mə kpókpó nə mian təj kpó amənuvəvə nə mian səj kpədə gaxoxo kə gboñón an wó mə.

Chapter 5

¹Do aməsiámə kélə sávó de amɔtá, kə wó có lə áməomə, ənyí ámáké wócé í á lè xónu dē Mawu yé nú wónà wó ún, gbòxó nə atəŋ ná mí ənúwó kidə vòsá nə ənúvónen wó. ²Yée gbə atəŋ sen ún də aməma nya nú wó kidə amə dáhen wó ún vòà ənú nán wó lə có yé ɳtá gbó. ³I tadó á yé ɳtá dó lá sávó dē yé nuvjen wó tá sigbə í wɔnə dē ədù ó tá nə.⁴I amədə ɳká təŋ cō kàfù kàfù nə dəkíá ò, vòà lə yé ɳgbé á, Mawu yóé, sigbə Aaron cá nyi nə. ⁵Dé nənón dəken an mə, Kristo ɳcó dəkíá bé əyé í nyí vósá tó gánjgán ò. Yé ɳgbáa: Mawu nú né bé < wó í nyí əvién, i ənyə i nyi tó dádá.>⁶Nə í gbá lá nuí lá tóxó kpótiá wó cá nə. <<E wó í nyí vòsá tó sigbə Melchisédek yé dódó má nə.>>⁷Lá ɳkáká ámándréámə an, Kristo wò ədə xòxò kidə ənúnaná wó, áxá dədə kidə avi fánfán wó né Mawu, yé dəkén ké átaý də lə əkú yé lòmə. Có gbɔngbɔn kélásia Mawu dà si də yé nuwó ji. ⁸Enyí Mawu yé vi vòà, əxó bubu có áyádúdú wó mə.⁹Có inan wó mə án əvá nyí ámə dodó dáká i gbá nyí amə ké có dədə kpókpó mavó dé aməsiámə kélá dó bubu un an. ¹⁰Mawu cóé sigbə amə ké nyí vòsá tó le Melchisedek. ¹¹Enyón sùgbò leimíá nú có Yesu un, vòà yé górmá səsé á vádí cagbá mì sénə ənúgómə kába ò. ¹²Cagbá galámə án, mià wó ká a nyí ənú kprámé tó ó á, mìgbà lè ji bé amədá ká ná lə kprá mì Mawu yé górmə dokpá nyón wó. Mìlə jí ánónci vòà mì ɳləji ənú dúdú kpenkpen ó. ¹³Amə kelé nu ánónciá ɳnya nà enú có Mawu yé séwó ún o, cagbe egbé kpóta le devi mə dé. ¹⁴Vča ənú dúdú kpenkpen i nyí ámə gánxó wótó. Mikpə aməké wó, cagbə wó nú tóxó kpókpó na bə wó nú nyanyán ná nə bə wó də ná vovo toto də ənyɔen kidə əvəen domə.

Chapter 6

¹kè ì nyí án mí án gbè Kristo nyon kélékélé wó qé, ímia kpánŋkó ifia yé nú wójí. Mí lè cō vā dódó nəənú kúkú wó kídé xɔsə bríbó lè Mawu mə, ²ńnyí agɔmə qokpá nə ənú kpákprá kúdqá əcídétá wó, wo á zídá aməji ɳeu kidá nyónrún qádqá mə, sigbə áməwó á kú igbə fɔn an kidə kojó qódqó kpɔtiá. ³Míá wó ənú ná wó cá nà Mawu qəmɔn. ⁴Đó əvádjí bə aməká wo ɳkúvi núú nə kpó zədqé káá wó, wó, ká wú qɔ Mawu yé nú nánán kpɔ, kə wó nyí gbɔngbɔn kɔkɔ yé mə wó, ⁵igbá qó Mawu yé nyon nyónén séé kídá ńjsén kéwo gbɔnòn lə cɔmə, vɔà ⁶wó gágèn; əvaqì bə wó á tró yi wónú mányón wó mə. Álá cágbá wó gbá tró ūkan Mawu évi qə àtícogá lə wójtá wó jòjrómə, ícōé isə trózú ńkpè nú. ⁷Đó anyígbán kàjí əcí lè jádó llé ná ənúkú wó lè nyón, lə xó yàyrá có Mawu gbó. ⁸Vɔà nə ányígbán nan aunjá kidə ənúkú dúdqú wo, ənyí énú ké ńnyón wó, i á gbá kpó éfíxódé lə mə. Lə énú wúwúú ézó á bí tó lánán wo see. ⁹Nóví rɔnrɔntówó, sígбá mí lə nú ənyón lá ná án, mí kádqéji bə ənúnyónén lə kàn mì kídá qádqá kpókpó. ¹⁰Đó Mawu ńnyì amə táfútó káké àŋrɔnbé ənúkə wó mì wó kidə rɔnrón ká mì qà disá nen lə yé ɳkáa, kúdqá sígбá nù kpédá xɔsá tówóún ímí gbá kpótá wóe nən. ¹¹Ímilə ji sugbə bé aməsiamə lə míame na qədisá kabá kéká isé yí nú wúwú, nə káká déjí bríbó. ¹²Mí ńləjí bə míá vátrózú kúfién tówwó, vɔ a mí sra aməká wodú cínón lə enugbe dódó wó cagbe xɔse kidé jibɔnde. ¹³Đo ká Mawu do ənugbá nen Abraham, étánú déji yéjtáyi cagbé amədqə ɳgbó le í gánjígan qóé iátéjtá nū an də yé tóxó o. ¹⁴Ębá: "ma lə yrá wó tègbè, itɔ kúkàn wó ájí súgbó." ¹⁵Tó nənnɔn məjí á, ənuké Abraham nɔnté kpó kéká vá vame. ¹⁶Đó amədqə wo tánenu có ameká nyí gan nén wó a woji. Le amesiame wó nyón núnúyé voxó á, ənyon kə aməsiamə nú á í ávámə. ¹⁷Kə Mawu vá có llá qə disá nyɔnŋgbí nə aməkéwo qu cinɔn, nen kpenkpən ké lá ənúkə ì wó kíde kaká dəji ne amekə jágò aacá. ¹⁸Ęvá qéjisá kidá enuaməvá ké wó kátáńqđri wó (kə wó mìkpɔ bé Mawu ńká tóń xóvio) míawo kə si ívēbə, míà dójibrìbá ne kakádéji kə wó qó ná míá. ¹⁹Míqdó kàdqéji sígбá acímə senyun lá míá gbɔngbɔn wó me, kàdqéji ké wó nán àvòn kə wó sə vó ne əxó me an ne. ²⁰Jesus vá tóxóá sigbé amekə có ənyón qáká gbónón nén mí, yé kèvá tró zú vɔsátó tègbè sigbé Melchisédek yé nónnɔn me.

Chapter 7

¹Melchisédek əlá, salem əfiō, Mawu yé v̄sátó gánjgan, í dogo Abraham lé yé t̄otrómē í yré, ke iwu əfiōwó jró á.
²Abraham cō ənu kə ile siá ye kpá-amewúto isénen. Yéñkó << Əfiō dódó nútó>>, Igba nyi salam wó fiō, yégo mə inyi << ɳtifa fáfiō>>. ³Inyi amedəká kə ȷwótódqé, ɳwó ə nónqéo ɳwó t̄ogbió qéo, wó ɳnyan gbə i wó ji o, nənənké wó gbé nyan yé núwuwú o. Váá əkpótó í nyí v̄sátó, sigbe Mawu yé vinə. ⁴Ifia, m̄ikpó sigbó amənà nyí amə gánjgan qéká vayi à. Mía t̄ogbi Abraham cō ənú dodó akpá aməwoa tó kə ixólé áhuà ísé cónen. ⁵Lə ɳná mə lévi yé jiji mə vió nyí fada, wó xó əmən qéqé be wóá lexá enú jijá yé kpaqéka le Israél viōsi, gbxó wocaó nyi Abraham yé jijimə vió wó. ⁶Váá Melehisédek, kē ɳnyi lévi yé jijimə viá lé xó enujɔjó le Abraham si, í nagbá yré, yé ká danə enugbé wóá. ⁷Enyɔndé ɳgbé le iséwúbá aməganxó i xónə qé nə qévió. ⁸Le ɳna mə an aməkukuwó lə xó enu jɔjó, v̄oa ɳná, mia do jesi be amə kelé xó enu jɔjó ɳnawoá nyi amə lágbé wó. ⁹Nə miág'bə nuí an, lévi ká xónə ənú jɔjó wó, Abraham cá jónə ənú wó. ¹⁰Cagbá lévi le Abraham jiji vió xómə gaké məkə i dógó Melchisédek a. ¹¹Ifia, nə ɳkó yiyia vámá cō fada levitique tó wó (əsé kprɔ dúá lə yé sime.), egbé hián bē mía jí v̄sátó bù sigbé Melchisédek enónón, an, i wó kág'bá nú bá Aaron yé nonón mə an?. ¹²Cagbe nə wó dórí fadá a, wó á q̄drí əsá wó cá. ¹³Váá aməké un wó le nú enyòn lá ó coa lá cō ákoytá bù mə, ke amə qé ɳlé wá mə i w̄dá le gbédóxómə kprɔ o. ¹⁴Ifia, əlá mə bə mía xótó cō Juda yé jijimə, akóntá qéka ke Mose ȷxónú cō kpó wó nú naná wó ún o. ¹⁵Í enyɔn kē mí lé nú a mísé gómə nyɔnjgbí, nə v̄sátó do cō lə Melchisédek yé nonón mə. ¹⁶V̄sátó yéyénán ɳnyi aməke cō ámegbetó yé jijimə wó mə, v̄oa cō agɔmə qokpé yé ɳsənkə wó ná téŋ gbán o. ¹⁷Đó enú ɳónjnón le nú: << Ȣwo í nyí v̄sátó kē mí jési le Melchisédek yé sé mə.>>¹⁸Đó wó cō əsé xóxó á dé ákpáqéka cág'bá ȷqdóñsán o í ɳgbé lə ədémə o. ¹⁹Đó esé ná ɳwó nú nyɔnjgbí qé ó, le ɳna yé gba á, kádjęi qéka gbónón yé ilá nyí bə mí lə tábó Mawu á. ²⁰Kadeji nyóngbi lá ɳká vá mə kē mí na tánú o qó wó nyí v̄sátó wó ká wó ɳtánú dəjí o. ²¹Váá cō əla mə, Yesu; xó v̄sá yé nú tatá cō ameké lé núnə bá: << Mián Dádá tánú bá yé ká hú enúyónen gómə: << v̄sátó í í nyí tégbé>>. ²²Cagbe ɳná, Yesu v̄atr̄zú aməke lé bó édúwó dédú. ²³Váá eku lə wú v̄sá kəká wó ɳte lə wó wó dō wó yíñkó o; itáqó í v̄sátó wó lə vá qéká. ²⁴Váá Yesu yá lágbé qe tégbé, í yé fíosá cā lè yé toxó qé. ²⁵Le ɳna mə a, Yesu do ɳsen ke á xó amə kelé tebó Mawu cō yégbó cagbe elé amə gbéto wó kidé Mawu yé dónqdoma. ²⁶Ejé nəmí be mi wó xónamətó lá qé. Ȣnyi aməke ədji ɳlə un o, ȷjágódé ámədé ún o, ɳlə ənúnvónén wotó wó mə ó, ivatr̄zu amə gan le jin̄kori. ²⁷Tovónə v̄sátó gánjgan, ȷsánəv̄ tégbé o, kələ kələ nə yéjtá núvónen wó, kidé yé dúá mə víótò. Zéqéká tótó í iわjé í cō éqékia íse sáv̄o. ²⁸Sé yí jiá əsəá cō aməkə wó ɳlə ɳsen, v̄oa enyɔn ke cō ənú tatámə kelə cō əsə amə, kə nyí əviqéká, kə nyí ənú dodó séyi mav̄o mə.

Chapter 8

¹Ilfia ənyɔnta ke rí lo núa yé kè: Mi wó vòsátó gánj gan qoká kó kanren dé qúsí kpáxó nə mia dada kélé jinkori.
²Enyí súbóví lə toxo yayra,toxó kə míá dadá kə wó na təŋ gbe xó dóu ún ó.³Đó vòsátó qésiadé a lá có enujojó kidé ə nū na nan wó isə lə qisa.Itađo áá əlélé vəvə bé aməsiamə na wó enú nanan qe.⁴Ifia,nə Kristo ŋmənə lé anyígánjí a,ŋna nyi vòsátó qəkén o, cágbé əsé can amə ká wó có nə enúnánán sé qínəsá. Wó nyí kpó deun kidé amríma nūwó.⁵È lé sigbé Mawu crán Moise gakóməké ijibé yéa tú gbədódá xó: Mawu lenune bé: "kpó" "wó é núa wó dō qodónu sigbé kə wó disá nəwó te atoáji nə."⁶Dó ifia Kristo,xó Mawu gbéfan yé díwóxó gánjgan cágbé ənyí enújrádotó le rɔnrɔn kəva le aməwómə le enugbé doqé mə án.⁷Đó nə wóxónu có rɔnrɔn kélákálé tɔ lá un an,ŋgbá lé vəvá bə wó á gbéjébú o.⁸Ifia á,kə Mawu kpóədúməvió gə jéjé áá, əbə : "mikpó,ŋkéké wó lá vá (mia Dada nū bə),í ya gbé cə rɔnrɔn qeká dé Israël kide Judas vio domə. ⁹ŋka gbé nñi rɔnrɔn kē ŋsé dé wo tɔgbí wó domə gbəkikə ŋdewo qo lé Egypte nyi gbán jí a o. Đó wó do vəvə rɔnrɔn wó , í tādqó nyángbá có ədá le mə nə wo." (Dada nyoni)¹⁰"Đó míá kpó lá ŋkéké ná wó ŋgbá áá rɔnrɔn kə nká có də Israël vió domə," Dada bé " má có əsé dá wó susúmə, í magbé cə də jímə nō wó. Má nyí wó Mawu í wó cá wó na nyí tñj dúmá vió.¹¹wó ka gbá kpránú amədé lə wóñtá wó qdədá wó dómə nñn mí wóñtá wónónví wó domə,í wó á lá núbé : "Jəsì Dada",qó wóséé wó va jəsin,có qəvi jí kəké isá yí a mə gánxójí lə wó mə.¹²Đó má səŋkə aməkə dalé əsə jiá wó í nyə nágbə tróvá wó jí o.¹³È le nubə : "ənú yéyé", í tɔ rɔnrɔn kələ kələ zú xoxó,i ənú xoxóá yé nū lə bú.

Chapter 9

¹Ifia, əsá lə rɔnrɔn kəlákəlá tò à ún kúdə toxó kə wó á lá dogbə da lə lə ágbnígbánjíá. ²Đó wo jrá toxó toxó qéka qé. Ezó kəlá kəlá í lá nyí kómə əgbá qòdqátó gan nónən, távú kídá qòdqó mə kpɔnɔn, ké wó yónə bə toxó kòkóé.³Lə àvòn və átɔ́ ñjbə aó əxó kələ le ɳna nyí toxó kɔkɔ sén un qáká. ⁴Lə exó ná mə távú dékà lemə í cika kidé cárú wó léji. Rɔnrɔn toxo qéká cá lə əxó á mə ke wo có cika ísá wɔ lə əxá mə kέa cikagbán qéká lə kəmə amrimà nú dúdú lə; Aron ye tikú cencen xosé kidé rɔnrɔn yé kprɔn ji. ⁵Lə rɔnrɔntaxó aá jí á, amə kewó le tányè le jí dùdùmə wó veđe le wódqakiwó símá ká mí ká tâjáká gòmà nà mì ò. ⁶Ké wó wó qodó la wóqé áá, aməkə sanə vòàwó yí əxó kəlá ɳgbəá mə í vé lə wó wó dó. ⁷Vòa vòsá tógánjgán qákén í yì nə əxávə ató záqáká lə xomə, vòà eyi nə əxɔa mə kídə éhùn í na sá savó dá qə kiàkidə dùvío ta, nə wó nuvɔen kəwó wó a wó ta.⁸Gbɔngbɔn kɔkɔ lə qé qisa bə emón kòkɔ a ɳhún ke əgbə qoqa xo kəlá kəlá kpótɔ í lé qe. ⁹Ela wo lə nyí enú kpókpó le agba mə. șnú nánán wó kidé vòsá wó kə wó lə jísá ifia woá ɳjlé ná kàdéjí nə aməkə wó lə còé ná ó. ¹⁰Wó kpónə enu dudu, aha, kidé nənnən mə vovo wó gbó. Nənnən mə ɳna wó í le qé cá gbòxó nə nənnənmə yeyé nàvá.¹¹Kristo va sigbe vòsá tó gánjgán nə enú nyónjgbí ká va wó. ștó toxó gánjgán lə gbèdòqà xòmə kə ɳnyi aməgbłató yé nú wówó. Í ɳgbá nyí əgbá yé xixəa mə nú wówó wó. ¹²Nqdó xó àmə kide gbòcú wó, la lágwó hun wó, vòà kide yénta hun lə toxó kɔkamə záqáká lə əxomə cagbá nə mía vóvó mávɔ. ¹³Đó nə gbòcú kidé lalá wó hun kidé lalavi yé tintóntón yéfi kə wó wunə dá amə makjwó jí qə vo, nə Mawu ná yrá wó. ¹⁴Zənənən kə Kristo hún, ká có gbɔngbɔn mávà ícó qákia ise sávó dá miata, téŋkɔ míá súsú le wòñà kúkú wó mə nən mia téń tèbó Mawu agbáagbá. ¹⁵Cágbé șnájtó, inyí ənyón nútó rɔnrɔn yéyé a mə mə. Gbòxó nə əku nává wú amə ké wó rɔnrɔn kəlákəlá lə wó núvónén wó mə án, amə ké wó wó á wó xó ənúqdó gbə yé késínónú mavó. ¹⁶Đó, lèfí ənyón núté lə àà, élá vəvá bə wó á qé aməhə wíé yé kú disá. ¹⁷Đó, ənyón șrónqə də nə kpənkəpən gaká ká amə án kúá, ɳqdó nə kpənkəpən nə enyɔn nútjá lagbá o.¹⁸ɳna an, rɔnrɔn kəlá kélá tóà șhún ɳkó o. ¹⁹Đó ké Moise có əsáa wó nə yé dúkó á, eçɔ lalá, gbòcú, əci, àvɔn, amànká ècímá vovó, kidé șsé xoxó wó, isé lə wú enú àgbàn wò kidé șqúviá wó. ²⁰Í be: "rɔnrɔn yé hún ká Mawu démónjì bá ma nán míá ká."²¹Đé nənnən mə qákén, í ilé wú hú dá gbədòqá xó mə kidé ənu kəlá əxó a mə án wó. ²²Í lə əsáa nyɔn məan, yayrá woséáá lə có șhún wùwú də ənú wójí. Nən șhún ɳkó dá ənú qé jià còcó ká ɳnenē ó.²³Ké i nyí bé șlè vəvá bə șrán hún í wóá sé sávòdə ənúwó ji. Vòà, ənú dodó wójtá ayrá wó qékio kidé vòsá dodó wó. ²⁴Đo Kristo un yi toxó ná í ve bió ənú, ɳna lə nyí ənú sramə dodó. șnán yé ɳgbá á, eyi jiŋkori ivé có qékia disa nə Mawu də mia tá.²⁵șn yi lána bə yé àve yé dəkiá disá sùgbó sigbe vòsá tó wó yinə xó kpá xókpá lə toxó yayra kídá aməbúye hún ó. ²⁶Né i nyí nə, șlè vəvá bé á nón áyá dudumə sùgbó có xixəa yé gɔmə jejəmə. Vòà záqáká í ivá vámə bə woa gú ənúvɔen kidé míanjítá vòsá.²⁷Aməsiámə jénə əku záqáká, lə ékúá yé ɳgbéáá cójo dodo le.²⁸Lə nɔrɔnmə àn, Kristo cá, kέ wosé sávó də míánnuvnən wóta, í trɔ fɔn, vòà șnyí nə míá núvɔen wó tá, vɔa nə qədə kpókpó aməká wó lá nònté kpòé wo.

Chapter 10

¹Do əsəa nyi Zúbrùmə nū nə ənu nyɔén kə gbɔnón, vɔà ɳnyí ənú an wó nɔnɔnmə adodoa ó. Anə ke wó lə tábó Mawu la vɔs ásá mə wó ɳká téñyí amə dodo wó lə sávó xo kpékpé qèká mə tegbe wó ɳkúvimə ó. ²Nə mia gbə nūán amə nan wó ɳkpótí lə sávó à? Lə ɳnán mə an, Nə wó tro jímə àn, amə káwó lə sávɔa wó cá wó ádá jèsì wó núvónen. ³Và kidé vɔsá ɳnán wó má án, wó gbé qoné un enuvónen wó əxó kpé kpé déká. ⁴Và gbɔcù kidé lalá wó hún ɳná təj tutù ənúvónen wó. ⁵Kə Kristo va xixéamə an, ə bə: ɳká rón vɔsá kidé ənú nanán wó. Yé ɳgbé á ɳtiràn í ìnyì í ədáún. ⁶

⁷Í ibè: «Míkpó, ényə kə, sigbé wó ɳrónen lə tiíj kómə lə ənú bábrá mə, nə ta jojró» ⁸Kalé kälé à əbá: «Njì vɔsà wɔwó o, nənə ké ɳjì ənú nánán wó kídə vɔsánú nə ənúvónen ó. Ñcó àyətité cá. ó» ⁹Ná wó nyí vɔsá ká wó wó kídə əsá. ⁹Ìgbé bá: «Kpójá vā lə wó dá tá rɔnrón nū ó.» ¹⁰Gbè nɔnɔn mə kelé kälé toà cágبé nc à təj cō əvá ató vā. ¹⁰Có jojró elá mə an, wó yrámi cō Yesu Kristo ɳtiran mə kéká ísé yi mávó má. ¹¹Lə àkpádéká xóá, aməká sánə evó namə wó á nónətə nanán kánren ɳkéká tá já ɳkóká ji i lə sén Mawu. Vɔsa dékən í wó lə wó vɔà wó ka təj tútú wó núvónen ó. ¹²Lə àkpádówó cáijà, Kristo yá sávó zéđáká tótó dá ənúvónen wótá tègbè, i kánréñ dē Mawu yé Lòqúsí kpáxó. ¹³Í ì nóné kpó aməvónen nə gáké mə wo a va trázù ənu í à zón tó wo ji. ¹⁴Đó yé nū nánán dékáü wɔa, əna í aməke trójímə wó kpó əji qúdqú séyi mávó mə. ¹⁵Ígbɔngbɔn kókóé cá qó qasəqidí nə mi. Đó ənúan wo cóá, i bá. ¹⁶«Mí kpó rɔnrón ká ɳká wó kídə wó lə ɳkéká lá wó yé ɳgbé a, miá Dada bá. Má cō esewó dé wó jímə, i ma gbé ɳrɔnen də wó súsúmə. ¹⁷Nyà gbələ do ún wó nūvəñen kidé wó sójí dádá wó. ¹⁸Ifià, ləfí cɔcöké lə nə ənúñawó á, vɔsá qəken ɳgbé lē nə ənúvónen wo. ¹⁹Lə ɳná mə an, nónvió, mí kádéjí bé mián í tóxó kókóé to Yésu yéhún mə. ²⁰Míkpó əmənyéyé àgbéagbé kə i hu nə mi tó àvòn eòxóme jiá, yé i lá nyí ká cō yé ɳtiran mə. ²¹Iké ínyì bá mi wó xó nàmətő gáj gán qe. Le Mawu yé xómə àn. ²²Míán téó lá nà lé əjì bríbómə, káká dəjì kidé xɔsə, có miá jí kókó də súsú vɔnen i mián cró mián góto kidé əci kókó. ²³Mian kadé mián nûmègbé ji, mi ká xólá o cagbé Mawu qó káké ji dá yé nûmè gbéjí. ²⁴Míán dó vəvá lə mián tá wó mə lə rɔnrón kidé Mawu yé nū nyɔnen wó. ²⁵Míjká nònnté bɔbɔ sigbé aməkpótia wó lə wóè ò, vɔà, mía lə do ɳsər amə ó nə wóá tənkpó ɳkéká kə gbónòn àn. ²⁶Đó nə mínyán adodó ádjejró ilá wó ənúvónen, vɔsá dékənjlé nə wó á wó nə áməná wó. ²⁷Lə ɳná yé ɳgbéá, kojó gánjgán déká lē í lə nònnté kpówó kidé əzó gànñgàn déká a vá bii Mawu yé fútówó séé. ²⁸Aməkə ágbé be yé ɳná zón dák Moïse yé séiji á kú mà nán xó amənūvəvá lə amə kpónú toxó kidé aməwó ɳkó. ²⁹Etó dɔndón ká ijé nə aməka va zón tó Yesu ɳkó, aməkə bá Yesu yé hún ɳkó o, Vɔà əhùn na mə í Mawu yé amənūvəvá kódájí lə, i nənəmə le zún gbɔngbɔn kókɔe? ³⁰Đó mí jési aməkábá: «Yé tò í nyí hrɔn biɔbió;» í sá wíjíá: «Mia dada á qókójo kídè yé dükó. ³¹Enú gánjgán déká ínyí bá najá Mawu agbéagbá lómal³² Vɔà mía qóún ɳkéká ká vái wó, nə mía ɳkúvívó vá hún án mí vá qóún vovásásá kídá áyá ká mi dù vá yí wó. ³³Míçò míàdékiaidə amə màqdò bùbù, kidé ázùwú, ənú màqdínú wó mə, í mì gbé nòn àməkèwó nòn àyà dùdù là wómè. ³⁴Đo mi nón àdònùmàkpókpó nə gákpmənón tówó, í mí gbérón kidé ayétiténə miànuká wó xólá si á wó. Mi nyà bá mi wó ənú dodó kə nyi ənu mavɔ de. ³⁵Míká cō mià káká daji sé dánjí kpín ó, cagbé yé i lá nyí miá fén tútú. ³⁶Ejé bá mián xó jígbónqé, gbòxó nə mián təj xó ənúká Mawu qó ənugbá bá yé a wónə mi lə yé jojró mə. ³⁷«Zàn dák á ɳká qíndi gbòxó amə ká gbónón á va ó. ³⁸Aməkə lə tíjjójá jiá á nón agbá díñdi. Vɔà ná ítrɔ à, ɳká sá víví ó» ³⁹Vɔà mi lə aməkə tró i lə dahən énuwó yómè ò. Vɔà mi lə aməká wó si xɔsò. Léa i gbɔngbɔn le wó məan.

Chapter 11

¹Ifia xɔsé nyi kakádjęji ké amə alə Siŋsi. Inyi ənúqdé ŋlákpróxađo. ²Do, lə əla mə, mia tógbı qə disá bá wó qo xɔsé. ³Có xɔsé mə an, milə dojəsi bá Mawu i wó xixéá, i mi gbá lákpó bá Mawu ɳwó ənuqə kə amə gbétó alə kpó kidə ɳewvi o. ⁴Co xɔsé mə i Abel wó vósá dodo kə wuu Caïn tó. Co ɳnajji i wó kpó bá Abel nyi amə jojó. Mawu lə káfui Có yénú nana wó ji. Có xosé mə Abel lə xónú V̄á əkú vái xoxó. ⁵Co xɔsé lá mə i wó vá lē Enoch yi i ɳgbá kpó áku o. "Wó ɳgbá kpóékpó, o cágbe Mawu i vá e ȏe i " Gbɔxonə wó á vá cōeia, wo le nubə Mawu bá yénu nyɔŋkɔé. ⁶Nə xɔsé ɳlámə an, yénú ɳkátáŋ nyɔŋkɔ mawu o, Amákə la tábęe nya bə əle ȏ i lə túfən nə amə kálá jia. ⁷Noé yé xósé í nan í Mawu xonu ne có ənú ké wó le í wó lə kpó kidə ɳkuvi á o, kidə vɔnvɔn lə gbɔn - gbɔn mə, əwá tɔjihun ɖeká ísá xó yé xomətó wó. Kə i lə wó ənunà Wóá, əc ȏ əkúfiç nə xixéa bribo à ȏqù cinɔn nə fiɔduxləxcsə mə. ⁸Ləxcsəa mə i wó yo Abraham í iyí i ve xó cinɔn nú. Ke i eó a ɳyan ləfi iyicó tutu o. ⁹lə xósé mə i nɔn á nyi gbán ká Wó nunen an Sgbə aməjró nə. Ènɔn agbrəxó wó mə kidə Isaak kidə Jacob, kə wó séé dú nənən yé cinɔn nú an. ¹⁰Lə ənulá wómə wó lə nɔntəkpó ȏquayayé yé gɔmə ɖokpə kə Mawu nyi aqan ɖətə i ɳgbənyi əgri ɖotə a. ¹¹Tó Abraham yé xose məi asiá Sarah kə nyi konɔn tó əvi jiji. Gaxoxo ɳna mə an Abraham cin vɔa kə ȏqə xɔse à asia va jivinen. ¹²Cagbé ɳnatɔ, i ɳeu lá kə tábę əkúxóá va jivi ɖáká, lə əvi ɖeká na yé ɳgbé, wó vá jivi ȏqə sigbe Wrátivi wo le jineóri, nɔmi əkɔ lə anyígbán mə nən. ¹³Wó ɳxó enúgbə wó, gbɔxo wó Sée kú lə anyigban ji o. Vɔa amə kə wó kpó wó lə azögə qídá wó lə cí wó, nyán bə aməjró í wó nyi lə anyigbanji. ¹⁴Đé aməkəwó le nū nənən nyón àn wó lə ji wó lə ji wó ɳtawótó.

¹⁵Vɔa əmənə nyi bə wó gesi ȏdú kə məwó cōá, wó mənə tró. ¹⁶Kə i nyi nə an wócó ȏdú dodó ɖeká kə nyí xɔsé á. Lə ɳná yé ɳgbə ȏwó ɳkpən nə Mawu bə wó a yóá ba yé nyi wóo Mawu, cagbə yé coqu nə wó. ¹⁷Cóxósé kə Abraham, í wó wó dodókpó nə, í ȏcə əvia Isaak senjó. Aví ɳcúvi ɖáká tɔtə kələsia Í wó donúgbá dəji nə í Isa jó nə. ¹⁸Abraham i wó nū ȏnbə: "ȏ əviá Isaak í tɔgbı yɔví wó áváyó cō". ¹⁹Abraham dō kádəji lə Mawu atró i fón Isaak nə ikú tó nónóm ɖoó mə, í ȏvamə nén, í xɔe. ²⁰Có xɔsé mə í Isaac yrá Jacob Kiə Esaü kúdá ənukə avamə wó m. ²¹Có xɔsé mə kə i gbóxó nə Jacob zinən dé yé kpó á ji í ná lə yó Mawu. ²²Có xɔsé mə i yó Israël vio í lə kran wó nə yé cōcō lə Egypte nyígbányi, í lə núnə wó bə wóá dró əxú gbán wo kidə yé wó. ²³Có xósé a mə kai ke wojí Moïse, yé dqdá kide yé naná wó əce wra nə wərati amətən gbóxó wóá va ɖedo cágbe nə Sigbé ihún ɖekéjé ɖoá. Wo ɳvónvɔn nə əfií yé sé wó. ²⁴Có xósé mə kái, kə Moïse cíaa əgbə bə wó ɳká gbə yɔə yé nyí Pharaon yé ví ɳnɔnru ví yé vio. ²⁵Vɔá yé ɳgbá, ərɔm bə wó a wó Fuan fuan lə Mawu mə, ə nɔn nə yé wúbə yé á nɔn ayətité me le enuwo nən mə. ²⁶Erɔn bə yé á cí ɳkpən isé kprɔ kristo sigbə kəsínɔn nū kə wú Egypte tó wó ələ nɔnté kpó ənunyɔnən kəg ɳbón ȏn an. ²⁷Có xósé mə i Moïse có tó Egypte. ȏsí ne nən əfií yé dɔmə sió, í xɔre yé nɔnɔn mə í na tə nɔntékpə amtimenu an. ²⁸Có xɔsé me í nɔn Paques yé zan dúxó, cagbe ne ameke wúne ɖéví hóé ɳka wu israël ví kə wó jí Á. ²⁹Có xɔsé me í wó Zóm axú jenji sigbə anyigbán gbalə jí nənké Egypte vío bə yéoa sra wóá, wóséé eí tɔme. ³⁰Có xɔsé mə i Jeríco yé grí wo mū, də gaxóxó kə me ame wó xríxa dó əkpa nə ɳkəkə amandré ȏká vá lə wo á. ³¹Có xɔsé mə i Rihad Sakabóá ȏ kú lə tokadə wo mə, cagbé yé gbɔ nənən me wó vá zən ne. ³²Kə ma tñ nū wunə, cagbə game ɳgbə súgbó nən mán tənɔxónu eó Gédéon, Barak, Samson, Jephthé, David, Samuel kidə Mawu yé nyɔn kaka. ³³Tó wó, kə có xɔsé mə dúú əfiɔducó wo jí, wó lə zən də əsé wó jí í lə xó ənú ɖo gb: wó. Wó túne ənu ne janṭa wó. ³⁴Wó ɖiqi nə ȏsən nə zo, i si ne əwui dá tó wó, ȏdó vovo wó nə wó tro zún ahwá wóttó sen un í nya amejro wó də əgbə. ³⁵Nyɔnrún wó lə kpɔ wó me kəkú í Mawu fón an aməkə wó wo ȏgbə də kidə susu bə wó a vá kpó agbə yéyé. ³⁶Wó kóne ameqó ó, xonən amədə ó cá, ȏgbə lə ne amə də ó də gákpmə. ³⁷Wó dákpmə də ó kəkə wó kú, wó jáñ ame ɖə wo ɖəvə, cohronə ame ɖə ó kidə ahua wi. Wó lə tā ame wó, lə wó adə badabadjó. ³⁸Wo lə to toxo vóvówó sigbə, ȏtóo ji, Sɔja kpame wó, ȏdoo me, afisiafi lə anyígbán ji. ³⁹Mawu xɔ nənən me wó kidə xɔsé kələ wosía, vɔa wó ȏ xó ənu megbə kə wó do ne wó. ⁴⁰Mawu kpó ȏnú nɔnŋgbin ɖeká nə mí, vɔa wó ȏká wó nū dodo mian tó man nɔmə o.

Chapter 12

¹Ké ilə nean, kə ì nyi bə amewó túkpá xrixa də mí í lə xónu có enu kə wó kpó a wó un, mí án có ənu ké nyi agban í lə kpən mi a danŋkpín kuɖə ənuvənen kə do áwú qə nə mí an. Mí an sudu kidə kaká qəji nən azənrin kələ ɳukó nə mí an. ²Mian có mián ɳkúvi də Yesus ji, yé kə i nyí mián x̄sə yé tátó, lə ayétité mə ədró aticogà, í gbə ɳkpən, íva kánren qə Mawu yé lò dúnù kpáxó. ³Ina mə an, mi an qó bubu ame kə kpə fú də aməvənen kə wó có də Yesu ji, gbòxó nə mì ɭjká gbə mì an qə ki wó qə nə mí ranməna kúmi wó.⁴Minfú ahua kə ká əhun na kó nə mi, nɔmí có qə ənuvənen wó ji o. ⁵Í mì nyṛənbə bá ácó mí sigbə əvi wónə: "Ivinyə, ká xó ta dada yé tó dəndón kidə vəvə səsá, ran mə ɳka və wo nə ilə dən to nəwo". ⁶Mia Dada don nə etó aməsiamə kə yé nyɔn gbo i rón an. ⁷Mixó tátəkpówó sigbə bubu nə. Mawu lə xónu kidə mi sigbə əvió nə, cagbə əviqə ɳlé kə yé Dada ɳdən ne etó nə wo? ⁸Nə əvi kə yé Dada ɳdən to nə an ɳnyi əvi í wóá hrən də əviwó me o. ⁹Í mí an qada kə lə ányi gbán jí a wó í i a qən tó ne mi, i i mi an qo bubu gbən gbən kəkə wo ne mián nón agbə a? ¹⁰Dó míà dàdá wó dón ne etó nə əxó húeqəká sigbə ijro nə do nə vò à Mawu yá dón nə etó nə mí nə mià nyɔnà nə mià tej kpó yé ɳti kòkó. ¹¹Etó dəndón qékén ɳvíví nə o, vèvè sésé í i nyìnə. Vá à ènunyɔen dó nə có ámə ke dóji wó mə. ¹²Ítā qó a mia do ɳsèn mia lò wó kide mia krówó, ¹³í lə ɳsèn là mə anmia zɔn emɔn jájó jí kide mia fɔwo, í amɔ kə lə cá rúkú wó á có i zón. ¹⁴Nə mí jí fafá nə xixé bribo á, kide ejí kəkə nə ɳnyi ne an ame qe ɳ ká kpó mia Dada ó. ¹⁵Mì na nə Mawu yé sijèje na sú aməsiamə simə, nə áti yé ké vévé wó ɳká cin i vá da ké ɳyɔnbi a wó. ¹⁶Mia nya zɔnzɔn nə mi ka da lé Mawu yé séwo ji o sigbe Esaii, ké cagbè énúduqu i có yé só kele siá i sej sá. ¹⁷Dó kə ì wó enunawó sé vè a, ejí bé yéà xó yayrā, vɔa ɳkpó emónnú kē à sé tró jimə le Dada gbo kide adjaci. ¹⁸Cagbè mì vá etó kègbə wo á té ɳ tálò ò, etó á sé nyi ezó le àkpá qéo ècí le afidé wó, avé lé aékpá qò wójí, anja wo vruudé. ¹⁹Minvà ke èkpen qeka qí á ó, í ègbé ɳiqi qekà qóco mə, vɔa aməke seá wó ɳjéó èdélémə ó. ²⁰Cagbè wó ɭjká te ɳ hən enyɔn ke wo nú an o: "Dó nə éran qé cá tébə etó á wóà wùi". ²¹Nònɔn mə àn və sənħu kéké Moïse bë: "Enúán kpácá yé kéké ye húnhún." ²²Vjà míà kpə be mì va sion tóji kidə Mawu àgbèàgbé xómè lé Jerusaleme kòkó, le Mawu yémə dó tó sùgbò wó mə. ²³Mivá bòbò dè devì yéyé kə wó jí li jinkori wó kòmə, Mawu qékén í nyí kójó qotó, kidé gbɔngbɔn kòkò wo kə wó jágbàgbá nə enuan jájradoá wó. ²⁴Mì vá Yesu gbó, yé ké nyi amə ke có rɔnrɔn yeye a va i nyɔn wu Abel ye hun. ²⁵Mì qótó nə mia sé amə kálé xónu àn. Nə wó tej si gákémə kə wó gbá bè wó ka qótó amáké lə na kànkran wó lə ányígbán jí á, mí ɳnáteñsi nə mí lə tró de amə kèle na kànkprán mi có jinkori. ²⁶Ga xoxo na mə án, əgbá ɳiqi dəká húhú ányígbán. Vɔa édonùgbə íbá: "Ȣnyí anyígbán qékén í yè ká húhú o, yé a húhú jinkoríwo." ²⁷Enyón nán wó kò: "zè qèká káá" Ȣlə disa ənú wúwú nəənu kə ɳgbá lá wó dà wó, í enù yéyé kə va jò à wó wa cí àgbè. ²⁸Ítā qó á, mia qo vəvə Mawu yé hómə, mi dó jësi, mia súbó Mawu kidə vəvə dodo, kidə vɔnvɔn. ²⁹Dó mia Mawu nyí əzó ká bínə ənú án.

Chapter 13

¹Rɔnrɔn nà lá yijí. ²Í mì ká ɳrónbá aməjro wó, qó aməqoo lá wó nu nyanyan disa nə Mawu yé dötó wo mánà qóhun déhun. ³Mì qóhun gamə nónntó wó sigbá wo lèdù kidè mí nè. Mian qóhun aməkáwó nón áyáduqu mə sigbè mia wó ɳtawó nè. ⁴Mián qò búbú alá lélá. Mian qó búbú àbbá kájí mi lá mlón án, cagbè Mawu á qó kójó kidè amə ma kó wo, amə kə wó xó nə amə si á wó. ⁵Mian nɔnɔnmə ɳká kúdə əho yé nyɔn un o. Ǝnú kálé miá sía na jéhun nə mí, cágbá Mawu bé: << Nyà ɳká gbewó qé o, néná ké nyən ká qé alá lèhùn wó.>> ⁶Mián rón kidá ejí í núbá: << Tíŋ Dádá í nyí tiŋ kpédahún tó nyə ká vónvón nə ənuqdá wó. Nüká í aməgbátó á teŋ wó un?>> ⁷Mi kpó aməkələ nü Mawu ənyɔn nə mián, í mián kpó yé nɔnɔn mə mian wó dá yé nyɔn jí. ⁸Ǝnú kè Yesu-christ nyi ècá ké i và nyi əga. Kéké sə yi mavómá. ⁹Mí ɳ ká qotó àzògè tó wó nyón wō qó ejí kóko lə Mawu yé amənuvává mə, vɔa ɳcó ənú qúdqú ké ɳlə kpéqdə aməké wó wo lə cós nə a wó. ¹⁰Mí wó toxo qe nə amə kə wó lə wó lə wɔdá lə əfió xomə wó cá wó ɳdunə nu lə lə ná o. ¹¹Vɔ a vɔsá tó ganjgan cō nə éràn kə wó wúá wó yé hun i séyi nə toxo kòkó í navé tózò arán wó lə axoá yé ɳgbé. ¹²Le ɳná mə án, Yesu cá kpəfū lə əduà ɳgbé kidə súsù bə yéà cí yé hun í sá sává də əquàtā. ¹³Mí cō nə mian yigbó lə éduaŋgbé nə mian vé qé yé ɳkpən ji. ¹⁴Cágbe mi ɳgbé wó nɔnɔxó qə qe tútú lə ányigbán ji lá lá o. Mí lə jí yáyé bú ká ává. ¹⁵Nə əya, mian lə savɔ tegbè ne Mawu lə kafu kafu mə kidá əha jiji sá lə yó yé ɳkó. ¹⁶Có ənú nyɔn wówó kidə vvo kpɔkpó mə i Mawu yá xɔ nə yé vɔsá lə kidé ayətité. ¹⁷Mi dó bubu amə kə lə ɳkɔ nə mi an wó i mian gba qo vovo də mi an cagbə wo i lə kpó mian kpɔri wo ji í lə wó akɔnta nə mian dada: Gbɔxo nə a yi Mawu ɳna nɔn vəvə sésá mə, ayə titə kiqá əha jiji mə i a kpó əmɔn nu le Mawu gbó. ¹⁸Mi xodá qə mi an taa, cagbə mi qo kaká də mian nə ədá ɳəsiadə kə mi an wó lə yé jojró mə, í yé cá á cí kə já a də alómə mi lə Yésu christo yé ɳkómá, i kafú kafú a lə já nə mi tegbè: ace! ¹⁹Nɔnvi nyə wó, mi an jə agbagba í xó ənyɔ lá wó də ədá wówó mə, cagbə ənyɔta wo qədə ɳnú nə mi. ²⁰Mi an nya bə wo gbə mi an nɔnvi timothée xə lə áá, wó gbə qé, í lə ma diŋdin a va qo mian mə. I lə bió cō mian gbə bə mi an lə un qé gbɔxó nə ma vá. ²¹Mi cí mi an kpɔtó wó kidə amə cɔcɔ wó. Italie tó wó lə cí mi. ²²Mawu yé mənuvəvə na nen kidé mi. ace!

James

Chapter 1

¹Yakubu, Mawu ye dəwətə kide Yesu Kristo mian xɔnamətɔ, ne əhin na wuive kə káká de a. ²Mi cɔwo sigbə ayetite nu əne, nɔnvinye wó ne mi le tó veve sese vóvó vowomə. ³Mi nya bə mia tetekpɔwo mə tótó ana bə mia rikə. ⁴Ekə riri ná wɔ Mawu dɔ, ne mian ci, í mian nyi bribi ne ənu dekin ɳka hian mi o. ⁵Uɔa ne aməde le mianá í hian enu nyanyan an, na biɔ Mawu, aməke wó ne nu kide ejí faã ke nuxó ma nɔn ɳunto ana aməsiamə ke biɔne an. ⁶Uɔa na biɔ jíxɔsə, kide kankan déjí. Do aməsiamə kē ejí xó né ne an wɔdə sigbə ahú ye hoo wɔwɔ ké aya hunhunənə. ⁷Do aməna mɔnki ɳka bui bə ye nɔtə kpɔ ənude le Mawu gbɔ o. ⁸Aməna mɔnki əduneji le nu wɔwɔwo mə o. ⁹Ne nɔvi yamɔnɔn na wɔ akɔ bə Mawu cɔ ye dejí, ¹⁰vɔa xótɔnɔn na bubɔ dekia de anyigban mə, do avayi sigbə ese xóxó le əgbə mə ene. ¹¹Do ɳudən done kide zózó xuu et xíne əgbə. Ese xóxó kide ye nyɔn nyɔn dan né hen né ne ke ran mə la kú xótɔnɔn lə ye mɔn zɔnzɔn mə. ¹²Ejí na jɔ amə ke le to tətəkpɔ mə, do ne í do le mə an axɔ jidudu ye fiɔku ku, ke ye zé Mawu dédé ne a wo. ¹³Aməde əka nu le tətəkpɔwo mə bə: "Bə Mawu í le teŋ kpɔ o." do enu vɔen ətənə Mawu kpɔ o í ye ca un tə ne amə de kpɔ o. ¹⁴Uɔa aməsiamə ye tətəkpɔ co ne ye ɳta jojró vɔenwo gbə. I ne jójró vɔen va a áji nuvəen. ¹⁵I ne ənuvəen an cian, ehen ne əku va. ¹⁶Wo ɳka brəmi o, nɔvinyin rɔnrɔntɔ wo. ¹⁷Enu nana nyɔngbi kide enu nana dodo cō nè jinkori. I cí ne cō keklen Mawu gbɔ. Le ye ɳkɔ mə an dɔri dɔri nɔn mi Zubru əle o cagbe ne wo ɳka trɔ le ye yómə tó. ¹⁸Mawu jí bə ye ajimi to enyon dódó mə, cagbə ne mia teñun nyi əku cencen ne ye nu wɔwɔ wo. ¹⁹Mi nya nú la nɔvinye rɔnrɔntɔwo aməsiamə kabawo í ɳka wɔ xoməfiен ca kaba o. ²⁰Do aməgbətə ye xóməfiен əjɔ le Mawu ye kójó dódó mə o. ²¹Mi cɔ edu xóxó ɳəsiadə dankpin í gbe enu báda bada sugbɔ wɔwɔ. Lə dekí bubɔ mə, mi xɔ Mawu nyɔn ke la teñun de mian kpɔriwo. ²²Mi do lanyi Mawu nyɔn jí wɔtɔwo, mi ka nyi ye setɔwo dede í le ble mia dekiwó o. ²³Do ne aməde nyi Mawu nyɔn setɔ dede í ənyi yejí wɔtɔa, wɔ də sigbə aməke le kpɔ dekia le mə kpɔri mə əne. ²⁴Ekɔ ne dekia í na cí í na ɳrɔnbə ənu ke ídia. ²⁵Uɔa aməke le kpɔ əséa le vovomə, í kpɔtɔ í le wɔ dəjí, sigbə aməke senè nyɔn í wɔ dejí a wa de ace ye nu wɔwɔwo ji. ²⁶Uɔa ne aməda bubə ye nyi xɔseto í lè lé ye dəa, əle brə dekia kide ye xɔse hà. ²⁷Sensen ha nyɔngbi le mian Mawu etɔ gbɔ inyi bə, nakpede nɔnjɔrviwo, kpɔsun wo ɳnun le wo yađufu mə ne ányi amə nyɔngbi le xixéamə.

Chapter 2

¹Nənənuiwó mì ɳká cō áxótó Yesu Kristo yé jí xəsà kpənkəpən mə mə xótō i səŋ dā vovótótó mìan qəkiwó mə ò. ²Né amə qé vá mían háwó bəbə mə í dó ənú dodó. Ciká wɔrɔ kídqə álɔŋgavíwó i yé wu lə dazo kídqá amədéká yá dó ənú xòquwó. ³Né əkpó aməkə dó ənu nyɔŋgbíŋ i jí toxó dodó nen í jí toxó dodó nən í nú nə wamənən bá nontə qe noí nán kanren dá anyigbán mə déé, ⁴Mí ɳkpó bə ȳnyóan. Mí ɳkpó bə mí nyí kójódótɔ kə súsù v̄én lə tamə néan.⁵Mí ɳkpóà nəvívó, Mawú ɳcó wámənən tró zun hotónən lə xəsəmə i ȳni cínən qutó lá jinjkori fiɔduxó kə Mawu jrádóde nə aməkə i nən àn wó à. ⁶Mì dò hən wamənən. Nu nyí hotónən wó i lə kpərɔmì dee& kojó qdóq mə àn. ⁷Wó ȳnú lə zu amə kə qdó m̄ lə kpərɔà ɳkó dēefiá à ?⁸Né ȳnyibá əwɔ qə ənú kə wó wrɔn dē á jíà, ənú bá: «Àárən nəvívó sigbənə wò ȳntá ká ənə», á nyí bá əwɔnú nyɔŋgbín ⁹Vɔà nə ȳnyibá ədó vovotótóaməwó mə àn, əlá wɔ nūvénri wá yó wò bə éssá trótó.¹⁰Đó nə aməqé lə wɔ dā ȳsá jí vɔà i gbə vá da lə jí i wɔ vɔà nū búa, wá yóé bá ȳnyi ȳsá séé trótó. ¹¹Đó aməkə də ȳsá bə wó ɳká mánttéé òà ká i dē sə bə wóó ɳká wu amə o. Né ȣgbə mántélé wɔwɔ, vɔá i wu amə án ə da lə ȳsá jí.¹²yé idóá, mì xonu i wɔ nū sigbənə amə wá vá qdó kojó nən lə vòvò ȣsá lá mə. ¹³Đó aməkə ȣnú kpɔà adɔnumə nə wó ɳkàá qdó kojó nén kidá àdɔnū ò.¹⁴Nəvívó, ȣnyón bá amədá nán nū bá yə xəsə vɔà kə ȣnú lə wɔ hɔsà dā qákèn àn ? Xəsə nán látənú dēé à ?¹⁵Nə nənví nyónrú nɔmí nənvi ȣnú qdó donù xòqu kpónú du o. ¹⁶Mì bu bá mìan mə aməqəwó nū nə bá: «Yí lə ȣutifáfá mə nə nan qɔxo». Í mí ȣnú nén ənú dòdò i nén ənú dudu ò dēé nū kəé i nyón ləmə. ¹⁷Nəmə ká xəsə kə dó ədɔwɔwɔ ȣnú kpərɔá, xəsə kúkú i.¹⁸Vɔà amədəwó lá gbə nū bá: «Wáwɔ xəsə de i nyán ȣlə wɔ xəsə qç». Di isá tinyə kiqé yə dɔwɔwɔwó nə wó. ¹⁹ȣnyàn bá Mawu qéká i lə wɔ nū nyɔŋgbín gbɔngɔn wò cágwó nyání hùnhún nə. ²⁰Wo ȣjunú manyán tó, ȣjí bá nán nyán bá xosà màng wɔ yé dóá nyí ənú gbàlo à ?²¹Abraham mìan tógbí dē ȣnú cō yé xəsə i səl̄yú wɔdɔ gakəmə i cō ȣviá Ísaac sə nán də vɔsá kpənqkpélá jí à ?²²əkpó bá xəsə è zɔn kiqé yə dówɔwɔ i à, yə xəsə gǎnn̄gán səé. ²³Nənə ȣnə kə wó ȣrɔnva mə nə, «Abraham ká qdé Mawu jí i nan kp̄ceyí kojó dóxó». Nəná wó yóná Abraham bə Mawu yé xrɔc.²⁴ȣkpó bá ədɔwɔwɔ i wósənú conə ȣnyon nə amə, ȣnyi xəsə dəken i ò.²⁵Nənə kái Rahab matelé tóá ȣunyí ədɔwɔwɔ i wó sənú co nyon nén kə i xə amə dódówo i kp̄rá wó sí tó ȣmón bú jià ?²⁶Đó sigbə nə ámə yə kp̄rí dō lə ámə mə anyí kúkú, nəná ká xəsə kə wó ȣlə wɔ yə dóà nyí kúkú.

Chapter 3

¹Tinj nɔviwo, miŋkana nə amə sugbə nə wɔ dekia enukpratɔ lə miamə o. Minya be wodokojɔ nə aməke kpra nə enu kitokito wu aməwo a wo. ²Do be miawosee, mi je nəago ne aməde le, í ɳxonə nu dago o, esú bribo, í ɳusen lesi wu aməwo. ³Nə midega enu nə esɔwo be wasetonua, miteju kpenə wo jii. ⁴Mikpɔ tɔjihúwo. Togbɔ be wo gaŋgan, í aya sənju tutunewo a, ati cukuvi dekai aməkele kui a danə í tɔjihua nayi lefi í ji be nayi a. ⁵Nenəke í adeca wɔdɛ nə. Togbɔ be ɳtinu cu kuvi deka inyi ca, enuganjan wo ɳu í ikunə do. Mikpɔ! ezo cukuvi deka í je nə avemə, í binen see. ⁶Ade wɔdɛ sigbe ezo enə, xixe kemə enuvɔn wɔwɔ sugbɔ doa ye í inyi le mi ɳtinuwo mə, exonədu amətibribo, í tɔ nə zo agbe asee. I ye ɳta a, zomavɔ de nə ezo mə í ibinə frafrafra. ⁷Agbetɔvi ateju mra avu, xevi kide eran wadan de kukufe de ye lɔjì. ⁸Voo aməde ɳkaten kpe ye de jio. Ade nyi enu kpoto ke wo adide í adi ke wunəaməa dɔe tanṭan. ⁹Ye imi seŋ kanəfu ahɔtɔa kide dādā, í ye ke í misen donənu amə ke wowɔ de Mawu ye nɔnɔmə. ¹⁰Enu deka ɳna kemə yayra donə lə ! tinj nɔviwo, ɳdola nɔn ena gbɔx o. ¹¹Dotɔ ateju ji ci vivi to í gbe ji ci veve ca zedeka. ¹²Tinj nɔviwo, ati bulɔmə ateŋ cən eku bulɔ məa? nene kei etɔ ke ji nə ejecia, ɳka teŋ gbe ji ci vivio. ¹³Meke i nyi ɳunu nyatɔ kide enugɔmə setɔ le miamə? na disa agbenɔnɔn nyɔngbi le ye nuwɔwɔ wo mə, í na wɔe kide amə deki bubɔ bubɔ le ɳununyanya mə. ¹⁴Ganke na inyi be eŋuhuan vɔen le miá Jimə, í le miamə aməsiamə jinə be ye tɔ ye na nyɔ wu a, mi ɳka xovi de enyɔdodoa si i seŋ ka atabu o. ¹⁵ɳunu nyanya ɳna ɳco jiŋkui o, anyigbanyi tɔi, jɔjɔmə tɔi, gbɔngbɔn vɔen tɔi. ¹⁶Dobe le lefi eŋuhuan le, í aməwo ji nə be yewo tɔ na nyɔ wua, mabɔmabɔ kide enudan hin wɔwɔ nene. ¹⁷Ganke le ɳunu nya nya ke co jiŋkuia ya mə a, jeŋkɔ a edi, eveatɔa ejinə ɳtifafa, idonɔji, esenə nugɔmə namə, amənu dɔnə adɔnu nəe, enyɔen donə co mə, ɳdenə vovototo aməwome o, í ɳxonə vi o. ¹⁸Amə ke dənavu iħənə ɳtifafa vaa do nə enuku ke ye kucincin nyi enu jɔjɔwɔ

Chapter 4

¹Fii àjrə kidə àvu ci lə mian mə ? Nnní mian jímə jijiwo ilə dən mi de məàn ? ²Mi lə ji ì nú ɳlə kpə o. Mí lə wú amə í lə xàmə, vɔà mí ɳkà kpəe o. Mì lə xó mian qəkiwo í lè wɔ àjrə. ³Mì ɳwədə o. Đo mí ɳlə bī o. Mí lə bī í mi ɳlə kpəe o yə gəmə ínyibə mi lə bīo dágə, cagbə mian jímə jijíwo tɔ. ⁴Mantété tɔ kə mí nyí ! Mí ɳnya bə əxrɔ jəjə kídə xixéamənuwo nyí əkə mə nənən kídə Mawu. Amə kə bə ya jə xrɔ kídə xixəamə àn, nyí nə kətə nə Mawu. ⁵Nəmi mi bu bə ɳrɔŋrɔán lə nú nyɔn gbalə kə í nū bə «Gbɔngbɔn kə í cɔ də mian məàn nyi ɛnjuhàn gbɔngbɔn»⁶Vɔà Mawu nan nə amənu vəvə dodoà, yə í nan ɳrɔnŋrɔn an nū bə «Mawu ɳudonətō əgojilawo o, vɔà əvənə aməkə bubɔnə wódekíwoa wo nū»⁷Mì bubùbɔ mian qəkiwo nə Mawu. Mì tu mɔnə abùsanj nə a có lə mian gbo ý qìndin tóxó.⁸Mí təbɔ Mawu nə yə cá nan təbɔ mí. Mí crɔ mian lɔwo kidə mian jíwo əgoyitɔwo. ⁹Mí nɔn vəvəsəsə mə, mí ffan kɔé nə mian fan avíŋ ! Mian nükökó la trɔ zún ádací í mian jjɔ kpəkpə la zún adən nou. ¹⁰Mí bubɔ nə Mawu nə à kíkə mi dəjí.¹¹Nəviwo, mi ɳkalə nū mian qəkiwo nyɔn nəmí í kalassí nənvía, a cɔ də əsəa ɳu í lə kɔntrú əsəa. Nə ələ kɔntru əsəa, ɳkatəŋ nyí yə ji wɔtɔ o, vɔà yə kojoo dotɔ. ¹²Amə qəka í nyí əsəa ɳrɔtɔ kidə kojo dótɔ. Yə qɔkən í lí tənjun grədo í gbo dànhən. Men wà nyí ɛewo kə la kalassi nəviwo à ?¹³Mi sè mianwo kə lə nū bə: «Egbà nəmí əcɔ nù kà yí ədú gàn na mə ì la ve do àjɔ í kpɔ àlá»¹⁴Mən í nyan ənukə la va jo əcɔ. Í nu kə àvà trɔ zùn ? Đo mí wɔdə sigbə àya xóxó kə xónə í man díndin mə àtiç yí ənəe¹⁵Mi dó la nu bə «Mí dō la nū bə nə axotɔ lə àgbəa mian wɔla nəmì húnú.»¹⁶Vɔ ífia mí lə yígó dé mian tamə súsú əgrótɔwo. Ego yíyí nan mònki ɳunyɔn o. ¹⁷Nənə í aməkə nyàñ ənudə wɔwɔ í gbée wɔwɔà, ənúnçen i.

Chapter 5

¹ηfia, miwo ke nyi xotsnwoa, mi fan koe, yi fanvi qo ηkeke Sεŋunwo gbɔnɔ le ηkɔ nə mi. ²Mia hokpokpɔwo nyinɔn i ekɔnviwo de mia nudódówo. Mia sika kide mia ho jehún. Wo húnjeje lađe midisa. ³Mia hokpɔkpɔ la fion mi gúdugúdú sigbe ezo enə. Mi kpađi mia nu xɔafiwo qe ne ηkeke kpɔtiawo. ⁴Kpɔ, amakkewo wɔđɔ kide mi i mi gbe fentu tu nəwoa, le qə axa, i wo hawo va je mia xoto ahua wɔto ganŋgan ye to nə. ⁵Mi qu gbe le anyigbanyi i cɔ enu xɔafiwo do jijo nə mia qekiwo tomədi, mi dúnú i dami qe n mia ku gbe. ⁶Mi bufɔn i wu amə dodo, i ηde ađika. ⁷Tenyewo, mi xoesɔ brewu keke i sei axotɔ ne vavà. Mi kpɔ, ebodetɔ ke le nənnte kpɔ enukə i doa ne kucincin I nɔn nə əte kpɔ eci kələkətɔ kide einqbe tɔa brewu kélékélétɔ. wo cen ku sea. ⁸Miawo ca, mi xoesɔ Mi grado mian jiwo, qo axotɔye va va tɔbɔ Mi grado mia jiwo, qo axotɔ ne vava təbɔ O. ⁹Tiŋ noviwo, mi ηka fankoe nə miaqekiwo nə woa va qo kojo kide mi o. Kpɔ -, kojodotɔ le xóxɔanu qe. ¹⁰Tiŋ noviwo mi kpɔ sigbe mawunyɔn nuđetɔwo ke xonuxo le axotɔ ye ηkɔməa wō qū aja i gbe xoesɔ quwè ηna na nyi kpɔqe nə mi ¹¹Mi kpɔ, sigbe mi cɔ nə aməkə hrɔn nən a wo sigbè yayra tɔwo əna. Mi se sigbe wo xonu co Job ne jidodonjuan, i mi niyan axotɔ ne qođo nə dənukpɔkpɔ kide xoməfafa. ¹²Mi te kpo, tiŋ noviwo n mi ηka ta jinkori o, mi ηka ta anyigblan, alo nə, mia de əze nə e nuđe o. Vɔa, mia "enən" na nyi "enən" i mia "oo" nanyi "oo" nə mi ηka yi ji kojodqo mə o. ¹³Amə de le mia mə i le tɔ dodokpɔwo məan? Na xode. Aməde le jiŋ məan? Naji kafukafu hawo. ¹⁴Aməde le mia mə i le dɔa Nayɔ ehəmə məcincin wo nə woa xode nə, nə woa si ami yayra nə le axotɔ yè ηkɔmə. ¹⁵Xɔse ye qəexoxó a dado i axotɔla eçə cɔ. Ne i wɔ enu vɔenān, Mawu la cɔe keé. ¹⁶Mia hun mia nu vɔen wo mə nə mi noviwo, i mia xode nə mia qekuwo nə mia dəwo na vɔ. ηusen ganŋgan qeka le amə dodo ye qəexoxo mə. ¹⁷Elia nyi amə sigbe amədesiađe enə. I xode kide xose be eci ηka ja o, yi eci ηja keke nə exò àmətɔn kide wetù a mađen. ¹⁸I Elia gbe trɔ xode. Jinjkorù na eci ja yi anyigban cin ye ku¹⁹Tiŋ noviwo, nə aməde le mia mə i le zɔn le enyɔdodo a məa, exrɔa na xonune nə a trɔva. ²⁰Na nyan be amədekpuikpuidə ke la trɔ kpɔ enuvɔenwɔ qeka le bùbu mɔnji va, a xɔye kpɔri va, i la con ye nuvɔen sùgbɔwo ji.

1 Peter

Chapter 1

¹Enye Petro Yesu Kristo yé mədódó, unle ηrɔnú nə aməjró ke kaka wó, amə cáncán wó tó Póntí, Galatia, Kappadósia Ásia kide Bitinia. ²Eđe i wóćan mi sigbe Mawu dada úntá doé dē, i gbɔngbɔn kɔkɔ bá miá vá dőotó Yesu Kristo, í wá cō yé hun an krómí. Mawu navé miá nu, né anabé úntifáfá ná sugbɔ déji dāá. ³Mina miákafú Mawu, miá xoto Yesu Kristo yé dada! Ekpó adɔnu mə némí kéké í tró jímí, ηnyibé wó fɔn Yesu Kristo cíte le amə kükú wómə. Ila nábé emókpókpó kele mián sía lete. ⁴Enúke mile kpɔmó nɔán i nyi cínɔn ke úndánáhin o. ⁵Miamə kewó ho yéjise, í wóć Mawu yé ηünsen jrarmido be wáává xɔmi dé agbé le unkeke kpetiá já inyi cínɔnúá. ⁶Mía kpɔ jiŋ le enyoa ún, bari miá jiŋ kpɔkpɔ tohó ηdiundi cá oá, Éle sigbe mikáá vá réré le dodókpó vovovowo mə. ⁷Élébé wóá kpɔ bé xɔse akuakuá le miásí a. Éle sigbe wódónɔn siká ke déné ahen kpɔ le zomə ené án, nənə kéké wává dō mián xɔse ke nyówú sika ca kpɔ le zomə, be wá kpóbé aneyi dāá ma. Élé bé wáteŋ káfumí, ádómí déeji i ácò bubu nə mí, nén Yesu Kristo gboóna. ⁸Ke inyibé mí únkpɔe o, ganké mi rɔen. Νle mián gbó ífia o ganké mi xɔ yéjí se, í mián jiŋkpókpó gánŋgán. ⁹Eji le jɔrn̄ ənuke náá mi kpóxɔxɔ. Í enúke mi le kpɔɔ mó nón sigbe mí dō xɔse de Kristo já ənə. ¹⁰Mawu yñc nútó wó kevá nú Mawu nyɔn némí kidé sigbe nén Mawu ávē miánudóá, wó ve kunú gɔmə krékré sigbené Mawu áxɔ mí dé agbe məa. ¹¹Ké wole nú Mawu nyɔn a sigbe né Kristo ává réré a, kidé ηtikɔkɔ ke wává kpɔ le ina yé ungbéa, wó bío enyo co amə ke wo Kristo yé gbɔngbɔn cán a disee némí. Enyɔ nûdē tɔwó nu co Kristo yé reréré kide yé ηti kɔkɔ kéké á kprɔedoa. ¹²Wóđe dñisá nóó bé ηnyí wóntawó ile súbó wodéki o, vɔa miawó ke wole xonuxónifia tó Mawu nyɔnútó wójí tó gbɔngbɔn kɔkɔ ke có jinkori vá(Mawu yé ηadótawó ji bē yoó cá yao se enúawó gɔmə). ¹³Miná gbesɔɔ ifu miandékiwó ji. Mile kpómon vevéđé né sigbe Mawu ává vé mia nudó ne Yesu Kristo doá. ¹⁴Sigbe evise tónuwó enéá, miňkáá cō miadékió ná seseleranmə wó sigbe miwɔnen le manyá-manyá mə déca ené o. ¹⁵Sigbe aməke yómian le kɔkɔ doá, miawó cá mile kɔkɔ le miá zɔnrin zɔnzɔn wó mə. ¹⁶Minɔn kɔkɔ sigbe nyinjta ená sigbe wó ηrɔe dē ená. ¹⁷I nə miyñnə dada ke dónɔn kojó amə ηkúvi mə makpómakpó le aməsiamə yé dówawó wómə án, kéké le miá mózɔnzɔn mə miale vónvón néen. ¹⁸Minyá bέ ηnyí əho nənmi siká kékúnɔn í wósé xre mi co nənɔmə ke mítprá cō miá dadawó gbó o. ¹⁹Amá wó xomí xre kidé Yesu yehun ke xɔhoa, kele sigbe arən gbóví ke dñuxo dékín ýleún o. ²⁰Wocán Kristo gbɔxó xíxéa nájɔ, vɔ ífia, le gaxoxo kpetia kpetia ilá wómə a, wó dəwó disá nənmi. ²¹Mixɔ Mawu jíse toyáji ke fɔen cō aməkukú wó domə i ke wó cō ηti

kɔkɔ nón cagbenén miá xɔse kide miá kakádéjí nan karen dé Mawu ji.²² Mikɔ mián kpɔriwo ún tó bubu dedé enyo dodó a ún. Yilá nen nónví rɔnrɔn ýjtá-ýjtá, hun mirɔn mia dékió vévédé có mia jiwó mə.²³ Mixɔ tɔtró gbeji yéyé,vɔ ún nyi tó ənūkūkú jí o, amá tó ənú makú-makú jí tó enyɔn lagbea ke lédé tegbea ji.²⁴Dó, " ýtiran desiade dí əgbə, i yé ñti kɔkɔ dí əgbə yé séxoxo. Ǝgbe xúná i yé sé génén jen,²⁵ ama Axótó yé nyo lenɔndé tegbəe." Mawu nyɔn ke wónú nen mía nə.

Chapter 2

¹Ta migboji adanjuvɔin dɔodo, aməbebreh, ejuhuan, ɣubia kide evɔin desiade wɔwɔ. ²Siabena ɖevi ke waji egbaa wo enəa ,mina ne Mawu gbɔngbɔna ye nɔci akun akunan na jro mi konj.. ³Cagbeto na mi nɔin a, mianteju cin na woaxɔ mi de agbe.⁴Miva ahɔtɔa gbo, ye inyi ekpe gbaja ke aməwo agbe, vɔa exɔ afi nə Mawu sugbɔ i icin. ⁵I miawo cawo si gbe nə ekpe lagbewo enəa, wo jra mido nə mianyi gbɔngbɔnməxɔ, ke a teŋ cɔ nə vɔsanu ke je nə Mawu to Yesu Kristo ji.⁶ɣɔnɔŋrɔa nube: Mi kpɔ, ɣɔ doŋdoməkpe cacan xɔafi de ZION .Amesiame ke kadedjia ɣna ɖunjikpin o. ⁷Bubu i inyi ne miawo ke kadejiawo vɔa ekpe ke exɔtutɔwo gbea, va trɔzu nɔ zogodzikpe. ⁸Kpé ke na' yi aməwo kreafɔ i nyi agakpe kenanamɔ wo genə jin, wo krenə afɔ enukedɔa wo gbe tododo enyɔnyɔin a, nənə ɖede ca i odoé dɛ nəwo nə.⁹Vɔa mianwoya ɖedu, cancan i minyi, ɖedu keks', Mawu ye du, ne mian teŋ xonu co Mawu ke dɛ mi co Zubru mə va xɔxɔ nu ye nu nyɔŋgbivo wɔwɔ ɣu. ¹⁰Deca mi ɣnyi ɖedu ɖeo, ifia minyi Mawu ye du. Dəfeca mi ɣlede məo, ifia mia nu du adənu nə Mawu.¹¹Nənvi rɔnrɔntɔwo, sigbenə aməjro kide emənzɔntɔwo ənə a, ɣle nu nə mibe mia gbo le jojro kpotokpoto ke wɔ nə ahua kide mia kpɔriwo gbo konj. ¹²Mia gbenɔnnɔn na tovo nə trɔnsubɔ tɔwo cagbe nə wɔva le nu be miwɔ nu vɔn vayi cnaa wɔakɔɔ miandɔ nyɔŋgbivo wo wɔwɔ i kafu Mawu le ɣkeke ke ji woa ji mikpoo ji.¹³Le ahɔtɔa ta, mibubɔ mia dekiwo nə jifudu ke wo dɔ de aməgbetowodomə, mibu fiɔ sigbe nə egan enə, i miabu. ¹⁴Efiɔ ye medɔdɔ ke wodɔ be woahətɔ nə enudanhətɔwa. ¹⁵Do be Mawu ye rɔnrɔn-nu inyi be to mia nu nyɔŋgbivo wɔwɔ jia mia ci xronɔ wo ɣunu manya ma nya nuxo. ¹⁶Minɔ agbe sigbe nə aməke vo wo enə, gaŋke mia vovo kpɔkpɔa ɣka nyi emɔ dede nə enuvɔn wɔwɔ o, vɔa miwɔ sigbenə Mawu ye mə wo enə. ¹⁷Mide bubu ame desiade ɣu, miwɔ deka, miwɔn Mawu, i mia bu fiɔ.¹⁸Micɔ bubu dekpukpuidé nə mia gan, ɣnyi nə ke nyɔn iwɔ amə a wɔdədeo, ganke ke kpɔtoawo ca. ¹⁹Dobe enuye amə inyi nə amə de cɔ vevesese ato fukpekpe ke ɣjenə gbɔho o',ke inya Mawu ta do. ²⁰Gaŋke ele ke ile mə nə wɔ hento nə wo de enuke ewɔta ta ? Nə miwɔ nyuin gbɔxɔ wo hento nə mi' i mise vevea, ejie ne Mawu nu.²¹Dobe ɖenu na i wo yɔ mi nɔ, dɔbe Yesu Kristo ca dū aya de mia ta. Kpɔdenɛ inyi ii gbe dɛ nə mia to ji. ²²ɣ wɔ vɔndeo, ɣ xovio. ²³Ne wo zui a, ɣzunamə de tohoo, ke ise vevea ɣ donu amə o, ganke ecɔ dəkia de alɔmə nə kojo nyɔŋgbivo dɔtɔwo.²⁴Eco mia nu vɔnwo dɛ ye ɣtiran ɣu le atiŋu, ca gbe nə mia nɔ agbe le emɔ jɔjɔnu. To abi ke ihɔawo mə i mikpɔ dɔyɔyɔ.²⁵Do be mi bu va yi sigbe aringbɔviwo enə. Ama ifia mitɔ va erankprɔtɔ kide mia kpɔriwo jikpɔto.

Chapter 3

¹Nyɔnrúwo, mibubɔ míafeikiwo nə mia cù wo enəke, nə mia gbe nyɔŋgbí nɔnɔ natrɔ jímə ne aməke ɲwɔnə de Mawu ye nyó jí dəcao, nə woava xɔ ji se. N̄hian be mia kenu inu enyɔdə o, ²Dobe nə midebubu míafeikiwo ȳu, í nɔ agbe ke kɔ awɔdə de miacuwojí. ³Míáwo minká bra da acantə o. Minká gbe cɔ cikanu kide awuxjhovo dō ácɔ be yewo anya kpɔkpɔ nə aməwo. ⁴Ganjé, mido ácɔ nə gbɔngbɔn fatu ke le kpoo le miaməa kide ácɔdodo ke ȣdánəhe o. ⁵Nyɔrú kókó ke doju de Mawu ȳu dədeca vayia wo a, nənə í wobubɔ wodeikiwo nə wocu wo, inyin ácɔ nəwo dekiwo. ⁶Nənə ke í Sara ca búbɔ dékia nə Abraham, iyo nə be," Tiŋ xotɔ". Sara yevi nyɔrúviwo í mitrɔzú hotɔn, nə í nyi be miwɔnə nu jɔjɔ, i enudekin njinə vɔnɔn nə mi o. ⁷Nənəke miawo ca wo ȣrucuwo, ne mi kide miásiawo mileðea, nə mikawɔ enudea, miábuikpɔ, dobe nyɔrúwo i wo nyi. Mibuwo, dobe mi kide wove nu i Mawu ve be miáva nɔ agbe. Nə mi wɔe enəa, enudeken, ȣna xe emɔ nə miá dəxoxowo o. ⁸Vɔxoa, mina nə mia susu na nyi deka, amə yenu ma dū adɔnu nə mi rɔn míafeikiwo sigbe nə nɔjíwo enə. Mí wɔ nyɔe nə aməwo, í mia bubɔ míafeikiwo. ⁹Nə wo je agɔ de mian, mi ȣka do toho o, nə wo zu amədea, ȣka zu de toho o, ke mi biɔ yayra nə wo, dobe wo yɔmí be miáva xɔ yayra i. ¹⁰Mawu nyɔ nube:" Aməsiamə ke ji be ye anɔ agbe í se vivi ne, í kpɔ ȣkeke nyɔŋgbí wo a, egnɔ madɔta o, ȣká xovi ca o. ¹¹Nagbɔjé enuvɔn wɔwɔkɔ, nə awɔ nyɔe. Na ji ȣutifafa, nə ati ye yomə. ¹²Dobe, axɔta ye ȣkuvi le enu jɔjɔ wɔtɔwó ȣu, í ketofdə, be ye ase enuke abiɔawo, vɔa eten nən ȣkuvi de enuvɔin wɔtɔwo." ¹³Nə midenə veve enunyɔin wɔwɔ de, məke i la wɔ nu veve mi? ¹⁴Ámá nə mi gbeduaya le enu jɔjɔ wɔwɔ ta cá, Mawu yra mi. Mi ȣká si nə enuke wole sinə ao. Mi ȣka caka o. ¹⁵

¹⁶Ke migbɔnji brɛwu í wɔe kide bubu. Mina nə mia jicinyɔ na vo, ca gbe nə wo zumia, enu nakpen amə ke nu nə enyɔ ma dɔta co nɔnɔmə nyɔŋgbín, ke le mian si le hadodo kide Kristo a ȣu. ¹⁷Dobe nə í nyi Mawu ye rɔnɔn nə a, enyɔ be amə nakpefu də enu jɔjɔ wɔwɔ ta, wu be na kpe fu de enuvɔin wɔwɔ kɔ ta. ¹⁸Do be Kristo ca ku zédéka pə de aməwo nūvɔwo wɔwɔ wo nu. Aməjɔjɔ í inyi gboxɔ iku de enu majɔ-majɔ wɔtɔwo ta be yea teju kprɔmí yi Mawu gbo, ¹⁹eyi í və nu Mawunyɔ nə gbɔngbɔn ke le gakpa məawo. ²⁰Wo inyi amə ke ȣdoto Mawu ye gbe ganamə vayi, ke Noa le kpa tɔjihúa o. Mawu nɔtekpɔwo. Amə amənyi pə í ixɔ de agbe le ciðɔdɔ a me. ²¹Mawucideta sɔ kide ecidɔdɔ ila, ye í xɔ mide agbe. Nnyi dñuxoxo kɔkrɔ le aməni í inyi o, enyi kukudede nə Mawu be nana nə amə ye ji na jemə, Mawucideta ixɔ mi de agbe to Yesu Kristo ye fɔfɔn co eku mə. ²²Eyi jin̄kori, i le Mawu ye dñusi mə, i le Mawu ȣedotɔwo, ye jidutɔwo, kide ȣusen ke le du ji le jin̄kori.

Chapter 4

¹Ye dətafo ke inyi be Kristo ca sé veve le ye ɿtiran məa miawo ca wo mi rən miadekiwo le əmɔnaji enuke dəa amədesiade keduaya le ye ɿtiran məa ekran dekia co ənuvɔngbə. ²Co ina jia amə lá ɿgbe lagbe nə agbetəwo nujojro wo o, vəa enɔna agbe le Mawu ronrɔn numə le ye gbeŋkekeawo séé mə³ Gamə sugbɔwo yi miwɔ vayi le vodu subɔ-subɔ mə sigbe matelé ɿkuvidodo, enujoro manyɔ-manyɔ wo aha numúwo, enu hatahata wo dudu jijɔ manyɔ manyɔ kpɔkpɔ wo vodu subɔ subɔ nyɔnju wo. ⁴Ekpaca wo bə mi kprɔwo do le wo də ke le nyi enu manyɔn manyɔn á mə o, ye yidɔ i wo le xonu bada co miannjú. ⁵Wa na akɔnja amə ke sɔgbə də yi la də kojo nə amə gbagbewo kide amə kukuwó. ⁶Tadojinua le nyi be wo nu Mawu nyɔn nyɔngbi nə aməkukukwo be woateju adə kojo nə wo gbɔnə, le wo ran mə sigbe amə enə, woa nə sigbe Mawu enə le gbɔngbə mə. ⁷Enuwo seé vɔxo le tebɔ gbɔnɔ vɔ. Yedo yi mianɔ kókɔ le gbɔgbɔmə í mia nyɔn le susúmə le dexoxo mə. ⁸To ina wojí séé a mi cɔ rɔnrɔn sənju i se rən mia dekiwo enukedəa rɔnrɔn cɔnə nūnɔen sugbə mə. ⁹Aməsiamə nanyi aməjɔ xɔtɔ akoéfanfan ɿka nɔmə o. ¹⁰Sigbe nə aməsiamə xɔ nunana le miadomə a su. Mi zaen nə mia dekiwo. Miwɔe sigbe nə subɔvi nyɔgbi enə ke nyi nunana afetɔ cɔ Mawu gbɔ. ¹¹Nə aməde xonua na nəsigbe nə ənyɔa co Mawu gbɔ enə. Nə aməde le subɔa nawɔe vide ye ɿsen ke Mawu se nea séé. Mi wɔe enə na toməa mə wo acɔ ɿtikɔkɔ woseé to Yesu Kristo jí. Yesu tɔ yinyi ɿtikɔkɔ kide ɿusen comavɔyide mavɔ mə. ACε¹²Nɔvi rɔnrɔntɔwo miŋka kpɔ tetekɔ əzotɔ kele va miaji a, sigbe ənu majɔkpɔ enə o. ¹³ɿkan nə xaxawo le Kristo mə ke le nyi humətoto nəmia, mikpɔjijɔ sigbe nə í jromido əjì najɔmi be ye ɿtikɔkɔ kavadəa, gbədəka nə mí. ¹⁴Nə wozumi le Yesu ɿkɔta, amə yayra í minyi enukedəa ɿtikɔkɔ egbɔgbɔ kide gbɔgbɔ kɔkɔ Mawutɔ na nə kide mi. ¹⁵Amədē ɿka kpefun le miadomə sigbe aməwuwu frafitɔ kide enutovowotɔwo. ¹⁶Vəa nə aməde nyi xɔsetɔ i le to xaxaməa ɿka kpəlunjə o, xotɔn ɿtayi acɔ ɿtikɔkɔ nə Mawu kə nə woyɔ ɿyenkɔ də eñu. ¹⁷

¹⁸Nə asenju gbɔxɔ í woaxɔ aməjɔjɔ dé àgbəadéé, nə vodu subɔtɔwo kide amə makɔkɔtɔwo tɔ avanɔmɔ?. ¹⁹Yedo í amə kewo le du aya to Mawu yé rɔnrɔn nu mə, cɔ wo kpɔri se ɿna nu dodowɔtɔ ke le nyi xixeamə wɔtɔa ye ina í wole ənyen wɔwɔ ji gadé kpukpuí afe

Chapter 5

¹Ifia nye ḥta ca aməganxo, un ji be ma nu ne mi aməcici ke le mia məawo, be nye ḥta ḥkpɔ Kristo ye ayadufuwo toxo ye ne wodise a nyeca madu ale le ye ḥtikɔkɔmə. Ye i do i ḥdo' ḥsen, aməciciwo'. ²Mi le be ne Mawu ye ringbɔvi ke ico ne mi be mia kpɔjì a, ḥnyi le aməjizizimə o, vɔa le Mawu ye rɔnrɔnnu faa mə. Mi wɔe le efin matutu mə, enyɔn wu efintutu ke ḥjé ne mianwao o mə. ³Miŋka wɔ enu sigbe amə ke du fio de amə ke ile kprɔawo ji ene o. Mi nyi kpɔdε̄ju ne amə ke mi le kprɔawo. ⁴Cagbeto ne aringbɔ kprɔtɔa ḥta ḥta vaa, wacon ḥtikɔkɔ ye fiɔkuku ne mi⁵Miawoo dekejɛawo ca mibu miadekiwo, ne mian kpede mian dekiwo un le nu wɔwɔ desiade mə. Dobe Mawu un rɔn ne aməke wɔne ganganɔgan o, vɔa événe aməke bubɔne dekia ḥnu. ⁶Mibubɔ miadekiwo de Mawu ye lɔmə. Ne ye ḥta nacɔ mi de ɔji le gaxoxo nyɔngbia mə. ⁷Mide mia taməbubuwo dankpiŋ, əgɔmə ənyibe alebe ne mi. ⁸Mile mia dekiwo nyɔngbi, ne mianon ḥcincin. Mia keto satana le tɔ le mia un sigbe janta ke le ji aməke ne agrendua ene. ⁹Mi sɛn ḥjun ne mianon ḥcincin le mian Mawu kankandeji mə. Ne mia nya be mia nɔnvio ke le xixeamə wo ca wo le du aya dε̄kin an. ¹⁰Le mia yadufu hɔedeka ye ḥgbé a, Mawu gangan ke ye amənuveve unvɔne o a agra mido, I do mi ḥsen ifia keke iseyi mavɔ mə. ¹¹Ye tɔ inyi ḥusen kide ji dudu co ifia keke iseyi mavɔ mavɔ mə. Ace! ¹²Ncɔ sylvain si gbe enudodo wɔtɔ əne. Ye ji i ḥrɔnu to ne mi. Un le nui ne mi be enuke ḥxrɔn dida mian, ḥxrin le Mawu ye amənuveve mə. Mi le ḥkuvi de ḥjun. ¹³Babilone xamə ke wo can sigbe miawo ənea, ci mi. ¹⁴Mirɔn mian dekiwo ne mia na asi mian dekiwo ne Kristo ye ḥtifafa na nɔn kide aməsiamə.

2 Peter

Chapter 1

¹Simon Petro, amə xéxre, Yesu Kristo yé mədədɔ, nə amə ke xɔse ḥtaŋta wó, sigbe miá cawó enə. Xɔse adódó ke co míam dada Yesu Kristo gbo. ²Amənuveve ne mí, ḥtifafa nají dε̄ ḥnunnu nyan-nyan ke co Mawu kide Yesu gbo. ³Enu desiade, ke có Mawu yé ḥsen mə ne agbe a, wó nawó mí có Mawu yé sijeje mə, amə ke yɔmi tó ḥtikɔkɔmə kide amə ta kpɔkpɔ mə. ⁴Tó ḥnawó mə, i wɔ ezedε̄de howo ne mí. Exε be miate ḥjun nɔn Mawu mə, do midó le xixéa mə, cagbé enu bada-bada wó tɔ. ⁵Cagbé ḥna tɔa, miwɔ caca nyɔgbı kide xɔse. Le mian cancan mə, mi nyan nu, ⁶le mian nu nyan məa, mia cɔ mia dekjí dudu, vévé dodo kidé adón nu kpɔkpɔ i sé wɔ ədɔ. ⁷I le adɔnukpɔkpɔ mə, mi cɔ havi- rɔnrɔn, le havi- rɔnrɔn mə mi cɔ rɔnrɔn kpé. ⁸Dobé ne énú ḥnanwó ci le mia məa mí ḥkanyí amə gbalé le Yesu Kristo yé nunyan məa. ⁹Vɔa amə ké mə ḥnu nawo lea, i le jí nu fafa a nyi ḥntɔnɔn, i rɔnbe bə wó le ci ne yé, le yé nuvɔin wó mə. ¹⁰Lé ja mə a, nɔnvi nye wó miwó nú nyɔgbın ne miá kandé miá yɔyɔ, kide mia can-can jí. Ne mi wɔ de enu ḥnawó jí a, mí ḥka bu emɔn o. ¹¹Le ḥnamə wóá xó mí le mia dada kide mia xɔlá Yesu Kristo yé fiɔdujomə. ¹²Ganamə a, un sɔgbe í la le dɔnjun énuawo ne mi bári mi nyen dε̄. I fia mi sunj le adódó nunu mə. ¹³Enyón be ma nyón mí í le doju ənu nawó ne mí tégbé ne ḥle mia gbo. ¹⁴Do ḥnyan be nkà diŋdi o ma co le mia gbo, sigbe miadada Yesu Kristo kpɔ ḥjun enə. ¹⁵Matekpɔ í la kpéde mia ḥkide susubɔ ne un va co le mia gbo, mian te ḥjun le do ḥjun. ¹⁶Dobé ḥnyi mi kpɔ enyɔn kpɔra-kpɔra wódo ke mi xonu le ḥsen ke la dó le mia dada Yesu Kristo yé vavá mə o, Vɔa mi kpɔ toxo. ¹⁷Dó exɔ bubu kide dódó de ejí co Mawu etɔ agbɔ ke se yé dódóde ejí gbə:" Amə la í nyi evinye rɔnrɔn ke ḥjun tiŋ jíkude." ¹⁸Misé egbə lá có jíŋkori ke mi le étó kɔkɔa jí dε̄ kidé. ¹⁹Mixɔ enyón nu dε̄ elawó kidé kakádjí be mia kúde ḥjun, Ǝwɔdε̄ sigbə kandé kələ bí le mia jí xódú xódu wómə kəkə ne ḥundi yé wletivi na do əne. ²⁰Mínyan jéŋkɔ be enyón nu dε̄ ke wó xlɔndε̄ a dε̄kin ḥcɔ amə deken yé nyɔ mə dε̄de gbo ó. ²¹Í enyɔn nūdε̄ dε̄kin ḥcɔ amə gbatɔ ye rɔnrɔn mə o, vɔa amə kewó Mawu yé gbóngbón cán, wó í xónú lə Mawu yé ḥkɔ mə.

Chapter 2

¹Ganjke vixo-nyonudetwo nɔ aməawo mə, sigbe nə vixonukpratwo ca anɔ mia mə enə, Woahə nukpakpra vixoto va le ayemə, ke ahə aməwoyi cōncrɔn mə. Woagbe axoto ke xrewoa, i woahen cōncrɔn ma doju deju vawo dekiwo ji. ²Amə sugbɔ akprɔwodo le woŋkpənuawomə, i towojia enyɔdodoa abu ye fixɔx. ³Mianuwo aci ɣkuvime nə enukpratɔwo i woa cɔ vixonyɔwo se bremidu, wo fɔnbubu a ɣle diŋditoh o, i wo cɔcrɔn ca ɣkàdɔn arɔn o. ⁴Nə Mawujedotɔwo ca wo ɣdi le mə o, i ke wo wo nuvɔn a Mawu tuwo de zomavɔmə dɛ, nə kojodogbea, ⁵Nə ɣ'cɔe se ke xoxotɔwo o vɔa ena, i ecidɔdɔ va le Mawu mavɔntɔwo, le hiheama, vɔa ede nowa ke nyin gbefandetɔ le ye jɔjɔemə, kide amə amadre. ⁶Mawu cidi Sodomə kide Gomora dua, le a fi mə. i ebufɔnwo yi cɔcrɔnmə nan nyin kpɔdeju nə nuke arajɔde, Mawu mavɔntɔwo ji. ⁷Wode Lotə amədodo ke sejimawɔtɔwo nu wɔwɔwo tikɔnɔn.

⁸Amədodo na kelewomadəà, enukeelekpo' kide ke ileseawoa edenəfun nə ye kpɔri. ⁹Ahotɔa nya sigbenə ade amə dodowo le dodekɔmə, inya sigbenə avahinto nə amə majemajewo le kojodogbe. ¹⁰Elawoyi le nyi nyɔdodo ɣtanja nə ame ke kpro ɣutiran nujojro bàdawodo, i wodanə etatɔwo de anyigban, jidodo kide taməsinsin le woməkeke won'gbelesi o, enyɔmadinyɔwo yi wonunu de jin'kori nuwoju. ¹¹Mawujedotɔ ke lenkɔ yi sinju wuwoa wo'ŋ'nunçèzu ényɔ ke adanhə ama co enuke leagbeawoŋù le axotɔa ɣkumə o. ¹²Vɔa eran manya nuawoa, éwɔwo mə woalewo i crɔnwo, won'nya enuke wolezuo, woa crɔwo. ¹³Agbenɔnɔn badɔ ke wolenɔn woaxɔ ye fintu, wo'bukɔmə acɔ amədeki i sejna enu madinuwo le ɣkekeamə i le nyi nyɔŋgbitɔ, woxodu amə makɔmakɔ le azanwoməa wo wɔnɔwodekiwo amavevewo, le wo vixowomə le azanduduwo mə. ¹⁴Woŋkuvidɔ kide matele nuvɔn wɔwɔ ɣ'tikɔ nəwo gbede o, wole kpɔrɔ aməmasinju wo dewonu badabadawomə, wojivo dɔ kide ɣubiasééé wonyi devikewo wo'donu. ¹⁵Wogbemɔ jɔjɔe dɛ, wo'bu i cɔmɔ ke le nyi Balami kelenyi Bèwo'rivia ke rɔnnɔ mə' yea le du zannu-fetu. ¹⁶ketekekete ke n'xonɔnua va cɔ agbetɔgbe se xonu nə igbénycɔn le ye nuvɔnwɔwɔta, yicode nyɔnudetɔ-cuku wɔwɔji. ¹⁷ŋucu la wo le sigbe doto ke eci n'lɛ mə ema o ena ki de akpo'kpo' ke aya le lɔyi i le lɔgbɛ ena, wojra ezubru cicididi do de nawo. ¹⁸Wocɔnɔ wonuwo i se xonɔnua kide hɔnhrɔngbale, ke womə gangan ɣ'gan le wocɔ ɣutiran-nu jojro badawo i brenɔ amakesi le aməbadawogbɔ ɣfia dɛ a wo. ¹⁹Wodo amədokuisinɔnɔ ɣgbenawo vɔa woŋtawo nyi aməxexre le zannumə enukedɔa ame nyinɔ amexexre na enukewo séé le duji de yegbejia. ²⁰Nənyibe midole enuxodixodi ke lè xixeamə to axotɔ kide xɔnamətɔ Yesu Kristo, i gbetrɔyi xodixodiaməmə amə na-gbenɔnɔ a vayran dejiwu kelékeletɔ. ²¹Anyɔnowo mə wo ɣdesi enyɔdodoa mɔ jrɔ yigbetrɔ le ese-kɔKɔ ke wose ɣ'nawo. ²²Lododo la enyi nyɔdodo' nəwo, avu ke trɔyi enu ke itrudɛagbɔ ehan ke wolecɔnɔ, gbetrɔyi bàbà-amə ke.

Chapter 3

¹Nfia, nɔnvi rɔnrɔntó wó ŋle ŋrɔn eveatɔ nɛnmi nə veve dodo kide mia ŋúsén le gbɔngbɔn mə. ²Gbɔxo nən mia dó amə kɔkɔwo nyɔn de ŋkó kide biɔbiɔ ke mia dádá kide mia xɔnamətɔ sé tó Yesu emə dɔdɔ wó ji. ³Mia nya de ŋkɔ be amə kelé ko amə wó wá va ŋgbé si, i wa va léko wó deki wó, kide wo tá wó jojró. ⁴I wó á le nube: "léfi énugbe dódó le lé tɔtrɔməlé? Mia dádá wó kú le lá vɔa enu wó kpɔ tɔ i ci nən có xixeá jɔjó mə." ⁵Wó yrɔbe kide jójró be jinkori kide anyigban do có ecimə, tó Mawu ŋkɔ mə. ⁶Tó enú ná wó mə i xixeá ké məmí lé gbe va wú gan amə i kaka.

⁷Mikpɔ, jinkori wó kide anyigban cinen éci. Le kpɔkprɔ déken á mə: enu na wó cina kójó dodo yé ŋké kide waóá gban enú dahinwó. ⁸Nɔnvi rɔnrɔn tɔ wó, midó lá ŋrɔnbé enu deká ó, be ŋkéké déka kide mia lé dádá gbɔ à lé sigbé ŋkéké kawui-vɔa tɔn. I icɔ ŋkéké kawui-vɔa tɔn sigbe ŋkéké dékaá nə. ⁹Mia dádá ŋci nən ŋgbé lé yé nu wówá, le ye numa gbe dódó mə sigbe amə dó le bui nə ó. Vɔa e xɔ jibɔn dən dé wó un. Njé jibé amədé ná dé ná kú ó, vɔa e le jibe aməsiámə na tró jímə. ¹⁰Ga na məan mia dádá yé ŋkéké á vá da sigbe frafitó nə. Jinkori wó wá va yi kide zikiti gángán déká. Ezo afinyɔn enu wó séé i enu kelé anyigban jiawó á ci gbáŋgbá. ¹¹Ke i nyi bé é nu nawó á dáhen le nɔnɔn déken mə, men mə ŋkumə i miatenyi ?Mia nón nɔnɔn didi mə. ¹²I lé nɔnté kpo Mawu ye vavá le gbédéká yé ŋkéké mə, ezo abi jinkori yé nu a wó. ¹³Vɔa mi nɔnté kpo Mawu ye vavá le ŋkéké déká mə, le gaxoxo ŋna mə á, ézo á fiɔn enu kélé anyigban ji á ó, i enu a wó séé wa lóló. Vɔa mi lé nɔntékpo sigbe enua nən. Jinkori yéyé wó kide anyigban yéyé, adodo núnú á vá nɔn anyigba ji. ¹⁴I tádo á nɔni rɔnrɔn tɔ wólé Mawu miə, gbɔ xó mia le nɔnté kpo enu na wó á, amə siá mə ná nɔn nɔnɔn nyɔngbi mə le Mawu yé ŋkɔ kide ŋtifafa mə. ¹⁵Mia cɔ be mia xɔtɔ jibɔdi yé i nyi mia dédékpɔkpo, sigbe mia rɔnrɔn tɔ Pɔlu nyrun a na, sigbe enu nyanya ké wósé dasi nən a nə. ¹⁶Pɔlu le nu enyɔna ó séé le yé nu' nyɔnyrɔn mə, ke afi dó len i vádi sésé. Amə manya nu ó kide amə ma dótá ó le trɔ enu wó nɔnɔn mə sigbe wó le trɔ enu nyɔnyrɔn, de wó tá wó ne wótá hén dada mə. ¹⁷Ye tado, nɔni rɔnrɔn tɔwɔ, sigbe mi nyen an enu a wóá, mi nɔn aceji cágbe nə mika jé aməbretɔ wó nyɔ məó, kéké nə mia va bú mia nu tóxo wɔwɔ. ¹⁸Vɔa mia cin lé amənuvévé mə kide mia xɔnamətɔ Yesu Kristo. ɿti kɔkɔ i jé nə lé égba mə i sé yi mavɔ mə.ACEN

1 John

Chapter 1

¹Mi le ŋrɔn wema ila nə mi co enyɔ ke nanə agbe, ilé də co keke gɔmajeje a mə a ŋu. Mi se nyɔa í kpɔe kide mia ŋkuviwo. Mikpɔe tututu, í kré kpo. ²Ke wode enyɔ ke na nə agbe a doa, mikpɔe. Mixonú í degbefan agbemavɔ ke le fofo a gbo, ke ina i minyaë ta do. ³Enuke mikpɔ, ise a, ye i mi le nú nə mi, ca gbe nə miawo cawo miava kpe de mianju, nə miado eha kide dadá kide evia, Yesu Kristo. ⁴Ca gbe nə mia jijɔ na sú bribo ye ido í mi le ŋrɔ enu ilawo nə mi. ⁵Enyɔ ke ibe miá nú nə mia kə: Mawu nyi xɔxɔ i zubru dfekin ŋle mə o. ⁶Nə mile nube, mi wɔ deka kidé i gbe le zɔn zubru mea, mile xovi í mi ŋle wɔ nudodo o. ⁷Vɔa nə mi zɔn le xɔxɔ mə sigbe ye ŋta enə a, mi le əkacaca mə kide miadekiwo, í evia Yesu ye húan crɔnə mia nuvɔn desiade. ⁸Nə mi be mi ŋwɔ enuvɔn de o, mi bre miadekiwo, í mi ŋle nu adodo. ⁹Ganŋke nə mi nu mia nuvɔn wo, Mawu nyi enudodowɔtɔ, enu jɔjɔtɔ í la cɔe se ke mi í le ci nə mi. ¹⁰Ne mi le nu be mi ŋwɔ evɔin dəo a, mi le yɔ Mawu be vixotɔ, í yennyyɔa ŋle mia mə o.

Chapter 2

¹Evinyewo, un le ɳrɔn enu la wo ne mi, ne miŋka wɔ nuvɔen o. Vɔa ne aməde va wɔ nuvɔen, amə le miá sí, í le mia dada gbɔ le jinkori, Yesu Kristo, nudodo wɔtɔ, axɔde mia jí. ²Eye jí Mawu to nɔ yi co ne mia nuvɔen se ɳkenə mí. Un nyí míawo dede tɔ wo yi sekenu o, vɔa amə siamə kele anyigbanjí sée. ³Un nyen be ne mie wɔ de Mawue seawo jia, adé desa be mi desi Mawu nyɔdodoto. ⁴Amə ke nunɔ be: "ye desi Mawu" yi un wɔde ye nyɔnwó jía, vixotɔ yi nyi, yi nyɔdodo ca un le amə na mə o. ⁵Vɔa amə siamə ke la xɔ de Mawu nyɔn de jiməa, le nyɔn dodo məa, amə na mə yi Mawue rɔnrɔn trɔzu bribo le. Le kina mə, yi mi nyan be mi le Mawu mə. ⁶Aməke nu be, ye le Mawu mə do la zɔn sigbe Yesu Kristo ɳta zɔn ena. ⁷Tí rɔnrɔntɔ wo, nye ɳrɔn esé yéyé ne mi o, vɔa xoxotɔ ke mí xɔ co tɔtɔjía yi enyɔke mi, sea, ye nyi ke co ese xɔxɔwo məa. ⁸Eji ejia, esé ke ne ɳle ɳrɔan dida miá, ese yeye inyi, yi enyɔ dodo ke le məa sɔ kide Kristo kide miwo ca, ca gbe ɳnatɔa, zubrua si, yi klenklena dodoa do xoxo. ⁹Amə ke be ye le klenklena mə yi ɳrɔn novia ao, kpɔtɔ de zubrumə keke va ne égba. ¹⁰Amə ke rɔn novia, ya le klenklen mə, yi ɳdeken ɳka teŋ tu əmɔ ne o. ¹¹Vɔa amə kə ɳrɔn novia kpɔtɔ de zubrumə, yi kpɔtɔ gbe le zɔn le zubrumə do ənu kə dɔa zubru gban ɳkuvine yi un nya fi iyi kɔ o. ¹²Evinye rɔnrɔntɔwo ɳun le xrɔn nu dida mí, do be wó cɔ mia nu manyɔ-manyɔ wɔwɔ awo se ɳke mi, le Yesu ɳkɔ mə. ¹³Dada, mia wó mi le co xrɔn wemala dida, dobe mi jesí amə ke le co anyigban ye gɔme jeje. Diviwo, un le xrɔn wemala dida mi dobe mi jesí mia dada. ¹⁴Dekeje viwo, un be mia wo, un le xrɔn wema la dida dobe midu amə vɔena jí. ¹⁵Mi ka rɔn xixeama kide ye me nu wo. Ne amə de rɔn xixeama nuwo, mia dada ye rɔnrɔn deken ɳle ya mə o. ¹⁶Dobe ənu ke wo le xixeama (sigbe ɳtiran nu jojrowo, ɳtiran nu jro amə kpɔkpɔwo kide ganganŋgan wɔwɔ le xixeama mə) ɳco mia dada gbɔ o, vɔa wo co xixeama mə. ¹⁷Xixeama kide ye nuwo wa vayi. Vɔa amə siama ke a wɔ de Mawu ye rɔnrɔn nu jiá a ne keke se yi mavɔ-mavɔ mə. ¹⁸Deviwo, ega xoxo kpɔtiawo mə mi le. Sigbe ne mi se be Kristo ye futɔ gbɔnɔa, ɳfia Kristo ye futɔwo sugbɔwɔ va dode. Le ɳna nə, mi nya be mi le gaxoxo kpɔtia-kpotia wo mə. ¹⁹Wo dole mia mə (Mia mə yi wo dole), vɔa nyi mia tɔ yi wo nyi o. Ne í nyi le mia tɔ yi wo nyiá, woa ne kide mi. Vɔa ke wo do le mia mə, í na na be mi nya be wo ɳle mia mə o. ²⁰Vɔa Yesu cɔ ye gbɔgbɔ kɔkɔa se kɔde mia jí yí mí nyan nyɔ dada. ²¹ɳnyi ke mi ɳnyan nyɔ dodo yi dɔ be ɳrɔn nu dida mi yi o, vɔa ke mi nyan nyɔn dodoa, yi mi nya be vixi co ɳle mə a dɔ yi. ²²Í fia me nyi vixotɔa, ne ɳnyi amə ke gbe be ɳnyi Yesu yi nyi Kristo? Amə na í yi nyi Yesu ye futɔ, ke í le gbe etɔ kide evi. ²³Amə siamə ke ɳxɔ evi jí se o, ɳxɔ dáda cá o. Amə siamə ke xɔ evi jí sea, xɔ dada ca. ²⁴Ne miawo, enu ke mi xɔ co gɔmə jeje la nɔ mia mə keke seyi mavɔ-mavɔ. Ne enu ke mi se co gɔmə jeje a le mia məa, mia wo ca mi le evi kide etɔ a mə. ²⁵Mikpɔ eze ke í ɳdođe ne mia: agbe mavɔ. ²⁶Un rɔn enula wo ne mia nyan amə kewo mia teŋ ɳrɔn be dəwo. ²⁷Ne miwo ya, amisisikɔkɔ kə mi wɔa le mia jí, yi miŋ gbe hian amə deken be na kpra enu mi o. Vɔa ke inyi ye mi sisikɔkɔ kpra mi nyɔ dodo yi ɳnyi vixoa, í sigbe yi kpra mia, mi nɔ mə. ²⁸Í fia a, deviwo mi nɔ mə be ne i trɔ va, mia kprɔ jijɔ, yi ɳu ka kpen mi le ye vava mə o. ²⁹Ne mi nya be Kristo nyi amə dodo a, mi nyan be wo ji amə desiade ke le xɔ nudodoa le mə.

Chapter 3

¹Mikpɔ rɔnrɔn ke mia dādā có nə miá, gbɔxó wóá yɔ mibe Mawu yé viá, í mi nyi ! eá gbe ɻnatá, í xixéá mə njésimi wo, cagbé mi jési mia dādā o. ²Nɔvi rɔnrɔn tɔ, có egabají mitró zu Mawú évi, í enu ké mia vá nyi awónjde jisa xádo. Mi nya bé gbekiké Kristo ava vá, mia nyi sigbe i le, í mia gbe kpɔ sigbé i nyiá. ³Aməsiamə ke do kadejí de ecó ké gbɔnɔn a mə le krɔ edí le edékiá ún, sigbé yé ɻta cá nyi aməkɔkɔ. ⁴Í amə ke kpɔtɔ i le wɔ enuvɔin lé da le Mawu yé sejí, cagbé enuvɔin wówó le nyi eséji dādá. ⁵Mi nya bé Kristo va tútú mia nuvɔun ó, í le Mawu mə enovɔin ɻlen ó. ⁶Í amə kélé Mawu mə ɻna gbé le wɔ enuvɔin. Í amə ke kpɔtɔ ile wɔ enuvɔin wó kakpɔ keke í vá jesi ó. ⁷Evi rɔnrɔn tówó, mi ká rón nə amədé na tútú midé akpadéká ó. Amə kelé zɔn dέ eséjiá nyi amə jójó, sigbé' Yesu tá nə. ⁸Amə kélé wɔ enuvɔin nyi Satana, cagbé Satana llé wɔ enuvɔin có agɔmə jéjé. Cagbé ɻnatɔ í Mawú évi do va xixénu í kaka Satana nu wó. ⁹Wójí aməsiamə le Mawu i ɻna wɔ énɔvɔin ó, cagbé Mawú ye nukú dódó lé yé mə. Un na téle wó enuvɔin yiko, cagbe wojí dé Mawu mə. ¹⁰Le unna mə a Mawú ye ví ó kide Satana vió de wójí le evɔun mə. Amə kénjlé zɔn eséji i ɻlé rɔn nɔnvió. amə ɻle zɔn de Mawu wó séji a ɻnyi Mawu tɔó, Aməke cá ɻrɔn un nyi Mawuto ó. ¹¹Nfia a mikpɔ Mawu enyɔ ke mi le nɔnté kpɔa, ye nyi be mia rɔn mia dékio deka-deka, ¹²ŋká nyi sigbé Caín ké nyi Satana í wú nɔnvia. Í nu ké í jɔ í íwui? cágbé ye nu ké iwá a Ó ɻnyɔn sigbé nɔnvia tɔ Ó. ¹³Nká kpáca mí nən xixeama ɻle rɔn nua nyɔgbó O. ¹⁴Mi nyen bé mi to ekú yé lɔmə i va gbémə cagbé mi rɔn mia nɔnvi. Amə ké ɻdo rɔnrɔn le edékiama, le ekudomə. ¹⁵Amə ke ɻlé rɔn nɔnviá o nyi aməwútó. Í mi nya be agbé mavɔ ɻlé aməwutɔ mə ó. ¹⁶Mi jési rɔnrɔn cagbé Yesu cɔ yé gbé dé miá mə, mia ó cá mia có mia gbé dé mia nɔnvi o mə. ¹⁷Amə ke si késinɔn nú ó le, ɻlé le kpɔ nɔnvia kélé hyan mə, nyi a mə ké le tu ye jide nɔnvia, nən Mawú yé rɔnrɔn lé yé mə mɔní? ¹⁸Evinye vevéto o, miká rɔnnu nɔnvi lé enyɔ núnú kide afe, vɔa le ye nu wɔwɔ le adodo mə ¹⁹Tó enú nánó jí í mia nya bé mi lé adódó núnú mə, í mi lé na kaféji le mia jí ó mə le Mawú yé ɻko. ²⁰Cagbé nə mia jí le dóköjó kidé mia, Mawú gangan wú miá jí, í mi nya enú o séé. ²¹Nɔnvi ronrɔntó wó, na miá jí ɻdó kójó kidé mia, mi dó kaféji le Mawú mə. ²²Í désiadé ke mia le biɔ á, mi le xnen le gbɔ, cagbe mi le zɔn de yé séwó jí i mi le wó enu ke donɔn ayetite. ²³Í enu na le nyi yé sé, ke mi nya tó evia evia Yesu Kristo kɔ mə, i mia rɔn mia dèki o dèka, sigbé ye ɻta rɔn mi nə. ²⁴Amə ké lé zɔn dέ Mawusejía le Mawu í Mawú lé ame men. Le la mə, mi nya be ele mia mə, tó gbɔngbɔn ké í sé dé mia mə.

Chapter 4

¹Rənrən təwo, miká xó gbóngbón désiadé jisé o. Ganke, midó gbóngbónwó kpó kej gbóxɔ mia désiwó nə woyi Mawúto, enukédɔa nyɔnuñe vixotəwo va xixeámə də gédégédé. ²To elajia, mia desí gbóngbón ke nyi Mawuto gbóngbón désiadé ke desí be Yesu Kristo va leñtiranmə enyi Mawuto. ³I gbóngbón désiadé ke nyen be Yesu nyi Mawú tɔá enyi Yesu ye ketɔ. Misé be wo gbónɔn, i ifia wo le xixeamə də vo. ⁴Déviwo, minyi Mawutɔ, i midu woji enukedɔa amə kélé miaməa gaŋgan wu amə kelé xixeama. ⁵Wonyi xixeamə təwo enukedɔa wonyɔn nɔnnɔn wosé cɔ nə xixeamə, i xixeamə dɔnə towo. ⁶Minyi Mawutɔ. Aməsiamə ke dési Mawu á dɔnɔ to mi. Amə kenyi Mawutɔá ɲdɔnəto mi o. To eláməá, mi dénə si gbóngbón adədɔá kidé gbóngbón manyi adədɔawo. ⁷Rənrən təwo, mi rɔn mia dekiwo, enukedɔa, rənrən nyi Mawuto i aməsiamə ke mə rənrən léá nyi aməkə woji le Mawumə i desí Mawu.

⁸Aməkə ɳrɔn aməa ɳdesi Mawu o, enukedɔa Mawu nyi rənrən⁹Lenantia, Mawu ye rənrən zé nəmi: yenyi bé Mawu dɔ évia akogo dida xixeamə benen mianɔ agbə ca gbə yato. ¹⁰Elányi, rənrən dési be ɳnyi miawo í rɔn Mawu o, ganke ya rɔn mi i dɔ evia be nava nyi vɔxanu nə mia nuvɔwó. ¹¹Rənrən towo, nənyi be Mawu rɔn mi sugbɔ-sugbɔ mi dɔ la rɔn miadékiwó. ¹²Amədé ɳkpɔ Mawu kpɔó. Nənyi be mi le rɔn mia dekiwoa, Mawu le miamə, i ye rənrəná la zé le miamə í la sun blibo. ¹³Le laməa, minye be mi le Mawumə í ye ca le miamə, enukedɔa enami to ye gbóngbón kɔkɔamə. ¹⁴Ca mi kpɔ, i mi dɔékpɔ be dada dɔ évia be nava de xixeamə. ¹⁵Aməsiamə ke desí be Yesu nyi Mawuvia, Mawu lemə í ye ca le Mawumə. ¹⁶Ca, mi ɳin í xəsé to rənrən ke Mawu dɔ nə mia. Mawu nyi rənrən, i amə ke le rənrənaməj le Mawumə í Mawu le ye ca mə. ¹⁷Le, lañtia, rənrən su pəpə í gban de miamə, be nə kakadeji na sunmiasi nə kojo dɔdɔ ye ɳkekéa, enukedɔa sigbé ilea nəne ke miwo ca mi le xixeamə nə. ¹⁸Vɔnɔn ɳlé rənrənmə o. Vɔa jranə nu do í tutunə vɔnvɔn le sigbé agban enə. I amə ke le vɔnvɔna ɳdɛfia be élé rənrən ke su yedekisimə o. ¹⁹Mi rɔn miadui ekio enukedoa Mawu rɔn mi kélékélé. ²⁰Né amədə le nú be:" Yé rɔn Mawu" ganke í léké nɔvia, enyi vihotɔ, enukedɔa aməke ɳrɔn nɔvia ke í le kpɔo, na tej rɔn Mawu kej kpɔá o. ²¹Ca, kpɔ esé ke mi xɔ cɔ gbɔ: Aməsiamə ke rɔn Mawu dɔlá rɔn yənta nɔvi.

Chapter 5

¹Ame siáme ke xçese bé Yesu í nyí Kristo ényí Mawuvi. Í ame siame kerón atósfé rón əvi cá ke wó jí tó éyá mè.

²Cagbe ilá tóá, minyán bé mí rón Mawuvi wó: né mirón Mawu í nen mìle wodé yé sédédé wó jí. ³Mikpó rónrón nén Mawu ke: mídola lé yé sédédé wómè dasí. Í yé sédédewó ɻvéadí o. ⁴Cáá amésiáme ke wó jí tó Mawumé édu xixéá jí. Í mikpó jídufu ké dñ xixéa jí: miá xçse. ⁵Mee í dñ xixéa jí? Amá ke xçese bé Yesu í nyí Mawuvi. ⁶Kpó ame kevá kidéci kídéhun: Yesu Kristo ɻvá dedé kidéci o, ké kidéci kídéhun ca, ⁷Dó wónyi wó ámetón i le dídasé: ⁸Gbongbón, əci kídé hun. Ametón a wóle déká wɔwɔmè. ⁹Né mi hó amewó daséidí a, Mawu yé daséidí gángán wú. Dó Mawu yé daséidí i nyibé édífásé né eviá. ¹⁰Ame desiadé Mawuvi jí se édó yéntá yé daséidí. Amé desíadé ke ɻxó Mawu jí sea éwɔe vixotó, enúke náá ɻkádé daséidí ke Mawu wɔne eviá jí o. ¹¹Í daséidíia ke: Mawu námí agbe mavó, í agbe ɻna le eviáme. ¹²Améke wɔviadé wó agbedé. Améke ɻwɔ eviá dñeo, ɻwɔ agbedeo. ¹³ɻ nrón nú ɻnawó nemi né miasé nyábé agbemavo lé miasí, né miwó ke xçesé tó Mawuvíá ɻkjójí. ¹⁴Ke, kaká dëjí ke mídó le yéñkúví mæ, í nyibé né mìle bia enú dækpúkpúide le yé jojomenuá, élé dñtomí. ¹⁵Ké, né mínyábé eleedoótó miá, ɻkan enúke mìle bia o, mí nyábé mí xçnú ke mí bia. ¹⁶Né amedé kpó noviá ilewɔ nûvónin ke ɻhen ekú va néé a, edó a dògbedá, í Mawu á néé agbe. ɻle nûnyo co améke enúvónin ɻhenne ekú va néó o un. Nûvónin déká le í henne, ekúvá; Nyenjú bá wá dògbedá dé ɻnata o. ¹⁷Enú majomajó nyí enúvøen, vɔa enúvøen déká le í ɻhenne ekú va o. ¹⁸Mínyá be amésiámæ ke wójí to Mawumen ɻwɔnæ ənúvónén o. Vɔa amé ke wojo tó Mawumæ kpó xçxo, í vɔendító ɻkatéy wɔvøen o, ¹⁹Mínyán bá mínyí Mawutɔ i xixéa kékéjé le nɔagbe le vɔedítá jí. ²⁰Vɔa mí nyán be Mawuvía va ínámí ɻnúnyányá gbɔxó mián nyán enyɔentóá nénéké mìle améke nyí nyɔentóá, le eviá Yesu Kristo men. Yé inyi Mawu ɻtántá kidé agbemavo. ²¹Eví vévéo, mí gbenú le voduwó gbó

2 John

Chapter 1

¹Wema la co nye miam hamæ macincingbɔ, unle ɻrɔen dñda nyɔrun ke nyi Mawu ye mæ cancan kide eviawo ke unrón le enyɔdodo mæa. ɻnyinyindekin i rɔenɔ, vɔa améke nya enyɔdodoa cawo. ²Cagbo enyododo ke le miæ mæa, i la gba nɔ kækæ i seyi daa tɔ. ³Aménuveve kide Mawu ye dɔn nu kpokpɔ nanæ kidemi co Mawu miadada, Mawu Yesu Kristo kide Mawu eviagbɔ le enyɔ dodo kide rɔnrɔnnæ. ⁴Eviviuñ bæ ɻkpɔ evinye dekawo i wo le zɔn le enyɔ dodomæ sigbe əsé ke mi xɔ co dadaagbɔa ənæ. ⁵Un le deku no, axçonɔn, un nyi be un gbælæ ɻrɔn ese ye ye buyi o vɔa ke mi xɔ le gɔmæjæjamæ dedei. Yei nyi bæ mi rón miadekiwo. ⁶I rɔnrɔnhina be woazɔn de esæawojo, eseke mikpra keke le gɔmæjæjamæ keji mi do la zon doa. ⁷Do vixotɔ sugbɔwo dode xixeamæ, i wo le nu be Yesu ɻva le n'tiranmæ. Amæna nyi vixotɔ i Kristo unle mæ o. ⁸Mikpɔ miadekiwoji næ miñka bu mià dɔ' wɔwɔ ye ku cincin o, vɔa næ miàxɔ alæ bribo' dedei. ⁹Amædekpuipuide kɔ ɻle kpраYesu ye nyɔ amæwo, i le kpра enubua, Mawu ɻlemæ o. Amækæ le Yesu ye nyɔ mæa, Mawu dàdà, kide Mawu evi le mæ. ¹⁰Næ amæde va miagbɔ, i ɻco enu kpakpra ɻna vaà, miñka xçø dæ mia xomæo, miñka ci kpete ca o, do enuka dɔa. ¹¹Améke rɔngbæ nean ca jagɔ. ¹²Enu sugbɔ le asinyen ke ma nu ne mi, Vɔa nye unji be ma ɻrɔen de wema mæ ne mi o. Vɔa unji bæ nye ɻta ma va miagbɔ i va xonuxo ne mi ɻkuvímæ kide ɻkuvímæ, næ mia vivisese na nyi bribo. ¹³Tɔ dida ke Mawu can, ye viwo ci wo.

3 John

Chapter 1

¹Wema la co hamæ mæ cincin ke nyi Gayo gbɔ, amæ ke nyi əxrɔnye ɻtańta. ²Exrɔnye rɔnrón, ɻcio be na nɔ ganji le tɔ ran mæ, ne tɔnuwɔ na jeji ne wo nyɔgbí, ne tɔ kpɔri ca na nɔ ganji. ³Enuviviñ sugbo, ke ɻse sigbe nɔviowo kafu wo, be ədoŋ de Mawunyɔ si gbe ne ətɔ jia. ⁴Evivinæ, ke ɻse sigbe, əvinyewo le wɔ de Mawuno jí. ⁵Ti rɔnrɔntɔ, ewonɔ nu dodo le Mawu dɔ wɔwɔ ne nɔviwɔ, kide vevedede ənu ne amæ jro wo ca. ⁶Wo va nuñ sigbe edɔñ, kide rɔnrón ke eçø ne Mawu ye hamæ a. Nde kuku be na tekpo ne wó mæ zɔnzɔn na je Mawu nu. ⁷Do be ye ɻkɔ mæ ye wo je emæ jí, nde ma na xɔ le amæ maxɔsetowo si. ⁸Mi dɔ la wɔ amæ na mɔki wo, ne mia disa ne eha be amæ dëka wo mi nyi. ⁹Un ɻrɔ nu dñda eha ke mæ diotrefo, ke ji nɔ be ya xɔ ɻkɔ ne amæ wo, yi un kpɔn de ɻfde kin jio. ¹⁰Ne ɻva dñoa, na nu enyɔ manyɔmanyɔ ke wo seé ile nu co miañ ne mi. Nyiyi enyɔ dodo wo dñde yi o, ne nɔviawo va, ijji ne be yea xɔ

wo o. Se yi jia etunə əmə de amə ke jine be yeawəε, i nyan ne wo le əhaamə.¹¹Ti rɔnrɔntɔ, ka srá ənu manyɔmanyɔ wɔwɔ tɔ wo o, vɔa na wɔ nu nyɔgbi. Amə ke wɔ ne nu nyɔgbi anyi Mawu tɔ, yi amə ke le wɔ nu manyɔmanyɔ woa nyine Satana to.¹²Amə ke nu nyɔ nyɔgbi co Demetrio ɣun ənyɔ dodoa ɣta ca xonu co ɣun. Vɔa ɣun nya be ənyɔ ke un nua nyi nyɔ dodo. Unca un le dɔkpe ji, yi un nyan be enyɔ ke un le nua nyi nyɔ dodo.¹³Ke inyi be enyɔ sugbɔ le asinye, yi un ji be ma xrɔa dīda woa, nyo ɣka cɔ nyɔ xlɔnti kide nyɔ ɣlɔnti i xlɔn wó o.¹⁴Le man dīdī mə mi ka dogo ceñ ne mia xónu co ɣun ɣkuvime kide ɣkuvime.¹⁵Mawu ɣtifafa na nɔn kide wo. Ehamə amə cincinwo le cio. Mia xrɔ ke le la wo seé le ci o.

Jude

Chapter 1

¹Nrɔŋrɔ la co enyen Yuda, Yesu Kristo ye subɔvi ke ɣi Yacob ye nɔvia gbɔ. ɣlé ɣrɔ nu dīda aməke Mawu yɔawo. Mawu rɔn amənawo, í lé lebe nəwo dε ne Yesu Kristo. ²Nə adənu kpɔkpɔ ɣtifafa kide rɔnrɔn nají déjí nen mi wú. ³ɔnrɔn towo ɣlejí vevede be: ma ɣrɔ wema lá nəmi kúdē miawoséé ɣɔnata ɣmanə ɣrɔn nu nen mi nen masée do nyusen mi ahuwa sənn nə xɔse ke Mawu co nə xɔsetɔwo zedfeka keke í seyi sée á. ⁴Cagbe amə déwo va domiamə le bebemə. Amə nawo nyi amə ke wo co efiwɔ kú kojo nen wó. Amə ke wo trɔn amenuvévé zun matélée wɔwɔmə, i gbena enu le mia xɔto Yesu Kristo gbɔ⁵ fiaa, ɣjibe ma dɔnjun nə mi be (To gbɔ be minjen de sée) be gbedfeka Axɔtɔ dε yé tówó le Egyte ye dumə. Ganké ekran aməkewo ɣxɔ Mawu jí sé o.⁶Kide Mawu emə dɔdɔwo ke ɣple wɔntawo cekpakpa tohoawo o, vɔa ke gbe wɔntawo nɔxoawo dε (Mawu dε ega alɔ nəwo se yi mavɔmə le zubru mə nə kojodɔdɔ ɣkéké ganjgan gbə)⁷Nene ke mia dɔnyin be: Sodomə kidé Gomora kide édu ke xixra déwó, wo nɔn agbe báda-báda le matele, agbe ke codé xixeamə ɣu.Wo ɣi kpɔdeju nə amə ke le du Zomavɔ yé yá seí dáawo.⁸Nene ke edrɔkutɔ nawó xɔdu wogoto; woŋ dɔnə eto acɛkpakpa towo í wo nunə enyɔ madi enyɔwo dé enuwɔwɔ ke jé nε bubua ɣu.⁹Mikael Mawu ye mə ke kpase nε Mawu yé mə dɔdɔwo ɣta ca ɣi wɔ enə o. Gakemə ke í le wɔ ajré kide Abusaŋ cagbe aməke lá kike Mose ke ku a. Mikael nuyɔn báda deken de Abusaŋ ɣun o. Vɔa enu be:" Axɔtɔ na kan ɣkuvinə nə wo ! ".¹⁰Amənawo zunə enu désiadé ke gɔmə wo ɣsea o. Enuke gonə wo sə(enuke eranwo ɣa cɔ gɔmə jéjea) enu na í wunə wó.¹¹Eta vɔen nɔ wo ! do wo zɔn le kaín ye mɔ jí. Í wo je Balaam ye gɔjéjé mə cagbe alə tó. Wo jagraá si gbe Koretɔwo enə, í wo ku.¹²Wo nyin ékpé ké nɔnnɔn axumé í va canáca mian rɔnrɔn. Wo du nə Azan ke wo ɣkpennənən a, wo du nə nu dede be woa kpɔ jjɔ, wɔdɛ sigbe akpɔkpɔ majací ke ayá xonɔn an əne. Woso kide ati ke ɣcinnɔn éku a o.¹³Wonyin axumə ya ke wɔnε adan í done ɣkpən wo ɣtawo a. Wonyin xretivi kέ lέ dań-dań ke zubru cidicidi nɔnɔn kpɔ dε seí kpanŋkpan.¹⁴Henok, Adam ye jijiməvi amadreatɔ nu be :" kpɔ axotɔ va kidé aməkɔkɔ sugbɔ-sugbɔwo".¹⁵Egbɔnɔn be yea va do kojo ne amədesiade. Egbɔnɔn be yea va do kojo kide aməmako-mako wó cagbe wo nūnɔnɛn wó kέ wo wɔ to nɔnnɔnmə vovowo mə, kide enyɔn madi enyɔnwo ke jimaxosétɔwo nu dεjɛn an.¹⁶Wo ɣi aməke to nə enyɔn wó, í na le sudu kpɔ wo jjí badawo do. Woinji ganganj gantowo í cagbe wó ɣtawo lə tɔa, wo frunə aməbúwo.¹⁷Amə rɔnrɔntɔwó, midɔnjun enyɔn ke axotɔ Yesu Kristo ye Apostolowo nu va yi xoxoawo. Wo nu nə mi be:¹⁸Lé ɣkékə kpɔtiawo jia, aməwo la lé kónu nə aməwo, í la lé zɔn de wo ɣtawo ranmə jjijiwo jí "¹⁹Amənawo hən nə mámá va, woŋi xixeamə tɔwo ke mə gbɔngbɔn an ɣlé o.²⁰Amán, mianwó rɔnrɔntɔwó mí cemən nə mia xosé kɔkɔ a, naciň kpé. Mi xode le gbɔngbɔn kɔkɔa mə.²¹Minɔn Mawu ye rɔnrɔnmə, í nɔtékɔ Yesu Kristo ye dənnukpɔkpɔ ke la na mi agbé mavɔa.²²ikpɔ adənnu nə amə ke dé nə adikawo.²³Mi xɔ nə aməkpɔtiawo í dε wo le ezo mə. Ne amədewoa, mí kpɔ adənu mə nəo kide vɔnɔn. Mí ɣka rɔn awu ke wo doawo ca o, do enuvɔen ke wo ɣtiranwo jí nəa, xoduwo.²⁴Í fia, ye nyí amə ke la téj lέ mi de alɔmə be miŋka géjen o. Í la le ye kókjamá.²⁵Ntikɔkɔ, bubu, efiɔsfudu kide ɣusenwo sée, nanyi Mawu mián xɔto to Yesu Kristo jí, eco ke va yia, égba, keke seyi mavɔ. AČE

Revelation

Chapter 1

¹Elá í lənyi Yesu Kristo yé dàdàdiisá kə Mawu sérjnɛé bá ná sérj díisá nə yé dàkprɔviwó ənúkə ávájɔ lə mādiŋdimá ań. Mawu ɣédótó didá Yohana bá ná vá də ənúawó gɔmə née. ²Yohána didasé có Mawu nyɔn ɣun kidá dasádidi ká ixɔ có Yésu Kristo ɣuán kidá ənú dəsiadé kə ikpɔá ɣun. ³Wóayrá aməkékə lə hrən nū kidá əgbəsínsín, í amə kələ dòotowóá ənyɔnudé yé nyón wó, gaməa vɔvɛ. ⁴Yohána lə ɣrɔn wómá lá nə haámé ánádréawó lə Ázia nútowó mə: amənù vévé kidé ɣutifáfá kə có Mawu gbɔa nánɔ kidé mi aməkékə aməkékə "nyi" í kagbə vá vāá, tsó gbɔ némi, kidé

gbɔngbɔn ámàdréawó, kélé yé fiòzikpúiá ñkóá. ⁵Kidé Yésu Kristo kélé nyi ámèkélékélé kéké wójí, có ámè kúkúwó dómèá i gbèlè nyi ètátó ná ányígbají ciòwó. Yé kéké nón mí ídémí có miá núvónwó mè tó yé hùmò. ⁶(Éwómi yé fiòdúxó kide vɔsátjwó kewó ásúbó yé Mawu kélé nyí ètjá) yé tó ná nyí kpəkpəmə kidé ñúsín có mavó mià yidé mavó mè ácé. ⁷Kpó ! egbónj kide akpòkpòwó í ñkúví wó sééé ákpòè èèn àmèkè tóè akpròwó cáá kide jijimá kéké lè ànyígbá jíá séééá wó áfankòè sugbò lè yétá ! Èèn ácé ! ⁸Ínyà í nyi <> Álúfa kide Oméga >> gomajejə kide nùwuwú, Axótá Mawu kéké nùbé àmèkè lè í nòvayì í ka gbè tróvá, yé tòyi nyi ñúsínwó sééé. ⁹Ínyà mià (nòví Yohána kéké kpéfù kidémí lè fiòduxo kide vəvədodo kéké lè Yesu mèá) ñnj Patímosi kéké nyi ètò gánngán kéké wó yóná béké axùá yé kpójí lè Mawu é nyònúnú kidé ànúnè ñnyá có Yesu ñuá yi dó tado yé wólénjá vá de lèlá. ¹⁰Kè ñyigbəgbəmə le Axotá ñkeke mèa ñse əgbədidi ganngan deka sigbe wo ku kpèn ənə. ¹¹Ínuxə ekpəa <> ñrɔe de wema mè, nè na sejə dida hamə-amadrea o, Feso, Simiri, Pergamo, Tiatiré, Sandesi, Filadelifia kide Laodikə.>> ¹²Kè ñtrò béké mákpó əgbədidi kéké lè ñrɔá ñkpó əzotí ámàdré kéké wó ciká dèdè. ¹³Lè zotíkpòà wó dònjdòmè à ñkpó ámèdéká kéké lè dì agbətòví í dò àwù dìndì lègbè có yétá jí kéké vayì ye fòtiwó mè. Í có àrinjí bránú kéké nyí ciká í sej̄ brá yé kótànù. ¹⁴Yé tà kidé yédá fütítisigbà àríngbófú àná, sìgbà ànúyéé kéké wóyóná béké sínò àná, yéñkúvíwó lè sìgbà əzo-xòxà àná. ¹⁵Yé fòwó lè sìgbà gajen kéké wó sej̄ dé kpózòmè àná, í yé gbèdidi lè sìgbà ətògánj wó cákà əgbədidi ənə. ¹⁶É lè wrètivi ámàdré dé yélò dùnúmè lè yé nùmèá àwídádá ànù-áməvə dò có émè, yéñkúví mè lè dàzo sìgbà nyidòn lè dì sínjú sínjú àná. ¹⁷Kè ñkpóè à, ñgéjen dé yéfònù sìgbà àmèkè kú àná. Écó yélò dùnú déejinyà flè nùbé < vón o. ¹⁸Ínyà yi nyi kélékélé kidé kpòtikpòtiá, ¹⁹Ínyà yi nyi àmèkè lè agbə, ñkúkpó vayì vɔa ñlàngbə séyi mavó mè ! Êkú kidé əkúxówó sééé cavi lè asinya ²⁰Na ñròn ənúkè àkpó, kide ènú kéké kidé kéké kavá vāáá. ²¹Kèlè nyí ànyò wáwrá kùdé-wrètivi ámàdréawó kéké àkpó lè tínlòdùnú mèá, kidé akákati ámàdré kéké lè nyí ciká wóá: wrètivi ámàdréawó yi lè nò Mawuñjèdótjwó tòxó le ehà ámàdréao mè, akákati ámàdréá ó lè nò ehà ámà dréá ó tòxó.>>

Chapter 2

¹Nrōn didá Mawu-éñèdótó kélè nyí Efeso hámè, àmèkè lé wètriví ámàdréawó dé yélo dùnú màà yé nyò wó kə. ²Àmèkè lèzòn lè akákàtí ámàdréawó kà nyí ciká lè núbé: "ñnyá ènukà èwòà, tòòdó kidé tó gbàgbá jèjè lè brewu wòwò mè. Nnyá mè ñlè rōn ná àmè kélè wònu bádàwó o. Nnyámá èkpó gomé nà àmè kewó lè xovi bá yé wó nyí àmèdédó wó voa wónjui o. I èkpówómè vixotó í wónyi.³ Nnyá má lè tòòbrèwù wòwò mè àtòònúmè yítóxaxá mè sugbò le tiñjò tò í ènú ñtikò néò o. ⁴Voa kpó ènukà ñ káwò kidéwóá, ègbé tòò rònròn ñkötòàdé. ⁵Doànù ci èyéjèn lèà trójimè ná na nò sigbà èlè kélé kéléá. Né ñtrò lè dekiwo maa yé í ána bé maá vá dé tòò-kákàtiá lè yé tòhó.

⁶Ganàmè xótòn à miádé desi tòògbènònò nyòngbi à: ñdasidé ènú vòin kë Nikolayi tòwó lè wòà jío, ènukà ñcá ñdasí dejí o. ⁷Àmèkè ètò sénú lè nóstá ná dòotó ènukà gbongbón a lè nút ná hámè. Àmèkè á dujiá maá ná èmòè bá ná du agbétí kélè Mawu é Paradiso mèà">>>⁸ Nrōn didá Mqwuñèdótó kélè nyí Simiri hámè bé << Àmè kë nyí ñkötó kidé ñgbètò lè núbé, àmèkè kúkpó í gbà trógbògbèa. ⁹Nnyá tòòxàxawó kidé tòjyàdùdù wó (Voa hotjñò í ènyi), ñnyá ámèñúgbrétowó kewó lè núbé yé wó nyi Yudatowó (Voa wónjui o, kewó nyi Satana yé hámètowó.)¹⁰Ká vón xaxá kélè nóstà kpówòa o. kpó, àmèbàdà sògbè dè bá yéálé àmè do óo le miama i sejndé gakpámè. Wóá dómìkpó í mià tó xaxá mè ná ñkàkà amawó. Mì nyi ènúdòdó wòtò káká séyi èkúmà í ènyà maáná mì agbè fio kúkú. ¹¹Àmèkè ètósénú lè nóstà nq'sè ènyò kë gbongbón a lè nút ná haámè à ó. Àmèkè ádujiá kpó xaxá kélè nyi èkú èvèatjá o.>>¹² Nrōn didá Mawu éñèdótó kélè nyí Perigamè á hámèa bé:< kélé èwídádá ènùvæa lè nút bá:" ¹³Nnyá fi ènònèà, nèánà yí Satana yé fiòzìkpù lè. Voa èkpòtò lè tiñkodé, í ñnyá bá tòò xòsè kà èdódé ejinyà à ñgbèdè o, lè ñkàkà kélè nyí aŋtikpásí tiín nukpòtòhó cá, tiín àmèdòdó kà wó wù lè miàmèà, Néé ná yí Satana lè. ¹⁴Ganàmèà, ènyògbégbé dekawó lè ná máwò nèwó: Amèwó lè asiwò í lè miámè kà wó xò Balami yé séwó ji sè, kélè kprá Balèki bá ná dà èkpé kòlè nyí nukrikpé déñkò ná Izrayeli viwó, Ganàmè dò ná wóatéñjú dú vòsá nùdùdù kà wó séjì sàvò ná wó vòdúo í wóá teñj có wódé kiwó ná dòndán màiñmàiñjá o. ¹⁵Nèñkéyí, àmèwó hágbañlè miàdòmè i xò Nikolayi yé séwó ji sè siiñjú á ná. ¹⁶Trójimè xótòn! ñnyù náo ñgbònò lè màiñdi mè, í ñka vá wò ahua kide ò kidé èwí kà ádò lè tíi nút mè à. ¹⁷Àmèkè ètósénú lè nóstà nádòdó ènyò kë gbongbón à lè nút ná haámèàwó amèkè ádujrá, maácó nùdùdù kà wóyóná bá mána kë ñsé wúrádéá kidé èkpé èyefútáfútá kéjíwò ñrōn ñkýyéyéa kà àmèdékìn ñnyá o, nágbé àmèkè wó cóe nóstà dèdèyí ènyé. >>¹⁸ Nrōn didi Mawu eñèdotó kélè Tiatire a:<< Mawuvi é nyòwó kə, kà yéj kúvíwó lè sigbà èzo kòlè xò kidé adàn ènà, yé fòwó cá lè sigbà gajen kë wódè lè zomè ènà. ¹⁹Nnyá tòò dòwó, tòò rònròn tòò xòsè, tòò dò kidé tòò gbàgbá jòjè. Nnyábé tòò dòwó ègbàtò à éwú ñkò tò à. ²⁰Ganàmèà, ñlè gbé ènú ilawo ná o, èlè xédé nyòrùn zəzabéliji kà núná bá yé nyí ènyòñudéto á. Tó yé nú kpaikprawó mèà, ébrènà tìi dòcòvìwó dé dòndán màiñjá màiñjá mè í wólè dù voduwó vòs. ²¹Ncò gamè sugbò í séjì née bá ná tró lè yé jímè voa ñlè dèè àmè dékì cócò ná dékín kà ána bá atró jímè có dòndán màiñjá màiñjá wó mè o. ²²Kpó, maácóe yi sej danjkpùidé dòlèlè hájí í àmèkàwó lè dón kidé à wóá, maácówó séjì dé xaxá gánñgán mè, nágbètrò jímè có ènukà lèwò àmè gbòhóyí maá sónkà. ²³Maá wù èviáwo sééé, í haámè à wó sééé ányábé ènyò i nyí àmèkè kpóná èjimè kidé súsúmè. Maádó yétoxó ná àmèsiámè tó yé dòwòwò wó mè. ²⁴Voa ná mìà àmèkpòtiawó lè Tiatire a, kidé àmè kewó sééé ñkpró yé nú kpákpradó o, wónjnyá ènukà àmè do ó ná lè yóbé ènukà àmè do ó ná lè yóbé ènuyido lè Satana mèà miàwó í ñlè núná bá:<< ñkà có agban bu dé í séjì dé miàjio ²⁵"lè hñonmè dësiadè mèà, éjè bá míá nóstà sínnsín, kéké vá ná tiín vavà." ²⁶Né àmèkè dujiá í wò ènukà ñwòwò kéké yí nùwuwúá, maánèé ñúsín dé èduwo sééé ji. ²⁷Ádufià déwójí kidé atizòti garitò. agbàñwó wríwíri sigbà ná wógbàn ná èkózé ènà. ²⁸Sigbèná ñxòè có tiín dada gbo ènè á, ñca maà có ñdínwrètiví séjì nèén. ²⁹Àmèkè ètósénú lè síá nase ènyò kë gbongbón a lè nút ná haámèà wóá. >>

Chapter 3

¹<<Nròn qídá Mawu-éñjèdátó kàlè nyí sariðesi hámè á : Ámèkè lè gbɔngbɔn mawutɔ ámàdréá wó xíqé wrètiví mawutɔ ámàdréá wó dé asíá yé nyòwó kə>> N nyá tòó qówó, èxòñxó bé èlàgbə vɔa èkú. ²Fón lè qeëxiwò mè nè naqðonyúsén ènú xpòtiawó kàwó lè èxumójí qé ñfiawó qdóbá nyèñkpó tòóqđ wówòà bá ényj lè tiín mawu éñjkúví mèo. ³Yé yí qjí, na qðønù énúkè èxòyí sèèà séj dé adòwòwò mè ná nawòdèji. Vɔa ná ñfón có tòó áròndqón à mèo, maá sigbè fràfitó èná, i ñka nyá gaxoxo xejí ñgbònò əgbòwò o. ⁴Vɔa ámè qékawó ñkó lè asíwò kèwò ñsugbò o, lè sariðesi kàwó ñxoðl wó wùwò o. Wóázòn xíqdéjè , wóadó àwù əyè fútáfútá, ènúkèdqá ájè ná wò. ⁵Ámèkè ádu jìà wóá àwù-əyèá nèè nyèñxa tútú yéñxó gbədqè lè agbə wómà mèo, maá xònù cò yéñxòñjú lè timDàdá xíqé mawu-éñjèdótawó ñkò. ⁶Amèkè etò sènú lè síá násè ènyò xè gbɔngbɔn a lè nú ná hámèàwò >>⁷<< nròn qida Filaqélifi hámèà: Amè kàlè kókò í nyí àmèdòdóá, yé nyòwó kə yé sí Ðàvidi cávriwò lè Éhùnè í àmèdèxen ñtéñtunéèo; Étúnéè àmèdèxen ñté húnè o. ⁸Nnyá tòó qówó; kpó, ñhú èhòn dənjkó ná wò kə amèdékén ñkatéñ tui o. ñ nyá bé ñúsín hòqékà qəqøyi lè asíwò vɔa. èdqdotó tiín nyòwó í ñgbà tiinj kó dé o. ⁹Kpó, àmèxèwò nyí sàtana hámètawó, í wó nú ná bé yèwò ñ nyio wó lè xòiyì. Maáná i wó á vá jèkrò náò í wóánye bé nrònawò. ¹⁰Dóbé álé tiín qdóq mè dé así lè jigbɔngbɔ brewumá, ñcà maà kpò tòótà lè qdóqkpò xè kavà và xixéa sééé jia ènúkèdáá wò ka dó xixéá mè, tówó sééé kpó. ¹¹Ñgbònò ñkìà nötè nyòñgbì bë ámèdè ñxá và xó tòó fiò kükú á o. ¹²Ámèxè ádujía maán i aá zù sítí lè tiín mawu éxòmè í aánò nyòñgbì nèénà i ñkagbàdò lè nèén á gbədqé o. Maá nròn tiín mawu éñkó dé éñjú xíqé ñku kèle nyí tiín mawu tò à éñkó (Yérusalémi yèyéé kə lè qì có jí lè tiín mawu gbó), kíqé tiinj kó yáyé á. ¹³Ámèkè etósénú lè síá násè ènyòkè gbɔngbɔna lè nu ná haáméá wó. ¹⁴Nròn díqá hámè kèle nyí lao disa << Bé ènúkènyí acè akè, dasésító adodómà xíqé xaxádéjí àmèxè lè dù fiò dé Mawu énu wòwò wó jí sééé á>>. ¹⁵Nnyá tòóqđwó, ñfáoo í nénéké í ñxò zo o tiín jiji yí nyibé na xòzo aló na fá! ¹⁶vɔa kà èlègbérbrá ñxòzo aló fáca o; ñ jí bé mátruwò kɔnnjìgí có tiín númè. ¹⁷Ínnúné bë ; << hotónò í ñ nyí ñjbà énu nñàmæsí sugbɔ wó dé ná qədkinyø ènúqéxén ñhiáñjè o>> vɔa ñnyábè tsó nú dùàqñu aa; ènyí àyà qútò ñkugbàngbàntò, kíqé àmèkè lè ámáàmà i ènyí. ¹⁸Đotó tiín ènyòkprámè; và xrè cíka kë wò xrò kíqé əzøa ná ná trózù hotónò kíqé áwù əyè fútáfútá kàlè dà zoa ná ñkává cí ámáàmá ná wó à và kpó tòóñkpè xó o. Na xrè àmì i siqé tòóñkúrìwó ná natéñú kpóñjùnù nyòñgbì. ¹⁹Ñkpráná ènù ígbà qínéé sá nú ná amèkèwo sééá nròn à sigbènə ijè bá waa nò agbə dò yéyídq na kpó qeékíwò jí nyɔñgbì ná na tró jimø. ²⁰kpó ñlè èhòn a gbɔqđé í lè xòèè ná àmè dé sè tií gbà í hùññ -àà maà qdó yé xòmè i dù nú kíqé i yécà à dùnú kidéñ²¹² Ámèkè ádujía, maá nee mó bá ná kàn rèn dé tií kpá qékamè lè tñi fiò dùxó sigbà ná nyè ca ñdujì lè tiín Dàdá-álòqùnùmè lè yéfìò dùxó á èná. Ámèkè atósénú lè nñà ná sè ènyòkè gbɔngbɔn à lè núná haámèa>>

Chapter 4

¹Lè ìnàwó ọgbéà, là tiín nú kpókpó mèà ọkpóí èhòn qéká hùn dè jií ọkòrídé. Ègbè ọkòtò kàῆsàà là xò nùú-ηu sìgbè ẹkpèn kè wósén jìnèha èná bé. << Ríá ejì vá lèlè ná má díisá ènú xè ka vá jò lè ènú ìnà ò ọgbéá>>. ²Eká ẹkáá, ọqdógbóngbón mè i ọkpó Flòzikpùi qékà lè jìnxòrí xìdé ámàdéká kè kànrèn déjí déá. ³Amèkè kànrèn qéá qí ẹkpé kà wó yó ná bé yaskpis kídéb sandis a èná Anyíihòn qéká xòxrà fiòzikpùià. Ányíi hòn á gòtò lè sìgbè ẹkpé kè wóyóna bé simaragd-kpé ónó. ⁴Zikpui èwì vòènè í xòxrà fi"ozikpùià i amàgán cìci èwì-vòjò ènà kànrèri qé wó jí wódó áwú-øyewó kídé fiòkukú cíkatò lè tá néwó. ⁵Có fiòzikpùià ọkò à cì kàzowò kídá ẹgbèdídíwò kídá ẹcìdàgbèwò kaññdé gbán ámàdré lè sisidé lè ẹfiò zìkpùià ọkò kanñ dégbán wò lè nyí mawu-égbòngbò ámàdréáwo. ⁶I ẹtò gáñgán kè wóyó ná bé axùà lè fiòzikpùiàñxo axùà mè cì kò cékécéké sigbè kristalo èná. Lè ẹfiòzikpùiaà dòndòmè séjxóxràè vâyìà ènú agbèagbè ámènà dékawó nèánnà í ènú-agbèagbè ámè nè dékawó nèà na i ọkúvi sugbò lèŋkò kide ọgbè nèwo. ⁷Énú agbèagbè ọkòtò à lè sigbè jañtá èná Évèatò á lè sigbè ámègbè tòtò, ènà Évèa tò à lè sigbè là là cù èná ènèatò lè sigbè xévi kè wóyó ná bé Èhòn í lè zò lè àyàmè èná. ⁸Énú agbèagbè ámènèàwo sééé dó àwà ámàdín ámàdán i àwàwò ọkò kídé ọgbé à ọkúvíwó qeđei wó nyí; i wó lè nù ná əzàn kídé nyìdí bé << kòkò, kòkò, kòkò í lè nyí axótó mia mawu, àmèkè nè ráyi, xèlè ọfìà i kavà vâà>>. ⁹Gade kpúkpúidé kà ènù agbèagbèwo cò ná kpènkpeñ mè bubu xìdé akpédádá séñlè ná àmèkè kànrèn dé fiòzikpuiji àmèkè lè agbè yì mavò mavò mèà. ¹⁰Í àmàcici èwìvòjò-ènà àwó jèná ẹkrò dóná tè-əgu ná àmèkè kànrèn dé fiòzikpùi jí á. Í wó dáná tágudàŋkò àmò kà yè agbè séyì mavò mavò mè i wò cóná wó fiòkukuwó séñdànè qé Èfiòzikpùià yé ọkò i núná bé. ¹¹<< Míá axótó kídé míá Mawu í jè bá nùxò kpèkpemè, bubu kídé ọúsín Ènúxèdóá éwó ènúwó sééé i tó tòjò nònròn nù mèà éwòwó í wólè agbè>>

Chapter 5

¹Í ηkpó ámèkè kànrèn dé fiòzìkpùì jí à èlò qùnùmèà wòmà déká kà wó ηrònú démè kídé əkóng óá wóηròè dé émè-émè kídé ηéngbé. Í wó tré-énù kídé ènútrénú ámàdréá lè ésí. ²Í ηkpó Mawu-éñjèdótó seεníñú déká kèlè dónjè kídé əgbè sínñú << Méen í jè bé ná hù wómà náadè énútrénúa ó qa máa?>>³ Ámàdékìn, ήlè jiñkòrí ànyígbánjí aló ànyígbántùmè, ήdónjúsín i áhù wómà gbèdà o. ⁴Nfan avinsugbò ènúkèdqá wòηkpó àmè kè jè àhu wómà aló í hrèn o. ⁵Vca lè tógbúícíàwó dómètò qéká xónyòà í lè nún bé<< ká fanvin o! kpó, jañtá kè có yúqaa xòmá mèà í lè nyí Dàvídi ye gùnù káá ádujì. Éjè bé ná hù wómà i qè ènútrénú ámàdréawó qá>>⁶ Lá Fiòzìkpùìà ò dòñjdòmèà kídé ènù agbèagbè á mènèàwóá, í lè tógbúícicí wódòñdòmèà ήlè kpò árigbó qéká kè lè nèénà qé: sigbè wówùù ènó. Í əzo ámàdré lèsí kiñjé ηkúví àdrrè kè wòlè nyí Mawu-égbòngbòn ámàdrá kèwó wódá qíqá xíxéámè. ⁷ Ivà xòwómà lè àmèkè kànrèn dé fiòzìkpùìà énúqúsí mè. ⁸Kè àràíngbóá xò wómà ènú agbè agbè ámènèà wò kídé tógbúícicí èwùñvɔñà à wó détàgùnè aríngbó á wó sééé wólé sàñkú kídé kófù cixátò ì ríñfíqjéédé kélè nyí ámèkòkò wó qèxòxò. ⁹Wòlè qéká: << èwò ì jè bá naxò wómà i qè ènútrénúawó qá, ènúkèdqá wó wùwò vayì i ècò tòò hù ì séñ xrèmí có xómè qësiaqèmè əgbèvovowó əquqësiaqè kídé əduganngàn wó sééé. ¹⁰Í èwòwó fiòwó kídé vçsátòwó né Mawu édòwó, Í wó qufiò dé ànyígbaji ànyígbají. ¹¹Í ηkpó í sè mawuñjèdótó sugbo wó gbé kídé énúagbèagbèawò kídé tógbúícicía wó wó hèhrèmè lè nyí káwùù bratón tòxó ámèwó kídé kàwùùbratón wo bratón. ¹²Wòlènú kídé gbè sìnsín bé: << aríngbó kè wó wù à í jè nè Egàn nyinyi énùnñàmèsító núnyá ηúsín bubu kpèkpèmè kídé kafukáfú>>¹³Í ηsè ènúwòwò qesiaqè kèlè jiñkòriá ànyígbá ànyígbátùmè axùmè (kídè ènúqësiaqè kèlè wómèà wómèà) Í lè núbé: << kafukáfú bubu kpèkpèmè kídé acèkpàkpà nè àmè nè lè əfiòzìkpùìà kídè àràíngbòà tò séyì mavɔmè.>>¹⁴ Ènú agbè agbè ènèà wó lá nù bé:> Í tógbúíá wo détàgu í lè sùbòé

Chapter 6

¹Ñlè kpò xè Áríngbóá lè tú kànnàkànnà ámàdvéawó dòmètòdéká í ñsè cò ènù agbèagbè ámènèàwò dòmètò dèká dóaxá sínsín sìgbè èci gánngán lè dègbè ènà bé<< vàa>> ²Lè Tiìn nùkpòxpòwò mèà ñscpò kpòsò eyə dèscà. Ámèscà rià èjìqèà lè ascpò scdé fíoscùkú kē wòséñ nèà. Édó sìgbè jíídqú lá ènà nà até ñú á qú jí. ³Kè Áríngbóví á tú kànnàkànnà əvətò á ènú a gbèagbè əvəatò lè nù bé:<> ⁴Í kpòsò bìábía bù gbèdò adán lè yéñkúvímè, wó ná ñúsèñ ámènè kánréñ dé jíá bé náqdè ñútífajíí xixéámè bé yé dùkçá náwú wó dékíwó í wó cò èwúì gánngán déná nèe. ⁵Kè Áríngbòví á tú kànnà kànnà ətòn-àtá ñsè ènù agbè a gbè ətòn à tò élènùbè<< vàa>> Í hí kpò kpòsò əyucídícidí àmèkè ríá ejia, lè jijènù, dé yé lò wò mè. ⁶Ñsè əgbèdidi kà lè dí sìgbè agbètò tò àmè lè ènú agbèagbèwó dójjdòmè í lè nù bé << ènùnù kè wóyónè bé bélè á ná xò əhó nyɔñgbí nà ñkèkè dòwòwò èhò ñhá xré séwù jijénù dékào í ènùnù xè wò gbè yò nè bé origi á cá á ñkéké dékà dékà édþwòwò éhó ñhá xré séwù jijénù xilonj ámètón o vøa mìnjkawò əvðèn àmì kidé ahao. Kè Áríngbò á tá kànnà nànnà ènà à tò á ñlè sè ènù agbè agbè ènà à tò. ⁸Lè nù bé:<< vàa>> í ñkpò kpòsò canpálè cì déká Ámèkè ríá ejidé átò bé ənú kídqè èkù èxò kpròeñò wò nàe acèkpàxpà dé ányigbá má má ənèàtò jí bé nawú àmè wò kiđé èwí. FiFéwò ədçlèlè ó niđè àgbèmè ràn wò wo ñ se nà. ⁹Kè Aríngbòvia tu kanna kanna atón a tsá ñxpø Mawu-evøsanu quxo egomè amènèwo wowuwo expøri wowuwo lè Mawu əvøsanu quxo egomè amènèwo wowuwo-expøri wowuwo lè Mawu ənyø nunu kide ənu toxo kè wonpø i nu nà o a ta. ¹⁰É dá áhà bé: vá sénđé gákèèmèyí ñúsénwó sééé tò Àdòdòtò á dokojo anyígbántòwó nà ábíònròn miàhu à dokojo anyígbántòwó nà ábíònròn mía hu máa? ¹¹Wo domè amèsíamè xø awu yéé í wó nù náwó ná xòësò hòdékà nà wò hádòwòtòwò wò nòví nyòrun nà wò hádòwòtòwò nà wò jè bé wóá wu sìgbè míawó cá ènà à hèhrø ná su. ¹²Kè Aríngbò á tú kannakanna ámadén-á ñnpò anyígbán húhú sùgbo. ¹³Nyidøn tròzu-èzubru kèkè yí brásigbèmè wretí cá tròzu jèèn sìgbenà èhù ənà. Wretívkè lè jí géjen vá anyígbán sìgbè atí kè wòyòñà bé fòñjkúécén cén mađimad génjèen nà aya lè xoa ənà. ¹⁴Jìñkorí ñròñ dàékia sìgbènà wóñròna wéma ənà ètò qàsíàde kídqé àxukpójí døn wódékiwó yi có wó tohó. ¹⁵Gàna mædó á anyígbánjí Fiowò amèñkútawó áváñnonotòwó, hótònwó ñúsíntòwó amèxæxrè dàsíàde nídqé àbròdèvi qàsíàde wóá wúrá wó déviwó dé èdògànñ gánwómè kidé èkpé do gánngán wó mè le ètòwòjí. ¹⁶Í wó lè nù nà ètò vìdqe àgàdó á wó bè: << mí gé jen dé mía jí! cò mí wúrá amèkè kanren qé Fiøkþovi jíá ñnúrá , kiđé Aríngbòví-xomèfién mè. ¹⁷Ènúnø qòá wóñnø gánngán kè wóá séj wò xomè fién á vàqó. Meé átéñu nòté qé énu máà?>>

Chapter 7

¹Lə ñna ñgbèà ñkpò Mawu éñedótò ámənə wó jàte qé anyigbá joggóe amənəawó jí í wólé anyigbají éyaxoxo toxó ənəawó dé àsi qé bé ayadékén ñká gbəxo qè anyigbán àxú híqé àtìwò jí ó. ²Nkpò Mawu éñedótò bú hehe do có ñyi ñon-dóxó , í le Mawu àgbàagbà yé wóma kə isénj dé nà jèsi aməa déàsi i i lə dò áxá qidə Mawu éñedótó amənə a wó ke wó wó qe mò nè bé wóá wó ənùbada anyigbánvídé àxu. ³Minkà wó ənùdada xíqé anyigbá àxu àlo àtìqé ò kéké vásindé gákemə kə wó á dé jèsi Mawu àmə cáncán wó ñgónu>>⁴Wó diisá amə kewó wódé jèsi wóngówó nu a sénj diisáñ amə 144000 í wó dé jèsi. có izraeli àxómə désiá qe mə. ⁵Lə Yuða xoməa wódé jèsi amə braà tòn wúivà rubenə-xoməa wó dé jèsi amə braàtòn wúivà, gádè xoməa wódé jèsi amə braàtòn wúivà. ⁶Azeri- xoməa wódé jèsi amə braàtòn wùìà nafutati-xoməa wó dé jèsi amə braàtòn wùìvà, manasə- xoməa wó dé jèsi amə braàtòn wúivà.

⁷Siményoni xomə məa wó dé jèsi amə braàtòn wúivà. Levi- xomə məa wó dé jèsi amə braàtòn wúivà izaka əxomə məa wò dé jèsi amə braà tòn wúivà. ⁸Zebu lòjñ-xóməa wó dé jèsi amə braá tòn wúivà yósé fú - əxoməa wó dé jèsi amə braàtòn wúivà. Bènyámí-əxoməa wode jèsi amə braàtòn wùìvà. ⁹Lə ìnangbèà ñkpò à amə sùgbò dékawò kə amədá ñkà téñjú hréó có Dúkò vò vò wo mə. xomə vó vó wo mə, è dù wò sééé mə kídé ègbà wò sééé mə, í wó nòte qé fiç zikpuia ñkɔ kidé Arngbɔa ñhɔ. wó dò awuyéwó í lá àdebayawó de wo lówo mə. ¹⁰Í wo do axa síí de << qədəkɔxɔpɔ lə nyi mia Mawu kə kan nən de ye kiçzikpui jia kiç Aringbɔ a tɔ>>¹¹Mawu- éñedótówó xoxrá Fiò zikpu dé sééé, Kídé amə cici awó kídé ənu àgbà à gbà ámənəa wó wó qéta àgú qe Fiçzikpua éñkɔ, í wó xoqè nə Mawu. ¹²Í lə nú bé: << Á ce káfíkáfú ñtixəkɔ, Àqàñjù, ànkpédadá búbú dòñqòñ kídé ñùsín wóá sénj ná míá Mawu séyí màvò mə Áce>>. ¹³Í aməcici a wo domətò qéká lə bísñə sə bé : << meé yi nyí amənə dó awuyé a wo mà , Fí wó có?>> Ñlə ñoənju nèe bé : << tíin -xótó əwo yi nyéé >> ¹⁴Í ilə núñə bé: << woí í nyí amə kewó do có xá xá gángánmə. I wó nyá wó wuwó kídé . Arinybóví-əhu yéyíná bé wó wu wo fun tí tí. ¹⁵Yéyíqòyí , wólə Mawu -éfíçzinpuiia éñkɔ í lə sú bós ñkəkə ní qá ézan lə yéxɔ amə. amənə kanren de éfíçzikpua já étu yéxɔ dé wó domə. ¹⁶FiFé ñnà lé wó à ló écikɔ áwu wó gbáde ò nyidɔn cá ñkágbə quwò àló zózó qèkén ñkàgbə léwó gbàde. ¹⁷Ènukədɔà Aríngbò kələ èfiçduxó á donjdoməa ányí ányí wó nprɔtó ákprɔwó í sénj yí ècijoxó xe le nyí àgbàcì à. I Mawu átütù adà cì áqà cì qèsiàde lə wónkúví mə >>

Chapter 8

¹Kè Arín gbòvíá tú kannakanna a dréátóá í èdádó sééé kéké nè gáxoxo màmà mè lè jinj kori . ²I ñkpò Mawu énjedótò ámadré í wo ñòtè dé Mawu éñkò í wócò èkpèn ámadré nèwò.³Mawu énjedótò dénà cá vá ílé ríñfin ègò kele nyì siná qède dé àsi vá í nòtè dé ríñfin èvçsàxò i wó cò ríñfin sùgbò í séñjè nee náatéñjú séñukpédé amè kókowó dæxoxo njú naà séñjú daqé siká əvçsáxó kele èfìc zikpuí aá ñkò . ⁴Ríñfin àzuzɔa kiqé x̄sétòwó dæxoxo lè do có Mawu énjedótò á simè í la yí Mawxu éñkò . ⁵Mawu énjedótò cò rínrín éñoaí qe àzò dɔa co Mawu əvçaxó inaáñ gbéá écɔé íséñjè dànñjkpuin dé anyígbáji náàtéñjú séñkpédé amè kókowó dæxoxo njú naà séñjù daqé siká əvçsáxò kele èfìc zinpuiaa ñkò .⁶Mawu énjedótò ámadréawó kè wó sí èkpèn ámadrélè wó lè jradò nè wóá kú èkpèn a wó . Mawu énjedótò kélékélétɔa kú èkpèn a í ècikpé kidé ézò báká kiqé əhú kòn wò . ⁷I wò séñj dánñjkpin dé anyígbáji bè anyigban émàmá toxó ámàtɔn kiqé àtìwó màmá toxó ètɔn a tò bizò bè ègbèmùmù wó ná bizò sééé .⁸Mawu énjedótò èvèàtò scù yé kpen í ənúdéká ke le sigbè ètògánñgán déká kélè bizò ənèí séñjè dànñjkpin dé àxumè .⁹À xu əmàmá toxò ètɔn-atò trɔzu əhù í ənù àgbèàgbà sce wo lè àxu a mèa toxó ètɔn-a tò à wo kù sééé í ètɔjihuwó toxo ètɔn a tò gban .¹⁰Mawu énjedótò ètɔn a tò scù yé kpen í wretivi gánnñgán déká kele bí sigbe àkakatí ənè á géjen oó diñkorí í vá jà ètɔwó màmá toxó ámàtɔn a tò mè . kiqé èci jí xó w ó .¹¹Wrétivíá ènnò yí wó yó nè bé Abisántó əcia əmáná toxó amàtɔn trɔ zu Ábisántó . kè amèwó lè nu àci vévé á wó kú sùgbò lè àbisántó èvèvèá ta .¹²Mawu enjedótò ənèatò a kú yé kpen á í wó xo yidɔn wreti uidé wrétiviwo wo ma má toxó ètɔn-atò bé wótoxó ètɔn-atò ná dò əzubru yí ənè étoxó ètɔa- atò kidé èzan əsc gbo di .¹³Ñkpò brazii dàkà kele za lè jí ñkorí í lè dò à xà sínsín : <> bà bà , bábabá nè anyígbán jítòwó lè Mawu énjedótò ámàtɔn ke kpɔtɔa wó lè ənúkè ávuádo có wókpèn kú á wó mèa ta .

Chapter 9

¹I mawu ébedótó àtón-átó kú yé kpen-a iñkpó wrtivi déuà kə géjen cò jinnejn và anyibá ji, í wó có dótò niqé àgádó gànbg àn-càvi séjé née. ²Iihu àgàdagàn yé dótò ì àzògànngàn qékà le do còdòà mə sigbə nè èkpòzo gànngàn dékà ənè àzò kele do cò dótò məa na kènè ny idən kidá aya xoxo wé tròzu àyú cidicidí. ³Lə àzjà məa tumitumi wò de cò èmá và anyibàji i wó ŋùsin-ó sigbə ahuañ wó ŋús in əná. ⁴Wóýde mó náwò bé náoàwɔ ənù bada kide ègb wò amakawo àlò ayiwo-òò na wo badà kidé amə gbèls ke wò ŋù mawu-ejesi ńle ànu nè ó. ⁵Wó ŋdemó náwó bé woà wu aməna mò vɔnadèvē seeé néwò kéké ná wrt amétón vééesa ànɔ ivéà neneyi wó àhuan tiin nə-àmə ne wréti amatò tin wó vəvésesea ànɔ nò. ⁶le ŋkeke navo məa aməwo àji èi kù i wónja kpɔè ò ékù àjròwo kéké vjà àsi le wògbó. ⁷Tumitùmia wò lə sigbə èsòwo-hacaco hácoco ké wó có ənudeka wo i séŋkuvi wó lé sigbə né amegbétò ŋkùviwo lé siigbə né amagbetò ŋkùvi enè. ⁸Ídà nelèta né wò à le sigben né jinjtàmetò ẹnə. ⁹wà do àkctàkp nù kele sigbe gáupòxɔ nu ené né wole zoa wòwa-égbodidi le sigbe ahua-hù gangàn ne wòsidú yi nɔ àhuàgbéji əná. ¹⁰Í wó sigé lə sigbə né ahùan tɔ ənè lə wò sibé à wo méa wó nànjù sin wo bé woà anràtón. ¹¹Agàdogàgnà kidà tyiyi yé ŋedotò le nəwò yéŋkò lə hebriəməa lə nyi abandón kidé apolinyóó lə gélékétr mə. ¹²Ífuwɔ amə kélékétɔa vàyi. kpò le inawòŋgbéà əfumcame àmè vè le ŋkɔ gbɔnɔ. ¹³Mawu-éñedòtstò aden-àtó vù yé ké kpn- i ŋse gbé didi dekà có sika évɔsaxòézo àmənəa wo le mawu-éyuɔ. ¹⁴Ègb á le nu né mawu-éyedotó adàñ-àtò ké lá mawu-éñedòtò àmənə a wò woyòne bè əfrati à de. ¹⁵Mawu-éñedòtò àmənəa wó wojradé dé ná gàxòxò, ŋkene kidə éxolàmə wò gbewò dèbé wòà sáŋcrɔn aməme-àmàmà dá toxò àmà tɔn- atɔ sééé. ¹⁶Í sɔjà we rià əsɔwòjia wé héhremé lé nyi kawui bratɔn toxò àmɔvè, dsə wó hehre mə. ¹⁷Nkpò əsɔwò kide amə kə le jià wo lə tiin dədedisà ŋkpò amə wò kpóxɔnù à ənà blɔɔci ilə fiti kide cakpalə cò wò numə kùdè à èzàkide zòkpé le do co wo numə. ¹⁸Í wò aməme manà toxo amètɔn kidé fuwɔamə àmètɔn-awò ne wó lə nyi ézó àzò vùdé zóupé kele do co ,mò numəa. ¹⁹Enùədóà əsɔà wónumə kidé wosigewomə, dòbé wò có né wo ta iséŋjá dónà àbi aməwo. ²⁰I amə kpɔtiàwò we ć àgbá yi ńcuwɔa məa ŋtéwu wòà wontrójiná co wò- asinudɔwɔa wò mə ò. Bé wsàsubó gbón vɔiwiwɔ sika-regba wò ŋté zɔn-nə ò. ²¹Woŋtró có wohrɔndomó wé bó wɔwɔmè vúdé matelé gbenɔnɔ vúdé amètɔtoməwó ò.

Chapter 10

¹Nukpó Mawu éyedótó sínjú qéká í ilə di có jìnjorí, í àkpókpò wò kódqé dé, í anyílhon tródqé yé tá qé yéñkúví lə sigbə nyidɔn ənə í yé fɔwó lə sigbe èzò-sótíwó ənə. ²Elé wómá ví qéká ne wóhu qéá qé yé lə wó mə, í icó yé qusímə fo isénej dé àxumə í yé miɔn fɔa qé anyígbá jí. ³Í iqò-àxà, à sínsl sigbe jàntá lə wòàdan əná ke ido-àxá, èciqebè ámadréawó qe wógbəwó do. ⁴Ke èciqebè ámadréawó qe wógbəwo ηjí jìn koń ilə nú bέ: "ləə ənyɔwáwrá kə èciqebè ámadréawó núa dé ká ɳrɔwó ò." ⁵Mawa éyedótó ke nkprá énɔte dé àxu kídé anýgbájí í qó ý lə qunú dé jìnjorí. ⁶Í ita nú lə aməkələ àgbə có màvómə sé séyi màvò məa, aməkə wɔ jìikori kídé ənú kewó sééé ləmə a anyígbá kide ənú kewó sééé ləməa. àxu kídé ənúkewó sééé lə məa í Mawu-éyedótó nú bέ: "gàmə ɳkà gbə le ò. ⁷Vjà ɳkəkə kəjí mawu-éyedótá ámaqrá átó ákú wó kpen-a. MAwu-ényɔ wówrá wó wó ákpó èməvává sígbenə ənyɔnyéá nui qé ná, yé díwɔlawó kewó nyí nyɔnúqétowó á əná. ⁸Əgbə kə ɳse có jìnjorí á gbələ núnəké bέ: "yù có wóma kə wó hu qé í le alɔmə ná mawu-éye qdótó ke nòte dé àxu kídé anyígbánjíá." ⁹Xótɔn-a ɳyi mawu-éyedótá á gbó í ɳbíçé bέ ná nánjə wóma cükúvíá. Í inúŋjə bέ: "xò wó maa ná ná qui. Ávé-lə tɔóxodo mə vɔà lə tɔónuməa, ávivíwú ənyíci"¹⁰Nxɔ wóna cúnúvíá lə alɔmə nəə Mawu-éyedótá á ɳsén du. Évivi sigbənə ənyí ci ənə lə tiín numə kə ɳqui jrɔá, tiin-xodo trózu vòvē sééé. ¹¹Xótɔn-a, amədéká lə núnjə bέ: "Éje bá ná gbə tró núnjɔ qéke, có qùkó vònòvòwo ɳjú, qùkówó, ègbəwo, kídé èfiçwoŋ u.

Chapter 11

¹Wó có àtikpró qeká sigbə woa seŋə jijjó ənú ənə íséŋjá náŋjə bá: " má có í jijjá Mawú-éx̄a kídqé v̄sáx̄oá cá nè máhrá aməkə lə súbó ləməa ó. ²Í mággbé xox̄á nu qé nyéŋká jijjáe ò ənúkə d̄á wó c̄ xixéa nu íséŋjá ná amə manyá Mawúwó. wóá gbidi àqñk̄k̄a kídqé àf̄o gbíqígbdí kéké ná wretí-hòokacívà. ³Màáná ɻúsín titín qaséqító aməvə avai wóáqdó kotokúwu wó né wóá támjú á núnyɔdé kéké ná àyo ámət̄n kídqé wretí ámadén kídqé ɻkékə wúíønyí" ⁴Yé dasédító əláwó yí lə nyí ami tí áməv̄á kídqé àkákati áməv̄áwó, kə nòtə qé anyígbájí lə Mawu-èñkúməa. ⁵Né amədá wɔdòdqó bá ye aw̄ ənúbaða kí d̄éwóá, àz̄o ád̄ocó wó numə í fícn wó fut̄wó. Aməkə ájíbá yeá w̄ ənúbaða kídewó á, wóá wuwó ənə. ⁶Đàséqító iláwóá wóá wɔñjúsín qé kə wóátéjá sé tú jíñkorí á, bé àci kúqđáká ɻká lə gákəmə kə wó lə núnyɔdé yílk̄a ò, í wów̄ ɻúsín qé bé wóátéjú tr̄ àci zu ənú, qé bé wóátéjú tr̄ àci zu ənú, wóá támjú h̄è-àqđjl̄e qəsiàqđ kə jr̄owóá vá anyígbájí gäqđekpúkpúid̄ kə jr̄owó á mə. ⁷Né wów̄ wó dasédidi-éqđá jr̄á, əran kə qo có àgàdqo-gánngán məa áw̄ àhùá kídqéwo. Áduwó jí iwuwo. ⁸Wókúkú áñc àqñgànñ gán-əx̄x̄nú kə wóyñná lə lódqđómə bé sòdómí kídqé àjíkpít̄, fí wó krán wó xót̄ qd̄o. ⁹Kéké nəññəx̄ ámət̄n kídqé àfán Amədòówó có èdùwó sééé kóta qəsiàqđ àgbə qəsiàqđ qùk̄wó á kp̄o wó kukúá í wóñqđem̄ náwó bá wóádiwó o. ¹⁰Anyígbájítówó átāyà nyóñgbin lə wóñu, í wóáqu àzan í w̄ ənúnáná dídá wó dékiwó dóbá Mawu-ənyɔnúqđét̄ àv̄ àwo dòfu ná aməkəwó lə àgbə lə anyígbá jía. ¹¹Vóá, lə ɻkékə ámət̄n kídqé àfánngbédàgbə-éyaxoxo qeká có mawugbó vá qd̄o wó í wóf̄ón í jàt̄ qé wóf̄o aməv̄áwó jí vóñvón gánngán qéká jə aməkə ákp̄o wó á ¹²Í wóá sə àgbə sinnú déká có jíñnorí álə núnáwó bá: " Rìá vá lə lá" Yí wó ría jíñkorí tó àkp̄o kp̄o wo mə, lə wó fút̄wó ɻkúmə ¹³¹⁴Lə gákoxo-naməa anyígbá ahún hún í èdùk̄k̄a étoxó māmà əwó át̄ á géjen. Ayígbáhinhún á ána bé amə kawuibràt̄ ámadré kəwó cí agbəà àdìnàcowó kéké wó lə cí kp̄o kp̄o mə i séŋlə ná jíñkorí-émawu. Əfuwɔama èv̄àt̄t̄ váyi nə. Kp̄o èfuwɔamə eët̄ɔn-at̄ lə déñjə díd. ¹⁵Zàqđéká mawu-éñeqđót̄ ámadéá-t̄ kú yé kp̄en-a í ègbəgànñgán gán qéká di lə jíñkoí lə nū bá: xixéamə éfiçqūxó tr̄zú míáxót̄ sényi-màv̄o mə. ¹⁶Í tógbúi cici əwuiw̄-ənə-awó kəwó karen qé wó fiɔzipuiwo jí lə mawu-éñnúma a wó jàkro de anyígbá mə, wó cí àta tó gù í lə súbó Mawu. ¹⁷Wó lə nū bá mídá àkpá náo, Áxót̄ Mawú ɻusínwó séééét̄ amə kə "le" í nɔváyi ənúkəd̄á éx̄o tó ɻusín gánngán í dù fiø. ¹⁸Vòá dùk̄wó kéké ká de sí Mawúá wó wɔxoməfién vòá tó xomə fién va? Gà məà su ná wóáqdókojó né aməkukúwó náà do yətoxó né yé dɔcōvíwó kídqé nyɔnudéjt̄wó Aməkək̄wó kídqé aməkə dábùbù tó ɻkówóá dèv̄iwó kídqé aməcincinwó gámèàsú xót̄n náo bá, ná crón aməkəwó dáññhə anyigban. ¹⁹Í wóhu Mawú-éx̄u lə ɻíñkorí í wókp̄o Mawú-ənùbábrádáka lə yé xɔamə. Kandégbán-èk̄k̄ ləmə;; kídqé àcidəgbəwó, àcikəzòwó anyígbán húhú í àcikp̄á gánngán wó ja.

Chapter 12

¹Jèsi gànngán déká do qé jìngkorí: nyórun déká có nyidɔn í séndódé yi wretí lè yé fɔgɔmə qé; í fiɔkúkú kə wretíví wívà lè ɳuá lè ta née. ²Ófj áfú vayí í dó-àvijiji-ávəvə-səsə əxá. ³Yí jèsi bu gbə do dá jìngkorí zàdèká əran qéká lè sigbə èdàn kə wóyóná bá àhkò-n-à əná yí wóyóné bá vòdribà í llə jèèn ídq-àta ámadré ídq-àzò áməwó, í àfiɔkúkú ámadré lè xá tawó jí. ⁴Écó yé sigbá isénló wrətívító màmà tohó ámətɔn ékpá déká kònɔgbí vá anyígbá jí: í èdàn kə wólə yó bá vòdribà va nòtə dé nyórú ká kàjivìá kídé sùsú bá yeá vúvú dèviá zèqéká ná əjivìá. ⁵Ójìviá dèviá nyí ɳúcví, kə àkprø dùkòwó kídé gatíkprø, wó có dàvìá í sényi Mawugbó kídé yé fiɔzikpingbó. ⁶Í nyórua sí yi zògbàji fi Mawu jradódé néean, gàna mədóá átéŋ kpó òta kəkə ná ɳkəŋkə sákidáká alɔfán áməvə kídé kakitakpo. ⁷Í àhùàjɔ lè jìngkorí. Mawu énejedótó kə wóyóná bá Micelì kídé yé Mawu-énejedótówó wə àhùà kídé èdàn kə wó lè yóbá vòdribà à, í vòdribà kídé yé dekprøvíwó cá wə àhùà kídé wó. ⁸Vòa vòdribà ȳtá séeenjún ákpá àhùàjì ò. Yé yí dó yí tohó ȳgbələ yé kídé yé dekprøvíwó si lè jìngkorí ò. ⁹Vòdribà ganngán, kə nyí èdàn xóxó kənyí futó í wógbə yónen bá Sátànà aməkə lə brèxixáá séeéé á wocə yé kídé yé dəkprøvíwó sé danŋkpíin dá anyígbájí. ¹⁰Í ȷsə àgbèganngán déká lè jìngkorí: "xótɔn yí xònamə ɳúsén kídá fiɔduxó kələ nyí mián Mawutɔa vá dó, í nenénká yí yə Kristò yá cekpakpa cá vá vá ná ənúkədzáá aməkə có néen ənyo dánén mián nɔnnívó ɳua wó nyéen, amen kə có néen nyɔn dá wónj ún əzan kídé ɳkəkəa lə mián Mawu yé ɳkúvímən an." ¹¹Wó quwójí tó Anéngbóvía yá humen kídé wó kúnuqdəqəwó, í wónjrɔn wógbə káká sáyí àkúmen ò. ¹²Yə i dó í ayə nan lə te mí, séeé kə lè jìngkoríá. Vòa bàbá nen anyígbá kídé àxu ənúkədzáá futóá qí vá miágbo à lə bìjì súgbə ənúkədzáá gàmèn ɳgbə le o. ¹³Kə vòdribà və kpó bá wó nyān yə vá anyígbájíá òtɔ nyɔru kə jí vi ɳúcví nyányá. ¹⁴Vòa wócó brázìn yə bó gánnigán áməvə í səna nyórua bá náà téŋjú zɔnyi zògbàji fi wó jra dó qé néen lələ fi wóá kpó ájì lə néen gaxoxo dèká kídá gáxòxòwo kídə gáxoxo mámámen lələfí èdàn vòdribà ɳkájtéñ ava ó. ¹⁵Vòdribà tú ci có yénumen sigbə ètó ənén əwɔe kídé àdaŋjùn bá èci dódó nává lóayi. ¹⁶Vòa anyígbán vá xc ná nyóruan, anyígbán kə yénu í nu èci kə èdàn vòdribatú kódéá. ¹⁷Í èdàn vòdribà jàdan dá nyóruan í yi bá yeá ve wə àhùà kídé yá jijimen kpɔtíawó, aməkəwó qóótó Mawu yə səá wó á í lə Yéesù yá qasédidimén dá àsí qé. ¹⁸Í vòdribà ve jètə dé áxu tó.

Chapter 13

¹Inaŋgbéá ñ kpó əran déká lə do có àxumen èzò ámewó lə tèta néen kídé èta ámadrə lə si lə èzòàwòjíá éfiɔkukú amenwó lə wó ètá dèsiádə jíá bùsú yáŋkó lə wójí. ²Èran la kəŋkpəa yə sigbə əkpən ənen, í yé fowó lə sigbə èhràtə ənen ənen, yé nu lə sigbə jàŋtá tə ənen. Vòdribà có yéŋunse nenen, yə fiç zinkpin kiqé yé cækpakpa gánŋgán í sə néen bé nán dù fiç. ³Lə əranwó domen án yé bikpa lə déká ɻún sigbə wó wuikpó vayi ənen. Vòà èkú yé bikpa kə lə ɻún án ku. Í anyíngbanjí nɔntówó sééé əranú wɔwɔ kpáçawó í wó kp̄o ərandó. ⁴Wó lə súbó vòdribà ənúkədžá écó yé cækpakpa í sə nán əran an wó lə súbó əran cá í yi jí í lə nu bá: "meeén átāŋun lə sigbə əran ənen mān?" "í méen átēŋú wɔ àhùà kidá mān". ⁵Ècá ənukə èzùgbè ganŋgán wó donen kidá bùsú nyɔnwóá sá nán əvan wóqəmón nee bá ná tēŋún wó yérdó wréti hòoka cívə. ⁶Í əran kə yénu ì lə nu bùsú nyɔnwó də Mawu ɻú, í dòohēn yéŋkə fí inɔnen kídə amə kə lə jíkoríà. ⁷Wó sééé wó qəmón nən əran bá nánwɔ àhùà kídə xɔsətawó ná àduwójí. Égbəxɔ ɻúsén də èhannuwó sééé èdúwó, àgbəvónwó, kídə dükónwó. ⁸Anyígbájítwó sééé kəwó wóŋj rō wóŋkó dá wéman kələnyín aréngbó kə wówua yə àgbəwema mən, á có káké xíxéá yá gɔməndókpé mənan wó súbó. ⁹Ná ètó sənú lə amədəsía nán sééé. ¹⁰Nén aməndé jə nén lələd̄éá wóálád̄é nén aməndé jə bá wóá wui kídə kpacaá wóá wui kidə kpaca. Yé ídɔ í aməxɔxɔ kəwó có wó qákiwó sééé só nán Mawuá nán dójì ì wó xɔsə ɻáká qə kp̄ot̄ ò. ¹¹Ñunan yé ɻgbáé ɻkp̄o əran bú lə do có anyingbán mən gbənən. Èzò ámənvə lə sí sigbə aréngbóví tə ənen vòà élə xonu sigbə vòdribà ənen. ¹²Í iwá əran kélakáláto yə ɻúsén wó sééé lə yəŋkuvímən, èzín anyíngbanjítwó jí bá wóá súbó əran kélakálá tɔa kə ye bikpa kú lə ɻúán. ¹³Èwɔ àmlima nú wó əná í èzò do có jíŋkorí vá anyígbánjí lə amənwó ɻkúvímən ¹⁴kiqé jësi kəwó wó qəmón nón bá náwɔa í to yə nuwɔwɔ wó mən an ébrə anyijítwó ébiíwó bá wóá wɔ rēégbə də əran yé nɔnɔmən, kə wó dákpaŋjún í ì gbəkpt̄o lə àgbəd̄é. ¹⁵Ènán wóqəmón nee bá nánán gbɔngbòn əran yé régbaa ná rēégbaaa nátéŋú xonuxó, í tó inan mənán wóá wuamənwó amən kəwó ágbá bá yəwó ɻkàá dátagú nee ò. ¹⁶Azí amə dèsiádəjí, bá wóáxɔ dèsi dəvīwó, amən cincinwó, hòt̄nɔnwó ayamənɔnwó amənχəxrəwó kídə vòvòmənwó sééé axɔ dèsi dé wó lə dunú ɻún nòmí wóngónu. ¹⁷Aməndákén ɻkàá tēŋún xrənú nòmí ásanú nén əran yé dèsi ɻləŋjí ò. Aməkəŋjú əran ɻkó hàhrə-jësi ləa dèdə yí. ¹⁸Lə lá í nūnyá lə kə. Ná gɔməsəsə lə amədəsía ná bu əran éhəhrəməkp̄o ənúkədžá àgbət̄ó éhəhrəmə yí yé həhrə lə nyiɔ kààtɔn ámadén kídə kakítakpocia din.

Chapter 14

¹Nkpɔ Arínybóvá iinòtə dá zlón-tójí dé kídé amə Sáki kátɔn kídé ewui vɔ-ənə kewó ɳu yéñkó lə yédadáñkó lə wó ɳgónu. ²Nsegbè dàká có jinjkoví kədji sigbə éto gánngán wó əná kídé ècíkəzò gànngán àgbèke ɳsea lə sigbə àkayaxotówó lə xo wókayawó əná. ³Wó lə ji hàyèyéa dáká lə èfíçzikpuia ɳjɔ kídá àgbèàgbè amənəa wò ɳkúmə kídé aməciciawó lə amə sákikátɔn kí dá əwui vɔ-ənə ɳugbáa amə kewó wóhre lə xixéáməa, amədəkin ɳté jihà ò.

⁴Amənawo yí nyiáməkəwó ɳxòdji wódákiwó kídé nyórunwó ò ənukədóá wólə wódákiwó lə dòndón kpáxó wó yí kpróna aríngbóciá do lə àfisiàfí ká áyia. wóyi wóxra có aməwídomə bá wó nányí ɳkɔtɔ ná mawú kídá aríngbóviá.

⁵Vixo dəkin ɳlə ənuto nəwo o; woŋkpɔ ənubaða ɖekin lə woŋu o. ⁶Ngbè kpɔ Mawu-ənjedotɔ bu kələ zo lə jinjkoria sééé, ələ ənyɔ ɳyɔngbi mavɔ mavɔ a də asi bə yea va donɛ nə anyibajitɔwo kidə dukɔwo əhènnu əgbəvovowó kiqə əduwo. ⁷Edo axa kidə əgbəsinsin : " mi vɔn-mawu mi cɔ kpinkpin mə née, ənukədɔa yə kojo ɖodo gaməa vaðo. Mi subɔe ye kewó jinjkori anyigba axu kiqə etjíjítwó ⁸Mawu-ənjedotɔ bu kidə əvəatɔ kə kprɔeqdø lə nu bə;" Gəjen gəjen yi lə nyi babilɔni ganngan kə na bə Dukɔwo nu matələ kiqə dòndón majə majə-əhamu. ⁹Mawu - ənjedotɔ bu, ətɔn-atɔ kprɔwodo kiqə əgbəganngan deka i lə nubə: " nə amədə subɔ əvan kiqə yə regbaa yi xɔ jəsi də yengonu alo yə lə nu, ¹⁰Anu Mawu-ədan wɔwɔ chaaha -kewolɔyɔ bə wannyi í wo dades açi matɔ matɔ í woserjkə də ye danwɔwɔ ekɔfuməa aməkə anu aha ilaa woacɔ ezokpə i seŋ tunu kiqə; lə Mawu-ənjedotɔwo kiqə Aringbɔvia ɳkumə. ¹¹Wo vəvə səsə-əzoa ye zuzɔ alə ria yiji sey i mavɔmavɔ mə kəkə seyi qááá. Í əzan kiqə ɳkəkəa gbɔndəmə ɳlə wosi o, əran kiqə regbaa subɔ viwo kiqə aməkəwo xɔ yengkɔ jəsia. ¹²Milə wɔ yɔyɔ la nə amə kɔkɔwo aməkədoto mawu-əsəawo yi do xɔsə də Yesu jia". ¹³Nlə se əgbədəka co jinjkori bə " Nṛɔn ənyɔ la: woayra aməkukuwo amə kə wo ku lə axotɔamə" "Ee" gbɔngbɔn a i nui " Be woateŋu agbɔndemə co wo dɔwɔwɔ wo mə, ənukədɔa wo dɔwɔ wɔwɔ kprɔwodo" ¹⁴Nkpɔ akpɔkpɔ-əje i amədəka kanrən de akpɔkpɔ a ji ilə sigbə aməgbətɔ - evi əná. I əfiçkuku sikatɔ lə əta nee i əwui ke woyɔvəbe kañbilika idadəs lə alɔ mə nee. ¹⁵Mawu-ənjedotɔ bu do lə Mawu-exɔamə i yɔ aməkə karan de akpɔkpɔ wojian kiqə əgbəsinsin" co tɔ awuikə woyɔhə bə kañbilika na tɔ ənuawo coco ənukədɔa ənuwo dədə əgamə va do ənukədɔa bomə nuwo dədə gamə va do" ¹⁶I aməkə karen də akpɔkpɔwo jia da yə wui kə woyɔnə bə kañbilika i íran anyibají nuwo. ¹⁷Mawu-ənjedotɔ bu do co mawu-exɔamə lə jinjkori yə la kañbilika qadaa dəs. ¹⁸Mawu-ənjedotɔ bu do co rifin-vɔsoko kə kpɔŋusin də əzɔjɔ. Ələ xonu kiqə əgbə sinsin nə Mawu-ənjedotɔ kə si kañbilika dadaa " Da tɔ kañbilika nə na co aha kə wo yɔ nə bə wannya-yetikpōwo ənukədɔa yə kucen cən kə woyɔnə bə rinzin-a ci " ¹⁹Mawu-ənjedotɔa da ye kañbilika də anyibají i can atikucencen rinzin-a í ictə seŋdanŋkpui də Mawu-ədanwɔwɔ- ənufiçnho ganngan ma. ²⁰Wo fannya wannyi - əcencen kiqə afɔ lə əduaŋgbə. I əhù do lə wannyi fiɔnnua mə kəkə va do əsəwo gakpo kənɔnɔ ɳɔtimə nəwoa gbo, lə jijiə kiloməta 1600

Chapter 15

¹I ηkpó jesi ganngan jìnu dèka lè jinjkorí Mawu-eñedotowó amadré lè ədəvəen amadré kpɔtikpɔtia mè de asi ənurədəa təwoji woadə Mawu-edanwəwə a disa.²Ngbəkpɔ ənudəka ilə sigbə axu-ənə ikɔ kékə àatəŋ kpɔtijúunu tomədo sigbə mɔkpɔmí kékə wokponəjunu donə lè məa ənə i əzo dɔdɛde amækəwo séeé kpɔ jiduḍu co əran kélékélé tɔa siməa i kpɔjìdu co regba ca siməa kiqə axɔŋta-hèhrè kékə sɔ kiqə yeŋkə a wo inawo jətədə ənua jidə wolə asurə kékə Mawu seŋnawo a mè də asi.³Wo lè ji mose Mawu-edɔcɔvi əha kida arigbɔri-əha, "Tɔ dɔwo ganngan i jìnu! Oo axotɔ Mawu ɳusinwo séeéto. Tɔ mɔwo nyɔ igbə nyi adodó, Dukɔwo fi. ⁴Oo axotɔ mèè lè yi ɳka sinə o ma? I na cɔ kpɔkpəmə nə tɔŋkə maaéa? ənukədəa wodəkin dədəyi lè kékə; Nukɔwo séeé ava subɔwo ənukədəa wodətɔ dɔnyɔnŋgbia disa".⁵Lè inangbəa ɳkpó, toxo kékə séeé ínyi dasedidi-exɔ lè huhuɖe lè jinjkovi. ⁶Mawu-eñedotɔ amadré kewo lè ədəvəen də asidea do co əxɔ-kékəamə wodo awuye futa futa kélə dazoa; yi cɔ sika-rinji branu iseŋ bra aaxɔtanu.⁷Ənu-agbəagbə amənəa domətɔ deka cɔ sika-əkɔfu amadré i seŋna Mawu-eñedotɔ amadrəawo. Kɔfuawo dɔ tətete kiqə Mawu-ədanwəwə, amə kélə agbə seŋyi mawɔmawɔ mèa ədɔewo dɛe. ⁸Mawu-ekpəkpə-əzuzɔ dɔ mawu-əxɔa kiqə yəŋusin amədəxin ɳkatəju ɖomə nə ədəvəen amədrəawo kiqə mawu eñedotɔ amadré a avayi gbɔxó.

Chapter 16

¹Nsə əgbə sinju sinju də ka co toxo kɔkɔe à lə nunə Mawu ejedotə amədrəawo << mi yi ivə dɔri Mawu edan wɔwɔ ekɔfua kɔdə anyirgbaji>>²Mawu ejedotə kələ kələ tə zɔnyiŋkɔ i də vi yə kɔfua də anyigbajia, i ədkək wɔyɔnə bə asakpa ayəmə kə xɔnə gotoséé na mə ivənə aməkəkəa kɔdə Aməkəwo nju əvan ejəsi lə a nju i wosubɔ nə yə rəgbaa.³Mawu ejedotə əvətə ca dɔri yə kɔfu kɔdə axumə i axumə ci a trɔzu sigbə aməkukuwo hu ənə i ənu agbə agbə nələ axuaməwo ku.⁴Mawu ejedotə ətɔn-atɔ dɔri yə kɔfu ətɔwo kiqə dotɔwomə i wotrɔzu əhu.⁵Nsə əciawo Mawu ejedotə Amədodo. kiqə amə kələ kiqə aməkənə i ənyi lə kojo kə ədoa.⁶Enukədɔa wokɔ tə aməkəkəewo hu də anyigba kiqə tə ənyɔnudetəwo , ənáwo tə hu bə woanu, ənukəjə nəwo ənə.⁷Nsə vɔsaxoa lə nu bə << eən Axoto ȳusinwo sééétə tə kojododo nyi nyɔdodo i lə nyɔngbi.⁸Mawu ejedotə ənəatə kɔyə kɔfua kɔdə nyidɔ nyi i wo qə mə nə bə na fiɔn aməwo kiqə əzo. Aməwo fiɔn lə afenfién ji hu dəka mə.⁹I wo dohen Mawu ejikɔ yə kə do ȳusin də dɔvɔina ji wo ȳlə trɔ lə wo jiwo mə o alo acɔ kpəkpəmə nee o.¹⁰Mawu ejedotə amatɔn-atɔ dɔri yə kɔfi a kɔdə əvan-yə fiɔduxoa ji i xə fiɔduxoa trɔzu əzubru. wodu wodəwo lə vəvəsəsəawo ta.¹¹Wo dohen jiŋkori ə Mawu lə wo vəvə səsə a wota kiqə goto əsakpa kə lə vəwoa. i wogbə kpɔtɔ i lə sinjimə bə yə wo ȳ ka trɔ jímə o . co ənu kə wo ləwɔ gbo o.¹²Mawu ejedotə amadin-atɔ dɔri yə kɔfua qə ətɔ ganjgan mə ətɔ kə woyɔnə bə əfrátia kiqə yə lɔ zinwo xuiséé kiqə susu bə woa lə jra əmɔdo də nə əfič kəwo co əwozinxó gbɔnəa.¹³Nkɔ gboŋgbənɔn amətɔn wo lə sigbə akpɔ lə wo ənə lə do co vɔdribə ənumə kiqə əran, kiqə vixo nyɔnudetəwo.¹⁴Enukədɔa woyi nyi gboŋgbən vɔinwo gboŋgbən kəwo lə wɔ jə si jiŋu wo wo do nə yi nə xixəamə fić wo gbo kiqə susu bə yəwo alə bɔwo nə Mawu ȳusin mosééétə ȳnənə ganjgan-əhuawɔwɔ a.¹⁵<<ŋgbənɔ siqbə nə frafi tə ənə woayra amənə ləŋudéa i ləbə nə yəwuwođe nyɔnɔngbi bə ȳka va zɔn amana nə woa va kpɔ yə ȳkpin o>>¹⁶Í wo sééé wobɔ qə fi woyɔnə lə hebrigbəmə bə harmagedon.¹⁷Mawu-ejedotə adrəatə kɔ yə kɔfu də ayamə co əxçamə kiqə fiɔduxoa əgbəsinju dəka do co mə i lə nuba << wo wɔe e jrɔ>>¹⁸Ci kəzowo əcidəgbəwo ci kəzədan n kiqə anyigbahuhu ji hu, anyigbanhuhu ganjgan kə ȳjɔkpɔ lə anyigbaji o co kəkə gakə mə kə agbətə viwo jə xixəa gɔmə anyigbahuhu ila ganjgan .¹⁹I əduganŋgan ma qə toxo amətə dukɔwo ədu gannganwo amu i Mawu doju Babilɔ ni a ganjgan i icɔ yə danwɔwɔ enɔfia i ku wanniyidɔe nə ədua nə woa nu.²⁰I axukpojiwo si i ətowo ca wɔŋgbə kpɔwo o.²¹Ci kpə ganjgan dəka kə kpə sigbə talanto ənəja co jiŋkori də amə wo ji i wo lə donu Mawu lə vəvə səsə kə va wo jia ta. ənunədɔa wo vəvəsəsəa sugbəqdodo.

Chapter 17

¹Mawu ejedotə amadrəawo domətə dəka kəsi kəfu amadrəawo lə a gbotəbəŋə va<< va nə ma cə Matələtə ganŋgan əfəbbubua disa nəo yə kə kanren də əci sugbə wo ji. ²Yə kə na bə anyigbajitəwo fiçwo wəpəndən majəmajəi anyigbatəwo mu yə Matələ kələ nyi dəndən majəmajə aəha>>. ³Mawu-ejedotəa kikəŋə lə gbəngbən mə isenjəi zogbə i ŋkpə nyɔrun dəna kanren də əran dəka ji əta amadrə kiqə əzo aməwo lə si əhəndodo ŋkpə sugbə ləŋju. ⁴Nyɔrua do awu xəho jəen dəka i icə sika isəŋə do acən kiqə əkprəxəhəwo kiqə jonu. ələ sika kəfu də aləmə qə i kəfuadə kiqə ənunyɔhuwo kiqə ənu makəmakə kələ nyi yə dəndən majəmajə wo. ⁵Wo ŋrɔ ŋrɔ wurawura də yəŋgonu kə yə gəmədəqə lə nyi bə << Babiləni ganŋgan, Dəndən-majəmajə wo ənana kiqə anyigbaji ənu nyɔŋju ənana.>>⁶Ngkpə bə nyɔrun-a nu xəsətəwo hu mu kiqə aməkəwo wo wu lə yesu əkpəkpərə do məa əhu kə ŋkpəea ŋcaka lə dəki nyəmə. ⁷Vəa Mawu ejedotəa lə nu bə: <yı əcaka lə dəə kiwo mə maa? ma qə nyɔrua gəmə nəo kiqə əran kə kikə nəa. əran do əta amadrə kiqə əzo aməwoa. ⁸Evan kə əkpəa ənəvayi kpə vəa ŋfia ŋgbə lə agbəo vəa ələ dodo co agado a mə əmə ji i gbəsenyi jia ayi cərən mə Anyigbaji təwo kəwo woŋ ŋrɔn woŋkə də agbəhomə məa co kəkə xixəa gəməjəjəa akpaca wo bə əran lə qə, i ŋgbə lə o. vəa ələ moji qə bə yəatrɔɔgbə. ⁹Ila hian gəməsəsə kiqə ŋjununyanya, əta amadreawo lə nyi əto amadrə kəjì nyɔrua kanrendo. ¹⁰I əfiç amədrə ca le. əfiç amatən gəjən i qəka le qə vəa ənəatəa ŋva xado o. nə ava vaa ŋka va nə diŋdin o. ¹¹Eran kə nə agbə vayi ɪngbəleə o. yəŋta nyi əfiç amənyiatə vəa yə ca nyi əfiç amadrəawo domətə dəka i idotə cəcrən mə ji. ¹²Ezo aməwo nə əkpəa wo lə nyi əfiç aməwo lə nyi aməkəwo ŋxə əfiçduxo hadəo. vəa wo na wo əfiç əce krapka nə gaxoxo dəka kiqə əvran. ¹³Amaawo sééé a susuŋəka i lə wosi i wocə woŋusən kiqə wo cəkpakpa səŋna əran. ¹⁴Woa wə ahua kiqə Aringbəvia. vəa Aringbəvia aqwuwoj ənunədəa yə nyi Axotəwo ji Axətə kiqə əfiç woji fiç Aməkəwo anəkiqəa wo anyi amə yçyə wo kiqə amə cancanwo kiqə aməwənu to how. ¹⁵Mawu ejedotəa lə nuŋ bə << əci kəwo əkpəa wo doŋdoməi matələtəa nan nəren doa lə nyi du kɔsugbo kə woŋkata hərə o kiqə əduwo kiqə əgbəwo. ¹⁶Ezoaməwo kə əkpəa kiqə əran woŋnarən matəle təawo. woagben kəkə idisa yə ma mə woŋdu yə ran i təzo yə amətia sééé. ¹⁷Enukədəa Mawu zanwo icə susu ila qə wo jimə bə woa wəyəe dodowoji i wosééé woawə sùsù dəka ənu. nə woa cə wo fiaçduxo isəŋna əran kəkə va na ganəmə kə Mawu ənyə na vamə. ¹⁸Nyɔru kə əkpəa lə nyi əduganŋgan kələdqə anyigbaji fiç wo sééé ji.

Chapter 18

¹Lə inaws ηgbəa, yxpe mawu-eyədots bu nə lə di co jiyni acenpanpa gannjan ləsi i yənyti kəkəe xə anyigbaji sééé.
²Ndo axasinsin bə: ədo axasinsin bə:əgəjin babiləni gannjan. Ətəru nəxo nə gbəngbənvoiñwo kide nəxo nə xəvi makəcəma xəwo kə wo woñ rço. ³Enudən dukəwo ,sééé wonu dəndən majəmajə-əhaa mu anyigbaji əriçwo wo wə matəle kidə anyibaji əjəwo kpə əho lə wo-najəjəmado ta wo - woñusin mə.⁴Lə inaygbəa ηsə əgbəka ico jiynon i lə nubə tii dukə mido lə wo dom bə dəvcən domən domə ənkava lə mio. ⁵Wo nuvçinwo lə riawodəkioji kéké va jiñnari i mawu doyu wodə nycyua woji. ⁶Mido ənunə iwəkidə aməwo à toxonə wo ado ənuba kəwo iwəa taxo əvənə lə kəeu kə icaka à icerəna aməwoa mica ka-ə nə-əca yətə na nyi toxo əva.⁷Gàkəməkə ilə duàgbə ilə kódəkia dəjio yətəhədə tutu tu ijə bé i fənxcoé ənúxədoà élénú ləyé jímə bə ənkanrin sigbə əfiç-si nyəynyi kpó suno nyə sə sema əbədəo. ⁸Yé yidəyi ηnəxə dəjàji yi yə wò biàwò axötə mawu a ənsintə i inyi yəyi dokojo kidə⁹Anyibaji fiçwó wə dədən majə majiə yi məmə yé vivisəsə dədəo kidə woséé wòà yə fan à vin i woà fanuoé nə wò kpə yé bibi-əzyzə. ¹⁰Woà nə diñdin toxo bə babaa bəbəà nə əduganyganà gaxoxodékam tə tohənhen vado.¹¹I anyigbaji tə fisatəwo àfanvi ifanxoc nəwo éwokə dəa amədə kin ənəbə lə xrə yə nuwo o. ¹²Sika-əfisawò əho əkpəxəho yonùwo avçye-futitiy àvənxəhə kə biñgbələ xrə atihən vovovowó o wóngbə xre ənù dəsiadə kə wòco ərandu iséé wə o kidə ənukəwò wòcə atixəho isəywə kidékə wó wò cō əgàgbalə wo cà iséñwəa kidə kəwó wócə əkpəxəho iséñwə.
¹³Wóngbə xrə ati-kəwò seywənə cárə i wòyənə bòci ó à kidə ənùhənəhən xə wóséñə xənə də ama mə awó kidə cəru, amisi nde rinfı kide wannji kidə aməxəxərəwo ki də aməgbətəwò kpən ənùina wo sééé à ,wóngbə lə xrəwò o.
¹⁴Atikù cencən xə jronəwouwə lə dinydinxo nəo tə aciñ nūwó kide vivisə sə wonbu le gbəwo ənəbə kəwó wé əbədə o.¹⁵Amənə dòé ajələwò i wopənə əho to-əjia anətə lə azəgə lə vəvəsə sinyú kə lə va-əji ta iwo à lə fanvi ilə fankoe nida axadòà . ¹⁶woanu bə:bəbə! nə əduganygan kəcə àvənye avçə ho amu biabia kə wòdò aciñ nə kidə cikàà. ¹⁷Lə gàxòx dəkə məà ənuhoa wò sééé àdənhə, etətəwo kidə təjihüməkalətəwo kidə təjidəwo tə wó sééé wònə àgədə. ¹⁸Kə wòlə kpə yə zətutua woà wò lə lo do àxə wolə nubə dukə yi sə kidə ədugangan ilə ma. ¹⁹Wòlə əkò kədə wòdəkiwoji bəbə baba! nə əduganŋan kə aməkə wò təjihu lə wó si wé i kpəho tə ənukədə lə gaxoxox dəka məa wogbaen sééé. ²⁰Ayənatəmi də yəju jiñkori mi aməkəkó wó amədədə wó kidə nyənùde təwo dódó vá əji.
²¹Mawu -eñadòtə sinyudəna cō əkpə kələ sigbə kalitukpə əna séñdanŋgu də axumə ilə nū bə:nənə tutuyi babiləni dugan woace iséñu danñkpuiyi gumə iwey nagbə kpəs kpə agbədədə o. ²²Ádurxotəwó-əgbə didi hajitəwo gusekutəwo sééé ykə gbé wè wà dó lə wòmə o woynagbə kpé kalitukpē éxà didi dekin ykéagbe di lə məwò.
²³Kandegban əxcəxə ənəbə lə məwo o woyuà gbə lə se ənucudətə alo nyərun dətə əgbə ləwomə ənukədəja tə jódòà i lə nyi anyigb kiñvi dükəsnwó doxàxàmə. ²⁴Lə wòmə a mawu-ənyçnù tə vide xəsətə wokpwo kidé amənəwo sééé wouwə ləanyingban wowokpəwó.

Chapter 19

¹Lə inawoŋgbəa ɳlə sə ənuqəna əgbəqiddi sigbə aməsəgbəganŋgan o nu bē << Alleluia xəxə kpinkpinmə kiqə an jiwo ɳúsin lə nyi miá Mawuto. ²Yə kojódóqo nyi adodo ɳtántá ərnukədđá ədòkojo nə nyɔrun mateletà ganŋgan xođu xixéa kiqə yə dɔndɔn majə majə o. Ebic̄hrɔn nə yə dɔcɔníwò hu kə yərta dɔkɔnn̄giá>>³Egbə xonu zəvəatɔ << Azuzɔ alə sə cò əji isèji mawɔamavɔ mə>> ⁴Aməcici əwui-vɔ-ənə a woa kiqə ənu agbəagbə amənəawo. ⁵I əgbə də ka do có əfiɔduxó ilə nū bē << mì káfú miá Mawu miawó sééé kə nyi yə dɔ cɔvíá wó kə vónnə nea có Aməciciwó ji kékə va dəviwójí>>⁶Ise yijá ɳsa əgbə dəká kələ sigbə amə sugbə wó əgbə ənə sigbə ətəhuí ganŋganwó gbe ənə sigbə əcikəzo gángán əgbədidi ənə lə núbə << Alleluia ! ənukədđa Axótà à lə dù fio Mawu kə lə dufiç də ənúwó sééé ji. ⁷Míkpojjíç nə ayənà témì mì cɔ kpəkpəmə née ənùkədđa Mawu ərigb̄via nyɔrun dədəè ɳkékəa vádó i àsia jra dəkiadó dé vò. ⁸Wo qə mɔ nee bə nàdò awu yepərəpən kələ duzó i kɔ nyɔngbla. (ənukədđa avɔyətitia lə nyi yə mə kɔkɔwo-dɔ kəwɔwɔawo)⁹Mawu eñedótò lə núnə bə. << ɳrɔ ənyɔlá qə əta nyuitɔwo inyi aməkə wokpə va Aringb̄via nyɔrun dəxo əzan mə>> Egbə nunjə bə: << ilawó lə nyi Mawu ənyɔ dódówó>>. ¹⁰Njékoro də yékɔmə bə masubɔe vɔa ənu bə:<< kawɔnə gbədə o! ɳnyi nɔviwo domətɔ də ka kiqə hadɔwɔtɔ kə lə yesu ədasedidi mə də asi qəa i ɳnyi subɔ Mawu ənukədđa yesu dasedídí i lə nyi ənyɔnunqdə gbgɔngbɔn.>>¹¹Igbəseyijá ɳkpɔ jiŋkorí hude i ɳkpɔ əsɔyə amə via ji de woyɔne bə nudodo wɔtɔ kiqə amə dodó to yə nu to ho wɔwɔ mə i isenjwɔnə ahua .¹²Yəŋkuviwó lə sigbə əzo ədanwɔ ənə i yə ta jia əfiɔkúkú sugbɔwo lə yə ta qə. wó ɳrɔŋrɔ qəka də ji kə amə də hin ɳsə yəgəmə o nəgbə. yəŋta dədə yi sə yəgəmə. ¹³Edo awú gblele qəka kə woseŋə xođə əhumə kə yeŋkɔtɔ Mawu ənyɔ. ¹⁴I Ahua sɔjawo kəwo lə ji ɳkovia ləkprɔedó kiqə əsɔyəwó yi de awuyətiti ikɔ. ¹⁵Èwui əhu dada toxovə do co yə numə kə asə mudubɔdəedun uwo i adufiç də wo ji kiqə gatikprɔ. I afannya wanniyi əcincina lə Mawu ɳusinwo séééto ədonwɔwɔ mə qə wan nyi əgbən mə. ¹⁶Woŋrɔdə ye wu kə idodea kiqə yə eta ji bə << əfiɔwoji əfiɔ kiqə Áxótɔ wó jí Axótɔ>>¹⁷ɳkpɔ Mawu eñedótò dáká inɔta də yidɔn mə dé i lə dóáxá sinsin nə xəvi kəwò lə zoo lə jin koria << mivá mibɔ də toxò dəhà nə mí á du Mawu əzan ganŋgan . ¹⁸Mivà du əfiɔwo-ran kiqə Ahuà ɳkɔ nɔtώwò ran kiqə aməsinñuwə-ran kiqə əsɔwò-ran kiqə amə kə riá əjiawó ran kiqə aməndəkiasíwó vi aməxəxrə wo eran dəviwó kiqə aməciciwo séé>>.¹⁹ɳkpɔ əran kiqə anyigbajrəfíciwio kiqə wó sɔjawó wo ve bɔde bə yəwó áwɔ ahua kiqə aməkə kanren də əsɔjíqéá. kiqə yə sɔjawó. ²⁰Wo lə əran kiqə vixonyɔnuqetɔ kə wɔ dəsiwó lə yəŋkúvíməa. əcɔ dəsiawo isén brə aməkəwó xɔ əran jəsia yi subɔ yə rəgbə wo cɔ woa məvəa i sən̄ danłkpui də zòtánkù kə lə bi kiqə adaán mə.²¹Wo wu aməkpɔtiá kiqə əwui kələ aməkə karen də əsɔa jia simə a. xəvíwo sééé du wó ran.

Chapter 20

¹Sənyijiá ɳkpó Mawu-eñedótó dəka lə ñicó jinkorí i àgàdoganŋgan cíví ləsi kiqə gakan kənóyóné bá kòsòkòsó ganŋgan dəka lə yálomé dé. ²Ələ vɔdribà, ədanxóxó kəwóyóná futó kíqé Satanà éléøtu nə əxo bràtón. ³Əcœ ieñjanŋkpu də agadoganŋgan mə i tui ígrę itú ənu dənu gbə o, kiqə súsu bə ɳkagbə brə dukwó o. Kékə va na əxo brato návayı gbəxø lə ìnaŋgbəa əjə bə woatui de nə gamə hədəka. ⁴Í seyijía ɳkpó əfiɔduxówó aməkəkaren də wojia, wo yi wó ná ɳusə bə wó ná dókojó ɳkpó aməkəwó wó cotanéwó lə Yesu-əqasedidi kiqə Mawu-enyɔta wo kpɔrí wónsúbó əran aló yə rəgba o, i wógbá dàsì xçxø də wóngónu alo wó lɔta. Wótrógbəagbə í dufiç kidá Kristo əxo bràtón. ⁵Aməkuku kpɔtiawó ɳka fɔn o káká vá dasiné əxo bràtón návayı kéngbəxó. Yəyi lənyí cítrəcíci kélékélátó. ⁶Yrayrátó kiqə kəkəetó yi lə nyí aməkə akpə gomə lə citrə cicí kélékélátó mə, əkú əvəatá ɳgbə kpó ɳúsín dáwóji o wóanyí Mawu-evɔsátó kiqə Kristo tó i woá du fiç kiqə ná əxo bràtón. ⁷Lə əxo bràtán, vɔvɔməa wóá də Sátana do ləgakpámə. ⁸Adova ívá brə dukwó lə anyigban zògo, bə wóábə aməwó ná àhúá wɔwɔ. Wóá sugbə sigbə axutakó əná. ⁹Woa ria anyigba əgbajaxóá yikɔ i ve xoxrá aməkəkəewó gbadá toxórɔnrɔn a. Vɔa əzo adicó jinkorí ávábíwó. ¹⁰Futó kə brəwóá wóácé də əzoà mə kiqə ekpózoamə fi wóç əran kiqə vixonyɔnúdé tóá danŋkpu dóá. Wóá səvəvá əzan kiqə ɳkakə kəkə sənyí mavɔ mə. ¹¹Iseyijía ɳkpó əfiɔduxo-àyà dəka i ɳkpó aməkə kanren dəji déá. Anyigba kiqə əji siyi diñdin toxo lə yəŋkumə vɔa toxó də kən ɳlə wósí ná wóá yí o. ¹²ɳkpó aməkúkúwó aməgánwó kiqə qəəvíwó jətə də əfiɔzíkpiä ɳkɔ, i wóhun wémà bú kələ nyí agbəwoma wođo kojó ná amə kúkúwó kiqə ənukə wó ɳrɔdá wómá məa kiqə agbəkə wónɔ vayia. ¹³Axu də yəmə kúkúwó dida əkú kiqə əkú-əxo ca cɔ wo mə kúkú kələ wógbáa i səj ná wódó kojó ná aməkúkúwó lə ənukəwó wɔ vágíwó mə. ¹⁴Əkú kiqə əkuxo wocɔwo iseñ danŋkpu də əzo kpóámə i la yí lə nyí əku əvəatá əzokpóamə. ¹⁵Aməqəsiadə kə wónkpo yəŋkɔ lə agbəwoma məa woacœ i señ danŋkpu də ézòà mə.

Chapter 21

¹I ηkpó jiŋkovi yèyéa kídá anyigbá yèyá ənukədzá jiŋkovi kídá anyigba kélákélá váyi i àxu cá ηgbəvá lε o. ²Nkpó èdukɔkɔe a, Yerusalémə yèyá kélá di coă jiŋkovia có Mawu gbó wójrađonə sigbə ηugbató kewó ləci ná acúá əná. ³Í ɻsə əgbə gánŋgán déká có fiç zikpuia gbó, lə nú bá «kpó ! Mawu ənɔxø lə aməwó domə i anɔkiwo, woanyi yá duko yi Mawun tá ánc kídewó yì anyí wó Mawu. ⁴Atutu àqjaci dəsiadə dá lə wónjkuvimə i amə ηkagbəkú o alo ayaqdu avin fanfan vəvəsəsə ηkagbələ o, ənuxóxó váyi» ⁵Aməkə karin də əfiç zikpuia jia lə nú bá: «kpó, ηwɔ ənuwó sééé yéyé» I inu bá: «ŋrɔn ənulawó qe ənuwədá ənyɔláwó nyí ənyɔŋtántá kídə ənyɔdodo» ⁶ənúŋ bá: «owɔ ənulawó ! ənyayí nyí Alufa kídá oməga gɔməjəjə kídə vɔxóá. Aməkə əcíkə lə tñin a máná cíi afətə i ànu co agbəcijɔxø. ⁷Aməkə adujia ádu ənulá əcinc i ma nyí yá Mawu yi a anyi əvinyə. ⁸Vɔa vɔnvɔnnɔntówó kida nudodomawɔtówó, ənunyɔŋuwɔtówó, aməwutɔwo, matələwɔtɔwo, afankatɔwo, vodu subótówó kida vixòxotówó sééé wotóho yi lə nyi azotan bibi-əkpoamə kəmə vəvəsésá nəna yi lényí əku əvəatɔ» ⁹Mawu ənjedotá amadrəawó domətə déká vá əgbɔnyá aməkə sí kɔkɔ amadrəawó ləa kewó dɔdəs kida əkuwɔamə kɔptiawó, i inúbá: «va lə là ná mágó nyɔrun acúdətá i sén disa náo, Aríngbɔví-əsi» ¹⁰I iķikáń lə gbogbɔmə i sénji etó kókó kə gaänngān jí i icɔ ədù kɔkɔe i sén dí sán, yəruzalement kadi có jíŋkovia có Mawugbɔ. ¹¹yəruzalement kənju Mawu əkpəkpənə lə kókómə lə sigbə əkpáxhó əná i lə sigbə əkpá kə wóyóná bá Kristal i yá nyɔnyɔmə lə bá yea ná sigbə əyaspisə kpə əná. ¹²əgrikpá gánŋgán ləsí kə kó yìjí kéká i əhɔn wuivə iləsí kida Mawu ənjedotá wuivə flə ehɔn awómə. Wónjvɔn Israyeli viwo hinnu wuiveawó ɻkɔwó də əhɔn wuivəawó nyú. ¹³Əhɔn amətɔn lə əwozinxó i əhɔn amətɔn lə ətarígbá i əhɔn amətɔn lə àfɔrigbá i əhɔn amətɔn lə əwojəxo. ¹⁴Gomədokpá wuivə ilə ná ədua əgrikpa í wónjrɔn aringbóví mədədɔ wuivəa wó ɻkó dá wónjú. ¹⁵Aməkə xonu kiđənja lə cikati, kewo senjjíjá ná ənu a də así dé, naasej jíjə əhɔn awó kidá yá gríkpoa. ¹⁶ədua əkəkəmə lə joa oe amənəjí əjíjá ədua kida yəjíjətia yədinŋdinmə lə sigbə yəkəkəmə əná ələ nyi stadio kawui-bratɔn toxo wuivə. ¹⁷əjíjá ədua əgrikpá yi ilenyi abɔklugui kavɔtakpo kida hoka cí əná, lə aməgbətə əjíjəka kə lə Mawu ənjedotá siməa. ¹⁸əgrikpawó lənyi yaspisə-kpá i ədua nyi siká kɔkɔe ilə sigbə kófu kɔkɔe əná. ¹⁹əgría gɔmədókpáwó sééé nyi sika əkpá vovovo x̄hòwó. Kélékélá tə lə nyí yaspisə əvəatɔá lə nyí safirə ətɔn-ató lə agati amənəatá lə nyí əməvodi. ²⁰Amətɔn-ató lə nyí sardonikə adan-ató lə nyí sardoanə amadrəató lə nyí krizolitə amənyiátó lə nyí berilə amasidəkéátó lə nyí topazə, ewóátó lə nyí krizoprazo wuidəkátó lə nyí yasintə wuivéatə a lə nyí amətistə, ²¹əhɔnwuivəawó lə nyí əkpáxhó əyətiti wuivə, wócó əkpáxhó déká isənjwə əhɔn déká, i əmá kə yi əduaməawóá lə nyí ciká ɻtántá sigbə məkpónni kəmə wókpónə ənu tónəmədonə əná. ²²Nyəŋkpó subɔsubɔ-exɔ dékín lə duamə o ənúkədzá Axót Mawu ɻúsínwó sééé tó kida Aringbóvíá yi nyí yá subɔsubɔ-exɔ. ²³ədu ɻhagbə bií nyídɔn-əkɔkɔ alo wrətí ekɔkɔ o. ənúkədzá Mawu əkpəkpəmə ɻta hə kɔkɔva əduamə. I yá aringbɔvia inyí yá kakatí. ²⁴Dukówó azɔn lə əduakɔkɔmə anyigbaji-əfiçwó wóacó wó nu nyɔŋgbiwó i sén vá dadə əmə. ²⁵Yá hɔn wó ɻkətə ɻbədə lə ɻkəkəmə o, i əzan ca ɻkagbədə o. ²⁶Wóá cí wonú dodó wó ənunya ɻkɔkpówó co dukówó mə i vá sén dade nena. ²⁷ənumakɔmákə dékín ɻkado nənao ɻbədə o. Aməkewó wó ɻkɔpənuwó kida vixotówó dékín ɻka yi lena o. Vɔa aməkewó woŋrɔn woŋkɔwó də àgbəwómá kélə nyí arigbɔviatɔ dədəyi á qó duamə.

Chapter 22

¹Lə inangbəa Mawu ənjedótá á ve disá agbəci ətčaŋə əkənuyčŋbi sigbə kristalo əná ələ ca có mawu əfičzikpui a kidá aringbóa gbo. ²Eləca tó əmó kələ ədua donđdomə mə. Lə ətča əkpá dəsiadéjía agbəti ləwó mə, iwócen ná atikú cécé vovovo wuivə. Wocén ná lə wrati dəsiadé mə. Atia yə mmakawó anyi dçyo gbo nə dukəwó. ³Nudodo ɳkagbə le o. Mawu kidə aringbəvia fičduxoa anç əduamə i yə dçcíví súbóe. ⁴Wóákpó yəŋkúmə yi yəŋká anç wóŋgónu. ⁵Elzan ɳkagbədó, wónjka kian kandəgban əkəkó o, alo nyidón kékó o, ənukədóá àxótá Mawu anyikékó nəwó. Wóá dufiō có mawcmə i sáŋji mawcmə. ⁶Mawu ejedótá lə nunyə bé «ənyičláwó nyí ənyičntáŋtá kidá ənyičdodó. Axótá, gboŋgbənwo Mawu ənyičnúdétó dý yə Mawu ejedótó díqá bá nává disá ənúkə kavájč lə madiŋdin məa ná yə dçcívító. ⁷Kpá, ɳgbənó ! wóáyrá aməkə ádotó ənyič kələ nyí nyonudé lə wəma ilaməa» ⁸Enyə Yohana i nyiā aməkə sə ənyo i kpó ənu ilawóa. Kə ɳdoto ikpówo á, ɳdətagu də Mawu ənjedotówó fó gbó bá ma subówó Mwau ejedótó kə disa ənuláwó ɳəá. ⁹ənuŋbé: «kawčnáo ! ɳnyi dçcívító kidá nəví kəwó nyí ənyičnudetówó kidə aməkəwó lə womala mənyičwó mə deasia wóxčrčwó domətá dəká yi ɳnyi. Dətagu nə Mawu dədə əsu» ¹⁰Enuŋgbé: «nyəŋka trə-ənu də ənyičnunudeáwó nyó ɳú lə womalaməo ənukədəa gaməa lə təbə. ¹¹Amə kənyi amə mawč ənudodowó a wó na kpóto ilə ənúdodómawč mawč a ji. Aməkə lə wənu xodjxodiá ná nɔjí lə yəqixoxo a mə. Aməkə lə wənudodo á nayiji iləwč ənudodó amə lə kékəe a nayiji ilə kékəea də» ¹²«Kpá ɳgbənó lə madiŋdin mə. tñin tohođdó ná aməwó lə asínę ɳgbənó bá mə vá dó ətohó ná aməsiamə lə yədó kə iwu nu. ¹³ənyəyi nyí Alfa kidə Oməga, Gəməjəjə kidə vəxoa. ¹⁴Wóáyrá aməkəwó nya wówwuwó bə wóátéń dəmá neen bá nádú agbətiá i dó əduamə to yehčnwó mə. ¹⁵Aməkəwó aci xixánúawó i lənyí avuwó əfánkatówó, matələtówó, vodú-subótówó kidá aməkə rɔn nə íxonəvító. ¹⁶Enyə yesu ɳdə tñin Mawu ejedótó dídá bá nává nyí ənukpótoxótó kələ kidə Mawu əhamə ɳnyí Davi yəkə kiqə yə jijímə, əŋkə wruetíví kələ dazoa. ¹⁷Gbəgbəa kidá ácúá lə bá «Va !» i aməkələ səa ná núbé «Va !» Amədəsiadə kə əcikəletin ná vá aməsiamə kə ilə jroa ná vá nucia afətə faaa. ¹⁸Nnyí ənutoxókpó na amədəsiadə kə a sə ənyičnúdē kələ womala məa: «ná amədá có ənúdə isáŋkpəa, Mawu áco əfumčamə kə wóŋrə də wómalə məa isəŋ kpənēe. ¹⁹Ná amədá də əŋdá lə ənyičnúdē wómalá məa, Mawu adə yətə gomə lə agbətiá mə, kidá ədukəkəea kəwo wóŋrə də wəmala məa. ²⁰Aməkə do ənuláwó kpóa lə núbé «Een matrívá lə madi» Áce vá Axotč Yesu ! ²¹Míáxótč Yesu əmənuvává náno kidá miawó sééé ! Áce.